

PTV: 4

AMSTELODAMI,
 Apud IACOBUM à MEURS, in fossa vulgò de Keyfersgracht,
 ANNO MD. C. LXVII.

Ex libris Jois Franc

Нос. XVII

C-56

А. Я. КОЗЛОВ
И. Я. КОЗЛОВ
И. Я. КОЗЛОВ

ATHANASII KIRCHERI
E SOC. JESU

CHINA
MONUMENTIS,

QUA

Sacris *quà* Profanis,

Nec non variis

NATURÆ & ARTIS
SPECTACULIS,

Aliarumque rerum memorabilium
Argumentis

ILLUSTRATA,

AUSPICIIS

LEOPOLDI PRIMI,

ROMAN. IMPER. SEMPER AUGUSTI,

Munificentissimi Mecænatis.

AMSTELODAMI,

Apud JACOBUM à MEURS, in fossa vulgò de Keyfersgracht,
ANNO M.DC.LXVII.

224612/III

JOANNES PAULUS OLIVA
SOCIETATIS JESU
PRÆPOSITUS GENERALIS.

Cum Opus, cui titulus *China Illustrata*, à P. ATHANASIO KIRCHERO, nostræ Societatis Sacerdote conscriptum, tres ejusdem Societatis Theolôgi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur: in cujus rei testimonium has literas manu nostrâ subscriptas, Sigilloque nostro munitas damus, Romæ 14 Novembris 1664.

2 ed. t. 15 vol. 755.

VENERABILI
ET
RELIGIOSISSIMO PATRI
P. JOANNI PAULO
OLIVÆ,

Supremo Societatis JESU

MODERATORI.

Istius se venerando conspectui
TUO, RELIGIOSISSIME PATER;
in novo hoc ingenii mei partu
grande illud ac immensum poene
Tartarorum Sinarumque Impe-
rium, absoluto unius Monarchæ dominio arbi-
trioque, id quod mirum cuipiam videri possit,
administratum: tantæ verò amplitudinis, ut in
terreni Globi ambitu, si potentius, si majus popu-
losiusque quæsieris, par huic non invenias. So-

DEDICATIO.

lum *Sinarum* Regnum videas innumeris, iisque florentissimis Urbibus ità instructum, ut earum quamque si integram dixeris Provinciam, haud absurdum dixeris: ita frequentibus excultum Oppidis, Castellis, Villis, Delubris, Fanis, ut si muro illo trecentarum leucarum omnibus sæculis memorabili undequaque clausum foret, *China* tota quanta quanta non Regnum, sed una Civitas non immeritò dici posset, in qua tantam rerum omnium humano generi necessariarum ubertatem videas, ut quod sagax Naturæ industria reliquis Mundi Regnis sparsim distribuit, id totum in unico hoc summatim comprehendisse videatur. Non dicam hoc loco de summa Tartarici Regni vastitate, quæ in tantam amplitudinem sese extendit, ut nemo hucusque inventus sit, qui in eo longè latèque exporrectarum Regionum terminos detexerit. Cum itaque tale tantumque, quod in hoc opere descripsi, sit Imperium, hoc unicè, quotquot Divinæ gloriæ promovendæ zelo ardent, summè deplorant, in tanta gentium populorumque immensitate, innumeros adhuc reperiri incognitarum partium populos, quibus densa errorum caligine offusis, & in tenebris
& umbra

D E D I C A T I O.

& umbra mortis constitutis ex operariorum paucitate via veritatis nondum innotuerit, nondum justitiæ lumen illuxerit. Tametsi enim jam à decem lustrorum curriculis in hac vastissima vinea quovis modo excolenda, non sine insigni animarum lucro, inconfusibiles Societatis JESU operæ summo labore studioque incredibili defudaverint; parum tamen id omne censeretur debet, si venæ spinis sentibusque ubique locorum adhuc oppletæ, sylvescentem vastitatem intueamur; in qua quot incultarum partium districtus, tot vigere videas differentium Sectarum; quam curiosarum, tam superstitiosarum monstruosa instituta, quam multa, tam stulta Dæmonum commenta, quibus

Dæmonis ira premens odiis & fraudibus Orbem

Semper, nec damnis hominum exsaturata quiescit.

Hinc Neophyti, qui Salutis æternæ semitam jam Superni luminis irradiatione invenerunt, tanta pereuntium animarum ruina perculsi, ad TE veluti PATREM supremum Soc. JESU Modera-

D E D I C A T I O.

deratorem sollicitis anxiiisque animis confugiunt, ad TE afflictarum animarum vota, veluti ad unicum damnorum spiritualium Instauratorem convertuntur, ut quemadmodum jam à compluribus annis Apostolico concionatoris munere functus, Evangelicæ prædicationis semitam, summo totius Urbis & Orbis applausu, quâ voce, quâ libris in lucem editis illustrasti, nec non tantæ Infidelium multitudine quid obsit, quid profit, diuturno experimento comprobasti, ita quoque jam Divina Providentia Instituti verè Apostolici puppim clavumque adeptus, infelicium animarum sortem misertus, quæ ad eos in ovile CHRISTI introducendos remedia congrua nosti, subministres. Quod tunc opportunè futurum speramus, si in deficientium paulatim seniorum Patrum locum, novos semper novosque (ne sylvescente paulatim Ecclesia, tot annorum fructus, tanto Nostrorum Patrum labore & sudore collectus, irritus reddatur) substitutas Divinæ Legis propagatores. Interim nostrarum partium erit continuis ad DEUM OPTIMUM MAXIMUM effusis precibus TE apud Cœlites suffulcire, ut quæ pro Divini Nominis gloria & ad Sinicæ Ecclesiæ incrementum in ultimis illis Terrarum finibus, magnæ mentis

TUÆ

DEDICATIO.

TUÆ capacitæ fieri posse cogitasti, insigni meritorum cumulo tandem conficias. Vale RELIGIOSISSIME PATER, DEO, ECCLESIAE, & toti SOCIETATI diu superstes.

Romæ 8. Decembris Anno M. DC. LXVI.

Religiosiss. Pat. Vr^e.

Servus humill. & obsequent.

ATHANASIUS KIRCHERUS.

PROOEMIUM

AD

LECTOREM.

Uod jam dudum in meorum librorum Catalogo pollicitus sum, modò, fidem liberando, præstandum duxi, eo vel potissimum consilio inductus, quod à duobus circiter lustris ingentem rerum Sinicarum, vicinorumque Regnorum de antiquitatibus & superstitionibus, quibus dictas Gentes miserandum in modum involutas referebant, copiam coacervarim; quarum quidem primò *P. Martinus Martinus Tridentinus*, eximius ille *Atlantis Sinici* scriptor, olim privatus meus in Mathematicis discipulus, non exiguam suppellectilem communicavit, qui uti ingenio acuto & perfervido, mirumque in modum curioso, Mathematicisque disciplinis ad hæc probè instructo pollet: ita quoque nil curiosarum rerum, sive mores istarum gentium, sive naturam rerum spectes, quo gratam sibi posteritatem, potissimum Geographiæ & Astronomiæ scriptores obligaret, omisit. Undè rerum inquisitione non contentus, inquisita propriis oculis examinanda examinata in Reip. Litterariæ emolumentum conscribenda censuit, quod & in *Atlante* suo egregiè præstitit. Successit huic *P. Michaël Boim Polonus*, qui à Rege & Imperatore *Sinarum Constantino*, ejusque Matre *Helena*, ad Christianam fidem operâ *P. Andreae Xaverii Koffler Austriaci* recens conversâ, ad *Innocentium X. Romam* missus, admiranda, & posterorum memoriâ dignissima contulit, prout in decursu hujus Operis patebit: post quem appulit ad nos *P. Philippus Marinus Genuensis*, *laponiæ* Procurator, ex cujus relatione partim oretenus, partim ex libro, qui de *Missionibus Patrum Societatis IESU* in Japoniam, Chinam, Tonchinum, ceteraque noviter detecta Regna susceptis, inscribitur, plurima sanè accepi, queis ad spartam meam exornandam, mirum in modum mihi profuit. Subsecuti sunt hunc *Romæ* adhuc subsistentem alii duo Patres Germani, quorum primus *P. Joannes Gruberus Linzensis Austriacus*, alter *P. Henricus Roth Augustanus*, Viri studiorum cultu insignes, nec non magna rerum experienciâ docti, eam mihi rerum rarissimarum uber-

P. P. qui
sua ad hoc
opus scri-
bendum
contule-
runt &
solicita-
rent.

Proœmium ad Lectorem.

ubertatem contulerunt, ut iis describendis ingens copia pœ-
nè me inopem fecisse videatur. *P. Iohannes Gruberus* Mathema-
tum cultu insignis Anno 1656. ad *Sinas* abiturus, hîc *Romæ*
à me ad omnia & singula, ea qua par est, fide, quæ Reipub.
Geographicæ nonnihil luminis adferre possent, observan-
da sollicitatus: quæ obnixè ab eo contenderam, ultra quam di-
ci potest, fideliter præstitit. Abiit hic anno supramemorato
Româ, & *Anatoliâ*, *Armeniâ*, *Perside*, *Ormuzio*, *Cambajâ*, *Indiâ*,
omnibusque denique Regnis Oceano adjacentibus peragratis,
tandem feliciter *Macaum Sinarum* portum attigit: ubi nonnihil
viribus instauratis, universam *Sinarum* latitudinem emensus,
civitatribusque principalibus perlustratis, tandem ultimam
Chinæ Metropolim *Pequinum*, *Monarchæ Sinarum Tartarorumque*
Regiam attigit, ubi biennio commoratus, singulisque sum-
mo studio observatis, iussu superiorum Provinciæ Sinicæ ne-
gotiorum causa denuò *Romam*, unâ cum Venerabili Patre *Alberto*
Dorville missus, universam *Asiæ* longitudinem, itinere hucusque
ab *Europæis* intentato, emensus, quæ mira & nobis incognita
observavit, exposuit. Qui in *Mogorum* Regno, *Agræ* Metro-
poli, supramemorato *P. Alberto Dorville*, viro longiori vita
digno, labore itinerum fracto, defunctoque, in laborum iti-
nerisque socium sibi *P. Henricum Roth*, virum prudentiâ & do-
ctrinâ conspicuum, *Agræ* tum rei Christianæ promovendæ in-
tentum, adscivit, trium linguarum, Persicæ, Indostanicæ, &
Brachmanicæ, instructissimus. Qui dum hæc scribo, mecum
continuò morantur, eaque, quæ ad Divini Numinis gloriam,
& boni communis emolumentum, quovis modo profutura
norunt, communicare non cessant. Quoniam verò Patribus
continuò in salute animarum procuranda distentis, neque
otium tempusque & media, ad rariorum quarundam rerum,
quas in suis per vastissimas illas Mundi Regiones susceptis
itineribus observârunt, notitias tum describendas, tum in lucem
edendas suppetat, hoc unum à me contenderunt, ut illa, quæ
tanto labore & sudore compererant, scriptis commissa blattis
& tineis non cederent, sed in unum volumen congesta, in Rei-
pub. Litterariæ bonum publicæ luci traderem; quod hoc Ope-
re me præstiturum pollicitus sum. Ut verò majori cum me-
thodo procederem, id in sex partes dividendum duxi; ac prima
quidem Pars exhibet marmoreum illud monumentum toto
Orbe celeberrimum, cujus causâ hoc Opus à nobis cœptum
fuit, ante quadraginta quinque annos in *China*, in villa quadam
Metropolitanæ Urbis *Siganfu* primò detectum, (in quo do-
ctrina orthodoxa ante mille circiter annos à Sacerdotibus *Chal-*

Iter *P. Jo-*
hannis Gruberi
1656.

P. Albertus
Dorville
Agræ obit

Proœmium ad Lectorem.

deus in *Chinam* introducta, Syro-Sinicis characteribus insculpta videtur) plena interpretatione exponitur.

II. Pars ostendit varia in *Chinam* à fidei prædicatoribus suscepta itinera à *D. Thoma Apostolo*, ad hæc usque tempora continuata.

III. Pars exhibet Idololatriæ in remotissimis istius terrarum finibus natæ originem, item de diversis ritibus, & abominandis in deorum cultu cerimoniis; ad *Ægyptiorum* ritus *ἱερογλυφικῶν* comparatis.

IV. Pars de curiosis Artis & Naturæ miraculis, quæ in vasto illo *Sinarum* Imperio comperta, tum quoad situm, civilemque gubernandi *Sinis* usitatam rationem, tum quoad ea quæ in triplici Naturæ, id est, mineralium, plantarum, animalium Regno à nostris observata fuerunt, explicantur: atque unâ Nostrorum de variis rebus exoticis editæ historiæ à cavillationibus multorum vindicantur.

V. Pars Sinicæ architecturæ in fabricis Ædium, Pontium, Aquæductuum, Murorum, aliarumque inventionum *Europæis* incognitarum admiranda exhibet.

VI. Demum de Litteris Sinensibus earumque fabrica fusè tractat. Horum itaque Patrum subsidio fultus, hæc de origine & Antiquitatibus Orientalium *Asiæ* Regnorum molitus sum, in quibus si quid Reipublicæ Christianæ dignum occurrerit, illis cum primis adscribas velim.

I N D E X C A P I T U M,

Quæ in hoc
O P E R E
CONTINENTUR.

Proœmium ad Lectorem.

P A R S P R I M A.

Monumenti Syro-Sinici interpretatio.

CAP. I.	<i>Ausa & occasio hujus Operis</i>	pag. 1	
II.	<i>Monumenti Sinico-Chaldaeï ante mille circiter annos ab Euangelicis Christianæ Legis propagatoribus, in quodam Chinæ Regno, quod Xemsî dicitur, erecti, & anno tandem 1625. primum insigni Christianæ Legis emolumento detecti, fida, sincera, & verbalis Interpretatio</i>		4
III.	<i>De triplici Interpretatione Lapidis seu Monumenti Syro-Sinici</i>		10
IV.	<i>De Cruce in supremo Lapidis apice incisa</i>		35
V.	<i>De Articulis fidei cæterisque ceremoniis & ritibus in monumento contentis</i>		37
VI.	<i>Syriacorum nominum, quæ in Monumento occurrunt, Interpretatio</i>		41

P A R S S E C U N D A.

De variis Itineribus in Chinam susceptis.

CAP. I.	<i>Quà ratione, & à quibus, quibusque Itineribus, diversis temporibus, Sacrosanctum Christi Euangelium in ultimas Orientis Regiones, Indiam, Tartariam, Chinam, cæterasque Asiæ Regiones fuerit illatum</i>	p. 46	<i>lorum Regnorum, per quæ dicti Patres Albertus Dorville & P. Gruberus transeuntes observârunt, depinxeruntque</i>	66	
II.	<i>De propagatione Evangelii per S. Thomam Apostolum ejusque successores in universas Asiæ Orientalis Regiones facta</i>	53	V.	<i>De Mogoram sive Mogulum Regno, ejusque rebus memoratu dignis, unâ cum variis Itineribus in illud ex India & China, vel ex illo in Europam quâ confectis, quâ conficiendis</i>	78
III.	<i>De Catajo ejusque proprio & genuino situ</i>	60	VI.	<i>Iter à Marco Paulo Veneto & Haythone Armeno in Catajam sive Sinas confectum</i>	87
VI.	<i>De vario habitu, moribus & consuetudinibus hominum illorum Regnorum, per quæ dicti Patres Albertus Dorville & P. Gruberus transeuntes observârunt, depinxeruntque</i>		VII.	<i>De Christianæ fidei in dicta Tartariæ & Catay Regna per</i>	

INDEX CAPITUM.

- jam exposita itinera intro-*
ductione 90.
 VIII. *Ultima fidei Christianæ in*
Chinam introductio 96.
 IX. *De Correctione Calendarii*
Sinici, & quanta inde bona

- emerferint, & de habitu Re-*
gum Sinensium, Fæminarum
Regiarum, & PP. NN. 108.
 X. *De modo, quo in conversione*
Sinensium N. N. P. P. pro-
cedere solent. 115.

PARS TERTIA.

De Idololatria ex Occidente primùm in Persidem,
Indiam, ac deinde in ultimas Orientis, Tartariæ, Chinæ, Japoniæ
Regiones successivâ propagatione introducta.

- PRÆFATIO Pag. 129.
 CAP. I. *De Sinensium Idololatria*
 131.
 II. *Japoniorum & Tartarorum*
Idololatria Sinicæ parallela
 138.
 III. *De Indorum Idololatria Si-*
nica parallela 147.
 IV. *De Brachmanum institutis,*
& quomodo per Brachmanes
superstitio Ægyptiorum,
quarve occasione in Persiam,
Indiam, & ultimum Orientis

- Sinarum Japoniorumque*
Regnum, successu temporis
propagata fuerit 151.
 V. *De ridicula Brachmanum*
Religione circa hominum ori-
ginem 154.
 IV. *De alia fabulosa doctrina*
Brachmanum, & est, de de-
cem Incarnationibus Dei,
quas Gentiles Indiani ex-
tra & intra Gangem credunt
 156.
 VII. *De Literis Brachmanum* 162.

PARS QUARTA.

China curiosis Naturæ & Artis miraculis illustrata.

- CAP. I. *De mirabili situ Chinæ, ejus-*
que Politica vivendi ratione
 P. 164.
 II. *De Politica disciplina Si-*
narum 166.
 III. *De Urbibus Chinæ, Incola-*
rumque moribus 168.
 IV. *De Montibus Chinæ, stupen-*
disque Naturæ, quæ in iis
observantur, Prodigis 169.
 V. *De Lacuum, Fluminum, Fon-*
tium admirandis 174.

- VI. *De Exoticis Chinæ plantis*
 176.
 VII. *De Exoticis Chinæ Anima-*
libus 190.
 VIII. *De certis quibusdam Vo-*
lucris, extra Chinam invisis
 195.
 IX. *De Piscibus maris & flumi-*
num Sinensium 199.
 X. *De Serpentibus Chinæ* 202.
 XI. *De Lapidum Mineraliumque*
in China admirandis 205.

INDEX CAPITUM.

PARS QUINTA.

De Architectonica cæterisque Mechanicis artibus *Sinensium*.

PRÆFATIO	212
CAP. I. <i>De Pontibus, reliquisque Sinensium Fabricis</i>	213

PARS SEXTA.

CAP. I. <i>Characteres Hieroglyphici Sinensium</i>	225	IV. <i>Differentia inter Sinenses & Hieroglyphicos Ægyptiorum Characteres.</i>	233
II. <i>Veterum Sinicorum Characterum Anatomia</i>	227	V. <i>Et ultimum.</i>	235
III. <i>Characterum antiquissimorum Chinesisum explicatio</i>	228	<i>Conclusio operis.</i>	237

I N D E X

F I G U R A R U M,

Suis locis à Bibliopecto inferendarum.

Effigies P. Athanasii Kircheri	Fol. 1
A. Tabula Geographica totius Regni <i>Chinae</i>	3
B. Eclypon Monumenti <i>Sinico-Syriaci</i>	13
C. Syriaca Inscriptio Anni	42
E. Nomina Apostolicorum Virorum	43
F. Tabula Geographica Itinerum	46
H. Crux Miraculosa S. Thomæ	55
V. Effigies Magni Mogol	78 58
A a. ——— Monarchæ Sinico-Tartarici	
A a 2. } ——— Habituum Regis, Reginae & aliorum Incolarum <i>Chinae</i>	113
A a 3. }	
Bb. ——— P. Adami Schall	
Cc. ——— P. Matthæi Ricci & Colai Ly Pauli	114
Dd. & Ee. Habitus Fœminarum <i>Sinensium</i>	115
Ff 2. Turris Novizonia	135
Gg. Numina <i>Sinensium</i>	137
Kk. Typus Pussæ	141
Ll. Bruma	155 157
Yy. Elementa Linguae Hanscreticæ	
Zz. Combinatio Diphthongorum	
Aaa. <i>Re Breve</i>	163
Bbb. Pater Noster <i>Brachmanicè</i>	
Qqq. <i>Hian</i> Cervus Muscatus	191
Zzz. Pons Volans.	215

*Frustra vel Pictor, vel Vates dixerit. Hic EST:
Et cultum, et nomen terra scit Antipodum.*

*Jacobus Albanus Ghibbeline, M. D.
in Rom: Sapientia Eloq: Prof.*

ATHANASII KIRCHERI
 CHINÆ
 ILLUSTRATÆ
 PARS I.
 MONUMENTI
 SYRO-SINICI
 INTERPRETATIO.

CAPUT I.

Causa & Occasio hujus Operis.

Am sex circiter lustra aguntur, cum in *Prodromo Copto* monumenti cujusdam Syro-Sinici in China anno 1625. reperti expositionem adduxi, quod tamen apud sententioris animi Lectores, rei novitate percussos, non exiguum plausum meruerit, ubi tamen mox iniqui rerum Censores & Aristarchi non defuerunt, qui nasutis argutiis, & nonnullis quidem asteriscis, at non nisi obtusis plumbeisque id suffigere non destitère, Monumentum videlicet istiusmodi in rerum natura nunquam fuisse, atque adeo id purum putum Jesuitarum figmentum esse, non sibi duntaxat, sed & aliis persuadere omnibus modis contenderunt. Tales merito suo sunt & haberi debent pro iis, qui omni divina humanaque fide repudiata, nil quod ipsi non viderint, approbent, nil quod proprium ipsis cerebrum non dictaverit credendum censeant. Ta-

les sunt, qui non secus ac importuna muscæ, ad quamvis pinguedinem obviam advolantes, quod sincerum & integrum obfuscare, quod purum, impuro ac thrasonico quodam afflatu commaculare non desistunt. Quos inter quidam ex modernis Scriptoribus fuit, qui exiguo suo honore hujus Monumenti veritatem omni conatu, insolenti sanè scommate elidere non est verecundatus, dum id modò Jesuiticâ fraude introductum, modò purum putum figmentum à Jesuitis, tum ad Sinenses decipiendos, tum ad thesauros eruendos confectum asserit: cujus nomini partim ex Christiana charitate parco, partim quia prudentum literatorumque virorum judicio indignus, cui responderetur videbatur: cum Monumenti hujus veritas, tot illustrium Scriptorum *avmphia*, tot libris eâ de re vel ab ipsis Sinensibus magnæ autoritatis *Colais*, & Christiana lege initiatis, *Leone & Paulo*, per universum Imperium evulgatis (qui in Coll. Rom. Museo exteris passim, unâ cum Monumenti autographo ex China transmissis exhibentur) stabilita, confirmata,

Censuram
 & Aristarchorum
 quorundam
 de hoc Monumento
 judicium.

mata, nec non ab Orbe Christiano approbata, parum curet, quid Thraſo clancularius in ultimo Mundi angulo oblatret, qui ſi à calumniis & ſcommatis abſtinuiſſet, remque prudenter ſub dubio propoſuiſſet, forſan melius ſibi ſuoque operi conſuluiſſet; ſed ita juſto Dei judicio fit, ut qui divini Nominis gloriam, contra conſcientiam & charitatem cavillis & ſarcaſmis traducere nituntur, ut plurimum tandem proprii nominis laborumque naufragium patiantur.

Hiſce itaque motus, ne tanti momenti fide ſua deſtitutum Monumentum, veritatis pateretur naufragium, ab imis radicibus telam rei ordiendo, hoc opusculo ſuſcepti Monumenti veritatem, ingenti eorum qui Monumentum, non duntaxat oculis propriis ex noſtris Patribus inſpexerunt, ſed vel ipſorum Sinenſium atteſtatione firmatam, ita Divinâ gratiâ opitulante ſtabilire contendam, ut in poſterum de eo nullus amplius dubitandi locus relinquatur, atque adeo vel ipſi Heterodoxi ex hujus Syro-Sinicæ epigraphes interpretatione fateri cogantur, nihil vel ante decem ſæculorum decurſum aliud à divini Verbi Prædicatoribus doctum fuiſſe, quod orthodoxæ horum temporum doctrinæ non ſit unde quaque conſonum & conforme, imo idem; adeoque doctrinam olim in China Euangelica prædicatione ſparſam, eandem quam univerſalis Eccleſia Catholica Romana hodierna die credendam proponit, uti poſtea multiplici argumentorum pondere comprobabitur.

Ut verò res deſiderato ordine & methodo peragatur, ante omnia duplicem, eamque integram & ſinceram hujus Lapidis interpretationem, ex libro Sinicis characteribus impreſſo, ab ipſis Sinenſibus literatis expoſitam, à P. verò *Michaële Boimo* Sinicæ linguæ peritiſſimo, uti ex ejus *ad Lectorem Epistoſa* paulò poſt patebit, Sinicarum vocum pronuntiatione genuinaverbotenus expreſſam, alteram verò expoſitionem, vitata phraſi Sinica auribus noſtris non adeo

aſſueta, ad genuinos Tabulæ ſenſus percipiendos aptiorem, unà cum Scholiis adjungendam duxi, ne quicquam, quo hoc Monumentum illuſtrius evaderet, omiſſiſſe viderer. Quoniam verò meritò quipiſiam dubitare poſſet, quomodo & qua via magni illi Euangelii Chriſtiani ſatores natione Syro-Chaldæi in ultimas illas terrarum oras penetraverint, certè non congruum tantum, ſed omnino ad veritatem rei adſtruendam, neceſſarium videbatur, in tenebroſo illo variorum itinerum labyrintho, Lectori perplexo, hujus opusculi faculâ, id eſt, Geographicis ratiociniis præluce, ex quibus, ni fallor, Lector, non Chriſtianæ ſolummodò doctrinæ, ſed & ſuperſtitionum fabularumque Sinenſium ante ſalutis noſtræ adventum, ex iſdem prorsus Regionibus, id eſt Ægypto, Græcia, Syria, Chaldæa originem quondam derivare, luculenter intelliget. Ubinam verò vaſtum illud Sinarum Regnum ſit, in quod Euangelium penetraſſe noſtrum Monumentum docet, paucis indigtabo potius, quam deſcribam, de quo tamen ſi Lector plura noſſe deſiderabit, eum ad *P. Nicolai Trigautii*, & *Joannis Semedi Hiſtorias*, nec non *Martini Martinii Atlantem*, alioſque innumeros remitto, ubi de ſitu Chinæ ejusque mirabilibus, de natura, proprietate, ac feracitate Regionum, de Urbium maximarum hominumque multitudine, de politica denique diſciplina, qua nulli in Mundo Monarchiæ cedere videtur, quam uberri-
mè deſcripta reperiet. Noſtrum erit ea ſolummodo quæ uti controverſa ſunt, ita quoque Lectores mirè circa nominum æquivocationem dubios perplexoſque reddunt, explicare, nec non rariora, & ab aliis non tacta, reconditarum rerum in eo Regno, aliſque vicinis obſervatarum arcana, tum naturæ, tum artis prodigia hoc opere, veluti opportuno loco, in curioſi Lectoris gratiam adducere.

Unde provenit in Chinam & Lex Chriſti, & fabulæ ſuperſtitioneſque Ethnicæ doctrinæ.

Doctrina in Monumento tradita, conformis orthodoxæ Eccleſiæ.

Duplex hujus Monumenti interpretatio.

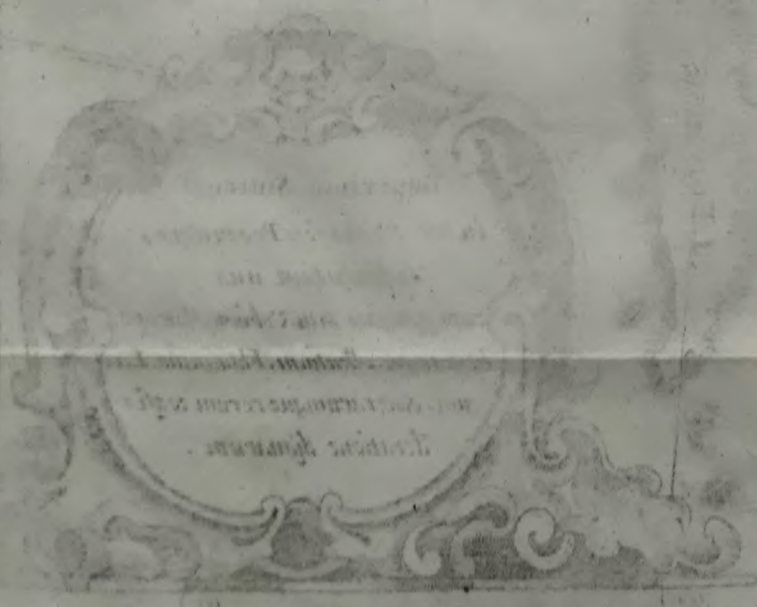
CHINA.

IMPERIUM
SINICUM
Quindcupartitum.

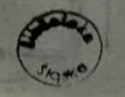
Imperium Sinicum
in XV Regna seu Provincias
distributum una
cum genuino situ Urbium, Metropo-
litanarum, Gentium, Fluminum, Lac-
uum, ceterarumque rerum confi-
deratione dignarum.

ST. PETERSBURG
RUSSIA

REG. 102

100000

Descriptio
Chinæ.

Termini
Imperii
Sinici.

China à
suis sub
quadrati
figura ex-
primitur.

Nominum
quæ Impe-
rium in-
signiunt di-
versitas &
confusio.

CHINA Regnorum omnium maximum vastissimumque, uti ad ultimum Asiæ terminum terreni globi conditor relegavit, ita quoque veteribus prorsus incognitum usque ad annum 1220. permansit, quod M. Paulus Venetus, uti postea patebit, primus nobis sub nomine Catai detexit: ab Ortu siquidem Eoo circumdatum Oceano, à Borea Tartariam habet adjacentem muro diremptam, cujus inexplorati adhuc termini ad Mare Glaciale usque extensi, haud dubiè cum Anian sive Freto sive Isthmo, Americæ Septentrionali alicubi continuantur, quamvis in hunc usque diem (quemadmodum magno sanè conatu à nostris Sinensibus Patribus investigatum fuit) ingentium horum Regnorum terrarumque limites à nemine adhuc detecti sunt. Ab Occasu partim altissimorum montium jugis, partim arenoso deserto, cæterisque Regnis paulò post recensendis circumdatur. Ab Austro denique Oceano Meridionali, Regnisque Tonchino, Cocincina, Lao, aliisque limitatur. Latitudo incipit à 18. gradu, & usque ad 43. sese extendit, id est, 1440 milliarius Italicorum intervallo à Meridie in Boream distenditur. Ab Occasu verò in Ortum, eadem ferè intercapedine constat, unde Sinenses illud in suis mappis sub quadrati forma exprimunt, quamvis à nostris Geographicis, majori Mathematicum notitia instructis, illud ferè figura Lunæ tuberosæ describatur. Ad nominum confusionem quod attinet, illa tanta est, quanta est vicinarum gentium diversitas: Lusitani & Hispani Chinam: Veteres, ut est apud *Ptolomæum*, Sin & Serica, Arabes Sin, Saraceni Cataium vocant: quarum appellationum nullam apud ipsosmet Sinos non dicam usitatam, sed ne nomine quidem notam esse vel inde patet, quod Sinensibus ab omni memoria in more positum fuit, ut quoties imperandi jus ex una familia in aliam pro humanarum rerum vicissitudine transit, toties

ipsum quoque Regnum novo nomine ab eo qui regnare incipit, insigniatur; quod qui facit, speciosum aliquem titulum Regno pro arbitratu & beneplacito ponit. Ita olim *Tan* appellatum legitur, quod sine termino latum dicitur. Alias *Tu*, quod quietem indicat: deinde *Hin* sub magni Ducis nomine indigitatum. *Sciam* quoque dictum reperio, quasi diceret, Regnum ornatissimum: *Cheu* Regnum refert, quod perfectione omnia reliqua Regna excedat. *Han* quoque, qua voce lætæam viam nominant: unde fit, ut singulæ propè Nationes illud propriis differentibusque nominibus insigniant. Hodie nunc *Cium* quo nunc *Chium* *hoa* appellatur, quorum prius hortum ob summam amœnitatem rerumque abundantiam & ubertatem: alterum verò medium sonat, eo quod Sinæ Regnum suum in medio orbis terræ, quem pariter quadratum esse volunt, situm putent.

Totum Imperium dividitur in quindecim Regna, vastissimis qua fluminibus, qua montibus disternata, quorum novem numerantur ex parte Australi, sex ex parte Boreali. Totum hoc Regnorum complexum natura omnibus veluti inaccessum voluit. Ab Ortu & Austro Oceano æstuum vehementia vix pervio: ex Occasu ad prærupta montium juga nemini aditum promittit: à Septentrione partim immensæ vastitatis deserto, partim verò muro nongentorum milliarius Italicorum à *Xio* Rege annis circiter ducentis ante salutis nostræ ortum, operâ millenis hominum millibus contra Tartarorum irruptiones, quinque annorum spacio extructo munitum, adeoque tot munitis armatum, etiamnum sua persistit mole. Si solum murum attendas, id opus admiratione plenum est, quod Veteres haud dubiè, si ejus notitiam obtinuissent, inter septem Mundi miracula connumerassent. Sed nomina Regnorum subdamus.

Divisio
Imperii
Sinici.

Borealia Regna Imperii Sinici, sunt

1. HONAM.
2. XEMSI.
3. XANSI.
4. XANTUM.
5. PECHIN.
6. LEAUTUM.

Australia Regna Imperii Sinici, sunt

1. CANTON, *vel*, QUANTUNG.
2. QUAMSI.
3. YUNNAN.
4. FUKIEN.
5. KIAMSI.
6. SUCHUEM.
7. UTQUANG.
8. CHEKIAM.
9. NANKIM.

Verum ut epitomicās omnia complectamur, hic primò universi Imperii in quindecim sua Regna divisi Geographicum Schema apponemus, ut singulorum situm propius intuearis. Et ne quicquam rerum memorabilium quoad Urbes, Montes, Flumina, Lacus, cæteraque scitu digna omisisse videamur, Geographicum hoc Schemate, quod omnium Regnorum descriptionem continet, prælusimus, ex quo veluti unica Synopsi, quicquid in toto Imperio consideratione dignum occurrit, reperias.

CAPUT II.

Monumenti Sinico-Chaldaei ante mille circiter annos ab Evangelicis Christianæ Legis propagatoribus in quodam Chinæ Regno, quod Xemsi dicitur, erecti, & anno tandem 1625. primum insigni Christianæ Legis emolumento detecti, fide, sincera & verbalis

INTERPRETATIO.

Inconstantia rerum humanarum.

A est rerum humanarum inconstantia, ut sicuti omnia suis intricata vicissitudinibus ex bono in malum, ex prospero in adversa, ex alto in ima, ex optima legum constitutione in pessimos rerum status, & contrà, perpetua quadam pericyclofi volvi revolvique, abundè ex Historicorum monumentis intuemur, ita quoque in hac miseranda rerum catastrophe, nil nobis firmum, stabile, solidumque promittere valemus; quod vel maximè in fidei propagatione meridiana luce clarius elucescit. Quas Ægyptus, Græcia, universa denique Europa in fidei Christianæ propagatione, vicissitudines passa sit, non est quod hic describam, cum illa passim nota sint. Ecclesias quas olim sanctitate, justitia, & incredibili fidei zelo ferbuisset legimus, modò nondumtaxat intepuisse, sed omni fide

Christianæ legis variae revolutiones.

orthodoxâ sublatâ, partim Idololatriis, partim Mahumetanæ legis impura peste, partim denique Hæretica pravitate contaminatas interiisse, cum dolore gemebundi spectamus; ut proinde occultam circa hæc divinorum judiciorum abyssum non tam investigare, quam eam cum primis admirari, & proinde nostram cum timore & tremore salutem operari debeamus. Scit Deus quos elegerit ex omni carne, novit quos ex universa humani generis massa ad vitam æternam præordinavit, & quemadmodum hortulanus nunc ex hac, nunc ex illa arbore melioris notæ fructus, & jam ad maturitatem perductos reliquis omisis neglectisque colligit, ita inscrutabilis divinæ providentiæ altitudo ex millibus paucos, quos ipse solus novit, eligit, & nunc ex hoc, modò ex illo orbis terræ angulo, veluti fructus vitæ æternæ destinatos suis

Abdita Dei judicia.

Fervor primorum in China Christianorum eorumque declinatio.

suis quandoque reservatos temporibus & locis depromit. Patet hoc ex ipsa Evangelii semente jam vel à primævis Christianæ fidei initiis, sive ab Apostolo Sancto Thoma; de quo postea, sive à successoribus Sinarum Regno illata, cujus Ecclesia uti statim à principio summo fervore ardens, ingentia, quoad animarum lucrum, incrementa sumpsit, ita quoque intepescente paulatim fervore, sive ex improbitate hominum, vitæque luxu abominando, sive illegitimis diversarum gentium ritibus divino cultui contrariis, sive denique deficientibus paulatim pastoribus, sylvescens tandem à divinæ Legis tramite prorsus degener in conclamatum errorum enormium barathrum prolapsa fuit; donec divina Clementia tantarum ruinæ animarum miserta, certis quæ ipsa sibi suis reservavit temporibus, denuò per viros Apostolicos conculcatam Vineæ sepem sylvestribus feris tanto tempore expositam novis germinibus pampinisque instaurare sibi complacuisse: quam vicissitudinem quater in Sinarum Regno accidisse in sequentibus quam amplissimè docebitur. Quarum ultima, quando arrisit ei qui tempora & momenta posuit in sua potestate, à Societatis Jesu Religiosis, optato potius, quàm sperato eventu (uti grandium principia moliminum difficillima sunt) accidit. Tentatus quidem sæpius à diversis in Regnum omnibus alienigenis sub gravissimis pœnis interdictus aditus; sed uti nec ratio, nec consilium contra Dominum, ita quoque ineffabili providentiæ suæ dispositione effectum est, ut nostris tandem etsi non sine summis laboribus, difficultatibus, persecutionibusque aditus concessus fuerit, eo cum fructu animarum, quo majorem non dicam sperare, sed ne vel optare quidem poterant. Dum itaque strenuè in Vineâ Domini laboratur, DEUS Opt. Max. quàm grata sibi sit ea, quam spargebant, doctrina, utpotè quæ illa eadem esset, quam ante mille

Quatuor vicissitudines Christianæ Fidei in China.

Difficilis in Chinam aditus.

circiter annos alii Christianæ Vineæ cultores jam dudum introduxerant; id admirando quodam eventu, eo ipso tempore attestari sibi complacuit, ut hoc pacto doctrinâ cœlesti veluti ex profunda quadam tenebrarum caligine emergente, mox grande illud ex enumeratorum gentilium conversione, Ecclesiæ Christianæ incrementum uti satis admirari, ita Divini Numinis in eo providentiam satis laudare & deprædicare non cessaremus. Res ita sese habet.

Anno 1625. cum in *Siganfu* Metropolis Regni *Xemsi* pago quodam pro fundamento ædificii sustinendi apto fossa fieret, accidit, ut inter excavandum fossiores in lapideam tabulam Sinicâ Scripturâ spectabilem inciderent, cujus extractæ quantitatem mox mensurare aggressi, ejusdem longitudinem 9; nostrorum palmarum, latitudinem 5, grossitiem unius circiter palmi reppererunt; in fronte in pyramidem terminabatur, Cruce affabrè sanè expressam. Ajunt, qui eam studiosè lustrarunt, Crucem in cornibus liliorum in modum repandam, cujusmodi similem Meliaporæ in Sepulchro Divi Thomæ Apostoli spectari asserunt, haud absimilem ei, quam Equites S. Joannis Hierosolymitani portant, partim collo appensam, partim vestibus pallisque assutam; sub hac Cruce sequitur Epigraphes Sinico charactere ac idiomate per totam Lapidis superficiem expressus titulus, uti ex adjecta figura patet: Et quemadmodum Sinæ naturali & veluti pondere quodam in res curiositate refertas feruntur, ita quoque vel primus hujus detecti Lapidis rumor ingentem mox Literatorum undiquaque confluentium multitudinem attraxit: cujus rei novitate permotus Loci Governator, venerabilis antiquitatis monumentum altiùs contemplatus, ut complures ad celebritatem Urbi hoc monumento comparandam ex universo Regno, quod jam fama compleret, alliceret, id abaco affabrè elaborato intra Bonziorum templi pomerium tecto su-

Divina providentia in resuscitatione perditæ fidei.

Inventio Monumenti Syro-Sinici.

Crucis figura in apice Monumenti.

Sinæ curiosi.

Monumenti inventi in universum Imperium evulgatio.

perimposito, partim ne ab injuriis temporum detrimentum aliquod incurreret, partim ut quotquot forent, hujus tam insoliti monumenti spectatores id pro sua commoditate legere, examinare & describere possent.

Et quoniam marginibus lapidis Sinicis Characteribus intermixti videbantur Characteres Sinis ignoti, anxii suspendebantur animis, ut quid illi referrent, cognoscerent, quibus tandem nostrorum diligentia plenè satisfactum fuit, uti in sequentibus patefiet. Primus omnium Leo Mandarinus Christiana lege jam imbutus, ob ingens Christianæ fidei emolumentum, quod inde emerfurum sperabat, illud exactè descriptum toti Regno evulgavit. Quo concitati & nostri Patres primum, illud mox ubi legissent, Divini Numinis providentiam satis admirari non potuerunt, dum tempore novellæ Christi Vincæ, monumentum tanti ad gentilium conversionem momenti, ut emergeret sibi complacuit; undè continere se nescii, ad illud propriis oculis lustrandum, in *Siganfù*, maximam *Xenfi* urbem Metropolitanam, se contulerunt: quorum primus fuit *P. Alvarus Semedus* Lusitanus, cujus verba tantò libentius hinc produco, quantò majori necessitudinis vinculo, dum hinc Romæ Procuratorem ageret, mihi obstrictus fuit, nec non omnia mihi ore tenus, quæ circa hoc Monumentum observarat, recensuit. ita autem loquitur *Fol. 158. in sua de rebus Sinensibus Historia* Italicè edita.

Doppo tre anni nel 1628. passorono alcuni Padri à quella Provincia con l'occasione d'un Mandarino Christiano, qui Philippus dicebatur, che li andava, li detti Padri con l'autorità di detto Mandarino alzarono e Chiesa, e Casa nella Metropoli di Sigangfù, poiche Iddio benedetto, che volle fosse scoperta una sì bella memoria del possesso preso in quel paese della sua divina Legge, fusse anche servito, che si facilitasse la sua restitutione nell'istesso luogo. Fu concesso à me d'essere delli primi, e stimai felice quella stanza per

l'occasione di veder la pietra, ed arrivato d'altre cose non mi curai. La viddi, la lessi, e tornai à leggere e ammirarla à bell'agio, ed alla lunga, e considerando la sua antichità, ammirai, come fosse così intera, ed hauesse le lettere così chiare, e nettamente scolpite. Nella sua grossezza ha molte lettere Cinesi, le quali contengono molti nomi delli Sacerdoti e Vescovi di quel tempo. Vene ha però molte altre, le quali allora non furono conosciute, perche ne sono Hebraiche, ne Greche, e che però quanto intendo, contengono li medesimi nomi, accioche se per avventura alcuno straniero non sapesse leggere quelle del paese, intendesse forse le peregrine. Passando poi per Coccino arrivai à Cranganor residenza dell' Arcivescovo della costa, per consultar sopra queste lettere col P. Antonio Fernandez della nostra Compagnia, peritissimo nelle lettere di questa Christianità di S. Thomasò, mi disse, che erano lettere Siriache, e quelli che li s'usavano Hæc *P. Alvarus Semedus*. Verùm cum vix esset, qui dictarum literarum notitiam haberet, tandem Romam transmissæ in meas manus pervenerunt, quarum interpretationem in *Prodromo Copto* ni fallor, primus exhibui, uti postea fusius ostendetur, neque tamen omnes obtinere valui, utpote quarum nonnullæ in separatis chartis descriptæ forsàn ad specimen solummodò aliquod sumendum, ex Autographo excerptæ fuerunt. Verùm cum non ita multo post tempore Autographi absolutum exemplar, quod & hodierno die in nostro Collegii Romani Museo adhuc spectandum exponitur, ad me transmissum fuisset; tunc enim verò unà cum exactiorum Sinensium tum Chaldæorum Characterum interpretatione hoc veluti loco opportuno, omnia & singula conficienda duxi.

Pater Martinus Martinus post Semedum Romam veniens, non solum Monumenti rationem ore tenus mihi retulit, sed & in suo *Atlante* ejusdem fusè meminit his verbis, *Fol. 44.* ubi de *Xenfi* Pro-

P. Semedus primus, qui Monumentum à Sinis effossum propriis oculis vidit.

Syriacarum literarum interpretatio.

P. Martinus in suo Atlante hujus mentionem facit.

Leo Mandarinus primus id evulgavit.

P. Alvarus Semedus primus è nostris illud vidit & descripsit.

Provincia agit. Quod imprimis celebrem hanc Provinciam facit, est antiquissimus ille Lapis partim Syriacis, partim Sinicis Characteribus exaratus de Lege Divina per Apostolorum successores ad Sinas allata; in eo Episcoporum ac Sacerdotum illius temporis nomina, & Imperatorum Sinensum in eo favores & indulta leguntur; brevis etiam, sed exactissima & planè admiranda Legis Christianæ explicatio, eloquentissimo stylo Sinico composita continetur, de his multa favente Deo dabit secunda decas epitomes historiæ Sinensium. Repertus est hic lapis anno 1625. cum in civitate Samyun erut à terrâ fossa quædam fundamentis muri cujusdam collocandis præpararetur. De invento mox certior factus Loci Governator, cum venerandæ antiquitatis, cujus amantissimi sunt Sinæ, vestigia prorsus fuisset intuitus, continuò scripto quodam in Monumenti laudem edito, in altero ejusdem magnitudinis lapide totam inventi saxi periochen incidi curavit, iisdem characterum notarumque ductibus quæ par erat fide servatis, cujus prototypon Exemplar Patres nostri Romam unà cum interpretatione transtulerunt, ubi hodièque in Museo collegii Romani adservatur. Est autem lapidis figura in modum parallelogrammi extensa, quinque palmis lata, uno crassa, decem ferè longa; in fronte Crux est, qualis ferè Equitum Melitensium: hujus accuratorem notitiam si quis desideret, inveniet rem totam fusiùs explicatam ductamque in Prodro-mo Copto R. P. Athanasii Kircheri, & in Relatione de Sinis R. P. Alvari Semedi. Oblitèratam hanc Legis Dei notitiam longissimique temporis intervallo deletam ex hominum memoria, restaurarunt denuò Patres Societatis nostræ, pluribus Deo vivo & vero templis erectis, ac pietate summa administratis. Duo ibi è Patribus nostris Vineam illam Domini novellam strenuè excolunt, eorum unus in ipsa Metropoli sedem fixit, alter per Provinciam ad Dei promovendum cultum, atque animarum bonum hac illucque, ubi major exigit necessitas, subinde proficiscitur, ut omnibus

ubi salutis panem petentibus frangat ac communicet. Hæc Pater Martinus Martinus.

His demùm accessit P. Michaël Boimus, qui exactam præ omnibus hujus Monumenti relationem mihi attulit, omnes defectus in eo describendo, ex manuscripto Sinen-si, quod penes me habeo, emendavit, novam denuò minutamque totius Tabulæ interpretationem verbotenus factam operâ socii sui Andreæ Don Sin ex ipsa China oriundi, nec non linguæ nativæ peritissimi orditus, me præ-sente confecit; quæ quidem omnia testata voluit, sequenti Epistola ad Lectorem data, qua totius rei seriem, & quicquid tandem circa hujusmodi Monumentum consideratione dignum occurrit, exactè descripsit, quamque veluti luculentum veritatis testimonium huic interpretationi, ipso annuente, ad æternam rei memoriam præfigendam censui, lapideum verò Monumentum juxta Autographum ex China allatum, quod in Museo meo in hunc usque diem superstes est, genuinis suis notis & characteribus Sinicis, quam Chaldæis, Scholiis etiam additis, incidendum curavi. Epistola dicta P. Michaëlis Boimi sequitur.

P. Michaël Boimus.

P. Michaël Boimus Polonus è Soc. JESU, Lectori bene-volo Salutem.

INTER monumenta Catholicæ fidei prædicatæ, in Sinarum Imperio re-perta, præcipuum sibi vendicat locum marmoreus Lapis Sinicâ scripturâ, cum Characteribus Syriacis antiquis, Estrangelo nuncupatis, & sub-scriptione Chaldæorum Sacerdotum, mille ante annos circiter exaratus.

Quamvis verò à P. Athanasio Kircheri Soc. JESU in Prodro-mo Coptico Latina, & post illum à P. Alvaro Semedi Procuratore Sinarum, Italica, qui oculis inspexerat Monumentum, jam fuerit interpretatio illius impressa, quia tamen solum scripturæ lapidis sensum uterque secutus, ille quoque necdum Syriacas omnium Sacer-

„ Sacerdotum subscriptiones interpre-
 „ tandas ex China obtinuerat : pla-
 „ cuit eapropter integrè scripturam
 „ ipsam, tam Sinicis Characteribus,
 „ quam Latinis, cum Latina interpre-
 „ tatione de verbo ad verbum, re-
 „ tentâ phrasi Sinicâ, fideliter evulga-
 „ re, atque etiam subscriptiones omnes
 „ Syrorum Syriacas à peritissimo Lin-
 „ guarum interprete P. *Athanasio*
 „ *Kirchero* commentatas, cum Sinicis
 „ aliis, tanquam luculentissimis te-
 „ stibus veritatis Catholicæ, univer-
 „ sis proponere, atque ut uno verbo
 „ dicam, Lapidem ipsum oculis totius
 „ Mundi Sinico idiomate, prout an-
 „ no Christi 782. exaratus fuit, expo-
 „ nere; ut vel ex hoc antiquissimo te-
 „ stimonio quilibet conjiciat, quàm
 „ vera sit doctrina moderna Catholi-
 „ corum, cum eadem planè in opposito
 „ Mundo apud Sinas mille retrò annis,
 „ videlicet à nato Christo anno 636,
 „ fuerit prædicata. Sinicum Lapidis
 „ Originale habetur Romæ in Musæo
 „ Collegii Romani Societatis JESU,
 „ & Exemplar aliud in Domus Profes-
 „ sæ Archivo. Ego verò etiam Li-
 „ brum attuli ab Sinis Doctores &
 „ gravissimis Magistratibus eo ipso
 „ tempore, quo Lapis repertus fuerat,
 „ Sinicè impressum, in quo scriptura
 „ Lapidis juxta archetypi sui veritatem
 „ verissimè & exactissimè expressa ex-
 „ hibetur.

„ Exhortantur illi in adjunctis Li-
 „ bro *Prologis Galeatis* universos Si-
 „ nas, ut tandem Magistros magni
 „ Occidentis (ita Patres Societatis JE-
 „ su appellant) adeant, & videant
 „ eandem prorsus Legem apud Sinas
 „ eos prædicare, quam decem retrò
 „ sæculis ipsorum majores cum tot Im-
 „ peratoribus fuissent amplexati;
 „ quamque Sinici libri à Patribus So-
 „ cietatis JESU impressi ante Lapi-
 „ dem repertum exhibuerant. Restat
 „ nunc, ut breviter, quomodo mar-
 „ moreus ille Lapis detectus sit, expli-
 „ cemus.

* *Sanria-*
no.

„ Cum post obitum in Insula *San* *
 „ *cheu* Sinarum S. Francisci Xaverii,
 „ venerabilis P. Matthæus Riccius,
 „ aliique Patres Societatis JESU in

Sinarum interiora Euangelium Chri-
 „ sti intulissent, Residentiasque & Ec-
 „ clesias in nonnullis Provinciis erexis-
 „ sent, adeoque non exiguum pro-
 „ gressum sanctæ fidei propagatio in
 „ Provincia *Xen-sy* fecisset, Anno
 „ Christi 1625. nonnemo è Societa-
 „ tis JESU Patribus à Doctore Phi-
 „ lippo invitatus, in patria illius *Sân*
 „ *yuen*, viginti baptizavit personas,
 „ & cum eodem Doctore ad viden-
 „ dum Lapidem, quem paulò ante ali-
 „ quot menses in Metropoleos *Sy-*
 „ *ngân-fû* conjuncta *Chen-che* villa,
 „ dum rudera pro pariete ædificando
 „ eruerent, invenerant, abiit. Is
 „ scripsit (quod idem postea alii Pa-
 „ tres, qui in *Sy-ngân-fû* Residentiam
 „ & Ecclesiam constituerunt, cum
 „ Christianis & ipsis gentilibus affir-
 „ marunt) Lapidem repertum, latum
 „ esse quinque palmis, fastigium Lapi-
 „ dis adinstar pyramidis oblongæ duo-
 „ rum palmorum, & latæ unius, effor-
 „ matum; in vertice scalpro exsculptam
 „ sanctam Crucem supra nubeculas,
 „ quæ brachiis lilia imitaretur, referre;
 „ Præter Sinicam scripturam, ad latus
 „ sinistrum, & infra, videri Syriaca no-
 „ mina Syrorum Sacerdotum, atque
 „ etiam alia nomina Sinica eorundem
 „ Sacerdotum subtus adjuncta. (con-
 „ suetudo est Sinis plura nomina habe-
 „ re; unde etiam hodie Christiani &
 „ nomen Sanctorum in Baptismo acce-
 „ ptum, & aliud Sinicum retinent.)
 „ Admonitus Gubernator Loci de Mo-
 „ numento reperto, perculsus & no-
 „ vitate rei, & etiam omine (namque
 „ illi eo ipso die filius mortuus fuerat)
 „ elegantem compositionem in laudem
 „ Monumenti reperti fieri, ac in alio
 „ simili Lapide marmoreo insculpi
 „ præcepit, utrumque verò in fa-
 „ no Bonziorum *Tau Sû* dictorum,
 „ milliari uno distante à muris Me-
 „ tropoleos *Sy-ngân-fû*, ad perpe-
 „ tuam rei memoriam reponi pro-
 „ curavit.

„ Plura alia Catholicæ fidei præ-
 „ dicatæ Sinis vestigia subsequenti-
 „ bus annis reperta sunt, quæ pla-
 „ nè Deus videtur non nisi eo tem-
 „ pore voluisse palam fieri, quo fidei
 „ præ-

Inven-
 tio Lapi-
 dis.

Figura &
 forma
 Lapidis.

Varia
 Christi-
 anæ fidei
 vestigia
 eodem
 tempo-
 re reper-
 ta.

vestigia
eodem
tempore
reperita.

prædicatio operâ Patrum Societatis
JESU pervasit Sinas ; nempe ut
vetera & nova testimonia identita-
ti fidei Catholicæ astipularentur in-
vicem , ac manifesta perspicuaque
Euangelii veritas proflaret univer-
sis. Similes imagines S. Crucis in
Provincia *Fökien* anno Christi 1630.
In *Kiam sy* Provincia lumine etiam
miraculoso emicante à gentilibus con-
specto anno Christi 1635. Et item
in *Fökien* montibus & civitate *Cyuen*
chen anno Christi 1643. cruces in-
ventæ fuerunt. Imò ipse venerabi-
lis P. Matthæus Riccius cum primùm
in Sinas penetravit , *Xě tsu kiáo* ,
nomen Crucis doctrinæ reperit ,
quo nimirum Christiani antiqui-
tus Crucis doctrinæ discipuli apud
Sinās vocarentur ; & omninò vi-
guisse Christianos in Sinarum Re-
gnis cum prima vice Tartari tre-
centos ante annos invasissent Sinas ,
conjunctosque Saracenis , Judæis ,
Nestorianis , atque Gentilibus ,
tempore etiam Marci Pauli Ve-
neti , qui in *Catay* pervenerat ,
(quæ est ipsissima Sina) ibidem
vixisse , mihi nullum dubium esse
potest.

An S.
Thomas
Apostolus
in
China
prædica-
verit.

An autem S. Thomas , vel
alius Apostolus Sinis prædicaverit
Euangelium , necdum res certò
comperta videtur. P. Nicolaus Tri-
gautius colligit ex aliquibus testi-
moniis Ecclesiæ Malabaricæ Ar-
chiepiscopatus *Cranganor* , seu de
Serra Christianorum S. Thomæ sic
dictorum , quod ibi , sicut & in *Me-*
liapor (quæ olim *Calamina* , & mo-
dò à Lusitanis *San Thome* vocatur)
prædicaverit S. Apostolus , eò quod
ex Gaza seu thesauro in Officio
S. Thomæ recitatur : *Per S. Tho-*
mam Sinæ & Æthiopes conversi
sunt ad veritatem ; per S. Thomam
Regnum calorum volavit & ascendit
ad Sinas. Et in Antiphona : *Æ-*
thiopes , Indi , Sinæ , Persæ , in Com-
memoratione S. Thomæ offerunt ado-
rationem nomini Sancto tuo. Item in
Canone Synodali antiquo : *Episco-*
pi Magnæ Provincia , nimirum
reliqui Metropolitæ Sinæ , Indiæ ,

Pases mittant literas consensio-
nes. Adde quòd qui regebat illam
Ecclesiam de *Serra* in adventu Lu-
sitianorum , se subscribebat Me-
tropolitanum totius Indiæ & Sinæ.
Verùm enimverò consideratis pe-
nitius rebus , ex iis circumstantiis
ac vestigiis , quæ post P. Trigau-
tium clarere cœperunt , necdum
concludi certò potest , S. Thomam
Apostolum per se apud Sinas dis-
seminasse Euangelium ; Nam li-
cet vestigia fidei Christi reperta ,
apertè ostendant illatam fuisse fidem
Christi in Sinas ; nihilominus tamen
illa ipsa vestigia monstrant penetra-
se fidem ad Sinas , cum regnaret
familia *Heu han* trium Regnorum ,
(quod modò est *Nán kin* , Regnum
tertium) nimirum in Provincia
Kiam sy ad ripam fluminis , liqui-
dem Crux ferrea circiter librarum
trium millium pondere videtur , &
legitur infixæ fuisse Sinica æra , quæ
cadit in annum à Christo nato 239.
Undè fides & prædicatores illius
apud Sinas Australes certò evin-
cuntur , fuisse ferè antè 1415 annos.
Elapsis verò annis hisce ab ortu
Christi , extinctam Legis notitiam
iterum renovatam per Sacerdotes
de *Tácyn* Judæa , seu Suria in
Xensy Boreali Regno Sinarum , re-
gnante familia Regia *Tam* anno Chri-
sti 636. sicut inventus Lapis testa-
tur. Ubi relatis prædicatoribus fidei
Christi illius temporis apud Sinas ,
nulla fit prorsus mentio S. Tho-
mæ , aut alterius Apostoli ; quod
tamen multum conducebat ad inten-
tionem illorum , qui Lapidem eri-
gebant ad perpetuam memoriam ,
consignare ; videlicet prædicato-
res fidei iterum prædicasse illam
Legem , quam S. Thomas , aut
alius Apostolus prædicaverat apud
Sinās. Proindè evincitur , illos de
Ta cyn prædicatores , non habuisse
notitiam S. Thomæ , aut alium
Apostolum Sinis vulgasse doctri-
nam Christi ; & signum conjectu-
ramque fieri posse , fortè nec S. Tho-
mam , nec alium Apostolum intu-
lisse Euangelium Sinis , aut ut mode-
ratissi-

1. Quo
tempo-
re fides
Christi
pervene-
rit ad
Chinam.

2. Abo-
lita fides
à quo in-
staurata.

Christiani
sub
Presby-
tero Joan-
ne Crucis
cultores.

» ratissimè loquamur , nihil de hoc cer-
» tò deduci posse ex vestigiis repertis ;
» Superiora verò allata solum probare
» posse , Sacerdotes illos ex Ecclesia
» S. Thomæ , vel Babylonæ , quæ tum
» regebat Malabaricam *de Serra* Chri-
» stianorum S. Thomæ (sicut postea
» invenerunt Lusitani) missos fuisse
» ad erigendum Sedem Episcopalem,
» inferendamque fidem Sinarum po-
» pulis , cum hoc vel ipsa lingua Sy-
» riaca antiqua *estrangelo* , quæ in illa
» Ecclesia retinetur , & olim in Baby-
» lone atque Syria in usu fuerat , vero-
» similiter testetur. Orationes porrò in
» laudem S. Thomæ compositæ benè
» intelligi possunt , quòd nempe per
» merita S. Apostoli , & ex ejus Ec-
» clesia Sacerdotes fidem , quam à
» S. Thoma acceperant , fortè primi
» in Sinas omnium intulerint , ideo-
» que jure merito S. Thomæ eorum
» conversionem debere attribui. Qua-
» rè cum nulla mentio S. Thomæ Apo-
» stoli reperiatur in hucusque vestigiis
» fidei prædicatæ detectis , asseverare
» certò non possumus, Sanctum Tho-
» mam , vel alium Apostolum Sinis
» prædicasse Evangelium ; Multis verò
» post seculis Christiani Preste Joannis
» (quem *M. Paulus Venetus Usun Can*
» vocat) fuere , quos existimo Crucis
» Doctrinæ Cultores vocatos , & cum
» Tartaris , aut paulò ante in Sinas pe-
» netrasse ; nam illi de Judæa , vel po-
» tiùs Syro-Chaldæa , aut Malabarica ,
» uti multò Tartaris Christianis anti-
» quiores , ita quoque suos sequaces
» discipulos claræ Doctrinæ *Kin Kiao*
» appellari volebant. Crediderim au-

tem , Prædicatores illos non ex Ju-
dæa venisse ; nam Syros fuisse , Sy-
riaca lingua & nomina testantur ; se-
tamen de Judæa dixisse , quòd Le-
gem , quæ in Judæa exorta fuerat ,
prædicaverint. Verum ex quonam
loco venerint illi Sacerdotes Syri ,
sicut & illorum subscriptiones Siria-
cæ , has *R. P. Athanasii Kircheri*
optimè de universa antiquitate me-
riti Viri , industriosis Commenta-
tionibus relinquimus ; quas ut majo-
rifide & soliditate perficeret , in hunc
finem eandem quoque scripturam à
nobili Juvene Sina *Don Chin An-*
drea , individuo itineris mei Romam
ad Sedem Apostolicam comite , Si-
nicis characteribus novo labore pro-
pria manu , ex libro (qui jam à Sini-
cis Doctoribus summæ tum authori-
tatis tum fidei viris impressa , & in
universum Imperium divulgata fue-
rat) excerptam , & à me de verbo ad
verbum Latinè traductam , ac nume-
ris interpunctam obtulimus , Librum
verò prototypo Lapidis prorsus con-
gruum , in Musæo ejusdem , vario-
rum rerum veluti quodam promocon-
do , ad perpetuam rei memoriam ,
unà cum facti attestatione propria ma-
nu , aliorumque è China oriundo-
rum subscripta posuimus. Romæ , 4.
Nov. Anno 1653.

P. MICHAEL BOIM.
ANDREAS DON SIN, SINA.
MATTHÆUS SINA.

*Oculati inspectores Monumenti , neo
non hujus Tabulæ ex Prototypo de-
scriptores.*

C A P U T III.

De triplici Interpretationum Modo & Ratione Nota ad Lectorem.

Ntequam ad exactam
Monumenti nostri ex-
positionem procedamus,
triplicem prius interpre-
tandi methodum hic ex-
hibitam enucleandam censuimus ,

ne Lector tot verborum nominum-
que suis numeris signatorum divi-
sionibus perplexus , anceps , dubius-
que hæreret.

Prior itaque Interpretatio , nihil
aliud docet , nisi modum , quo Chara-
cteres

etres nominum verborumque, quæ in Monumenti Tabula continentur, Latinè pronunciari debeant.

Interpretatio II. verbalis indicat; quid Characteres nominum verborumque in Monumento contentorum propriè significant.

Interpretatio III. paraphrasticam quandam Monumenti expositionem continet, qua vitatâ phrasi Sinicâ quantum fieri potuit, utpote Europæis auribus inusitata, latentes Tabulæ sensus paulo fufius explicantur, in Latinam linguam translati.

Notet itaque Lector; Quod, sicuti universus in Monumento Sinicæ scripturæ contextus in 30 Columnas divisus est, ita quoque sequentem Tabulam in totidem dividendam censuimus; ita quidem ut voces Sinicæ Latinis literis expressæ, iis, quæ in Columnis Monumenti continentur, quoad numerorum naturalem dispositionem quam exactissimè respondeant: quod ea de causa fecimus; ut Lector curiosus uniuscujusque Sinici Characteris pronunciandi modum protinus ex numerorum corresponso cognoscere posset. Exempli gratia: Si nosse desideres, quomodo hic Character Sinicus **月**, qui in tertia, sede Columnæ 10. Tabulæ continetur, Sinicè pronunciandus sit: sic ages; quære in sequenti Interpretationis I. Tabula 10. Columnam, & tertius in eadem locus offert vocem Sinicam (*Chun yue*) & sic Sinicus Character **月** pronunciandus est. Rursus si nosse desideres, quomodo hic Character **王**, qui in Columna 7. quartum locum occupat, pronunciandus sit; Quære in sequenti Tabula 7. Columnam, & 4. in ea locus dabit vocem Sinicam (*Sem*) Latine expressam; quæ est genuina Characteris **王** pronunciatio. Non aliter in **王** omnibus & singulis Sinicæ Tabulæ vocibus, cum Latine Tabulæ vocibus juxta numerorum seriem comparandis tibi procedendum esse scias.

Si verò quispiam non pronunciandi solummodo modum, sed & Characteris quoque Sinici, v. gr. **月** significationem nosse desideret; is Interpretationis II. verbalis Tabulam adibit, & in ea Columnæ 10. tertius locus offeret vocem (*Luna*), quæ est dicti Characteris significationis. Sic in Col. 7. quartus locus dabit vocem (*vita*) quæ est Characteris **王** vera significatio. Et sic in **王** cæteris omnibus pari modo procedes; quæ hoc loco Lectori insinuanda duximus, ut quid tot numeris signatis vellemus, eum non lateret. Vides igitur, in Tabula Sinica 29. Columnas, præter Columnam titularem o signatam, esse; quarum singulas juxta naturalem numerorum seriem, suis ordine numeris aliquousque signa vimus: quod verò omnes numeris non sunt signatæ usque ad Col. calcem, hoc ideo factum est; primo ne Columnas tot numeris intricaremus; deinde, quia sperabamus futurum, ut Lector seipso facile locum desiderati Characteris sit reperturus. V. gr. si quis scire desideret quomodo hic Character **大** qui in col. 18. occurrit sine numero, pronunciatur; is à principio Columnæ 18. ordine numerorum procedet usque ad dictum Characterem, & inveniet eum 9. loco constitutum. hic itaque in sequenti Tabula Col. 18. nono loco inventus, dabit (*Ta*) pronunciationem Characteris **大**, & in Interpretatione II. Col. 18. nono loco unà dabit ejus significationem, quæ est (*instituit.*) Si vero subinde in Tabula duo Characteres iisdem numeris signati occurrerint, id indicat amplificationem quandam, quam Scriptor binis Characteribus ideo expressit, quod unam tamen rem quoad substantiam significarent.

Restat ut vocales sive accentus, quibus voces Sinicæ in sequenti Tabula signantur, exponamus. Est idioma Sinarum valde limitatum; unde quemadmodum multitudine literarum omnes

alias Mundi Nationes superat, ita quoque vocabulorum paucitate cedit omnibus; Nam numerus eorum vix mille sexcenta vocabulorum excedit: omnes quoque voces desinunt in vocalibus, & paucæ terminatione hac privata, ut plurimum in *m.* & *n.* desinunt; suntque cunctæ monosyllabæ & indeclinabiles, tam nominum quam verborum; Qua de causa Lingua redditur valde æquivoca, ita ut sæpe verbum in locum nominis, & nomen in locum verbi assumatur. Mirum tamen non immeritò cuiquam videri posset; quid tot ac tanti Characteres, qui in eorum Onomastico quod dicitur *Haipien*, id est Mare magnum, ad sexaginta millia numerantur, in tanta vocum uti diximus paucitate conferant: quod ut pateat; sciendum est, voces Sinicas uti paulo ante ostendimus, vix 1600 excedere. Cujusmodi sunt v. gr. *Ca, cau, can. Ce, che, chi, chim. Ci, co, chu. Fe, fo, fi,* &c. uti ex Dictionario eorum patet. Sed uti unaquæque harum vocum diversissimas significationes habet; ita quoque illæ nisi ex accentu differenti intelligi nequeunt. Accentus itaque sunt, tum ad scribendum, tum loquendum, ad intelligendas hujusmodi voces necessarii. Hinc ad facilitandam linguam Sinensem, N N. P P. juxta Musicas notas UT, RE, MI, FA, SOL, LA, ascensus descensusque Sinicorum accentuum in pronuntiatione observandorum disposuerunt. Sic v. gr. unica dictio *Ta* scripta Latinis literis, notis quinque signata, ut diversas significationes exprimit, ita quoque diversis vocibus & accentibus, quem-

admodum à Sinis diversis Characteribus exprimitur, pronuntiari debet. Vocales sunt illæ quæ sequuntur:

• • • • •

Prima nota ^ˆ respondet Musico accentui UT: sonus verò seu enuntiatione Sinica, quam ipsi *Chō pīm* vocant, idem notat, ac prima vox prodiens æqualis.

Secunda nota [˘] respondet Musico RE, & Chinicè vocatur *Pīm xīm*, quasi dicas clara vox æqualis.

Tertia nota [˙] respondet Musico MI, & vocatur à Sinis *Xām xīm*, id est, vox alta.

Quarta nota [˚] respondet Musico FA, & Sinicè significat *Kiū xīm*, abeuntis alta vox.

Quinta nota [˝] respondet Musico SOL, Sinicè *Gě xīm*, id est ingredienti properans vox. Reliqui duo accentus *o* & *u* planam vocem indicant.

Hoc pacto uti paulo ante innuimus, hæc dictio monosyllaba *Ta*, ex se indifferens est, sed pro diversitate vocalium quibus insignitur, differentes significationes exprimit, uti sequitur:

Tā, Dens.

Tǎ, Mutus.

Tà, Excellens.

Tá, Stupor.

Tǎ, Anser.

Quæ omnia hic præmittenda censuimus, ut quid per tot notas, quibus sequentis Tabulæ Sinicæ voces insigniuntur, significetur, Lectorem non lateret. Sed hisce jam præmissis, Lapidis sane admirandi interpretationem ordiamur.

Ecce non verum et genuinum
Celeberrimi istius monumenti Sinico Syriaci
quod in Regno Sinarum prope Urbem Siganfu
magno Christiana Religionis fructu et emolumento
Anno 1625 detectum fuit.

大秦景
國流行
教碑

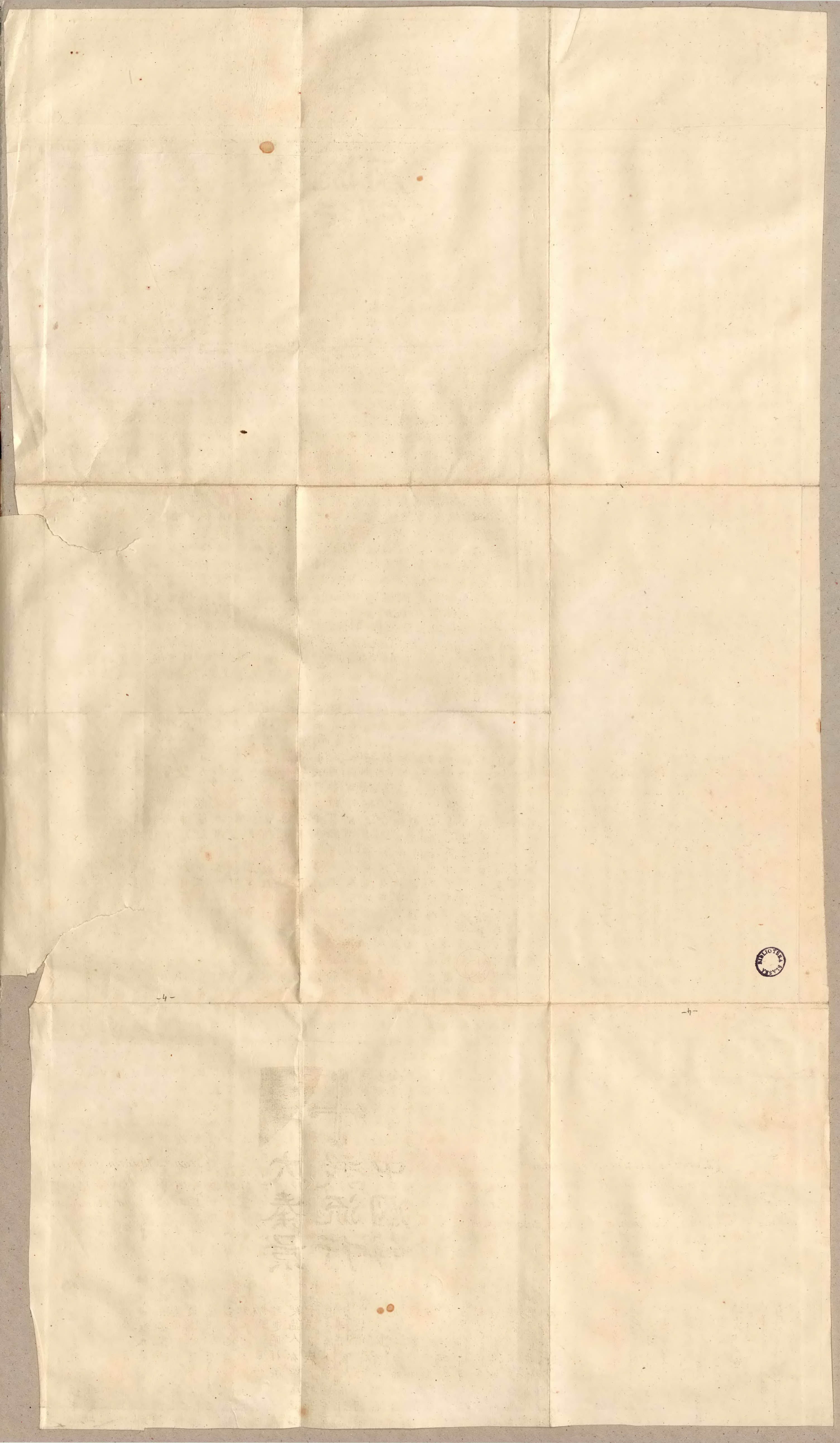
Hanc Tabulam propria manu
ex autographo descripsit
Mattheus Sina Oriundus ex
Siganfu Roma A. 1664.

1. 景教流行中國碑
2. 大秦景國
3. 流行中國
4. 碑文
5. 大秦景國
6. 流行中國
7. 碑文
8. 大秦景國
9. 流行中國
10. 碑文
11. 大秦景國
12. 流行中國
13. 碑文
14. 大秦景國
15. 流行中國
16. 碑文
17. 大秦景國
18. 流行中國
19. 碑文
20. 大秦景國
21. 流行中國
22. 碑文
23. 大秦景國
24. 流行中國
25. 碑文
26. 大秦景國
27. 流行中國
28. 碑文
29. 大秦景國
30. 流行中國
31. 碑文
32. 大秦景國
33. 流行中國
34. 碑文
35. 大秦景國
36. 流行中國
37. 碑文
38. 大秦景國
39. 流行中國
40. 碑文
41. 大秦景國
42. 流行中國
43. 碑文
44. 大秦景國
45. 流行中國
46. 碑文
47. 大秦景國
48. 流行中國
49. 碑文
50. 大秦景國
51. 流行中國
52. 碑文
53. 大秦景國
54. 流行中國
55. 碑文
56. 大秦景國
57. 流行中國
58. 碑文
59. 大秦景國
60. 流行中國
61. 碑文
62. 大秦景國
63. 流行中國
64. 碑文
65. 大秦景國
66. 流行中國
67. 碑文
68. 大秦景國
69. 流行中國
70. 碑文
71. 大秦景國
72. 流行中國
73. 碑文
74. 大秦景國
75. 流行中國
76. 碑文
77. 大秦景國
78. 流行中國
79. 碑文
80. 大秦景國
81. 流行中國
82. 碑文
83. 大秦景國
84. 流行中國
85. 碑文
86. 大秦景國
87. 流行中國
88. 碑文
89. 大秦景國
90. 流行中國
91. 碑文
92. 大秦景國
93. 流行中國
94. 碑文
95. 大秦景國
96. 流行中國
97. 碑文
98. 大秦景國
99. 流行中國
100. 碑文

僧元一
僧元二
僧元三
僧元四
僧元五
僧元六
僧元七
僧元八
僧元九
僧元十
僧元十一
僧元十二
僧元十三
僧元十四
僧元十五
僧元十六
僧元十七
僧元十八
僧元十九
僧元二十
僧元二十一
僧元二十二
僧元二十三
僧元二十四
僧元二十五
僧元二十六
僧元二十七
僧元二十八
僧元二十九
僧元三十
僧元三十一
僧元三十二
僧元三十三
僧元三十四
僧元三十五
僧元三十六
僧元三十七
僧元三十八
僧元三十九
僧元四十
僧元四十一
僧元四十二
僧元四十三
僧元四十四
僧元四十五
僧元四十六
僧元四十七
僧元四十八
僧元四十九
僧元五十
僧元五十一
僧元五十二
僧元五十三
僧元五十四
僧元五十五
僧元五十六
僧元五十七
僧元五十八
僧元五十九
僧元六十
僧元六十一
僧元六十二
僧元六十三
僧元六十四
僧元六十五
僧元六十六
僧元六十七
僧元六十八
僧元六十九
僧元七十
僧元七十一
僧元七十二
僧元七十三
僧元七十四
僧元七十五
僧元七十六
僧元七十七
僧元七十八
僧元七十九
僧元八十
僧元八十一
僧元八十二
僧元八十三
僧元八十四
僧元八十五
僧元八十六
僧元八十七
僧元八十八
僧元八十九
僧元九十
僧元九十一
僧元九十二
僧元九十三
僧元九十四
僧元九十五
僧元九十六
僧元九十七
僧元九十八
僧元九十九
僧元一百

Handwritten marginal note in Syriac script.

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including names like 僧元一, 僧元二, etc.

大正
元年
四月
十日

INTERPRETATIO I.

Quá

Characterum Sinicorum, qui in Monumento Sinico continentur, pronunciatio genuina per Latinos Characteres exprimitur.

4. COL.	3. COL.	2. COL.	1. COLUM.	O.
34. tien	34. cum	34. {chī	33. rigò	
35. syuen	35. yeu	34. {sym	34. san	
36. kim	36. y	35. hui	35. yé	
37. xē	36. {luñ	36. lh	36. miaó	
38. nyu	37. {lh	37. pú	37. xim	
39. tañ	38. hoē	38. ym	38. uú	
40. xim	39. taó	39. sò	39. yuen	
41. yú	40. sú	40. {tam	40. chin	
42. {tá	41. y	40. {chī	41. chū	
42. {cyn	42. yaó	41. syn	{ō	
43. kim	43. fō	42. puen	42. {lō	
44. sō	44. hoē	43. uú	{ō	
45. kaó	45. fā	44. hī	{yú	
46. cyan	46. xen	45. xi'	43. poñ	
47. {pō	47. y	46. kī	{xē	
47. {sú	48. kiaó	47. yú	44. {cú	
48. tú	49. gin	48. {sò	45. y	
49. hoey	50. chí	48. {tún	46. tym	
50. y	51. liú	49. xi'	47. sú	
51. laý	52. {ym	50. uam	48. fam	
52. cum	52. {ym	51. chéu	49. kù	
53. yuen	53. ngen	52. xē	50. yuen	
54. {lh	54. ym	53. xun	51. fum	
54. {xē	{mim	54. cym	52. lh	
55. sú	55. {mim	55. hien	53. sem	
56. xim	56. mam	56. pim		
	57. gen	57. tá		
		58. yú		

9. COL.	8. COL.	7. COL.	6. COL.	5. COLUM.
{lō	1. syen	1. tum	1. sú	1. yeu
{puen	2. sý	2. lí	2. han	2. {xue
1. chen	3. sym	3. scú	3. y	{chī
2. cym	4. fan	4. sem	4. tem	3. kieu
3. yun	5. sō	5. {yum	5. min	4. fā
4. lh	6. chin	5. {chī	6. cum	5. lī
5. say	7. {cham	6. lí	7. han	6. kiā
6. chin	7. {chī	7. sūn	8. lim	7. kuē
7. kim	8. taó	8. siu	9. yú	8. yú
8. vām	9. miaó	9. {sò	10. xi	9. tá
9. fum	10. lh	9. {y	11. yú	10. yen
10. lió	11. nan	10. yen	12. kī	11. xue
11. y	12. mim	11. uay	13. cý	:
12. chí	13. cum	12. hin	14. nem	12. san
13. kien	14. yun	13. cyó	15. sn	13. yē
14. hien	15. chau	14. tym	16. sú	14. cim

9. COL.	8. COL.	7. COL.	6. COL.	5. COLUMNNA.
15. {chen quon kien su	16. ym	15. {sò y	17. pù	15. fum
16. chí	17. kiam	16. uú	18. {tyin ú	16. uú
17. yú	18. chin	17. nuý	19. xim	17. yen
18. {cham ngan	19. kim	18. cym	20. chin	18. chí
19. ty	20. kiao	19. pù	21. kim	19. syn
20. sú	21. gueý	20. hió	22. leu	20. kiao
21. gay	22. tao	21. {cam hoè	23. lh	21. tao
22. chin	23. fi	22. kiun	24. xè	22. leam
23. {fam cum yuen lim	24. xim	23. kueý	25. cyè	23. yum
24. gum	25. pù	24. cyen	26. pù	24. yú
25. cham	26. cum	25. yú	27. nam	25. chin
26. sy	27. xim	26. gin	28. yuen	26. syn
27. kiao	28. fi	27. pù	29. hoà	27. chí
28. pin	29. tao	28. syú	30. y	28. pá
29. ym	30. pù	29. {hò gay	31. fã	29. kim
30. gè	31. tá	30. yè	32. lim	30. tú
31. nuý	32. tao	31. kim	33. pien	31. lien
32. fan	33. xim	32. y	34. fã	32. chin
33. kim	34. fú	33. yú	35. yò	33. chin
34. xü	35. kiè	34. ngò	36. xuy	34. chin
35. tien	36. {tien hiá	35. chay	37. fum	35. kî
36. uen	37. uen	36. y	38. tiè	36. san
37. tao	38. mim	37. fo	39. feú	37. cham
38. kin	39. {tay sun uen	38. ché	40. hoà	38. chí
39. gueý	40. {hoam ty	39. lh	41. lh	39. muen
40. xim	41. kuam	40. chin	42. kiè	40. káy
41. chí	42. hoà	41. hoè	43. hiu	41. sem
42. chin	43. {kí yun	42. y	44. pè	42. miè
43. chin	44. min	43. cym	45. ym	43. sú
44. tè	45. xim	44. xim	46. xi	44. hiuen
45. lim	46. lim	45. gueý	47. xé	45. kim
46. chuen	47. gin	46. kú	48. gu	46. gè
47. xeu	48. {tá cyn	47. cyè	49. yum	47. y
48. {chen quon	49. kue	48. xi	50. sú	48. pò
49. xè	50. yeu	49. lí	51. chao	49. ngai
50. yeu	51. xam	50. gan	52. y	50. fu
51. lh	52. tè	51. tá	53. hò	51. mò
52. nien	53. yue	52. pí	54. uú	52. uam
	54. ô. l	53. gun	55. kiü	53. yú
		54. uam	56. kie	54. xí
		55. cyè	57. mò	55. yú
		56. gè	58. chin	56. syè
		57. yè	59. gin	57. cuy
			60. {hoeý chí	58. chao
			61. ym	

14. COL.	13. COL.	12. COL.	11. COL.	10. COLUM.
1. xī	1. kīū	1. xīm	1. uē	1. cyēn
2. mūm	2. taó	2. cyē	2. lí	2. cyē
3. pē	3. gīn	3. tem	3. gīn	3. } chūn
4. chim	4. y. ū	4. yam	4. siuen	3. } yuē
5. kiā	5. lō	5. yūm	5. hīn	4. taó
6. ym	6. kam	6. hoeý	6. } tien	5. uū
7. kim	7. fā	7. fā	6. } hiá	6. cham
8. fō	8. fī	8. kiaý	7. sò	7. mīm
9. } xīm	9. kīm	9. ngan	8. sú	8. xīm
9. } liē	10. pū	10. sý	9. cyē	9. uū
10. mien	11. hīm	11. yū	10. yú	10. cham
11. } sē	12. chū	12. tú	11. kīm	11. tý
11. } gū	13. fī	13. kī	12. } nym	12. súy
12. yūm	14. tē	14. kiē	12. } fam	13. fam
13. choam	15. pū	15. han	13. caó	14. xē
14. tem	16. liē	16. gueý	14. } tá	15. kiaó
15. kēu	17. tú	17. } sú	14. } cýn	16. miē
16. yú	18. yū	17. } sum	14. } kuē	17. cý
17. } tum	19. quam	18. } tá	15. xī	18. kiun
17. } cheū	20. quō	18. } cýn	16. yē	19. sem
18. } syen	21. } ven	19. kuē	17. sò	20. } tá
18. } tien	21. } uē	20. nan	18. tú	20. } cýn
19. mō	22. cham	21. tum	19. cem	21. kuē
20. hiá	23. mīn	22. } xan	20. } lh	22. tá
21. sú	24. kaó	22. } kú	20. } xē	23. tē
22. tá	25. gūn	22. } chī	21. yē	24. } ō
23. siaó	26. tá	23. hay	22. gīn	24. } lō
24. xan	27. tý	24. pē	23. gūn	24. } puen
25. pam	28. kē	25. kiē	24. cheū	25. yuen
26. yú	29. cum	26. chum	25. tē	26. cyam
27. } sý	30. cyen	27. } paó	26. vam	27. kīm
27. } kaó	31. gū	27. } chr	27. cym	28. syam
28. yeu	32. } giun	28. xan	28. kīn	29. laý
29. giō	32. } sē	29. sý	29. sý	30. kien
30. cem	33. chin	30. uam	30. xīm	31. xam
31. xeu	34. gūn	31. cyen	31. kiū	32. kīm
32. } lō	35. lh	32. kīm	32. tam	33. cyam
32. } han	36. yú	33. hoā	33. taó	34. kī
33. tá	37. chū	34. līm	34. kuam	35. kiaó
34. tē	38. cheū	35. tum	35. kīm	36. chr
35. } kiē	39. kō	36. cyē	36. fum	37. yuen
35. } liē	40. chí	37. cham	37. tum	38. miaó
36. pīm	41. kīm	38. fum	38. xen	39. } uū
37. kīm	42. xī	39. niē	39. siuen	39. } gueý
38. fam	43. gēm	40. xuy	40. līm	40. quon
39. kueý	44. gūn	41. kī		41. kī

14. COL.	13. COL.	12. COL.	11. COL.	10. COLUMNA.
40. <i>su</i> .	45. { <i>ō</i>	42. <i>tú</i>	41. <i>yeu</i>	42. <i>yuen</i>
41. <i>ue</i>	45. { <i>lō</i>	43. <i>chō</i>	42. <i>sū</i>	43. <i>gun</i>
42. <i>uay</i>	45. { <i>puen</i>	44. <i>hō</i>	43. <i>cyam</i>	44. <i>sem</i>
43. <i>kaó</i>	46. <i>guey</i>	45. <i>uon</i>	44. <i>ty</i>	45. <i>chin</i>
44. <i>cem</i>	47. <i>chin</i>	46. <i>pú</i>	45. <i>syē</i>	46. <i>liē</i>
45. <i>cum</i>	48. <i>kuē</i>	47. { <i>tan</i>	46. <i>chin</i>	47. <i>yao</i> .
46. <i>chin</i>	49. <i>tá</i>	47. { <i>hoen</i>	47. { <i>chuen</i>	48. <i>sú</i>
47. <i>yuen</i>	50. <i>fā</i>	48. <i>min</i>	48. <i>xí</i>	49. <i>uú</i>
48. <i>uam</i>	51. <i>chù</i>	49. <i>yue</i>	49. <i>piē</i>	50. <i>fan</i>
49. <i>kiú</i>	52. { <i>fā</i>	50. <i>chū</i>	50. <i>tien</i>	51. <i>xuē</i>
50. <i>guey</i>	52. { <i>leu</i>	51. <i>yē</i>	51. <i>sū</i>	52. <i>lā</i>
51. <i>gyuē</i>	53. <i>xē</i>	52. <i>kuam</i>	52. <i>fan</i>	53. <i>yeu</i>
52. <i>nieu</i>	54. <i>taó</i>	53. <i>piē</i>	53. <i>say</i>	54. <i>uam</i>
53. { <i>yuen</i>	55. <i>kuē</i>	54. <i>sō</i>	54. <i>ym</i>	55. <i>syuen</i>
53. { <i>gun</i>	56. <i>fō</i>	55. <i>uū</i>	55. <i>lam</i>	56. <i>cý</i>
53. { <i>chi</i>	57. <i>yuen</i>		56. <i>kim</i>	
	58. <i>hiéu</i>		57. <i>muén</i>	

19. COL.	18. COL.	17. COL.	16. COL.	15. COLUMNA.
1. <i>yuen</i>	1. <i>xí</i>	1. <i>paó</i>	1. <i>cum</i>	1. <i>taó</i>
2. <i>kú</i>	2. <i>yuen</i>	2. <i>cyam</i>	2. <i>kien</i>	2. <i>hoam</i>
3. <i>nem</i>	3. <i>xen</i>	3. { <i>cyu</i>	3. <i>kō</i>	3. { <i>ty</i>
4. <i>tyu</i>	4. <i>gu</i>	4. { <i>cyu</i>	4. <i>pan</i>	4. <i>lin</i>
5. <i>iō</i>	5. <i>lh</i>	5. { <i>xō</i>	5. <i>gē</i>	5. <i>nym</i>
6. <i>ngō</i>	6. <i>fō</i>	6. { <i>xō</i>	6. <i>kiō</i>	6. <i>kuē</i>
7. { <i>kien</i>	7. <i>gō</i>	7. <i>tan</i>	7. <i>xū</i>	7. <i>tem</i>
7. { <i>chum</i>	8. <i>kaý</i>	8. <i>hiá</i>	8. <i>quam</i>	8. <i>ú</i>
7. { <i>xim</i>	9. <i>ta</i>	9. { <i>sioi</i>	9. <i>tien</i>	9. <i>uam</i>
7. { <i>xim</i>	10. <i>kim</i>	10. <i>chā</i>	10. <i>yeu</i>	10. <i>cyu</i>
7. { <i>ven</i>	11. <i>lin</i>	11. <i>hum</i>	11. <i>chi</i>	11. <i>lin</i>
7. { <i>uú</i>	12. <i>lh</i>	12. <i>cum</i>	12. <i>chē</i>	12. <i>fō</i>
8. { <i>hoam</i>	13. <i>hoam</i>	13. <i>tem</i>	13. <i>san</i>	13. <i>yū</i>
8. { <i>ty</i>	14. <i>yē</i>	14. <i>hiam</i>	14. <i>gay</i>	14. { <i>kien</i>
9. <i>pi</i>	15. <i>kien</i>	15. <i>cyao</i>	15. <i>ta</i>	15. { <i>liō</i>
10. <i>pá</i>	16. { <i>taý</i>	16. <i>gē</i>	16. <i>cyn</i>	16. <i>tan</i>
11. <i>chim</i>	16. { <i>gun</i>	17. <i>chum</i>	17. <i>kuē</i>	17. <i>tan</i>
12. <i>chū</i>	16. { <i>uen</i>	18. <i>laý</i>	18. <i>yeu</i>	18. <i>fā</i>
13. <i>chē</i>	16. { <i>uú</i>	19. <i>pē</i>	19. <i>cem</i>	19. <i>tum</i>
14. <i>yeu</i>	17. { <i>hoam</i>	20. <i>nañ</i>	20. { <i>kiē</i>	20. <i>gan</i>
15. <i>min</i>	17. { <i>ty</i>	21. <i>xan</i>	21. { <i>hō</i>	21. <i>yao</i>
16. <i>hen</i>	18. <i>kuēy</i>	22. <i>siun</i>	22. <i>chen</i>	22. <i>lh</i>
17. <i>kiu</i>	19. <i>cham</i>	23. <i>kiē</i>	23. <i>syn</i>	23. <i>kim</i>
18. <i>cheu</i>	20. <i>xim</i>	24. { <i>poeý</i>	24. <i>hiam</i>	24. <i>gun</i>
19. <i>y</i>	21. <i>yun</i>	25. { <i>gē</i>	25. <i>hoá</i>	25. <i>taó</i>
20. <i>guey</i>	22. <i>gun</i>	22. <i>yü</i>	25. <i>nam</i>	26. <i>xē</i>

19. COL.	18. COL.	17. COL.	16. COL.	15. COLUMNA.
21. syn	23. sú	23. tum	26. gē	24. xī
22. kim	24. {uú	24. hay	27. chaó	25. kim
23. min	24. {gueý	25. cý	28. fun	26. lh
24. hoá	25. mùy	26. chin	29. chaó	27. tô
25. tum	26. yú	27. taó	30. cem	28. chin
26. yuen	27. kiam	28. uú	31. {lô	29. {tún
27. lí	28. {tan	29. pú	31. {han	29. {paó
28. chō	28. {chī	30. kó	32. cem	30. cō
29. uú	29. xīn	31. sò	33. {pú	31. līm
30. quēý	30. yām	32. kò	33. {luñ	32. tá
31. syn	31. tiēn	33. kò	34. tem	33. {cyan
32. chí	32. hiam	34. mīm	35. yē	33. {kiun
33. yú	33. ý	35. xīm	36. cyē	34. {kaó
34. fan	34. haó	36. uú	37. giñ	34. {liē
35. tá	35. chin	37. pú	38. yú	34. {sú
36. lh	36. cum	38. gó	39. tá	35. sum
37. hiū	37. {fuen	39. sò	40. tē	36. ú
38. chuen	37. {yú	40. gó	41. {kiē	37. xīm
39. cym	38. chuen	41. kò	41. {hō	38. syē
40. lh	39. ý	42. xō	42. yú	39. chin
41. xō	40. kuan	{sō	43. {kim	40. xī
42. quan	41. kim	43. {fun	43. {kim	41. nuý
43. gú	42. chum	43. {uen	44. cum	42. {ngan
44. kieú	43. cyē	44. {mīn	45. syeu	42. {chī
45. chum	44. kien	44. {hoam	46. cum	43. sú
46. kú	45. ý	44. {tý	47. tē	44. kiuen
47. xeu	46. muý	45. yú	48. yú	45. pē
48. tay	47. lí	46. {līm	49. xī	46. piē
49. pí	48. kú	46. {uú	50. tiēn	47. fun
50. kinā	49. nen	47. tem	51. tú	48. kim
51. {sem	50. quan	48. ú	52. xī	49. gmy
51. {chē	51. sem	49. kiun	53. pan	50. tá
52. ngo	52. xīm	50. chun	54. ngē	51. luñ
53. sien	53. ý	51. tiē	55. lý	52. gen
54. hiā	54. tý	52. kim	56. tum	53. suý
			57. xu.	54. yuen.

24. COL.	23. COL.	22. COL.	21. COL.	20. COLUMN.
1. sú	1. tám	1. gum	{ sú	1. chī
2. muý	2. gum	2. giun	{ xī	2. tá
3. pē	3. xē	3. yú	1. { tiēn	3. { yēu
4. ý	4. lam	4. { sō	{ chum	{ kiē
5. kim	5. yú	{ fañ	{ kiēn	4. { yū
6. sú	6. giū	{ yē	2. sú	{ chī
7. kin	7. { hoeý	5. { sō	{ gú	5. kiaý
8. kiēn	{ sú	6. pi	{ kiā	6. { gān
9. kī	8. fī	7. chī	{ xā	{ yē
10. giñ	9. kēm	8. maý	4. cem	7. giō
11. yuen	10. hiaó	9. suý	5. { ý	8. sú
12. kē	11. kim	10. kiēn	{ sú	9. fam
13. kum	12. muēn	11. cýñ	6. hō	10. yū
14. poey	13. ýn	12. yú	7. lh	11. xī
15. ý	14. giñ	13. ngó	8. hao	{ tiēn
16. yam	15. xī	14. nuý	9. hoeý	{ hiā
17. hieū	16. lí	15. pū	10. uen	13. cym
18. liē	17. muý	16. gú	11. taó	14. giñ
19. sú	18. suý	17. ý	12. tum	15. nem
20. yuē	19. cyē	18. yú	13. hiñ	16. lí
21. chin	20. sú	19. hiñ	14. yuen	17. uē
22. chū	21. xī	20. kiēn	15. gú	18. nem
23. uū	22. { cem	21. gueý	{ uam	19. cym
24. yuen	{ tú	22. cum	16. { xē	20. gum
25. xīn	23. { kiēn	23. chaó	{ chí	21. nem
26. syē	{ sú	24. yā	{ chin	22. cham
27. cham	24. cym	25. gó	17. { cýn	23. gān
28. gen	25. cum	26. kiun	{ laý	24. gān
29. kuen	26. liō	27. lh	18. chum	25. nem
30. yú	27. chū	28. mō	19. hiñ	26. lō
31. cyan	28. { sú	29. nem	20. xō	27. tiēn
32. hoá	{ siun	30. san	21. kaó	28. { sem
33. kī	29. gueý	31. lō	22. san	{ hiam
34. tī	30. chē	32. sú	23. taý	29. ym
35. liē	31. laý	33. pū	24. yó	30. cym
36. tiēn	32. lh	34. cyē	25. chuen	31. fā
37. fuen	33. fañ	35. yú	26. xē	32. gú
38. xim	34. chī	36. kiā	27. cyuen	33. chin
39. chō	35. hān	37. yēn	28. chí	34. chē
40. taý	36. chē	38. { lim	29. kiaó	35. ngó
41. kieu	37. laý	{ ngēn	30. cyē	36. kim
42. tú	38. lh	39. chí	31. yú	37. liē
{ sú	39. ý	40. { pō	32. tan	38. nem
43. { piēn	40. chī	{ lí	33. tym	39. { sú
44. gē	41. pīm	41. pū	34. naý	{ chá
45. xim	42. chē	42. { gú	35. cē	40. cum
46. ngan	43. leaó	{ ki	36. num	41. { ym
47. miē	44. lh	43. chí	37. yú	{ yē
48. kiēn	45. kī	44. { kin	38. uam	42. tá
49. chin	46. chí	45. { tan	39. cham	43. xī
50. chin	47. sú	46. hoē	40. chum	44. chū
51. yuen	48. chē	gem	41. { xū	52. chē
	49. gam		{ lim	

24. COL.	23. COL.	22. COL.	21. COL.	20. COLUMNA.
52. { chě 53. uen 54. hoâm 55. taó 56. quom 57. cyen 58. uam.	50. lh 51. ngan 52. ch 53. cym 54. cyě 55. { tá sö 56. uí 57. uen.	47. kí 48. kien 49. xí 50. hoe 51. chum 52. quam 53. fã.	42. { fueñ yam 43. { kiun uam kuö 44. { cum cú. ý 45. fõ.	{ kin gú 45. { kuam lõ tá fú 46. tum sö fam 47. { cyě tá fõ.

29. COL.	28. COL.	27. COL.	26. COL.	25. COLUMNA.
32. tá 33. tam 34. { kien chum lh nen suy gay só niö tay ceü yue cyě tá hoeý sen uen gě kien liě xí fã chü cem nym xú chí tum fam chí kim chum yě chaó ý lam	1. { lö hö 2. chaó 3. sú 4. pě 5. man 6. cyü 7. cě 8. taó 9. gueý 10. { quam ý 11. ym 12. gueý 13. miě 14. kiám 15. min 16. yen 17. { ý yn 18. san 19. yě 20. chü 21. nem 22. fõ 23. ý 24. chin 25. nem 26. xõ 27. kien 28. fum 29. { gueý ý 30. sim 31. yuen 32. kiě.	1. tym 2. chim 3. gaó 4. ngò 5. kiu 6. hiã 7. tay 8. gum 9. hiao 10. ý 11. tẽ 12. hö 13. tiẽn 14. tý 15. kay 16. tay 17. sem 18. chim 19. uě 20. cú 21. muy 22. lí 23. hiam 24. ý 25. paò 26. cum 27. gin 28. ý 29. fõ 30. xí 31. sú 32. sö 33. lay 34. gueý 35. yue 36. kiue 37. piě	1. uú 2. gay 3. kú 4. { yuen cun kě 5. xim 6. kě 7. syeu 8. chin 9. chim 10. yú 11. pan 12. yam 13. hoeý 14. tiẽn 15. xü 16. hoeý 17. ym 18. hoâm 19. tú 20. guy 21. fan 22. guy 23. tú 24. kaó 25. kin 26. xõ 27. cyě 28. kien 29. hí 30. gin 31. lay 32. kí 33. kin	1. xim 2. xí 3. fã 4. lum 5. kien 6. quö 7. quen 8. cham 9. { min min 10. kim 11. kiao 12. yeü 13. queý 14. ngó 15. tam 16. fan 17. kim 18. kien 19. xí 20. cun 21. fan 22. { chuen han 23. pě 24. fõ 25. kiaý 26. fõ 27. uam 28. { pan cha 29. kam 30. { kaó cun 31. cyen 32. fã 33. kem cyen

29. COL.

cyên
hîn
tây
cheü
sü
sü
gan
kiun
liu
sieü
hien
xü.

Q.

27. COL.

38. sô
39. {kien
chüm
40. tum
41. kië
42. cyü
43. sieü
44. min
45. tē
46. uü
47. sô
48. sü
49. yü
50. uen
51. cyü
52. uam
53. yü
54. chö
55. lüm
56. :
57. yü
kim
kien
uë
së.

26. COL.

34. {sô
cun
35. lay
36. fö
37. tien
38. gueý
39. ui
40. kiä
41. xim
42. gē
43. yü
44. cyü
45. cyäm
46. fum
47. {sao
yē
48. çó
49. queý
50. hoam
51. xē
52. cyeu
53. kī
54. yum
55. syë
56. chí
57. foë.

25. COLUMNA.

34. chö
35. cyü
36. yü
37. hö
38. cum
39. pī
40. lam
41. {pien
muon
42. {chum
tü
43. chin
44. tao
45. syuen
46. min
47. xi
48. fum
49. fā
50. chü
51. gin
52. yeü
53. lö
54. kam
55. uë.

P R Æ F A T I O.

Expositis in præcedenti Tabula terminis Sinicis, seu quod idem est, quomodo Characteres Sinici in Lapide comprehensi, Latine pronunciandi sint; jam in sequenti Interpretatione, voces in præcedenti expositas, pari numerorum correspondu, exponemus. Ita autem res se habet.

I N T E R P R E T A T I O II.

Verbalis Latina Monumenti Sino-Chaldaici.

Lin. 1. Tab. De magna ¹Cyn (²Judæa videlicet) clarissimæ ³Legis ⁴promulgatæ in ⁵Cium ⁶kuë
ciculus. (id est, Sinarum Imperio) ⁷Monumentum.

o. Clarissimæ ¹Legis ²promulgatæ in ³Sina ⁴Lapis æternæ ⁵laudis & ⁶prologus.
⁷Ta ⁸cym (id est, ⁹Judææ) ¹⁰Ecclesiæ ¹¹Sacerdos, ¹²Kim ¹³cym, retulit.

Columna
Prima.

P ¹Rincipium ²fuit ³semper
⁴idem, ⁵verum, ⁶quietum,
⁷primorum ⁸primum, & ⁹sine
¹⁰origine, ¹¹necessariò ¹²idem, ¹³intelligens
¹⁴& ¹⁵spirituale, ¹⁶postremorum ¹⁷postre-
¹⁸rum & ¹⁹excellentissimum ²⁰existens,
²¹ordinavit ²²cælorum ²³polos, & ²⁴fecit ex
²⁵nihilo ²⁶excellentissimè; ²⁷perfecti om-
²⁸nium ²⁹Sanctorum, ³⁰pro ³¹origine ³²ado-
³³rant, ³⁴quem ³⁵ille ³⁶solus ³⁷personarum
³⁸trium ³⁹unica ⁴⁰perfectissima ⁴¹substantia
⁴²non ⁴³habens ⁴⁴principium, ⁴⁵veritas ⁴⁶Do-
⁴⁷minus ⁴⁸holooy ⁴⁹statuit ⁵⁰Crucem ⁵¹per ⁵²paci-
⁵³ficare ⁵⁴quatuor ⁵⁵partes ⁵⁶Mundi, ⁵⁷com-
⁵⁸movit ⁵⁹originis ⁶⁰spiritum & ⁶¹produxit.

Col. 2.

2. Duas ¹mutationum ²causas (³Si-
⁴nicè dicuntur ⁵ym & ⁶yam, hoc est, ma-
⁷teria & ⁸forma) ⁹obscurum ¹⁰vacuum
¹¹mutavit, & ¹²cælum, ¹³terram ¹⁴aperuit,
¹⁵Solem, ¹⁶Lunam ¹⁷circum ¹⁸volvitur & ¹⁹diem
²⁰noctem ²¹fecit, ²²Artifex ²³operatus uni-

¹⁰versas ²⁰res. ²¹idem ²²erigere ²³voluit ²⁴homi-
²⁵nem, ²⁶ornato ²⁷donavit ²⁸amabilissimam
²⁹pacificæ ³⁰unionis ³¹subordinationem
(id est, ³²justitiam ³³originalem) ³⁴præ-
³⁵cipiebat ³⁶quietem ³⁷fluctibus ³⁸maris, in-
³⁹tegra ⁴⁰originis ⁴¹natura ⁴²vacua ⁴³humilif-
⁴⁴que & ⁴⁵non ⁴⁶plena ⁴⁷superbaque, ⁴⁸sequi
⁴⁹appetuum ⁵⁰fluctuationem ⁵¹corde, de
⁵²se, ⁵³neque ⁵⁴levissimè ⁵⁵desiderabat, pro-
⁵⁶manavit à ⁵⁷Sotan (id est, ⁵⁸Diabolo) ex-
⁵⁹tensus ⁶⁰dolus, ⁶¹clam ⁶²ornavit ⁶³naturam
⁶⁴puram & ⁶⁵simplicem ⁶⁶otiosa ⁶⁷pace ma-
⁶⁸gnificam in

3. Illius ¹permanentia ²medio ³o- Col. 3.
⁴dium ⁵occultavit ⁶simul ⁷per ⁸laudem
⁹malitia ¹⁰ad ¹¹intra, ¹²istud ¹³causavit ¹⁴ter-
¹⁵centum ¹⁶sexies ¹⁷decem ¹⁸quinque ¹⁹sectas,
²⁰humeri ²¹hominum ²²sequebantur ²³ordi-
²⁴nem ²⁵vestigiorum ²⁶contententes ²⁷te-
²⁸xere ²⁹regularum ³⁰retia, ³¹aliqui ³²mon-
³³strabant ³⁴res ³⁵creatas ³⁶pro ³⁷credendo
³⁸princi-

principio³², aliqui³³ vacuum³⁴ habebant
pro³⁵ origine³⁶ duarum³⁷ causarum³⁸, ali-
qui³⁹ præstabant⁴⁰ sacrificium⁴¹ ad accer-
sendam⁴² fortunam⁴³, aliqui⁴⁴ conquie-
bant⁴⁵ falsa⁴⁶ bona⁴⁷ ut deciperent⁴⁸ homi-
nes⁴⁹, prudentiæ⁵⁰ cogitationum⁵¹ inven-
tiones⁵² dolosæ⁵³, amoris⁵⁴ passione⁵⁵, gau-
dentes⁵⁶ laborabant⁵⁷ sic

Col. 4.

4. Absque¹ eo², quod³ possent⁴ con-
sequi⁵, torrebantur⁶ arctissimè⁷ revo-
lutique⁸ cremabantur⁹; aggregantes¹⁰
tenebras¹¹ sine¹² via¹³; à multo¹⁴ tempore
deperdentes¹⁵ excellentem¹⁶ beatitudi-
nem¹⁷; in hoc¹⁸ tempore¹⁹ personarum²⁰
trium²¹ una²² communicavit²³ seipsam²⁴ cla-
rissimo²⁵ venerabilissimoque²⁶ *Mi Xio*²⁷;
operiendo²⁸ abscondendoque²⁹ veram³⁰
majestatem³¹; simul³² homo³³ prodiit³⁴ in
sæculum³⁵; Spiritus³⁶ de³⁷ cœlis³⁸ signi-
ficavit³⁹ lætitiā⁴⁰, Virgo⁴¹ fœmina⁴² pe-
perit⁴³ Sanctum⁴⁴ in *Tacyn* (hoc est,
Judæa)⁴⁵, clarissima⁴⁶ constellatio an-
untiavit⁴⁷ felicitatem⁴⁸; *Po su* (Reges
ex illa⁴⁹ terra⁵⁰ Orientali)⁵¹ viderunt cla-
ritatem⁵², & venerunt⁵³ offerre⁵⁴ munera
subjectionis⁵⁵ completa⁵⁶ bis⁵⁷ decem qua-
tuor⁵⁸ sanctarum⁵⁹.

Col. 5.

5. Est¹ prophetiarum² antiqua³ Lex⁴;
gubernavit⁵ familias⁶, regna⁷ (id est,
omnes)⁸ cum magna⁹ doctrina¹⁰, lo-
cutustrinæ¹¹ unitatis¹² puram¹³, spiritua-
lem¹⁴ sine¹⁵ verborum¹⁶ strepitu¹⁷, novam¹⁸
Legem¹⁹; perfecit²⁰ bonos²¹ mores²² cum
directa²³ fide²⁴; ordinavit²⁵ octo²⁶ finium²⁷
& beatitudinum²⁸ loca²⁹ & gradus³⁰; Lo-
cum³¹ igneum³² purgandi³³ pulveris³⁴, per-

ficiendæ³⁴ integritati³⁵, aperuit³⁶ trium³⁷
virtutum³⁸ scholam³⁹; referavit⁴⁰ vitam⁴¹,
extinxit⁴² mortem⁴³; appensus⁴⁴ claro⁴⁵ die,
ut destrueret⁴⁶ inferni⁴⁷ tenebrofi⁴⁸ civita-
tes⁴⁹, & regionem⁵⁰; diaboli⁵¹ dolos⁵² cum
hoc⁵³ totaliter⁵⁴ destruxit⁵⁵, directo⁵⁶

6. Pietatis¹ navigio², ut³ subirent⁴ Col. 6.

illustrissimas⁵ mansiones⁶, animabus⁷
spiritalibus⁸ in illo⁹ tempore¹⁰ cum jam¹¹
succurrisset¹²; potentiæ¹³ negotia¹⁴ hîc¹⁵
consummasset¹⁶; seipso¹⁷ elevatus¹⁸ me-
dio¹⁹ die²⁰ ascendit²¹ in cœlum²²; Scri-
pturarum²³ remanserunt²⁴ bis²⁵ decem sep-
tem²⁶ tomi²⁷; aperta²⁸ est²⁹ originalis³⁰ con-
versio³¹, ut possent³² homines³³ rationa-
les³⁴ ingredi³⁵; Lex³⁶ lavacri³⁷ aquæ³⁸ spiri-
tûs³⁹ abluendo⁴⁰ superficiem⁴¹ exornat⁴²,
& purificando⁴³, spiritum⁴⁴ interius⁴⁵ de-
albat⁴⁶; signaculo⁴⁷ ✠ Crucis⁴⁸ disper-
si⁴⁹ in quatuor⁵⁰ partes⁵¹ Mundi⁵², ad con-
gregandos⁵³ & pacificandos⁵⁴ sine⁵⁵ labore
pulsant⁵⁶ ligna⁵⁷, timoris⁵⁸, pietatis⁵⁹, gra-
titudinisque⁶⁰ voces⁶¹ personando.

7. Orientem¹ sacrificando², respi- Col. 7.

ciunt³ vitæ⁴ gloriosæ⁵ iter⁶, nutriunt⁷ bar-
bas⁸, quia⁹ habent¹⁰ extra¹¹ conversari¹² cum
aliis¹³; circumradunt¹⁴ summitatem¹⁵ ver-
ticitis¹⁶ capitis¹⁷, quia¹⁸ carent¹⁹ ad intra²⁰ af-
fectibus²¹ passionum²²; non²³ fovēt²⁴ satel-
litiā²⁵ fervorum²⁶, æquales²⁷ nobilibus²⁸ ig-
nobilibus²⁹ cum hominibus³⁰; non coa-
cervant³¹ divitias³², etiam³³ pauperibus³⁴
erogant³⁵, cum nobis³⁶; jejunant³⁷, ut
subjiciant³⁸ intellectui³⁹ scientiam⁴⁰, &
perficiant⁴¹, vel⁴² ut quierent⁴³ timoris⁴⁴
passiones⁴⁵ propter⁴⁶ fortitudinem⁴⁷; se-
ptem⁴⁸

⁴⁷ptem ⁴⁸vicibus ⁴⁹offerunt ⁵⁰laudis oratio-
⁵¹nes ⁵²magno ⁵³adjutorio ⁵⁴vivorum &
⁵⁵mortuorum, ⁵⁶septem ⁵⁷dierum primo

Col. 8.

8. Sacrificant, purificant corda,
aversiones peccatorum absolvendo;
vera virtutum Lex excellit & dif-
ficillimè nominari potest; operi-
bus actionibusque illuminat tene-
bras umbrasque, cogimur vocare il-
lam claram Legem; sola Lex sine
Imperatoribus non magnificatur, Im-
peratores sine Legem non ingrande-
scunt; Legem Imperatores edictis di-
latando Mundum exornant clarita-
te; *Tay sun-uen* Imperatoris claris-
simi Sinarum Regni, temporibus ad
illustrissimum sapientissimum Impe-
ratorem venit homo de *Tacyn* (id
est, Judææ) regno, habens supre-
mam virtutem, nuncupatus

Col. 9.

9. *Lo-puen*, directus à cæruleis
nubibus & deferens veræ doctrinæ
scripturas, contemplando ventorum
regulam ad decurrenda laborum pe-
ricula; *Chen quon Kien sú* (est nomen
Sinici anni cadentis in Christianum
636.) pervenit in aulam Imperator,
præcepit Colao Vasallo, *Fam cum*
yuenlim (est nomen Colai) mittere
regios scipiones (isti sunt rubri, &
cum Imperator aliquid mandat, sem-
per deferuntur) ad Occidentis sub-
urbana hospiti obviam recipiendo,
ingredientem intra palatium fecit
transferri doctrinæ Legis libros, in
palatio inquisivit de Lege diligen-

tissimè, in penetralibus profundissime
doctrinæ, rectæque veritatis, de pro-
posito mandavit illam promulgari
dilatarique; *Chen quon* (anni sic
dicti) decimus erat secundus annus,
(hoc est, Christi 639.)

10. Autumni septima Luna edi- Col. 10.

ctum Regis positum inquit Lex non
habet ordinarium nomen, sancti non
habent semper eundem locum, de-
currunt Mundum proponendo Le-
gem, creberrimè succurrentes mul-
titudini populorum *Tacyn* (Judææ)
Regni magnæ virtutis, *Lo puen* de
longè portans Legis scripturas imagi-
nesque, venit illas offerre in supre-
mam Regiam, inquirendo sigillatim
illius Legis intentum reconditum, ex-
cellens sine superficie; videmus suæ
originis radicalis principium, à mor-
talium creatione statutam necessita-
tem, verborum sine superfluitate
doctrinam, rationem habentem obli-
vionis sustentaculum proficuum

11. Rebus, utilissimam hominibus, Col. 11.

extendente opera in Mundo, idè
præcipio Magistratibus, ut in Regia,
ynym fam ædificent *Ta cyn* (Judææ)
Regni Ecclesiæ unum locum, ponant
Sacerdotes bis decem & unum homi-
nes. *Cun cheu* (est cujusdam antiqui
virii nomen) virtute extincta, in nigro
curru ad Occidentem recessit, verum
Regiæ familiæ *Tam* doctrinæ claritas
clarissimo spiritu Orientem perflavit,
vulgata edicta sunt à Magistratibus,
reposuerunt Imperatorum pictas ve-
ra effigies, in templi parietibus Im-
peratorum figuræ exuperantes, quin-
que coloribus cumulata luce illustra-
bant portas.

12. Sanctis

Col. 12.

12. Sanctis exemplis advenit felicitas, æternum splendentis Legis terminus, examinando Occidentis terrarum descriptionum monumenta, & *Han guey* familiarum Regiarum Historiographos, *Tacyn* Regnum ab Austro unitur coralli rubri maribus (ist est Rubro Mari) à Septentrionali polo omnium pretiosorum lapidum montibus; ab Occidente immortalium hominum loco floridissimarum arborum, ab Oriente unitur loco *Cham fum* mortuæque aquæ; ex illius terra prodit igne* lavanda tela, balsamum odoriferum, lucidæ Lunæ † gemmæ, noctu lucentes lapides pretiosi, consuetudinem non habent.

* Albestus in deserto Arabiæ.

† Sclenites lapis.

Col. 13.

13. Ratiocinandi populi habent lætitiā pacificā, legem præterquam charitatis nullam aliam sequuntur; Reges sine virtutibus non constituunt; terræ mundus largus amplus, moribus florent illustrissimis; *Cao fun* magnus Imperator scivit reverenter imitari majores suos; expressit factis suum parentem, & in omnibus Regnis ubilibet ordinavit fieri claræ Doctrinæ Ecclesias; & sicut antea venerabatur *Olo puen*, sic fecit illum custodem Regni magnæ Legis dominum; Lex dilatata per decem *tao*, (id est, per omnia Regna) felicitatis radice cumulatissima;

Col. 14.

14. Ecclesiæ implebant centum civitates (id est, omnes) familiæ

Regiæ fulgebant felicitate; *Xim lie* anno Bonzii usi viribus erexerunt ora (id est, Legem vituperaverunt) in *tum Cheu* (est Civitas in *Honan* Provincia) *Sien tien* (anno Christi 713.) finiente. Vulgares viri valdè etiam illam irriterunt, calumniatique sunt in *Sy Kao* (antiqua est Regis *Uen nam* aula in *Xen sy* Provincia) erat *Gio* (Joannis est Sinico more vocabulum) Sacerdos. Caput *Lo han* magnæ virtutis *Kie lie*, & *Kim* terrarum nobiles discipuli, rebus exterioribus superior ille Sacerdos unà cum aliis, pietatis cœlestis retia & fila dirupta resarcivit *Iuen fun-chi*.

15. *Tao* Imperator mandavit *Nym* Col. 15.

Regni aliorumque quinque Reges personaliter descendere ad felicitatis mansionem (id est in Ecclesiam) erigere altaria, aulasque Legis, trabes columnasque concisas solidavit, & magis radicavit; Legis petra tunc inclinata etiam iterum rectificata fuit. *Tien pao* (anno Christi 747.) anno inchoato mandavit magnum Generalem *Kao lie su* (Eunuchus fuit) deferre quinque Imperatorum effigies veras, Ecclesias intra reponendas, dedit serici centum telas offerendas festi lætitiæ augendæ gratia, Draconis barbæ licet longæ sint

16. Arcus armaque ex illo pen- Col. 16.

dentes possumus attingere tamen manu (hoc est, absens quamvis sit Imperator, tamen sui memoriam in dictis rebus

rebus reliquit) Solis cornua dilatabantur clarissimè, cœlorum color vicinus exæquabat omnia; Tertio anno *Tacyn* Regnierat Sacerdos *Kie ho*, qui iter dirigens per stellas pervenit in Sinas respiciens Solem, Imperatorem reveritus est ex illius mandato Sacerdos *Lo han*, Sacerdos *Pulum*, atque alii septem viri cum magnæ virtutis *Kie ho* in *Nim kim* Palatio exercuerunt opera virtutum; in illo tempore Regia edicta in templorum tabulis (seu portis) in ipso frontispicio deferebant draconum Imperialium picturas.

Col. 17.

17. Pretioso ornatu splendore petrarum fulgentes illustrissimæ minii rubicantis, nubes, scripturam conspicuam reddebant, in vacuo ascendebat claritas irrigando diem, Amor beneficiaque Boreæ Austrique montibus exæquabantur altissimis, exundantiaque cum Orientis maris comparari poterat profundo; Lex non nisi consentanea rationi est, quod est autem tale convenit nomen optimum & famam habere, Imperatores absque illa non operantur, quod autem illi operantur, consentaneum est promulgari; *So çun uen min* Imperator in *Lim uû* & aliis quinque civitatibus multas erexit claræ Doctrinæ

Col. 18.

18. Ecclesias, Antiquam bonitatem adjuvit & felicitatem coepit aperire maximum festum lætitiæ descendit & Imperatorum operâ suscitata

sunt, *Tay çun uen uu* Imperator lætitiæ referavit sanctum circuitum, profecutus negotia non frustranea, quolibet in Dei incarnati Natalis diei tempore mandabat incendendum Imperialem odorem per hoc admonens alios operari meritoria opera, mittebatque convivia ad illustrandum clarissimæ Legis populos; nempè cœlorum habuit pulcherrima lucra, ideoque potuit dilatare mortales, Imperatorium habuit locum & dignitatem.

19. Originaria ideo noverat Col. 19. superare venena noster *Kien chum xim xin uen uu* Imperator, instituit octo modos regiminis ad renovandam substituendamque tenebris lucem, aperuit novem ordines ut solum renovaret claræ Doctrinæ mandatum dirigendæ penetrandæque illius excellentissimæ rationi, orat sine verecundia cordis, pervenit ad Mundi supremum, & humilis est, promulgat pacem & veniam dat aliis, illustrissimæ est clementiæ & auxilio est omnibus afflictis, bona elargitur multitudini populorum, & nostrorum componendorum operum.

20. Maximè studiosus, profudit Col. 20. directionis gradus decurrendos, obsequi fecit ventorum pluviarumque tempora, Mundum pacificavit, homines sciunt se regere, res possunt disponere, vivi noverunt florere, mortui possunt lætari, operibus mortalium

²⁷ talium ²⁸ bona ²⁹ fama ³⁸ respondet ³¹ Natura
³¹ profudit ³² ex se ³³ perfectionem, ³⁴ quia
³⁵ nostræ ³⁶ clarissimæ ³⁷ Doctrinæ ³⁸ Lex ³⁹ po-
⁴⁰ test ⁴¹ negotiorum ⁴² opera ⁴³ perficere,
⁴⁴ magnos ⁴⁵ largitus (titulos) ⁴⁶ Dominus;
⁴⁷ *Kin su Kuam lota fu* (est titulus Of-
⁴⁸ ficii intra aulam) & simul ⁴⁹ *So fam cye*
⁵⁰ *tu fo su* (officii extra aulā est titulus)

Col. 21.

21. ¹ *Xi tien chun Kien* (alius titu-
² lus Officii in aula) ³ donavit ⁴ purpu-
⁵ ream ⁶ vestem ⁷ Sacerdoti ⁸ *Tsu*, ⁹ pacifi-
¹⁰ catori, ¹¹ aliisque ¹² desideranti ¹³ beneface-
¹⁴ re, ¹⁵ bonum ¹⁶ nomen & ¹⁷ famam ¹⁸ Legis
¹⁹ promulganti, ²⁰ de ²¹ longe ²² in ²³ *Vam xe*
²⁴ *chi chim* ²⁵ venienti ²⁶ medio ²⁷ vere, ²⁸ virtu-
²⁹ tibus, ³⁰ superabat ³¹ tres ³² generationes,
³³ scientias ³⁴ dilatabat ³⁵ decem ³⁶ perfectissi-
³⁷ mē, ³⁸ à ³⁹ principio ⁴⁰ servierat ⁴¹ in ⁴² palatio
⁴³ Regis, ⁴⁴ posteaque ⁴⁵ scriptum ⁴⁶ fuit ⁴⁷ no-
⁴⁸ men ⁴⁹ illius ⁵⁰ in ⁵¹ Regio ⁵² libro ⁵³ ex ⁵⁴ *Xu lim*
⁵⁵ *de fuen yan* ⁵⁶ Regulum ⁵⁷ cum ⁵⁸ *su y* ⁵⁹ in
⁶⁰ principio.

Col. 22.

22. ¹ Adjuverat ² armigerantem ³ in
⁴ *Sofam*, ⁵ *So fun*, (Imperator) ⁶ miserat
⁷ illum, ⁸ ut ⁹ sequeretur ¹⁰ præeuntem, ¹¹ et-
¹² iam ¹³ si ¹⁴ videretur ¹⁵ sua ¹⁶ persona ¹⁷ cum ¹⁸ dor-
¹⁹ mientibus ²⁰ intra, ²¹ nunquam ²² se ²³ mutavit
²⁴ in ²⁵ operibus ²⁶ exterioribus, ²⁷ fuit ²⁸ Rex
²⁹ Reipublicæ ³⁰ pro ³¹ unguibus ³² dentibus-
³³ que, ³⁴ fuit ³⁵ Exercitui ³⁶ pro ³⁷ auribus ³⁸ ocu-
³⁹ lisque, ⁴⁰ sciebat ⁴¹ repartiri ⁴² redditus ⁴³ be-
⁴⁴ neficiaque, ⁴⁵ nunquam ⁴⁶ aggregabat ⁴⁷ pro
⁴⁸ sua ⁴⁹ domo, ⁵⁰ obtulit ⁵¹ *Lim ngen* ⁵² ex ⁵³ Poli
⁵⁴ (vitrum pretiosum), ⁵⁵ dedit ⁵⁶ *su Ki* ⁵⁷ ex
⁵⁸ aureos ⁵⁹ tapetes, ⁶⁰ interdum ⁶¹ restaurabat
⁶² antiquas ⁶³ Ecclesias, ⁶⁴ interdum ⁶⁵ multi-

plicabat amplissimas ⁵² Leges ⁵³

23. ¹ Aulas, ² honorando ³ exornan- ⁴ Col. 23.
⁵ doque ⁶ domiciliis ⁷ Mundum, ⁸ sicut ⁹ vo-
¹⁰ latilium ¹¹ quibusdam ¹² alis, ¹³ diligenter
¹⁴ exercuit ¹⁵ opera; ¹⁶ clarissimæ ¹⁷ Legis
¹⁸ discipulus ¹⁹ obsequens ²⁰ caritati, ²¹ distri-
²² buebat ²³ lucra; ²⁴ quolibet ²⁵ anno ²⁶ convo-
²⁷ cabat ²⁸ quatuor ²⁹ Ecclesiarum ³⁰ Sacerdo-
³¹ tes, ³² inserviebat ³³ affectuosè & ³⁴ reve-
³⁵ renter ³⁶ ad ³⁷ minimum ³⁸ omnibus ³⁹ quadra-
⁴⁰ ginta ⁴¹ diebus, ⁴² famelici ⁴³ qui ⁴⁴ veniebant,
⁴⁵ etiam ⁴⁶ pascebat ⁴⁷ illos, ⁴⁸ frigore ⁴⁹ algebat
⁵⁰ qui ⁵¹ venientes ⁵² vestiebat ⁵³ illos, ⁵⁴ ægrota-
⁵⁵ bant, ⁵⁶ qui ⁵⁷ curabat & ⁵⁸ erigebat ⁵⁹ illos,
⁶⁰ moriebantur ⁶¹ qui, ⁶² sepeliebat & ⁶³ quies-
⁶⁴ cere ⁶⁵ faciebat ⁶⁶ illos, ⁶⁷ Temporibus ⁶⁸ *Ta-*
⁶⁹ *so* ⁷⁰ non ⁷¹ audiebatur

Opera mi-
sericordiz.

24. ¹ Ista ² pulchritudo (solebat hic ³ Col. 24

⁴ suscipere ⁵ hospites & ⁶ peregrinos ⁷ lau-
⁸ tissimē) ⁹ albis ¹⁰ vestiebantur ¹¹ clare ¹² Do-
¹³ ctrinæ ¹⁴ viri, & ¹⁵ modo ¹⁶ videntur ¹⁷ isti ¹⁸ ho-
¹⁹ mines ²⁰ volui ²¹ sculpere ²² universis ²³ peren-
²⁴ nis ²⁵ memoriæ ²⁶ Lapidem, ²⁷ ut ²⁸ divulgen-
²⁹ tur ³⁰ felicia ³¹ opera, ³² Sermo ³³ inquit, ³⁴ verus
³⁵ Dominus ³⁶ sine ³⁷ principio, ³⁸ purissima
³⁹ quies ⁴⁰ semperque ⁴¹ eadem, ⁴² omnipotens
⁴³ totius ⁴⁴ Mundi ⁴⁵ artifex ⁴⁶ Creator ⁴⁷ statuit
⁴⁸ terram, ⁴⁹ crexit ⁵⁰ cœlum, ⁵¹ communican-
⁵² do ⁵³ seipsum, ⁵⁴ prodit ⁵⁵ in ⁵⁶ mundum ⁵⁷ salu-
⁵⁸ tem, ⁵⁹ instituit ⁶⁰ infinitam, ⁶¹ ut ⁶² Sol ⁶³ re-
⁶⁴ splendens ⁶⁵ ascendit, ⁶⁶ tenebras ⁶⁷ extin-
⁶⁸ xit, ⁶⁹ totam ⁷⁰ verificavit ⁷¹ veritatis ⁷² excel-
⁷³ lentem ⁷⁴ profunditatem, ⁷⁵ Serenissimus
⁷⁶ *Ven* ⁷⁷ Imperator ⁷⁸ Legis ⁷⁹ diadema ⁸⁰ tulit
⁸¹ ante ⁸² alios ⁸³ Reges

Diversitas
vestium in-
ter Regula-
res.

25. ¹ Usus ² benè ³ tempore, ⁴ abolevit ⁵ Col. 25.

D 2 turbas,

turbas, coelos dilatavit, terras extendit, clarissimæ illustriissimæ doctrinæ Legis verbis reduxit nostrum Sinarum Imperium *Tam*, traduxit Scripturas, crexit Ecclesias, vivis mortuis fuit instar navis centum felicitatum gradus fecit decem millium Regnorum pacem, *Cao fun* imitatus majores, etiam ædificiis perfecit Mundum, Pacis palatia humili luce impleverunt Sinarum terras, veram Legem extendit clarissimè, contulit titulos Legis domino, mortales habebant lætitiā, pacem, res

Col. 26.

26. Carebant infortuniis calamitatibusque, *Tuen fun Ki* Imperator scivit se componere ad veritatem rectitudinemque, mandavit tabulas erigere lucidissimas Regiis scripturis florentissimè fulgentes, Imperatorum imaginibus clarissimorum resplendentes, illas omnia Regna valde venerabantur, populi omnes renovabantur, homines gestiebant illa felicitate *So, Cum*, rediit iterum Imperatoris Majestatis dirigere cursum Imperialis Sol pepulit tenebras, felicitatis aura eliminavit noctem, fecit illam redire Imperiali domui, felicitatisque odore æternum extrinxit stitque impetus furentium.

Col. 27.

27. Pacificavitque pulverem re-

bellantium, fecit nostrum magnum *Hia* (ita etiam Sina vocatur) Imperium, *Tay cum hiao y* virtutibus univit coelos & terram, aperuit beneficiis vitæ opera rebus auxiliatus pulcherrimo incremento, odores dedit in gratiarum actionem piissimus ad faciendas eleëmofynas beneficentiā faciebat descendere Majestatem, Luna, Sol perfectissimè conjunctæ in illo (id est omnia subjecta habuit) *Kien chun* gubernavit polos (id est Mundum) perfecit composuitque intellectus virtutem, robore pacificavit quatuor maria, exornavit adunavitque decem millium terminos, candelæ instar descendit in hominum secreta, ut speculum repræsentans rerum colorem.

Col. 28.

28. Mundum illuminavit resuscitavitque, centum barbaris dedit leges, Lex sola amplissimè respondet unicè perfectioni, coacti nomen illius dicemus, Lex est Trinitatis unus, Imperatores sciebant operari, Vassallus debuit referre. Erigo florentissimum Lapidem monumentum æternæ laudis originalem felicitatem magni Imperii Sinarum familiæ Regiæ *Tam* Imperatoris *Kien chun* secundo anno, cum esset principium Autumni mensis septimo die magni luminis florentissimi ornatus die, (hoc est, Dominico) erectus Lapis.

Col. 29.

29. Illo tempore Legis Dominus (Episcopus) Sacerdos *Nym Xu* regabat Orientalium terrarum clarissimæ Legis populos. *Chao y lam*, qui antea fuerat *Tay chen su su san Kim*. Vocatus Officialis *Liu sien* propria manu scripsit.

Sacerdotum est dare & explicare Legem.

INTER-

INTERPRETATIO III.

Scu

DECLARATIO PARAPHRASTICA

*Inscriptionis Sinicæ, primum è Sinico in Lusitanicam, ex
hac in Italicam, & demùm ex Italica in Latinam linguam de ver-
bo ad verbum translata, ut sequitur.*

- o. Declaratio *del Xiù Più*, vel ut Commentator ait, facta à Sacerdote
Regni Judææ, qui vocabatur *Kim Lim*.

I. **D**ico itaque hoc modo, ille qui semper verus fuit & quietus, omnis expers principii, intellectus profundissimi, & semper duraturi, eccellente potentiâ suâ ex nihilo creavit res omnes, infinita majestate sua & sanctitate fecit Sanctos. Hæc est essentia Divina, trina in personis, & in substantia una, Dominus noster, verus sine principio, *Olò, ò yu* (quod in Chaldæo idem ac *Eloha* significat) in figura Crucis fecit quatuor Mundi partes, commovit Chaos, fecit duo *Kis* (hoc est, duas virtutes, seu duas qualitates dictas *Iryam*; Commentator habet, duo principia) fecit mutationem in abyfso, id est, mutavit tenebras, comparuit cælum & terra, fecit ut Sol & Luna motibus suis noctem & diem causarentur, res omnes fabricatus est. Verùm creando primum hominem ei præterea justitiam largitus est originalem, dominum eum constituendo totius Universi, qui de sua natura primò vacuus erat & vilis, seipso plenus, intellectu plano & æquali, & sine mistura nullum habens appetitum inordinatum.

II. Postquam verò Satanas fraudibus suis usus, effecit; ut Adamus id quod ex se & sua natura purum erat & perfectum inficeret; hoc est, fecit ut malitia in ipsum intrare inciperet perturbatura pacem, & hujus suæ simplicitatis æqualitatem & discordiam

illa fraude introduxit. Idcirco tre-
centis sexaginta quinque sectis unâ
post alteram obortis, unaquæque
earum maximum quem poterat nu-
merum ad se trahebat. Aliqui crea-
turam Creatoris loco habebant. Alii
principium rerum omnium vacuum
ponebant, & ens reale (alludit ad
hoc secta Pagodum & Literatorum
Sinensium) quoniam illi asserunt,
quod principium, è quo omnia pro-
diere, sit vacuum; quod idem illis est,
ac subtile; sensibus imperceptibile,
etiamsi in se reale sit & positivum
principium. Literati verò dicunt,
quod principium rerum non solum
reale sit & positivum, sed præterea
quod talis sit figuræ & corpulentia,
ut sensibus comprehendi queat. Qui-
dam sacrificiis quærebant beatitudi-
nem. Quidam bonitate quadam
gloriabantur ad decipiendos homi-
nes, qua in re omnem suam scienti-
am & industriam collocabant, omni
diligentia & intentione suis affectibus
servientes. Verùm frustra laborabant
& sine profectu, semper in pejus pro-
gredientes, quemadmodum contin-
git iis, qui è vase cretaceo ignem eli-
cere volunt, obscuritatem addentes
obscuritati, & hoc ipso veram semi-
tam perdentes ad viam vitæ reverti
nescientes.

III. Tunc una de Divinis perso-
nis sanctissimæ Trinitatis dicta Mes-
sias restringendo regendoque Maje-
statem suam, & se humanæ naturæ ac-

Incarnatio
Filii Dei.

Creatio re-
rum.

Kis, quid in
Sinensi lin-
gua.

Lapsus Ada-
mi.

commodando homo factus est. Quam ob rem ad hoc gaudium annunciandum Angelum ablegavit, & de Virgine in Judæa natus est. Stella magnæ felicitatis hujus fuit annunciatrice. Reges ejus claritate perspecta munera oblaturi venerunt, ut Lex, & Prophetiæ viginti quatuor Prophetarum adimplerentur. Gubernavit autem Mundum lege magna, condidit Legem Divinam, spirituales sine verborum strepitu, fide vera consummavit: octo disposuit beatitudines: res mundanas mutavit in æternas: aperuit portam trium virtutum (Theologicarum), vitam dedit destruendo mortem. In persona sua ad inferos descendit, & omnia confudit dæmonia, nave pietatis suæ ad cælum conduxit bonos, & justorum animas in salutem vindicavit. Hisce denique finitis sua potentia circa meridiem in cælum ascendit, relinquens viginti septem Doctrinæ tomos ad portam magnæ conversionis Mundi aperiendam. Baptismum ex aqua & spiritu instituit ad abluenda peccata, & Mundum ad puritatem reducendum. Cruce utitur, ut omnes absque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reverentiam exhibere jubens versus Orientem, ut pergant in via vitæ gloriosæ.

IV. Ministri ejus ornamenti exterioris causa barbam alunt, & coronas in capite faciunt (id est verticem radunt) ut ostendant se nullo intus affectu malo teneri. Mancipiis utuntur: in alto & basso (id est, in prospero & adverso) seu humili omnibus se faciunt æquales: divitias non congregant, sed eas omnibus faciunt communes: jejunia lunt colunt cum ad mortificandas passiones, tum ad præcepta Divina servanda: magni faciunt homines supra se elevatos & (à rebus mundanis) abstractos: septies in die orationes tam pro vivis, quam pro defunctis faciunt: septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei restituendam sacra faciunt. Quia Lex vera, & constans excellens est, difficile est ei con-

gruum nomen reperire, cum ejus effectus sit illuminare, & omnia claritate perfundere; undè necessarium fuit eam appellare *Kim kiad*, hoc est, Legem claram & magnam.

V. Lex, ubi personæ Regiæ desunt, non extenditur, nec dilatatur: personæ verò Regiæ absque Lege nequaquam magnificantur. Lege itaque, & Regibus concordantibus, & in unam veluti rem coeuntibus illicò Mundus illuminatur. Igitur Rege dicto *Tai cum veü huanti* tempestate illa celebri, singulari prudentia & sanctitate (Chinam) administrante, venit ex Judæa summæ virtutis Vir vocatus *Olo puen*, qui à nubibus deductus veram Doctrinam importavit: deductus etiam per ventos, & chartas hydrographicas multa pericula & labores sustinuit, & tandem anno *Chin quon* & *ieu siè* (erat ille annus Christi sexcentessimus trigessimus sextus) ad Curiam Regiam apulit. Rex verò famoso *Calao*, qui *Fam Kieu lym* dicebatur, præcepit, ut accepto jumento obviam novo hospiti versus Occidentalem partem procederet, hoc est, versus Suburbium Civitatis, eumque omni benevolentia exceptum in Regiam introduceret. Jussit Rex traduci Doctrinam in Palatio, ibidemque unà investigavit veritatem Legis. Intellexit Rex esse veram Legem, & seriò per totum Regnum cum efficacia & honore jussit divulgari & dilatari, & in hoc anno 12. *Cin quon* 7 mense Autumni (erat is annus Domini 636.) rescripsit in hunc modum. (Promulgationis tenor est iste, qui sequitur) Lex vera non habet nomen determinatum, nec sancti locum habent, ubi consistant, determinatum: excurrunt ad omnes partes, ut Mundum doceant, ad Mundo laboranti succurrendum, velis, remis ad utilitatem asserendam intenti. Ex hoc Regno *Tancin* (sive Judæa) *Olo puen* magnæ virtutis homo de locis adeò distantibus Doctrinam, & imagines Regiæ nostræ Curiae præsentaturus asportavit.

Cujus

Legis Christianæ excellentia.

Lex in Chinam apponatur.

Apostolorum, Sacerdotum seu Ministrorum Christi vita.

Per Chinam divulgatur.

Imagium SS. cultus.

Cujus nos intentum docendi à fundamentis examinantes, invenimus doctrinam ejus admodum excellentem, & sine strepitu exteriori, fundatam principaliter in Creatione Mundi. Doctrina ejus non est multorum verborum, nec superficietens suam fundat veritatem, salutem hominibus adferens & profectum: undè congruum est, ut toto nostro Imperio divulgetur. Mandarinis quoque, qui *Nim fam* dicuntur, in eo Curiae loco præcepit, magnam ut Ecclesiam exstruerent, eidemque viginti & unum Ministros deputarent. (Author *Kim Cim* laudat hinc Regem) scilicet ad vires Monarchiae *Cheù Olad iù* (caput hoc est sectæ *Stai iù*, alii *Tausu*) debilitandas. In curru nigro versus Occidentem, (hoc est extra Chinam) discessit. Verùm ubi magnus *Tam* illustris factus est cum *Tao*, sanctum Euangelium Chinæ illatum est. Paulò indè Rex effigiem illius (*Olo puèn*) qui, ut diximus, primus Euangelium attulit, depingi curavit, & muro appendi; excellens ejus figura resplenduit portis Ecclesiæ, & memoria semper fulgebit in Mundo.

VI. Juxta Geographos, qui partium Occidentalium mentionem faciunt, & juxta Historicos duorum Regnorum *Han* & *Guei*, Regnum *Tan cin* (id est Judæa) ab Austro confine est Mari rubro, ab Aquilone relinquit Montes gemmarum, & Occidente *Boco das fullas* (quod quid sit, difficile est conjicere, ego Carmelum suspicor esse) in prospectu versus Sanctos. Ab Oriente denique contermina est huic loco *Ciam fam* & aquæ, quam mortuam dicunt. Hæc terra cineres eructat igne calentes (fortè intelligit Lacum Asphaltitum) producit balsamum, gemmas minutas & carbunculos (quibus insinuat Ægyptum cum reliqua ora Rubri maris, in qua prædicta reperiuntur) Latronibus caret & Aslasinis, populus in pace vivit & gaudio; in Regnum non admittunt nisi Euangelium; dignitates nulli, nisi virtute

meritis conferuntur: ædificia sunt grandia: (verbo) Regnum celebre est poësi, alii ordine, & bonis moribus.

VII. *Docào*, alii *Caozum*, *Cùm*, filius *Tai cùm*, gubernacula Regni abiit anno Domini 651. (continuandò Author *Kim cim* hæc dicit) *Caò vùm*, alii *Caozum*, magnus Imperator minimè virtutibus *Avi* sui degener, novit cum honore continuare intentum *Avi* sui, & dilatare & honorare res patris sui, præcipiens in omnibus Provinciis fieri Ecclesias, unàque honorans *Olo puèn* titulo Episcopi magnæ Legis, quæ gubernat Regnum Chinæ. Tum lex Dei promulgata est per decem Provincias (quibus Sinense Regnum continebatur) & Regnum summa pace fruebatur, Ecclesiis replebantur omnes urbes, & domus felicitate Euangelii florebant.

VIII. In hoc anno dicto *Xim liè* (quitum annus Domini 699.) Bonitii Pagodum sectatores suis usi viribus extulerunt voces, (id est blasphemarunt nostram sanctam Legem) in loco, qui dicitur *Tum Cieu* (erat is fortè in Provincia *Honan*) & in fine hujus alterius anni dicti *Sient tien* (qui respondet anno Domini 713.) quidam privati homines in *Sieno*, quæ erat antiqua Regia *Ven vami*, (Commentator vult esse *Siganfu*, in Provincia *Xensi*) ausi sunt nostram sanctam Legem sannis, ludibrio & vituperio proscindere.

IX. Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum (videretur fuisse Episcopus,) nomine Joannes, & alius magnæ virtutis Vir, nomine *Kie Lie*. Hi duo cum aliis nobilibus popularibus suis non famâ minus, quam rerum mundanarum contemptu celebribus, coeperunt iterum ritè Euangelium suum excellens explicare continuandò, & fila (malitiâ *Cacodæmonis*) pridem rupta reficere. Rex dictus *Huèn cum chi tao* (coepit hujus Imperium anno 719.) quinque Regulis præcepit, ut in persona adirent felicem domum (hoc est Ecclesiam) & erigerent altaria. Tum columna Leges

In decem Provinciis Chinæ prædicatur Euangelium.

Persecutio movetur contra legem.

Lex reviviscit.

Ecclesiam exstrui curat.

Effigies *Olo puèn* primi Sinensium Apostoli.

Descriptio situs Judææ juxta Sinensium Geographos.

quæ ad breve tempus jacuit prostrata, cæpit rursus erigi, & incrementa sumere. In hoc principio anni *Tien pao*, (quod erat anno Domini 743.) præcepit Rex *Ota Ciam Kuen* (nomen tituli) dicto *Cuoliè siè*, (erat is Eunuchus summâ apud Regem gratiâ valens & autoritate) ut effigies veras quinque Regum prædecessorum Avorum suorum deportaret, & in Ecclesia collocaret, unâque centum pretiosarum rerum cimelia in Ecclesiam deferret ad solemnitatem hanc celebrandam: (dicit author *Kim Cim* in laudem ipsorum Regum) Barbæ longæ Draconis etiam si longè sint, nihilominus arcus & enses ejus manibus apprehendi possunt (alludit ad historiam quandam antiquam ejusdem Regis) qui sangebatur ascendisse in aëra Draconi insidens, quem servi, qui se dicebant ituros cum Rege, variis armorum generibus instruxerant; qui verò remanserant, barbam Draconis vellicantes, arma quædam tulerunt, in memoriam Regis, in iis veluti præsentem cum intuentes. (Alludit itaque Author hujus scripturæ ad hanc historiam, ut declaret effigies memoratorum Regum, Regi præsentium & viventium loco fuisse; idcirco subjungit, Claritudo, quam reddunt hæc imagines, ostendit eos nobis præsentem adesse.)

X. Anno tertio *Tien Paò*, (annus is erat Domini 745.) fuit in Judæa, alii in India, Sacerdos quidam *Kiehò*, qui stellarum ope ductus in Chinam appulit, & respiciens Solem, (erat hæc cærimonia eorum, qui ad Regis admittebantur colloquium) ad conspectum nostri Imperatoris intromissus est. Rex autem jussit, ut Sacerdos Joannes & Paulus cum aliis ejusdem professionis viris, & cum præsentem tantæ virtutis Viro *Kie hò* ad palatium *Him Kim* vocatum, ad adorandum, & ad sancta (devotionis) opera exercenda sese conferrent. Hoc tempore literæ Regiæ in tabellis Ecclesiæ servabantur, pretiosè secundum ordinem ornatae, splendentes colore rubro &

cæruleo, & penna Regia replebat vacuum, ascendens, & ad Solem usque pertingens: favor ejus & dona altitudini montis Austri comparantur, & abundantia beneficiorum profunditatem æquat maris Orientalis. Ratio non potest non probare approbatum, & memoratu dignum. Idcirco Rex dictus *Sa Cum nen men* sive *Ven min* (qui regere cœpit anno 757.) in hoc *Lim sui seu*, & quinque urbibus recenti mandato Ecclesias fieri jussit. Erat hic Rex eximie indolis, sub quo porta felicitatis toti Regno aperta est, hac felicitate, gaudio, & plausu existentibus, res gubernationis Regalis maximè elevatae sunt.

XI. Rex *Tai sum ven vu* (adiit Imperium anno 764) bonorum temporum particeps factus, negotia Regni sine difficultate administrabat. Festo nascentis Christi singulis annis in gratiarum actionem mittebat odora menta cœlestia, & ad honorandos hujus sanctæ Legis ministros, rerum omnium, & annona Regiæ assignabat provisionem. Cerrè cœlum Mundo tribuit pulchritudinem & perfectionem, & idcirco liberaliter res producit. Hic Rex imitabatur cœlum, idcirco noverat alere & sustentare suos.

XII. Rex *Kien ciu xim ven vu*, (regnans anno 781.) octo utebatur modis ad præmiandos bonos, & castigandos malos. Novas rationes ad Evangelii statum instaurandum, promovendumque instituit. Regimen ipsius erat admodum excellens. Rogamus Deum pro ipso, non verecundantes in hoc. Magnæ virtutis erat, humilis, pacificus & doctus, tolerabat proximum, abundabat charitate ad omnes juvandos, & benefaciebat omnibus viventibus. Hæc est vera via, & scala sanctæ Legis nostræ, facere ut pluvia & venti solitis temporibus revertantur, Mundus sit quietus, homines benè gubernati, res singulæ rectè dispositæ, viventes benè vivant, defuncti gaudio perfruantur. Hæc habere in prom-

Fabula Sinenfium.

Anno 745.
appulit alius
Prædicator
ex Judæa.

Anno 757.
Rex *Sa cum nen men*, &
ejus virtutes.

Anno 764.

Regis *Tai sum* virtutes.

Anno 781.

Evangelii
& Legis
Christianæ
effectus.

promptu, & rationem reddere, in veritate procedit ex nostra sancta fide, & omnes effectus sunt fortitudinis & potentiae sancti Evangelii nostri.

XIII. Rex Sacerdoti dicto *Usù* magno Legis promulgatori hosce titulos dedit *Kin iù, quàm ló tai fù* (officium in Regia aula) & *Sòu fùn ciè tù fù lèi* (officium extra aulam) *Xi tien thum Kien* (officium quoque aliud est, quorum explicationem non inveni in Exemplari.) Item dicto Sacerdoti magnæ Legis promulgatori vestimentum Ecclesiasticum coloris cærulei (*Italicè di color pavonazzo*) donavit. Erat Sacerdos iste pacificus, aliis benefacere gaudebat, virtutis opera summo studio peragendo. Advenit ille in Chinam regione remota è loco dicto *Vam xi ciù chim* regionis Pagodum, quod idem ac regio longè dissita India. Ejus res gestæ tres generationes famosas Chinæ superarunt, & reliquas scientias perfectè dilatavit. In principio Regi in aula serviebat, post ejus nomen Libro quoque Regio illatum.

XIV. Regulus *Fuen yam*, dictus quoque *Cò fù y*, titulo *Chum Xulim* illustris, in principio bellicis studebat negotiis in partibus *Sofam*. Rex vero dictus *Sò fùm* præcepit *Ay sù*, sive *T sù*, ut *Cò fù y* favorabilis cæteris promoveret (videtur quod Rex jussit eum esse Consiliarium *Cò fù y*) etiamsi vehementer à Capitaneo amaretur, non curavit tamen stylum ejus ordinarium procedendi; erat enim unguis & dentes Reipublicæ, oculi & aures Exercitus (phrasis Sinica) sciebat distribuere redditus suos, non domi accumulare. Obtulit Ecclesiæ rem preciosam dicta *Poli* (videtur fuisse ex vitro) hujus loci *Cim reguen*, alii *Lintiguen*. Præterea tapetes auro intertextos hujus loci, *Ciè Kì* dictos: refecit Ecclesias veteres de novo fundans, & stabiliens atrium & domum Legis: adornans domus, & hospitia splendentia instar phasianorum volantium, præter exercitia sanctæ Legis nostræ

operibus studebat charitatis, quotannis quatuor Ecclesiarum Sacerdotes congregando, quibus toto corde inserviebat, de rebus omnibus necessariis providebat spatio dierum quinquaginta, adhuc famelicos saturabat, nudos cooperiebat, infirmos curabat, mortuos sepeliebat.

XV. Tempore *Tà sò* cum omni parsimonia sua similis non est audita bonitas (erat hic *Tà sò* Bontius secta Pagodus) qui in maxima quadam Congregatione Bonziorum, in qua agendum erat de rebus sectæ suæ, officio fungebatur hospitem excipiendorum, & procurandarum rerum unicuique necessariarum (Idcò Author tractando de operibus charitatis *Oy siè* hunc *Tan sò* anteposit.) Sed tempore hujus Evangelii similes homines videmus sanctis operibus vacantes. Idcirco, ut in lucem irent opera tam heroica, Lapidum huic magno, ea insculpere volui.

XVI. Dico itaque, DEUS verus, expers principii, purus, quietus & immutabilis est, ille fuit primus Creationis artifex, aperuit terram, elevavit cælum; Una ex personis proæterna mortalium salute factus est homo, ascendit in altum Solis instar, destruens tenebrosus, & in omnibus profundam veritatem stabiliens.

XVII. Splendidissimus ille Rex, qui verissimè primus primorum Regum fuit, opportunitate usus omnem sustulit difficultatem, cælum dilatatum est, terra extensa. Clarissimum est Evangelium nostrum, quod Regno *Tam* illatum est, afferendo doctrinam, Ecclesias erigendo, pro vivis & defunctis loco fuit navigii: omnem felicitatem exaltans, quietem dedit universo Mundo.

XVIII. *Cào fùm* insistendo vestigiis Avi sui denuò ad novas Ecclesias extruendas animum adjecit. Templum pacis alta & magnifica terram repleverunt omnem. Lex vera induit pluchritudinem.

Regis opera charitatis.

Felix Ecclesiæ Sinensis status Lapidum inciditur.

Dona Regis facta prædicatori Verbi DEI.

Ecclesiarum creatio.

TitulusEpi-
scopi &
ejusdem
æstimatio.

rem. Titulo honoravit Episcopum, tranquillitate & gaudio populi sine laboribus potiti.

XIX. Sapiens Rex *Ni uen cum* novit ingredi vias veras & rectas: tabulæ Regiæ erant magnificæ & illustres, literæ Regiæ in iis florebant & resplendebant. Figuræ Regiæ elucebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio summo perfruebantur.

XX. Hic Rex *Sò cum*, regnando in propria persona venit ad Ecclesiam; Sol sanctus resplenduit: nubes felices omnem caliginem & obscuritatem noctis dispulerunt. Felicitate in Regia domo aggregata, malacessarunt, sublatisque dissensionibus Imperium nostrum restitutum est.

Splendor
Ecclesiæ.

XXI. Hic Rex *Tai cum fu* obediens fuit, virtute cælum æquavit & terram; dedit vitam populo, & rebus singulis progressum. Odoramenta in gratiarum actionem misit Ecclesiæ, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in ejus uniebantur persona, hoc est, omnes ad obedientiam ei præstandam advolabant.

Illustrata
fidei articu-
lis.

XXII. Hic Rex *Kien cum* in regimine constitutus claram reddebat virtutem: armis quatuor maria pacificavit: literis decem millia confinium illustravit: instar candelæ secreta hominum illuminavit, & velut in speculo detecta cernebat omnia; totum resuscitavit orbem: cuncti Barbari regulam vivendi acceperunt.

Lex Divi-
na.

XXIII. Lex, ò quanta, quàm perfecta, & quam ad omnia sese extendit! volens eam nuncupare non potui non Legem Divinam appellare. Reges noverant res suas dispo- nere, ego Vasallus eas possum enar- rare, ideò erigo hunc Lapidem prædivitem, in præconium magnæ felici- tatis.

Lapis ere-
ctus anno
782.

XXIV. In nostro Potentatu magni *Tam*, anno secundo hujus *Kien cum* (videlicet anno Domini 782.) die septimo mensis Autumni, die Dominica, hic Lapis erectus fuit,

Episcopo *Him ciu* Ecclesiam Sinen- sem administrante; Mandarinus no- mine *Liu sièci yen*, tituli erat *Ciao y cum*, alii *Chio y lam*, in quo officio ante eum fuit *Tai cièn siè fu Can Kiun*, hanc sua manu confecit inscrip- tionem.

Atque hæc est explicatio inscrip- tionis saxo insculptæ, in qua illud fa- nè summa admiratione dignum est, adeò variam & multiplicem rerum, quam hoc saxum continet, rela- tionem, tam arcto spatio, & cha- racteribus non nisi mille octodecim comprehendi potuisse. Fuit autem hujus scripturæ duplex facta inter- pretatio; præsens admodum confor- mis est illi, quæ facta fuit *Pe- quini*, deinde etiam à *P. Michaële Boimo* denuò ex Sinico Exempla- ri exposita, quæ & elegantior est, & magis propria, Sinicæque phrasi magis conformis; & quamvis obean- dem causam appareat minus elegans in nostra lingua, est ea nihilominus elegantissima, & quoad stylum & & phrasin Sinicam maximè ab omni- bus iis, qui se dictæ Linguae magi- stros profitentur, laudata. Colligi- tur autem ex hoc Monumento, pri- mò Legis Christianæ in Regnum Si- nicum, quæ ante mille circiter an- nos contigit, introductio. Item quanto cum honore & veneratio- ne ab Imperatoribus ea fuerit rece- pta; quomodo & per quantas Pro- vincias fuerit promulgata; quantum 150. annis, quibus maximè floruit, fuerit dilatata: quales denique per- secutiones bis sustinuerit; ita iis pau- latim suppressa, ut nisi ejus in hoc Mo- numento remanisset notitia, nulla ejus vestigia amplius superessent. Cer- te in *Chronicis Sinenfibus*, de ejus in Chinam introductione præter me- moratorum Regum & Mandarinorum nomina, vix quicquam invenitur. In- ventus autem est hic Lapis pau- cis ante annis, quam Patres Socie- tatis JESU in Chinam appelle- rent; Unde apparet tam eximia- rum & sublimium rerum interpreta- tionem non fuisse reservatam, nisi iis, qui divinarum humanarumque

Quo tem-
pore Lex
Christiana
Chinæ fue-
rit allata.

tem-

Divina
providen-
tia in de-
recto Mo-
numento.

rerum scientiâ egregiè instructi, ejusdem Doctrinæ Legisque vetustate temporum oblitteratæ, futuri erant annunciatores propagatoresque. Atque hæc quidem quoad inscriptionem Sinico Characterè factam suf-

ficiant. Quoniam verò multa in hac interpretatione obscura sunt, ea Scholiis illustranda duxi, unâ cum consensu doctrinæ omnium Orthodoxorum Orientalium, quæ in ea continetur.

CAPUT IV.

De Cruce in supremo Lapidis apice incisa.

Ta Divinæ providentiæ comparatum est, ut cum insignior in Regno quopiam aut Reipublicæ statum rerum imminet immutatio, illam, priusquam contingat, veluti prodigiis quibusdam ostentorumque monstris exprimere soleat. Quanta paulò ante adventum Christi prodigia in Imperio Romano visa sint, plena sunt omnium Historicorum monumenta. Quanta excidium Hierosolymitanum portenta præcesserint, legat, qui volet, *Agesippum*, *Iosephum*, aliosque. Quæ uti in omnibus Rerum publicarum revolutionibus irrefragabili Scriptorum testimonio confirmantur, ita in Japonia quoque & vasto Sinarum Imperio jam ad conversionem maturo, de nova sacrosanctæ Crucis inventione verificata sunt. In Japonia findentibus arborem Crux inventa rei novitate omnes in admirationem traxit. Legimus in *Historia Indiarum Occidentaliæ* fuisse in Mexicano Regno virum Sacrificiorum præsidem, quemque Prophetæ loco habebant; hic dicitur paulò ante Americæ sive Novi Mundi inventionem dixisse, venturum ac jam propè imminere tempus, quo peregrina gens ex Oriente appulsa totum Regnum eorum subjugaret imperio, atque idolorum statuas vel ad primum Crucis, quam secum portabant, conspectum fugituras, quod eo prorsus modo, quo prædixit, evenit; Siquidem Ferdinandus Cortesius vixdum incogniti Regni oram appulerat, cum ecce

Vexillum nigrum rubea Cruce signatum expandens, virtute ejus mirifica atque unâ rerum benè gerendarum in Deum fiducia fretus, gentilibus sibi subiectis, universo Regno potitus est. Non dicam hîc de arbore in Crucis formam paulò ante fidem Christi in Regnum Chilense introductam excrecente; cum hisce *Annalium Indicarum Societatis nostræ* monumenta plena sint, quemadmodum in *Opusculo nostro de prodigiosis Crucibus in vestibus hominum anno 1660. Neapoli visis* fusè à me tractatū fuit. Sed ut ad Sinas revertamur, varia Crucis signa in China reperta fuisse suprâ in *Prefatione ad Lectorem* innuit *P. Boimus*. Ad *Chiang* fluvium in Provincia *Honan* eodem propè tempore, quo hoc Monumentum, ingens Crux ferrea reperta fuit. In nonnullis quoque Provinciis Cancræ reperti sunt antehac nunquam visi, qui albæ Crucis schemate in dorso insigniebantur. Imò in ipsa Provincia *Xiamsi* nonnullos homines, quos Crucis adoratores dicebant, inventos esse, ab Hebræo quodam Sinensi Mandarinum primum didicit *P. Matthæus Riccius*. Verum quoniam res consideratione digna est, eam ex *P. Trigautii historia* paucis perstringemus.

Cruce Regni Chile.

Cruce ferrea ingens in *Honan* inventa.

Cancræ cruce insigniti antea nunquam visi.

Nunc ad Christianæ veritatis reliquias colligendas & persequenda vestigia eò me libentius accingo, quod in Europæis nostris scio fore gratissimum. Ex eodem *Iudæo* aliisque indicis id annis superioribus accepimus. Cum jam apertè *P. Matthæo Riccio* constitit Li-

P. Nicolaus Trigautius de Crucis adoratoribus.

Conversiones rerum ut plurimum prodigia solent præcedere.

In Japonia Crux inventa incisâ arbore.

Prophetia de inventionem Americæ.

Crucis figura Sinæ denarium numerum denotant.

centiatum illum Sinensem esse Legis antiquæ Professore, ad aliquod apertius, quam quod eatenus habebamus rei Christianæ vestigium deprehendendum animum applicuit. Et quidem quamdiu hoc eos nomine appellavit, nihil assecutus est, sed paulatim variis eos Legis dogmatis describens, ubi de Cruce sermonem miscuit, quod maximè optabat, assecutus est. Apud Sinas Crucis nullus est usus, & ideoneque nomen, quamobrem nostri nomen illi Sinicum imposuerunt, illud à caractere, qui denarium numerum significat, & perfectam Crucem hoc signo ✠ exprimit, mutuati. Et fortasse non sine numine accidit, ut idem hodie nostri Cruci nomen imponerent, quod veteres olim apud Sinas, eadem sermonis penuria compulsi jam antè indiderant: utrique enim Scie-cu, id est, denarii numeri characterem appellarunt, nec in eo sacrarum literarum exemplo, à quibus litera T designatur, discesserunt, perfectiorem etiam Crucis figuram mutuati. Cum igitur de Cruce hoc nomine appellata sermo illatus esset, Israëlita ille narravit, in Metropoli Cai fum' fuisse ejus patria, & in alio Emporio celeberrimo Lincino nomine Provinciæ Sciantum, & in Sciansi Provincia externos quosdam vivere, quorum majores è Regnis Occiduis advenerant, eos esse Crucis adoratores, eamque solere in cibo potuque digito exprimere, sed neque se, neque illos arbitrari scire, cur eum ritum adhibeant. Hoc Israëlita testimonium cum eo consentiebat, quod jam diu Patres ex variis audierant, de eodem Crucis exprimendæ ritu variis in locis usurpato. Imò infantibus in fronte Characterem eundem salutariis signi atramento exprimi contra puerilia infortunia. Cum his quoque consentit id, quod Hieronymus Rusellus in Commentariis ad Cosmographiam Ptolomæi, cum de Sinis loquitur, annotaverat. Et quoniam de Cruce apud Sinas agimus, omitti minimè debet aliud ejus vestigium. Vidit unus è nostris Patribus in antiquarii manibus venalem nolam ex ære Campano perelegantem, in cujus apice sacra ædicula insculpta erat, & ex adverso ædiculæ

Alia vestigia Christianæ fidei.

Crux, in circuitu verò Græci aliquot Characteres. Comparare sibi eam voluit, qui vidit, sed in pretio minimè conventum, nec unquam postea ad describendos illos Characteres antiquarius ille comparuit. Addebat idem ille Israëlita, illos ipsos Crucis adoratores, Doctrinæ partem, quam ipsi precationum locorecitabant, è suis ipsorum libris desumi, & utrisque esse communem, fortasse Davidicum Psalterium intelligebat. Hos asserbat fuisse permultos in Aquilonaribus maximè Provinciis, & literis & armis ita floruisse, ut suspicionem Sinis naturæ facillimis rerum novarum fecerint. Eam suspensionem arbitratur ab Saracenis Christiani nominis hostibus toto terrarum orbe acerrimis excitatam ante annos non amplius sexaginta. Ea suspicio eo pervenit, ut cum à Magistratibus manus injici sibi timerent, omnes hac illac diffugerint, & alii se Saracenos, alii Judæos, plerique idolorum cultores mortis metu professi sint: eorum templa in idolorum vana commutata sunt, & templum quidem Crucis apud suos ipse suo nomine, quo nunc ex quo fanum est, dicitur, appellabat. Et ex eo tempore tanto sunt metu consternati, ut nihil aliud occultent, quam se ex ea gente prognatos. Unde factum est, ut cum frater noster eo se contulisset, ad Christianorum reliquias explorandas, & familiarum nomina ab Judæo commemorata secum deferret, nemo ex iis fuerit, qui se talem profiteretur, idè fortasse quod frater noster ex vultu Sina esse nosceretur, & suspicarentur fortasse eum exploitatorem esse ab Magistratibus transmissum, nec hætenus per nostrorum paucitatem Europæus eo Sacerdos mitti potuit, quanquam opus erit per otium ibi sedem figere ad varios metus eximendos, quod aliquando Deo benè volente præstabitur. Hæc Trigautius.

Latent Crucis cultores.

Certè tempore M. Pauli Veneti, anno 1286. in Tartaria uti plurimi Christiani fuerunt, ita Crucis quoque venerationem & usum maximè floruisse, ipse auctor testatur: Cum enim Naiam religionem Christianus Cublai magni Tartarorum Imperato-

Historia Naiam Christianam ex M. P. Venetio.

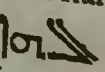
ris

ris Regnum ambiret, & jam alterius
Regis Caydu auxiliariis copiis exerci-
tum quadringentorum millium com-
parasset, eum Cublai necdum ad pu-
gnam paratum ex improvise, æquo
ferè exercitu, in vastissima planitie ad-
ortus, totum penè Naiam exercitum
delevit. Et quoniam Naiam, uti
suprà dixi, religione Christianus erat,
non tamen more Christiano viveret,
nihilominus Vexillum suum princi-
pale signo Crucis instruxerat, nec
paucos secum habebat Christiani no-
minis professione claros; Judæi verò
& Saraceni exercitus Cublai post fœ-
dam hostis acceptam cladem Chri-
stianis impotentiam Christi, Vexillo
suo, cui Naiam Crucis signum impo-
suerat, Cublai potentiam superare
non valentis, exprobrare cœperunt:
Qui injuriam Christo arrogatam non
ferentes apud Imperatorem querelas
contra Judæos & Saracenos depone-
re non destiterunt. Qua de causa

Imperator convocatis Judæis, Sarace-
nis & Christianis, ad hos conversus
ita dixit: *Deus noster & Crux ejus no-*
luit quidem Naiamo præsidium ullum
afferre, verum nos proinde propterea
nolite erubescere, quia Deus bonus &
justus iniquitati & injustitiæ patrocini-
nari minimè debuit. Naiam dominus sui
proditor extitit, atque contra omnem
æquitatem rebellionem excitavit, &
quidem Dei vestri auxilium in sua ma-
litiâ imploravit; sed ille ut Deus bonus
& rectus illis criminibus favere no-
luit. Unde & Judæis Saracenisque
Christiani nominis hostibus interdi-
ctum, ne Christianorum Deum aut
Crucem ejus amplius blasphemis pro-
scindere præsumerent, atque hoc pa-
cto illis silentium impositum est. Hæc
ex M. Paulo Veneto. Ex quo pa-
tet, Christianam Religionem maxi-
mè in regionibus floruisse, de qui-
bus postea fusiùs.

CAPUT V.

De Articulis fidei cæterisque cerimoniis & ritibus in Monumento contentis.

TRinitas Sacrosancta adeò
expressis verbis in monu-
mento continetur, ut ejus
fusiorem expositionem
minimè necessariam du-
cam; postquam enim essentiam na-
turamque Dei in secundo puncto di-
ligenter per attributa convenientia
exposuisset, addit postea: [*Hæc*
essentia Divina, trina in personis, & in
una substantia.] quod sufficit innu-
isse. Hæc triuna substantia Olooy, quod
in Chaldaeo Eloho indicat
forſan. In figura Crucis fecit qua-
dripartiti Mundi partes. [*Commovit*
chaos,] alludit ad primordiale re-
rum creationem ex chaotica massa
peractam. [*Fecit duo Kis,*] id est,
principia, quæ Commentator Sina
nil aliud esse dicit, quàm materiam
& formam, vel ut alii, cœlum & ter-
ram, quorum illud activum, hoc pas-
sivum rerum principium est. [*Iacir-*

co 365. sctis obortis.] quæ ad literam
minimè intelligenda sunt, sed per
quandam catarchesin seu hyperbolen,
tot nimirum sctas, quot dies in anno
sunt, exortas, id est, quasi omni die
nova sctas, post primi hominis la-
psum, & originalis justitiæ jacturam,
prodierit.

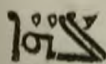
In IV. puncto docet Incarnatio-
nem filii Dei, ex Virgine in Judæa;
Stellam præviam Magis cum muneri-
bus ad Christum adorandum expo-
nit. [*Ut Lex & Prophetiæ 24. Pro-*
phetarum adimplerentur.] alludit ad
quatuor Prophetas majores, minores
quatuordecim, quibus si jungas Abra-
ham, Isaac, Jacob, Job, Moysen, Sa-
muel, David & Zachariam, patrem
S. Joannis Baptistæ, habebis 24. Pro-
phetas. Deinde prosequitur Christi
post mortem descensionem ad infe-
ros, ascensionem ad cœlos, relictis
post se 27. Libris, qui sunt Testamen-
tum novum, id est, quatuor Euange-
lia,

Incarnatio
Filii Dei.

24. Prophe-
tæ qui.

27. Libri
novi fœde-
ris qui.

Sacrosancta
Trinitas.

الخطايا كما نقيت الثوب
الابيض من الدنس
صدق عنهم بكلمة في
الدنيا من المال لم ينفعهم
ذلك شي

id est, *Facito tertia die commemoratio- nem pro iis, qui obdormierunt, in psal- mis & precibus, quia Christus mortuus est, & tertia die resurrexit. Fiat quo- que commemoratio pro illis nona die in memoriam vivorum & defunctorum; facito quoque pro eis trigesimum diem juxta antiquae Legis ritum, quoniam filii Israël luxerunt super Moysē 30 die- bus. Item fiat pro iis anniversarius, & erogetur de illorum bonis eleemosy- na pauperibus. Et sanè credimus id fieri pro iis, qui sunt præditi continen- tiâ, fide & justitiâ; nam pro majo- rum criminum patratibus & infide- libus etsi in eleemosynam erogetur, quic- quid in Mundo hoc bonorum est, nil illis proderit. Ubi expressè distinguunt peccatum veniale à mortali; ita ut, qui venialibus peccatis contaminati ex hoc Mundo abierint, ignis pur- gationem usque ad exactam omnium peccatorum venialium emaculationem sustineant: qui verò mortalibus aggravati hinc excesserint, pro iis nul- la amplius spes reliqua sit ex inferno liberationis. Quæ omnia fusiùs per- tractata vide apud Abrahamum Ec- chelsensem Syriacæ linguæ in Roma- no Athenæo Professore, in *Cavalo- go librorum Chaldaeorum Hebedjesu*. Certè eò tendunt omnia defunctorum Officia & Liturgiæ non solum Syrorum, Chaldaeorum, sed & Co- pitarum, Arabum, Æthiopum, Græ- corum, Armenorum, Latinorumque Officia, eleemosynæ & suffragia in- quam tendunt, ut animas justas ex poenis purgantis ignis liberarent. Imò vel ipsos Mahumedanos id credere, ex *Libro*, quem *Subtilitatum* inscri- bunt, patet, in quo pro defunctis orare solent, hoc verborum con- textu:*

Mahume-
dani Pur-
gatorium
credunt.

اللهم روح ارواحهم ونور
قبورهم وغسلهم بالماء الثلج
ونزك حرارتهم ونقهم من

الخطايا كما نقيت الثوب
الابيض من الدنس

id est, *O Deus, requiescere fac ani- mas eorum, & illumina sepulchra eo- rum, & ablue eos aqua & nive, & re- frigera calores eorum, & purga eos à peccatis, sicuti purgatur alba vestis à sordibus. Ut vel ex hisce paucis pa- teat omnium Ecclesiarum Orthodo- xorum de Purgatorio consensus; pre- cari verò pro defunctis, idem est ac Purgatorium credere, ut in eo animæ ob leviores maculas detentæ, pio- rum suffragiis adjunctæ à poenis libe- rentur.*

De Sacrificio Missæ.

*Septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam sacra faciunt. Innuunt hæc verba, Sacrificium Mis- sæ singulis septenis diebus, id est, Do- minicis peractum. Sacra autem, quæ hîc nominantur, idem in lingua Sinensi, ac Sacrificium significat; un- de rectè inferre possumus, Divini verbi propagatores in Sina, Missæ Sacrificium singulis septenis diebus, id est Liturgiam, sive incruentum corporis & sanguinis Sacrificium per- egisse, juxta ritum omnibus Orienta- libus Ecclesiis vel à primitiva Ecclesia usitatum, quarum (teste *Ecchelsen- citato Libro*) supra quinquaginta, apud Orientales, partim communes, partim singularum gentium propriæ numerantur: quarum prima & sem- per summè æstimata fuit S. Jacobi A- postoli, ad cujus normam reliquæ postea institutæ sunt, partim ab Apostolis reliquis, SS. Petro & Joanne, Marco, Dionysio, Romanis Pon- tificibus & Ecclesiæ Doctoribus. De Liturgia S. Jacobi ita *Maro Syrus*, qui inter quintum & septimum secu- lum vixit, scribit:*

Sacrificium
Missæ sem-
per obla-
tum in O-
rientali
Ecclesia.

ثوبى
بغير دم
مذبح
id est,

4. Rex
Hien cum
chi tao.

fuit Rex *Hien cum chi tao*, qui Legem ab improbis persecutoribus oppressam per Joannem Episcopum, cujus nomen in margine Tabulæ inscriptum quoque spectatur, & alium magnæ virtutis virum *Kièliè*, restau-
ravit.

Fabula de
Dracone
Sinarum.

Quid verò hoc loco per *Draconis barbam* intelligat, exponendum est. Refert *Interpres & Commentator hujus Sina*, hoc loco alludi ad antiquam historiam Regni, seu potius fabulam, ajunt enim, unum è suis Regibus ex aère volatu Draconem insedis-
se, quem comites Regis armis suis ad procedendum instimulabant, ii verò qui bellum sequebantur, evulsis pilis circa barbam Draconis eos tenebant pro memoria Regis sui; qui eventus tantas in superstitionum hominum mentibus radices egit, ut in hunc usque diem non aliis insignibus utatur *Sinarum Imperium*, nisi Draconum, quos non solum ubique depingunt, sed & vestes, libros, picturas & quæcunque tandem publicæ utilitatis monumenta fuerint, Draconum figuris adornent.

4. Anno 757. Imperium *Sinarum* moderatus est Rex *Ca cum nen men*, summa cum totius Regni felicitate, & sancti Evangelii propagatione; sub hoc Rege alia in *Chinam* virorum Apostolicorum ex *Iudæa* expeditio contigit per Sacerdotem quendam *Kie hò* nomine, qui ope stellarum, id est, maritimo itinere in *Chinam* appulisse dicitur.

5. Rex
Ca cum
nen men.

Alia expeditio ex Occidente in *Chinam* per mare.

5. Anno 764. Imperiale solium ascendit Rex *Tai cum ven vü*, eximius pariter Legis Divinæ propagator, uti ex contextu patet.

6. Rex
Tai cum
ven vü.

6. Anno 781. *Sinarum Imperium* rexit *Kien cium xim ven vü*; Rex justus, pius, beneficus in omnes, Divinæ Legis zelotes: Sub hoc ex Regionibus *Pagodum* remotissimis, id est ex *India*, hodiè Regno *Magoris*, novus Sacerdos Evangelii propagator in *Chinam* appulit, à Rege summo cum honore exceptus, prout ex contextu scripturæ patet; sub hoc quoque Lapidis inscriptio facta fuit.

7. Rex
Kien cium
xim ven
vü. sub
hoc nova
expeditio
ex *Indostan*
in *Chinam*.

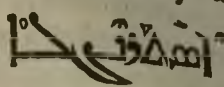
Atque hæc est Regum sancti Evangelii Christi in *Sinarum Imperio* successio.

CAPUT VI.

Syriacorum nominum, quæ in Monumento occurrunt, Interpretatio.

Nunc ad eam, quæ marginibus insculpta est, inscriptionem progrediamur: quæ quidem, cum ob hominum peritorum hujus scripturæ in *China* penuriam hucusque manserit inexplicata, atque ea de causa à Patribus nostris Lusitanis in *Europam* à peritis Syriæ linguæ explicanda fuerit transmissa; ego primus ejus interpretationem fructu non pœnitendo aggressus, ea tandem, quæ par est fide & diligentia expediti. Est autem literis antiquis Syriacis, quas

Quid contin-
neant Siria-
cæ voces
Lapidi inci-
sæ.

Estrangelo vocant,

marginibus Lapidis incisa, continetque annum, nomina & officium eorum, qui tunc temporis, quo hic

Lapis scriptus est, erectusque, ex Apostolicis viris, & Legis Divinæ Promotoribus in *China* versabantur. Meminit hujus Lapidis inscriptionumque memoratarum Pater *Emanuel Dias* in quadam Epistola *Lusitanica Macoa data 23. Aug. 1625.* quam hîc Latinis verbis referre visum est.

In *Provincia*, inquit, *Xensi Sinarum*, ubi modo est *Trigautius*, effusus quidam Lapis magnitudinis 24 palmorum, aut circiter, in quo patet disertè ante 1243 annos fuisse illic Christianos raso vertice, qui mysteria Trinitatis & Incarnationis prædicarent, ac *Sinarum Reges* multos illis impendisse favores. Doctor *Leo Christianus* rem totam imprimi voluit, ac de mysteriis eo in Lapide

f

ostensis

ostensis à Mandarinis Christianis scribi, ut res magis innotesceret. Id agitur modò, ut in Regis notitiam res tota deveniat, vertat Deus omnia in gloriam suam.

Confirmat hoc ipsum P. Franciscus Hurtado, è Provincia Nancheu, additque hoc anno appertam fuisse portam in novas Regni Sinensis Provincias Xensi, Xansi, Fohum, quæ ultimæ Conchinchinæ contermina est, & exteros facillè admittit. In fine autem ita dicit: *His adscripta erant decem, vel duodecim lineæ Syriacæ, quas interpretari non potui. Adjunctæ etiam erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ Sacerdotibus illius Legis. Versio hæc ad Verbum è Sinico idiomate facta est. Aliæ extant versiones, sed omnes conveniunt in essentialibus. In Libris Regum Sinarum habetur, ante 994 annos pervenisse ad Sinas fidem nostram, & 140 annis post ingressum, hanc inscriptionem factam esse. Hæc P. Emanuel Dias. In aliis verò literis paulò recentioribus 21. Novemb. 1627. Macao datis, ita de hoc Lapide scribitur: Annis præterlapsis inventa est scriptura quædam longa, & antiqua, Lapidi prægrandi incisa linguâ Sinensi, & Chaldaicâ, vel Syriacâ; ex qua constat Legem Domini Dei nostri jam quasi abhinc mille annis pervenisse in Sinam, anno scilicet Domini 636. Lapis autem ille erectus & inscriptus fuit An. Dñi 782. hoc est, 146 annis post Legis ibidè prædicationem, qua ingens conversio ad fidem facta est, Ecclesia ædificatæ, Episcopi constituti. Reges, qui tempore illius vixerunt, numerantur octo, quorum nomina Lapis ille exprimit, qui Christianis favebant omnes; Prædicatores verò Legis venerunt ex Palæstina, aliisque vicinis locis; continet autem præcipua fidei nostræ mysteria &c. quæ ex inscriptione patent. Quæ omnia fusè patent ex supra adductis P. Boimi & Martini Danielis Bartoli, ex Archivio Soc. nostræ inde collectis testimoniis. Verum operæ pretium faciam, si hoc loco Syriacam inscriptionem iisdem Characteribus Strangelicis quibus in China expressa fuit, unâ cum interpretatione*

ejus exhibeam, præsertim cum Patres nostri Sinenses, eam ideò particulari folio in China impresso in Europam ejus linguæ magistris (uti paulò ante diximus) ad eam melius explicandam transmississent: hac enim explicata, spero futurum, ut & annus, & nomina, & patria, officiaque Divinæ Legis Prædicatorum, & scopus quoque noster melius pateant.

Inscriptio nominum Syriacorum duplex est; una in margine, altera in calce Monumenti incisa; & quoniam hæc annum erectionis factæ continet, ab eadem expositionis nostræ telam ordiemur, uti sequitur.

Inscriptio Syriaca.

Adam Kasiso Vcurapiscupo Vpasi dizinstan. Bejume abo dabohotbo Mor Hanâ Jesua Kataliko Patriarchis. Besanath alf utisaain vtarten diavanoiè. Mor Iibuzad Kasiso Vcurapiscupo de Cumdan medinah malcutho bar nihh napso Milis Kasiso ammen Balehb medintho Tabburstan Akim Luchò hono Papa di Etabon beh medabarnutho dpharukan Vcaruzuthon dabbain daluat malche dizinio.

Adam meschamschòno Bar Iidbuzad Curaphiscopo.

Mar Sargis Kasiso, Vcurapiscupo. Sarnischua Kasiso.

Gabriel Kasiso Varcodiacun, Vrisch aitho de Cumbdanudasrag.

Explicatio ejus hæc est.

Adam Sacerdos, seu Presbyter, & Archiepiscopus & Papalis Zinostan seu Regionis Sinarum (ubi nota, Stan Indicâ linguâ Regionem significare, unde Hindostan, live Indostan, Sino- stan, Turkistan, seu Turchestan & similia nomina idem significare, ac Regionem Indorum, Sinarum, Turcarum, non secus ac Germanica nomina sequentia Friesland, Franckeland &c. Frisonum, Franconum Regionem significant, & innumera alia hujusmodi, quæ omnia ex Germanico Land, ut Indica ex Stan, ex loci scilicet seu regionis proprio nomine componun-

Syriacæ inscriptiones.

Anno Christi 636. Evangelium Chinæ illatum.

Nomina Apostolicorum Virorum,
qua margini Lapidis Syriacis literis incisa Spectantur.

Ordo 1.

אהרן Aaron
 פטרוס Petrus
 יוב Job
 לוקא Lucas
 מתתיוס Mattheus
 יוחנן Joannes
 סבאר ישועה Sabar Jesua. id est Spes Jesu
 ישועה Jesuadad
 לוקא Lucas
 סטנטינוס Constantinus
 נוח Noë

Ordo 11.

אטדאספה Atdaspha
 יוחנן Joannes
 אנאנא Anusc
 מרסרגיס Marfargis
 יצחק Isaac
 שמוע Simeon
 יצחק Isaac
 יואל Joel

Ordo 111

מר יוחנא Mar Juhanon
 אפיסקופוס Episcopus
 יצחק Isaac Sacerdos
 יואל Jacl Sacerdos
 מאחאט Mahet Sacerdos
 גאורגיוס Georgius Sacerdos
 מאחאדא גונאספח Mahada Gunesph
 Sacerdos
 מאשחאדא Maschadad Sacerdos
 אנדראס Andreas Sacerdos
 אנדראס Andreas Sacerdos
 דאuid David Sacerdos
 מוסא Moses Sacerdos

Ordo IV

יצחק Isaac Sacerdos
 אליא Elias Sacerdos
 מוסא Moses Sacerdos

אבאד ישועה Abad Jesua. i. Servus

שמוע Simeon Sacerdos

גבריאל Gabriel

יוחנן Joannes

שמוע Simeon

יצחק Isaac

יוחנן Joannes

Ordo v

יעקב Jacob Sacerdos

מרסרגיס Marfargis Sacerdos

נר ויקאריאוס vicarius Episc.

אגנאגא Aggeus Sacerdos. Br.

דיאקונוס דיריטאטא diaconus Civitatis

קונדא Cunden

פאולוס Paulus Sacerdos

שמוע Simeon Sacerdos

אדאם Adam Sacerdos

אליא Elias Sacerdos

יצחק Isaac Sacerdos

יוחנן Joannes Sacerdos

יוחנן Joannes Sacerdos

שמוע Simeon Sacerdos

Ordo vi.

יעקב Jacob Sacerdos

אבאד ישועה Abad Jesua. i. Ser

כרי Xpi Sacerdos

ישועה Jesuadad Sacerdos

יעקב Jacob

יוחנן Joannes

סובכו למורא Subcho Imoran.

Laus Dñi nostro

מור יוסף Mor Joseph

שמוע Simeon

אפרחם Ephrem

אנאניאס Ananias

קיריאקוס Cyriacus

קוס Gus

אמינון Amiun

-5-

-5-

*Inscriptio Syriaca annum erecti
monumenti exponens.*

בעל אלף חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה
 מעשה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה
 חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה
 חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה
 חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה
 חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה חלוקה

INTERPRETATIO

Anno Millesimo Nonagesimo Secundo Græcorum Isdabusaid Sacerdos
et Vicarius Episcopi Cumbdam Civitatis regni Orientalis Milis
Sacerdos, et Balah Civitatis Tahurstan Constituit Tabulam hanc
Papa, et Scriptum est in ea administratio Redemptoris nostri, et
predicationes Patrum nostrorum apud Reges Sinarum.

אהרן הכהן כהן יהודה אהרן הכהן

Adam Diaconus Filius Isobusaid Vicarij Episcopi.

ה' מאיף משה הנה אלהים

Morfargis Sacerdos, et Vicarius Episcopi.

מבר מבר מבר

Sbar Iesua: id est Spes Iesu, Sacerdos.

ברוך מן מצע מלכותם חלוצי תהיאלה הנחמתי, חה מן

Gabriel Sacerdos, et Archidiaconus, et Caput Civitatis Cumbdam, et Disrag.

א"ה ק' העב"ש ה'ת"ר א' חמשה עשר ח' אלול ה'תתק"ע

Adamso Diaconus Vicarij Episcopi Papasi Sinarum.

וְהָיָה כִּשְׁמַע הָאֵל וְכִפְתָּח הָאֵל וְכִפְתָּח הָאֵל

In diebus Patris Patrum Ananiesua Catholici Patriarcha.

RECEIVED
JANUARY 1871

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY

RECEIVED

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY

ponuntur. Quæ ideo hîc apponen-
da duxi, ut causam, cur China *Zindo-*
stan vocatur, non ignorares.) In
diebus Patris Patrum Domini *Han-*
nan Jesua, sive *Joannis Josue* Catho-
lici Patriarchæ (subintellige Alexan-
drinum, Antiochenum, aut Babylo-
nium, qui propriè dicuntur univer-
sales seu Catholici Patriarchæ.) An-
no millesimo nonagesimo secundo
juxta Græcos ; Dominus *Jidbuzad*
Sacerdos & vicarius Episcopus *Cum-*
dan civitatis Regni (scilicet Metro-
polis.) Filius *Milis*, requies sit ani-
mæ ejus, Sacerdotis *Belehh* civitatis
Taburstan (lege *Turchestan*) crexit
Tabulam hanc Papa (sic supremos
in aliquo ordine Ecclesiastico vo-
cant) & scripta sunt in ea administra-
tio, seu gubernatio Salvatoris nostri,
& prædicatio Patrum nostrorum, qui
sunt apud Reges Sinarum.

Adam Diaconus filius Jidbuzad
Episcopi Vicarius.

Mar Sargis Presbyter & Episcopi Vicarius.

Sarnischua Presbyter.

Gabriel Presbyter & Archidiaconus, caput Ecclesiarum Civitatum Cumdan & Dasrag.

Atque hæc in folio in *China* impresso reperiuntur, quæ & in saxo inculpta cernuntur.

Verum antequam ulterius hinc progrediar, una adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis hujus Lapidis occurrit, restat dissolvenda. Annus enim hujusmodi in Sinica inscriptione adeo à Syriaca diversus reperitur, ut non pauci ea diversitate perplexi, mecum de vera & fideli hujus Lapidis interpretatione dubitarent.

Nam ex Sinico Lusitanica versio, & ex hac Italica erecti Lapidis annum ponunt post Christum 782. Syriaca verò juxta Græcorum computum statuit annum 1092. qui quàm ab altero diversus sit, quis non videt? Verùm ut exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoque dissolvatur, prius inscriptionis dictæ translationes hîc verbotenus proponendas duxi.

Lusitanica versio sic habet.

*Nonosso Potentado do grande Tam^o, Lusitanica.
segundo anno deste Kien Cium^o, que
eram do Senhor 782. no mes de Autu-
no, no settimo dia, dia de Domingo, foy
allevantada esta pedra; sendo Bispo
Nim^o ciu^o, que governa à Igreja da
China.*

Italica ita habet.

Nel nostro Potentato del gran Tam, Italiana. secondo anno di questo Kieñ Ciumi, che erano del Signore 782. nel mese di Autunno, nel settimo giorno, giorno di Domenica, fù inalzata questa pietra; essendo Vescovo Nimi Ciù, che governa la Chiesa della China.

*Utriusque interpretatio
hæc est.*

In nostro Potentatu magni *Tam*, „ Latina:
scilicet Regis, anno secundo hujus „
Kien ciun, qui erat annus Domini 782. „
mense Autumni, septima die, die „
Dominica, exaltatus fuit hic Lapis, „
Episcopo *Nim ciu* Ecclesiam Sinen- „
sem administrante. „

Syriaca Inscriptio ita habet.

בשם ה' אלהינו ה' אלהינו ה' אלהינו ה' אלהינו

Hoc est, *In anno millesimo nonagesimo secundo, qui Græcorum.*

Cum ergò Orientales, seu Græca Ecclesia, magna ex parte in computu annorum conveniat cum Latina, quaeritur, qua ratione hi anni conciliandi sint?

Annorum
Græcorum
ad annos
Christi ac-
commoda-
tio.

Dico itaque duplici annorum dictis Divinæ Legis promulgatoribus usitatorum computus genere hunc Lapidem fuisse insignitum, uno Ecclesiastico annorum Christi, quo fideles in *China* Christiani passim utebantur; altero Politico, seu civili, qui erat communis Syris, Chaldæis, Arabibus, Ægyptiis, ac toti propè Orienti; quem ut melius intelligas, notandum est, annos Regni Græcorum, quorum meminerunt *Libri Machabæorum*, eisdem esse, qui aliàs dicuntur Seleucidarum, Syro-Græcorum, aut Syro-Macedonum à Chaldæis; ab Hebræis verò, anni Contractuum; ab Ægyptiis anni Alexandræ, sive à morte Alexandri; ab

Cūr Ale-
xander Ma-
gnus dictus
sit *Dhulkar-
nain*.

Arabibus ذوالقرنين *Dhulkarnain*, quod idem est, ac Alexandri duo cornua tenentis (vocantque eum ideò, vel (ut vult *Christmannus*) ob utraque Orientis scilicet & Occidentis Mundi cornua à se subacta, vel ut ego existimo verisimilius ab Amone Arietino, cujus filium se appellabat, aut etiam ob hircum illum caprarum, (cum quo cum *Daniel* comparavit) aut denique anni Philippi.

*Tarich al-
kupti.*

(quem تاريخ القبطي *suprà Al-*
bitegnium vocasse diximus) Atque horum æra incipit annis 12 exactis, ab obitu Alexandri Magni, ut ex *Eusebio in cap. Daniel. S. Hieronymus* notat; Quem sequitur *Ribera, Tor-*
niellus & alii. Etsi verò ante Julium Cæsarem hi anni aliam formam, aliud suorum mensium initium habuisse videantur, communi tamen supputatione sumunt à Calend. Octobribus exordium. Nomina mensium aut Græca sunt, aut Syro-Chaldaica, in cæteris cum anni Juliani quantitate & forma congruunt, nisi quod dies intercalaris in hac æra adjiciatur ad finem mensis *Sabbath*, qui Februario nostro respondet.

His prænotatis, primordia Regni Græcorum statuimus cum *Eusebio, Scaligero*, aliisque anno ante Christi æram trecentesimo decimo fluente,

quo acta est Olympias 117. juxta *Chronicon Alexandrinum*; siquidem in confesso est, Alexandrum Magnum mortuum esse eo anno, quo cœpit Olympias 114. postremis diebus mensis Hecatombæonis, ut *Plutarchus* scribit, nempe ante æram Christi 322. (natus enim est Christus tertio anno exclusivè Olympiadis 194.) Differunt igitur anni Regni Græcorum incuntes ab annis Christi labentibus 310, ita ut primo anno Christi inierit annus Regni Græcorum 313. Undè fit, ut si ad annum Christi propositum adjiciantur 310, exurgat annus Alexandræ illo Christi anno labente exorients; si anno Alexandræ detrahantur 310, remaneat annus Christi, quo Alexandræ ille aperitur. Si deniquè annus Alexandræ subtrahatur à 310, numerus relictus indicabit annum ante æram Christi, quo cœpit annus ille Græcorum; sive quo initium fuit æræ

Annus Ale-
xandræ.

Alexandri, تاريخ ذي القرنين *Tarich Dhulkarnain*, uti Arabes & Ægyptii appellant.

His igitur ita demonstratis; Si ab anno Alexandræ, sive Græcorum 1092. Syriacis literis Lapidi inciso, 310 (quæ est differentia annorum inter annum Christi & Alexandrinum) subtrahas, remanebunt 782, qui est annus Christi Lapidi Sinicis numeris incisus, anno Syro-Græcorum, sive Alexandræ exactè respondens.

*Tarich
Dhulkar-
nain.*

Paradigma Computus.

Mortuus est Alexander Magnus, *Plutarcho* teste, Olymp. — 114. A.
Post cujus mortem *B. Hieron.* teste, annis 12. exactis, incipit æra Alexandræ, videlicet Olymp. — 117. B.
Natus verò est Christus anno tertio exclusivè, videlicet Olymp. — 117. C.
Lapis erectus est anno Alexandræ — 1092. D.
Anno verò Christi — 782. E.
His

Perioche
computu-
annorum
hujus La-
pidis.

His positis subtrahe numerum B. à numero C. & habebis differentiam dictarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ ductæ in 4 annos, quibus singulæ Olympiades constant, producuntur 308. his adde 2 annos completos Olympiadis Christi nati, & facies 310. quæ subtracta à 1092, relinquunt E. numerum annorum Christi, quo hic Lapis erectus est. Studio itaque duplici annorum genere hunc Lapidem consignarunt, ut qui annum Christi non intellerent ex advenis, annum saltem Alexandræ, ut potè latius patentem, cognoscerent.

Difficultate itaque proposita jam quoque dissoluta, nunc ad Lapidem revertamur, in cujus margine præter ea Syriaca, quæ hic paulò ante proposuimus, multa adhuc alia nomina propria, quæ in folio dicto desunt, quorum numerus ad 70 ferè excur-

rit, videntur; quæ hic apponenda duximus.

Ex hisce patet, Linguam Syriacam Chaldaicam, primis istis temporibus *Syria, Palestini, Egypti, Babylonie* Ecclesiis communem fuisse, imò tempore Christi quoque vernaculam; ut proinde mirum non sit, ex dictis locis Evangelium Christi à verbi Dei administratoribus non solum in remotissimas Orientes Regiones, sed & in vicinas Regionem, *Babyloniam, Egyptum, Ethiopiam*, immediatè post Apostolorum in omnem terrarum orbem ambitum translatum fuisse, ubi veluti in primogeniis Ecclesiarum sedibus, eas radices egit lingua Syriaca seu Chaldaea, ut proinde eam etiam per universas *Indiæ* oras, uti dictum fuit, in ultimam Regionem *Chinam* profeminaverint. Sed de hisce in sequentibus amplius.

ATHANASII KIRCHERI
 C H I N Æ
 ILLUSTRATÆ
 PARS II.
 DE VARIIS
 ITINERIBUS
 IN
 C H I N A M
 SUSCEPTIS.

CAPUT I.

*Qua ratione, & à quibus, quibusque itineribus & diversis
 temporibus Sacrosanctum Christi Evangelium in ultimas Orientis Re-
 giones, Indiam, Tartariam, Chinam, cæterasque
 Asiæ Regiones fuerit illatum.*

Um in India, China, cæterisque Asiæ Regionibus frequentia in hunc diem adhuc extent Christianæ Religionis vestigia, ut jam ostensum fuit, operæ pretium faciam, si declarato jam Syro-Chaldaico in China reperto Monumento, hoc loco quoque monstrem, qua occasione & via hi Apostolici viri in hujusmodi remotissimas plagas penetrârunt; hoc enim præstito, Syriam, Egyptum, & Græciam non Christianæ tantum Religionis, in exteris Regionibus promovendæ; sed & ante Christum omnis superstitionis per Orbem universum propagatæ seminarium nullo non tempore fuisse, clarè patebit. Verùm ut in re abstru-

sa clariùs procedam, primò sententias quorundam hîc de iis proponere visum est; ut illis discussis, quid circa rem propositam statuendum sit, luculentius patefiat.

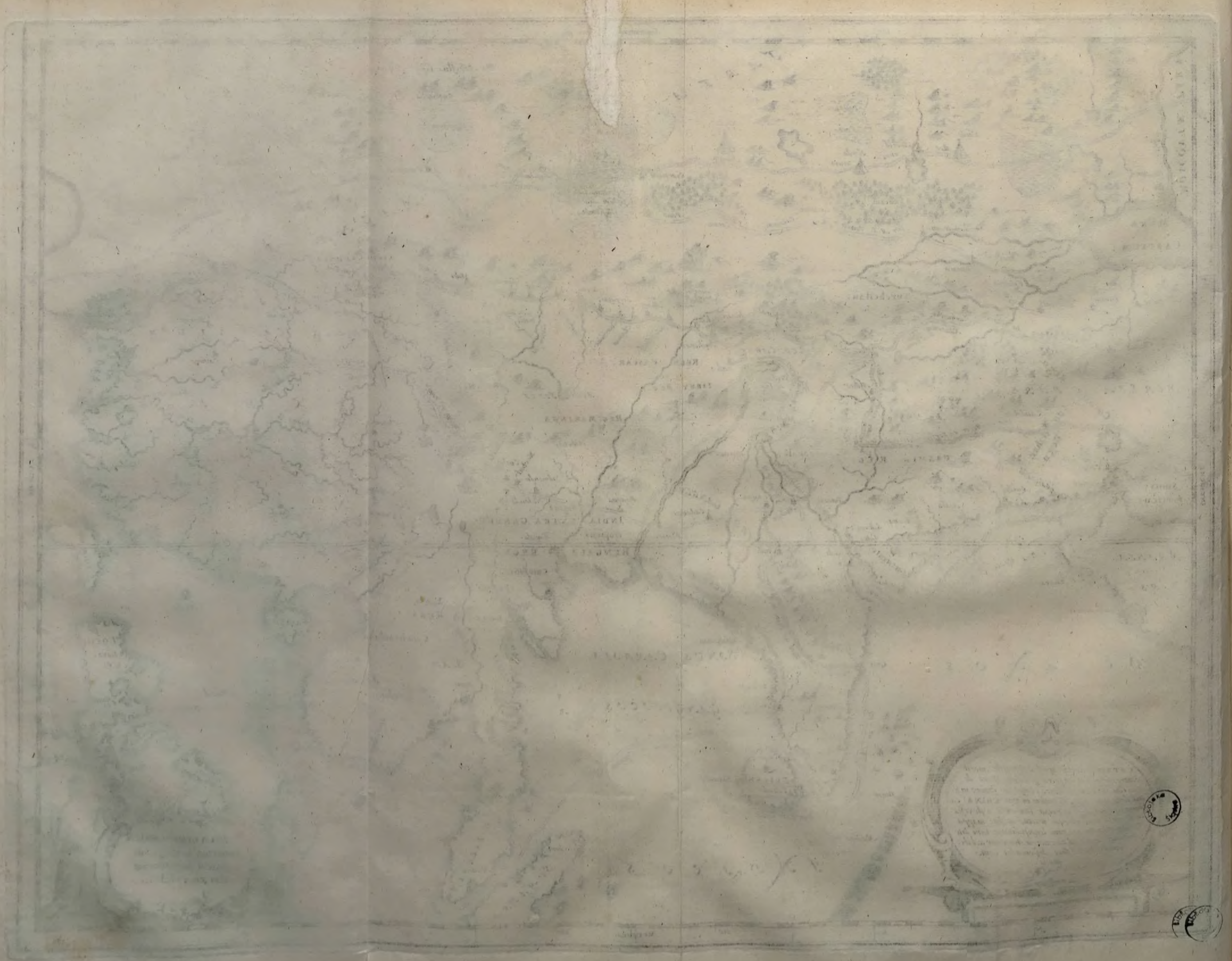
Primò itaque non desunt, qui hujusmodi Colonias Christianorum in Chinam cæterasque Asiæ Regiones penetrasse asserant, primò ope magni illius Imperatoris Asiatici, quem Authores passim Presbyterum Joannem vocant; sed cum maxima sit inter Authores de hoc Imperatore ejusque Regnorum situ, qualitate ac conditione, controversia, ante omnia nonnulla de ipso ejusque Regnis ad clariorem rerum explicationem, adferemus, quamvis hanc materiam etiam in *Prodromo Copto* discussimus.

Quis

CATAIUM tantum apud Geographos mori
controversia, ut sit fuerit qui cum altero de
eius sita confisteret: donec comparetur itinere in il
lud data opera suscepto, tandem in ipsa CHINA Ca
taium reperit. Quod ut patet, itinerum a diversis
ea de causa susceptorum tractus in hac mappa
Geographica in qua tum longitudinum tum lati
tudinum circuli ad accuratam itinerum exhibi
tionem parallelis sunt disponendos existit.

TABULA GEODORICA
Itinerum a variis in
CATAIUM susceptorum
rationem exhibens.

Quis fuerit famosus ille Presbyter Joannes, & an unquam fuerit?

Quemadmodum igitur *Egyptiorum* Reges primùm Pharaones, deinde *Ptolomæi*, *Mauritanorum* *Seriphii*, *Persarum* *Xerxes* quondam, & *Artaxerxes*, nunc *Sophi* dicuntur; ita Presbyteri Joannis nomen quorundam Christianorum Principum à longo jam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud *Æthiopes*, aut in ulla alia *Africæ* parte, ut perperam multi opinantur, sed in *Asia* imperasse peritiores conveniunt; Quo tamen loco imperium habuerit, non est omninò comperitum. Nam quod quidam scripserunt, eos fuisse Reges *Cathaiæ*, magis dubiam rem facit, cum hisce proximis annis cognitum sit, quicquid *Cathaium* est, ad *Sinas* pertinere, nec urbem esse ullam, aut Regnum hac voce dictum, quod nunc extra *Sinarum* terminos reperitur. Et in hoc conveniunt omnes è Societate nostra Patres in *China* multis annis commorati, nec non Geographicarum rerum notitiâ instructissimi, *Matthæus Riccius*, *Nicolaus Trigautius*, *Alvarus Semedus*, *Michaël Boimus*, *Martinus Martinus*, *Joannes Gruberus*, *Joannes Adamus*, magnus ille *Sinensis* Regiæ *Mandarinus*, & denique *Benedictus Gois* ejusdem Societatis ex Regno *Mogor* jussu superstri itinere ex industria investigaturus, satis exploravit. Non credere ego procul à vero dissitum, præter illam terræ partem, quæ *Cathai* nomine intra *Sinarum* limites à nostris reperta est, aliam esse Orbis plagam multò ampliorem, *Sinarum* Regno à Borea & Occidente continuam, cui & olim *Cathai* nomen fuerit. Verùm cum tota illa extra muros *Sinenses* Regio ad bimestre ferè spatium desertum, incultum & habitatoribus destitutum fuerit, verisimile est, *Sinarum* Regionem poste-

ris temporibus, utpotè cultissimam & rerum omnium feracissimam, propriè *Cathaium* appellatam fuisse; Desertum verò hodiè *Kalmuk* dictum, extra muros confinesque eidem regiones olim *Cathai deserti* nomen meruisse, in cujus finitimis Regnis is, de quo nunc agitur, Presbyter Joannes majorum nostrorum ætate principatum tenuerit, *Paulus Marcus Venetus* Imperium Magni *Cham*, sacra verò pagina, teste *Aria Montano*, *Gog* & *Magog* appellant; de quibus & *Sibylla*:

Αὐτὸς σοὶ Γῶγ, καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς ἄμα
Μαγῶγ,
Μαρσὼν ἢ δ' Ἀγγὼν ὅπου σοὶ κακὰ μοῖ-
ρα πλάζῃ.

*Heu tibi Gogque Magogque aliisque
ex ordine cunctis,
Marson atque Angon tibi quot mala
fata propinquant.*

Hanc autem *Scythiam Cathaiam* esse *Geographia Arabica* per quatuor integra climata posteriora docet, traditque hominibus, animalibus, minerisque refertam, Christianis florentem, ac immensis *Caucasi* districtibus circumvallatam, dictam *Iagog* & *Magog*. Ita tradit *Geographia Arabica*, parte 9. climate 5. lin. 21. verba ex Arabico à nobis in Latinum translata sic sonant: *A diversorio Garada ad Civitatem Tahamet è latere Australi quatuor conficiuntur leuca (quarum videlicet una in 25 millia passuum) à civitate Garada usque ad montem, qui Caucasus dicitur, septem dierum iter est. Atque hic mons Regionem Jagog & Magog circumdat; mons verò lateribus constat adeò arduis, ut nemo ea transcendere possit, & si ascenderit, nunquam tamen ad fastigium montis perveniet, nivium inveteratarum, & in glaciem concretarum copia impeditus; & quoniam ea nunquam dissolvuntur, in vertice montis nebulae cujusdam jugis Caucasieis perpetuò insidentis similitudinem exhibent. Post montem verò multæ urbes Jagog & Magog. Et contin-*

Geographia Arabiana.

Caucasus ejusque altitudo.

Presbyter
Joannes
ubinam
habitaverit.

git non raro, ut homines hujus Regionis curiositate ducti aliquousque ascendunt, visuri quid in supremitate montis sit, & quid à tergo ejus, & non revertuntur, & impossibilis est reditus eorum, vel quia à feris sylvestribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis post montem commorantibus capiuntur; Qui verò subinde redeunt incolumes, narrant, quod in transmontana regione nocturno tempore multi ignes, diurno verò nil aliud, quàm nebula mixta caligine cernatur. Iterum in part. 7. climatis dicti lin. 34. In his regionibus plurimos quoque Christianos, seu Nazaræos habitare. Et part. 8. lin. 18. magnam dicit vim auri ex hujusmodi montibus colligi, & lapidum pretiosorum varia genera, item ferarum venationes; demum magnum hisce regionibus Principem præesse. Quæ omnia Imperio Magni Cham, seu Cathaio convenire, oculatus inspector Paulus Marcus Venetus lib. 1. c. 64. his verbis tradit: Ab Egri-gia Provincia eundo versus Orientem, iter ad Tenduc (melius Tanchut) ducit, (est autem Tanchut Regnum Tartariæ, quod multa alia Regna implicat, uti Regnum Lasa, seu quod Barantola Tartari vocant, Regnum Necbal, Tibeth, Maranga &c. uti postea ostendetur, unà cum deserto Kalmack, quod muri Sinenses terminant: atque hoc Regnum plerique Geographi cum Cathaio confundunt) in qua sunt civitates, & castra multa, ubi etiam manere consuevit Rex ille magnus, & toto Orbe terrarum nominatissimus, vulgò Presbyter Joannes dictus. Modò autem Provincia illa tributa pendit Magno Cham, habens Regem de progenie Presbyteri Joannis. Et licet ibi sint aliqui Idololatæ & Mahumetani, tamen major pars Provincia fidem observat Christianam, & hi Christiani primas tenent in hac Provincia; præsertim est ibi gens quadam in Provincia Argon vocata, quæ reliquis populis sagacior est & eloquentior; sunt etiam hic Regionibus Gog & Magog, quos illi nominant Lug & Mongog; in his locis reperitur Lapis Lazuli, de quo fit azurum optimum:

Sunt etiam in montibus hisce Provincia magna, minera argenti, & multiplices sylvestrium animalium venationes. Quæ omnia aptè conveniunt paulò ante allegatæ Arabicæ descriptioni. De montium verò Jagog & Magog altitudine, ita lib. 1. cap. 37. scribit: Hinc si discedas ad Orientalem plagam, ascendendum tibi erit per tres continuos dies (videlicet arduas Caucasii rupes) quousque pervenias ad Montem altissimum, & quo altior non est in Mundo; nulla quoque ibi apparet avis propter frigus, & nimiam terræ elevationem, quæ pabulum nullum administrare potest animalibus. Ignis si quandoque ibi accendatur, obstante nimia regionis frigiditate, non est ita lucidus, nec adeò efficax in sua actione, ut in locis demissioribus. Et paulò post: Vocaturque hæc Regio Belor, omni tempore hyemis effigiem præseferens donec viator 40. dietas absolvat. Hæc Marcus Venetus. Quæ omnia monti illi, quem hodiè Langur vocant, omnium altissimo in Lasa Regno existenti conveniunt; de quo P. Joannes Gruberus, quem & pedestri itinere dimensus est, refert summitatem ejus æstivo tempore pertransire, periculo non carere, tum ob aeris maximam subtilitatem, quæ vix viatores respirare permittit, tum etiam ob venenosæ herbæ cujusdam evaporationem, quæ halitu suo, & homines & jumenta enecat. Atque circa hoc Regnum Belor, antiquam scilicet Sacarum stationem, Thebeth principale Presbyteri Joannis in Cathaio Regnum situm esse tum Geographus Arabs, tum tractatus ארץ חמץ ארם dictus R. Abraham Pizol clare demonstrant. Nubiana Geographia id Begarger vocat, in qua & maximam urbem esse sequentibus verbis asserit: In Orientali parte illius est Regio Begarger, cujus urbs maxima nominatur Centaba, duodecim portis è ferro instructa. R. Pizol cum Veneto id Belor vocat, in quo & Regnum Thebeth recens detectum ait: verba ejus hæc sunt,

M. Paulus Venetus.

Belor mons altissimus.

Ignes inefficacia in monte.

Langur mons idem qui Belor.

R. Abraham Pizol.

מלכות

Marcus Paulus Venetus.

Tenduc, Las-fa, Barantola Necbal, Maranga, Tibeth, Regna Tartariæ.

מלכות באלור הגדולת העליון לכל
אלה אשר כתבו הספרים אצלו
שיהודים רבים סגורים בו והוא בצר
המזרחי הצפוני גם נתגרשו עור ישובים
אחרים בחדש הגלילות האלת
המצרחים ביבשה יקראו בשם
יושביהם כשיבט צינכא בוקמארי עדרי
אוראכאום וקרב לזה למעלה מהכל
עיר גדולה לאלהים אין במוה תחת
השמים אשר מכל טוב להם
חרברים היקרים ומתנהגים בפי
השבע :

Regnum, inquit, Belor magnum & excelsum nimis juxta omnes illos, qui scripserunt, Historicos, sunt in eo Judæi plurimi inclusi, & illud in latere Orientali & Boreali, & sunt adhuc populi alii Orientales non ita pridem detecti in eodem Regno, vocant eos indigenæ Tebeth; huic vicina urbs est, omnes alias urbes magnitudine superans, penè divina, non est sicuti illa sub cælo, in qua omnia bona reperiuntur: quæ sanè alia esse non potest, nisi urbs Chaparanguæ in Regno Tebeth sita, de cujus monumentis Religionis à Christianis quondam ibi relictis, mira refert P. Antonius Andrada Lusitanus è Societate JESU, qui cum incolas ejus Religionem Christianos inaudisset, è Regno Mogor anno 1624. plenam laboris difficultatisque in id expeditionem suscepit; quæ etiam Gangis & Indi detectis fontibus, plurima consideratione & admiratione dignissima observavit, uti & ex ejusdem itineris comite Josepho Mogulensi Christiano, mihi constitit, qui dum hæc scribo, cum P. Henrico Roth Neophytorum in Mogore Christianorum moderatore, Romam adhuc robustus & vegetus, quamvis 85 annorum, cuncta & singula oretenus mihi retulit. Est in altissimis montibus Thebeth, perpetua nive candentibus, ingens lacus maximorum totius Indiæ fluminum hydrophylacium, ex quo

Indus, Ganges, Ravi, Athec natales suos ducunt; Ganges per rupes altissimas horrendo strepitu præcipitatus in profundissima valle sui cursus primordia ducit: Indus cæteraque per radices montium suum sortiuntur exitum, ut ex mappa patet. Hoc autem Regnum, unum è Magni Catai, tam extra quàm intra Sinenfium muros contentis afferit, quamvis hæc itineri à Benedicto Goëfio nostro datâ operâ, & superiorum jussu in Cathaium suscepto, uti postea videbitur, non usquequaque conformis sit.

Atque in hisce vastis Cathaiæ Regionibus longè latèqne potentissimum istum Imperatorem Presbyterum Joannem dominatu Reges 72, partim Christianos, partim Ethnicos suæ ditioni subditos habuisse, teste Paulo Marco Veneto, comperio; quamvis similitudo Regnorum in vastis illis Regionibus, nominumque ex diversis gentium revolutionibus, bellorum tumultibus, cæterisque vicissitudinibus rerum, diversâ denominatio talem tantamque confusionem pepererit, ut in hunc usque diem nemo sit, qui indè se extricare possit. Quidam enim passim eum cum Magno Cham confundunt: Alii Afcid vocant, origine Persam; ita Almachin lib. 3. cap. 4. Histor. Saracen.

Nominum
queis Re-
gna appel-
lantur con-
clusio.

כל מן מלך פרגאנה ללב בלא
חשיד כמא יסמי מלך
הרומ קיפסר הפרס כשרי

Omnis Rex Pharganæ (ita urbem Sogdianæ vocant) dicitur Afcid, quemadmodum Romanorum Imperator Cæsar, aut Persarum Cosrai. Sunt qui cum Ethiopibus eum recenti nomine, veriùs quàm antiquo

Ἰουλιανὸς: Ἰουλιανὸς: id est, Iulianus Belul, id est, pretiosum Joannem nuncupent. Nonnulli in honorem Jonæ Vatis dictum apud suos Joanam, omnibus qui Imperium illud

Chaparan-
gue urbs.

Origo Gan-
gis in mon-
tibus The-
beth.

tenebant, communi nomine haud improbabili conjectura asserunt. In his tamen Occiduis Ecclesiæ Latinæ partibus Joannem solitum appellari addito Presbyteri vocabulo, non quod is Sacerdos esset, sed quia Archiepiscopi primatis more Crucem erectam, quo Religionis Christianæ defensores se prædicabat, sibi præferri curabat. Unde Scaliger cum à Persica voce *فرشتجاني* *Prestegiani*, quod Apostolicum sonat, ita dictum putat, quas voces Occidui perperam intelligentes, pro voce *Prestegiani* (Presbyter Joannes) scripserunt. Verba ejus subjungo. *Sanè non semel mirati sumus, gentem nauticæ rei penitus ignaram adeò terra marique potentem fuisse, ut ab Æthiopia ad Sinas usque Imperii fines propagarit; ab illis enim temporibus ejus Imperatoris notitia ad nos pervenit, sed nomine Prestegiani, quod Persica lingua, quæ tota Asia ferè locum habet, ut in Occidente Latina, significat Apostolicum, quo nomine Christianum Regem & Orthodoxum intelligi constat.*

Nam Persicè فرشتجاني Prestegiani, uumero plurali ا'پستلاني, Prestegiani v. Apostolicus, velut پادشاه فرشتجاني Padischa Prestegiani, Rex Apostolicus, Arabicè ملك الرسولي Melek Arresuli, Æthiopicè

ሕወልዳዊ: Negus

Havarjavi dicitur. Magnum & latum ipsorum Æthiopum in Asia Imperium fuisse, indicio sunt Cruces Æthiopicæ, quæ in Japan, Sina & alibi visuntur; quin & Templum Thomæ Apostoli Regione Malabar situm, non nisi Æthiopicum habet, Cruces, structuram, & multa alia, & quod mireris nomen. Hucusque Scaliger. E quo discursu bene quidem colligitur, ex Æthiopia in Indiam, Chinam & cæteras Asiæ Colonias quasdam, quæ fidem Christianam illis in locis propagarent, traductas, quod & nos modò niti-

mur ostendere: At quod Presbyterum Joannem origine Afrum, aut ex Asia pulsum in Æthiopia rerum potitum postmodum resedisse dicat, omninò confictum est, & omni fundamendo ut postea videbimus, caret; diversos enim fuisse Imperatores Africanum & Asiaticum, magna meliorum Authorum pars mecum consentit. Atque Asiatici quidem Imperium multos annos floruit, donec ad Davidem quendam perventum, qui ut Paulus Marcus Venetus tradit, à quo dam Duce Cinge dicto (qui in Imperatorem electus à Scythis, pro Presbytero Uncam & Naiam cœpit appellari) prælio cum ingente rei Christianæ detrimento à Cublai patruo victus, & Imperii gloriæ, & Presbyteri Joannis nomini finem imposuit, ex historia supra ex Paulo Marco Veneto relata ostendimus. Quò tamen errore Presbyteri Joannis nomen Abassino Imperatori datum sit, rem apertam facio. Eo tempore quo novas terrarum plagas maritimo cursu Lusitani inquirebant, magna per Europam celebritate ferebatur Presbyteri Joannis nomen; dicebatur enim esse Imperator potentissimus, multorum Regnorum Dominus, Religione Christianus; quo tamen esset loco, erat incognitum. Ergò cum Petrus Covillanius, quem Joannes II. Lusitaniæ Rex ad eum Principem per mare Mediterraneum primum, terrestri deinde itinere investigandum miserat; in Asiatica India ad quam devenerat, audisset in ea Æthiopia, quæ sub Egypto est, Principem quendam esse longè potentissimum, qui Christianam profiteretur Religionem, ad ipsum se contulit; cunique multa apud ipsum reperisset, quæ de vero Presbytero Joanne constanti fama apud Europæos percrebuerant, credidit illum esse, qui Presbyter Joannes dicebatur. Hic igitur primus fuit, qui Abissinum Imperatorem eo cœpit nomine, id est, Preste Jean, appellare; cum deinde cæteri imitati, qui consequentibus annis Æthiopiam sunt ingressi, eundem errorem in Europam facile invexere. Quæ omnia crudité docet P. Balthasar Tellez in Histor. Æthio-

Presbyter Joannes nunquam fuit in Africa.

Cur Imperator Abassinorum vocatus sit Presbyter Joannes.

piæ, polito Lusitanicio stylo conscripta: quibus quoque subscribit sapientissimus Patriarcha Æthiopiarum *Alphonsus Mendes*, magnum Societatis nostræ lumen, in quadam Epistola de rebus Æthiopicis operi Patris Tellez præfixa. Cum itaque de Presbytero Joanne loquimur, *Abassinum* Imperatorem nequaquam intelligimus, cum præterquam, quod ab Asiatico toto coelo ejus Imperium sit dissitum, nulla quoque in *Chronologia Regum Æthiopiae*, ut ex ea patet, quæ in Vaticano Latina habetur, de ejus aut ex *Africa* in *Asiam*, aut ex hac in illam transmigratio fiat mentio, imò expressè negat *Damianus à Goes l. de Æthiopum moribus*, eum Presbyterum Joannem dici, aut unquam dictum esse, quod & Sacerdotes Æthiopes supracitati asserunt; sed intelligimus maximum illum *Asiæ* Principem, de quo in præcedentibus hætenus dictum est. Et certè vel in hunc usque diem magni istius olim Presbyteri Joannis vestigia restare in *Tanchutico* Imperii Regno, quod *Barantola Tartari*, *Saraceni Boratai*, incolæ *Lassa* vocant patres nostri *Abertus Dorville* & *Joannes Gruberus* (qui illud ex *China* in *Europam* redeuntes anno 1661. transierunt) satis testantur, qui & mira de Regis istius superstitiosa adoratione referunt: Sunt & in hoc Regno duo Reges, prior administrationi Regni totius incumbit; alter, quem & Deum patrem sive cœlestem, aut etiam Magnum *Lamam*, sive sacrificulorum Pontificem vocant, in ultimis Palatii sui recessibus Numinis instar residens, ab omnibus divini cultus recipit ceremonias; tantoque eum in honore habent, ut vel ipsius sordes & excrementa ad omnes infirmitatum adversitates plurimum conducere stultè sibi persuadeant; undè non medicamentis duntaxat illa permiscunt, sed & collo pyxide inclusa portare non erubescant. Quoniam verò homo corruptibilis mortis vincula evadere non potest, hinc cultores ejusdem, ne eum cæterorum hominum instar interiisse, dici possit, do-

Presbyter
Joannes,
Asiæ Rex
potentissimus.

Rex *Barantola* ut Deus
adoratur,
Pater cœlestis dictus.

cente eos magistro Satana, tale consilium reppererunt; ex universo Regno *Lamam* illi quàm simillimum inquirunt, quem ubi reppererint, in thronum æterni Patris clandestina machinatione evehunt, ut quemadmodum hoc fictum numen priori simillimum est, ita quoque verè à morte resuscitatus videri possit, qui & septies jam resurrexisse dicitur. Ritus & ceremonias, quibus eum stultus populus perpetua veneratione prosequitur, intelliget Lector in sequentibus fusius; ajuntque præterea, hæc ceremonias cultumque non aliundè, quàm ab eo Rege, quem Presbyterum Joannem Authores passim nuncupant, profuxisse; quemque in Regno *Tanchut*, quod *Lassa* Regnum suo dominio includit, resedisse certo sibi persuadent: sicuti enim ad illum ex universa *Tartaria* veluti ad Oraculum tendebant, sic etiam nunc ad hunc rediculus Deum patrem *Lamarumque* caput undiq; ad ejusdem benedictionem obtinendam confluere non cessant, adeò ut anno 1629. vel magnus ille *Sinarum* Monarcha *Tartarus*, mox ubi Imperio potitus Sinico, more à Prædecessoribus recepto, à *Tartariæ* Magistratu ad Magno *Lamæ*, id est Sacerdoti homagium, ceu suprema *Tartariæ* Religionis Antistiti præstandum sollicitatus fuerit; Et eò jam res devenerat, ut Rex suorum inductus consilio, Magno *Lamæ* jam versus *Chinam* moventi vel usque ad ipsos Sinensis Regni muros bimestri ferè itinere occurrere prorsus constitueret, nisi à P. Joanne Adamo, intimo Regis Assesla à tanta rei indignitate, magno rationum adductarum pondere fuisset aversus, tantumque dicti Patris instructione profecit, ut Imperator tantum abest, ut extra urbem murosque eidem procedere dignatus fuerit, ut ne quidem, nisi in palatii *Pequinenensis* horto eidem ad se aditum fecerit, tandemque more solito variis onustum muneribus, neglectis verò omnibusei dari solitis ceremoniis ad suum Regnum dimiserit, & qui suo adventu suaque benedictione Imperium *Sinarum* putabatur

Monarchæ
Tartaro-
Sicini Im-
perii erga
hunc Pa-
trem cœ-
lestem ve-
neratio.

Sedes Pres-
byteri
Joannis in
Tartaria
Regno
Tanchur.

Persecutio-
nis metu
exulare
coacti in
Chinam tan-
dem perve-
nerunt.

repleturus, contrarium prorsus secum accidit; adeo ut post discessum ejus famem, pestem & bellum, omne maledictionis genus ridiculus ille Archisacrificulus ab omnibus passim maledictus post se reliquisset visus sit. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; dico itaque in hoc *Thanchutico* Regno Presbyterum Joannem resedisse, à vero non abludere. Illo enim ejusque successoribus longè latèque in *Asia* imperantibus, fidemque Christianam egregiè promoventibus; Verbi divini prædicatores aut vocatos, aut sponte sua fama istorum Regnorum & promovendæ fidei zelo, aut quod probabilius est, diræ illius persecutionis tempore, quæ cœpit primum sub Diocletiani & Maximiani Imperio, qua in *Syria*, *Aegypto*, vicinisque *Ethiopiæ* locis ad supplicia sævissima Christianæ vitæ sectatores, passim inquirebantur, compulsos formidine è dictis locis fugientes, in media *Persia*, *Bactria*, *Turchestane* substituisse, deindè in extremas *Asia* Regiones paulatim longo exilio pervenisse, omninò verisimile est, ac deindè anno post Christum 600. sub Imperio Heraclii, perfido Mahumete rerum potiente, novas semper novasque Christianorum Colonias in dictas Orientis Regiones traductas fuisse. Certè Sacerdotes Syros seu Babylonios furori infidelium cedentes, Christianam Religionem successu temporum propagare non destitisse, superius adducta Syriaca inscriptio luculenter docet, ubi *Jydbuzad* Episcopus Sinensis dicitur filius *Noë* Sacerdotis cujusdam oriundi ex civitate *Belech* Regni *Turchestan*; quemadmodum è Syriacis verbis supradictis & hoc loco repetitis constat: *Anno millesimo nonagesimo secundo &c.* *Jydbuzad Sacerdos & Episcopi*

vicarius Cumdan civitatis Regiæ filius Noë Sacerdotis oriundi ex Belech civitate Regni Turchestan &c. *Turchestan* Regionem eam esse, quam *Usbec Persæ* vocant, magnæ *Cathaïæ* initium, & civitatem *Belech* in ea sitam, clarè *Geographus Arabs* part. 8. clim. 4. lin. 34. ostendit, ubi de *Corasinorum Turchestanis* peculiari Provincia agens, civitatis *Belech* situm, non procul à *Samarcanda* Regia Magni *Tamburlanis* Curia, celebratissima quondam urbe constituit his verbis à me ex Arabico in Latinum translatis: *Est autem hæc Climatis quatri octava pars, & continet portionem Regionis Corasinæ, & à Karman usque Kasaralkamat 15 miliaria; hinc Samarcandam 6 miliaria, & venientium è Samarcanda in civitatem Belech via est.* Ex quo sanè luculenter apparet *Jydbuzadum* Episcopi vicarium dictum origine Syrum, patria *Turchestanum* seu *Corasinum* fuisse; Multos quoque ex *Pagodum* regione cæterisque *Asia* regionibus in *Chinam* Evangelii propagandi causâ penetrasse, ex superiori Syro-Sinica Lapidis inscriptione ostenditur, quæ omnia curioso Lectori ulterius scrutanda relinquimus. Atque hæc de Colonis in Regna Presbyteri Joannis, & in *Chinam* traductis sufficiant.

Porro qui Evangelicos hosce viros plerosque primum è *Syria*, *Aegypto*, *Ethiopia* in *Indiam* appulisse, eaque ad fidem Christi eorum operâ conversa, in *Chinam*, ob frequens, quod tunc temporis *Indis* cum *Sinis* maritimo itinere intercedebat commercium, è suis Colonias quasdam submisisse arbitrantur, uti verius, ita certius sentiunt, cujus expeditionis factæ seriem brevibus aper- tam facio.

Jydbuzad
Sacerdos &
vicarius E-
piscopi na-
tione *Tur-
chestanus*
fuit ex civi-
tate *Belech*
oriundus.

CAPUT II.

De Propagatione Evangelii per S. Thomam Apostolum
ejusque Successores in universas Asiæ Orientalis
Regiones facta.

Notum est, inter cæteras *Asia* Regiones S. Thomæ Apostoli prædicatione Christo subactas, unam quoque esse, ingentem illum *Indiæ* transmontanum districtum, qui à Promontorio *Comorino Narasingam*, & *Bengalam* usque excurrens, *Zeilanum* Insulam celeberrimam è latere respicit; in qua dictus Apostolus innumerabili hominum (qui in hunc diem à S. Thoma Christiani Thomæ vocantur) multitudo ad Christum conversa, sanguinem quoque suum fudit, quod *Meliaporæ* urbe Regiæ, & *Narasingæ* Metropoli contigisse, *Malabarum Annales* tradunt, etsi quidam eum (*Calamina*) distincta *Indiæ* turbe, vel ut perperam alii, *Salamina* in *Cypro* passum velint; quem quidem errorem ex mala vocis *Calamina* intelligentia irrepsisse, tum patebit, ubi, quis locus propriè *Calamina* fuerit, aperuerimus.

Nota itaque, nullam hujus nominis urbem, teste *Malabarum Chronico*, nec hodie reperiri in *India*, nec olim repertam esse, sed loco *Calamina*, *Calurmina* legendum esse, quam vocem constat Malabaricam, compositam ex *Calur* & *mina*, quarum hæc (*supra*) illa (*petram*) significat, quasi dicat (*Supra petram*.) Est autem *Meliaporæ* eo in loco, ubi S. Apostolus martyrio affectus traditur, ingens quædam petra, quam in hunc diem *Calur* Malabaricâ Linguâ vocant. Dum igitur *Malabarum Fasti*

eum *Calurminæ* passum esse tradunt, ea voce nequaquam urbem quandam particularem, sed vicinam *Meliaporæ* petram *Calur* dictam, quam Apostolus orandi gratiâ quotidie ascendere solebat, & supra quam dum orationi incumberet, postea quoque occisus est, intelligebant. Unde si à Thomæis quispiam ubi S. Apostolus occubuerit, interrogârit, aliud non respondebunt quàm *Meliaporæ calurmina*, id est, *Meliaporæ supra petram*. Ita oretenus mihi retulit vir fide dignissimus P. Petrus Paulus Godignus Lusitanus Collegii Soc. JESU Cocini in *India* Rector, qui dum hæc scriberem Malabaricæ Provinciæ Procurator in urbem advenit; Atque ita *Annales Malabarum* habere, & unanimes consensu ab omnibus Christianis ita credi asseveravit: ita Crux ipsa mirabilis, quæ dum S. Apostolus sanguinem funderet, ex ipsius sanguinis fluxu expressa in lapide quodam miraculose comparens, in hunc diem *Meliaporæ* in Ecclesia S. Thomæ, summa devotione indigenarum conservata testatur. Quin & id clarius docet insolito Characterum genere circa ipsam Crucem ad perpetuam rei memoriam incisa perigraphæ, quam ex *historia Xaveriana* P. Joannis Lucenæ descriptam unâ cum mysticis Brachmanum Characteribus hîc adnectore visum est.

Locus martyrii S. Thomæ.

Characteres mystici in circuitu Crucis scripti.

II ƵU Ɔ 91 U ƆU Ɔ Ɔ
 Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ
 Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ
 Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ

G.

Hosce Characteres mysticos veterum Philosophorum fuisse, singulofque singulis dictionibus respondere, non secus ac Ægyptiorum mysticas notas *Brachmanes* asserunt, quamvis alii verisimilius existiment singulis syllabis singulos respondere, uti ex Alphabeto Linguae *Tamul*, atque earundem literarum Syllabario constat. Explicationem verò à *Brachmane* quodam factam & ex Malabarica Lingua in Lusitanam traductam supracitatus *Lucena* sequentibus verbis refert.

Interpretatio
scripturae
ex P. Joanne
Lucena.

Depois que appareço à ley dos Christianos em o mundo, dali à trinta annos à 21. do mes de Dezembro morreo o Apostolo S. Thome em Meliapor, onde ouve koncheimento de Deos & mudanza da ley, destruiçeam do demonio. Naceo Deos da Virgem Maria, estene em sua obedientia trinta annos, & era hum Deos eterno. Este Deos insinou à doze Apostolos sua ley, hum delles veyo à Meliapor com hum bordam na nam, & fez hũa igreja, & el Rey de Malabar, & o de Choromandel, & o de Pandi, & outras diversas nações, & leitas se determinaram todos de boa vontade, concertandose entresi de se sogejtar à ley de S. Thome varam sancto & penitente. Veyo tempo, que S. Thome morreo per mam d'hum Brachmene, e de su sangue se fez hũa Cruz.

„ Anno trigésimo, vigesima prima
„ die Decembris, post legis Christianæ
„ factam toto Orbe promulgationem,

S. Apostolus Thomas in *Meliapora* mortuus est; à quo etiam tenet cognitionem Dei, mutationem Legis, & destructionem Dæmonis. Natus est Deus ex Virgine Maria, & sub ejus obedientia 30 annos morabatur, & erat Deus sine fine. Hic Deus suam Legem 12 Apostolos docebat, è quorum numero unus advenit *Meliaporam* manu tenens baculum (alii dicunt regulam fabri lignarii & palum: fertur hic palus è mari in littus rejectus ejus fuisse vastitatis, ut complures Elephantes ad eum loco movendum non fuerint sufficientes, quem tamen S. Apostolus pro Ecclesiæ constituendæ fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Christi & S. Crucis non secus ac paleam levissimam traxisse traditur) fecit Ecclesiam. Rex *Meliapora* & *Corumandelis* & *Pandorum* aliique diversarum nationum & sectarum (Principes) prompta omnes voluntate sese Legi S. Thomæ certatim submittere (maximo viso miraculo) constituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet *Brachmani* cujusdam manu, & de proprio suo sanguine hæc Crux expressa fuit. Hactenus *Lucena*.

Porro hæc Crux 18. Decembris, festo videlicet B. Virginis, quod expectationem partus *Hispani* vocant, quotannis tempore Missæ solennis in varios se colores mutare solet, quin & sub-

Miracula
Crucis.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading.

*Crux miraculosa S. Thomae Apostoli
Meliapora in India.*

& subindè sanguinem cum sudore copiosissimo emittere ; quod tamen semper magnæ calamitatis imminētis prognosticum fuisse experientia docuit. Crucis veram effigiem unà cum Characteribus hic apponendam duximus.

*Crux miraculosa S. Thomæ
Apostoli Meliaporæ in India.*

Pavonis figura Cruci imminens insigne est Regis *Narsingæ*. Cætera quæ circa hanc Crucem certis temporibus contingere solere diximus omninò mirabilia, lege apud dictum *Lucenam* & *Oforium*, quem citat *Baronius tom 1. anno Christi 57.*

Extra scopum forsan hæc videri possent; sed cum in eo nescio quo casu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cum ut eximiæ antiquitatis monumentum *Europæ* haud ita forsan notum, tum ut, quomodo Breviarium & Martyrologium circa locum passionis S. Thomæ intelligendum esset, hoc digressu Lectori forsan haud ingrato patefacerem. Quare ad derelictam semitam revertamur.

Hæc itaque *Indiæ* transmontanæ Regio à S. Thoma Apostolo ad Christum conversa, cum multos annos in suscepta fide constanter perseverasset, tandem deficientibus operariis, & Verbi Dei ministris, Regio à pristino paulatim fervore deficiens, varios gentiliū errores imbibit; undè tota Religio in extremum periculum deducta, parum abfuit, quin pessum iret, & iisset sanè, nisi Divina providentia tot deficientis Ecclesiæ miserrata malorum, operâ devoti cujusdam viri, natione *Syri* qui *Martome* vulgò dicebatur, hoc est, Dominus Thomas, maturè subvenisset; hic enim singulari Dei instinctu è *Syria* in *Indiam* profectus, dum vineam hanc adeò incultam, squalidam & tribulis spinisque horridam intueretur: pro summa cura, qua Christianæ fidei propagandæ tangebatur, eam sibi excolendam ratus, primo indigenarum animis cum benevolentia,

qua pollebat, maximâ (erat enim non natalium minus, quàm doctrinæ cruditionisque splendore famaue insignis) lucrefactis, mox coadjutores Episcopos è *Syria* & *Babylone* sive *Chaldææ*, sive *Ægypti* accersitos, per diversa Regni loca constituit, *Syriacam* Linguam, qua in eadem Regione Apostolus sanctum Euangelium quondam, ut traditio tenebat, prædicarat, introduxit; nihil denique eorum, quæ ad Ecclesiæ incrementum conferre possent, intermisit: Hac ratione vinea Christi in pristinum statum reducta, eos paulatim progressus fecit, ut non jam propriis contenta finibus, uberrimas propagines suas in omnem *Indiam*, & in *Chinam* usque extenderit. Verum contigit tandem successu temporum, ut hi *Suriani* Sacerdotes *Nestorianæ* hæreseos labe infecti, quicquid proavi eorum in *India* laudabiliter in Christianæ Religionis propagatione consecerant; ipsi pravis dogmatis turpiter destruxerint. Ita testantur dicti *Malabarum Annales*; ita *Lusitani Annalium Indicorum scriptores*, *Joannes de Bairres*, & *Didacus de Coutto*; ita denique refert *P. Ludovicus Gusmannus* in sua de *Indicis expeditionibus historia* Hispanico sermone conscripta l. 2. c. 27. cujus formalia verba ad majorem fidei attestationem hic adjungenda censui. Sicenim scribit.

Suriani Sacerdotes hæresi Nestoriana infecti.

Son muchos los Christianos que ay en la India con este nombre de S. Thome, que passaran de ciento y cinquenta mil, aunque repartidos por diversos reynos, y sujetos à diversos Reyes gentiles y Moros. Tienen estos Christianos su Arçobispo, Obis pos Sacerdotes, que vienen de la Suria, y comunemente los provee el Patriarcha Oriental de Babylonia (o Alexandria) y porque los Obispos no pueden venir à visitar esta gente, sino de tarde en tarde, para que non les falten Sacerdotes, ordenan à los niños, siendo muy pequeños, de todas ordines, aunque no las exercitan hasta ser grandes. La causa de aver entrade estos Obispos y Sacer-

15002
Martome
Syrius labaf-
centem in-
staurat Ec-
clesiam.

y Sacerdotes Surianos en la India, y tener tanta mano, y autoridad con los Christianos de S. Thome fue un hombre llamado Martome Suriano, que en lengua Suriana valetanto, come en la Española Don. Era Martome hombre muyrico, y principal, y à este causa tuvo entrada con les Reyes de Caranganor, y Colon; y con ocasion del nombre, que tenia de Thome, y su autoridad en aquella tierra, fueron sele pegando los Christianos, que descendian del Apostol S. Thome y el se hizo como cabeça dellos, amparandolos y favoreciendolos, y por esta via les fue ganado las voluntades, y como el era Suriano facilmente les persuadio, que recibiesen, y admitiesen los Obispos de quella tierra, haziendolos creer que aquella era la lengua, en que avia predicado Christo nuestro Señor en Hierusalem; y per consequente, que los Obispos Surianos ensenavan la verdadera Doctrina del Euanglio, y la que el Apostol S. Thome avia predicado à sus antepassados. Desta manera entraron los Obispos Surianos lo primero en los Reynos de Caranganor, Colon, y Cochín, y poco a poco se fueron estendido à todas las partes hasta à China.

Hocest, Multi in India Christiani, quorum numerus ultra centum quingenta millia ferè excurrit, Christiani Thomæ dicti, per varia Regna divisi, diversis Regibus Gentilium & Maurorum subiecti reperiuntur. Habent ii suum Archiepiscopum, Episcopos & Sacerdotes, qui omnes è Syria veniunt, plerumque eos ad huiusmodi expeditionem Patriarcha Babylonio seu Alexandrino designante. Cum verò Episcopi non possint terras adeò remotas nisi admodum tardè & rarò invisere, ne Sacerdotibus destituantur parvos adhuc pueros ordinibus initiari solent, etiamsi non nisi provectiori ætate functiones suas exerceant. Causa verò cur Episcopi & Sacerdotes Suriani Indiam ingressi, tantam sibi apud dictos Christianos auctoritatem conciliarint, fuit homo quidam natione Surianus, Martome nomine, quod in nostra lingua Dominum

Thomam significat: hic Martome erat admodum dives & excellens, & ob hanc causam intravit cum Regibus Caranganor, & Colon, & cum occasione nominis Thomæ, & magnæ, qua pollebat, auctoritatis, Christiani Thomæ ei se iungebant. Ita Martome veluti caput eorum factus benevolentiam suam ita omnium animos sibi devinxit, ut difficile non esset, iis de solis Episcopis Syriæ in Indiam recipiendis admittendisque persuadere. Multum ad hoc iis persuadendum poterat lingua Syra, quam eandem esse demonstrabat, qua Christus Salvator noster Hierosolymis quondam esset usus, & qua S. Apostolus Thomas suis majoribus sacrum olim promulgasset Evangelium. Hac igitur ratione Episcopi Suriani primum Regnum Caranganor, Colon & Cochín ingressi paulatim omnes circa Regionem in Chinam usque occuparunt. Hæc Gusmannus.

Quæ omnia confirmat citatus P. Paulus Godignus, aitque eos in hunc diem aliam doctrinalem, præter Syriacam linguam nescire, hac omnia monumenta, omnes sacros & Ecclesiasticos codices conscriptos tenere, omnes denique literatos sacris potissimum initiandos ad hanc non secus, ac apud nos ad Latinam addiscendam teneri. Addit *Vai pocatæ* in Collegio Soc. JESU, eam ex professo veluti ad Brachmanes convertendos necessariam doceri. Hæc maximè sunt, quæ tum in India, tum in Sinarum Regno vestigia deprehendimus; certè rei Christianæ in his Regnis originem altius referre possumus ex iis, quæ ex oræ Malabaricæ codicibus Chaldaeis colligi curavimus, quam oram Divi Thomæ Apostoli opera Christo adjunctam clarius est, quam ut in dubium etiam à pertinacibus Criticis revocari possit. In iis ergo codicibus legimus clarissimè ab eodem Apostolo Christi fidem invecram, & plures eo in Regno Ecclesias constitutas. Et ne cui res tanta dubia fortassè videatur, testimonia ipsorum codicum è Chaldaeo ad verbum Latine

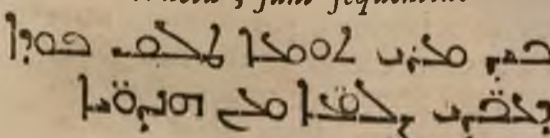
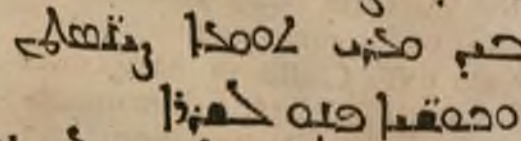
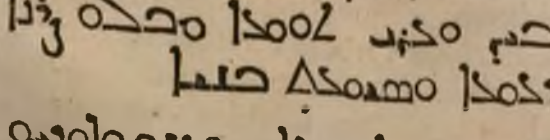
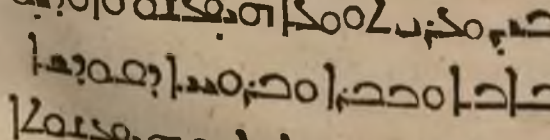
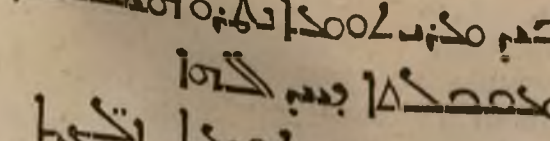
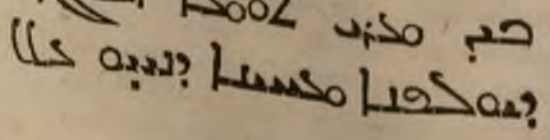
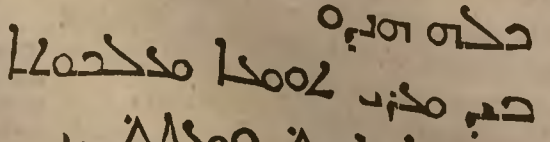
Codices
Syriaci
multa in
India de
S. Thomæ
tradunt.

Latine reddita hinc adscribam, quæ *Pater Joannes M. Compori* è nostra Societate ejus vineæ cultor annos jam plures, & Sermonis Chaldaei oppidò peritus, jussu Reverend. Archiepiscopi P. Francisci Rotis ejusdem Ecclesiæ Pastoris è nostra Societate transtulit, & propriâ manu nostrorum rogatu transcripsit, ut in hos Commentarios infererentur, ne quando periret tam insigne antiquitatis monumentum. Id igitur ita se habet.

Breviarium
Chaldaicum
Ecclesiæ
Malabaricæ.

In Breviario Chaldaeo Ecclesiæ Malabaricæ Divi Thomæ, quod Gaza, id est, Thesaurus vocatur, in officio D. Thomæ Apostoli in secundo Nocturno, in una Lectionum sic habetur ad verbum:

Verba ex Autographo Chaldaeo extracta, sunt sequentia.

- I.
- II.
- III.
- IV.
- V.
- VI.
- VII.

id est,

1. Per Divum Thomam evanuit error Idololatriæ ab Indis.
2. Per Divum Thomam Sinæ & Ethiopes conversi sunt ad Veritatem.
3. Per Divum Thomam Baptistam

Sacramentum acceperunt & filiorum adoptionem.

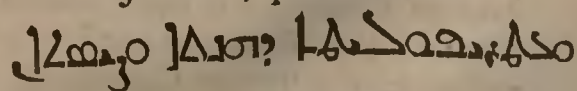
4. Per Divum Thomam crediderunt & confessi sunt Patrem & Filium & Spiritum Sanctum.

5. Per D. Thomam acceptam servaverunt fidem unius Dei.

6. Per D. Thomam Doctrinæ vivificæ splendores orti sunt universæ Indiæ.

7. Per D. Thomam Regnum Cælorum volavit & ascendit ad Sinas.

Deinde in quadam Antiphona sic habetur, Indiæ, Sinæ, Persæ & ceteri Insulani, & qui in Syria, Armenia, Græcia & Romania in commemoratione Divi Thomæ offerunt adorationem nomini tuo Sancto. In summa verò Canonum Synodaliū part. 2. serm. 6. c. 19. de Canonibus constitutis super Episcopos & Metropolitanos, simul habetur Canon Theodosii Patriarchæ in hæc verba: *Hæ sex sedes capita provinciarum & Metropolitæ, videlicet Hilam, Nziviñ, Prath, Affur, Bethgarmi, & Halah, qui digni habiti sunt, ut ordinationi Patriarchæ interveniant, nec absint, ut alii quarto quoque anno apud Patriarcham convenient: Sic etiam Episcopi magnæ Provinciæ, nimirum reliqui Metropolitæ Chinæ, Indiæ, Pales, Mausæorum, Xan, Razigæorum, Herionæ (hæc est Cambaia) & Smarcandiæ (hæc est, Usbec & Morgor) qui longissimè absunt, nec vastissimi montes, & turbulentissima maria permittunt eis transitum ad libitum, mittant litteras consensionis (id est, communionis) ad Patriarcham sexto quoque anno. Quando verò Lusitani Cocinum appulerunt, regebat hanc Ecclesiam Malabaricorum montium D. Jacobus, qui sic scribebat:*

METROPOLITA INDIAE ET CHINAE,] ut constat etiam ex ejusdem manuscripto Novi Testamenti codice, ubi in calce sic habetur: *Scripsit hunc Librum D. Iacobus, Metropolitæ Indiæ & Chinæ. Eodem modo D. Joseph post prædictum D. Jacobum, qui Romæ diem obiit, sic subscribebat D. Joseph Metropolitæ totius Indiæ & Chinæ,] & hic est antiquissimus titulus Episcoporum hujus Ecclesiæ.*

Episcopi
Ecclesiæ
S Thomæ
erant ex
Chaldaea
& Syria.

Undè indubitatè colligo, tam eximiarum in ultimos *Asiæ* fines expeditionum auctores alios non fuissè, quàm dictos Episcopos Syriacos Thomæorum. Dicebantur autem hi omnes promiscuè Suriani, vel quod totum illum tractum, qui est ab *Eufrate* ad *Mare Erythræum* usque, unà cum extimis & citimis dicti maris littoribus *Syriam* sive *Affyriam* latè dicerent, vel ob linguam Syram aut Chaldaicam, quam omnes Doctiores profitentur, quemadmodum de *Arabibus*, *Ægyptiis* & *Æthiopicis* Monachis supra ostendimus, & de Sinaitis Monachis monstrat *Benjaminus* in suo *Itinerario* his verbis:

ומשם שני ימים רופדים וושבים
שם בני ערב ואין בו מישראל ומשם
יום הר סיני ובראש החוא במת לנומרים
הבקראים
סורואניים ובגי ההומצבר נקרא שור סיני
וושבו מדברים בלשן תרגום והם תחת עול
מצרים

Undè in *Raphidim* duorum dierum iter est, ubi Arabes habitant, nullusque ex *Israëlitis* est; hinc verò ad *Sinai* montem una die itur, in cuius cacumine sanum est *Monachorum*, qui *Suriani* dicuntur; in montis autem radicibus castrum magnum est, quod *Tor Sinai* appellant, huius *Incolæ Caldaicè* loquuntur, hoc est lingua *targum*: Suntque huius loci *Incolæ Ægyptiorum subditi*: hos autem *Monachos Coptitas* fuisse, *Librorum Coptorum* in huius *Arabie Desertiæ* *Monasteriis* factæ testantur inscriptiones, quas in *Catalogo Librorum Coptorum* propositas considera. Patet igitur *Ecclesiæ Copto-Æthiopicam*, (quæ totam dicto modo *Syriam* comprehendebat, atque uni *Patriarchæ Alexandrino* seu *Cairano* eam subdebat) in *Indiam* primo atque hinc in *Chinam* cæterasque *Asiæ* *Regiones*, novas nullo non tempore *Colonias* traduxisse. Nam cum *Ægyptus* optimos quos-

que & commodissimos *Maris Erythræi* portus obtinuerit, ex *Erythræo* verò *Mari* in *Æthiopiam*, *Persidem* ac reliquam denique *Indiam* non incommodus trajectus fuerit, frequentissimam nullo non tempore ultrò citròque fuisse commutationem, præter alias, celeberrima quoque illa *Salomonis* ex *Afion Gaber maris Rubri* portu in *Regionem Ophir* facta maritima expeditio satis declarat. Verùm quid *Ophir* hoc loco propriè sit, inter *Interpretes* admodum controversum reperio. Scio quosdam *Ophir* pro ipso auro obrizo accipere, verùm horum opinio jam dudum explosa est; Alios verò per *Ophir* eam *Regionem Americæ* designare, quam *Peru* vulgò dicunt, quæ cum duplex sit *Borea* & *Austrina*, eas numero dualli *Parvaim* dictas ex illo colligunt, & aurum illud *aurum Parvaim*. Ita *Arias Montanus*; verùm cum non videam quomodò dicta *Classis* in *Antipodum Palestrinæ* prorsus & è diametro oppositum, disjunctum, ignotumque *Mortalibus Orbem*, absque *magnete*, cuius tunc temporis usum ignorabant, aliisque subsidiiis, quibus freti nostri *Archinautæ* eum *Orbem* detexerunt, destituti, securè & tam exiguo tempore pervenire potuerint; præterea quo animo aurum, gemmas, ligna pretiosa cum tanto periculo in *Regionibus* adeò dislitis, quibus in vicinioribus, utpote *Chersonesus aurea* & *Æthiopia* abundat, quærere attentarint? Hæc, inquam, quomodo fieri potuerint, cum non videam, meritò eam opinionem veluti incongruam, explodendam censeo. Certius itaque & securius iter arrepturus dico, *Ophir* vocem *Coptam* esse, seu *Ægyptiam*, quæ *Ægypti* veteres eam *Indiam* appellabant, quæ continet *Regna Malabar*, *Zeilanum*, *auream Chersonesum*, & ad eam spectantes *Sumatram*, *Moluccas*, *Javas* quas aliasque vicinas *Insulas Auriferas*, in quas *Hiram* classem *Solomonis* statutis temporibus expeditivisse legimus,

Commoda
navigatio
ex *Erythræo*
mar: in
Indiam.

Ophir qualis propriè
Regio.

Ophir non
est *Peru*.

Ophir vox
Ægyptiaca
Indiam
notat.

mus, non aurum tantum, gemmæ, lapides & ligna pretiosa, sed & pavones, simiæ, similiaque, quæ è dictis Regionibus, rebus hujusmodi referis Classis Hiram secum attulit, abundè testantur. Quin Onomasticon nostrum Copto-Arabicum Capite de Nominibus Gentium id clarè docet; ubi

ⲟⲩⲥⲟⲩⲩⲣ ⲁⲛⲏ Hend., quod &

Indiam explicat, ⲟⲩⲥⲟⲩⲩⲣⲟⲥ verò

ⲛⲉⲛⲁⲓ seu Indum. Ophir igitur ni-

hil aliud est quàm India; Aurum verò Parvaim ego existimo fuisse ex ⲡⲁⲓ Javaim, hoc est è Javis Insulis; ita enim has Insulas binas dici, apud Rabbinum Benjaminum ni fallor me legisse memini. Cum itaque ex Erythraeo Mari in Ophir seu Indiam adeò frequens fuerit expeditio, certè hac ulos opportunitate, non Christianæ tantum Religionis propagatores sed & veteres Ægyptios, eorumque Hieromantas & Philosophos cum dictis Regionibus ingens habuisse ultrò citròque commercium, varia Ægyptiorum in iis relictà testantur monumenta. Inter ea Ormus seu Hormuz nobilissima Persici sinus Urbs, prima Ægyptiorum in Persia colonia, & commoda iis, qui in Indiam trajicere volunt, statio, quamque ab Hermete Ægy-

Ex Ægypto
& Æthiopia
per Mare
Rubrum in
Indiam ex-
peditio.

Hormoz.

ⲛⲉⲛⲁⲓ ptio (à quo & nomen habet, ⲛⲉⲛⲁⲓ)

Hormoz enim Arabibus, idem est quod Græcis Ερμης Mercurius) ædificatam, Haithon tradit l. de Tartaris c. 6. Iterum Reges Persiæ Alius Spartianus, ab Osiride, Psammosires dictos asserit; nec imperitè; Osiridem enim primum in eas partes, & dein in Indiam concessisse, urbibusque extructis populos ad meliorem vivendi normam rede gisse, Diodorus sequentibus verbis tradit:

Επειτα ποιῶσιν τὴν περὶ αὐτὸν δὲ Λαβρίας
ὡς τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν, ἕως Ἰνδῶν καὶ
τῆς Περσίας ἥ οὐκ ἐκείνης, κίονται ἡ καὶ πάλαι

ὡς ολίγας ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νύσσῳ ὀνομά-
σται, βαλόμενον μνημεῖον ἀπολιπεῖν ἐκείνης
καθ' ὃν ἔτρεφον καὶ Αἴγυπτον. φυτεύουσι ἡ
καὶ κίτον ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύσσῳ καὶ Δαμέ-
νειν τῶν τὸ φύλον ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῶν τόπων
τῶν κτ' τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν ὁμοῖον χῶραν.
Πολλὰ ἡ καὶ ἄλλα ζημεῖα τ' ἐαυτῇ περιστά-
σις ἀπολιπεῖν καὶ ἐκείνῳ τὴν χῶραν, δι' ὧν
πεναχθέντες τοῖς μέγα γενεσείας τ' Ἰνδῶν
ἀμφισβητῶνται περὶ τῆς οὐδ', λέγοντες, Ἰνδῶν
εἶναι.

Hinc per Arabiam, secus Mare Rubrum ad Indos usque & orbis habitabilis fines perrexit. Nec paucas Indis urbes condidit, è quibus unam vocavit Nylam Ægyptiæ illius, ubi nutritus fuerat, monumentum relinquere volens. In hac Indorum Nyfa hederam plantavit, quæ præ omnibus Indiæ & finitimæ terræ locis tantum cressit & permanet. Multa insuper alia sui in terras illas adventus signa reliquit, quibus Indi posteriores inducti, controversiam movent super hoc Deo, & natione Indum esse contendunt; Hujus secutos vestigia posteros frequentius postmodum hujusmodi plagas Ægyptias adiisse verisimile est. Imò Persarum Magos, Indorum Brachmanas, uti & cæteros Asiæ sapientes omnem philosophandi rationem, omnes circa Deorum cultum ritus & caerimonias ab Ægyptiis non aliter quàm reciproco commercio accepisse, præterquam quod clarè in vita Apollonii id doceat Philostratus; ipsa sanè dictarum gentium mores & consuetudines, id luculenter indicant; cum in hodiernum diem in India, China, Japone, Tartaria seu Cathaia, quin etiam in ipsa America, Solis, Lunæ, Siderum, Terræ, animalium omnis generis cultum, non secus ac in Ægypto immemorabili tempore vigere intueamur. Polymorphas Osiridis & Isis statuas, Apides quoque, Anubides, Canopos, & similia Ægyptiorum monstra, ibi passim coli reperias: Pyramides mysticas, & ma-

Cultus
Deorum in
Orientali-
bus Asia
Regionibus
ab Ægyptiis.

gnificentissima Templâ Geniis ad *Ægyptiorum* normam erecta; Verbo *Ægyptiacam* rerum faciem ubique videas. Quæ omnia hîc fusiùs declararem, nisi ea in *primæ Oedipi nostri partis Syntagmate quarto* (quam *Simiam Ægyptiacam* voco) fusiùs & particularim pertractassem, quare Lectorem eò remittimus. Atque hæc sunt, quæ de *Coloniis Coptitarum* sive *Ægyptiorum* hucusque dicenda existimavi; de quibus non ignoro ali-

os aliter forsan sentire posse. Verùm ista mihi visa sunt verisimiliora, potuissimque rei propositæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, si aut instituti mei ratio id modò postulasset, aut mea interesset, assensum à Lectoribus violenter extorquere. Sufficit nobis, ex *Ægypto* factas in totum Orbem expeditiones, qui unicus noster scopuserat, dilucidè, & si fusiùs forsan, quàm par erat, hoc loco demonstrasse.

C A P U T III.

De Cataio ejusque proprio & genuino situ.

Uamvis in præcedentibus varia ex variis *Authoribus*, *Latinis*, *Hebræis*, *Arabibus*, *Persis*, de *Catai* situ adduxerimus, hîc tamen ad meliorem rerum elucidationem, quodnam tandem *Cataium* sit Regnum, ubi situm, per varia hac de causa assumpta Itinera exponemus.

Chinam potissimam *Catai* partem esse, non solum nostrorum Patrum assidua exploratione innotuit, sed & ex *Marco Paulo Veneto* clarissimè patet, siquidem vastam illam urbem, quam hîc *Cambalû*, vel ut vera *Tartarorum* lingua sonat, *Cambalek*, *Magni Cham* Regiam dicit; nostri Patres aliam non fuisse ajunt, nisi modernam *Sinarum* Regiam, quam *Pekinum* vocant, & vastitas murorum in quadropositorum urbisque incredibilis amplitudo sat superque demonstrant, Teste M. Paulo, *Civitas Cambalû in Provincia Cathai juxta flumen magnum sita ab antiquis temporibus insignis fuit & regalis; sonat autem Cambalû Civitas Domini; Hanc Magnus Cham transtulit in altam fluminis partem, didicerat enim ab Astrologo, quod Imperio rebellis futura erat. Civitas in quadrum constructa, in gyro completitur 24. miliaria, quolibet quadrati latere sex habente miliaria, Muros habet dealbatos, altitudinis 20. passuum, latitudinis decem, spif-*

*situdo tamen illa ascendendo tenuior fit. Habet qualibet muri quadratura tres portas principales, quæ in universum duodecim sunt constitutis juxta singulas magnificis palatiis. In angulis quoque murorum sunt, egregia palatia, ubi Civitatis conservantur arma. Trans-eunt per hanc Civitatem vicî & plateæ rectissimæ, ut ab una porta liber aspectus pateat per Civitatem ad portam oppositam, domibus elegantissimis palatiorum instar utrimque constructis. Et paulo post. Extra Civitatem Cambalû duodecim sunt magna suburbia, singulis duodecim portis contigua, in quibus jugiter mercatores inveniuntur & advenæ homines. Hæc omnia ita *Pequino* Regiæ urbi quadrant, ut in nullo ferè differant, uti P. Martinus Martinus testatur *Atlantis sui folio 29.* Nomina quoque urbium *Tadinsu*, *Caçansu*, *Quelinsu*, *Cingiansu*, *Siansu*, quæ & etiamnum *Sigansu* dicitur, non procul à croceo fluvio sita, quam post triennem obsidionem *Magnus Cham* Catapultarum ope, quas machinas in *China* adhuc incognitas per fabros Christianos extruicuraverat, Paulus Marcus Venetus (qui unâ cum patre suo Nicolao & patruotunc temporis cum Imperatore morabantur.) anno 1268. tandem expugnavit. Vide *Paulum Marcum Venetum l. 2. c. 58.* Si quidem su in lingua Sinica nihil aliud, quàm urbem magnam, sicuti ceteris aliis nomini-*

Cataium
nil aliud
quam *Chi-*
na est.

Descriptio
urbis *Cam-*
balû.

Sigansu ob-
scissa à *Tra-*
caris.

bus additum, mediocrem urbem notat, quæ quidem voces nulli alteri Regioni, sed soli *China* notæ sunt & propriæ. Nihil tamen ita luculenter *Chinam* pro *Cathai* semper habitam fuisse demonstrat, ac *Persarum* monumenta tum Astronomica, tum Botanica, quæ ex *Nasirodim Perse* Mathematici toto Oriente celeberrimi *Tabulis astronomicis* nobis aperuit eruditus Vir *Jacobus Golius* in *Appendice Atlantis Sinici* adjuncta; ubi apertè videtur duodecim horarum, in quas dies naturalis apud *Sinenses* seu *Cathaios* dividitur, nomina Cathaica ita Sinicis respondere, ut in nullo discrepent, quod & testantur quotquot ex Patribus nostris huc *Romam* advenæ existerunt. Sed ut hæc luculentius pateant, hîc nomina apponam.

Astronomia
Cathaiorum
cui Sinis
correspon-
det.

Golius in
App. Atl.
Sin.

**Nomina horarum, in quas
dies naturalis apud Cathaios,
id est Sinas, dividitur.**

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Sinica.	çu	cheu	yin	mao	xin	su
Arab.	صو جن ماو يم خيو ثرة					
	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Sinica.	v	vi	xim	yieu	sio	hai.
Arab.	حاي سيو يوشن وي وو					

Si quis verò 60. annorum Cyclum, quo *Cathaios* in calculo dierum, hebdomadam, annorumque solarium *Nasaradinus* uti dicit, cum Sinico contulerit, eandem prorsus, sive rationem computus, sive nomina, quibus illum appellare solent, esse comperio: idem esto judicium de anno Cathaico, quem uti & Zodiacum in 24. partes dividunt, anni initio factò à 15. gradu Aquarii. Verùm de hisce fufius vide citato loco supra memoratum *Golium*, qui & testem *Vlug Begum* Astronomum *Persam* adducit, ex cujus tabulis quæcunque hucusque tradita sunt, clarè ex calculorum *Cathaiorum*, sive quod idem est, *Sinarum* harmonia ostendit. Legò & ego apud *Medicos Arabes*, *Muscum* qui in

China reperitur, passim vocari
مسك كطاي *Muscus Catai-*
cus, potus quoque ille qui ex *Gha*
herba quadam *Cataio* propria conficitur, plerumque
جا كطاي

Cataium cha dici: *Mogores* verò, qui origine *Tartari* sunt, & ex magni *Cingiscan*, cæterorumque succedentium potentium Imperatorum pro sapia originem suam ducunt, à Sinici Imperii expugnatione, *Mogulo-Sinas*

ab Historicis eorum مغوله سين

dici lego. Quæ verò de *Quinsai*, urbe admirandæ & penè incredibilis magnitudinis scribit, illa omnia vera esse comperta sunt hodiè de Civitate *Hancheu* metropoli, de qua *P. Martinus Martinius* eximii *Atlantis* scriptor, ita dissèrit fol: 109. Nè diutius *Europæi Cosmographi* in *Marci Pauli Quinsai* inquirenda ac ridiculè delinenda aberrant, hîc ipsissimam illam dabo, cujus ne umbram quidem assecuta est *Archontologia* illa *Cosmica*, & si *Deus* votis faverit, transmittam fortasse cum tempore ipsum *Sinicarum* urbium ab ipsis *Sinis* longè ante *Europæos* impressum *Theatrum* nunquam hætenus visum *Europæ* quodquidem sciam. Verùm ut quod nunc instat agamus, certissimis imprimis argumentis probo, hanc urbem ipsam esse *Quinsai Pauli Veneti*; hæc enim illa est, quæ à *Singui*, hoc est, *Sû Cheu* quinque dierum spatio distat: si loquamur de progressu ac itinere exercitus, in quo constat *M. Paulum Venetum* fuisse, aliàs enim vix quatruidui iter est; hæc illa est, quæ illius tempore regia erat *Sinarum*, quam *Sinx* lingua erudita litteratorum *Kingsu*, Communi hominum vulgari minus exactè loquentium *Kingsai* dicunt, unde *Veneti* nomen *Quinsai* fluxit. Notandum porrò hîc *Kingsu* dignitatus nomen esse urbibus regis commune, non autem unum proprium ac singulare, siquidem verè regiam significat, quamvis sæpè eadem urbs proprium alioqui habeat nomen, uti hæc urbs *Hancheu* dicitur, quæ sub *Sunga* familia dicta est *Lingan*, quia

Quinsai
quænam
fuerit in-
gens ejus
vastitas.

Descriptio
Hancheu
sive *Quin-*
sai.

Etymon
Quinsai.

ejus familiae decimus Imperator Cao-
gungus Kin Tartaros fugiens hic Regi-
am statuit, atque idcirco Veneti tempo-
re Kinglu vocitata est, quodcumque de-
mum hic alii sentiant; hæc autem acta
sunt ad annum à partu Virginis 1135.
In eadem quoque urbe Sunga familia
Regnum tenuit, donec magni Hân Tar-
tari Occidentales, Kin Tartaros Orien-
tales à Catayo ejecerunt, hoc est, ex Bo-
realibus Provinciis, atque ita tum de-
bellati sunt, moxque victricia arma in
Regnum Mangin invexerunt, Australi-
um Provinciarum scilicet occupatione
cæpta. Sed ut propius ad rem ipsam ac-
cedamus, hæc illa urbs est, quæ altissi-
mos ac innumeros penè habet pontes,
tum intra ipsa mœnia, tum extra in ipsis
suburbis, nec à vero aberunt multum
decem etiam millia, quæ Venetus enu-
merat, si pontibus arcus triumphales
accenseas, quos ob fornicis similitudi-
nem, potuit etiam Venetus in Pontium
habuisse loco, eodem modo, quo Tigrides
Leones dixit, cum tamen ii minimè hic,
ut i ferè in tota Asia, non reperiantur;
nisi velis eum non eos tantummodò qui
intra aut extra urbem sunt, sed totius
hujus Territorii pontes esse complexum,
ac tum quidem numerum illum suum,
qui aliàs Europæis creditu videtur
difficilis, facile augere potuisset, tan-
ta ubique pontium & arcuum trium-
phalium copia. Accedit ad hujus rei
confirmationem Lacus 40 Italicorum
milliarium, Sihu vocant, qui quamvis
intra mœnia non sit, illa tamen ab Oc-
casu in Austrum longo tractu lambit, ex
eoque inducti sunt in ipsam urbem
complures canales; ejus porrò ripæ ita
templis, monasteriis, palatiis, musæis,
ac privatorum domibus, omni ex parte
sunt obsitæ, ut intra amplissimam ur-
bem, non ruri versari te credas. Ad hæc
ripæ undique quadrato sectoque lapide
erectæ sunt, latissima ambulantium
commodo relicta via; viæ etiam quæ-
dam per ipsum Lacum transeunt, plu-
ribus iisque altioribus pontibus, sub
quibus naves trajiciant, instructæ, qui-
bus in ambulantes totum Lacum ultro
citroque possunt circuire, unde Urbi ac-
censeri à Veneto facile potuerunt. Hæc
est illa Urbs, quæ intra mœnia montem

habet ad Australem partem Chin-
ghoang dictum, in quo turris illa cum
custodibus, ubi horarum spatia clepsy-
dræ metiuntur, & quot horis tabella
exponitur aureis sesquipedalibus litte-
ris inscripta: hæc ipsa urbs est, cujus
plateæ omnes quadratis sunt stratae la-
pidibus: hæc quæ in paludoso jacet loco,
pluribusque canalibus navium capaci-
bus dividitur; hæc demum, ut reliqua
præteream, ex qua Imperator ad mare
fugit per fluvium ingentem Cientang,
cujus latitudo Germanicum excedit
milliare, fluitque ad Australem urbis
partem, ut nec hic omnino desit fluvius,
quem Venetus Quinsai suæ adscripsit,
inde in mare versus Ortum prorumpit,
à quo tantum omnino distat hæc urbs,
quantum eam distare Venetus voluit.
Addo urbis ambitum centum eoque am-
plius occupare milliaria Italica, si
maxima suburbia annumeres, quæ ab
omni parte latissimè excurrunt, unde
ad quinquaginta Sinica stadia conficies
à Borea in Austrum rectè à obambulando
per frequentissimas plateas, in quibus
nihil à populo domibusque vacuum re-
perturus sis, eodem ferè modo ab Occa-
su in Ortum pergere licet. Cum ergò ex
Sinica historia tempus, nomen, descri-
ptio, magnitudo cætera que omnia
hanc urbem esse Quinsai demonstrent,
nullus amplius relinquitur dubitandi
locus. Hæc P. Martinus Martinus cit.
loco.

S. I.

Iter in Cataium sive Chinam Bene-
dicti Goës Soc. Jesu, ex P. Nicolao Tri-
gautio. Vide Mappam Itinerum.

Undè itaque tanta circa Cataii ge-
nuinum situm opinionum confusio
nata sit, paucis explico. Notum est
tum ex Historia Pauli Marci Vene-
ti, Haythonis Armeni aliorumque,
tum vel ex ipsa Chronologia Sina-
rum, Magnum Cham Tartarorum
Imperatorem, quem Cublai alii,
nonnulli Ulcam aut Uncam vocant,
anno 1256. irruptione per muros
factâ, universum Sinarum Imperium
(quod tum in duo Imperia divisum,
quorum unum versus Boream Ca-
tai, alterum versus Meridiem Mangi
vocabatur) occupasse, unde uti jam
aliàs pars Borealis Chinæ cum cæteris
extra

Quinsai seu
Hamcheu
Urbis cir-
cuitus.

Urbs innu-
meris pon-
tibus refer-
ta.

Lacus Sihu.

Lacus litto-
ra cultissi-
ma.

China à
Tartari
Cataium
dictum.

extrà muros Regionibus sub nomine *Cathay* passim vocabatur, ita quoque occupato jam *Sinarum* Imperio, universum Regnum per *Tartaros* & *Saracenos* circumvicinos introducto, nomine *Cathai* vocabatur, nomine cæterorum circumjacentium Regnorum extrà muros deleta, ità ut ab illo tempore illud solum, quod intra muros conclusum vastum *Sinarum* Imperium ab iis qui ex *Indostan*, *Usbec*, *Camul*, aliisque Mediterraneis Regionibus negotiandi causa illuc quotannis proficiscerentur, *Cataium* appellatum sit; & ex Itinere Fratris nostri *Benedicti Goësi* luculenter patet. Verùm quia illud non solum Superior Societatis nostræ, sed & Proregis *Indiæ Ariæ Saldagda*, imò Imperatoris *Mogorum Acabar*, jussu consilioque, tum ad *Cataium* explorandum; tum ad incolas intermediorum Regnorum Christiana Lege imbuendos decretum erat; Certè illud ea quoque qua fieri potuit diligentia & sollicitudine à *Benedicto Goësi* viro prudenti & cordato, nec non linguâ Persica, quam longâ morâ in Regno, *Mogorum* ipsique *Acabar*, Regi familiaris optime didicerat, peractum fuit. *Benedictus* itaque diplomate Regis *Mogorum* nec non Proregis *Indiæ* supra memorati necessariis subsidiis tanto itinere congruis affatim instructus, Armenorum assumpto habitu, nomine quoque *Benedicti* in *Abdulla*, quod servum Dei notat, mutato, Armeno homine *Isaac* in itineris individuum comitem adscito, anno 1603. per solemnes jejuniorum dies ex *Labor* Regia *Mogorum* movens iter versus Regnum *Cascar* unâ cum 500 hominum congregatione, quam *Caravanam* vocant, magno jumentorum, camelorum & curruum numero orditus est, menstruo itinere in urbem *Athec* sub jurisdictione *Mogoris* appulit; trajectoque flumine *Indo*, post bimestre spacium urbem *Passaur* attigit, ubi ab Eremita instructus audivit menstruo spatio versus Boream Regionem *Caphurstan* esse, id est terram infidelium, de qua

infra, pluribus, Christianis refertam esse, quam tamen *Caravanâ* impeditus transire non licuit. Hinc 25 25 dierum. dierum curriculo in urbem pervenit, cui *Ghideli* nomen est, ubi à latronibus multum periculi subiit. Hinc movens intra 20 dies *Cabul* 20 diebus. urbem tenuit, urbem *Mogoris* jurisdictioni adhuc subjectam. Hinc *Chiaracar* urbem ferro divitem, & ex ea decem diebus in *Parvân* ultimum *Mogolici* Regni oppidum pervenit. 10 diebus. *Parvân*. 20 diebus.

Post quinque dierum quietem, 20 20 dierum spatio per altissimos montes in Regionem cui *Ancheran* nomen est, & post alios 15. *Calciâ* urbem appulit, & decendio peracto in locum quendam *Gialalabath* dictum venit, *Brachanum* teloniis celebrem; post quindecendium in *Talhan*, & hinc in *Chaman* progressus ingentia latronum pericula incurrit, quibus evitatis, tandem *Ciaciunor* tenuit, & post decendium *Sarpanil* desertum locum transeuntes per altissimum montem viginti dierum itinere in *Sacril* provinciam pervenit, post biduum ad pedem montis *Cecialath*, in quo ob nivium multitudinem multi frigoris vehementia periêre, pervenit, sex diebus in nive peractis in *Tamgheran* 15 dieb. *Tamgheran*. 15 dieb. *Faconich*. 5 dieb. *Hiarchan*. 5 dieb. Regnum *Cascar*, & post 14. dies *Faconich*, & post dies quinque *Hiarcham Cascaris* metropolim & finem *Cabulensis* pervenit; Regio tota *Mahometis* legem sectatur. Atque hinc ex *Hiarcham* in *Cathaium* per *Caravanam* expeditionis initium est, eorum tamen qui certò se intra Regnum admittendos fore norunt; Negotiatio quasi tota consistit in *Jaspidis* pretiosi fragmentis, quæ in *Cataio*, id est, *China* plurimi sunt, & duplicis generis est: prius è flumine *Cotan* non procul à Regia, à piscatoribus instar crassiorum silicum educitur: Alterum è montibus erutum in saxeas laminas duabus fere ulnis longas diffinditur. Distat hic Mons *Cansangu* à Regia vicendio circiter, & mons Lapideus dicitur, in *Char* 10 dieb. *Mons Lapideus*. 10 dieb. tis Geographicis passim notus. Hinc itaque iter post longam moram de-

Iter Bene-
dicti Goësi ad
Cataium de-
regendum.

عبدالله

Adoritur
iter anno
1603. Ex
Labor.

Athec.

Passaur.

Passaur.

Idci.

Hancialix.

Acſu pet
defertum.Gucia
20. dieb.Pucian.
Turphan.Camul
9. dieb.Muri Sinen-
ſis Regni.
Socien.Regnum
Usbec.

nuò orditus Benedictus, primum *Iolci-Telonium* Regni appulit, hinc 25. dierum itinere ſequentia loca peragravit: *Hancialix*, *Alcegbet*, *Hagabathet*, *Egriar*, *Mefetelec*, *Thalec*, *Horma*, *Thoantac*, *Mingieda*, *Capetalcol*, *Zilan*, *Sarogne betal*, *Cambaſo*, *Aconſerſec*, *Ciacor*, *Acſu*. *Acſu* oppidum eſt Regni *Casſcar*, à quo per deſertum, quod *Caracatai*, id eſt *nigra Cataia* dicitur, laborioſo itinere proſectus, in *Oitograch*, *Gazò*, *Casſiani*, *Dellai*, *Saregabadal*, *Ugan* ac tandem *Guciam* pervenit: Hinc abiens 25. dierum itinere in urbem *Cialis* pervenit, quæ eſt ſub iuriſdictione Regis *Casſcar*, ubi *Saraceni* ex præteriti anni *Caravana* ex *Cataio*, id eſt, *Pekino Sinarum* Regia redeunt, Benedicto noſtro mira de P. Matthæo Riccio, ejuſque ſociis narrarunt; Atque proinde hic Noſter primo *Sinarum* loco ſe *Cataium* reperiſſe, miratus eſt. Hinc 20. diebus in *Pucian* ejuſdem Regni oppidum, & hinc *Turphan* & *Aramuth*, ac tandem in *Camul* munitam urbem appulit. Ex *Camul* novendio ad Borealis tandem tantoperè deſiderati Regni *Sinenſis* muros, ad locum, qui *Chiaicum* dicitur, appulit, ubi & intra muros admiſſus diei unius itinere *Socien* urbem primam *Sinenſem* ingreſſus, aliud præter *Chinam*, *Cataium* non reperit; ut proinde omnem poſterum de genuino *Catai* ſitu, quod à *Saracenis* cum *China* paſſim confunditur, ſcrupulum depoſuerit. Nota tamen hoc iter ex *Laor* verſus Boream longius protractum, cum ex *Laor* per multò compendioſiorem viam, terminum ſuum attingere potuiſſet; Verùm uti hoc per *Thebeticos montes* iter nondum detectum erat, ita quoque illud in *Uſbec* & *Samercandam* tunc temporis uſitatus, etſi per ingentes ambages devium & vias undique & undique latrociniis infame, negotiatorum conſuetudini ſe accommodans tentare coactus fuit. Eſt regnum *Uſbec* vaſto regionum intervallo ex Occaſu in Ortum extenſum, tribus maxi-

mis Regnis conflatum, quorum prius Regnum *Samarcanda* ortu *Tamberlanis* celebre; Alterum *Tarphan*; Tertium *Turphan* dicitur; omnia *Mahumedis* legibus infamia; homines, quod de *Scythis* hiftoriæ memorant, crudeles, latrones, ſanguinarii, & capitales Chriſtianorum hoſtes; unde Regnum iſtud Chriſtianis proſus modò impervium eſt, niſi iis forſan qui negato Chriſto, impio *Mahumeti* adhærere velint. Atq; hoc eſt ex *Uſbeck* in *Cataium* iter.

Iter verò quod P. Antonius Andrada Luſitanus in Regnum *Thebet* aggreſſus fuit, tale eſt: Ex *Labor Gangem* trajiciens primò in *Scringer* & *Ciapharangam* urbes ingentes populoliſſimasque, ex hiſce per altiſſimum montem tranſgreſſus in ſummitate ejus ingentem lacum, commune *Indi*, *Gangis* cæterorumque *Indiæ* majorum fluminum hydrophylacium detectum obſervavit; & hinc multorum dierum itinere per altos pariter montes in *Redoc* frigidiffimam Regionem Borealem, ejuſdemque nominis urbem pervenit; ex qua per Regnum *Maranga* & *Tanchuticum* *Tartarorum* Regnum biſeſtri ſpatio facilè *Cataium*, id eſt, *China* attingi poteſt.

Iter P. Andradæ.

Ex Labor, Scringer, Ciapharangue.

Mons Gangis & Indi.

Redoc.

Maranga, Tanchut, China.

S. II.

Iter aliud è *China* in *Mogor* à noſtris Patribus P. Alberto Dorville & P. Jo. Grubero expeditum. De quo vide *Mappam*.

1. Ex *Pequino* itaque hi Patres anno 1661. menſe Junio, in *Singſu* triginta dierum, & hinc *Sining* ſive *Siningſu*, totidem ferè dierum decurſu tranſacto bis croceo flumine, quod *Hoang* vocant, tranſito, confecerunt iter. Eſt autem *Sining*, ſive *Siningſu* urbs magna & populoliſa ad vaſtos iſtos Regni *Sinarum* muros extructa, per quorum portam primus in *Cathaium* ſive *Chinam* aditus patet ex *India* negotiantibus, ubi & commo-

Iter Pekino ad Singſu urbem ad muros ſitam.

commorari coguntur usque dum ulterior à Rege introitus concedatur. Urbs hæc sub elevatione poli 36. grad. min. 20. constituitur.

Iter à Muris
per deser-
tum *Kal-*
mak usque
ad initium
Regni *Laf-*
sub.

2. A *Sining* trimestri spatio per *Kalmak Tartariae* desertum usque ad initium Regni *Lassa*, quod & *Barantola Tartari* vocant, pervenerunt. Desertum vero partim montosum, partim planum, sabulo arenisque confitum, sterile prorsus & infœcundum, cui tamen subindè natura providit nonnullis rivis, quorum ripæ jumentis herbarum virentium pascuorumque sufficientem copiam destinant: cæterum desertum uti ab intimis *Indiæ* mediterraneis originem ducit, ità quoque ex Meridie in Boream rectà extensum, qui ejus terminum in hunc usque diem exploraverit, inventus est nemo: putant multi illud ad mare usque glaciale extendi, de quo pluribus in *Mundo Subterraneo*. Habet autem varia nomina; *Paulus Marcus Venetus* illud desertum *Lop* vocat, diabolicis illusionibus spectorumque passim comparentium multitudine infame, de quo nihil nostri Patres memorant, cum semel atque iterum hujusmodi spectra comparuisse, non comprobet perpetuam eorundem omnibus semper comparentium continuationem. *Tartari* olim desertum *Belgian*, modò *Samo*, aut *Sinenses Kalmuk*, alii *Caracathai*, id est, nigram *Catajam* vocant, ubi præter ingentis magnitudinis Tauros Sylvestres nulum cæteroquin animal reperias. *Tartari* tamen, desertis assueti, illud nullo non tempore vagabundi peragrunt; hordas quoque suas, ubi rivum pascuis commodum repererunt, ibidem fundant. Hordæ *Tartarorum* sunt casæ, hominibus pecoribusque recipiendis aptæ, uti Figura indicat.

29. r. l.
poli.

3. E *Lassa* sive *Barantola* sub 29. grad. 6. min. elevat. Poli constituta, usque ad radicem montis *Langur* quadriduo venerunt. Est autem *Langur* mons omnium altissimus, ità ut in summitate ejus viatores vix respirare ob aëris subtilitatem queant; neque is ob virulentas non-

Mons altis-
simus *Langur*
dictus.

nullarum herbarum exhalationes æstivo tempore, sine manifesto vitæ periculo transiri possit. Per hunc montem ob horrenda præcipitia & scopulosos tractus, neque currus, neque jumentum transire potest, sed pedestri itinere totum iter conficiendum est, spatio ferè menstruo usque ad *Cuthi* primam Regni *Necbal* urbem: quamvis autem hic montosus tractus sit transitu difficilis, providit tamen natura de magna aquarum undique ex montium cavernis erumpentium tam calidarum, quàm frigidarum copia; nec non piscium pro hominibus, pascuorumque pro jumentis ubertate: hunc ego tractum eundem esse puto, quem *Ptolomæus* sub *Caucaseorum* montium serie catenam, longè latèq; in Ortum suisque fimbriis in Meridiem & Boream protractam *Parapanisum* vocat. *Paulus Marcus Venetus Belor*, alii aliis nominibus pro diversitate nationum, per quas transit, nuncupant.

Cuthia urbs
regni *Nec-*
bal.

Belor.

4. Ex *Cuthi* quinque dierum itinere pervenitur ad urbem *Nesti*, Regni *Necbal*, in quo omnes idololatricæ tenebris involuti sine ullo Christianæ fidei signo vivunt; abundat tamen rebus omnibus ad vitam sustentandam necessariis, ita ut 30. aut 40. gallinæ pro uno scuto passim vendantur.

Nesti urbs
Regni *Nec-*
bal.

5. Ex *Nesti* in urbem metropolitānam Regni *Necbal*, quæ *Cadmendu* dicitur, sub elevat. poli 27. grad. 5. min. constitutam, 6 dierum itinere pervenitur. ubi Rex potens, etsi gentilis, Christianæ legi tamen haud contrarius residet.

Metropolis
Necbal
Cadmendu
27. gr.

6. Ex *Cadmendu* medii diei itinere ad urbem *Necbal* totius Regni sedem, quam & *Baddan* vocant, pervenitur.

Badda.

7. Ex *Necbal* quinque dierum itinere urbs *Hedonda* occurrit, Regni *Marangæ* colonia, sub altitudine Poli 26. grad. 36. min. constituta.

Urbs *Hedon-*
da Regni
Marangæ
Colonia
26. gr.

8. Ex *Hedonda* octiduo pervenitur usque in *Mutgari*, quæ est prima Regni *Mogorici* civitas.

Mutgari
Mogoris
Urbs

9. Ex *Mutgari* decem dierum iter est

Battana
urbs *Bengalæ*
25 gr.

Benares
urbs 24 gr.

est usque in *Battana*, quæ est civitas Regni *Bengalæ* ad *Gangem*, sub elevat. poli 25. gr. 44. min. constituta.

10. Ex *Battana* octo dierum spatium pervenitur in *Benares*, urbem populosam ad *Gangem*, & sub elevat. poli 24. gr. 50. min. constitutam, estque celebris ob *Brachmanum* Academiam, quæ ibidem floret, in qua & omnes scientiæ Regionis propriæ, veriùs superstitiones inauditæ docentur.

11. Ex *Benares* ad *Catampor* undecim dierum, & ex hac in *Agran* septem dierum iter est. *Catampor.*
Agran.

Ex *Peckino* itaque *Agram* usque, iter est continuatum, 214 dierum. Si moram spectas *Caravanarum*, iter est unius anni & duorum mensium circiter. Atque hæc oretenus à supramemoratis Patribus accepi, qui illud, uti descripsimus, iter confecerunt.

CAPUT IV.

De vario habitu, moribus & consuetudinibus hominum illorum Regnorum, per quæ dicti Patres, Albertus Dorville & P. Gruberus transeuntes observarunt, depinxeruntque.

TI Regna, quæ dicti Patres, itinere hucusque à nemine Europæorum tentato, transierunt, Geographis ignota fuerunt, ita quoque multa, haud indigna consideratione circa habitus, mores & consuetudines gentium observarunt, quæ quâ picturis, quâ scriptis consignata mihi datâ operâ, ut confecto ab ipsis itineri infererentur, reliquerunt, quod modò opportunè præstandum duxi.

Ex *Pekino* itaque Metropoli Sinarum, & Imperiali Sede moventes, bimestris temporis spatium ad muros famosissimos pervenerunt, ad quos urbs ingens *Siningfû* sita, murorum veluti præsidium quoddam contra Tartaros tutissimum, ubi murorum tam celebrium structuram, quantum istius loci ratio ferebat, diligentissimè ab ipsis observatam delineatamque in *Fine Libri* exhibuimus; addideruntque, muros tantæ latitudinis esse, ut sex equites eam commodè absque eo quod unus alterum impediat, in uno ordine constituti percurrant; unde ab indigenis *Siningfû* eos frequenter visitari ajebant, tum ad aëris saluberrimi, qui ex arenoso adjacente deserto perflat, fruitio-

nem, tum ad exercitia alia relaxandæ mentis gratia, peragenda, mirè opportunos; est enim admodum altus, ut prospectu undique & undique patentissimo, nec non amœnissimo facile indigenas ad se eliciat, tum ob dictas causas, tum ob summam scalarum, quæ ad eum ascensum præstant, commoditatem, Longitudinem verò latissimi muri usque ad alteram portam, per quam in civitatem *Sucien* transitur ex deserto, tantam esse, ut octodecim ferè dierum spatium vix transiri possit, quos multi non tam negotiorum conficiendorum necessitate, quàm curiositate ducti, obtentâ prius à Gubernatore *Siningfû* facultate, nec non comiteatu sufficienti instructi conficiunt; ajunt enim innumeras ex eo habitationes intra murum obvias veluti ex alto monte spectari; extra verò in adjacente deserto, uti oretenus ab Indigenis sibi narrari audierant, omnis generis ferocium belluarum, uti sunt Tigrides, Leones, Elephantes, Rhinocerotes, Leopardi, Sylvestres Tauri, Monocerotes, (est ea Asinorum cornutorum species quædam) miris insolitisque spectaculis ex alta veluti turri ab omnibus insultantium bestiarum periculis immunes recrea-

Omnis generis belluarum in arenoso deserto certis anni temporibus stabulantes ex muri summitate summa volupate à curiosis inspectantur.

Murorum
Siningfû
descriptio.

ri, potissimum ex ea muri parte, quæ in Austrum tendens ad regiones magis habitatas, ut *Quamsi*, *Junnam* & *Tibet* appropinquat; hinc enim ad fluvium croceum, murisque vicina loca, dumetis senticetisque conferta, certis anni temporibus, dum pabuli, tum venationis causa agminatim se conferre solent.

Egressi itaque hanc stupendi muri vastitatem dicti Patres, statim rivum piscibus refertum obvium invenerunt, quorum non exiguam copiam cœnæ in subdiali tentorio apparatus reservarunt. Transito quoque flumine croceo extra muros, statim vastissimum illud desertum *Kalmak*, desertum montibus & campis sterile, horridum & formidabile ingressi,

ad *Barantolæ* Regnum usque trimestri spatio confecerunt. Hoc desertum quantumvis squalidum sit, à *Tartaris* tamen, quos *Kalmuk* vocant, constitutis anni temporibus, ubi ad ripas fluminum major pascuorum copia est, per hordas, quæ portatiles non incongruè civitates dici merentur, habitatur; *Tartaris* desertum hinc inde longè latèque latrocinandi causa divagantibus; unde ad *Tartarorum* insultantium violentiam propulsandam valida manu *Caravanam* instructam esse oportet. Patres uti sæpè in eorum habitacula per hoc desertum sparsa inciderunt, ita quoque singulorum habitus, eo modo, quo hic exhibentur, delinearunt.

Desertum
Kalmak.

I. Lama Tartarus.

III. Foemina ex Kalmak.

II. Tartarus ex Kalmak.

IV. Rota volubilis.

A. Habitatio Tartarorum.

Habitus
Tartarorum
Kalmak.

Tartarus, quem Figura I. exhibet, habitum gerit *Lamae*, qui sunt Tartaricæ

gentis *Kalmak* Sacrificuli, seu sacrorum præsides, pileo utuntur rubro colore tincto,

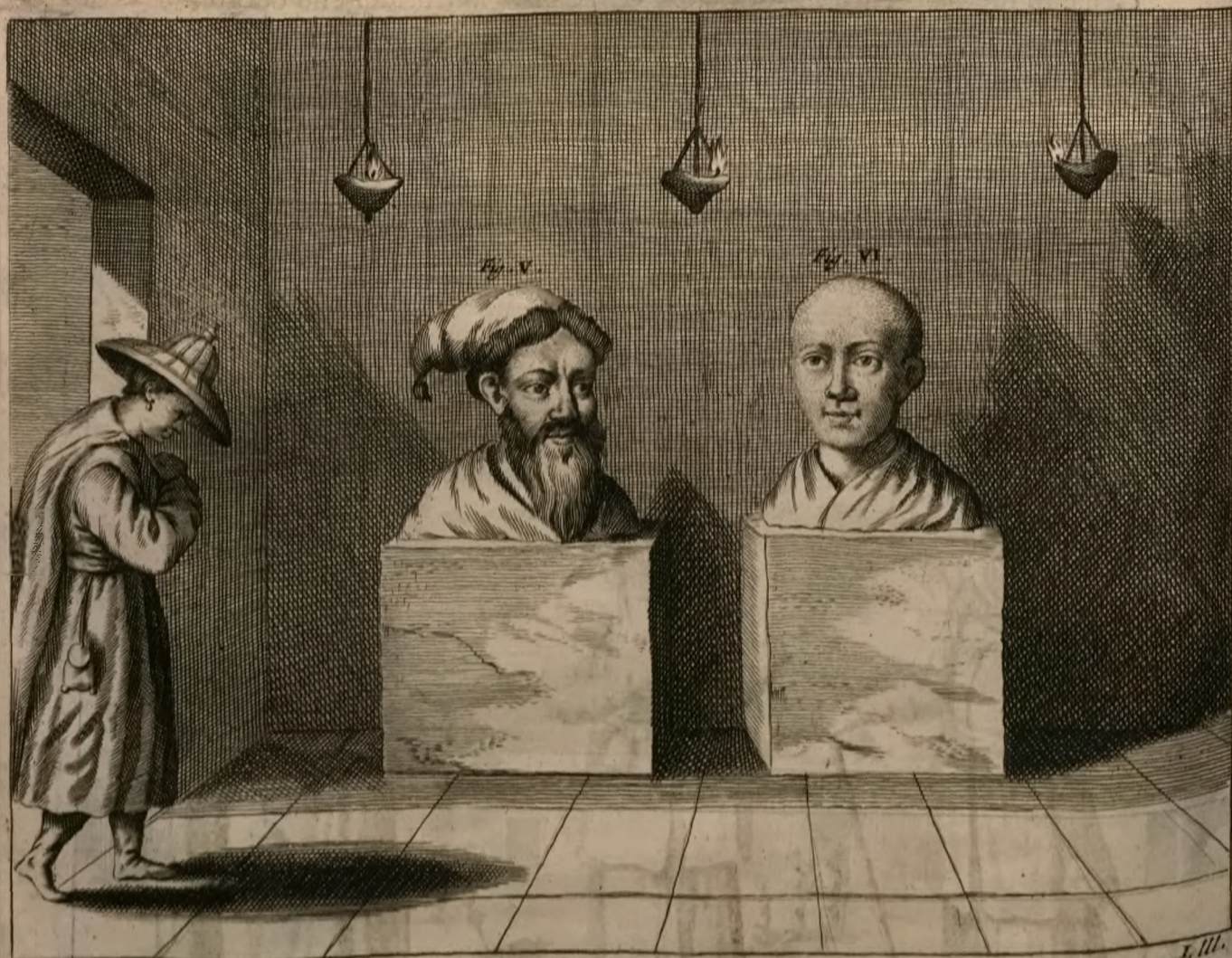
tincto, toga alba retrò contorta, baltheo rubro, & tunica flava induuntur, ex cujus cingulo bursa dependet, uti I. Figura exhibet.

Fig. II.

Fig. III.

II. Figura Tartarum *Kalmak* exhibet, veste pellicea & cappa flava indutum. Figura III. sceminam Tartaram è *Kalmak* exprimit, veste ex pelle, vel ex viridi aut rubra materia indutam; singulæ verò pentaculum quoddam seu amuletum collo appensum, utique ad

malorum averruncationem gestant. Habitationem eorum Figura A. exprimit, estque tentorium Tartaricum intrinsecus ex parvis plicatilibus bacillis confectum, exterius verò rudi ex certæ lanæ materia funibusque constricta contextum. IV. Figura exhibet instrumentum, & est rota volubilis in sceptri formam, quæ tempore, quo *Lamae* orant, ab adstantibus superstitiosis circumagitur.

V. Effigies *Han* Regis *Tanguth* mortui, qui pro Deo colitur.

VI. Effigies *Deue* Regis *Tanguth*.

Fig. V.
Effigies
Regis
Tanguth.

V. Figura veram effigiem exhibet *Han* Regis *Tanguth* demortui, quem dicunt quatuordecim habuisse filios, & ob insignem bonitatem & justitiam administratam, omnes indigenæ cum veluti sanctum, cultu

Deis suis proprio venerantur; fusca dicitur fuisse facie, barba castanei coloris & mista canis, oculis protuberantibus. Est autem *Tanguth* ingens *Tartariæ* Regnum, cujus non exiguum partem transierunt Patres Regem-

Tanguth
Regnum
Tartariæ.

Fig. VI.

gemque, quem *Devam* vocant, ibidem sub ea forma, quam Figura VI. indicat, ipso Rege jubente, delineavit P. Joannes Gruberus: facies fusca

est, cæterum vestitui ejus *Lamæ*, quem I. Figurâ exhibuimus, prorsus similis est.

VIII. Ejusdem pars posterior.

VII. Tartaræ Septentrionalis anterior pars.

Erat tum temporis in Aula *Devæ* Regis *Tanguth* scæmina ex *Tartaria* Septentrionali oriunda, quæ uti insolito habitu ornabatur, ita quoque non indigna visa fuit, quæ à Patre ad vivum delinearetur: plexos gerit in

modum funiculorum Capillos, conchis marinis in capite & cingulo exornata; vide Figuram VII. & VIII. anteriori, posteriorique parte exhibitam.

Fig. VII. & VIII.

Erant & in eadem Regiscuria Aulici quidam, quorum si habitum consideres, is totus foemineus est, nisi quod rubri coloris pallio *Lamarum*

more utantur; vide Figuram X. & XI. cæterum popularem gentis Tanguticæ utriusque sexus habitum exhibent Figuræ XII. & XIII.

Fig. X.
& XI.

Fig. XII.
& XIII.

XI. Alius habitus Viri Aulici.

IX. Trophæa, quæ in summis Montium cum adoratione magno *Lamæ* eriguntur, pro conservatione Hominum & Equorum.

X. Habitus Viri Aulici sub Habitu Foemineo.

Execrandus mos in Regno Tanguticæ introductus.

Est in istiusmodi Regnis *Tanguth* & *Barantula*, astutia & fraude Sathane horrendus & execrandus mos introductus, is videlicet, qui sequitur: Puerum eligunt viribus robustum, cui potestatem dant, ut constitutis diebus anni, quemcunque obviam habuerint hominem cujuscunque sexus & ætatis, nullo respectu aut discrimine habito, armis, quibus instruitur, conficiat; hoc enim pacto interfe-

ctos, mox veluti à *Menipe* Deastrâ quam colunt consecratos, æternos honores & felicissimum statum consequi, stolidè & amenter sibi persuadent. Puer mirè variegato amictu, gladio, pharetra, sagittisque instructus, nec non vexillorum trophæis aggravatus, constituto tempore à dæmone, cui consecratus dicitur, obsessus, maxima furia domo elapsus per compita & plateas divagatur,

XII. Habitus communis in Regno *Tanchuth*.

XIII. Habitus ejusdem Gentis.

XIV. Effigies Pueri dæmoniacy, dum mactat homines, *Phut* nomine.

tur, omnes sibi obvios, nulla resistentia facta, pro libitu interficit; hunc patria lingua *Buth*, quod *interfectorem* significat, vocant, undè Patres cum eo prorsus modo, quo ipsi, dum eodem tempore ibi morarentur, viderant, depinxerunt, ut XIV. Figura docet.

Sunt intra vastissimum *Tanguticum* Regnum alia Regna inclusa, & sunt primò *Barantola*, quam etiam *Lassa* vocant, cum cognomine Metropoli Regni. Regem proprium habet, totum fœdis gentilitatis erroribus intricatum, differentia Numinum Idola colit; inter quæ principem locum obtinet, quod *Menipe* vocant, & novemplici capitum discrimine in conum monstroso fasti-

gio assurgit, de quo in sequentibus, de Numinibus seu Idolis Sinensium πολυκεφάλοις uberius loquimur. Ante hoc stulta gens insolitis gesticulationibus sacra sua facit, identidem verba hæc repetens: *O Manipe mi hum, O Manipe mi hum*; id est, *Manipe salva nos*. Quin & stulti homines varia ad Numen propitiandum cibaria ei apponunt, similiaque ειδωλομανίας abominanda specimina peragunt. Nostri Patres ad cœcitatem harum gentium commiseratione & deploratione dignam demonstrandam, Idolum sub ea forma, quâ viderant ipsi, & quam Figura XVII. exhibet, quamvis illa quoque sub eo habitu, quem XXI. Figura ostendit, exhibetur, mihi depingendam communicarunt.

Fig. XVII.

Menipe Numen *Tan-*
guti *corum*
απολυκεφαλίου

Exhi-

XVII. Idolum *Manipe* in urbe
Barantola Regni *Lassa*.

XXI. Aliud Idolum
Manipe.

Exhibetur & aliud in *Barantola* falsæ divinitatis spectaculum, quod uti fidem ferè humanam excedere videtur, ità quoque singulari curâ dilucidandum est. Narrant Patres, dum *Barantola* ad integros duos menses opportunitatem *Caravane* operturi commorarentur, multa sese circa gentis mores & instituta observasse, quorum aliqua ridicula sunt, alia etiam execranda occurrunt. Duo hoc in Regno Reges sunt, quorum prior Regni negotiis rectè administrandis incumbit, & *Deva* dicitur, cujus effigiem VI. Figura refert; Alter ab omni negotiorum extraneorum mole avulsus, intra secretos Palatii sui secessus otio indulgens, Numinis instar adoratur, non solum

ab indigenis, sed & omnibus *Tartaria* Regibus subditis, susceptâ ad eum voluntariâ peregrinatione; hunc veluti Deum verum & vivum, quem & Patrem æternum & coelestem vocant, magna munerum, quæ eidem offerre solent, attestatione adorant. Sedet is in obscuro Palatii sui conclavi, uti Figura XIX. monstrat, auro argentoque ornato, nec non multiplici ardentium lampadum apparatu illustrato, in eminenti loco supra culcitram, cui pretiosi tapetes substernantur, ad quem advenæ capitibus humi prostratis advoluti, non secus ac Summo Pontifici pedes incredibili veneratione osculantur; ut vel inde Dæmonis fraudulentia luculenter appareat, qua

Cerimonie
Patri æterno fieri solent.

Magni *Lama* inauditus & ridiculus cultus.

Deva Rex.

XIX. Effigies magni *Lamæ*
seu *Patris æterni*.

XX. *Han* mortuus Rex *Tanguth*
divinis honoribus colitur.

qua venerationem soli Vicario Christi in terris Romano Pontifici debitam, ad superstitiosum barbararum gentium cultum, uti omnia cætera Christianæ Religionis mysteria, insitâ sibi malignitate, in abusum transulit; Unde uti Patrum patrem Pontificem Romanum Christiani, ita Barbari hunc Deastrum *Magnum Lamam*, id est, *Sacerdotem Magnum*, & *Lamam Lamarum*, id est, *Sacerdotem Sacerdotum* appellant, eò quod ab eo, ceu à fonte quodam tota religionis, seu potius *εἰδωλομασίας* ratio profluat, unde & eundem Patrem quoque *Æternum* vocant. Veruntamen ne moriturus æternitatis duratione exutus videri possit, hinc *Lamæ*, seu Sacrificuli, qui soli ipsi perpetuò adsi-

stunt, ejusque necessitatibus summâ cura & sollicitudine serviunt; Oracula ex ore ejus excerpta simplicioribus advenis mira fucatæ divinitatis simulatione exponunt, hi, inquam, post mortem ejus, ex universo Regno hominem, ipsi quoad omnia simillimum, inquirunt, quem inventum in solium surrogant: atque hoc pacto toti Regno doli fraudisque nesciis, *Patris Æterni* ab inferis septies jam à centenis annis resuscitati, perpetuam durationem evulgantes, adeo firmiter Barbarorum animis diabolica illusione excæcatis persuadent, ut de ejus fide nullus amplius illis scrupulus inhæreat; Unde tantis venerationis inditiis ab omnibus colitur, ut beatum ille se reputet, cui

Modus re-
suscitandi
Lamam.

K

La-

Fig. XVIII

Lamarum (quos summis & pretiosis muneribus cum in finem, non sine magno eorum lucro corrumpere solent) benignitate aliquid ex naturalis feceris sordibus aut urina Magni *Lamæ* obtigerit; ex huiusmodi enim colloportatis, urina quoque cibis commixtâ, ô abominandam sceditatem! contra omnium infirmitatum insultus tutissimos ac probè munitos se fore, stolidissimè sibi imaginantur. Hæc ab Incolis urbis *Barantolæ* Patres magno animi mœrore, ex harum gentium cecitate concepto, audierunt; & quamvis Magnum *Lamam* (eò quod Christianæ Religionis professione prohiberentur, neque ullus alius, nisi præviis cæremoniis Idololatriæ propriis Magni *Lamæ* prius exhibitis, admitti posset) videre non potuerint, ejus tamen effigiem in vestibulo palatii Regii

expositam (in quo accensus lampadibus sicut pictoque non minus, quàm vivo solitæ cærimonie exhibentur) exactè depinxerunt, sub eo habitu, quem Figura XIX. exprimit; Arcis quoque, quam *Bietala* vocant, ad finem urbis *Barantolæ*, in qua Magnus *Lama* residet, schenographiam, quam Figura XVIII. refert, unâ apponendam censuerunt: Tantæ autem authoritatis est in tota *Tartaria*, ut nullus Rex alicubi in augeretur, qui non prius missis Legatis cum inestimabilibus muneribus à Magni *Lamæ* benedictionem pro felici Regni auspicio postulet. Vide quæ in præcedentibus C. VI. de honoribus huic *Lamæ* ab Imperatore Sino-Tartarico exhibitis, fusius exposuimus, ubi & totum hunc supersticiosum Magni *Lamæ* cultum, originem sumpsisse à celebri

Fig. XIX.

Figura XVIII.

lebri illo presbytero Joanne, quem habuisse, ibidem demonstravimus. sedem suam in hoc *Tangutico* Regno Sed hæc de Magno *Lama* sufficiant.

XV. Vetula.

Mulieres ex
Regno *Cain*.

XVI. Juvenis.

Fig. XV.
& XVI.

Viderunt & *Barantolæ* ex vicino Regno *Còin* advenas mulieres, Juvenem & Vetulam hoc habitu, quem Figuræ XV. & XVI. exhibent; mulieres verò nobilitate conspicuæ, omnes capillos per modum fasciculorum plectunt, & retrò contorquent, in fronte rubram fasciam per lis exornatam gestant, in summitate coronam argenteam per modum pyxidis *Turchesiis* & *Coralliis* distinctam portant; vide Figuram XXIII.

Mons *Lan-*
gur altissi-
mus.

Relicto Regno *Lassa* seu *Barantola*, par altissimum montem *Lan-gur*, quem paulò ante descripsimus,

menstruo itinere ad Regnum *Necbal* pervenerunt; ubi nihil ad humanæ vitæ sustentationem rerum necessariarum deesse repererunt, exceptâ fide in Christum, utpotè omnibus gentilitiæ cœcitatibus caligine involutis. Sunt hujus Regni præcipuæ urbes *Cuthi* & *Nesti*. Mos hujus gentis est, ut mulieribus propinantes, potum *Chà* vel vinum alii viri aut foeminae ter eisdem infundant, & inter bibendum tria butyri fragmenta ad amphoræ limbum affigant, unde postea bibentes accepta fronti affigunt. Est & alius in hisce regnis mos immanitate formidandus:

K 2

quo

quo egros suos jam morti vicinos, & desperatâ salute, extra domum in eamporum plenas morticinorum fossas projectos, ibidemque temporum injuriis expositos, sine ulla pietate & commiseratione interire. Post mortem verò partim rapacibus volucris, partim lupis, canibus, similibusque devorandos relinquunt; dum hoc unicum gloriosæ mortis monumentum esse sibi persuadent, intra

vivorum animalium ventres, sepulchrum obtinere. Fœmina horum Regnorum adeò deformes sunt, ut diabolis similiore quàm hominibus videantur, nunquam enim religionis causâ aquâ se lavant, sed oleo quodam putidissimo; quo præterquam quod intolerabilem foetorem spirant, dicto oleo ita inquinantur, ut non homines, sed lamias diceres.

XXIII. Habitus Mulierum nobilium Regni *Tanguthici*.

XXIV. Habitus Fœminæ prope *Cutbi* Urbem Regni *Necbal*.

XXV. Habitus Regni *Necbal*.

Fig. XXIV.
XXV.
XXVI.
XXVII.

Habitus hujus gentis exhibent Figuræ XXIV, XXV, XXVI, XXVII. Cæterum Rex insignem Patribus benevolentiam exhibuit, præsertim obtubum Opticum, de quo nihil iis unquam innotuerat, aliamque curiosam Matheseos supellectilem ipsi exhibitam, quibus adeò captus fuit, ut Patres prorsus apud se retinere con-

stituerit, neque discedere inde passus sit, nisi ubi fide datâ illuc se reversuros spondissent; quod si facerent, domum inibi in Nostrorum usum & exercitum se exstructuram amplissimis redditibus instructam, unâ cum plena ad Christi Legem in suum Regnum introducendam facultate concessâ, pollicitus est.

Ex

XXII. *Tartarus Septentrionalis.*XXVI. & XXVII. *Habitus Regni Necbal.*

Ex *Necbal* discedentes ad cōfinia Regni *Marangæ*, quod Regno *Tebet* insertum est, appulerunt; cujus Metropolis *Radoc*, ultimus itineris in Regnum *Tebet* olim à P. d'Andrada suscepti terminus, ubi multa Christianæ fidei olim inibi plantatæ indicia ex nominibus Dominici, Francisci, Antonii, quibus appellabantur homines, repperunt. Atque ex hinc tandem ad primam Mogolici

Regni jam Orbi noti urbem *Hedonda*, & hinc *Battanam*, *Bengala* ad *Gangem* sitam urbem, & *Benares* urbem Academia *Brachmanum* celebrem, ac tandem *Agram Mogoris* Regiam pertigerunt; ubi P. Albertus Derville itinerum fractus laboribus, intra paucos dies meritorum cumulo plenus, relictâ terrestri, in Cœlestem patriam, uti piè credimus, abiit, mediâ *Europam* inter & *Chinam* viâ.

CAPUT V.

De Mogorum seu Mogulum Regno, ejusque rebus memoratu dignis, unâ cum variis itineribus in illud ex India & China, vel ex illo in Europam quâ confectis, quâ conficiendis.

Residet in vasto illo *Mogulum* Imperio Monarcha potentissimus ex *Tamnerlani* familia oriundus, decimus ordine, *Gelal Edim Mahumed*, magni illius Regis *Accabar* pronepos, qui fuit ex dicta *Tamnerlani* prosapia septimus, vir non minus armis, quam ingenii perspicacitate toto Oriente celeberrimus. Hic primus nostros Patres in Regnum *Mogorum* evocavit ex *India*, non tam curiositate, quam amore Evangelii, & pronitate quâdam naturali, quâ in Christi fidem ferebatur: de qua tamen P. Rudolphum Aquavivam datâ operâ *Goâ* accersitum, differentem libenter audiret, ut tamen veritati palmas daret, impetrari non potuit: unde & morte præventus, quæ abdita sunt Dei judicia, salutem æternam consequi non valuit. Fuit acerrimi judicii Princeps, quamvis *â'uso*, nulloque litterarum genere excultus esset; de variis tamen Religionum statibus, solo rationis dictamine optimè diserebat & Mahumetanam quidem Sectam, prædecessorum exemplo colebat, at tantum abest ut eam magni fecerit, ut potius jocis sannisque eam subinde excipere sit solitus; Brachmanicam verò eo in pretio habuit, ut quemadmodum hanc, ita Turcicam æstimare quidem videretur, at revera verbis & factis rideret utramque. Et quemadmodum viribus potens, robustus corpore, armisque erat exercitissimus; ita quoque quatuor vasta Regna suo Imperio subjugasse scribitur. In publico auditorio eâ majestate refulgebat, ut pauci ex Monarchis simili forma habitus, quâ Numinis instar radiante diademate, ex auro, perlis, lapidibusque inæsti-

mabilis pretii se spectandum præbet, in sede pari apparatu exornata; in manu globum tenet, quo se Orbis dominum, summamque potentiam exprimit: nudis pedibus more Majorum sedet, qui à suis sæpe sæpius interdum pretioso liquore lavantur: habet & appositum vas pretiosum liquorem continens, quo æstivo calore, aut cæteris temporibus, ubi placuerit, se reficiat. Verum cum ejus cætypon seu effigiem sub eo habitu, quo publico consistorio comparere solebat, nostri Patres Romam transmiserint, operæ pretium me facturum existimavi, si hoc loco eam ex authographo depromptam, in gratiam Curiosorum apponerem. Non tamen semper hoc habitu, sed pro diversitate personarum ad solium suum admissarum, alio & alio habitu se exhibere solebat. Cum P. Rudolpho Aquaviva ad se aditum concederet, in solita cum majestate comparuisse scribit nobilis Societatis nostræ historicus P. *Daniel Bartholus*. Numerus Principum præter 20 Reges suos vassallos, qui eum stipabant, non erat. Saracenorum more sedebant supra culcitram holoserico, auroque contextam, de qua meritò illud dici poterat, *Omnis Lapis pretiosus operumentum ejus*: Capitis integumentum erat fascia aureis filis inæstimabilis pretii, lapidibus gemmisque *Indorum* more Regum intorta: vestimentum ad genu usque protensum auro coruscum, nec non opere phrygio floribus foliisque intertextum; cingulum non dispari ornatu concinnatum, nudis quidem pedibus, more Majorum, sed femora subtilissima carbaso ad instar byssi variis striis, perlisque innexis incrispato,

spato spectabantur. Ad unum latus acinacis, ad alterum Ephebis, arcubus, pharetris, cæterisque exoticis armis instructis, circumdabatur. Loquenti gemmæ quasi ex ore, tum ad recordationem eorum quæ dixerat, tum ad Majestatis magnitudinem demonstrandam, decidere videbantur: Verba quæ dicebat arrectis auribus ab adstantibus magno silentio excepta, palimpsestro committebantur. Et cum tantus fuerit, cum Patribus tamen privato colloquio, omni deposita majestate conversabatur; quanta clementia, benignitate & munificentia eos prosequeretur, disputationibus quoque cum *Brachmanis* & *Saracenis* habitis, Lector apud *Bartholum in opusculo de vita & morte P. Rudolphi Aquavivæ* quam prolixissimè descripta reperiet.

Si quandoque Rex ad solitas animi relaxationes se confert, ingenti equitatu associatus, ipse Elephanto magnitudinis insolitæ vehi solet, cui tapes aureus insternitur, una cum throno inæstimabilis pretii apparatu instructo. Bellua verò se Regia Majestate onustam sentiens, proboscide, auribus, pedibus, annulis, armillis aureis ornata dici vix potest quam superbiat, quam sibi ex hujusmodi ornatu placeat. Ubi verò ad locum recreationi destinatum pervenit, ibi complures Elephantæ ad pugnandum dextrè instructi, prius genu flexione in debite reverentiæ honorem Regi exhibita, quasi rationis compotes, varia promuscidis agitatione salutem & felicitatem imprecari videntur, deinde ad pugnam dato signo committuntur; ubi ad stuporem omnium belluarum in pugnando dexteritatem, atque plenam sollicitamque ob Regis præsentiam in victoria obtinenda ambitionem, quadam cum admiratione videre est. Pugna verò, ne acrius pugnando se interimant, signo dato finitâ, pacis fœdus, reciproco quodam proboscidum complexu ineuntes, se ad quietem componunt. In præmium verò concertationum, mox illis ingentes arun-

dinum saccharacearum fascies, quibus libenter vescuntur, cum cæteris pabulis, ipsis gratis, apponuntur: spiritum quoque vini, quam *aquam vitæ* vocant, ex saccharo elicatum ad bibendum, quo ipsis nil gratius accidere potest, porrigunt.

Contigit autem non ante multos annos in hujusmodi ludis Elephantum insignem, & Regi maximè carum, arundinum esu stomachum ita onerasse, ut gravem indè infirmitatem incurreret, quam Medici curaturi, solitis suis medicamentis, nihil profecerunt; bellua interim proboscide intra fauces adacta, apertè aliquid sibi in stomacho, quod ipsam molestaret, latere demonstrare videbatur. Quod Medicus Europæus advertens, brachio pariter in fauces ejus adacto, belluâ id haud illibenter permittente, tandem invenit arundinem in fundo stomachi radicatam, in folia effloruisse; unde materiam prius cataracticis magnæ efficacis medicamentis præparatam, tandem radicitus evulsam, foliis virentibus conspicuam extraxit; & una belluam pristinæ suæ sanitati restituit, magno Regis gaudio, nec non pari Medici lucro. Dicitur habere ad quinque millia Elephantorum, in quorum sustentatione redditus, quasi unius Regni insumuntur. Innumera hoc loco de similibus dici possent, sed ne limites instituti nostri transcamus, ad argumentum nobis propositum revertamur.

Agra Regni *Mogolici*, *Indiæ* quæ intra *Gangem* & *Indiam* intermediæ Caput & Metropolis, à Rege *Accabar* ob amœnitatem loci, quâ capiebatur, post de victam *Gazaratam* fundata, qui prius in *Lahor* Boreali Regia sedem suam fixerat; Regnum *Mogoricum* inter *Indum* & *Gangem* ab Occasu & Ortum, quod *Indostan* vulgò dicitur, concluditur; à Meridie partim Oceano, partim Regno *Decan*; à Borea *Usbec* Tebeticis montibus & Regnis *Srinagar*, *Caparangue*, *Radoc*, ab Ortum *Necbal* Regno terminatur; ob ampli-

Mogoris
situs.

Triplici lin-
gua utun-
tur.

amplitudinem & potentiam Regum, Imperii nomine haud indignum, omnibus ad vitam deliciosè sustentandam egregiè instructum; idiomate triplici utitur: Persico, Indostanico, & Brachmanico; quorum primum Regium, eò quod Aula Regia eò potissimum utatur; alterum Plebejum; tertium Sapientum dicitur, quo non nisi Sapientes Gentilium, quos *Brachmanes* vocant, utuntur; tantaque sub veneratione tenent, ut vix sit, qui ejus addiscendæ etiam multis promissis & persolutis pecuniis copiam faciat; etsi P. Henricus Roth cam à *Brachmane* Legi Christianæ valde addicto Magistro usus, intra sexennium perfectè didicerit, ejusque Grammaticam conscripserit, quæ, utinam suo tempore lucem videret, multam sanè ad obstinatos *Brachmanum* in superstitiosis suis dogmatis animos convertendos iis, qui in istiusmodi Regionem mittuntur, Apostolicis viris profuturam censeo; sed de hac Lingua in sequentibus fusiùs.

Quæ ani-
malia in
Regno Mo-
gor.

Regnum innumeris Elephantis, Camelis, Equis, Gazellis, Simiis cæterisque *Europæ* etiam consuetis animalibus refertum est; oriza, frumento, saccharo abundat; vino ut plurimum utuntur ex saccharo destillato; solo vino ex vitibus destituti; quo tamen Senior Rex unicè delectatur, magno *Batavorum*, *Lusitanorum*, *Anglorumque*, qui illud ex *Europa* advehunt, lucro. Fodinis auri & argenti, cæterorumque metallorum, sine tamen cultura, naturaliter turget; undè sive inscitia, sive laborum tædio percussi, nullam in auro eruendo operam dant, solis arenis aureis fluminum & frustulis jam à natura decoctis intra montium convallia repertis contenti. Ex *Gangis* fundo omnis generis pretiosi lapides extrahuntur, quorum nonnulli omnis generis animalia, plantarum, aliarumque rerum figuras exhibent; quamvis etiam magna Adamantum vis ex *Bengalæ* vicinorum Regnorum montibus erutorum copia advecta, vili

Fodinis
metallicis
abundat.

Ganges fe-
raz pretiosis
lapidibus.

Adamantes
ex *Bengalæ*.

pretio exteris divendatur. Clima à Tropico Cancris in Boream extensum, maxima ex parte constitutum, calidum est; Sol æstivus ita noxius est, ut nemo sine manifesto febris pestiferæ periculo, illum sub meridiem sustinere queat; Aquæ fictilibus inditæ vasis, non secus ac si in cacabo igni supposito ebulliunt. Unde venenosorum serpentum, scorpionum, aliorumque insectorum insectorum ingens copia, tantæ virulentiae, ut vix eo imbutis destruendo antidotum reperiatur congruum.

Sol noxius.

Virulentia
Serpentum.

De miris virtutibus Lapidis Serpentini, quem Lusitani la Pie- dra della Cobra vocant.

Inventus est Lapis quidam à *Brachmanibus*, partim naturalis in Serpentes coneretus, quem Lusitani *Cobra de Capelos*, id est, *Serpentem* seu *Colubrum pilosum* vocant; partim artificialis, ex variis venenosorum animalium potissimum hujus Colubri pilosi portionibus confectus, qui lapis solis intoxicatis antidotum præstat tempestivè adhibitum; remedium ferè toti *Indiæ*, nec non *Chinæ* usitatum: & sanè non credidissimè, nisi cum hæc scribo, experimentum Lapidis fecissem in cane à vipera morso; hic enim Lapis vulnere à vipera cani iussit mox appositus, protinus ita agglutinabatur, ut vix amplius distrahi posset, manebatque tamdiù affixus vulnere, donec exucto omni veneno hirudinis adinstar jam satur sponte sua decideret; quo peracto canis paulatim jam liber à veneno, etsi aliquanto tempore torpidus, ad se tamen tandem rediit, pristinae sanitati propediem restitutus. Hoc eodem tempore eximius Physiologus *Carolus Magnus* Romanus in homine quoque à vipera morso hujus rei summæ effectus felicitate experimentum ad veritatem explorandam sumpsit. Lapis vero intra lac conjectus, omni mox veneno deposito, suo nitori, non dicam

Antidotum
mirabile
quod Lapis
Serpentinus
præbet.

virtu-

virtutis attractivæ robore diminutus, | vo-viridem colorem ob veneni vim
sed & eo auctus, redditur, lacte in fla- | degenerante. Figura Colubri, hæc est.

Forma Lapidis & quan-
titas vera.

Serpens Capillatus, Lusitanis
Cobra de Cabelo.

Narravit mihi supracitatus *P. Henricus Roth*, qui tres ejusmodi lapides mihi dono dederat, se multiplex in *Mogoris* Regno hujus lapidis experimentum fecisse; primò in suo famulo, à scorpione in manu percussò, cujus vulnere cum vix dum lapidem applicuisset, cum ecce totum venenum jam intra brachii longitudinem diffusum, retroagi coeptum, & à lapide tantà proportionem attractum fuit, ut servus veneni jam ad hunc, modò ad viciniorem plagæ locum, affluxum digito monstraret, & cum jam vul-

neris locum attigisset, tunc lapis veluti suo jam officio probè functus, qui plagæ inseparabiliter fixus hæserat, suâ sponte delapsus hominem perfectæ sanitati reliquit. Alterum probavit in hominis pestifero bubone, cui primò inciso cum lapidem applicuisset, hominem intra breve tempus exucto veneno liberum ab omni infirmitate restituit. Præstat hoc non solum naturalis, sed & artificialis lapis, ex contusis hujusmodi intra serpentes lapideis frustulis, vel etiam vitalium ex capitis, cordis, hepatis, l. dentium-

Artificialis
lapis quo-
modo fiat.

dentiumque unâ mistis portionibus terræ sigillatæ, ut equidem puto; arte singulari (quam nemo adhuc à *Brachmanibus* aut *Ioguis* etiam magna pecuniæ vi oblata impetrare potuit) confectus. Undè si quis habuerit similem lapidem, qui dictos effectus non præstet, is pro spurio & falso meritò habendus est, quod Lectorem notare velim. Facit hujus lapidis mentionem quoque P. Michaël Boimus in sua Flora Sinensi fol. signato litera M. hisce verbis: *In India & Regno Quamsi in quorundam certi generis serpentum (quos Cobras de Cabelo, id est, Capillatos Serpentes Lusitani vocant) capitibus lapis reperitur contra morsus ibidem à serpentibus inflictos homini alias spatio 24 horarum interituro. Lapis hic rotundus (lenticularis ut plurimum Figura) coloris in medio albi, & circumcinctus glauci aut cerulei; vulneri applicatus per se ipsum hæret, veneno verò jam plenus decidit, post lacti immersus per aliquam moram ad statum naturalem se reducit. Lapis hic non omnibus communis, si iterato vulneri adhæreat, virus omne exhaustum non fuit; si non adhæreat, moribundo indigenæ de superato mortis periculo congratulantur. Reperta quoque radix quæpiam contra venenum hujus morsus vocata à Lusitanis Raiz de Cobra, id est, radix serpentis, quam masticare opus est, quoadusque bis aut ter eructet homo.* Hæc de Lapide Serpentino sufficiant, quæ, ut suprà dixi, nunquam credidissim, nisi ipse hujus rei in cane experimentum omnium spectantium admiratione sumpsissem. Quænam verò sit vis illa magnetica, quæ tam sollicitè ad se venenum cujuscunque tandem generis, attrahat, tantâ zelotypiâ ambiat, tantâ fame alliciat, ut eo satiari vix posse videatur, neque se à vulneris loco amoveat, donec exsucto omni viru tandem veluti satur suapte sponte decidat; certò determinare vix audeam, neque difficultas assumendæ causæ, nisi ex magneticis nostris, in *Arte Magnetica* traditis principiis, uti exiis, quæ in

Libro Nono Mundi Subterranei de venenorum sympathia & antipathia tradimus, solvi posse videtur, ad quæ Lectorem curiosum remitto: addam hoc loco de potenti veneno, quod in se continent pili barbæ Tigridis: Tigris animal asini ferè magnitudinis, & αἰλαεσμορφον cursu velocissimum, uti dentium acutissimorum multitudine, tum unguium robore quàm instructissimum est, ita omnes ferocioris naturæ belluas crudelitate & truculentia longè superat, felis quoad membrorum constitutionem in omnibus similitudinem exprimit, uti in sequenti Figura apparet. Circa labra prælongos emittit pilos, quos adeò venenosos experientia docuit, ut si quispiam sive homo, sive ipsa met bellua, illorum vel unicum incautius susceperit, irremediabili sui ipsius toxico intereat; undè à Bengalensibus, apud quos ingens in sylvis hujusmodi animalium multitudo stabulatur, observatum fuit, quod quandò in Gange vel alio aliquo flumine ad bibendum se confert, id faciat ore admoto ad secundum fluminis cursum, nunquam ex adverso, ne aqua pilorum veneno infecta sibi ipsi interitum causet, neque ex lacu aut fossis aquisve immotis eadem de causa bibere solet: Unde Regio edicto cautum est, ne quispiam hujusmodi pilos occisa Tigride retineat, sed sub pœna vitæ omnes ad curiam *Mogolis* mitti debent, ubi à Medicis Regiis pilulæ conficiuntur exitiali veneno turgidæ, quæ iis, quos Rex clandestinæ morti destinat, exhiberi solent. Addam huic eventum exoticum & admiratione dignum, qui sequitur: Ferebatur in urbe *Agra* puer septennis ὀφιοφάγος *Brachmani* cujuscunque filius, qui tanta aviditate in cibum sectabatur venenosa animalia, araneos, scorpiones, serpentes omnis generis, ut iis vix satiari posse videretur. Quam rem cum primum intellexisset jam sæpius supranominatus P. *Henricus Roth*, hujus rei à se experimentum sumendum censuit: præcepit suis, quibus præerat Neophytis, ut puerum quæ-

Pilie in barba Tigridis venenosi.

Usus pilorum in curia Mogolis.

De puero ὀφιοφάγος Serpenti-voro mira.

P. Boim. hujus lapidis meminit in sua Flora.

In quo consistat vis attractiva hujus lapidis.

Mira sym-
pathiæ vis.

quæsitum sibi sisterent, atque unâ
serpentes quos poterant, magis pe-
stiferos, eâ tamen cautela abscondi-
tos adferrent, ne puer primo statim
intuitu in eos nimio appetitu percul-
sus incurreret, quod uti præceperat,
factum fuit: Sed desideratæ tamen si
studio absconditæ lethææ deliciæ
puerum minimè latere potuerunt: in-
gressi siquidem cum canistro nonnul-
lis serpentibus, iisque omnium exi-
tiosissimis referto, vix dum ei se stite-
rant, cum ecce sive ex odore, sive ex
naturali quodam sympathici affectus
consensu puer *ὀφιοφάγος* moram non
sustinens, in canistrum veluti impetu
facto irruit, & mirum dictu, raptis
canistri claustris, sine ullo delectu
unum post alterum manu ereptos, sine
ulla virulenti fellis intestinorumque
exemptione, à capite ad caudam us-

que famelici canis ad instar, ad unum
omnes devoravit, tanto cum gustu
& voluptatis sensu, ut non pestife-
rum quid, sed deliciosum cibi sua-
vissimi edulium devorare videretur,
quæ res uti præsentis summâ admi-
ratione affecit omnes, ita quoque pro-
tinus de rei insolitæ eventu, uti fie-
ri assolet, de prodigiosa hujus *ὀφιο-
φάγος* causa, disquisitio nata est. Ve-
rùm cum nemo esset, qui nodum sol-
veret, ego à Patre, dum hîc *Roma*
adesset, de hujus effectus portentosi
causâ rogatus, dixi, id non aliundè
provenire potuisse, nisi ex pica ma-
tris, quam *κίτλη* Græci vocant, vi-
delicet heteroclitico gravidarum mu-
lierum sordidissimas passim res sine
noxa comedentium appetitu proprio;
hæc enim prægnans, serpentem in-
tuita, vehementis imaginationis vitio

Unde hic
appetitus
in puero
serpenti-
voro.

carnem anguillarem rata, anxie appetiit, avidè comedit, & unà similia rerum appetitum foetui impressit. Verùm cum de hisce quàm fusissimè in *IX. Libro Mundi Subterranei de Venenorum origine* discusserimus, eò Lectorem remittimus. Addidit autem Pater Puerum, ob tam abo-

minabilium rerum appetitum comestionemque à *Brachmane* Patre suo, domo ejectum proscriptumque, vitam suam in campis, serpentum cæterorumque animalium virulentorum venatu, nulla aliorum ciborum solitorum alimonia sustentasse.

Vespertilio, qui ob corporis molem Cattus Volans dicitur.

Casimir Provincia *Mogor* deliciofa.

Catti Volantes utrum dentur verè, & quales sint.

Est in Regno *Mogor* Provincia *Casimir* dicta, ea benignitate climatis dotata, ut vix sit quicquam Europæ proprium, quod illa sive animalium, sive plantarum fructuumque varietatem spectes, præter alia *Indiæ* propria non abundè proferat. Dicebatur & ibidem in condensis montium arboribus Cattos Volantes videri capique, quæ res primo quidem mihi Chimæricis fabulis similis visa fuit, donec re minutim juxta omnes

circumstantias examinata, tandem inveni hosce Cattos Volantes nil aliud esse, quàm Vespertilioes ejus magnitudinis, quàm gallinam aut anserem si non superent, saltem æquent, iis in partibus stabulantes, & quoniam adinstar felium toto corpore pilosi sunt, ita à capite felium non multum abludunt, hinc vulgus iis Cateorum Volantium nomen indidit, qui verò per auxesin dicunt, illos pennigeris alis instructos esse, illi audiendi non sunt,

Catti volantes nil aliud sunt quàm prægrandes Vespertilioes.

sunt, cum illa omnia Naturæ dicta-
mini contraria sint; hæc enim fie-
ri non posse, neque ullo unquam
tempore visum fuisse animal per-
fectum quadrupes, vero pennarum
remigio instructum, ex animalium
historiis constat; nisi fortè nonnul-
li fabulosam antiquitatem secuti,
sphynges, gryphos, similiaque
Chimerica monstra vera & reipsa
existere, sibi imaginentur; quod ut
gratis sibi fingant, per me licet.
Alas hujusmodi Vespertiones ha-
bent non pennigeras, sed cartila-
gineas, quibus non secus ac nostra-
tes aëra fulcant; cartilagineæ verò
alarum membranæ tot ossibus ad lon-
gitudinem alarum fibris discrimina-
tæ sunt, ut pennigeras alas proxi-
mè adumbrent: hisce membranis
veluti sacculo quodam obtecti, in-
terdiu concavis arborum truncis ra-
misque, uti & cavernarum fornicibus
ungue se suspendunt, non ani-
malia, sed sacculos pendere dices,
ab insectis animalculis hoc pacto
eorum inimicis securi. Scio hosce
nocturnos Cattos in *Indiæ* solitudi-
nibus indigenas ad singulares cibi
delicias studiosè venari; in *China*
quoque, *Surata*, cæterisque adjacen-
tibus Insulis, quin & in *Brasilia* hu-
jusmodi monstra reperiri, quæ no-
cturno tempore greges & jumenta
pecorum vaccarumque aggressa, su-
ctu sanguinis lactisque vitam susten-
tare Illusterrimus, dictarumque Re-
gionum explorator eximius, Domi-
nus Franciscus Manuel *Lusitanus*,
hîc *Romæ* non semel mihi narravit:
Figuram Catti volantis hîc apposi-
tam vide. *Mogorum* quoque Re-
gnum, uti fluminibus prægrandibus,
ita quoque immanium Crocodilo-
rum multitudine abundat. Unde
qui *Gangem* aut *Indum* navigant,
sclopis cæterisque armis instructos
esse oportet, ut se contra horum ani-
malium ferociam defendere queant;
Sed de hisce & similibus vide *confer-
ta Inditarum historiarum Monu-
menta*.

Addam hîc, quod de Crocodilis
in suo *Itinerario* narrat P. Joannes à

JESU Maria; hic Goâ in *Europam*
redux, cum ad ostium fluminis *Indi*
pervenisset, ibidem excensione fa-
cta nonnemo ex itineris comitibus,
arundinetum ingens paulò altius in-
gressus, mox ingentem sibi Crocodi-
lum obvium habuit, qui apertis fau-
cibus eum jam prædam sibi destina-
bat, interim ex interioribus arundi-
neti recessibus veloci cursu se sistit
Tigris; quid misellus ageret inter
tam immania monstra, quorum
utrumque obvix sibi prædæ inhiab-
bat? Omni itaque humano destitutus
auxilio ad Deiparam cæterosque San-
ctos confugiens quâ votis eidem quâ
precibus dum se commendaret, ecce
Tigris velocissimo saltu prius in eum
insiliens, dum se ictum fugiens pro-
fundius incurvaret, Tigris evanido
saltu recta in rictum Crocodili fer-
tur, qui uti apertis faucibus erat, ita
Tigrim capite arripiens loco miseri
hominis in tantum continuit, donec
Tigris tot acutorum dentium ordini-
bus suffocata expiraret, in qua & di-
lanianda tantoperè occupabatur bel-
lua, ut de nulla alia re jam sollicita,
homini commodam evadendi occa-
sionem præbuerit; hic Divina prote-
ctione omniumque stupore membro-
rum attonitus ad suos redux, quid
sibi accidisset, exposuit, qui omnes
debitas pro tanti muneris beneficio
Deo Opt. Max. gratias reddentes, in-
fidaque statione relicta iter prosecuti
sunt: hæc ex supra citato *Itinerario*
P. Joannis à JESU Maria, sit fides
penes Authorem. Verum de ani-
malibus in sequentibus plura. His
itaque ritè expositis, jam iter ex *Agra*
in *Europam* ordiamur.

ITER EX AGRA MOGORUM
IN EUROPAM, ex Relatione
PP. Joannis Grubsi & Hen-
rici Roth, quod bis con-
fecerunt.

Iter hoc varium est, nonnulli potis-
simum *Armeni* & *Persæ* id per Re-
gnum *Candahar*, quidam per *Cara-
sonorum* montes & deserta suscipiunt:
Verùm quoniam hujusmodi itinera

Catti Vo-
lantes de-
licatum
edulium.

Crocodilis
abundat
Indum.

Mirus even-
tus, ex Iti-
nerario P.

Joannis à
Jesu Ma-
ria Carme-
litæ.

terrestria magnis periculis & difficultatibus exposita sunt, plerique *Surata*, qui *Mogolici* Regni portus est, Oceano se committunt Indico. Ex *Agra* itaque proficiscuntur in *Multan* urbem grandem, & hinc in *Baccar*, fluminum *Athec* & *Ravi* confluxu nobilem; ex *Baccar* per *Indum*, (ab hac enim urbe primum *India* denominationem sortitur) in *Schuan*, deinde in *Tatta*, & tandem in portum *Sindi*, ubi *Indus* in multa brachia discriminatus in Oceanum evolvitur, *Surata* proximum deVecti ibidem commorantes opportunam occasionem per mare operiuntur. Ex hoc portu in *Scharna*, *Araba*, *Quidel*, *Cabogasch*, *Cabo Musanden* proVecti, *Persicum* sinum ingrediuntur, *Ormution* Insulam prætergressi, *Congo*, quæ est continentis *Corasania* portus, 40 dierum spatio appellunt. Hinc moventes in *Lec*, 80 dierum spatio pertingunt, & ex *Lec* in *Jaharon*, 20. & hinc in *Passeran* 30 diebus, & quadriduo hinc in *Schiras*, urbem prægrandem & regiam sedem pertingunt, ubi etiamnum magna antiquitatis à *Cyro* Rege *Persia*, ubi & sepultus dicitur, summæ magnificentia vestigia spectantur, quam quidam *Persopolim*, alii *Susam* veterem seu, *Susapolim*, alii *Cyropolim* esse existimant: Quidquid sit, ex *Persicis* historiis certo constat, *Cyrum* Regem ibi quondam resedisse. Hinc centum leucarum intervallo in maximam *Parthia* urbem *Ispahamum* pervenitur, regiam *Magni Sophi* sedem; ubi *Julpha Armenorum* Suburbium nonnullis septimanis quietem ad instaurandas vires viatoribus concessit; sedecim dierum itinere in *Caschan*, & hinc 18. leucis in *Comum Hircania* urbem, & hinc 40 leucis in *Sultaniam*, & hinc in *Ocbus* regiam *Medorum*, & hinc in *Tauris*, quæ antiqua *Ecbatana* Regis *Assueri* regia fuisse creditur, ob innumera, quæ hinc inde spectantur, magnificentissimarum fabricarum rudera. Ex *Tauris* in *Julpham* ad *Araxin* 22 leucis, & ex hac in *Nachsevan* primam *Armenia* urbem octo dierum spatio pervenitur, ubi primò

mons *Ararat* impenetrabili & nivosi verticis celsitudine se in conspectum dat; ex hinc in *Erivan*, quæ est *Patriarchæ Armenorum* sedes, ad radicem montis *Ararat* sita, monasterio *Armenorum* celebris, de quo monte in nostro Opere, Deo dante, quod *Arca Noë* inscribitur, uberrima dabitur discurrendi materia. Ex *Erivan* itur in *Etschmianin* ubi martyris *S. Gregorii Armenorum* Archiepiscopi, & *S. Ripsimes*, Sociarumque locus, unà cum puteo, in quo *S. Gregorius* projectus 14 annorum spatio miraculosè vixit, ostenditur. Hinc in *Arseron Armenia* minoris rigidam & asperam urbem, quam nonnulli *Nicopolim Armenia* fuisse putant, primam *Turcarum* imperio subjectam urbem. Hinc *Tarut* 20 leucis, quam nonnulli *Cucufam* esse volunt, exilio *S. Ioannis Chrysostomi* notam; & hinc in *Amaseam Ponti*, deinde in *Osman-schick* 25 leucis, & hinc in *Tusciam Lycia*, & deinde in *Amphipolim Phrygia*, ac *Niceam Bithynia*: concilio, 318 Patribus celeberrimam urbem; ex hinc *Prussiam Bithynia*, ac tandem ultimam *Asia* minoris urbem *Smyrnam* pervenitur, ex qua deinde per Archipelagum vel *Venetias*, vel in *Siciliam* iter dirigitur. Atque hoc est iter bis à dictis PP. tentatum confectumque.

De itinere, quod ad detegendam viam facilem & expeditam in Chinam aliquousque per *Usbec* tentavit *P. Amatus Chesaud Gallus, Residentia Ispahamensis Superior*, ex literis *Persicè* scriptis ad *P. Athanasium Kircherum* datis, quæ in *Latinam* linguam versa, sic sonant:

Litteras istas non scribo *Ispahami*, sed in via, reversus ex urbe *Hairat Sahanum*, ex qua urbe ferè annus est, quod discefferim versus *Balch*, quæ regia est *Usbek*, ut viderem, an ibi via esset possibilis penetrandi per dictum *Usbek* & *Turkestan* in *Chatao*, & hinc in *Chinam*. Verum ut perveniam Legato

Mons *Ararat*.

Erivan.

Etschmianin S. Gregorii & Ripsimes Martyrii locus.

Arseron.

Tarut seu Cucufa.

Amasea. Osman-schick. Tuscia. Amphipolis. Nicaa.

Prussia.

Smyrna.

Ispaham
Urbs Regia
& sedes.

Caschan.

Comus.

Sultaniam.

Ocbus.

Tauris.

Julpha ad
Araxin.
Nachsevan,
i. *Armenia*
urbs.

P. Amatus Chesaud Galli iter.

Kefalbax.

Bactra Academia Uf-bek.

Maxabad.

Nixapor, Chorasan urbs.

Legato Usbek ad fines Kezalbax, inveni illam viam difficilem esse & periculofam. Igitur Hairati (quæ urbs olim Sicandria nomen habuit) aliquot mensibus demoratus fui, ibique propè locum vidi, quem antiqui Bachtra vocabant, ubi Universitas seu Academia est magna, quam edificavit filius Tamerlang famosi, quæ tamen paulatim destruitur & ruit ex incuria, sicut & alia ædificia multa ibi olim extructa eo tempore, quo Regia illa in manibus Usbequiorum fuit. Ex hoc loco tandem veni in urbem Maxahad, quam illi Sanctam vocant, ibi Mesquita magna auroque ornata extat. Hoc in loco duos menses sedi, & cum doctis, quorum hic multi sunt, disputavi circa Legem, invenique etiam si clarè seu foris laudent propriam sectam, tamen aliud sentientes, Legem Regis tenendam judicant. Tempus horum nondum venit. Ex hoc loco discessi venique in Nixapor & Sabazuar, quæ pertinent ad Chorasan; Inde transivi urbes Setam, Damgan & Jamnam, tandem Kaxanum attigi in Provincia

Aracand 30 Farsang, id est, parafangis Sfahamo distantem. Tractus iste terrarum plerumque sterilis est. Tandem Sfahamum redii, hicque ad obsequia R^a. V^a. promptus maneo. Sed nunquid interim aliquid R^a. V^a. in lucem prodiit, nunquam oportet, talem arbo-rem sine fructu esse. Præter duos libros, quos ante aliquot annos ad me misit, nihil ultra ad manus meas pervenit. Ego hic composui aliquot tractatus circa controversias Legis in particulari: Responsum Persicè ad Politorem Speculi. Non scio quemquam, qui possit hoc negotium tractare Romæ melius, quàm R^a. V^a. quam rogo me certiore reddat, si spes sit ibi imprimi posse tales Libros, sed timeo ne nullus inveniatur, qui sumptus facere velit. In hac tamen re nihil aliud volo, quam id, quod Superiores ordina-verint, Tandem hoc præcipuè petit à R^a. V^a. minimus iste Servus ipsius, ut epistolam hanc meam pro memoriali retineat, ut mei in suis SS. Sacrificiis nunquã obliviscatur. Data prope Xaxan circa festum S. Francisci Xaverii.

CAPUT VI.

Iter à Marco Paulo Veneto & Haythone Armeno in Cataium sive Sinas confectum.

Cum nullus ex veteribus ul-
ti Orientis Regna Marco
Paulo Veneto uberius de-
scripserit, mearum partium
esse ratus sum, ejus hoc loco veluti
opportuno, iter in Cataium descri-
bere; tametsi plurima occurrant, quæ
in hunc usque diem à nemine Geo-
graphorum tum capta sunt ob varie-
tatem nominum; queis Regna, pro-
vincias, urbes, montes, flumina, lacus
differentia ab omnibus aliis nuncupat,
tum ob nonnullarum urbium descriptionem,
quæ hodiernæ Geographiæ non congruunt;
Accedit quod Marcus Paulus Venetus nullâ
Sphæræ notitia fuerit instructus, hinc
factum est, ut nullius urbis longitudinem
latitudinemque designet, ex quarum unica
notitia genuinus

locorum situs deprehenditur. Sed jam ad iter ejus enarrandum nos accingamus.

Anno itaque 1269. Balduino Regni Constantinopolitani scepra tenente, duo illustres viri ex clarissima Paulinorum familia, cives Veneti, Nicolaus & Matthæus navi variarum mercium copiâ instructâ Constantinopolim moverunt, ubi viribus non nihil instauratis, Ponto Euxino se committentes, portum Armeniæ, quæ Soldadia appellatur, felicibus zephyris flantibus appulerunt; quisnam verò hic portus Soldadiæ sit, comperire non licuit; ego Trapezontem interpretor, cum nullus ad mare Euxinum propriè Armenorum portus sit, neque quod Regnum illud Bartzæ sit, comperire licuit. Ex Bartzæ Regno

Causa & origo suscepti in Cataium itineris.

Confusum iter Marci Pauli Veneti.

Bochara triennium subsistunt, & linguam Tartaricam addiscunt.

Cum Legato Regis *Al-lau* ad *Magnum Cham* proficiscuntur.

Magnus Cham honorificè illos suscipit.

Consilium de Legatione ad Pontificem Rom. adornanda iniit.

Itineri in Europam se committunt.

Regno *Bocharam* urbem ad fluvium *Oxum* in *Usbek* Regno sitam, magnis terrarum ambagibus pervenerunt, ubi bellorum tumultibus Regem *Bartze* inter & *Tartarorum* Regem exortis, dum qua via ad patriam redirent nescii, novo consilio inito, ibidem integro permanferunt triennio, & ne otio torpescerent, interim *Tartaricæ* linguæ addiscendæ summo studio incubuerunt. Hoc itaque rerum statu Legatus quidam à Rege *Al-lau* ad magnum *Tartariæ* Imperatorem *Bacharam* peroraturus venit, ubi cum memoratos viros reperisset, nihil non egit, tum ob egregiam morum normam, tum ob linguæ *Tartaricæ*, quam possidebant, peritiam, ipsos secum ad *Magni Cham*, utique quàm acceptissimos ipsi futuros, secum abduceret, acquiescentes itaque consilio Legati, post multorum mensium decursum, iter, tandem se *Magno Cham* sistunt. Hic primùm Latinorum virorum pulchram indolem miratus, tum curiositate ductus rerum *Europæarum*, totus fuit in explorando Regionum Occidentalium gubernandi modo & ratione, de Pontifice, Cæsare, de totius Imperii ritibus, tum bellorum tum pacis tempore observatis; ad quæ cum sapienter respondissent, adeò Imperatorem moverunt, ut inito cum Satrapis consilio, tandem de solenni Legatione ad Pontificem Romanum adornandâ conclusum sit, quam & suo nomine hisce viris Paulinis, quorum fidem & sinceritatem experimento jam dudum compererat, expediendam imponit, unâ cum tabula aurea literisque, quibus centum viri doctrinâ & sapientiâ conspicui, sibi ad subditos suos in fide Christiana, quam omnium optimam & integerrimam esse dicebat, instituendos transmitteret. Viri itaque acceptatâ Legatione voluntatem Imperatoris expleturi, mox se itineri committunt; tabulâ aureâ instructi, quâ ostensâ utpote sigillo *Magni Cham* signatâ, per totum quâ transituri erant *Tartaricum* Imperium, literisque queis à vestigalibus & quorumcunque tandem im-

portunitate immunes, ab omnibus summo honore & benevolentia exciperentur, subditis præcipiebatur. Iter itaque magnâ tabulæ aureæ fiducia profecuti, post multorum mensium spacium tandem *Balzram Armeniorum* portum (qualis verò hic portus fuerit, an ad mare *Cassium*: an ad *Euxinum*, hucusque mihi incompertum est) verisimilius est fuisse portum *Trapezuntinum*, in angulo *Ponti Euxini* constitutum; siquidem ex hoc portu intra paucos menses portum *Anconitanum* Anno 1272. tenuerunt, quod ex mari *Cassio* propter immensum terrarum regionumque interjectum spacium, fieri non potuisset.

Porro *Anconæ* undè discesserant restituti, de morte *Clementis* IV. perceptâ famâ, neque quenquam alium in Sedem Apostolicam surrogatum, consilii inopes non parum conturbati fuerunt. Interim *Venetias* patrios lares revisuri contendunt, novam interim Pontificis electionem operiebant, ubi *Nicolaus* uxorem quam in habitu suo prægnantem reliquerat, fatis cessisse reperit, relicto quindecim annorum *Marco* filio, qui postea & parentis sui in derelictas à patre remotissimas *Asiæ* regiones comes, & unâ hujus *Geographica historiae* Author & conscriptor fuit. Novo itaque Pontifice, sub nomine *Gregorii* X. *Rudolpho* Imperante, unanimibus Cardinalium suffragiis electo, *Anconam* revertuntur, Literas *Magni Cham* Pontifici unâ cum muneribus transmittunt, quibus motus, de opportuna Evangelii propagandi occasione vehementer gavisus, literas ad *Magnum Cham*, quibus omnia ea continebantur, quæ ad Christianæ Legis religionem, atque ad animum Magni Regis jam dudum ad sacrosanctam Christi Legem suscipiendam proclivem, melius imbuendum necessaria videbantur, dedit, adjunctis duobus è Dominicanorum familia præstantibus doctrinâ Viris *Quilemo Tripolitano* & *Nicolao*, cujus cognomen

Armeniorum portum *Balzram* appellant, & hinc *Anconam*.

Mors *Clementis* IV. Pontificis.

Venetias contendunt.

Litteræ *Magni Cham* novo Pontifici *Gregorio* traduntur.

Ex Ord. Prædicat. ad *Magnum Cham* Missionarii.

gnomen non additur. Hi itaque jam votis suis expleti, iter ordiuntur in Orientem, tandem longo itinere terrâ marique *Armeniam* ingressi, bellorum tumultibus *Armenos* inter & *Babylonis* Soltanum exortis, omnia turbata cum reperissent, patres Prædicatores timore perculsi, derelictâ ulterioris itineris prosecutione in *Armenia* restiterunt; Nicolaus verò cum Marco Paulo filio, omni periculo repudiato, ex summo, quo plenam satisfactionem *Magno Cham* de expedita legatione dare nitebantur, desiderio adorti, ad eum magno labore itinerumque incognitorum periculo expositi, in urbem *Clemenis* appulerunt; quorum adventu *Cublai magnus Cham* mox ubi certior factus, quadraginta dierum spatio nuncios suos, qui ipsos omni humanitatis genere, rerumque necessariarum ubertate exceptos ad se adducerent, obviam amandavit. Itaque in conspectum *Magni Cham* admissi solitis venerationis signis exhibitis, quod ipsis impositum erat, exposuerunt, Literas Pontificis unâ cum phylala olei ex Dominici sepulchri lampade desumpti, prout ipsis à *Cublai* demandatum erat, exhibuerunt; *Marci* quoque *Nicolai* filii indolem admiratus, tali utrumque honore prosecutus fuit, ut eos intra domesticos, quod maximi honoris signum erat, receperit, eoque variis in remotissimas Imperii sui provincias legationibus, tum ob singularem, quæ in eo elucefcebat, prudentiam, negotiorumque expediendorum insignem dexteritatem, tum ob eximiam quatuor diversorum Idiomatum cognitionem, summo suo emolumento usus sit; & uti Imperatorem curiosioribus naturæ spectaculis, morumque legibus capi advertit, ita quoque quæcunque rara, mira & exotica in diversis legationis suæ, itinerumque ambagibus observavit, illa summo studio descripta *Magno Cham* exhibuit, quibus dici vix potest, quantam apud eum gratiam iniecit, donec tandem desiderio patriæ percitus, post 17 annorum peractum

diversarum legationum munus, licentiâ ab Imperatore quantumvis ægrè obtentâ, per incognitas terrarum, mariumque semitas salvi & incolumes innumeris peragratis Regionibus, anno 1295. *Venetias* redierunt. Quibus quidem obiter expositis, nihil restat, nisi ut iter ejus in *Cataium* paulò fusiùs describamus, cum multa, uti suprà dixi, occurrerint, quæ Geographos mirè perplexos teneant.

Iter Marci Pauli Veneti.

Mari itaque Mediterraneo, *Anatolia*, *Armenia*, *Perside* peragrata, ad *Balasciam* regionem pervenit, quam *Balascia*. nos *Cerasinam* esse putamus, *Persidem* inter & *Megulum* Regnum interjectam: Ex hoc loco vitato in Meridiem itinere, inter Boream & Ortum, quem *Nordost* vocant, iter suum instituit; hinc per deserta, deinde per altissimum montem *Belor*, quem suprà descripsimus, in Regnum *Cas* *Cascar*. *far*, quod hodie *Cascar* vocant, pervenit, *magno Chan* pro tempore tributarium, partim Christianis Nestorianis, partim Mahtumedanis inhabitatum; hinc versus Boream deflectens *Samar* *Samar*. *candam*. *subiit Magni Tammer-* *candam*. *lanis* Regiam, in Regnum *Carcham*, quod hodie *Iarcham* dicitur; ex hoc *Iarcham*. *Peim*. *Ciarcia*. *Camul*. *Tarphan*. in *Peim* & *Ciarciam* urbes, & tandem in *Camul* & *Tarphan*, *Tanchutici* tunc temporis Imperii Provincias, modò *Uzbekiorum* imperio subditam, per desertum *Lop* progressi sunt; quæ *Lop de-* *sertum*. omnia, quæ supra de Itinere Benedicti Goëli adduximus, correspondent. Hinc tamen versus *Cataium* brevissimum iter non est prosecutus, sed versus Boream declinans ad *Campi-* *Campi-* *tion* urbem *Tangutici* Regni metro- *tion*. *polim* pervenit, ubi inter Orientem & Meridiem, hoc est, Euronothum progredientibus ingressus incipit in *Cataium* per desertum; spreto tamen hoc itinere versus Boream identidem progressus, variisque *Tartarie* Orientalis Provinciis, Regnisq; peragratis, pluribusque in iis Christianis repertis,

M

tandem

In Tartariæ urbem *Clemenis* ad *Magnum Cham* appellunt.

Munera Pontificis & literas offerunt.

Marcus Paulus filius Nicolai peracceptus *Magno Cham*.

Post 17 annorum apud *Cham* moram obtentâ licentiâ in patriâ redeunt.

Cambalu Magni Cham Regia.
Cur nulla muri *Sinensis* in itinere à *M. Paulo* fiat mentio.

tandem *Cambalu magni Chan* Regiam appulit, de cuius urbis vastitate & etymologia supra fuse egimus; ubi vehementer miror, *Paulum Venetum* nullam murorum *Sinensis* Imperii, per quos necessario transire debebat, mentionem fecisse; forsan ad Oceanum Orientalem, ad quem se pervenisse scribit, per Aquilonaria Regna longè latèque divagatus, per *Coreanum* Sinum maritimo itinere intra *Cataium*, id est, *Chinam* pervenisse vero haud absimile est: Siquidem quæcunque de *Cataio* impofterum narrat, quæcunque de civitatum vastitate & magnificentia, de populorum Mercatorumque frequentia, de rerum omnium humanæ vitæ necessariatum ubertate, de fluminum amniumque multitudine, de pontium admiranda structura recenset, illa utique nulli alteri Regioni, Regno & Imperio, præterquam vastissimo *Sinarum* conveniunt, cui & *Sinica* civitatum nomina mores & consuetudines prorsus consonant; uti in præcedentibus fuse ostensum fuit. Imò *Haytho Armenus* Monachus Præmonstratensis, ex Regia stirpe natus, totius Orientis lustrator, quæcunque ex *Paulo Veneto* longius

enarrata sunt de Regno *Cathaico*, ipse sub Religiosi Viri fide confirmat, utpotè qui anno 1307. omnia illa ultimi Orientis Regna propriis oculis inspexit, quorum itinerum rationem, causam occasionemque postea exponemus. De Regno autem *Cathay* Cap. primo suæ historiæ ita loquitur: *Regnum Cathay est maximum quod in Orbe valeat inveniri, & est repletum gentibus & divitiis infinitis, & in Oceani littore habet situm. Homines illarum partium sunt sagacissimi & omni calliditate repleti, & idè in omni scientia vilipendunt omnes alias nationes, & dicunt, quod ipsi soli sint, qui duobus luminibus respiciunt; ceteri verò uno tantum; communiter parvos habent oculos, & naturaliter barbâ carent; & insuper de isto Regno dicitur, quod est in principio Mundi, quia est in Oriente ab uno capite, & in illa parte, nulla est aliarum habitatio gentium, ut refertur. Ex Occidente habet suos confines cum Regno Tarsæ; ex Septentrione cum deserto Belgian; ex Ortu verò & Meridie sunt Insule maris Oceani innumerabiles. Quibus verbis Cathaium sive Chinam ita describit, ut in nullo à moderno ejus situ, moribus gentium, cæterisque China propriis discrepet.*

Cathai ab Haythone descriptio.

CAPUT VII.

De Christianæ fidei in dicta Tartariæ & Catay Regna per jam exposita itinera introductione.

Um in omnibus jam dictis itineribus nullo non tempore Christianorum nomen memoretur; Dubium nullum esse debet Lectori, Evangelicam Christianæ Legis doctrinam à primis usque temporibus primitivæ Ecclesiæ in memorata ultima Orientis Regna per intermedia, vel per ipsos Apostolos, vel per eorum discipulos, & in Apostolico munere successores introductam fuisse. Quod ut quam luculentissimè pateat, Apostolicis omnium seculorum expeditionibus in istiusmodi Regna peractis agere constitui: Et tametsi

in præcedentibus de S. Thomæ expeditionibus in *Indiam* & viciniore Regna egerimus, hîc tamen quomodò tum ope S. Thomæ, tum S. Philippi, Bartholomæi, Thadæi, cæterorumque Apostolorum in Mediterraneæ *Indiæ* Regna usque ad ipsos ultimos *Tartariæ* terminos Sacrosanctum Christi Evangelium propagatum sit, demonstrare contendo. Quod dum facio, multum sanè luminis ab eximio P. Henrico Rhodio, Iter P. Henrici Roth per *Indiam*. qui universam penè *Indiam* peragraverat, accepi: siquidem ex *Goa* in *Mogolum* Regnum missus in *Dalcam*, quod modò Regnum *Visspor* dicitur, *Gati*

Itinera-
tium S.
Thomæ
Apostoli,
ex Iudæa
in Indiam.

Gati monte superato venit in Colconda, & hinc in Montipur & recto in Boream itinere Bengalam & Decanum Regnum, & hinc per Delli urbem rectâ Agram Moguli Regis curiam pervenit; quam autem rara & curiosa in tanto itinere observavit, ipsemet suo tempore in Itinerario suo lucidabit; hic, inquam, cum de Narsingia Regno & Meliapore reliquiis S. Thomæ celeberrimis rationaretur, dixit, in hunc usque diem in Christianorum Archivio præter alia, iter quoque, quod Sanctus Apostolus ex Iudæa in Indiam confecisset, conservari, seque ex Syriaca lingua in Latinam versum penes se habere; quod cum vehementer desiderarem, votis meis non illibenter annuit; Est autem id quod sequitur: In universali Orbis terrarum ab Apostolis Hierosolymis facta distributione, ad Divini Evangelii propagationem, S. Thomæ Indiam obtigisse, ex Ecclesiastica historia constat, quo ut pertingeret, iter tale orditus est: Ex Iudæa, Syria, Armenia, Mesopotamia peragrata in quandam Persidis urbem pervenit, quæ Soldania dicitur, ubi Divini verbi semente sparsâ ingentem Christianorum messem obtinuit. Hinc verò per Regnum Candahar, & Cabul, quæ 40 leucis distat Candahar; Cabul verò Calabor quoque dicitur, per quam S. Apostolus egressus est per montes altos in regionem, quæ in hunc usque diem

حورستان

Gavorstan
Natio
Christianorum,
qui S.
Thomæ
dicuntur.

Gavorstan à Mauris dicitur, id est, Regio infidelium, sic enim nominant Christianos, qui etiamnum ibi perseverant, Christiani S. Thomæ dicti, qui uti montibus altissimis à natura muniti sunt, ita non faciliè aditus in eam conceditur, etsi quandoque nonnulli Saraceni penetrent, statim tamen ex perfidæ sectæ odio jugulantur; Gentiles verò suscipiuntur, & tamen varios Christianæ Religionis ritus servant, Crucem triplicem frontibus & temporibus rubro santi colore effictam imprimant, infantes aquis tingant; accidit tamen successu temporis, ut sylvescente ob Apostolicorum virorum penuriam

Ecclesiâ, unâ cum Christianæ fidei nonnullis scintillulis adhuc ibidem relictis, cœterum tota Natio variis superstitionibus, errorumque foedis contaminata maculis, cum tempore succubuerit; quæ P. Nicolaus Tri-Nic. Tri-gautius in itinere Benedicti Goës in Cataium suscepto, his verbis confirmat: Postquam in aliud oppidum exiguum pervenerunt cui nomen Passaur, obviam habuerunt quendam Anachoretam, à quo intellexerunt 30 dierum itinere urbem esse Christianorum, nomine Caphurstan, in quam aditus Saracenis minimè permittitur, adeuntes verò capite plectuntur: Ethnici tamen negotiatores minimè prohibentur ingressu urbium, sed à templis tamen excluduntur: narrabat illius Regionis incolas omnes non nisi atratos ad templa procedere, agrum esse feracem & vix copiam reperiri. Quæ narratio ipsi suspicionem movit; haud dubiè illic Christianorum adhuc, etsi degenerorum, habitationem esse, quod & aliàs audiverat. Quæ res post Goësum nostris in Mogulis Regno fidei Christianæ propagatoribus, ita demùm innotuit, ut proindè nemini amplius de rei veritate dubium esse debeat; Undè in hunc diem Christiani S. Thomæ dicuntur, & forsan jam Christo aggregati fuissent, si operariorum penuria non obstitisset.

Porro ex Caphurstan D. Thomas Guzarata minor.

penetrasse dicitur Guzaratam minorem, non longè à Regno Casmir, de quo supra, à Labor triduo itinere ad Septentrionem suscepto dislitam: deindè dicitur per montes Tebeticos longis terrarum ambagibus versus Bengalam, ac tandem per Regnum Decan Meliaporam appulisse. Fertur relatione fide dignâ in Ecclesiæ Meliaporensis archivio literas adhuc Syriaca lingua in pervetusto pergamenno scriptas conservari, quibus S. Thomas Episcopus in dictis Regnis à se consecratos, id est, ex Candahar, Cabul, Caphurstan, Guzarata minori, cæterisque conterminis locis ad Concilium Meliaporense evocarat; Quod si ita est, dolendum sanè, non esse, qui tantæ antiquitatis Ecclesiasticæ

Episcopi
à S. Tho-
ma iu di-
ctis Re-
gionibus
consecra-
ti.

Orig. 2.
Gen. l. 3.
Euseb.
l. 3. c. 1.
Theodoret.
de Verit.
Euang. l. 9.

Nicepho-
rus lib. 2.
cap. 40.

Archon
Regnum
Tartariae,
ubi Chri-
stiani
Thomæ

S. Philip-
pus Apo-
stolus.

sticæ thesauros Latini juris fecerint. Quicquid sit, S. Thomam Apostolum primum ad *Parthos* profectum, Author est *Origenes*, & *Eusebius*, eundem *Indos* quoque petiisse, tradit *Gregorius Nazianzenus* hom. cont. *Arianos*; *Theodoretus* hisce consentit, Sancto Thomæ Apostolo *Parthos*, *Persias*, *Medos*, *Brachmanos*, *Indos*, cœteraque finitimas nationes Christi Euangelium suscepisse, adscribi debere; Ad *Taprabanam* quoque, quam hodiè *Sumatram* vocant, cum venisse *Nicephorus* tradit, quæ cum non remota sit à Regno *Sinarum*, certè in id quoque in propria persona sese contulisse vero haud absimile cuipiam videri queat, qui quæ suprâ de D. Thomæ Apostoli itineribus recensuimus, ritè intellexerit, quæ & fusiùs prosequitur *Oforius* Sylvensis Episcopus, qui res Indicas luculentissimè scripsit: Unde ex hisce regionibus jam enarratis, videlicet ex *Cabul*, *Caphurstan*, *Tibet*, *Mogul*, facilè per successores Episcopos in ulteriores Provincias & Regna, usque ad ultimum *Tartariæ* terminum, Sacrum Christi Euangelium propagari potuit; id sane apertè dicit *Ortelius*, qui Regnum *Argon* in ultimo Septentrionis angulo constitutum, Christianorum dicit à S. Thoma ad fidem Christi conversum: subintellige à Successoribus suis, ut hoc pacto nullus Mundi angulus foret, qui suâ curâ & sollicitudine Euangelii luce non sit repletus.

S. Philippum *Asiam* quoque Superiorem Euangelio imbuissè *Nicephorus* tradit l. 2. c. 39. Est autem *Asia* Superior nihil aliud, quam vastum illud spacium *Asiæ* Majoris, quam *Scythiam* trans & ultra *Imaum* Veteres appellarunt; suntque omnes illæ Regionēs, quas tum ad extremos Oceani Orientalis limites, tum circa mare *Caspium*, uti *Georgiam*, *Iberiam*, *Albaniam*, *Micreliam*, *Armeniam*, & transmarinæ *Tartariæ Asiaticæ* partem complectitur, ex quibus deinde ulteriori propagine in longe latèque circumfusorum Regnorum multitudinem *Tebet*, *Indostan*, *Tanchut* &c.

Divini Verbi Euangelium transplatum fuit. Sanctum quoque Bartholomæum Lycaones *Armenia* majoris populos fide Christi imbuissè *Chrysostomus*, *Albanos* *Sophrinus*, *Indos* citeriores *Origenes* testatur. *Panthenus* Philosophus Christianus ad *Indos* peregrinatus Bartholomæi prædicatione eam virentem adhuc se invenisse dicit. Qui plura de hisce nosse cupit, is consulat *Historiam Armenorum*, quam *Ciarrentir*, id est, *Librum narrationum* vocant, quem *Clemens Galanus* Clericus Regularis, qui *Armenia*, *Georgia* cœterarumque *Colchidos* Regionum multis annis operarium egit, hîc *Romæ* luci dedit.

Primum itaque fides Christi per Apostolos Thomam, Philippum, Bartholomæum in dicta Regna introducta fuit, quæ deinde multorum annorum decursu per eorundem Successores, viros sanctos, & Spiritus Sancti gratia illuminatos propagata excultaque Divinæ Legis luce se per universum Orientem magno animarum lucro diffudit, donec penuriâ operariorum populi dissolutiorem vitam ambientes, à susceptæ fidei rectitudine degeneres, nec non gentilium ritibus contaminati, prorsus à via recta defecerunt. Siquidem post annum Salutis 400 Satanæ instinctu exitialis Arii, Nestorii, Dioscori, cœterorumque Hæreticorum, potissimum Nestoriana Hæresis, uti terrarum & potissimum orthodoxam Christi fidem horrenda clade affecit, ita potissimum *Colchidem*, *Armeniam*, *Persidem*, *Turchestanem*, ultimosque *Tartariæ Asiaticæ* terminos pestiferæ doctrinæ toxico ita infecit, ut teste *Marco Paulo* & *Hyathone* nullus dictarum Regionum locus sit, quem non scedè contaminârint. Accessit hisce anno 632. circiter, infectus Mundo impij Mahumetis ortus, qui veluti tumentium fluituum inundatione magnam Orbis terræ portionem offundens, iniquissimis suis legibus subjecit; Unde accidit, ut Christi fideles, ac potissimum Sacerdotalis Ordinis Viri, extorres patriâ, paulatim in

S. Bartholomæus Apostolus.
Chrysost. hom. 12 de Apost. S. Hieron. de Script. Eccles. Orig. in Gen. l. 3. Historia Armenorum Ciarrentir dicta.

Christiani quando Hæretica pravitate infecti.

Quantū infecit Mundum pestida Mahumetis lex.

interioris *Asie* Provincias, sive per-
secutionis metu, sive voluntario exi-
lio concesserint; qui zelo domus Dei
armati, nec non desiderio, avitam
Orthoxæ fidei religionem propagan-
di desiderio perciti, vel ipsam Chi-
nam penetrarunt, in qua quanto
cum Christianæ Reipublicæ emo-
lumento laboraverint, monumen-
tum Syro-Sinicum suprâ exposi-
tum luculenter docet. Quoniam
verò nihil in humanis rebus stabi-
le & solidum, ita quoque fides in
dictas regiones introducta, sive ex
Apostolicorum Virorum penuria,
sive ex pessima Christianorum de-
generatione flaccescens, modò ad
Idolatricam, nunc ad Mahume-
tanam, jam ad Hæreticorum Ne-
storianorum religionem, ad quam
unumquemque proprii genii libi-
do trahebat, deflexit; duravitque
potissimum in *Tartaria Orientali*,
hujusmodi Orthodoxæ fidei, nunc
susceptæ, nunc repudiatæ vicissitudo
usque ad annum 1253, quo (uti
Haython Armenus regia stirpe natus
scribit) Haython Armeniæ Rex fra-
ter ejus, dum Turcarum in Regno
suo vastatores ultra ferre non posset, no-
vo consilio inito Divini Numinis instin-
ctu in propria persona ad Magnum
Cham Tartarorum Imperatorem,
quem Paulus Venetus Cublai à Cin-
giscan, à primo Tartarorum Rege sex-
tum Imperatorem vocat, qui rerum in
Tartaria & Catayo potiebatur, tum ad
belli fœdus contra Saracenos pangen-
dum, tum ad benevolentiam & favorem
omnium potentissimi principis ad Rempu-
blicam Christianam in pacifico statu con-
stituendam, profectus in Almalech, id
est, Cambalu Magni Cham curiam in-
gentibus itinerum erroribus appulit: Ma-
gnus verò Cham, seu Cublai de ejus ad-
ventu summo voluptatis sensu persusus,
summo cum, prout merebatur, honore, &
benevolentia excepit, muneribus maximis
ditavit, & ut exemplū suū secuti idem
facerent, Satrapis suis præcepit. Itaque
cum nonnullis septimanis Rex Haython
ex diuturnis se itineris laboribus fractum
refocillasset, tum Imperatorem adiit, sui
tam longinqui itineris causam ei magno

rationum pondere aperuit; Imperator ju-
stis petitionis suæ rationibus perceptis,
tum vel maxime Regiæ Personæ tot tan-
tisque laboribus, tot itinerum periculis
se se, tum pro Regni sui quiete, tum pro
publico Christiani Orbis emolumento ex-
ponentis dignationem miratus, quæcunque
peteret, pro ea, qua erat clementia, se con-
cessurum pollicitus est; Haython acce-
ptato tam profuso promptæ voluntatis
obsequio, septem veluti suarum peti-
tionum puncta in scriptis dedit, quo-
rum primum erat, ut Magnus Cham
Christi fidem amplexaretur. Secundum,
ut Christianos inter & Tartaros perpe-
tuum amicitie fœdus stabiliretur. Ter-
tium, ut in omnibus iis Regnis, quæ Tar-
tari suo subjecerant Imperio, Christiani,
eorumque Ecclesiæ ab omni persecutione
liberi, sua fruerentur immunitate tam
Ecclesiastici quàm Laici. Quartum, ut
moto Exercitu suo sanctum Christi Ser-
vatoris sepulchrum à Turcarum Tyran-
nide ereptum, unà cum Terra Sancta à
Saracenis occupata Christianis restitua-
tur. Quintum, ut ad potentissimum
Baldachi Caliphum exterminandum
auxiliares copias sibi jungeret. Sextum,
ut sibi indultum concederet, quo fretus
ubicunque à Tartaris præsertim Arme-
niæ vicinioribus auxilium imploraret,
omni post positâ morâ illud sibi dare te-
nerentur. Septimum, ut privilegia &
Iurisdictiones Armeniæ Regni sui, quod
primò Saraceni occupaverant, & dein-
de à Tartaris expulsi id Magni Cham
Tributarii Reges possederant, sibi Ar-
meniæ Regi restituerentur. Magnus
Cham, auditis Regis postulationibus, con-
festim convocato Procerum concilio, co-
ram omnibus Regi in sua præsentia con-
stituto hisce verbis respondit: Quoniam
Rex Armeniæ de longinquis partibus
ad Imperium nostrum venit non com-
pulsus, sed spontaneâ sua voluntate motus,
sanè minime Imperatoriam Majestatem
dedecet, ejus tam honestis postulatis
annuere, ejusque votis modis omnibus
obsecundare, preces itaque vestras ac-
ceptamus, & cunctas cum Dei beneplacito
adimpleri curabimus. Primò quidem ego
Imperator & Tartarorum Dominus
me faciam baptizari, tenebo fidem,
quam tenent hodie Christiani, omnibusq;

Condi-
tiones,
seu postu-
lata pro-
posita à
Rege
Armeniæ
Magno
Cham.

Ortho-
doxæ fi-
dei in
China in-
stauratio.

Haython
Armeniæ
Rex,
convertit
Magnum
Cham.

Respon-
sio Magni
Cham ad
Regem
Armeniæ.

meo subiectis imperio consulam, ut idem faciant, non tamen ea intentione, ut cuipiam violentiam facere cupiam. Ad secundum respondemus, & efficaciter intendimus, jubemusque, ut pax Christianos inter & Tartaros perpetua, inviolabili tenore stabilietur. Volumus etiam, ut omnes Christianorum Ecclesie & Clerici cujuscunque conditionis extiterint, sive Seculares, sive Religiosi, in omnibus nostro Imperio subiectis Provinciis privilegio gaudeant libertatis, nec liceat alicui ullo modo iis inferre molestiam. Ad Terram Sanctam quod attinet, dicimus, quoniam si commode possemus, ob reverentiam Domini nostri IESU Christi personaliter veniremus, sed quia multum nobis negotii est in hisce nostris Regnis, Fratri nostro Haolono dabimus in mandatis, ut negotium istud, sicut decet, ducat per omnia in effectum: Eruet enim civitatem Jerusalem & totam Terram Sanctam de manibus Paganorum, & istam restituet Christianis. Quod verò Caliphum de Baldach concernit, nos in mandatis dabimus Baydo Capiteo Tartarorum, iisque, qui sunt in Regnis Turciae, & aliis, qui sunt circa illas Regiones, ut omnes subjugum ducant, & Caliphum capitalem inimicum nostrum prorsus destruant. De privilegio verò quod querit habere Rex Armeniae subsidio Tartarorum, volumus, ut illi juxta voluntatem suam satisfiat, quod & libenter confirmari volumus. Ultimò verò de eo, quod Rex Armeniae requirit, quatenus terras Regni sui per Saracenos ablatas & postmodum per Tartaros occupatas sibi restitui faciamus, hoc etiam concedimus liberaliter & libenter, & volumus, ut frater noster Haolonus omnes dictas terras sine mora restituat, & ulterius volumus & mandamus, ut de terris, quas acquisivimus, plura castra dicto Regi in augmentum & tutelam Regni sui de speciali gratia concedantur. Hæc Haytho Armenus, qui hujus Armeniae Regis frater erat, & unà cum eo ad Magnum Cham in ultimam Tartariam itineris indivduus comes. Puncta, quæ postulaverat Haytho Rex à Magno Cham, mirabili fidei & sinceritatis constantia obtinuit; Nam ut Armenus hujus Histo-

Haytho
scriptor
historiæ
Tartari-
cæ, frater
fuit Re-
gis Arme-
niæ.

riæ scriptor testatur c. 24. primum punctum, quod Baptisinum concernebat, sine mora explevit; Post instructionem enim in fide Christiana peractam, Baptisinum unà cum universa sua Domo, Aulæque proceribus, cœterisque per Episcopum quendam Armenia Cancellarium suscepit; per Haolonum verò fratrem suum Rex Armeniae jam legatione quàm felicissimè peracta, & votorum suorum compos factus, Haoloni comes, postquam Regno suo restitutus fuisset, totam Persidem Rege tunc destitutam, sine ulla ferè resistantia occupavit; Caliphum quoque in urbe Baldach obsessum, civitatem innume- ris divitiis refertam exspoliavit; Caliphum verò perfidæ Religionis Mahumetanæ caput, avaritiæ vitio laborantem, pecuniis ad exercitum comparandum reservatis, in turrim inclusit, ubi objectis auro, argento, gemmisque preciosis, ut inde vitam suam, si posset, sustentaret, omni cibo, potuque privatum fame interemit, sic cum allocutus: Si thesaurum hunc non tam avarè & tenaciter servasses, teipsum & civitatem liberasses; nunc igitur fruire thesauro tuo, atque ex eo comedere & bibe, quem tantopere delexisti, Atque in hunc modum ille thesauro incumbens fame periit. Converso deinde contra Turciam Exercitu universam obtinuit, Halepum fortissimam, populosissimam, nec non ingenti divitiarum opulentia confertam urbem, post 9 dierum obsidionem in suam recepit potestatem; quâ occupatâ, Damasco pari animi fortitudine expugnatâ, exspoliataque, universam deinde Terram Sanctam usque ad desertum Ægypti æqua felicitate subjugavit; ubi in omnibus suo dominio jam subactis Regnis hoc unicum ei curæ fuit, ut Christiani, quotquot inveniebantur, aut profugi, aut proscripti libertati suæ unà cum Ecclesiis eorundem postliminio restituerentur, destructæ verò suis sumptibus instaurarentur; inductus potissimum ad hoc ab uxore sua, cui no-

Postulata
comple-
tur.

Caliphus
Babyloni-
us fame ne-
catur ab
Haolono.

Halepum,
Damascus
Terra San-
cta expu-
gnata.

ment

men Doucofcaron, quæ & ex trium Regum Christo recens nato, stellâ duce munera offerentium familia esse ferebatur; hæc enim uti Christianis legibus jam dudum imbuta erat, ita quoque zelo ac fidei promovendæ desiderio accensa nil non agebat, ut extirpatâ impij Mahumetis sectâ, Palestinam & Sacrosanctum Christi sepulchrum Christianis redderet. Hujus itaque Haoloni in Christianam fidem ardore accendit, ut præter Tartariam citeriorem, tum Armeniæ & Colchidos Regnum, tum Turcia, Babylonia, Syria ac Palestina, Christianâ lege impunè & summa cum libertate, magnâ quoque infidelium ad Christi fidem accessione perfruerentur; In Tartaria verò majori omnes passim Magni Chan exemplum secuti, fidem usque ad ultimos Cathay terminos amplexarentur.

S. Anton. Confirmat hæc omnia S. Anton. tem. 3. tit. 19. c. 8. §. 21. sed quem nos suprâ Haolonum appellavimus, ipse Ercaltay vocat, principem & fratrem Gublay Magni Chan, hic enim jam dudum sacro imbutus Baptismate, nomine Imperatoris ad perfidam Mahumetis sectam profligandam & ad Terram Sanctam recuperandam pro incredibili zeli, quo erga orthodoxam Religionem ferebatur ardore, missus, uti supra relatum fuit, multa æternâ memoriâ digna præstitit. Extat hujus apud S. Anton. citato loco Epistola, ad S. Ludovicum Regem Francorum, eodem tempore in Cypro bello contra Mahumetanos suscepto intentum, quâ cum unâ secum ad inceptæ expeditionis contra Saracenos negotium conficiendum ardentè exhortatur, & quoniam consideratione digna est, hîc inferendam duxi. Hoc est exemplar litterarum, quas misit Ercaltay princeps ille Tartarorum ad Regem Ludovicum, & jubente ipso Rege translatae sunt in Latinum de verbo ad verbum. Per Potentiam Dei excelsi missi à Rege terræ Chaam verba Elcaltay Regi magno, multarum provinciarum propugnatori

Epistola
Haoloni
ad S. Ludovicum
Regem
Franciæ.

strenuo Orbis gladio, Christianitatis Victoria, Religionis Apostolica defensori, Legis Evangelicæ filio, Regi Francorum. Adaugeat Deus dominium suum, conservet illi Regnum suum annis plurimis, & impleat voluntates suas in Lege & in Mundo nunc & in futurum per veritatem Divine potentie conductricis hominum, & omnium Prophetarum & Apostolorum Amen. Centum millia salutem & benedictionum; & hoc rogo, ut recipiat benedictiones istas & sint grandes apud ipsum; faciat autem Deus, ut videam Regem hunc magnificum qui applicuit. Creator autem excelsus faciat occursum nostrum in caritate, & fieri faciat ut congregemur in unum. Post autem hanc salutationem noverit, quod in hac epistola non est intentio nostra nisi utilitas Christianitatis, & corroboratio manus Christianorum; & peto à Deo, ut det victoriam exercitibus Christianorum, & triumphet eos de adversariis suis contemnentibus Crucem. Ex parte autem Regis sublimis sublimet eum Deus de presentia Cyochaym, augeat Deus magnificentiam suam. Venimus cum potestate & mandato, ut omnes Christiani sint liberi à servitute & tributo, & angaria & pedagiis & consimilibus, & sint in honore & reverentia, & nullus tangat possessiones eorum; Et Ecclesiæ destructæ readificentur, & tabule pulsantur, & non audeat aliquis prohibere, ut orent corde quieto & animo libenti pro Regno nostro. Misimus autem huc per fidelem nostrum Virum venerabilem Sabaldi Monstrat, David, & per Marcum, ut annuncient istos bonos rumores, & quæ sunt circa nos dicent ore ad os; filius autem recipiat verba eorum, ut credat eis & in litteris, Rex terræ augeatur. Magnificencia sua ita præcepit, quod in lege Dei non sit differentia inter Græcum & Latinum, Armenium, Nestorianum & Iacobinum, & omnes qui adorant Crucem: Omnes enim unum sunt apud nos. Et sic petimus ut Rex Magnus non dividat inter ipsos, sed sit ejus pietas super omnes Christianos, duretque ejus pietas & clementia. Huc usque exemplar Epistolæ, quæ missa est

est Regi *Francorum* in *xyprum* ab *Ercaltay* Principe *Tartarorum*, cui satis consonant & aliæ quædam litteræ, quæ paulò antè dicto Regi à Rege *Cypri* & Comite *Ioppenfi* fuerant præsentatæ, quarum etiam transcriptum unà cum transcripto dictarum litterarum *Ercaltay* transmisit venerabilis Legatus *Innocentio Pape IV.* Hæc ex Sancto Antonio.

Litteræ
S. Ludovici
ad Regem
Tartarorum.

Munera
S. Ludovici
ad Magnum
Cham.

Tartarorum
Legatio ad
Innocentium IV.
Pontificem.

Misit etiam S. Ludovicus ad dictum *Elcalthay*, & ad *Magnum Cham* oratores ex ordine S. Dominici, unà cum preciosis muneribus, quorum unum erat illud, quod vulgo *Baldachinum* vocant, quod *Magnum Cham* inter alia sibi transmitti iusserat, magnificum sanè & pretiosum, in quo vita Christi phrygio opere mirâ arte intexta spectabatur, unà cum particula S. Crucis. Sed hæc fusius deducta vide apud *S. Anton.* citato loco, uti & à *Vincent. Bel-luac.* in suo speculo; Quæ omnia contigerunt circa annum 1256. & consonant hisce quæ paulò ante ex *Paulo Veneto* & *Haythono* adduximus. Imò *Tartaros* nonnullos *Lugdunum* ad Concilium venisse sub *Innocentio IV.* institutum, *S. Antoninus* citato loco asserit. Anno tandem 1300. Religiosos complures ordinis min. Sancti Francisci ad *Magnum Cham* in *Cataium* majus, *Tartariamque* missos, in civitatibus *Cambalu*, *Nanchin*, quam cœli civitatem dicunt, uti & in Regno *Tebeth* magno Infidelium Paganorumque ad Christum conversorum fructu resedisse, *Vadingus* in vita B. Odorici ejusdem ordinis,

(qui & omnia illa Regna animarum Christo lucrandarum zelo ardens, peragrassè fertur fuisse docet: & eximii P. P. *Bollandus* & *Hoeschenius* in splendido illo *Sanctorum vitæ* opere prolixè unà cum eruditissimis commentariis demonstrant, ad quos Lectorem remitto: *Tom. 1. die 15. Ianuarii.*

Hac itaque occasione Euangelium Christi per universam *Tartariam* & Regnum *Cathai*, id est, *Chinam* diffusum, magnos ubique locorum progressus fecit. Sed uti jam sæpè diximus, sive deficientibus vineæ Christi cultoribus, sive aliis, aliisque Imperii successoribus fidei Christianæ parum additis, sive aliis de causis Ecclesia Tartarica in suum Chaos redacta, partim Gentilium superstitionibus, partim Mahumedanæ, aut etiam Nestorianorum perfidiæ adhæsit; qui anno 1300. ex *Chaldaea* in *Tartariam* susceptâ expeditione ad zizaniam seminandam, Christianorum adhuc ibidem superstitum mentes impiorum dogmatum peste infecerunt, & unà *Chaldaeorum* characteres, eosque qui prius scribendi usu destituerant, edocuerunt, quibus & in hunc usque diem *Tartari* utuntur. Quomodo verò *Tartari* ad Mahumedanam perfidiam deflexerint, Lege apud *Matthiam Michen.* l. 1. de *Sarmatia Asiatica.* c. 5. Atque hæc sunt, quæ de Christianæ Religionis vicissitudine in *China*, *Tartaria*, cæterisque *Indiæ* Regionibus Lectori paucis indicanda duximus.

Nestoriani
primum docuerunt
Tartaros
Characteres
Chaldaeos.

CAPUT VIII.

Ultima fidei Christianæ in Chinam introductio.

Durante itaque ab anno 636 quo Monumentum Syro-Sinicum in *China* erectum fuit, Christi Ecclesiâ, & ingentes faciente progressus, ecce humani generis hostis, ope sceleratorum hominum, quicquid Ecclesia

Dei multorum annorum laboribus perfecerat, uno veluti impetu in terram prostravit; Christianæ fidei prædicatoribus ex *Bonziiorum* odio & livore partim occisis, partim proscriptis; Unde fideles tunc temporis in suscepta quidem fidei constan-

Variae vicissitudines
Legis Christianae in
China.

constantia ad mortem usque perseverarunt, sed posteri successu temporis sacrilegis gentilium ritibus initiati usque ad annum 1256, quo *Magnus Chan Tartarorum* Imperator in *Chinam* sive *Cataium* infinitâ hominum multitudine irrumpens brevi, ut supra dictum fuit, universam suo subjecit imperio, qui uti Christianis ritibus jam erat imbutus, ita quoque ingens Christianorum multitudo, teste *Paulo Veneto* & *Haythone*, *Chinam* ingressa, ubique magno se numero propagavit, qui tamen simul ac indigenæ expulsis *Tartaris* universum denuò Imperium recuperarunt, atque sive metu persecutionis, sive securius inter *Tartaros* vivendi spe, Christiani unâ derelictâ *Chinâ Tartaros* secuti sunt: Qui verò permanserunt, simulatâ fide, nil præter externas quasdam ceremonias retinebant: Atque hi sunt illi Christiani, quos *Sinenses* Crucis Adoratores in *China* vixisse commemorant; de quo vide, quæ supra recensuimus.

China itaque denuò patrio Idolorum cultui assueta, sic perduravit usque ad annum 1542, quo nova ei veritatis lux affulsit; Postquam enim S. Franciscus Xaverius à Deo in *Indiarum* salutem electus Apostolus, semen Verbi Divini per universas incognitarum Mundi partium oras magno & incredibili animarum lucro sparsisset, *Japoniam* vix notam Mundo *Insulam* Christo aggregasset, tandem & animum siti animarum Christo lucrandarum ardentissimum ad *Sinarum* conversionem adjecit; undè nihil non egit, quàm ut votorum suorum compos fieri posset; sed Divinæ Numinis dispositioni aliter visum fuit, siquidem in *Santiano Sinensibus* littoribus adnexa *Insula* opportunitatem *Chinam* ingrediendi operiens, in febrim incidit, qua meritorum cumulo plenus ad laborum pro Christo exanthlatorum æternæ beatitudinis præmium recepturus, Spiritu Creatori reddito, evolavit in Cœ-

lum, quodque per se præstare non potuit, id per tanti moliminis successores suis apud Deum patrocinis tandem obtinuit, eo qui sequitur modo: Alexander Valignanus è Societate nostra, qui anno 1582. tres *Japonum* Regulos Christianâ Lege imbutos *Romam* ad obedientiam Summo Pontifici Gregorio XIII. præstandam deduxerat: hic inquam ex *Europa* venerat, à Præposito Generali *Indiæ* totius Visitator renunciatus, jamque perlustratâ *Indiæ* parte cis *Gangem*, ad eam quoque quæ trans *Gangem* sita est, perlustrandam navigaret, tandemque in *Amacaensem* portum delatus, in *Japoniam* transmittere cogitabat. Verùm navigationis legibus prohibitus decem non minus menses in nostrorum sede *Amacaensi* substiterat, ibi re *Sinenſi* ex integro exploratâ, sopitum ejus expeditionis ardorem excitavit: siquidem ex Imperii magnitudine, gentis nobilitate, altâ jam plurimorum seculorum pace, Magistratuum prudentiâ, nec non politica gubernandi ratione, ad quam non nisi ii, qui literarum noticia viri undequaque consummatissimi admittebantur, non vanè ratiocinabatur, gentem *Sinicam* solertem, & studiis bonarum artium addictissimam, adduci tandem posse, ut viros aliquot literarum ac virtutis laude præstantes in suo Regno vivere pateretur, ac potissimum tales, qui patrii sermonis literarumque jam non essent imperiti: sed spem non vanam videri futuram quandoque, ut huic genti sanctissimæ Christianæ Legis statuta arriderent, cum ea politicam Reipublicæ administrationem non modò non interturbarent, sed etiam egregiè promoveant, undè *China* gentilium vanitatum pertæsa, cælestium bonorum desiderium conciperet, & æterna spectaret. His itaque de causis absque ulla mora nonnullos ex *India* evocatos, P. Michaëlem Rogerium, & P. Matthæum Ricciū Italos,

P. Alex.
Valignanus primus
orditur
expeditionem.

Lex Christiani denuò
per Societatis Jesu
Religiosos in *Chinam*
introducitur.
S. Franc.
Xaverii
zelus fructusque in
conversione infidelium.

Mors S.
Franc. Xaverii.

Primi Ecclesie
Sinenſis
Fundatores
P. Michaël
Rogerius
& P. Mattheus
Riccius.

N literis

Quanta
difficultas
introducendi
Chinam.

P. Riccius
novitate
rerum evi-
dit ani-
mum Pro-
regis *Can-
tonensis*.

Res *Sinis*
invisæ
quænam
fuerint.

literis Sinicis operam dare jussit; quibus jam nonnihil imbuti, summa fanè industria *Cantonensem* urbem spe nonnullam in ea sedem obtinendi, ingressi sunt; sed semel atque iterum votis suis frustrati, *Amacicum* redierunt. Dici vix potest, quot quamque varii casus intervenerint, qui inceptæ expeditionis negotium si non desperatum, saltem evanidum redderent; quibus tandem omnibus superatis, res optatum tandem exitum invenit per P. Matthæum Riccium, cui felici nostrorum forte, prima in *Sinicum Imperium* porta aperta fuit, cui & felix in Christiana lege propaganda progressus merito suo adscribi debet. Fuerat is quondam P. Christophori Clavii discipulus, & in Mathematicis disciplinis instructissimus; hic magno curiosarum rerum apparatu *Chinam* Patri Rogerio associatus, unâ cum solenni *Lusitanorum* ad Proregem *Cantonensem* legatione ingressus, Gubernatoris animum novitate rerum allatarum ita facinavit, ut sicuti nunquam similia à se, nec ab universa *China* visa fuisse testatus est, ita quoque hosce Patres veluti homines è Cœlo lapsos non solum apud se retinuit, sed omni, qua potuit benevolentia, persecutus fuit. Sparsa itaque tantarum rerum fama, multorum quoque Literatorum, qui non solum in Regno *Cantonensi*, sed in toto Imperio existentium animos allexit, quos cum præsentem videre non possent, neque admiranda quæ dicebantur secum portare, coram intueri liceret, literis ex diversis Regnis datis certatim ad se evocarunt: Siquidem quæ jam in *Europa* usu viluerant, tanquam invisâ inauditaque etiam tum in *China*, miracula videbantur. Erant autem inter cætera, horologium rotis suis affabrè instructum, quod præter cursum Solis & Lunæ varia quoque horarum discrimina demonstrabat; erat vitrum trigonum, quod ipsi inæstimabilis gemmæ speciem, nonnulli quoque Cœlestis Orbis portionem rebantur; Mappas præte-

reâ Geographicas, quæ terrarum Orbem exprimerent, magno omnium stupore & admiratione ostendit; uti enim *Sinæ* præter vastum *Sinarum Imperium*, extra illud nil aliud superesse arbitrabantur, ita quoque capere non poterant, Orbem terrarum tot tamque potentibus Regnorum ipsis incognitorum populis & gentibus instructum, tam amplo circumfusus Oceano, tantâ Insularum hinc inde disseminatarum multiplicitate; *Europam* adhæc in ultimis Occidentis recessibus, tot Monarcharum Regnis, potissimum *Romani Imperii* majestate splendidam, tanta terrarum mariumque intercapedine dissitam; præterea *Chinam* in ultimo Orientis angulo sitam, mirabantur quidem, sed ægrè ferebant, imperium suum ultra quod nihil superesse, imò in medio Terræ, veluti gemmam in annulo constitutum sibi imaginabantur, in extremam Terrarum partem esse projectum, quorum displicentiâ motus P. Riccius, ne conceptæ de se existimationi officeret, novam Orbis terrarum delineationem in duo distinctam hæmisphæriâ sub majori forma aggressus, eâ usus est proportionem, ut *Sinarum Regnum* præcisè, servata parallelorum meridianorumque habitudine & proportionem medium teneret, singula deinde Regna Mundi, Regiones, provincias, urbes, montes, flumina, maria, lacus, *Sinensi* charactere & idiomate illustravit; quod inusitatæ diligentia laboris quoque opus dici vix potest, quantum animos oculosque omnium in se contorserit, potissimum cum jam, quod antea veluti rudem sine intelligentia molem admirabantur, jam etiam singularum mundi partium constitutionem nativâ lingua expositam non contemplarentur tantum, sed omnia & singula caperent; Unde cum spectantium hominum ad tam invisum opus contuendum numerus domum non caperet, ut plures tanti boni participes fierent, Mappa sumptibus Proregis sine

Ignorantia
Sinensium
qua præter
Chinam
nil aliud
restare
credebant
ex regio-
nibus.

Geographi-
ca Orbis de-
lineatio in-
visa à *Sin-
ensibus*.

sine mora incisa, & in universum Imperium multiplicatis exemplaribus distributa, tantos in curiosorum animis excitavit motus, ut Matthæum Riccium redivivum quendam Atlantem è cœlo lapsum omnium toto terrarum Orbe Astrologum excellentissimum crederent. His itaque curiositatis primitiis Proreges Regnorum perculsi, Patres certatim ad se vocare contendebant. Quoniam verò tantorum laborum impares erant, *Macao* alios aliosque evocatos magni ingenii Patres in piscium destinabant capturam. Hoc itaque pacto primum mentibus procerum Regni, per hujusmodi paraschevasticas curiosarum rerum inventiones allectis, uti magnam ubique admirandæ doctrinæ & incomparabilis ingenii existimationem acquisierunt, ita nil facilius fuit, quàm captata occasione, quod principale suæ in *Chinam* expeditionis incitamentum erat, de vera Religione & Deo Cœli, sermones inferre; *Sinæ* verò, quibus de veri Dei cultu nullo non tempore magna controversia fuit, tam altis de Deo Uno & Vero, & contra de gentiliū figmentorum simulacrorumque nullitate ratiociniis, insigni argumentorum pondere fultis capti, ultro eorum se disciplinæ instituendos præbuere. Undè intra paucos annos magni nominis Viri, visâ Religionis suæ vanitate unâ cum aliis, ex omni statu & conditione sacræ Baptismatis undâ abluti in Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium recepti sunt; Quos inter & plures præfecti & gubernatores Regni, quos *Mandarinos* & *Colaos* vocant, qui agnoscetes Divinæ vocationis ad salutiferæ fidei portum beneficium, Christi legem tam ardenter amplexi sunt, ut vix quiescere posse viderentur, nisi & complurium aliorum animos ad eandem amplexandam attraherent: Hinc plurimi libelli, qui Christianæ Legis fundamenta Sinico idiomata tradebant, conscripti per universum imperium, incredibili animarum lucro mox divulgati fue-

runt. Sed non passus humani generis hostis tantam sibi prædam elabi; stabilitis jam per præcipuas Regnorum Provincias sedibus Ecclesiisque vero Deo erectis, *Bonziorum*, hoc est, *Sacrificulorum* ob tantam Legis novæ propagationem penè insanientium livore & invidia, publicis editis libris, adeò gravis contra Patres eorumque Neophytos persecutio mota fuit, ut jam aliquoties carceribus mancipati, ac gravissimis subacti tormentis, ex eorundem denique profligatione & totali proscriptione rei Christianæ adeò felix progressus in extremo discrimine versaretur, nisi Divini Numinis aspirante gratiâ, & imperturbabili Patrum constantiâ, nec non Magnorum Virorum, quos Christo lucri fecerant, zelo & libris editis, pro summa, qua pollebant auctoritate, nostrorum innocentia, adversariorum calumniis detectis demonstrata, pristinæ suæ libertati restituti fuissent: vel ex hoc suo discentes experimento, fieri non posse, ut præclarissimos pro Divini Numinis gloria susceptos fructus, non simul quoque, haud secus ac Solem umbra, par persecutio consequatur. Rebus itaque in tranquillorem statum reductis Christiana res tantò surrexit altius, quantò humilior violentiusque fuerat depressa: Siquidem fides Christi non tantum sese per universos Imperii fines amplissimè extendit, sed palatium Regis ingressa, tantum ejus inviolabilis veritas potuit, ut & Reginam & Filium ejus in sui amorem operâ Patris Andreæ Cofler Austriaci, traxerit; unde Baptismatis undâ abluti, Regina *Helena*, Filius verò *Constantini* nomine assumpto triumpharunt, cujus *Pan Achilleus* Regiæ aula supremus Minister, jam dudum Christianis legibus imbutus, vir zelo fidei propagandæ adeò accensus erat, ut non semul literas tum ad Summum Pontificem, tum ad P. Generalem Societatis *JESU* datis, de magna operariorum copia in *Chinam* transmittenda, instanti-

Bonziorum persecutio contra nostros adornata.

Ingens animarum lucrum.
Regis filius Constantinus unâ cum Helena matre baptizati.

Promotio
Rei Christianæ.

De altissimo fidei
mysterio
sermocinationes.

Primates
Chinæ accipiunt
legem
Christi.

bus precibus sollicitaret, tantæ erga sedem Apostolicam devotionis, ut quod per se ipsos in propria persona nequirent, per P. Michaëlem Boymum ad obedientiam Summo Pontifici præstandam votorum suorum vices subiturum, *Romam* amandarent. Sed ut Lector propius ingentem eorum in fide Christiana conceptum fervorem zelumque Catholicæ Re-

ligionis cognoscat, hoc loco nonnullas Epistolas, quas ad Summum Pontificem pro tempore existentem, tum Regina Helena, tum Supremus Aulæ Magister Pan Achilles dedit, unâ cum responso Summi Pontificis ad illos dato, eâ qua par est sinceritate & fide apponendas duxi.

Interpretatio Literarum Sinicarum.

A Cancellario Imperii Sinici Pan Achilleo Sina-Christiano.

AD SANCTISSIMUM D. N.

Per Patres Andream Xavier, & Michaëlem Boym Societatis JESU in Aula Imperatoris Sinensis, pro tempore Assistentes, facta.

Clarissimi Imperii Sinici de Imperatoris mandato Universalis Prorex Regnorum & Provinciarum *Quàm Tûm, Quàm Sý, Fô Kien* Commissarius militiæ in terra & mari. *Quàm Sý* Regulorum Dux, Thesaurarius reddituum, & Solicitator, absente Imperatore absolutus, & solus Decisor causarum, Imperatoriæ custodiæ supremus Præfectus, Equitum Magister, Magnus Cancellarius, Intimus Imperatoris Secretarius, & Cubicularius *Pan Achilles* Christianus, genibus flexis, capite ad terram dejecto se sistitante Thronum Vicarii Dei JESU in terris, Universalis Doctoris Catholicæ Ecclesiæ, Veri Domini, Sanctissimi Patris.

EGO Achilles expendo mecum quod penetralium Imperatoris Custos ex officio ductus errore simul ago curam militiæ. Unde me ipsum diminui, & absque luce & disciplina peccatorum multitudinem auxi. Olim in Aula Septentrionali Deo Auspice incidi in Viros Societatis JESU, qui aperto calle duxerunt me rudem, errantem exhortati, ut sequerer fidem. Quare cum reverentia expiatus sacro lavacro, tunc orsus sum intelligere sanctæ Doctrinæ Documenta, ejusque reconditam excellentiam altamque profunditatem. Tum verò immersus huic studio diu nocturneque fideli corde sum persecutus viginti & amplius annis, nec ausus sum quidpiam remittere. Ita consecutus sum Cælorum Re-

gis auxilium, cui qua ratione respondeam, non invenio modum. Sæpè animus fuit ipsemet adeundi Sanctissimum Thronum, atque oculos cum veneratione satiandi sanctissimo vultu, sed Imperii causæ tam variæ, Regiæ res tam perplexæ, non admisere intimi mei sinus exequi desiderium. Quare summè contristor: nunc peccatoris unica cogitatio me dullitùs in hoc est, quod Imperii calamitas necdum quieverit. Ideò ex industria petii Societatis JESU Virum Patrem Michaëlem Boym, ut abitura nave repeteret Magnum Occidentem, supplex accessurus ad Te Summum Pontificem, Sanctissimum Patrem, ut ante altare Sanctorum Petri & Pauli cum totius Mundi Oecumenica Ecclesia elevatis ad Cælum oculis ores Deum, ut

cum

cum misericordia respiciat hanc Imperatoriam domum; adjuvet & conservet Imperium, erigendo limites subiturae pacis, unà faxit, ut noster Sapientissimus Imperator, qui est hujus Regiae domus decimus octavus Successor, & à primo Imperii & familiae Fundatore duodecimus Nepos, ipse scilicet Dominus cum subditis adoret Caelorum Dominum JESUM. Ista munus erit nostri Sinici imperii integra beatitudo. Et in praesenti quidem Integerrima, Sapientissima, Clementissima, Venerabilis, Imperatrix Christiani nominis Helena, Regina Imperatoris Mater Christiani nominis Maria, Regina ejus legitima conjux Christiani nominis Anna, & filius Imperatoris Princeps & Haeres Christiano nomine Constantinus omnes humili corde credunt & colunt Sanctam doctrinam, unà habent sermonis verba, quae mittunt ad Sanctissimum Thronum. Quod ad me rudem peccatorem attinet, peto suppliciter Te Sanctissimum Patrem, ut pro mea ex

hoc seculo discessus hora peccatorum poenae integram remissionem largiaris, & plurimos Societatis Viros submittas in hoc Sinarum Imperium, qui sua doctrina convertant universos saeculi homines, & cum poenitentia animadvertant colere & venerari Sanctam Legem, neque in vacuo transitu, raptopedum pulvere dimittantur. Ita demum mihi spes est, assecuturum me felicitatem verè interminabilem. Cum veneratione modicum his explicui ignaræ mentis arcana. Pronus ad terram me totum abjicio, expectando misericordem intuitum. Nec plura.

Yum Lie anno quarto, in ordine Revolutionum litterarum Annualium Kem Yn, Luna decima, die octavo, qui fuit anno 1650 Novembris dies primus. Ultra nil legendum.

Locus () Sigilli, in quo pro more Sinico (non enim solent aliter subscribere nomen suum) insculpta sunt hæc verba: Fortissimi Generalissimi armorum, universalis Proregis Sigillum.

Interpretatio Literarum Sinicarum,

Ab Imperii Sinici Imperatrice D. Helena, nomine suo, & Reginae Matris D. Annæ, & Reginae uxoris D. Mariæ, nec non filii Imperatoris Principis & Hæredis D. Constantini missarum.

A D S A N C T I S S I M U M D. N.

Per Patres Andream Xavier, & Michaëlem Boym Societatis JESU, in Aula Imperatoris Sinensis pro tempore Assistentes, facta.

Clarissimi Imperii Sinici Integerrimæ, Sapientissimæ, Clementissimæ Venerabilis Imperatricis Helenæ sermo ante Thronum JESU Dei in Terris Vicarii, Universalis Doctoris Catholicæ Doctrinæ, Supremi Domini, Sanctissimi Patris.

» **E** Go Helena perpendendo me
» hujus Imperii Sinici humilem
» filiam erubesco morari in Pala-
» tio Imperatoris. Olim tantum novi
» penetralium observantiam: ignora-
» vi exterarum terrarum leges: Acci-
» dit Societatis JESU Virum Patrem
» Andream Xavier in nostra Aula
» commorari promulgando sanctam
» doctrinam, aliorum relatione cœ-

pi illum cognoscere, & ecce credidi, »
» & reverenti corde ab illo suscepi San- »
» ctum Baptisma: feci, ut Regina Im- »
» peratoris Mater Maria, Regina ejus »
» legitima conjunx Anna & filius Im- »
» peratoris Princeps hæresque Con- »
» stantinus simul omnes instructi reci- »
» perent sanctam aquam, exindè jam »
» tertius annus est. Nunc licet debe- »
» rem stillato sanguine medullam ani- »

„ mi solvere, necdum assequor tantil-
 „ lo respondere ac satisfacere. Assi-
 „ duè venit in mentem cum reveren-
 „ tia adire Sanctissimi Patris Thronum,
 „ ut coram excipiam Sancta documen-
 „ ta, solum vereor remotissimi Regni
 „ difficiles aditus, ideò desiderio fru-
 „ stror. Interim cum profunda ad ter-
 „ ram usque inclinatione rogamus Te
 „ Sanctissimum Patrem, ut ante Divi-
 „ næ Majestatis conspectum pietate
 „ ducaris nostrum, quæ peccatis su-
 „ mus obnoxia, atque hora nostri ex
 „ hoc sæculo discessus peccatorum pœ-
 „ næ integram nobis remissionem in-
 „ dulgere digneris. Simul petimus
 „ Te Sanctissimum Patrem, ut cum
 „ Sancta & Universali Ecclesia pro
 „ nobis deprecetur Supremum Domi-
 „ num, ut confirmet nostrum Impe-
 „ rium, adjuvet, ac restauratum pace
 „ stabiliat, unà faxit, ut nostræ Impe-
 „ ratoris Domus hic decimus octavus
 „ Imperator, qui à primo Imperii, &
 „ familiæ fundatore est duodecimus
 „ Nepos. Ipse scilicet Dominus &
 „ subditi unà omnes agnoscant & ado-
 „ rent verum Dominum JESUM. De-
 „ mum postulamus Te Sanctissimum
 „ Patrem, ut plurimos submittas Socie-
 „ tatis JESU viros, qui longè latè-

que Sanctam fidem divulgent. Hæc „
 „ Indulta nobis erunt tuæ pietatis er-
 „ ga nos monumenta, alia verò, quæ „
 „ nostri desiderii sunt, explicare ver-
 „ bis non sufficimus. Modò Societa- „
 „ tis JESU Vir P. Michaël Boym scit „
 „ nostri Imperii negotia. Mandamus „
 „ illum Legatum reverti in Magnum „
 „ Occidentem, ut proponat sermo- „
 „ nem nostrum ante Sanctissimum Pa- „
 „ trem, ille poterit singulatim referre „
 „ nostram demissam voluntatem. Con- „
 „ fidimus pacis tempore ipsosmet *Si- „*
 „ nas Legatos mittendos esse, qui ad „
 „ Sanctorum Petri & Pauli altare de- „
 „ ferant obsequium, & offerant reve- „
 „ rentiam.

Capite ad pedes inclinato spera- „
 „ mus Sanctissimum Patrem clemen- „
 „ ter intuiturum hos rudis animi sen- „
 „ sus. Hic solum Sermo.

Anno *Yum Lië* quarto, Lunæ de- „
 „ cimæ, die undecimo, qui fuit anni à „
 „ Christo millesimi sexcentissimi quin- „
 „ quagesimi, Novembris dies quartus.

Locus () sigilli, in quo pro more „
 „ Sinico (non enim solent aliter sub- „
 „ scribere nomen suum) sunt ista ver- „
 „ ba insculpta : *Integerrimæ, Sapien- „*
 „ *tissimæ, Clementissimæ, Venerabilis „*
 „ *Imperatoris sigillum.*

Sequuntur Literæ responsoriæ ab Alex. VII. P. O. M.
 tum ad Reginas, tum Supremum Regni Directorem datæ.

Charissimæ in Christo filiæ nostræ Helenæ Tamingæ
Sinarum Regine.

ALEXANDER PAPA VII.

Charissimæ in Christo filiæ no-
 stræ salutem & Apostolicam be-
 nedictionem. Cognovimus ex
 Majestatis Tuæ litteris, quanta fuerit
 bonitas & clementia, qua te cæcis im-
 plicatam erroribus mendacique super-
 stitione Deus Deorum è tenebrarum
 potestate in lucis & veri cognitio-
 nem adduxit. Non obliviscitur il-
 le misereri, nec continet in ira mise-
 ricordias suas. Hujus enim cum ef-

ses filia, ad te respexit tamen Omni-
 potens Dominus, qui audire vult po-
 tius Pater misericordiarum, quam
 Deus ultionum & vindictæ. Quis
 nunc Potentias ejus scrutetur, aut con-
 siliorum vias investiget. Imensas, va-
 stissimasque terras, quarum vix quid-
 quam auribus acceperamus, vetus ho-
 stis fraudibus suis ac fallaciis occupa-
 verat. Fabulosum erat istud ingens
 Regnū, non minus desertis ac propè in-
 finitis

fnitis locorum intervallis, quam quia falsa religio & cultus omnia obtinuerat. Quis aditus veritati per tot maria, itinerum errores, aliud pene cœlum, ac sydera, cum omnibus littoribus prohiberentur ii, qui præ auro & mercibus præciosi hujus margariti commutationem expetebant, cum se denique impietas montium jugis Oceano legibus arctissimisque custodiis tuerentur. Perfregit hæc omnia, superavitque veræ fidei proferendæ studium, per quæ tot pericula & difficultates tua salus quæsitæ. Quo attentius, in Christo Filia, tanti beneficii revocanda tibi est ad animum memoria, & notæ hæc facienda filiis tuis, ut ponant in Deo spem suam, & non obliviscantur

operum Dei, & mandata ejus exquirant. Quamvis & ad summam gaudii, quod vobis allatum fuit neque hoc defuerit, ut tuis exemplis aliæ etiam inhererint, & Regius Puer Constantinus, non minus in Regni quam superstitionis evertendæ spem crescat. Illum sanè ut unà omnes paterne complectimur, quamque postulas benedictionem amantissime Majestati Tuæ impertimur, Deumque ardentè precamur, ut disjunctissimum Regnum unum tandem faciat & animo & fide nobiscum. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 18. Decemb. 1655. Pont. nostri Anno primo.

NATALIS RONDINIUS

Dilecto filio *Pan Achilleo*, Eunuchò *Sinarum Regis*,
Terræ, Marique Generali Præfecto, &c.

ALEXANDER PAPA SEPTIMUS.

Dilecte Fili salutem & Apostolicam benedictionem.

„ **G**audium magnum annuncia-
 „ verunt nobis Epistole Tuæ.
 „ A Solis enim ortu & occasu, ab
 „ Aquilone & mari fecit nobiscum
 „ misericordiam suam Deus, quique
 „ olim multa Gaza atque opibus po-
 „ tentem Regiam Eunuchum Baptis-
 „ mi unda & gratia derepentè illustra-
 „ vit, nunc te, dilecte Fili, Regni
 „ istius & Mundi curis implicitum,
 „ inter quas nunquam ferè locus Chri-
 „ sti doctrinæ, quæ à sæculi hujus sa-
 „ pientibus stultitia habetur, in sortem
 „ filiorum suorum, hoc est, in alterius
 „ & veri Regni hæreditatem immor-
 „ talem, ac nunquam perituram voca-
 „ vit: Cujus beneficii magnitudo ut
 „ magna lætitia affecit cor nostrum,
 „ ita quid pro eo à te debeatur planè
 „ intelliges, si ad illum subinde respi-
 „ cias, qui nobis suæ disciplinæ factus

est in exemplum. Enitere verò & „
 „ ad labora, ut consummetur hoc o- „
 „ pus quod inceptum est in amplissimo „
 „ isto Regno, ut sit & laus tua in Euan- „
 „ gelio. Nulla enim debet esse tanta „
 „ terrarum vastitas & longitudo, quæ „
 „ obstet fidei, quæ montes transfert, „
 „ aut charitati, quæ nunquam excidit, „
 „ omnia sustinet, atque operatur. Hac „
 „ te in nostrum sinum admittimus, cu- „
 „ jus erga te ac gentes istas ardor nec „
 „ aquarum, quæ inter nos interce- „
 „ dunt, multitudine extinguetur, nec „
 „ ulla unquam difficultate aut pericu- „
 „ lo refrigescet, quam autem tibi pe- „
 „ tis benedictionem peramanter im- „
 „ pertimur. Datum Romæ apud S. „
 „ Petrum sub Annulo Piscatoris die „
 „ 18. Decembris Anno 1655. Pont. no- „
 „ stri Anno primo. „

NATALIS RONDINIUS.

His itaque prosperè & ad votum
 procedentibus rebus, ecce novus ab
 Aquilone turbo veluti impetu factus,
 totam Christianæ negotiationis pro-

spem & fortunatam transactio-
 nem, quam ex facultate Regii diplo-
 matis stabilita Euangelii per totum
 Imperium dilatandi sperabant, in-
 ter-

gressum
inturbat.

Rex Vum-
lie uxore &
filia inter-
emptis
vitam suam
laqueo ter-
minat.

terturbavit: *Tartari* siquidem intesti-
no *Sinensium* bello allecti, ruptis
murorum claustris, non solum *Pe-
quinum*, sed & veluti inundatione
quadam universam *Chinam* paulò
post suo subjecerunt imperio; Rege
Sinarum Vumlie ad tantas angustias
redactò, ut dum locus evadendi, à re-
bellibus *Sinarum* eidem non conce-
deretur, tantus Monarcha ab omni-
bus derelictus miserandà morte, ne
malorum imminentium illiadem
propriis oculis videre cogeretur, pri-
mò proprià manu & matre & filià
interemptis demùm vitam suam de-
spiratione rerum in transversum
actus, laqueo terminaverit; de qui-
bus qui formidandam humanarum
rerum catastrophën fusiùs nosse de-
siderat, is consulat *P. Martinum*
Martinum, libello de bello *Tartarico*,
& ex illo addiscet non magnopere
desideranda altioris hujusmodi infe-
licis Monarchiæ fastigia, quibus tam
horrenda, tot tantisque ruinis expo-
sita præcipitia substant. In tanta re-
rum perturbatione Imperiique con-
fusionè Christiani, spem inter me-
tumque constituti, novi à se accep-
tati Imperatoris sollicitis mentibus
in Christianæ fidei hucusque conti-
nuatum progressum, animi inclina-
tionem operiebant: eam tandem,
quam aut optare aut sperare unquam
poterant, proniorem comperere,
coqui sequi tur modo!

P. Joannes
Adamus
Schall.

Existeat jam à multis annis in
China *P. Joannes Adamus Schall*,
patrià Colonienfis, qui sive Mathe-
maticum cæterarumque artium, qua
pollebat, cognitionem, sive excel-
lentem Sinicæ linguæ peritiam, sive
denique viri prudentiam rerumque
tractandarum usum longà experien-
tià acquisitum spectes, uti nulli se-
cundus, ita toto Imperio celeberrimus
erat; De quo cum & novi Im-
perii novus Imperator veluti de ex-
tero plura sibi enarrari audisset, val-
dè hoc nuncio exhilaratus se, quod
jam dudum desideraverat, homi-
nem exterum tantà rerum Sinica-
rum notitià instructum, cui intimos
suorum consiliorum recessus tutò &

securè concedere posset, quemque
Europæo ingenio Sinicas artes fe-
lici suà sorte junxisse compererat,
invenisse. Itaque ad Regiam evo-
catum singulari benevolentia signi-
ficatione suscepit; cumque gravita-
tem morum, vitæ innocentiam, at-
que in quæsitis prudentiam, inge-
niique perspicacitatem in responsis
dandis excellentem comperisset,
ità ejus imposterum consuetudini
adhæsit, ut eum statim inter intimos
suos unum esse voluerit, primi or-
dinis *Mandarinum*, assignando ei-
dem supremum in Astronomico Ca-
lendarii tribunali locum, ejusdem
statutis omnibus per Imperium
Astronomis parere jussit, miratus
imprimis infallibilem Ecclipsium,
à quibus cæteri tantoperè aberrab-
ant, prædictionem, ex accurata
calculatione ab ipso peractam; Mi-
rabatur artium mechanicarum,
potissimum ejus in Bellicis tormen-
tis quà fundendis, quà dirigendis
peritiam, & quod unicè optabat,
in consiliorum de rebus gravissi-
mis, quas ei dederat, felicem &
nunquam fallentem exitum: Hisce
Rex tractus, cum, cui quippe ali-
quid humanà conditione altius sub-
esset, veluti patrem summo amore
juxta & veneratione prosecutus est;
& cum ad tam sublimis Majestatis
aspectum vix ulli aditus præter
Reginas Eunuchosque permittere-
tur, is tamen omni prohibitione
semotà, ubicunque Regem sive do-
mi, sive foris offenderet, se sisten-
di jus, quod vix ulli concessum erat,
obtinuerat, eoque erga *Massa*, (sic
enim Patrem vocabat, quasi dice-
ret venerabilis pater,) affectu fereba-
tur, ut quod nulli *Sinensium Anna-
les* legerunt, quater in anno domum
Ecclesiamque nostram visitare non
sit dedignatus: omnes domus angu-
los lustraverit, solus cum solo *Massa*
intra cubiculum suum diversari si-
bi complacuerit, omni repudiatà
cerimonià tanto Monarchæ debi-
tā, & ab omnibus exhiberi solitā,
dum modò supra lectuli religiosè
compositi stragula sedere, jam in sede
vetusta-

P. Schall.
in supre-
mum Regis
Consilia-
rium admit-
titur.

Dignatio
Regis in
visitando
P. Schall.

Ecclesiam
visitat, SS.
Imagines
reveretur.

vetustate pænè detrita se collocare, Europæarumque rerum raritates contemplari dignatus, imò ex domesticis quoque hortuli fructibus sibi allatis singulari gustu sumere non detrectaverit, quasi nullibi tutius securiusque, nec jucundius quàm in pauperum Sacerdotum domo deliciari videretur; In Ecclesia verò Altarium mirabatur nitorem, imaginum Europæarum elegantiam, librorum in Characteribus imaginibusque præstantiam, denique singulorum mysteria curiosè inquirebat, quibus expositis, præsertim Christi & Deiparæ imagines profunda capitis inclinatione venerabatur, Chri-

stianam legem omnium optimam suosque Majores eandem sectatos fuisse asseverabat. Et ne verbis tantum suam in Christianam fidem æstimationem asseruisse videretur, opere & effectu complere voluit. In ingenti lapide marmoreo præ foribus Ecclesiæ nostræ erecto, suam in universo Imperio fidei Christianæ propagandæ voluntatem per edictum Regium ad æternam rei memoriam partim Tartarico, partim Sinico Characteribus atque idiomate incidi voluit, quod in hunc usq; diem in China carta impressum, in Collegii Romani Museo omnibus spectandum exponitur. Cujus tenor iste est, qui sequitur.

Edictum Sinico-Tartaricum,

Q U O

Christiana Legis Approbatio, marmoreo incisa monumento, quod præ foribus Templi Salvatoris nostri ad perpetuam rei memoriam erectum fuit, Pekini in Regia Sinarum urbe, jussu Imperatoris Sinarum & Tartarorum Xunchi, anno Christi 1650.

AD MANDATUM COELI

Diploma Sinicis Tartaricisque Characteribus incisum.

Meretur cœlestis scientia Astronomia, quam nostri Majores semper maximi fecerunt, ut & nos vestigiis eorum insistentes, eam super astra extolamus, maximè postquam eadem olim sub variis Imperatoribus penitus lapsa iterum restaurata, & maximè tempore Imperii Juén Imperatoris Tartari, qui ante 400 annos Sinas tenuit, à Co xeu Kim exactior reddita fuit, demùm ultimis præteriti Imperatoris Mim temporibus nimium aberravit. Inventus est Joannes Adamus Schal ab ultimo Occidente in Sinas veniens, qui non solum artem calculandi, sed theoriæ etiam Planetarum & quicquid ad Astronomiam pertinet, callebat; Hic delatus ad Imperatorem antecessorem nostrum jussu ipsius Academiæ Ma-

thematicæ & restorationis Astronomiæ curam suscepit; Sed quoniam multi non intelligebant fructum ex hac scientia in Remp. emanantem, concludi tunc non potuit, ut eâ scientiâ subditi uterentur. Jam verò cum ego ad Imperium perveni, & prima cura fuit ad utilitatem Regni temporum ordo, ipsiusmet anni primi mei Regiminis Autumno experimentum quærens ejus quam Joannes Adamus restauraverat artis, Eclipsin Solis dudum antea ab eodem calculatam diligentissimè jussi observare, inventumque tam temporis momenta, quam puncta Ecliptica cum omnibus circumstantiis exactissimè correspondere ejus calculo, iterumque sequentis anni Vere, cum se Eclipsis Lunaris offerret, illam eadem diligentia observari præcipiens, & hanc inveni, ne capillo quidem lato
O aber-

Religio &
modestia
P. Adami
Schall
laudatur
à Rege.

aberrare, quare statim adverti, hominem hunc a Cælo nobis tali tempore oblatum, quo tanti Imperii Regimen suscipiebam, unde totam Præfecturam Tribunalis Mathematici ipsi soli commisi; sed quia Joannes Adamus à pueritia castus est, neque ulla negotia à suo instituto Religioso aliena suscipere vult, necessarium duxi, ad hanc Præfecturam suscipiendam absoluto eum Imperio obstringere, & secundi Ordinis dignitatem ad titulum Arcanorum Cælestium Magister, addere: Quo in officio annis jam aliquot occupatus plus quotidie studii & diligentia adhibet. Et quoniam juxta portam Urbis Xun che Muen dictam, templum habet, in quo secundum ritum Legis suæ Deo sacrificia offert, contuli ego etiam aliquid subsidii ad illud ædificandum & ornandum, cumque illud templum intravi, adverti, imagines & utensilia quoque extranearum rerum speciem præ se ferre, de libris quoque Legis, quos in mensa positos reperi, cum interrogassem quid continerent, dictus Joannes Adamus illos Legis Divinæ explicationem continere respondit. Ego quidem, quandoquidem animum prius applicueram doctrinæ Yao xun cheu, & Cum quæ ex eorum libris aliqua percipio, in Libris Foe & Tau, quamvis aliqua legerim, nihil tamen inhaeret memoriæ, Libros autem hujus Legis Divinæ cum ob negotia Regni hæctenus non nisi obiter inspicere licuerit, judicium exactum ea de Lege ex iis dare non possum. Attamen si Joannem Adamum considero, qui ab aliquot annorum lustris apud Sinas & nobiscum versatus Legem hanc & sequitur & prædicat, eam optimam judico: Deum namque suum adeò reveretur Joannes Adamus, ut ei templum hoc dedicaverit, tantâ personæ suæ modestiâ & integritate a tot annis eâdem semper methodo Legi huic se conformando, & nec vel punctum variando. Hoc profectò illam Legem summæ perfectionis esse expressum indicium est, in qua se ipse Joannes Adamus probatissimæ virtutis esse ostendit, cum, quod ea lex docet, nimirum Deo servire, Regibus ac Magistratibus obedire, nulli malum inferre, bono publico ac pro-

Approba-
tio legis
Christia-
næ.

ximorum prospicere, suâ fidelitate exal-
tè implet. Et utinam! Magistratus
ac subditi mei omnes hanc ejus indu-
striam serviendi Deo, ac servandi Le-
gem Divinam imitarentur, & in ser-
viendo suo Imperatori vel à longè adum-
brarent procul dubio multis partibus
melius feliciusque mecum & cum toto
Regno ageretur: Quod ad me attinet,
ego hunc ejus animum Legemque hanc,
quam sequitur, vehementer approbo &
laudo, ideòque ad perpetuam hujus rei
memoriam hunc ejus Ecclesiæ titulum
præfigo: Tum hiuen hia Kim. Hoc
est, Excellens penetrando Cælo lo-
cus. Datum Pekini anno nostri Impe-
rii septimo.

Habetur hoc diploma Sinicis &
Tartaricis in nigro fundo candidis
Characteribus linguisque polita ma-
nu descriptum in nostro Musæo, quam
Galleriam vocant, & characteres
quidem Tartarici Sirciacam formam
mentiuntur, toto, ut dici solet, cœ-
lo à Chinesibus differentes. Quâ
verò occasione Tartari sui eos juris
fecerint, jam suprà enarratum fuit.
Ex quo luculenter sanè patet, quo
tantus Monarcha in Christianam fi-
dem affectu fuerit, quam sollicito
animo ejus promotionem quæsi-
verit; ad quam etiam propediem am-
plexandam nullum aliud sibi obsta-
culum superesse fastus est, quam po-
lygamie abrenunciationem; in qua
sele superare non dicam difficile,
sed quasi αδύνατον esse videbatur, qui
omnium Gentilium Regum commu-
nis, ad quam ad æternæ salutis nau-
fragium illiduntur, unicus ferè sco-
pulus est. Sed ut ad institutum no-
strum revertamur.

Rex quo-
minus Le-
gi Chri-
stianæ se
subjiceret,
polygamia
obstitit.

Ex hujus Regis in Legem Religio-
nemq; nostram ardentissimo affectu,
magna mox in Aula primò tum soe-
minarum Regiarum, tum Eunuchor-
um conversio facta fuit; Secuti
sunt hosce altioris ordinis Mandari-
ni; In urbem quoque Pekinum, quæ
vastitate non Urbem, sed Provin-
ciam præ se fert, Lex Christi diffu-
sa, Ecclesiæ gremio adjunxit ferè
ad octuaginta millia Neophytorum;
adeòque vel in hunc usque diem
per

Conver-
siones in-
signes in
aula Re-
gis, tum
Regina-
rum, tum
Eunuchor-
um.

80 Millia
Christia-
norum
Neophy-
torum in-
cremen-
tum.

per universi Imperii fines novi Diplomatis evulgatione, innumerabilem animarum multitudinem Christo peperit. Faxit Divina bonitas, ut ad tantæ messis collectionem sufficientes, qui soli defunt, Operarii submittantur. Sed quæ est rerum humanarum vicissitudo; Rex interim, dum magnas res alto pectore conderet, ex improvisa infirmitate invasus, occulto Dei judicio, paulò post vitâ functus salutem æternam, quam aliis tantoperè desiderabat, ipse consequi non meruit, & tametsi aliquoties Patris sui opem imploravit: Dolo tamen & astutia *Lamarum, Bonziorumque*, qui Regi in ultima vitæ mortisque lucta adstabant, factum fuit, ut Patri Adamo omnis ad eum aditus, quem tot artibus ad eum facri Baptismatis undâ abluendum tentabat, intercluderetur; & quoniam nullum non lapidem ad penetrandum movebat, concessum tandem fuit id, quod tot tantisque precibus & artibus extorserat; sed tardè nimis admissus, quem enim vivum credebatur, spe sua frustratus, incredibili mentis dolore jam vitâ functum reperit. Peractis verò exequiis, in quibus extructo ex pretiosis lignis rogo, thesauris, qui opulentissimi cujuscumque Regni divitiis comparari poterant, unâ cum cadavere Regio combustis magnificentiæ & granditati Imperatoris finem imposuerunt. Successit in Imperio filius quatuordecim annorum puer, qui uti sub patris Adami disciplina fuerat, eique unicè à Rege commendatus, ita quoque innatum erga Christianam fidem, Patresque nostros affectum non exuit: Oramus proinde Deum Opt. Max. ut gratiam Baptismatis, quam Patri negaverat, ipsi ad Divini nominis gloriam, & Reipublicæ Christianæ incrementum largiri non dedignetur.

Quos autem Christiana res sub hisce *Tartariæ* Regibus, respectu aliorum temporum progressus fecerit, Ecclesiæ *Pequini* noviter erectæ consecratæque Epigraphæ scitè docet, quæ quia consideratione digna est, eam hîc coronidis loco subdam.

Epigraphæ Ecclesiæ Pekinensis Soc. Jesu.

POST FIDEM A D. THOMA APOSTOLO PRIMUM ADVECTAM, POSTQUE EANDEM A SYRIIS TEMPORE IMPERII TAM, ITERUM ET LATIUS PROPAGATAM; TERTIO RURSUS SUB IMPERIO MIM POST EANDEM DUCIBUS S. FRANCISCO XAVERIO, AC P. MATTHÆO RICCIO PER SOCIETATIS JESU HOMINES, ET VERBO, ET LIBRIS SINICE EDITIS DIVULGATAM. MAGNO QUIDEM STUDIO ET LABORE, SED PROPTER GENTIS INCONSTANTIAM HAUD PARI. DEVOLUTO JAM AD TARTAROS IMPERIO EADEM SOCIETAS PRO INSTAURATI PER SUOS CALENDarii XI HIENLIE DICTI LABORUM CORONIDE TEMPLUM DEO OPT. MAX. PUBLICE PEKINI REGUM Sinarum CURIAE

POSUIT DICAVITQUE,
ANNO M.DC.L.XV. CH. VII

PATER JOANNES ADAMUS SCHALLA ZELL GERMANUS SOCIETATIS JESU PROFESSUS, ET PRÆFATI CALENDarii AUTHOR, EX LABORIBUS MANUUM SUARUM EADEM HANC ET PATIENTIAM POSTERIS LEGAT.

Epigraphæ
Templo
Soc. Jesu
Pekini marmori incisa.

Mors Regis.

Cadaver Regis unâ cum thesauris opulentissimis comburitur.

CAPUT IX.

De Correctione Calendarii Sinici, & quanta inde
Bona emerferint.

NIL unquam adeò fuit cordi *Sinenſibus* quàm exacta temporum conſtitutio; ſine quo neque geſta Regum, neque Hiſtoriæ omnium ſæculorum ſci- tẽ recenſeri poſſe, rectẽ & laudabi- liter autemabant: undẽ nullo non tempore, in id incubuere, ut eam ſtabilirent, ne ſcientiæ Aſtronomi- cæ leges cum tempore deficerent, publicis ſumptibus & Regiis, A- ſtronomorum Academiam jam à ter mille nongentis annis juxta *Annali- um ſuorum* tenorem inſtitutam duraſſe referunt, condiderunt, quorum Aſtronomorum officium erat, cur- ſum Solis & Lunæ Eclipſumque dili- genti cura computare, novilunio- rum cæterarumque Lunæ phaſium ſedes quàm exactiſſimẽ annotare, non alio quidem ſine quàm ut quemad- modum in electionibus rerum faci- endarum ſuperſtitione omnes ſupe- rarent *Sinæ*, ita quoque diffuſis ſuis per univerſum Imperium Lunariis unicuique quid quovis tempore a- gendum, quid omittendum ſigni- ficaretur; De Planetarum enim mo- tibus nulla apud ipſos ſcientia eſt, adeò ut omnia ſidera cujuſcunque tandem Sphæræ, æquali à Terra di- ſtantia, errore prorsus abſurdo, & ignorantia pluſquam puerili, diſta- re uſque ad Patrum noſtrorum ad- ventum crediderint. Quod quam craſſam & barbaram eorum inſci- tiam in natura rerum arguat, quis non videt? Narrant *Sinæ* Aſtrono- miam ſuam originem habuiſſe à Re- ge quodam priſco, cui nomen *Iao*: habebat is duos fratres, quorum unus *Hy*, alter *Ho* nominabatur, Aſtro- nomicã ſcientiã clariſſimos, quibus impoſuit, ut quæcunque de tempo- rum computu ſciri poſſe putarent, brevi & facili methodo exponerent: canones quoque & in ſingulis calcu-

landis legitimum proceſſum poſteri- tati traderent, conſtanti lege ſervan- dum, quod ea qua par fuit cura & di- ligentia præſtiterunt. Sed enim poſt biſmillena annorum millia circiter *Cin Hoam* Rex Imperio potitus, qui trigeſimo quarto dominationis ſuæ anno, barbari & penè ſylveſtris ingenii vir, non duntaxat ſtudio- rum, artium, diſciplinarumque u- ſum interdixit, ſed & omnes li- bros, quotquot invenire potuit, Vulcano conſecravit; qualem in bo- nas artes tyrannidem librorumque præſtantiſſimorum jacturam potiſ- ſimum ob libros de temporum cal- culo perditos, poſteri plangere non ceſſant; Accidit deindẽ temporum ſucceſſu, ut intra vaſtarum fabri- carum ruinas jam dudum deſide- rati Aſtronomici libri univerſali Regni gaudio reperirentur; qui tamen uti tantorum annorum in- tercapedine neglecti jacuerant, ita quoque in motibus Luminarium Eclipſumque ſedibus computandis adeò variare deprehenſi ſunt, ut ſine correctore uſui eſſe minimẽ poſ- ſent; quarum correctionem tan- dem, quantum licuit, auſpicatus fuit *Cofceucin* in *China* magni no- minis Aſtronomus; ſed cum nec hic votorum ſuorum compos fie- ret, innotuit à quo neſcio, in Bi- bliotheca Regia conſervari de moti- bus Planetarum codicem, quem olim *Saraceni* ex *Perside* in *Chinam* Legati Imperatori *Tartarorum*, veluti rem raram & pretioſam, donarant; Ex- pulſis verò è *China Tartaris*, virtu- te & potentia *Humu*, dictum co- dicem in ejuſdem Palatio inventum anno Imperii ſui decimo quinto ex *Persico* & *Arabico* idiomate, quo conſcriptus erat, in linguam Sini- cam transferri curavit, ſpe fretus fu- turum, ut ex eo *Chinenſe* Calenda- rium

Cin Hoam
Rex oſor
librorum,
monu-
menta A-
ſtronomi-
ca com-
buſit.

Cura & di-
ligentia
Sinenſium
in tempo-
rum com-
putu.

Motus Pla-
netarum
apud *Sinas*
imperfe-
ctus.

Aſtrono-
miæ Sini-
cæ origo.

Ex *Persa-*
rum Aſtro-
nomia in-
ſtauratur
Sinica.

Varie
correctio-
nes Calen-
darii sine
fructu.

rium emendatum, & ab erroribus liberum suæ perfectioni restituere-
tur. Verum cum nec illi, quibus cura demandata fuerat ex *Mandarinis* omnium ejus artis doctissimis, subtiles *Persarum* theorias, quibus liber erat concinnatus, plenè intelligerent, utpotè ἀθεώρητοι prorsus καὶ ἀναεῖθμετοι, nec animus illis sufficeret ad genuinum operis sensum evolvendum, hinc accidit, ut Calendarium Chinesè usque ad Patrum nostrorum adventum erroneum incorrectumque permanerit. Qui porro Astronomico officio deputati fuerant, Magistri Calendarii, cum aliud quo se in arte juvarent, nil superesset, solitis suis tabulis erroneis in publicandis quotannis Lunariis uti coacti sunt, tantis cum erroribus, ut in Eclipsibus computandis, in quarum tamen vel unica, etsi trimestri labore frustra fatigarentur, toto tamen postea, ut dici solet, coelo se aberrasse ingenuè confessi sint. Cum itaque nullum remedium tantæ rei conficiendæ superesse videretur, nonnulli ex *Mandarinis* jam Neophytis libellum supplicem Regi porrexerunt, in quo & summa Calendarii emendandi necessitas, & ingens quod indè in bonum publicum redundare posset emolumentum exponebatur, quod tamen uti à Sinen-sibus Astronomis jam pro desperato habebatur, ita aliis quàm Patribus Magni Occidentis ad illud conficiendum, tum ob Astronomicarum rerum peritiam, tum ob summam ingenii, quâ pollent subtilitatem, committi nec posse nec debere: Rex cui summopere intererat commodum, quod ex hujus negotii confectione in universum Imperium emergere poterat, lectis literis vehementer exhilaratus, quicquid petissent, ratum habuit; nec sine mora Rex expedito diplomate suam in re præstanda intentionem magna omnium congratulatione & jubilo universali, toti manifestavit Imperio. Patres tam repentino honore, quo nec majorem unquam

sperare ausi fuerant, nec medium ad Christianæ Legis propagationem commodius fructuosiusque desiderare poterant, exaltati, tanto humeros perardui negotii ponderi supposuere libentius, quanto indè major Dei gloria, & Christianæ Legis ex Magno Occidente doctoribus major cum veneratione observantia resultabat. Assumpti primum ad hoc opus inchoandum fuere Pater Sabatinus de Urfis, & P. Jacobus Pantoja, anno 1611. uterque in Astronomicis disciplinis præstantissimus; Qui, ut ab imis fundamentis officium sibi commissum adorirentur, P. Sabbatinus statim theoricæ Planetarum ad motus siderum intelligendos pernecessarias ex Latina Lingua in Sinicam, operâ duorum *Mandarinorum*, Pauli & Leonis jam Christianorum, qui & Astronomicas disciplinas jam dudum, Magistro P. Matthæo Riccio usu, non sine profectu didicerant, transferre sategit; deindè ad longitudinem urbis Pekinensis per Lunarium Eclipsium observationes, tum in *China*, tum in *India* & *Europa* à correspondentibus factas, indagandam, se applicuit, sine qua Eclipsium computum frustraneo labore institui nemo ignorat; Pantoja verò latitudinis indaginem pari suscepit labore, Urbium Sinen-sium, ab ultimo Australis *China* termino, à *Cantone* inquam incipiendo per universi Imperii latitudinem recto tramite ex Austro in Borealis *Pekini* limitem Astrolabio exactissimè dimensus, aliis diu noctuque explorandis paraschevasticis exercitiis præludebat, de quibus ne hilum in Astronomia *Sinarum* exstat; imò quod de tanta ingenii subtilitate, quâ *Sina* se præ cæteris mortalibus jactant, pudet dicere, neque quid longitudo aut latitudo locorum pueris nostris haud ignota, essent, norint, adeo ut cum primi Patres *Chinam* ingressi, Sciaterica nonnulla conficerent, isti primum mirati sunt civitates *China* diversas subire poli elevationes, quam ipsi non nisi 36 gradus

Emenda-
tores Cal-
endarii
P. Sabbati-
nus de Ur-
fis & P. Ja-
cobus
Pantoja.

Investiga-
tio longi-
tudinis &
latitudi-
nis Regio-
num.

Errores
Sinen-sium
in Geo-
graphia.

Edicto
Regio Ca-
lendarii
emenda-
tioni præ-
ficiuntur
Patres.

Ignoran-
tia *Sinen-*
sium circa
Globum
Terræ,
Solem &
Lunam.

Intertur-
batur Ca-
lendarii
emenda-
tio.

toti *Chinæ* attribuebant, veterum traditioni innixi, qui Tellurem non globosam, sed in infinitam superficiem extensam, Solem verò & Lunam sub Occasum, antrum quoddam ingredi, ex quo sub Ortum denudò emergeret, stultè credebant; Solem præterea & Lunam majorem non esse, quàm quod oculus illis, videlicet corpora lucida sesquipalmaris magnitudinis, demonstraret. Ex quibus patet, quàm mutila, manca & imperfecta fuerit Astronomia Sinensis, quanta rerum cœlestium ignorantia, & quàm palpabilis tenebrarum in iis etiam, qui sese cæteroquin super omnes mortales intelligentia & sublimitate ingenii extollebant, caligo extiterit. Sed ut ad rem nostram revertamur. Non stetit diù felix hoc emendandi Calendarii principium, eo quod de honore summo nostris Patribus à Rege concessò, Collegii Mathematici Academia livoris vehementia in rabiem acta supplicem & illi contra nostros dedere, qua de suppressis patriarum disciplinarum studiis, & de exterorum Barbarorum in studio Regio successorum exaltatione insigni verborum calumniis & accusationibus suffultorum energiâ conquerebantur, quod *Sinis* proprium, & quasi innatum vitium est, id quod viribus ingenii nequeunt, scriptis opprobrio & calumniis confertis tentant conficere. Verùm cum adversariorum supputationes, quicquid tandem agerent, in emendatione Astronomica præsertim in Eclipsibus computandis in irritum caderent, nostrorum verò calculationes semper puncto prædictionis congruerent, Rex visa difformitate computationum ab adversariis factarum, tandem novo Diplomate nostris in Astronomicum negotium plenam potestatem dedit, potissimum in hoc officium assumpto P. Joanne Terentio, instigantibus ad hoc Regem *Mandarinus* Paulo & Leone.

P. Joannes
Terentius
Calenda-

Erat P. Joan. Terentius *Germanus*, patria *Constantiensis*, antequam Socie-

tatem ingrederetur, Philosophus, Medicus & Mathematicus totâ *Germaniâ* celeberrimus, nec non Principibus ob insignium Naturæ arcanorum exactam notitiam medicandique felicitatem gratissimus, is tandem famæ honorisque, quo cum cuncti prosequerentur, pertæsus Mundoque satur, Societatem ingressus, ut talentum suum in conversione infidelium salubrius impenderet, Indicam expeditionem petiit, quam & haud magno labore obtinuit, & quemadmodum Naturæ arcanorum indefessum exploratorem semper se exhibuerat, ita modò opportunitate oblata, per vastâ Oceani itinera, non more otiosorum aut dormientium, aut aliis occupationibus tempus Terentium, nihil sive littorum promontoriumque naturalem institutionem ventorumque origines, sive maris pisciumque occurrentium proprietates spectes, inexploratum reliquit; In *Indiam* verò delatus, in campis sylvisque, erat enim herbariæ rei peritissimus, nullum plantæ genus obvium fuit, quod non quàm exactissimè examinatum in præparatos à se prius chartaccos pugillares palimpsestosve unâ cum singularum figuris genuinis referret; Hinc totius *Indiæ*, *Bengalæ*, *Malacæ*, *Sumatræ*, *Concinne* littoribus rebusque Naturæ consideratione dignioribus exploratis *Maccaum* & inde *Chinam* tandem finem desideriorum suorum appulit, quam universam recto, transversò obliquoque itinere peragravit; Et quoniam innumera rerum in triplici Naturæ Regno elucescentium arcana in peregrinis hujusmodi Cœli climatibus, in lapidibus, plantis, animalibus, hominumque moribus & institutis ei sese sistebant, nil intactum reliquit, quod non examinaret, virtutesque singulorum philosophando experiretur, & uti erat pictoriæ artis haud imperitus, singula propriis manibus ad vivum naturæ prototypum delineata, magna *Sinarum* admiratione, duobus tomis in-

rii emen-
dationi
sufficitur.

In scruta-
tandis Na-
turæ ar-
canis in-
defessus.

Plinium
Indicum
compo-
nit.

gentibus

gentibus exhibebat, quem & *Plinium Indicum*, digno tanto operetitulo insignivit; Erat unica Viri intentio, admirandis suis arcanis primò sibi, deindè cæteris tum Literatorum, tum *Mandarinorum* animos ad Evangelicæ prædicationis libertatem obtinendam, aditum aperire, quam adeò dextrè obtinuit, ut nullus ferè esset, qui non eum ceu hominem coelitus lapsum suspicaretur & veneraretur; & cum Medicæ scientiâ polleret, ad cujuscunque tandem status homines infirmitate laborantes certatim evocatus expansis invictæ charitatis visceribus, & languentium curabat corpora, & Verbo Vitæ Gentilitatis caligine oppressis animis medebatur, incredibili cum fructu & Christianæ Reipublicæ incremento. Hisce itaque intentus post suspensum jam diù Calendarii emendandi negotium, nostrorumque ex exilio reditum, tanquam in Astronomicis disciplinis jam dudum exercitatus Magister, Leonis *Mandari* Neophyti opera *Pekinum* Regiis sumtibus ad Calendarii emendationem evocatus, cum huic negotio unicè intenderet, morte præoccupatus, negotium magno omnium & potissimum Regis dolore nonnihil retardatum fuit; At non defuere novi Athlantes; in hujus enim locum substituti mox fuerunt P. Jacobus Rho *Mediolanensis Italus*, & P. Joannes Adamus Schall *Germanus*, qui uti peritissimi rerum Astronomicarum Doctores jam dudum celebres habebantur, ita unitis viribus susceptum negotium tandem ea felicitate, qua major sperari non poterat, confecerunt. Verùm fatis cedente Patre Rho, totum negotium humeris Patris Schall impositum, tandem totius Imperii applausu omniumque congratulatione expeditum fuit; quantà verò rerum vicissitudine, quantis liventium Adversariorum machinis, quantis denique insidiantium periculis, dici vix potest, cum datis ad Regem rescriptis apologeticis hoc unicum deplorare videbantur,

quod *Sinis*, qui uti ipsi sibi imaginabantur, hucusque leges artium scientiarumque toti Mundo felicitate ingenii præ cæteris mortalibus eminentes præscripserant, tam exiguus respectus insigni totius Imperii Sinici opprobrio atque dedecore concederetur; Barbari è contra, & ignotæ terræ filii, tantis à Rege honoribus, tanto applausu, tanta nominis existimatione Regio diplomate exaltarentur, ac si omnium Sinensium Literatorum ingenii præstantia in duorum tenebrionum capitibus, non sine intolerabili Regni præjudicio concentrata, nullam imposterum reliquis prætensæ gloriæ spem relinqueret; Et cum nihil similibus accusationibus peragerent, ad horrendas calumnias conversi, novo rescripto in nostros invehebantur tanquam Reipublicæ Sinicæ eversores, Deorum contemptores, novæ Legis tota diametro suis contrariæ promulgatores. Rex verò subolfaciens livorem respondit, non æquum esse, ubi rationum irrefragabilium ponderi non daretur locus, fictis data opera calumniis rem decidere insolentius attentare: Nihil esse Astronomico negotio cum Religione negotii, ac proindè abstinerent ab iis, quæ ad rem non pertinerent, noscentque judicium Regium justum rectumque omni posthabito respectu in nullo nisi in evidente veritate tum reformandi Calendarii, tum calculationis Eclipsium, à qua ipsos tantoperè aberrasse jam dudum compererat, firmari; Patrum verò calculum ad unguem prædictionibus eorum correspondisse semper se deprehendisse: Quiescerent igitur & ulteriora rixarum jurgia movere cessarent; Sin, pro rigore justitiæ suæ poenas mox injustis calumniatoribus debitas haud defuturas. Tanto itaque responso Regio veluti fulmine quodam tacti ab ulteriori contradictione destiterunt, consultius arbitrati, Regis iram aliquantisper declinare, quam hujusmodi accusationibus famam atque omnem

Regis contra calumniatores effectum.

Pekinum evocatur Regiis literis ad Calendarii correctionem.

Morte præventus negotium denique suspensum fuit.

P. Jacobus Rho & P. Joannes Adamus Schall succenturiatores in negotio Astronomico.

Novæ persecutiones in P. P. motæ.

omnem promotionis ulterioris spem imo exilium vitamque ipsam perdere.

Quod verò Regem ex se & natura sua curiosissimum, ad Patribus tantoperè favendum impulerat, erat ingens librorum ad Astronomiam Sinicam reformandam apparatus, quem plurimis libris comprehensum Regi obtulerant; Eratque Algorithmus Astronomicus ad calculum Sinicum accommodatus, qui præterquam quod insuperabilibus difficultatibus implicitus erat, ad omnes quoque operationes Astronomicas oppidò erat insufficiens; quod enim ii, vel unica additione, subtractione, cæterisque speciebus notis, pluribus foliis non præstabant, eas nostri introducto jam calculo Europæo, omnium admiratione vel paucis lineis comprehendebant: Ediderunt quoque Trigonometriam tantoperè ad astronomicarum operationum pragmatian necessariam, de qua *Sine* in eum usque diem nil unquam ne per somnum quidem perceperant; Secutum fuit aliud opus de Optica, quâ situs Astrorum, eorundem magnitudo à Terra & inter se distantia, parallaxium, cæterorumque accidentium phænomenorumque doctrina, sine quarum notitia nil rectè in Astronomia, potissimum Eclipsium observatione constituas, descripta tenebantur. Excipiebat hoc Mechanica sive instrumentorum Astronomicorum fabrica & usus; Quo cum Regem maximè delectari viderent, Instrumenta & Organa singula jam recens ex *Europa*, ubi ab excellentissimis Artificibus summa cura & diligentia constructa fuerant, adducta, eidemque oblata conceptum prius gaudium voluptatemque geminarunt: tantoperè enim eorum aspectu & contemplatione delectatus fuit, ut ea non nisi in intimo cubiculi sui recessu reponi iussit; & ut singula exactius intelligeret, ab ipsis Patribus, dignatione Regia in eum usque diem inaudita, instrui voluit; Atque ab eo tempore tanta Regis favore fulti

nihil non ab eo, non duntaxat circa ea, quæ rem literariam, sed ea quæ Religionis & Christianæ Legis propagationem concernebant, summa & effusa quadam liberalitate unà cum redditibus Patrum sustentiationi necessariis, obtinuerunt, imo Rex protinus centum è *Sinis* Astronomos deputavit, qui Patris Adami Schall judicio in omnibus decidendis tanquam supremo Tribunalis rituum sive Astronomici concilii Capiti & Arbitro, cèu discipuli Magistro, nec non primi Ordinis *Mandarino* starent. Quod edictum tanto robore confirmatum fuit, ut in hunc usque diem nemo contra illud ne hiscere quidem ausus fuerit, tantæ auctoritatis, ut nullum quotannis evulgari solitum Lunarium seu Ephemeris in universo Imperio, nisi à P. Adamo composita & propria auctoritate stabilita sub pœna gravissima in lucem prodire possit. Verum qui plura de supradictis nosse desiderat, is *Historiam* integram, quam manuscriptam legi, quamque de hoc *Astronomiæ Sinicæ reformandæ argumento* P. Adamus Schall descripsit, si quandoque in lucem prodierit, consulat; & quantum hæc nostrorum opera ad Legem Christi per universam *Sinarum* Monarchiam cum libertate propagandam contulerit, quantum indè gloriæ, honoris & existimationis universæ *Europæ* accesserit, Curiosus Lector si quandoque lucem aspexerit, cum admiratione percipiet.

Cum itaque à *Sinico-Tartarorum* Monarchia, tantis beneficiis & favoribus nullo non tempore cohonestatus fuerit P. Adamus Schall: certè vel ex hoc ipso magnam de conversione Infidelium in vasta illa Regionum necdum adhuc cognitarum amplitudine, spem concepimus, futurum ut potentissimi hujus Imperatoris subsidio fultum Christianæ religionis felix auspiciis, uberrimos propediem fructus producat. Rex certè in Christi fidem, qua & Prædecessores suos olim imbutos fuisse fatetur, adeo pronus

Mores Regis Tartaro-Sinici.

&

Libri Astronomici ex Latina in Sinicam linguam traducti.

Calculus Astronomicus.

Trigonometria.

Optica.

Mechanica.

Favor & gratia Regis in P.P.

Imperij
suo tartarici Supremus
MONARCHA.

Habitus Regis et Reginae

Foeminae Habitus Provinc: Xanfi

Habitus Mulierum Provinc: Honan.

Habitus Rusticorum Provinc: Huquaug.

Habitus Rusticorum Provinc: Suchuen.

Habitus

P.P. Societatis

Habitus Doctor Provinc. Nankin

Habitus Mulierum Provinc. Chekiang

Habitus feminae

Provinc. Fokien

Habitus Militum

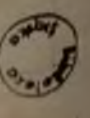
Provinc. Quamsi

Habitus Militis

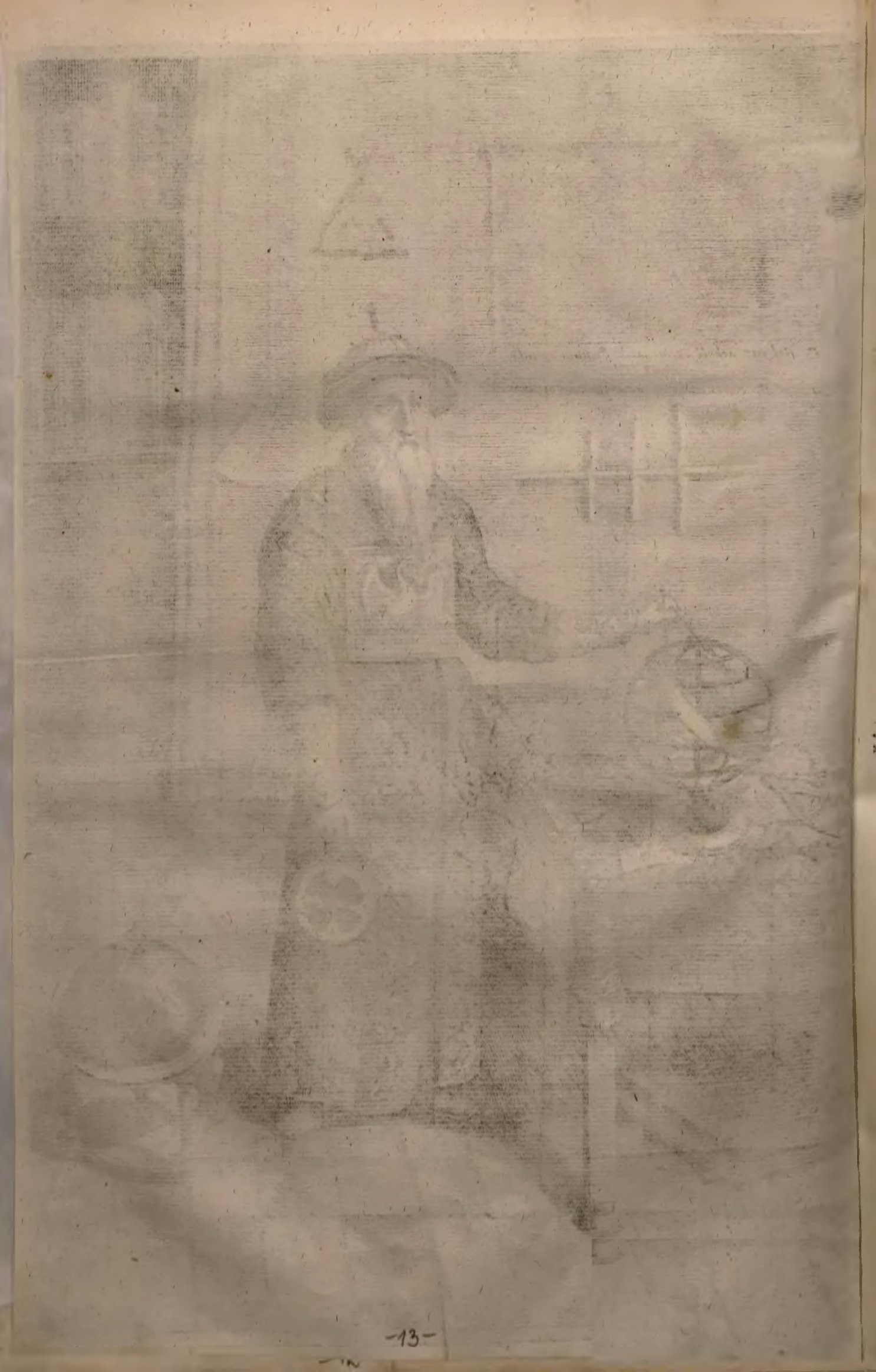
Provinc. Quicheu

P. Adam Schall Germanus I. Ordinis Manda-
rinae

& proclivis est, ut irrefragabili Sacrosanctæ fidei nostræ veritate convictus, jam dudum caput Sacralympha tingendum offerre constituerit, nisi polygamix amor, qui cum susceptæ religionis statu consistere non poterat, obstitisset. Orandus igitur Deus Opt. Max. ut & hanc difficultatem, quæ omnium *Indiæ* Regum animos pariter ab hac sancta resolutione prohibet, Divina opitulante gratia superet. Cæterum Christianos libenter videt, & admittit, præsertim Magni Occidentis, id est, Europæos Divinæ Legis Doctores, per quos *Tartariam* totam olim ad fidem Christi deductam, ex avitis majorum monumentis historicis se comperisse, ait, & in *Tartariæ* suæ Imperio multis in locis Cruces adhuc erectas, cæteraque Religionis Christianæ indicia spectari, imò characteres, quibus in scribendo utuntur, non aliunde quam ab Occidentis Divinæ Legis Magistris *Tartaros* accepisse gloriatur: ut proinde non magnoperè deliram *Bonziorum* idolomaniam, id est, monstruorum Numinum cultum curare videatur: Imo si quandoque vi Legis Imperatorix eorum delubra adire cogatur, ea tamen non tam religione quadam, quam Politicis rationibus adductus, visitare solet, unde & naturali quodam dissensu à *Sinarum* moribus abhorret: quod vel ex hoc capite luculenter patet, quod habitu *Sinensibus* Regibus solito repudiato, *Tartarico* utatur, quod & Curix suæ Ministros suum exemplum imitatos facere præcipit. Verum enim verò ut diversitas habitus, quo Rex à *Sinensium* Regum habitu differt, patefiat, hoc loco opportunè & Regis *Sino-Tartarici*, & P. Adami Schall, Supremi in curia Regia, & Tribunali Astronomico *Mandarini*, utriusque ad vivum expressi effigiem apponam. Habitus regius variis draconibus, volucrumque pennis, necnon inæstimabilis precii gemmis perlisque exornatus, quam summam Majestatis sibi venerationem

& formidinem in animis subditorum conciliat. Cur verò cuncti ad Regem admissi pendentibus brachiis solio astant, hoc ea de causa fit, quod nefas esse putant *Tartari* coram Majestate regia, aut manibus gesticulari, aut pedum motu quidpiam tanta Majestate indignum committere. Hinc statux ad instar, ne indignationem ejus ex solitæ ceremoniæ omissione incurrant, immotis pedibus manibusque, superciliisque in terram demissis adstare consueverunt. Quid alios facere oporteat, ipse Rex eodem membrorum siti demonstrare videatur, neque quispiam ullo alio habitu, prætereum, quem aut dignitas officii, aut Regiæ dispositionis ratio exigit præscribitque, coram Rege comparere audeat; cum ex eo habitu officii ratio, à cæteris differentibus habitibus, tum à Rege, tum ab aliis omnibus dignoscatur. Hinc quod in P. Adamo Schall vides pectorale schema gruis, id officii, quod in Regis curia gerit, rationem explicat. Et quoniam indignum esse videtur peditem Regem adire, hinc ad magnificentiam regiam contestandam, quando ad Curiam negotiorum causa accersuntur, à Satellitibus in sede magnifica tum *Colai*, tum majoris subsellii *Mandarini* humeris portari solent. Habitus itaque *Sino-Tartarici* Imperatoris, ejusdemque supremi Consiliarii, is est, qui sequitur.

Quantum verò hic habitus differat à *Sinensium* Regum habitu, Lector facile ex illa Figura, quam primo loco in Charta Geographica *Sinensis* Imperii, ubi & reliquorum privatorum habitus singulis Provinciis proprios exhibuimus, colliget. Porro tempore P. Matthæi Riccii, quo Reges *Sinici* dominabantur Imperio, supremi Tribunalium *Colui* & *Mandarini* differenti quoque habitu induebantur, cujusmodi est is, qui sequitur, ubi vides habitum P. Matthæi Riccii magni Occidentis

Situs membrorum coram Rege.

Ejus Majores Christianos olim fuisse gloriatur.

Abhorret à *Sinensium* moribus.

Vestitus Regis & P. Adami Schall.

Sinicus habitus differt ab habitu *Tartarico*.

Doctoribus proprium & peculiarrem, quo P.P.N.N. ut plurimum ante *Tartarorum* irruptionem uti solebant.

Altera effigies est doctoris Pauli à dicto P. Riccio jam dudum ad fidem Christianam conversi, qui Vir summi & perspicacissimi ingenii, uti magnus erat Imperii *Colaüs*, & summæ apud *Sinas* autoritatis, ita quoque Christianam Religionem mirificè, quâ voce, quâ scriptis illustravit. Verùm cum horum vitam, rerumque gestarum magnitudinem, *Historici Sineses* affatim descripserint, ea non iteranda duxi, quare effigiem utriusque sub habitu Sinico hic apposuisse sufficiet.

Rex verò seu magnus Monarcha *Sinarum* ante *Tartarorum* irruptionem, cum olim in tribunal procedebat, è loco superiore ad ingentem fenestram, ceu numen quoddam se conspiciendum præbebat; manu eburneam tabulam ad vultum contegendum gestabat, nec non & aliam tabulam dimidio cubiti latam, integro longam supra Regium diadema frontemque, è qua tabula lapilli summi & inæstimabilis pretii ita in fila inducti dependebant, ut frontem ac vultum omni ex parte tegerent, & intuentium oculis etiam præsentem, affectata quadam divinitatis specie subducerent. Color Regis, cæterisque omnibus interdicitus flavus est, è quo vestis ejus contexta est ex variis ex aureo filo draconibus, nec in veste solummodò Regia dracones, sed & in Palatio universo, vasisque argenteis aureisque, & reliqua supellectile, vel cælati, vel depicti visuntur, quin ipsa etiam tecta ac tegulæ flavum colorem & dracones spectandos exhibent, ne quid in Regio Palatio, quod regium colorem non præferat, appareat. Si quiseum colorem, aut dracones in proprios usus adhiberet, is utique ceu perduellis pœnis subjaceret, nisi forte Regio sanguine prognatus esset.

Ad fœminas Sineses quod attinet; habent *Sinæ* hanc consuetudi-

nem. Plebei ac tenues uxorem sibi pretio quærunt, & quoties volunt, eam vendunt. Rex verò Regisque proles in connubiis, posthabitâ sanguinis nobilitate, solam corporis venustatem spectat. Sed nec primates ad hujusmodi aspirant connubia; tum quod Regiæ conjuges & parum possunt, & inclusæ Palatio suorum conspectu in perpetuum priventur: tum etiam quod delectu à connubialibus Magistratibus habito, è multis paucæ ad Regias nuptias evehantur. Regis Uxor una primaria est, quæ sola legitima dici potest; præter hanc Rex & Regni hæres alias novem paulò inferiores ducit, & deinde alias triginta sex, quæ omnes conjugali titulo gaudent. His accedunt numero majori pellices, quæ nec Reginæ, neque Conjuges appellantur; sed ad vagam reservantur libidinem. Primaria illa Conjux, sola mensæ cum marito assidet, reliquæ omnes, maximè extra Regios proquinhos, ancillæ sunt patrisfamilias, & legitimæ Conjugis pedissequæ, quibus in alterutrius præsentia stare, non sedere permittitur; quarum filii non suam parentem, sed primariam uxorem matrem suam vocant. Dici autem vix potest, quam arctè in universo Regno ex innata *Sinis* zelotypia custodiantur fœminæ; non dicam in publico, sed vel maximè in privatis ædibus; atque lege adeò inviolabili ad eam servandam obstringunt, non solum eos, qui nulla sanguinis affinitate ipsos tangunt, sed & consanguineos, imo vel ipsos filios; ut, si pater ira percitus filium adultum obnonnullum delictum commissum, solitâ pœna plectere attentet, is non aliud asyllum securius, quam matris habitationem reperiat; ibi enim tutus, & ab omni paternæ jurisdictionis violentia immunis consistere liberrimè poterit, aliàs nisi in hoc casu nunquam. Sunt autem hujusmodi fœminarum habitationes ita dispositæ, ut neque videre alios, neque ab aliis videre queant; unde & non nisi raro illis exeundi potestas conceditur;

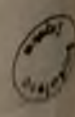

P. Matthæus Riccius Macerat. è Soc. Jesu.
prim. Christianæ Fidei in Regno Sinarum
propagator.

Lj Paulus Magnus Sinarum Colaus
Legis Christiana propagator.

全
部
完
成

五
月
六
日

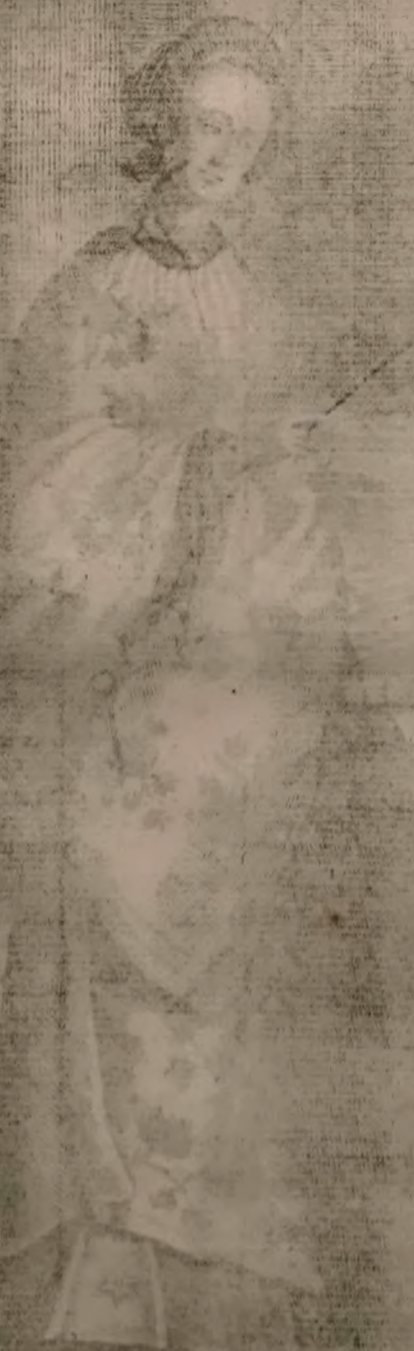

飛

tur; quam si quandoque ex occurrente necessitate obtineant; ita tamen, ad hoc data opera extructis sedilibus iis includuntur, ut ne rima quidem, ad se manifestandas, relinquatur. Pulchritudinem earum *Sinæ* maximè tum ex pusilla statura, tum ex pedum parvitate æstimant; adeoque quod nobis tortum, indecorum, monstrosumque videri possit, id ii inter pulchritudinis argumenta reponant. Unde vel à prima ætate, vix natæ pedes fasciarum involucris adeo arctè constringunt, usque dum vivunt, ut sine gravi doloris sensu incedere vix queant, talibus tormentis detentæ. Si ratio hujus rei ab ipsis petatur, aliud respondere nesciunt, nisi quod hanc consuetudinem ad se jam à bis mille & octingentis annis derivatam servant, exemplo *Tachæ* conjugis Imperatoris *Chei*, qui ante octingentos supra bis mille annos Imperium Sinicum moderabatur; quamque ob raram & incredibilem pulchritudinem, inter Deos relatum putant, eaque de causa Venerem Sinicam, jure dicere & æstimare consueverunt; & hujus quidem venustatem, non aliunde quam ex arcta pedum colligatione, & consequenti eorum parvitate ortam fingunt. Alii verò dicunt hanc

pedum coarctationem, ex lege Sapientum institutam fuisse, ut foeminae, non per publica loca vagari, sed domi sedere discant, si non voluntariè, saltem pedum beneficio impeditæ.

Habitus tamen earum modestissimus est, & gravitate plenus; quo ita obteguntur, ut præter faciem alia corporis pars nuda non compareat; quod utinam in nonnullis *Europæ* locis foeminae sectarentur, certè de pudicitia multarum rectius agi videremus. Caput variis fasciis, præsertim nobiliores, (& quæ in palatio Regio degunt) precioso gemmarum ornatu implexis involutum, mirum capiti decorem conciliant; vestes floribus, avibus, similibusque ornamentis contextæ, ad pedes usque defluunt, ita tamen ut id, in quo maximam pulchritudinem consistere putant, non tegant. Cæterum tempus fallendi gratiâ nunc catulis, modo avibus, similibusque delectamentis occupantur. Verùm ut Lector curiosus verum nobiliorum foeminarum habitum exactius concipiat, hic earum, quæ palatio Regio serviunt, foeminarum vestitum, à P.P.N.N. mihi ex *China* asportatum, eo quod sequitur schemate exhibendum censui.

C A P U T X.

De modo, quo in conversione Sinensium N.N.P.P. procedere solent.

SI ulla unquam in mundo Monarchia secundum politica principia rectæque rationis dictamen constituta fuit, illam sanè *Sinarum* esse ausim dicere. In ea quippe omnia tanto ordine distributa, comperio; ut quemadmodum Literatorum seu Sapientum arbitrio & regimini substant omnia, ita quoque nihil præne in universo Imperio transigitur, quod ab iis non dependeat; neque

quispiam ad ullum dignitatis gradum aspiret, qui literarum artiumque Sinicarum non fuerit quam locupletissimè instructus; quique per rigidum Literarii tribunalis examen ad aliquod dignitatis munus cum dignitate obcundum, (omni favoris & gratiæ parentum cognatorumque seposito) prius non fuerit approbatus; tantoque quispiam majus digniusque officium consequatur, quanto in scientiarum notitia politicesq; doctrina fuerit eminentior.

Rex quæ-
cunque in
Imperio
accidit
propediem
novit.

Atque tales sunt, quorum humeris tota Imperii moles incumbit, quos vulgò *Mandarinos*, seu præfectos Urbium provinciarumque nuncupant; qui tamen eo omnes ordine distributi sunt, ut nihil in universo Imperio accidat, quod per subordinatorum sibi *Mandarinorum* literas Regi non innotescat; cum verò Regis responsa & dictamina apud omnes Legum vim obtineant, nemo est, qui supremi Dictatoris voluntatem sub pœna privationis dignitatis & officii (quo *Sinensibus* nil magis adversum sinistriusque accidere potest) protinus non exequi nitatur; nihilque adeò minimum in tanta Regni vastitate, quod vel machinas exterorum vel fidem & sollicitudinem, vel etiam *Mandarinorum* in iis invigilando negligentiam, aut denique reddituum rationem subditorumque oppressiorem concernit, contingat, quod per huiusmodi *Mandarinos Colais* primum & per hosce supremo Monarchæ propediem non innotescat; undè quisque impositum sibi munus, nullo respectu neque ad cognatos quidem cæterosque amicos habito, incredibili sollicitudine, nec non sub constitutæ ipsis pœnæ formidine exequitur. Cum verò inter cæteras leges ista caput obtineat, quâ omnis exterorum in *Chinam* aditus intercluditur; quantum in ejus legis dispensatione multorum annorum curculis à nostris laboratum sit, tum ex supra à nobis expositis, tum ex *Historia Sinensi* à multis jam conscripta patet; Quæ tamen Divini Numinis gratia non nisi incredibili multorum annorum labore obtenta, si non desperatam saltem difficillimam Christianæ Legis prædicationem, ob innumeros difficultatum scopulos reddebant; Linguae videlicet omnium tam ad scribendum quam loquendum difficillima imperitia, quâ non apprimè instructus extraneus nec latere poterit, nec in publico, sine prodictionis nota ob suspicacissimæ gentis mores, sine novo proseriptionis aut tormentorum subeundorum evidenti periculo con-

Lex prohibet
exteriorum
in *Chinam*
aditum
superatur.

versari, cum non ex pronuntiatione Sinicæ loquelæ duntaxat, verum & ex physiionomica vultus totiusque corporis *Europæi* constitutione, quæ plurimum à *Sinis* distant, è vestigioprehendantur.

Nullus *Europæus* in
China facile
quin cog-
noscatur la-
tere potest.

Hicce experimento comprobatis, mox constitutum fuit, ut nullis è nostris in istiusmodi expeditionem admittatur, qui prius Linguae Sinicæ, si non summâ, saltem tolerabili peritiâ *Macai*, ubi data opera Magistri Neophyti conducti in hunc finem aluntur, fuerit instructus: & ubi jam sufficienti linguæ peritiâ fuerint ingressi, nullum prorsus impensi laboris fructum sperent unquam, nisi primo rarissimis ingenii speciminibus majorum subselliorum *Mandarinis*, spiritus Apostolici constantia unâ ipsis juncta, sibi devicerint: non hîc Metaphysicarum speculationum, quas non capiunt, non Scholasticarum subtilitatum studium, aut sublimioris Theoriæ ostentatio locum habet, sed sensibilium rerum ipsis incognitarum tum ad admirationem concitandam, tum ad *Europæi* nominis existimationem comparandam, instituta specimina ex Mathematica palæstra deprompta prodenda sunt; deinde Moralis Philosophiæ, cui ipsi deditissimi sunt, documenta, non inanibus verborum ampullis, sed optimæ, exquisitæ, & innocentis vitæ, ab omnibus mundanarum prætensionum desideriis semotæ exemplo, sicuti Apostolicos Divinæ Legis propagandæ operarios decet, comprobanda sunt; ut tandem post præscriptam sibi ex doctrina existimationem morumque integritatem, ad uberiores & propriè intentos animorum convertendorum fructus progrediantur. Et uti Christianæ fidei dogmata ab ipsorum placitis toto cœlo differre videntur, ita dici non potest, quot labores exanthlandi, quot pericula subeunda, ut Sacrosanctæ Legis nostræ ejusque veritatis, dextrè expositæ capaces reddantur; hîc *vanities* Vanitates, innumerorumque Deorum falsa & ficta numina confu-

Nullus
Chinam
ingredi
potest, nisi
lingua pri-
mum probe
instructus.

Primates
rarissimis
ingenii
specimini-
bus divinci
debent.

Vitæ inno-
centia præ-
lucendum.

Quanti la-
bores sub-
eundi in
persuaden-
da *Sinensi*-
bus lege
Christiani.

tan-

tanda; hic *πολυγαμία* sive multarum uxorū conjugium, quo nil difficilius, argumentorum pondere destruendum; hic incomprehensa fidei nostræ mysteria, summa cautela & dexteritate iis inculcanda; & siquidem in multorum animis admittantur, id non tam nostrorum operæ & sudori, quàm Divini Spiritus aspiranti gratiæ cumprimis adscribi potest & debet, adeoque tot mille millenarum ab 80. circiter hinc annis, animarum conversio, non humanæ industriæ, sed dextræ Dei excelsi opus censerī debeat; quibus dum continuò insudant expeditionibus, quanta patientia opus, quàm continua corporis castigatione desudandum; quot calumniæ à Satanæ tantorum bonorum invidioso astu machinantis sint elidendæ, legat qui volet *Historiam* à P. Daniele Bartoli noviter Italico Idiomate editam, & videbit, quanto & quàm magno virtutum cumulo, quàm imperturbabili Spiritus Apostolici ardore ad tantorum malorum perpeffiones pro Christi amore sustinendas opus sit, donec tandem desideratis fructibus potiantur; atque adeò de hujusmodi istud

² Corinth. 4.

Divi Pauli scitè accommodari queat. Itaque in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicuti Dei Ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, uti seductores & veraces, sicuti qui ignoti & cogniti, quasi morientes & semper vivimus, ut castigati & non mortificati, semper mortificationem Domini nostri JESU Christi in corpore nostro circumferentes, ut vita JESU manifestetur in carne nostra mortali. Et quoniam Divinæ Legis prædicatio altas in Neophytorum cordibus radices agere sine librorum editione non poterat, hoc loco sanè veluti opportuno de iis agam, ut quantum operum suorum multitudine & varietate Chinæ profuerint, luculentiùs innotescat.

Catalogus Librorum à Patribus nostris in Chinenfis Ecclesiæ incrementum conscriptorum.

Venerabilis Pater Matthæus Riccius Maceratensis post S. Xaverium Chinenfis Expeditionis fundator, post innumeros labores, pericula, persecutiones, sequentes post se Libros in bonum Sinicæ Ecclesiæ reliquit: Et primò quidem ad Libros Sinenses quod attinet, ut specimen quoddam scientiarum ipsis incognitarum, ad devinciendos sibi animos Mandarinorum, ederet.

1. *Mathematicam practicam* P. Clavii Sinici juris fecit, in quo & extractionis radicum methodum nunquam ab iis compertam docuit.

Arithmetica Clavii in linguam Sinicam translata.

2. *Sex Libros Euclidis cum brevibus commentariolis ex Patre Clavio decerptis*, magno cum applausu à totius Regni curiosis receptos traduxit.

Sex Libri Euclidis.

3. *Sphæræ, juxta præcepta à P. Clavio*, cujus discipulus fuerat, plenam expositionem, in lucem dedit, unà cum tabula longitudinum & latitud. Stellarum.

Sphæra P. Clavii.

4. *Geographiam in Mappa universalis*, duplici methodo ad Sinicum ingenium adaptatum, invisam in illum usque diem, unà cum historica Monarchiæ tam Ecclesiasticæ, quàm politicæ Regum morumque gentium per totum terarum Orbem vigentium relatione, ex quo primum Chinam non totum Orbem, sed minimam orbis terræ particulam esse, non sine rubore dicerunt, ob tantarum rerum inscitiam sibi ipsis succentescentes.

Geographia.

5. *Philosophiæ Naturalis sive Physicæ egregium tractatum; item alium de quadruplici meteororum genere.*

Philosophia Naturalis.

6. *Gnomonicam, sive de horologiis solaribus construendis methodum*, de quibus nihil in China adhuc innotuerat, Sinico sermone illustratam.

Gnomonica.

7. *Astrolabii doctrinam ejusque construendi modum* brevi & facili methodo exposuit.

Astrolabio-graphia.

Musica.

8. *Muscam & fabricam Clavicymbali Europæi.*

Philosophia
Moralis.

9. *Philosophiam Moralem, in quo continetur tractatus de Amicitia, & 25 Conclusiones, quibus succum totius moralis disciplinæ, tum ad moderandas passiones, tum ad vivendum, juxta dictamen rationis regulasque vitæ bene beatæque transigendæ, complectitur.*

10. *Opus decem paradoxorum, Liber tota China celeberrimus, quo primò de inutili temporis transactione; Secundò, de hujus transitoria vitæ miseriis; Tertiò, de mortis infallibiliter omnibus imminentis memoria; Quartò, de utilitate hujus considerationis. Quintò, de utilitate opportunè tacendi & loquendi. Sextò, de tribus pœnitentiæ finibus, & rationes, quibus quispiam ad jejunandum obligatur. Septimò, de examine conscientia quotidiè instituendo. Octavò, de Paradiso & Inferno, quorum ille probis in præmium æternum, hic reprobis in pœnam cedit æternam. Nonò, de divinatoria Artis, qua in China nil usitatius est, vanitate & nocumento. Decimò, de malis, quæ ex divitiarum coacervatione avaritiæ studio dediti incurrunt.* Hi omnes tractatus ob apodicticæ veritatis limam, quâ poliebantur, non tantum magno in pretio & admiratione fuerint habiti, sed & commentariis summisque laudum præconiis ab omnium Literatorum eruditissimis, Leone & Paulo Neophytis, summo totius Chinæ emolumento illustrati fuerunt.

Catechismus
Bellarmini.

11. Sed quod maximo animarum fructu universum Sinicum Imperium illustravit, fuit *Catechismus*, qui quantos in cordibus *Sinensium* sanctæ compunctionis de præterita perfidè transecta vita motus concitaverit, non dico apud plebem, sed cui tantoperè interest, apud maximos Monarchiæ Literatos, *Mandarinos*, *Colaos* & Regii Palatii Eunuchos, cæterosque, vix explicari potest; siquidem fama Libri vulgata, cum exemplaria non suppeterent, in omnibus ferè Provinciis novis impressionibus liber ita longè latèque diffusus fuit,

ut non esset angulus, quo lux evulgata veritatis Christianæ non pervaderet.

12. *Dictionary Sinicum*, pro usu nostrorum, cujus exemplar apud me est, quod & libenter luci publicæ darem, si sumptus in eo faciendi suppeterent.

Dictionarium
Sinicum.

13. Vertit præterea ex Sinico sermone in Latinum *Historiam veterum Sinensium*, qua doctrina antiquæ Philosophorum Sinensium dogmata tenebantur, eo fine, ut quæ in iis absurda, & à recto dictamine rationis aliena sunt, facilius confutari possent.

Historia
Sinica.

14. *Historia universalis* 27. annorum, quæ videlicet totum illud tempus, quo ipse in China moratus fuit, complectitur, quam postea P. Nicolaus Trigautius ex Italico in Latinum vertit, ac publici juris in Europa fecit anno 1620. P. Martinus Martinius auctam tandem publici juris fecit, quoad Reges ante Christi adventum.

Historia
universalis
Regum
China.

Pater Nicolaus Trigautius Duacensis Belga, uti melioris notæ Linguæ Sinicæ, quam indefesso studio sibi compararat, peritissimus, ita quam optimè de *Sinensium* Christianismo meritus fuit. Venit is primus ex China Romam anno 1612, expeditionis Sinicæ procurator, magno ubique ab Europæis Magnatibus honore exceptus, illucque redux novitate & raritate rerum Chinæ invisarum, quas secum tulerat, magnam Europæo nomini existimationem contulit, ubi post dictam de Sinica expeditione historiam Latinæ editam, *Historiæ* quoque *Sinensis* 120 Voluminibus, quæ incredibili studio & labore evolverat, *comprehensæ Epitomen*, in qua Regum tum ante, tum post Christum in Sinensi Imperio gesta narrantur, juris Latini fecit, quorum tamen quæ post Christum acta sunt historia utrum adhuc lucem viderit, ignoro. Leguntur hi Literarii ejus labores in quadam *Epistola ad Cardinalem Parmensem* 1627. data, ubi prædictum opus præ manibus se habere jam omnibus numeris absolutum præloq;

P. Nicolaus
Trigautius
ejusque
libri.

desti-

Calendari-
um Ro-
manum
Sinico ac-
commoda-
tum.

destinatum asserit. In Lingua Si-
nica prætereà impressit *opus, in quo
Calendarium Romanum quoad festa
& solennitates Calendario Sinensium
per cursum Lunarem scitè sanè, ma-
gno Christianorum fructu accommo-
dat.* Laboribus tandem in vinea Do-
mini fractus, magno Christianorum
dolore & luctu, meritorum cumulo
plenus fatis cessit.

P. Jacobus
Rho, ejus
libri.

Successit hisce *P. Jacobus Rho
Mediolanensis*, ubi & Cathedram Ma-
thematicam summo honore, nec
non cum ingenii faude multis annis
cohonestaverat. In *Sinam* cum Tri-
gautio ex *Europa* reduce profectus,
tantos derepentè in Lingua Sinica
progressus fecit, ut sive scripturam
sive loquelam attendas, in *China* na-
tus videretur; undè præter ingentes
fructus, quos ex conversione infide-
lium in Regno Sinensi protulit,
complura quoque opera linguâ
Sinicâ ad usum Neophytorum con-
scripsit.

Commen-
tarius in O-
rationem Do-
mini-
cam.

1. *Commentarium amplum & co-
piosum, supra Orationem Domini-
cam, & Salutationem Angelicam,
duobus libris comprehensum.*

De Miseri-
cordiæ ope-
ribus opus.

2. *Tres Libros de misericordia, &
piis fructuosisque operibus Orationis
& Eleëmofynæ.*

Admonitio-
nes spiritua-
les.

3. *Admonitiones Spirituales S.
Matris Theresæ*, stylo exquisito
conscriptæ, nec minori apud omnes
æstimatione habitæ.

Diarium
Asceticum.

4. *Diarium sive Ephemeridem,
qua indies novam meditando materiam
fidelibus subministrat, partim ex Sa-
cra Scriptura, partim ex Sanctis Pa-
tribus depromptam.*

De mortifi-
catione
& jejunio.

5. *De mortificatione & jejunio.*
Et uti individuus studiorum socius
erat *P. Adami Schall*, ita quoque tan-
to studio in Reip. Sinensis emolu-
mento incumbabant, ut non solum
ad stabiliendam in isto Regno Reli-
gionem Spiritualibus in animarum
salutem directis opusculis, sed & stu-
diis Mathematicis mirum in modum
promoverent; dicuntur, uti ipsemet
in quadam *Epistola* meminit, ultra
centum de hujusmodi disciplinis opu-
scula communi studio concinasse. Et

Centum
circiter opu-
scula con-

Pater *Rho* quidem jam in pleno labo-
rum potissimum Calendarii emenda-
tionis cursu, incognito morbi genere
invasus, intra paucos dies ad melio-
rem vitam, magno ejus, qui merita
Virinorant, deliderio post se relicto,
obiit. Vir fuit Apostolico Spiritu
plenus, incredibili inadversis animi
constantia, quemadmodum ex iis,
quæ in Regno *Sciamsi*, cujus Eccle-
siæ fundator jure dici potest, summo
animarum lucro præstitit, luculenter
patet.

cinnata de
variis ma-
teriis & ar-
guementis.

Sequitur modò *P. Alfonsus Va-
gnonius Taurinensis* in suburbano lo-
co, qui *Trussarello* dicitur, splen-
didæ familiæ *Vagnoniæ* natalibus or-
tus: hic repudiatis Mundi vanitati-
bus, simul ac in Societatem nostram
receptus, mox *Chinam* quoque im-
petravit, quam tandem anno 1605
ingressus, tantos in lingua peregrina
progressus fecit, ut omnibus esset ad-
mirationi, tanto animarum lucro, ut
qui in Provincia *Chianceu* non nisi
25 Christianos repererat, post ejus à
perfidio Eunuchò *Xin* intimatum exi-
lium 8000 Christianorum, & ex his
summos quosque Literatos & *Man-
darinos* reliquerit: tantâ verò sancti-
tate prælucebat omnibus, ut non so-
lùm apud Neophytos, sed & ipsos
idololatrias in summa veneratione ef-
fret; in Christianæ charitatis obse-
quiis, omnibus omnia factus, donec
post 35 annos in Sinica expeditione
transactos tot laborum, periculorum,
persecutionum pro Christo tolerata-
rum coronam gloriæ, uti piè credi-
mus, meruit, in *Chianceu* 9. Aprilis
1640. Libros complures in Chinen-
sis Ecclesiæ bonum scripsit, & sunt
sequentes.

P. Alfonsus
Vagnonius.

I. aus P. Va-
gnonii.

1. *Septem volumina de vita San-
ctorum, & Apostolorum, Martyrum,
Confessorum, Anachoretarum, Vir-
ginum, Viduarumque.*

Libri quos
edidit P.
Vagnonius
in lingua
Sinica.

2. *De Mysteriis Incarnationis,
Passionis, Mortis, Resurrectionis
Christi Domini Redemptoris nostri.*

3. *Vita & Miracula Beatissimæ
Virginis Deiparæ.*

4. *De quatuor Novissimis.*

5. *Duo libri de liberis benè educan-
dis.*

6. *De*

6. *De amore virtutum Christianarum.*

7. *De imitatione Sanctorum.*

8. *Decem consolationes, oppositæ decem tribulationibus.*

9. *Tractatus de principio & fine Mundi.*

10. *De bono Regimine omnium statuum juxta quinque ordines Sinis in Morali Philosophia usitatos.* Liber uti magno rationum pondere viget, ita in pretio passim habetur ab omnibus.

11. *Philosophia Moralis, quæ civilem & æconomicam comprehendit, eximius similitudinibus & apophthegmatis illustrata.*

12. *Philosophia naturalis de Mixtis imperfectis, id est, de Meteoris eorumque causis.*

13. *Sphæra Mundi egregia methodo tradita, & ad animarum utilitatem exposita.*

14. *Dialogus de variis materiis, Physicis & Moraliis, amœna historiarum exemplorumque narratione illustratus.*

Omnium deinde operum præstantissimum fuit vivum exemplar virtutum omnium, quibus in se expressis magna omnium ædificatione semper præluxit.

Sequuntur modò ii, qui & *Europæorum* curiositati suis operibus præfuerunt, quorum primum fuit *Duplex P. Trigautii Historia universalis*, deinde *P. Joannis Terentii Plinius Indicus*, de quibus supra actum fuit. Postea *P. Alvarus Semedus Lusitanus Historiam Sinensem suorum temporum* curioso scrutinio in lucem edidit.

Successit huic *P. Philippus Marinus*, quæ & eruditè *Japoniæ, Chinæ, Tonchini, Lai, Conchinchinæ* historicum opus ultimo edidit.

P. Michael Boimus Polonus, qui *Floram Sinensem Viennæ*, id est, plantarum, fructuum, florum & nonnullorum animalium historiam insigni imaginum apparatu luci *Europææ* dedit; Et unum de pulsibus infirmorum, quibus *Medici Sinenses* in morborum notitiam admirando sanè artis specimine deveniunt, qui tamen utrum lucem

adhuc viderit, nondum mihi innotuit.

Non dicam hîc de *Annalibus Sinensibus*, *Literisque ad diversos ex China tum ad superiores, tum ad amicos particulares de rebus Sinensibus conscriptis*, quorum non est numerus.

Quos tamen omnes longè superavit *P. Martinus Martinus Tridentinus*, quem suprà laudavi, qui *Atlantem Sinicum*, opus magnum & admirabile, in quo uti nihil earum rerum, quæ sive mira Naturæ artisque opera, sive morum Religionisque rationem spectes, desiderari possunt, omisit, ita quoque magnam incognitarum rerum ubertatem in eo *Europæorum* curiositati reliquit; à Joanne Blæu Amsterodami, magnifico sanè 16. Mapparum Geographicarum apparatu, quo universam Sinici Imperii Chorographiam ante oculos ponit, editum; cui adnexuit & *Historiam de Bello Tartarico*, in quo formidandos rerum successus & inauditas revolutiones, veluti in speculo quodam omnibus Regibus & Monarchis ob oculos posito scitè descripsit.

Atque hæc sunt opera, quibus *Chinam* Societatis nostri Patres indefessi Legis Christi prædicatores innumerarum animarum lucro, non verbo tantum & exemplo, sed & pennâ illustrarunt; quæ ab omni conditione hominum tanta aviditate fuerunt acceptata, ut non solum, deficientibus Exemplaribus, multoties subierint prælum, sed & primi ordinis Literatorum, quâ *Mandarinorum*, quâ *Colaoorum*, commentariis exquisitissimo stylo conscriptis, magnis Christianæ fidei Encomiis in universi Imperii fines divulgata fuerint; ut hoc pacto, quorum præsentis instructione & Divini verbi prædicatione frui non licebat, illos ex fructuosis operibus veluti præsentibus attenderent, & traditæ doctrinæ cælestis documenta altiori cordis recessu conderent; undè forsan, utrum plures ex hujusmodi operum lectione, quàm præsentium Patrum instructione veri Dei notitiam consecuti, Ecclesiæ se aggregarint, merito quispiam dubitare possit? Hoc constat, multos ex lectione interiori

Annales Sinici. Literæ particularium.

P. Martinii Atlas Sinicus.

De Bello Tartarico.

Commentarii in dictos libros à Doctore Sinensibus concinnati.

Historia P. Alvari Semedi.

P. Philippus Marinus, ejus Historia Tunchinensis.

Flora P. Michaelis Boimi.

De Doctrina pulsuum apud Sinas in usu.

ri Divini Spiritus radio percussos, ad eos quorum Libris tantoperè profecerant, cognoscendos, tum dubiorum proponendorum causa sese contulisse.

Numerus
Librorum
à PP. con-
scriptorum.

Libri itaque, qui anno 1636. lingua Sinica à Patribus conscripti fuerunt, ad 340 partim in Materia Religionis, partim circa Moralem, Naturalem & Mathematicam doctrinam editi numerantur.

Catechista-
rum institu-
tum.

Etenim cum crescente fidelium multitudine, Patres tanto numero impares, omnibus satisfacere nequirent, hinc salubri sanè consilio prodiit Catechistarum institutum. Sunt autem Catechistæ viri qui jam in Christianæ Legis mysteriis multum exercitati, nec non Spiritus Apostolici fervore, zeloque animarum ardentes aliis viam ad salutem demonstrare norint; nec faciliè ad istiusmodi muneris gradum admittuntur, nisi virtutis solidæ & sanctioris vitæ specimen jam à multo tempore præbuerint: Horum officium est, circumire vicos & plateas, ut si vel infantes alicubi projectos neglectosque quacunque occasione data, invenerint, sacrâ lymphâ tingant, verbo & exemplo vitæ rudiores ad veri Dei cognitionem adducant, opuscula Spiritualia non habentibus communicent; dubia occurrentia dissolvant, & hoc pacto

Officium
Catechi-
starum.

Christo lucrifaciant. Et cum in Ecclesiis nostris Christianæ fidei elementa in magnis tabulis pulchris characteribus exposita, parietibus passim appensa spectentur, Catechistarum est, certo diei tempore, quo Gentilium curiositate allektorum confluxus fieri solet, in Ecclesia expectare, & cupidis inscriptionum veritatem explicare, falsorum Deorum vanitates ostendere; deinde ad ulteriorem instructionem domum invitare; quorum operâ dici vix potest, quantum animarum quotannis lucrum Ecclesiæ Dei accedat, obliganturque quotidie Patribus, qui iis in locis superiores agunt, eorum, quæ eo die præstiterunt, rationem reddere.

Verùm ut modum & rationem videat Lector, quo primò tum nostri, tum Catechistæ mysteria Fidei Gentilibus & Idololatriis proponunt, hinc ex opusculo, quod ipsi Divinæ Legis compendium vocant, principales fidei articulos, de Deo Uno & Vero, de præmio justorum, malorumque poena conscripto, subjungere visum fuit.

Nota Lector, quod uti lingua Sinica toto ut ajunt cœlo à nostra Latina differt in modo loquendi, ita quoque non miraberis Latinam interpretationem de verbo ad verbum factam ita tortam & inconcinnam esse.

Sino Latinum

Divinæ Legis compendium.

Sinicè.

Tièn chù xìn. xiabio jên.

1. *Hœ uén, Tièn chu guèi hò?
Tui yuè. Tièn chù fī iā, ciè
sem. Tièn, sem tī, sem xìn, sem
gin siu uán uū chí tá chù fāi
rē.*

Latine.

Divinæ Legis compendium.

1. Fortassis quis interrogat, DEUS quid dicitur? Respondet. DEUS non est aliud, nisi Gubernator omnium rerum, simul etiam omnium rerum magnus Gubernator & Dominus, qui fecit Cœlum, qui fecit Terram, qui fecit Spiritus, qui fecit homines.

Divinæ
Legis
compen-
dium, quo
primi
Neophyti
exerceri
solent.

Cœlum

2. *Tiên, tí, gin uũ ciên uũ, ùlh
heũ yeu: gẽ tiẽn tí' gin, uũ chĩ
ciên, pí' yeũ yẽ có chũ gãi y' sem
chĩ.*
3. *Kai uán uũ pũ nem gũ chĩm
kiaĩ yeu, sò y' chĩm chĩ chẽ, jũ leũ
ĩai fãm uũ pũ nem gũ kĩ, pí' chĩm
iũ cũm ciãm chĩ xeu;*
4. *Cẽ tiẽn tí jin uũ ngãn nem cú
cáo, cáo chĩ chẽ ciẽ sò guẽi tiẽn
chũ iẽ. jũ xi chĩm pũen cũ, tẽm
guẽi xiõ cũ*
5. *Lẽ cái yeũ tiẽn tí' chĩ heũ, kiaĩ
yeũ fũ mù sò sem ùlh y' kĩ guẽi
kai hoẽn tũn sem tiẽn tí' jin uũ,
chẽ tá ngá y'.*
6. *Hoẽ yeũ tiẽn tí' jin uũ k' iũe
tiẽn chũ ùlh sem cãn uẽn: gũ tiẽn
chũ yeũ xũi sem hũ? Tũi yeũ,
tiẽn chũ nãi.*
7. *Vũn uũ chĩ xeu iũen jũ yeũ sò
yeũ sem; cẽ fĩ tiẽn chũ y' kái uũ,
hoẽ yeũ xĩ chũm jũ cáo mũ nĩaò
xeũ hoẽ yeũ.*
8. *Xĩ ùlh uũ chũm jũ tiẽn tí' xĩn
kòe kiẽ jin chĩ lĩm hoẽn goẽ tiẽn
chũ uũ xĩ uũ chũm ùlh nem xĩ
chũm uán uũ chẽ.*
9. *Vũ tiẽn chũ cẽ uũ uũ y' pí' jũ yẽ
cò xũ kĩ hoẽ quó chĩ yẽ kò cãn kiaĩ
yeũ ken ùlh sem uũ ken cò kiaĩ uũ
nãi.*
10. *Chĩ xũ chĩ xeu, cú uũ iã xeu
sò yeũ sem yẽ. Tiẽn chũ k' xĩ uẽn
uũ chĩ ken tí' hò yeũ sem hũ?*

2. Cœlum, terra, homines, (omnesque) res antea nihil erant, & postea fuere: ergo ante Cœlum, terram, homines, resque omnes, antea necessariò fuit aliquis Dominus, ut crearet illa.
3. Quia omnes res non possunt ex se fieri, omnes habent id à ex quo ipsæ factæ sunt, vel sui factorem; sicuti turres & domus non possunt erigi à seipsis, necessario perficiuntur artificis manu.
4. Ergo Cœlum, terra, homines & creaturæ, quomodo possunt à seipsis creari? auctor rerum illarum igitur est, quem nos nominamus Deum. Si homines seculum nominant *Pũen cũ*, aliosque similes, & faciunt primum avum (parentem)
5. Etiam isti fuere postquam fuit Cœlum & terra, omnes habuerunt Patrem matremque, à quibus progeniti sunt, & de istis facere Creatorem Cœli & terræ, hominum, rerumque, est magnus error.
6. Dicet quis. Cœlum, terra, homines, resque quandoquidem dependent à Deo in sui creatione, audeo quærere: iste Deus, à quo dependet in sua creatione?
7. Respondetur. Deus est prima rerum radix & principium; si haberet dependentiam in sui creatione, eo ipso non esset Deus: [Etenim res vel habent principium & finem, sicuti herbæ, arbores, volatilia reptiliaque, vel habent principium & non finem, sicuti, cœlum, terra, Angeli, diaboli, & hominum intellectivæ animæ; solus Deus est sine principio & sine, & potest dare principium & finem rebus omnibus.
9. Si non esset Deus, non essent aliæ res creatæ. *Exemp. gratia.* Unius arboris flores, fructus, rami, folia & truncus, omnia ex radice generantur, si non sit radix, eo ipso reliqua non erunt; sed.
10. Perveniendo ad arboris radicem, omninò non est alia radix, ex qua nascentur vel procedunt. Deus quandoquidem sit radix & fundamentum rerum omnium, ex qua alia re potest ipse prodere?

Deus

11. *Tiên chủ cũ sem uán sien cái
pí tién tí, hoá sem uú liú chí chũ
cũ jên heú hoá sem yě nân yě niú
nân mím iá tám.*

12. *Niú mím ngě uá ciě fũ úlh jín
uú fũ mù úlk guêi uán mán chí
iúên, cũ kị iú, pũ kũ sien sũ pũ sũ
kiái yêu.*

13. *Fũ mù sũ sem ulh pũ mien cào
chĩ hoái sũ y Tién chủ kị xũ tién
tĩ gĩn uũ chí chũ, yêu sem uan
uũ y*

14. *Guêi gĩn iúm cẽ, ngũ gĩn ngái
kĩm tién chũ tam gẽn chí lĩ iẽ, pũ
ngái kĩm, pién tẽ tá siú. Pĩ xoãm
cũ sem có lh*

15. *gũ xẽ chí y chí kĩaó chí jũ guêi
fũ chẽ pũ chí xĩm fũ mù, piẽ
guêi chí pũ hĩaó fũ lh tẽ tá fũ
hoám tién.*

16. *Chũ xĩ gĩn tá fũ mù, lh cò pũ
ngái kĩaó chí hũ, fũ uán uũ chí chũ
kị mím cẽ, xĩ gĩn chí sũ y guêi
kiái y*

17. *Fũ gĩn pũen yêu hoên pẽ leám
tuon kĩ pẽ sũ hoái lh sũ, kị hoên
chũm pũ nẽm miẽ, kĩaó xĩ xãm
chĩ hoên yêu sãn tem.*

18. *Hĩaó sêm yuẽ, sem hoên ciẽ gào
mũ chí hoên yẽ fũ hoên fũ gào mũ
y cem lh chãm, gào mũ, pĩ can
tuon cũ cào.*

19. *Kị sũ siáo miẽ yêu chãn tem
yuẽ kiõ kuên, ciẽ kĩaó xũ chí hoên
cũ hoên nẽm fũ kĩaó xũ sem chãm
lh yêu sũ*

11. Deus cum primum res omnes creavit, initio divisit Cœlum à Terra, creavit omnes species rerum, postea creavit masculum & foeminam; masculus vocatus est Adam,

12. Foemina vocata est Eva, isti nempe duo homines non habuerunt patrem & matrem, & sunt primi parentes omnium populorum, reliqui omnes (uti *Fó kị*) sine exceptione eorum quos faciunt, immortales omnes habent,

13. Patrem & matrem ex quibus nati sunt, & non potuerunt evitare, quin citius aut tardius corrumpentur morerenturque. Deus quandoquidem est Cœli, Terræ, hominum, rerumque verus Dominus, simul etiam creavit omnia,

14. Ut essent ad hominum usum, consequenter nos homines omninò convenit amare & venerari Deum, non amando & venerando, statim magnum scelus committitur. *Exemp. gr.* par parentum producant filium,

15. Nutriunt illum, vestiunt, erudiunt, si filius nescit honorare patrem & matrem, certè dicitur inobediens, & gravissimè peccat, quanto magis cum

16. Deus sit summus hominum parens, non convenit non amare & revereri illum. Quandoquidem jam declaratum sit, quod Deus Dominus rerum omnium facile est explicare res hominum hujus sæculi.

17. Iste homo naturaliter habet duas partes, animam & corpus, illius corpus etsi corrumpatur & moriatur, ejus anima usque in æternum non potest extinguere, etenim in hoc sæculo animæ habent tres differentias.

18. Ordo infimus dicitur anima vegetativa, videlicet anima herbarum & arborum, ista anima adjuvat herbas & arbores ad vivendum & crescendo, herbæ & ligna præcisæ exsiccantur.

19. Eorum anima sequitur extinguiturque. Medius ordo vocatur anima sensitiva, anima videlicet volatiliū & reptiliū, ista anima dat facultatem volatilibus

20. *chĩ ỹ lh mủ xi tĩm, ỹ kũn pĩ tĩn
hieũ ỹ chĩ tĩ kiỏ tũm yàm tĩn pũ
nẽm lũn, chĩ sũ lh hoẽn*

21. [ỹ miẽ yẽn
xãm sẽm yuẽ lĩm hoẽn ciẽ gĩn hoẽn
yẽ. ỹ kiẽn hãn sẽm kiỏ lh hoẽn
chĩ nẽm, xi' ỹ nẽm fũ gĩn sẽm
chãm. Kiẽ chĩ kiỏ, lh yẽu sũ chĩ
nẽm piẽn chũm lĩ, ỹ ỹm uãn sũ
kĩ xĩn sũ sũ lh ỹ lĩm, hoẽn yũn
22. cũn pũ miẽ: kũ xi' kiẽn gĩn sũ pũ
sũ gĩn, pũ pũ sũ mẽm xẽu, chẻ yũn
gĩn sũm chĩ lĩm nẽm kiỏ gĩn sũ chĩ
hẽu, xãm yẽu vĩ sũ.

23. *Chĩ hoẽn cái kỏ kiủ lh kĩn xẽu
hoẽn ciẽn sãn uũ kỏ kĩm ngỏ yẽ.
Kĩ chĩ gĩn hoẽn pũ miẽ, yẽu pũ
cỏ sũ lũn.*

24. *Hoẽ lỏ tảo chĩ miẽu xuẽ iĩm chĩ
sẽm ciẽn guẽi xẽn iũ guẽi ngỏ kĩ
hỏn cỏ ỹ sũ hoũ fũ tiẽn chũ xĩn
pũn tĩm yẽn*

25. *Chũ fuẽn chũ sỏ, kĩ yẽ cái xãm
lh yẽu uãn fũ, giẽ sỏ guẽi tiẽn tãm,
xãm xẽn chĩ sỏ yẽ: kĩ lh cái hiã,
lh yẽn.*

26. *Vãn kũ, ciẽ sỏ guẽi tĩ yỏ, fã
ngỏ chĩ sỏ yẽ, kũ tiẽn chũ chĩ
cũm, uũ xẽn pũ xãm uũ ngỏ pũ fã:
gẽn hiẽn xĩ.*

20. *tilibus & reptilibus vivendi & cres-
cendi, simulque facit, ut illa per au-
res & oculos audiant & videant, per
gustum & nares gustent & olfaciant,
per cætera corporis membra sentiant
dolorem & pruritus, sed tamen non
possunt discurre & ratiocinari; &
dum moriuntur, & anima extingui-
tur.*

21. *Supremus ordo dicitur Intellecti-
va anima, videlicet hominis ani-
ma. Ista simul complectitur vegeta-
tivæ & sensitivæ duarum animarum
facultatem; idè potest dare facul-
tatem homini vivendi & crescendi:
22. simul etiam sentiendi; insuper dat
illi facultatem discernendi omnem
rationem ad discernendas omnes
res, ejus corpus etsi moritur, ta-
men ejus anima perpetuò conser-
vatur nec extinguitur: Idè hujus
sæculi homines tantum metuunt
mortuos homines, & non metuunt
mortua animalia. Oritur id ex na-
turali discursu hominis, ut possit
advertere post mortem hominum:
Insuper hominis anima non mor-
tua*

23. *Permanet, & idè potest timere,
anima autem reptilium totaliter dis-
sipatur, nec potest nobis terrorem
incutere. Quandoquidem scimus,
hominis animam non extingui, si-
mul non convenit credere transmi-
grationis errorem; convenit scire
tempore vitæ facere bonum & ma-
lum; Hominum animæ singulæ post
mortem eunt ad Dei judicium, ubi
determinatum habent*

25. *Sux mercedis locum, unus locus
est supra, & habet omnem felici-
tatem, scilicet qui dicitur Coeli
aula, id est, remunerandi bonos
locus; Secundus locus est infra, &
habet*

26. *Omnem amaritudinem, videlicet
qui dicitur terræ Carcer puniendi
malos locus: etenim Dominus est
summè æquus, nihil est boni, quod
non remuneretur, nihil est mali
quod non puniat: Nihilominus in
præsenti sæculo*

27. Tě yēu gūei ngò l̄ fú quēi ngān
lò; chè guēi xén l̄ p̄n, ciēn cū
nān chè, xēnāi tiēn chū t̄ai k̄i gīn
chī sū gēn.

28. Hēu cūi xén hoēn l̄ xim tiēn
tām xēu uū k̄iūm chī fō cūi ngò
hoēn l̄ chī t̄i iō, xēu uū h̄iūm
chī h̄im yē sū uū

29. Tiēn tām t̄i iō chī xām fā ȳ p̄o xi'
gīn sò guēi chī xēn ngò k̄i p̄u uām
lào xēn gīn, piēn ȳ lào ngò gīn,
hō

30. Tě guēi tiēn chū chī cūm hū. hoē
yuē: xēn ngò chī p̄o yē yēu hiēn
xi? hō jū yuē xē l̄m xēn ngò chī
p̄o hiēn.

31. T̄ai iū xim hēu, cē iū gīn p̄u chī
xim hēu chī ym, hō ȳ iēn tiēn xām
chī yēu chū; hū cū chām yēu fān ȳ
chè

32. Tū cāi hō kiēn nān ȳ chīm k̄i
ciēn, l̄ kiāi k̄i hēu. xūn t̄i chè
mūm kiē fū chī kiām, ȳ chēu iū
uām l̄ k̄iūn k̄i

33. L̄ai yē yō yēu gūei xén chè l̄ p̄n
ciēn xū nān hoē nāi ȳn guēi, xēn
chī chūm yēu siào quò ngò k̄i tiēn
chū ȳ xi

34. Hiēn p̄o chī chī sū hēu cē jū
giēn fū chī yū yūm hiam chām
lō ȳ yēu guēi chè l̄ fū quēi ngān
lō nāi ȳn

35. H̄im ngò chī nūi kiēn yēu v̄i xén
k̄i tiēn chū ȳ xi xām chī kiē k̄i sū
hēu cē hiēn xīn ȳn chī; iū yūm
xēu uām

27. Sunt aliqui qui operantur malè,
& sunt divites, honorati, quieti
& læti; sunt qui operantur benè,
& sunt pauperes, contempti, ca-
lamitatibusque oppressi, certum est
Deum expectare ejus hominis mor-
tem, &

28. Postea accipere boni animam, &
assumere in Coeli aulam, ad fruen-
dum perpetuā felicitate & accipere
mali animam illamque dimittere in
terræ Carcerem, ad recipiendum
sine fine supplicium. Si concedamus
non esse

29. Paradisi & inferni præmia & suppli-
cia, ad remunerandum sæculi ho-
mines, qui faciunt bonum vel ma-
lum, quomodo non decipiuntur bo-
ni? & meliori sorte fruuntur mali? &
quomodo potest dici Deus summè
justus? Dicet aliquis: boni & mali
merces estne etiam in præsentis sæcu-
lo? quomodo se res habet? Respon-
detur, Supponamus eos qui recipiunt
boni & mali remunerationem, om-
ninò expectant usque post mortem,
eo ipso indocti homines ignorabunt
eam quæ post mortem est remunera-
tionem, & quomodo probabitur illis
supra Cælum esse Dominum; ideo
frequenter qui violant justitiam,

32. Incurrunt in calamitates, pericu-
la, & labores, ut emendent præte-
rita (peccata) & caveant à futuris,
Qui obediunt rationi, accipiunt be-
nedictionem descendantem, ut re-
spondeatur illorum præteritis bene-
factis & stimulentur ad futura. Si quis
verò benefaciens sit inops, inhono-
ratus, plenusque laboribus & cala-
mitatibus, fortè ideo contingit,
quia inter bona opera habent mo-
dicum quid mali; ideo Deus cum
istis

34. In præsentia illum castigat: post
mortem verò, introducit in perfe-
ctæ felicitatis locum ad perpetuā
fruendum felicitate. Si qui operan-
tur malè, & tamen sunt divites, ho-
norati & juxta sæculum beati, hoc
ideo contingit, quia inter malè ope-
randum mixtum habent quid boni,
ideo Deus istis præsentibus felicitati-
bus illos remunerat: Post mor-

36. *kừ ỷ xỉ gín ỷ miên hiá tí ỷ xeu
uán xừ, lữ tể xám tiên tâm hiám
vạn fủ piề yáo sãn kien kị yể yáo.*

37. *Chữ gín tiên tâm chữ chủ ciề
tiên chủ yể xỉ gín hiể chủ tã gín
chủ uở, siên yáo gín kị uở chĩ.*

38. *Chủ fãm cò ỷ [chủ : hoám uí
chủ tiên chủ nếm xám jũ uán fỏ
chủ sỏ kị lữ jáo hiáo sể tiên tâm
chủ lủ ciề tiên chủ chủ sáo.*

39. *Tể xỉ gín pủ chủ sỏ ỷ uám chủ
lủ cể pủ sể chĩ lủ uí chủ tiên tâm
chủ lủ cỏ chủ chủ fủ kị sãn piề*

40. *Táo hiên sỏ ỷ chĩ kại gín sủ ỷ
chủ sỏ ỷ uám chủ lủ jỏ gải kiã hiên
gỏ lữ pủ gỏ hĩm kiũ pủ sể táo.*

41. *Cể ỷ xám tiên tâm uán fỏ chủ
chủ piề siũ hĩm tiên chủ xĩm kiáo
chủ sủ ỷ. Hoẽ yuẽ*

42. *Tiên chủ nãi tiên tí gín [uũ
chủ chủ lữ kị táo guẽi chim táo
pĩm guẽi tiên tâm chủ lủ. ỷ tể uên
mĩm kĩn ỷ jũm gủ tiên chủ xĩm
kiáo jũ.*

43. *Hỏ cể cỏ ? tũ yuẽ ỷ jũm x' i' m
kiáo chể piề yuẽ lểm ỷ kị xám gải
iũ chim siũ fũm kĩn tiên chủ
guẽi kị nãi tiên*

44. *Tỉ gín uở chủ cũm chủ lữ sũ
uán uở ỷ iãm ngu gín chể kị gủ
gải iũ củ pũm gín chủ lĩm hoãn, ỷ
miên hiá*

tem autem, deturbat profundissime
obscurum in carcerem, ut perpetuo
recipiant omnem Amaritudinem.
Hujus sæculi homines si desiderant
evitare ut non descendant in Infer-
num ad ferenda omnia tormenta, &
ut ascendant in Cœlum ad fru-
endum omni felicitate, omnino neces-
sariæ sunt tres res. Primum est neces-
sarium, Cognoscere Paradisi Domi-
num, nempe Deum. Homines hujus
sæculi ad habitandum in aliena do-
mo, prius necesse est, ut cognoscant,
ejus domus Dominum, tunc possunt
intrare & morari : Quanto minus
nesciens quas Cœli Dominum, po-
terit ascendere & intrare in universæ
felicitatis locum. Secundo necessa-
rium est, scire iter ad Cœlum, ni-
mirum Dei Legem.

39. Homines hujus sæculi nescientes
ad id quod tendunt iter, eo ipso
non possunt eò pervenire, & nescis ne
aliquis in Cœlum iter, poteritne illuc
pervenire?

40. Tertio omnino necessarium est,
incedere per illud quod jam sciunt,
quia homo etsi sciat iter quod ipse
desiderat tendere, si tamen domi
otiosus sedeat, & non exeat ad pro-
grediendum, nullo modo poterit
pervenire.

41. Simili modo qui desiderat ascen-
dere in paradysum omnis felicitatis
locum, omnino necessarium est, ut
faciat Divinæ Sanctæ Legis opera.
42. Dicet quis : Deus est Cœli, Ter-
ræ & hominum rerumque Dominus,
& ejus doctrina, simulque est ad
paradysum iter : Jam hoc clarè au-
didi & intellexi : nunc desiderio
sequi hanc Dei Sancti doctrinam,
quí

43. Ergo id potero ? Respondetur,
Qui desiderat sequi sanctam Le-
gem, debet habere duas intentio-
nes : Prima intentio consistit, ut cor-
de perfecto veneretur Deum, quia
ipse est Cœli,

44. Terræ, hominum, rerumque uni-
versalis Dominus, & creavit omnia
ut nos nutrirer. Secunda consistit in
providendo propriæ hominis animæ,
ut evitetur descensus.

In

45. *Ti iö xéu uán cù lh nê m xám
tiên tam hiam uán fô gên yô sê
cù y piê yáo san sú kî yê yáo him
tiên chủ.*

46. *Quêi kiài kî lh yáo sin tiên
chủ sú côm kî sãn yáo lim xim
xui tiê gien fâ.*

Tiên Chủ xê kiài.

1. *Tê kin cùm yê tiên chủ uán uô chi xám.*
2. *Lh. uû hũ tiên chủ xim môm y fâ chái xi.*
3. *San. xéu chen lî chî jê.*
4. *Sú. Hiáo kî m fú mû.*
5. *U. uû xá gîn.*
6. *Lô. uû him ciê yn.*
7. *Ciê. uû têu táo.*
8. *Pã. uû vâm chim.*
9. *Kiêu. uû yuen tá gîn cê.*
10. *Xê. uû tân tá gîn gài uô.*

*Têu xê kiài cùm quêi lh chê lh y:
ngái mû tiên chủ uán uô chi xám
iû fũ ngái gîn jû kâ. cù gài siê
tiên chủ kiam iû, lim pû xi cùn
xéu xún chê xim tiên tam xéu
fô. nê chê tô ti iû, kiài kî m y
xám chủ tuôn tẽ tá lỏ lh jû iô cín
chí tiên chủ chî táo piê yáo s'
quan tiên chủ xê y chủ xũ kiê chí
kiáo tam tim sî lải chuên kiáo siên
sem kiam kiài; fãm cò leão ú uû
y, lh cũ uí kô y yên súi gîn yên.*

45. In infernum ad recipiendum omnes amaritudines, & obtineatur ascensus in Cœlum ad fruendum omni felicitate. Qui desiderat hoc obtinere, tria sunt necessaria. Eorum primum est servare Dei præcepta.

46. Secundum est, Debet credere Dei res. Tertium est, Debet recipere S. Baptisma, & lavare præterita peccata.

Dei decem Præcepta.

1. Honorare & venerari unum Deum super omnia.
2. Non nominare Dei Sanctum nomen ad proferendum inane juramentum.
3. Observare festos dies.
4. Obedire & honorare patrem & matrem.
5. Non occidere homines.
6. Non operaberis fornicationem.
7. Non furaberis.
8. Non temerè testificaberis.
9. Non concupisces alterius hominis uxorem.
10. Non concupisces alterius hominis opes & res.

Decem præcepta quæ sunt ad dextram, summatim sumpta reducuntur ad duo tantum: Amare Deum super omnia, & amare homines sicut seipsum. Hoc est quod antiquitus Deus è Cœlo docuit, & præcepit, ut per omnia sæcula honorarentur servarenturque. Obedientes illis ascendunt in paradysum & accipiunt felicitatem. Contrariantes descendunt in infernum, ubi tormentis afficiuntur; Superiores Articuli tantum modò sunt compendium. Si quis desiderat absolutam habere scientiam Legis Divinæ, necessarium est, ut studiosè incumbat studio omnium Librorum tractantium de vera lege Dei, & ire ad templum Christianorum ad audiendos ex Occidente venientes Legis Magistros, disputantes & explicantes; tunc poterunt intelligere sine dubitatione, & istud non potest brevibus verbis absolvi.

Vides

Vides itaque Lector, quomodo primò cognitionem Dei Veri & Unius animabus Neophytorum implantare soleant, sine qua frustra ad reliqua fidei nostræ mysteria accedas. Hisce deindè ritè expositis, ad Sacrosanctam Dei Unius Trinitatem exponendam se procingunt, deindè ad Filii Dei, Verbi æterni incarnationem; postea ad Sacramen-

ta in peccatorum remedium ab ipso instituta, & sic de reliquis fidei articulis à primò usque ad ultimum, exponendis procedunt; Quibus ubi ritè imbuti fuerint, tum primum ad perfectiorem vitæ Christianæ cultum erudiunt. Atque hic est modus Nostrorum Patrum in conversione infidelium observari solitus.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S III.

DE IDOLOLATRIA,

E X

Occidente primum in *Persidem*, *Indiam*, ac deinde in ultimas *Orienti*, *Tartarie*, *China*, *Iaponiæ* Regiones successivâ propagatione introducta.

P R Æ F A T I O.

Voties humanarum rerum conditionem paulò altius mecum expendo, toties verissimum illud Sapientissimi mortalium pronunciatum, *Nihil sub Sole*, teste Ecclesiaste, novum comperio, Eccles. c. i. v. 9. Quid est, quod fuit? Ipsum quod futurum est; Quid est, quod factum est? ipsum quod faciendum est. Certè nihil aliud præteritarum rerum eventus fuisse videntur, nisi futurarum quædam veluti proscenia *νεῖ ἐκτυπῶν*. Gratis itaque perhorrescimus ad præteritorum sæculorum infelices multorum Regnorum, Monarchiarum & Rerum publicarum fortes & tragicos exitus, quos moderno tempore præsentis, alio tamen colore fucatos intuemur; Gratis miramur, dum veterum monumenta volventes cognoscimus, eò Ægyptiorum Græcorumque gentem cæteroquin sapientissimam, cæcitatibus devenisse, ut nihil tam esset vile & abjectum, nihil tam propudiosum & abominabile, quod Divino Apotheoseos honore non cohonestarent. Gratis, inquam, hæc miramur, cum majorem adhuc Orbis partem, etiam post Salutis humanæ adventum eadem infantiâ, iisdem erroribus laborantem quotidie percipientes indoleamus. Desinamus itaque mirari; eadem causa manente, ut Physico more loquar, eundem effectum prodire necesse est. Inveteratus malorum iisdem semper Orbem premit machinationibus, Gliscit,

*Dæmonis ira premens, odiis & fraudibus Orbem
Implet, nec damnis hominum exsaturata quiescit.*

Nullæ sunt induciæ, pax nulla; ubi nec odii, nec invidiæ modus, aut finis ullus; hostis Dei superbiâ ascendit semper,

R

per,

Humana-
rum rerum
conditio in-
stabilis.

Totus Mun-
dus Idolo-
latría invo-
lutus.

Dæmonis
idem sem-
per in de-
cipiendis
animabus
modus.

Polythzia
Ægyptiorum
Graecorum
que in hunc
usque diem
durat ad-
huc.

Ζωολατρία.

per, crevit malitia, crudelitas invalescit; antiquus scelerum Architectus eadem semper molitur. Nihil inausum finit, nihil intentatum relinquit, præcipuum omni ætate de eadem pharetra fuit illicium quàm curiosarum, tam superstitiosarum artium, quàm multa tam stulta dæmonum commenta mortaliū animos dementantia, quæ omnia Magiæ nomen ambitu suo comprehendit. Nihil præteritis temporibus ab *Ægyptiis*, eorumque hæredibus Divino unquam honore cultum novimus, quod à *Barbaris* etiam moderno tempore, illo instigante, non coli videantur. Apud hos in *Fotoque*, & *Chamis*, *Osiridis*, & *Isidis* in *Solem* & *Lunam* transformatorum manifesta reperias vestigia. Videas *Bacchos*, *Veneres*, *Hercules*, *Æsculapios*, *Serapides*, *Anubides*, similiaque *Ægyptiorum* monstra promiscuè passim, etsi sub aliis & aliis nominibus adorari; *Moloch* per ignem filios immolari, sanguine humano execranda peragi sacrificia; obscœnam illam hominis partem, quam *Φάλλον* *Græci* vocant, singulari in honore ac veneratione haberi; omnigenas animantes Deorum loco teneri; verbo, *Ægyptiorum* exemplo cuncta Idolis repleti invenias, nihil Divinorum mysteriorum in Sacris Voluminibus contineri, quod in contemptum Dei animarumque perniciem Simia Dei diabolus de sanctis venerandisque Prophetarum Oraculis assumptum ad contaminatissima furoris sui scelera, uti olim, ita modo non transtulerit. Videas hîc Serpentis Mosaici in deserto ad periturorum salutem erecti reliquias: *Noëmi* quoque mundum arcâ conservantis, *Elie* curru igneo translatis intuearis imaginem, aliaque similia, quæ in sequentibus dicuntur; omnibus proinde veterum mysteriis, ritibus, ac cærimoniis superstitionibusque in novissimarum Gentium religione mentita, veluti in speculo quodam elucescentibus. Hæc itaque cum cognoscerem, ingens continuo animum meum incescit desiderium, conquisitis undique diversarum gentium idolis, ritibus quoque ac cærimoniis, iis peragi solitis, hinc inde ex *Hispanicis*, *Lusitanicis*, *Italicis* & *Gallicis* *Epistolis* (quarum magna mihi copia hîc *Romæ*, utpotè in suprema Curia ex Archivio Societatis *JESU* suppetebat) collectis comparationem instituendi inter hæc & Veterum Religionem; sperans futurum, ut ex hujusmodi collatione, meis in hoc olim opusculo moliminibus lumen non exiguum accederet, dum ex rituum, cærimoniarum simulachrorumque similitudine & analogia, undè ea profluxerint, investigare difficile non rebar futurum, atque unà monstrare modum, quo Idololatræ Satanica cœcitate perculsi, ex falsorum Numinum cultu, felicius ad veram Unius Dei atque Christianæ fidei notitiam adduci queant.

CAPUT I.

De *Sinenfium* Idololatria.

Res igitur *Sinarum* Libri Orbis terrarum sectas numerant; sic enim vocant Regnum suum unà cum vicinis adjacentibus locis, alias enim minimè norunt.

Tres Sectæ
Sinenfium.

Prima est *Literatorum*; altera *Scie- quia*; tertiam *Lançu* vocant. Ex his tribus aliquam *Sinæ* omnes & reliqui populi contermini, qui *Sinarum* characteres habent, profitentur; quales sunt *Japones*, *Coriani*, *Tonchini* & *Cocincinenses* populi, de quibus postea dicemus. Atque tres hæc sectæ

Sectæ 3. tri-
plici homi-
num statui
correspon-
dent.

primò in omnibus propè respondent triplici hominum generi, quibus *Ægyptiorum* quondam Regnum constabat, Sacerdotibus videlicet Sapientibus, Hierogrammatistis seu hieroglyphis, & plebeis. Literatorum secta *Sinenfium* propria, & in hoc Regno antiquissima Rempubli- cam gubernat, pluribus libris abundat, & supra cæteros laudatur. Authorem seu Principem Philosophorum *Confutium* agnoscunt, non secus ac *Ægyptii* suum illum *Thoyt*, quem Græci ἐπὺν vocant Τερσίπυς; οὐ; Et quemadmodum *Ægyptii* Sa-

Primæ Se-
ctæ Author
Confutius
Philoso-
phus mo-
ralis Her-
mes *Sinenfi-*
mus.

Pagodes Indorum Numen. Idolum Menipe.

Unum Nu-
men quod
Regem Ca-

pientes unum Deum, quem *Hemepht* idola juxta *Confutii* dictamina non co-
vocant, colebant; ita *Sinenfēs* Literati lunt, sed unum Numen, quod vocant

lorum vo-
cant colunt
Litorasi.

Trigautius,
Exped. Sin.

Fanum
Confutii.

Statua Con-
futii.

Secunda Se-
cta Sinen-
sum quid
contineat.

Regem Cœlorum ; de quo sic Trigautius in Expeditione Christiana ad Sinas : *Hinc asserunt Regi Cœlorum sacrificandi ejusque colendi munus solum ad Regem spectare, in hunc finem Rex duo habet templa sanè magnifica in utraque Regia, Nanquinenſi & Pequinenſi ; Cœlo dicatum est unum, Terræ alterum ; in his olim ipſe per ſe litabat, nunc in ejus locum Magistratus gravissimi ſucceſſere, Cœloque & Terræ (non ſecum ac Ægyptii Oſiridi) boves & oves magno numero maſtant, aliosque multos ritus exhibent. Porro proprium Literatorum fanum eſt ipſius Confutii Philoſophorum Sinenſium Principis ; id ei per leges in qualibet urbe conſtruitur, eo in loco, quæ eſt ſuper ludum Literarum ; id magno ſumptu conſurgit, & contiguum habet palatium ejus Magistratus, qui primum literarum gradum conſecutiſ præeſt. In celeberrimo fani loco ſtatua illius viſitur plena literis, aut ejus loco nomen cubitalibus literis aureis in per-eleganti tabula deſcriptum, ad ejus latus ſtatue adſtant quorundam ejus diſcipulorum, quos Sinae in Divos, ſed inferioris ordinis, retulere. In hoc fanum Novilunio ac Plenilunio quolibet conveniunt Magistratus omnes urbani, cum renunciatis Baccalaureis, Magiſtrum ſolitis inclinationibus, cereis etiam & ſuſſitu veneraturi. Ad eum ferè modum, quo Ægyptii primo die menſis Thoth ſuo Deo Mercurio ſolennia celebrant. Hujus Dei ſtatue variae quoque ſunt, aliae in templis prægrandes, aliae parvae, & quæ facili negotio ſecum circumferunt ; cujuſmodi unum mihi R. P. Aſſiſtens Portugal-*liæ* Societatis JESU, Nunnius Maſcarenias communicavit, cujuſ imaginem hîc adjungendam exiſtimavi. Vide pag. antecedentem.*

Alterâ Sinarum Secta reſpondet Philoſophis Ægyptiorum, & Siequia, vel Omyto, vulgò Amida appellatur, apud Japones verò Xaca, & Amidabu nuncupatur ; de quibus fuſius, cum de Japonum Idolis agemus. Lex hæc ad Sinas pervenit

ab Occaſu, portata è Regno cui Threnio, vel Sciuro nomen eſt, quæ Regna, teſte P. Trigautio, uno Indostanis nomine appellantur, inter flumina Indum & Gangem ſita. Quam quidem ſectam ſi diligenter diſcutiamus, ab iis Gymnoſophiſtis, Brachmanibus, Perſis, Baſtrianis, qui hac Indostanis intercapedine olim continebantur, proſectam, in China Colonias poſuiſſe, ex dogmatis eorum facile patebit. Multitudinem enim Mundorum credit, Metempsychosin, ſeu animarum in bruta tranſitum, omnem denique Pythagoræ philoſophiam proſicitur. P. Martinius in ſuo Atlante de iis dicit : Xekiao ſecta eſt, quam noſtri putant primò poſt Chriſtum in China introductam ; Metempsychosin admit- tit, duplex eſt, una interna, externa altera : hæc Idola colit ; animarum transmigrationem dari poſt mortem in peccatorum pœnam docet ; ab omni quod vixit perpetuò abſtinet. Ridicula lex, & ab ipſis ſequacibus ſacrificulis paſſim exploſa, neceſſaria tamen ab iis judicata, ad rudiorum à vitiis abſtractionem, & virtutum incitamentum. Interna Metempsychosin præclaræ putant Philoſophiæ Moralis partem pulcherrimam, dum ſpectat paſſionum prævarumque affectionum omnimodam vacuitatem atque victoriam, hæc dum obtineatur, animalia prout illorum affectibus fuerunt obnoxii migrare perhibent, poſt mortem nil præmii, nil pœnæ agnoſcit, niſi vacuum, nil in hac vita veri eſſe vult, niſi prout à nobis apprehenditur, idemque bonum & malum eſſe reſpectu diverſorum. Trigautius vero hiſce ſubſcribit : Multiplices, inquit, cum Democrito & aliis Mundos fabricat ; ſed maximè animarum transmigrationem è Pythagoræ diſciplina videntur mutuati, aliaque permulta commenta huic addere ad ſucum falſitatis. Hæc autem non ſolum à Philoſophis noſtris, ſed etiam ex Euangelica luce videntur umbram quandam accepiſſe. Certum enim Triadis modum inducunt, quotres Deos, in unum deinde Nu-

Idololatria
ex India in
Chinam &
Japonem
tranſlata.

Metempsychosin
doctrina apud
Sinenſes.

Metempsychosin
duplex, exter-
na, interna.

Metempsychosin
&
Mundorum
multitudo.

Numen coalescere fabulantur. Cujus *Epistolæ* quoque *Hispanica* mentionem faciunt hisce verbis :
 „Tuvieron noticia del Euangelio.
 „Porque en la Provincia de *Paquin*
 „entre los otros Idolos , que alli tie-
 „nen, ay una figura del hombre, que
 „tienes tres cabezas, y se miran la una à
 „la otra, y dicen los *Chinas*, que si-
 „gnifica aquello, que todos tres non
 „tienen mas de un solo querer y vo-
 „luntad. *Et paulò post* : Ay una
 „otra imagen de bulto de una mu-
 „ger, con un Ninno en sus brazos.
P. Martinus Martinus in Provin-
 cia *Fokien* imagines varias Christia-
 næ fidei olim introductæ vestigia se
 vidisse recenset, Cruces pervetu-
 stas, Beatæ Virginis filium suum be-
 nedictum inter brachia stringentis
 imagines detectas asserit, quæ &
 etiamnum in Ecclesia nostra spe-
 ctandæ exhibentur, tum ad confir-
 mandos Neophytorum animos, tum
 ad devotionem concitandam oppor-
 tunæ. Verùm hujusmodi S. Tho-
 mæ Apostoli, aut posterorum Eu-
 angelii propagatorum reliquias esse,
 piè credi potest, Idola verò verosi-
 milius à *Persis*, *Medis*, aliisque *In-*
dorum Philosophis *Ægypti* hære-
 dibus, quorum proprium erat, mul-
 tiformes statuas fabricari, ad effe-
 ctus unius rei significandos, proflu-
 xisse, ut paulò post, dum de *Japo-*
niis agemus, patefiet. Præterea
 abstinentiam ab animalium carnibus
 cum Pythagoræis sibi indicunt, bar-
 bam & cæsariem continuò radunt,
 in montibus & speluncis contempla-
 tioni vacant, templa eorum plena
 sunt immanibus Idolorum monstris,
 æreis, marmoreis, ligneis, luteis;
 adyta *Ægyptiorum* dices.

Tertium profanæ religionis do-
 gma *Lanzu* appellatur, & respon-
 det plebeis, & Magis *Ægyptiis*, à
 Philosopho quodam, qui eodem
 cum *Confutio* tempore floruit, ori-
 ginem traxit; eum fingunt 80. annis
 in parentis alvò gestatum, priusquam
 nasceretur, qua ex causa *Lanzu*,
 id est, *Philosophus senex* appellatur.
 Hoc dogma paradisum spondet, ex

anima & corpore constitutis, & in
 suis templis quorundam effigies ex-
 ponunt, quos hac ratione ad cœ-
 los evolasse fabulantur. Ad eam
 rem consequendam exercitationes
 quasdam præscribunt, positas in va-
 rio sedendi ritu, certisque preca-
 tionibus, imò etiam pharmacis,
 quibus spondent unà cum suorum
 Divorum favore vitam in mortali
 corpore longiorem. Hujus sectæ
 sacrificulorum peculiare munus est,
 Dæmones impiis præcationibus ex-
 orcizatos domibus pellere, idque
 duobus modis tentare solent; nam
 horrenda Dæmonum monstra in fla-
 va papyro atramento delineata, do-
 morum parietibus affigenda tradunt;
 indè tam inconditis clamoribus do-
 mos complent, ut ipsa Dæmonia es-
 se videantur. Aliud etiam munus
 sibi arrogant; nam è sicco Cœlo
 imbres elicere, aut nimios contine-
 re, alia quoque privata seu publica
 infortunia se posse avertere promit-
 tunt.

Atque hæc sunt tria ferè genti-
 lium sectarum Capita; sed neque
 in his humani generis ad decipien-
 dum semper prompta calliditas con-
 quiescit, singuli enim fontes laben-
 tibus paulatim seculis à fraudum
 Magistris in tot mæandros derivati
 sunt, ut numerari vix posse videan-
 tur, & ipsa incredibilis penè simu-
 lachrorum multitudo satis ostendit;
 quæ non in fanis tantum, sæpè ad
 aliquod millia, colenda exponunt,
 sed privatis etiam in ædibus ferè
 singulis loco ad eam rem deputato,
 in foro, vicis, in navigiis, pala-
 tiisque publicis, hæc unà abomina-
 tio penè primò se spectandam præ-
 bet. In quo quidem *Ægyptios*
 Idolorum omnigenâ varietate infames
 imitari videntur. Sunt hujus
 rei tam certa & evidentia indicia,
 ut si nihil aliud, certè tria potissi-
 mum id convincere posse videan-
 tur. Primum est, quod non secus
 ac *Ægyptii* & *Græci* quosdam uni-
 versò præsidere credant; his tem-
 pla mystica condant, hos variis riti-
 bus & cærimoniis *Ægyptiorum*

Dæmono-
latria.Idolorum
multitudo.Typus B.
Virginis.Mores Py-
thagoræo-
rum in Chi-
na vigent.Tertia Secta
Sinarum
plebeia.

more soleant aut placare iratos, aut faventes attrahere. Secundum argumentum Religionis *Sinicae* ab *Aegyptiis* mutuatae, ita manifestum est, ut de eo dubitari nequaquam possit; est autem, quod in hunc diem templa ibi Marti, Veneri, Fortunæ, Paci, Oreadibus, aliisque Diis *Græcis* & *Aegyptiis* communibus dicata reperiantur. Multis id possem ex diversis Lusitanicis & Hispanicis annuis scriptis ostendere, sed erit instar omnium Metropolitanæ Urbis *Nanchini* in *China* Ichnographia non minùs eleganter, quàm cum primis exactè serico Sinico impressa à Patribus nostris, præterlapsis annis è *Chi-*

na Romam missa, in qua, præter alia superba ædificia, ac munimentorum moles, templa quoque Deorum singula singulis certis quæque locis deputata spectantur; videas in hac Delubra Marti, Fortunæ, Paci, Oreadibus & Nymphis, Genio æris, avium, maris, fluminum, montium urbis præsidii, Draconi maris (quem *Aegyptii* Typhonem vocant) Jovi, Atlanti, aliisque Diis *Græcis* & *Aegyptiis* dicata; quod cum summa cum admiratione percipissem, non potui, quin ad Religionis Sinensis cum *Aegyptiaca*, Græcæque affinitatem demonstrandam, eam hîc summa fide decerptam adjungerem, omittere.

Nanchini
diverforum
Idolorum
cultus.

Templa Deorum Chinensium.

Templum Draconis maris, sive Typhonis.	Templum grati animi.	Templum præsidii Sylv. vel Dianæ.
Templum Reginae Cœli, id est, Lunæ dicatum.	Templum planetæ Marti dicatum.	Ara Cœli.
Templum Cœlo dicatum.	Templum Præsidii murorum dicatum.	Ara Terræ seu Cereris.
Templum Dæmonibus & Spiritibus dicatum.	Templum optimæ Paci dicatum.	Ara Dei Pluviæ.
Templum Montibus & fluminibus, id est, Oreadibus & Nereidibus dicatum.	Templum Spiritui Medicinæ Æsculapio vel Apollini dicatum.	Ara Regis avium.

Atque hæc sanè *Græcis* & *Aegyptiis* ita congruunt, ut tota eorum Idololatria in *Chinam* transmigrasse videatur.

Tertium argumentum est, quod præter literas, quibus hieroglyphica *Aegyptiorum* proximè affectant, ut in *Secunda Oedipi parte* ostendimus, ritus & cærimoniae easdem penè habeant cum *Aegyptiis*.

Novimus *Aegyptios* pyramidum

figuras semper divino quodam honore prosecutos esse; cujus cultus vestigia in hunc diem in *China* remanent. Pyramides enim, quas *Chines* vocant, in tanto habent honore & veneratione, ut nemo aggredi quippiam audeat, nisi prius certis ritibus hæc placaverit. Testem hujus rei adduco Petrum Jarricum, qui l. 5. Historiar. Indicarum Gallicè editarum, cap. 51. de iis hæc verbis memorat:

Petrus Jarricum.

Turris Novizonia Sincensium

rat : Outre ces idoles de bois il y en a d'autres , qu'ils appellent Chines , faites en forme de Pyramides ouvrages , dans lesquelles il y a certaine espece de fourmis blanches , qui ne se montrent pas de hors ; mais ont leur petites loges au dedans , sans qu'on sache de quoy elles se nourrissent : & ruinent les loges , où ont les met , qui sont faites en forme d'Oratoire. Dont les Gentils sont émerveillés. Car ils ont grand' peur de ces Chines ; tellement , que quand ils achettent un esclave , ils l'amènent premièrement devant quelqu'une de ces Pyramides avec un offrande de vin , & autres choses & le luy consacrent , comme entre les mains , prians l'idole , que si l'esclave s'en fuit , il face en sorte que les serpens , laizards & tigres le tuent , & le devorent. Ce que les pauvres esclaves craignent si fort , qu'encor bien qu'ils soient mal traités de leurs Maîtres , ils n'osent quasi jamais les quitter & abandonner. Ex quibus manifestè patet Chineses hæc omnia ab Ægyptiis , Persis aliisque desumpsisse , quos lapidem seu fastigiatum saxum in conum , aut pyramidem adaptatum loco Numinis coluisse , in Oedipo ostensum fuit. Constat siquidem ex Patrum nostrorum relatione , hujusmodi Novizonias Pyramides nobilissimis lapidibus extructas , passim non urbibus solùm , sed & in altissimis montibus obvias per totum Imperium spectari. Sed audiamus hac de re P. Martinium , qui in suo Atlante eas hoc pacto describit , fol. 57. de Provincia Foquien. *Multa habet ædificia non spernenda , fana non pauca ; at turris , quæ extra mœnia est , omnia tum splendore , tum operis magnitudine superat , figura octogona est , ab ipso solo in altum novem contignationibus exsurgit , adeoque Novizonia est : perpendiculum illius à vertice ad fundamentum nongentorum est cubitorum , cui debita proportionem respondet latitudo ; totus paries exterior ex subtilissima porcellanæ argilla est suis figuris extantibus pictisque ornata : interior variegato vestitus marmore , quæ adeò plana lævitaque sunt , ut adin-*

star tersissimi speculi , præsertim dum nigriora sunt , vultum aspicientis reddant , per scalam helicem , seu cochleam non in ipso turris medio , sed intra duplicatos parietes extructam ascenditur : ex qua ad quamlibet contignationem patet aditus , & inde ad pulcherrima ex sculpto marmore podia , deauratasque ferreas crates , quibus podia turrim totam ambientia , undique armantur ornanturque. Ubique extra turrim ad ipsa podia , maximè que ad summitatem tintinnabula ac campanulæ ita suspensæ sunt , ut a vento agitatae suavem edant concentum. Ultima zona Idolum continet , cui dicata turris est , ex cupro fusili ac deaurato. Circum ipsam turrim vicina aliqua visuntur Idolorum fana , opere planè admirando , quæque molibus illis antiquis Romanorum facile invidiam facere possint. Atque hæc una est ex illis turribus , quas superstitiosè exstrui dixi à Sinis , omnem ab eo fortunam felicitatemque suam pendere ratis : brevibus hanc illic descripsi , quia ipsæmet illam conscendi , atque omnia meis oculis diligenter perlustravi , quamvis & illa multò pulchriora sint apud Sinas ; ex hac tamen velut ex ungue leonem cætera colliges , cum omnes ut plurimum sibi sint similes , eodemque architecturæ modo ac ordine structæ.

Præterea quemadmodum Ægyptii Dæmones in statuas compingebant ad responsa danda , certa que templa iis dedicabant , ita Chineses , de quibus audi citatum Jarricum citato loco differentem. Il y a pareillement en chasque Royaume un lieu dedié au Diable , là où on luy va faire les plus solempnels sacrifices en une petite Isle. On appelle l'Idole Camassono ; & ceux qui passent par là , redoutent fort cet Idole , & de peur qu'il ne mette leurs navires à fond , ils luy offrent , quand ils sont vis à vis de l'Isle , ou duriz (qu'ils jettent en la mer) ou de l'huile , ou d'autre chose qu'ils portent. De Oraculis verò eorum ita Trigautius l. 1. c. 8. expedit : Sinenses nonnulli

Dæmonum
in statuas
compulsi.

Idoli ca-
massoni de-
scriptio.

Pyramidum
cultus.

Novizonia
Turres.

Descriptio
Turris No-
vizonia.

Da-

Dæmones ipsos consulunt, & familiares, ut vocant, spiritus, apud Sinas non pauci, easque res plus Numinis quàm Dæmonum fraudis vulgò habere creditur. Sed ad extremum omnes in fraudem inducunt. Eorum Oracula infantum vocibus, aut etiam brutorum excipiuntur, præterita ipsi & absentia more suo evulgant, ut non absimilem vero faciant eam, quâ futura prænunciant falsitatem. Hæc porro omnia cum nostris etiam Ethnicis communia fuisse legimus. Unum est, quod Sinarum proprium dici potest, mos in eligenda area ad ædes privatas & publicas exstruendas, aut ad cadavera humana, eamque aream conferunt cum capite, cauda, pedibus variorum Draconum, quos huic nostro solo substratos vivere fabulantur, à quibus omnem adversam prosperamque fortunam non familiarum solum, sed urbium, provinciarum, totius Regni credunt dependere. Et ideo in hac veluti recondita scientia verius Dæmoniaca, multi etiam viri primores occupantur, & procul cum opus est, evocantur; maximè cum publicæ quædam turres, molesve, aut machinæ in eum finem extruuntur, ut prospera fortuna accersatur, & infortunia publica exterminetur. Non secus enim atque Astrologi ex inspectis sideribus, ita hi Oreomantæ & Geologi ex Montium, quos omnes in toto Imperio numeratos habent, ex fluminum præterea agrorumque situ Regionum fata metiuntur. Et sanè nihil absurdius inveniri posse dicas. Nam ex janua in hanc illamque partem obversa; ex fenestra hac vel illa parte aperi solita, ex eo quod è regione tectum sit altius, æquè similibus nugis familiæ salutem, opes, honores, omnemque fortunam dependere somniant. His Astrologis, Oreomantis, Geomantis, Auguribus, Conjectoribus, & uno verbo Impostoribus pleni sunt vici, plenæ tabernæ, plena fora. Atque hætenus Trigautius. Quis hîc non alteram Aegyptii faciem, qua omnia Auguriis & ominibus expediebantur, videat? Tempus me deficeret, si omnia hæc hîc enarrare vellem. Qua-

Fabula de
Draconibus
Subterra-
neis.

Oreomantia
usitata apud
Sinas.

rè qui plura hujusmodi scire desiderat, consulat *Citatos Authores*, nos satis esse arbitramur, ex paucis hisce prolatis, magna sanè ad *Aegyptiorum* mysteriorum affinitatem demonstrasse.

His itaque jam propositis, addam hoc loco Schemata nonnulla *Sinensis* Idolomanias, qua Literati potissimum dementati cernuntur. Ut enim quid altius præ plebe sapere viderentur, Numina sua falsa seu Deastros in tres veluti ordines, Cœlestium, Terrestrium & Infernorum ordines dividere solent. In Cœlestibus Divinæ essentiae veluti tres ponunt proprietates, quas sub unius Dei nomine, quam *Pussam* vocant, colunt; haud secus ac Hebræi essentiam Divinam tribus proprietatibus, quæ sunt *כתר חכמה בנה* id est, *Corona, Sapientia, Intelligentia*, quæis infinitum illud & caliginosum Divinæ essentiae pelagus explicant, uti fusè in nostro *de Hebræorum Cabala Syntagmate*, docuimus. Quos secuti *Græci*, tres Charites Jovis Throno assistentes finxerunt. Quemadmodum itaque hi, ita & *Sinæ* harum Deitatum ex supremo in infimum Deorum ordinem influxu regi & gubernari credunt omnia; atque adeò sub obscura, nescio qua allegoria Divinitatis simia *Satanas* Sanctissimam Triadem etsi innumeris involutam fabulis ad in retia sua attrahendos malignitate sibi insita, infelices mortalium animas, in hunc usque diem, exhibere non cessat. Verum ut Lector luculentius Sathanica inventa cognoscat, hic Deorum Dearumque ectypa, quæ ex prototypis Sinicis (quæ P. Gruberus ex *China*, non ita pridem allata in Musæo nostro perpetuò conservari voluit) deprompta, supponam.

Numina
Cœlestia,
Terrestria,
& Subter-
restria.

Tres Deitates, quas sub unius *Pussæ* nomine colunt, in superiori loco unà cum duabus pedissequis ponuntur, quas infra Deastrorum Chorus, manibus brachiisque in altum sublatis, veluti fulcire videtur. In medio Deastrum, quem *Ie* aut *Fo*, quod *Salvatorem* significat, ceu

*Schematicus secundus principa-
lia Sinenſium Numina exhi-
bens.*

aut alterum Jovem augusta facie, & summa majestate fulgentem, ingenti Deorum Dearumque (quos ipsi priscorum sæculorum Heroes à Diis genitos vocant,) turbâ stipatum; cui supponuntur iterum inferiorum Naturæ Regnorum Semideorum Deorumque caterva, qui ad Magni *Fè* seu *Jovis Sinici* jussâ exequenda, veluti internuncii quidam insignem cum veneratione promptitudinem exhibere videntur.

Alterum Etypon adhuc exactius dicta demonstrat, ubi vides, *Fè*, sive *Jovem Sinicum*, eadem qua prius majestate splendidum, armata suprà manu Deorum Martiorum, infrà Neptuniorum Numinum imperio ejus sese subjicientium stipatum; ex quibus fabulosæ antiquæ gentilitatis vestigia eorum Deorum, quos *Græci* sub nomine Jovis, Martis, Neptuni, Vulcani; *Ægyptii* sub Osiridis, Isis, Hori & Typhonis olim exhibuere, luculenter apparent. Quæ quidem omnia in sequentibus fusiùs describentur. Sed explicemus jam assumpti argumenti Schematismum.

Dividitur hæc Schematismus in tres Ordines, quorum primus continet A, id est, primum Numen, Cœli Dominum, quem & *Fè* aut *Fo* vocant, id est, Salvatorem, majestate venerandum, tectis manibus ad invisibiles ejus in Orbe vires significandas, corona pretiosis lapidibus intertexta ad majestatis augendum decus conspicuum, diademate nostrorum Sanctorum more radiantem; cui à dextris assistit B, celeberrimus ille inter Numina pariter relatus *Confutius*, à sinistris. C. *Lauzu* alter, quem & Senem Philosophum vocant, divino apotheoseos honore ornatum, Sinicæ Religionis authorem: quorum scriptis magnum illud Cœli Numen *Fè Sinis* primum innotuit; supra quos alii celebres scriptis Philosophi D. Divinæ illustrationis, uti dicunt, participes ponuntur, quorum illi qui D. signantur libris scriptisque,

E verò magnus *Sinenfium* Archistrategus armis quoque defendit, toto Religioni subjecto imperio, quem & miraculoso ex flore partu genitum dicunt. Secundi Ordinis sunt Numina G & H. signata, quorum priores Martia proles, armis Orbem subjecisse dicunt, quorum illi, qui H. signantur, Martias leges præscripserunt, quam ob causam inter Numina relati. Terti Ordinis Numina sunt in infimo Schematismi loco, & sunt Spiritus partim aquatici, partim Vulcanii, quorum omnia, quæ in elementari Mundo sunt, administrantur. Atque hæc est *Sinenfium* de Deorum principalium administratione sententia; in quibus apertissima latent *Ægyptiacæ* *Græcæque* Mythologiæ vestigia. Quid enim aliud exhibet supremi Ordinis Numen *Fè*, cum asseclis B & C, quàm Jovem cum Apolline & Mercurio; quid intermedii Ordinis aliud gladiis hastisque, quàm Martem & Bacchum? Inferiores verò I. uti & L. M. igneis vultibus conspicuos signant, quàm Neptunum & Vulcanum, quorum hic ignis subterranei, ille maris dominio potiri fingitur, dicunturque à *Sinis* Spiritus maris, montium, ignis. Videtur autem G G. Martius spiritus prælium minari Neptuniis Vulcaniisque, queis luctam elementorum non ineptè *Græcos* *Ægyptiosque* secuti, juxta Naturæ processum effingunt. Quamvis hæc à *Sinenfibus* innumeris fabulis intricata, vix *Græcis* consentiant; Sub Numine *Fè* Draco volans, quem Spiritum aëris & montium dicunt, testudinis scuto tectus, conspiciendum se exhibet, quam fabulam à *Brachmanibus* mutuati ajunt, Mundum Draconi seu Serpenti ex testudine nato, uti in sequentibus fusè aperietur, insistere, quæ omnia tot tantisque fabulis differentibus involvunt, ut vix ipsi sese indè extricare queant. Sed de Draconis hujus cultu in sequentibus pluribus.

CAPUT II.

Japoniorum & Tartarorum Idololatria Sinicæ parallela.

Cum Japonii omnem Religionis suæ Idolatricæ rationem à *Sinensibus* acceperint, non minor inter illos, quàm *Sinarum* varietas sectarum est atque differentia; quæ tamen ad duo potissimum capita revocari possunt. Prima eorum est, qui alteram vitam negant, nec præmium, nec puniti-
 onem operibus bonis aut malis destinatum credunt; sed vitam ducunt omninò Epicuræam. Vocatur hæc secta *Xenxus*. Bontii hujus sectæ Ministri unà cum suis Idola quædam

adorant, quæ *Chamis* appellant; His templa erigunt admodum superba & sumptuosa; per illa jurant in gravibus, quæ se offerunt negotiis; aut cum homagium Regi præstandum. His supplicant variarum rerum oblatione cum ad nocumenta, ac infortunatos rerum eventus vitandos, tum ad victoriam contra hostes impetrandam; verbo, ut præsentis felicitate perfruantur, qui unicus istius sectæ scopus est. Alii, qui animæ immortalitatem, alteramque vitam sectantur, magis in ritibus

Secta Epicuræa.

Japoniorum Numen Triceps.

Amida Numen Japoniorum.

μυμψυ-
 χωσις
 Pythagoræa.

& cærimoniis ad Pythagoræorum
 μυμψυχωσιν accedunt, quam &
 plerique *Sinensium* sapientum stul-

tè sectantur; quorum Idolum ad-
 rant nomine *Omyto*, seu vulgo *Ami-
 da*, de quo mille fabulas spargunt;
 quas,

quas, quia ad institutum nostrum nihil faciunt, lubens omitto : Hoc unicum dicam, illos huic Idolo tantum tribuere, ut ad salvandum se nihil aliud requiri credant, nisi frequentem horum verborum repetitionem: NAMU, AMIDA, BUTH, hoc est, *Felix Amida salva nos*. Quæ verba identidem repetunt, rosaria sua, seu coronas è globulis precatoriis confectas gerunt, quas Japonii communes habent cum Christianis, & in Idolorum manibus ferè depinguntur, uti hîc imagine adjuncta vides, quæ imaginem *Amidæ* refert, & *Pussæ Sinarum* Deastræ undequaque respondet, ut postea videbitur.

Verùm nè quicquam meis verbis asserere videar, verba Authorum, ex quibus dicta deprompsi, adjungam; ita enim in Hispanicis relationibus P. Ludovicus Gusmanus de his loquitur.

Aunque las sectas de Japon son muchas, y muy diferentes, pueden se reducir à dos principios universales. El primero es, de los, que niegan aver otra vida, mas de las que perciben por los sentidos exteriores, ni premio, ni castigo por las buenas o malas obras. Los que professan esta secta, se llaman Xenxus. Todos estos Bonzios y Feligreses adoran a unos idolos, que llaman Chamis, los quales fueron Sennores de Japon, y muy sennalados en la guerra. Tienen est Chamis templos muy ricos y sumptuosos, y por ellos juramen los negocios graves, que se offrecem. Tambien acuden à pedir les salud, y victoria contra sus enemigos. Entre los que confiesan aver otra vida, ay dos sectas principales, de las quales salieron otras muchas; La prima destas se llama de los Xedoxius, que quiere dezir, hombres del qual cuentan mil patranas y mentiras, que fue hyo de un Rey de Levante, y tuvo dos hys, y que muerta su muger, hizo por ella, y por todos los, que le adorassen, grande penitencia, de manera, que por salvar se no tuviessen necesidad mas que repetir estas palabras: Namu, Amdia, Buth, que quieren dezir, Bienaventurado Amida salva nos: y assi las dicen con grande effica-

cia y devotion, passando las cuenta de sus rosarios, que por estotraen siempre en los manos. Hæc Gusmannus. Modum autem inter orandū tranctandi rosaria, aliaque dicta confirmat Franciscus Belleforestus libro 4. Histor. universal. c. 6. Gallico sermone conscripto his verbis: Les Japonnois (comme aussi en usent les Indiens Orientaux) portent des Paternostres de diverse sorte, ainsi que nous, sur & avec lesquels ils content le nombre de leurs oraisons plus longues beaucoup queles nostres qu'on nous à commandé de dire, & les disent cent & huit fois, à cause que leurs Docteurs & Bonzes tiennent, qu'ils y a autant de sorte de pechez es-quels l'homme se peut souiller, & que contre chasque de ces vices, il faut s'armer d'une de ces prieres. Tous les matins en se levant ils disent neufs paroles, haussans les doigts de la main droicte, estimans que cela profite pour empescher, que le Diable ne leur porte unisance aucune, &c.

Porro alia quoque secta Japoniorum est, dicta *Foquexus*, à Libro hujus nominis, atque hæc adorat idolum *Xacavel Jaca* dictum, de quo mille commenta quoque spargunt; Cum devotione quinque hæc verba dicere, *Namu, Mio, Foren, Qui, Quio*, sufficere ad beatitudinem consequendam credunt; etsi nemo hætenus dictorum verborum, utpote ab Indis acceptorum, energiam intellexerit. Discipuli hujus *Xacæ* fuerunt *Cambadagi* & *Cacubao*, quorum utrumque ob excellentiam Divinis honoribus prosequuntur Japonii. *Cambadagi* Dæmonium veriùs quàm homo, si fides relationibus habenda, videtur fuisse; docuit ipse primus ritus adorandi Dæmonem; prætereà modum Dæmonem certis verborum incantationibus in corpus cujusvis compingendi, similiaque Dæmomum propria ostendit. Hanc sectam sequitur illa, quam *Samabugi*, hoc est, *Militum montium* appellant; Atque hi proximè æmulantur *Sinensium* ritus in conjurandis Spiritibus & Geniis in statuas, Divinationibus omnis generis sunt dediti; solitudinem & asperos

Secta Foquexus adorat Xacavel.

Cambadagi, Cacubao primus Dæmonolatram docuit.

Samabugi miles montium.

Amida Numen Japoniorum Horum Egyptio Numini respondens.

Ludovicus Gusmanus.

Idola Chamis.

Gusman.

montes amant, ac proinde parùm in locis cultis & habitatis spectantur: de quibus ita Gusmannus: *Este mismo Bonzo Combadagi tuvo otros dos discipulos, que fueren hermanos de padre y madre, los quales tomaron tambien la doctrina de su Maestro, que fundaron ellos por si otra nueva secta, y peyor que todas las passadas, cuya profession es, offrecerse de todo puncto al servitio del Demonio, y darsè por muy intimos siervos y familiares suyos. Laman se los que tienen esta secta Jamabugis, que quiere dezir, Soldados de la Sierra, porque los mal dellos viven en unas muy aspras montañas, y pocas vezes los veen en poblado. Otros ay que possan su vida con mil embustes y hechizarias, que usan por el pacto, que tienen con el Demonio, como es descubrir algunos hurtos, dezir por la mano la buena o mala ventu-*

ra, como Gitanos, y adivinar algunas cosas futuras. Entre otras cosas que dexaron los fundadores d'esta secta para los que la huvien sen de seguir, fue una peregrination, que hazen dos vezes cada anno, para adorar el Demonio en cierto templo, que por ser cosa tan particular y extraordinaria, la pondre aqui, como la conto d'estos Bonzos, que la avia andado siete vezes, y despues por la misericordia de Dios nuestro Sennor fue Christiano. Hæc Gusmannus. Quæ confirmant Epistolæ Lusitanicæ anno 1565. è Japonia & China missæ, quas consule: extant enim impressæ Eboræ. Multa rara omninò & admiranda hoc loco de similibus Dæmonis machinationibus adducere possem; sed quia ad institutum nostrum non sunt, ad ea, quæ ad rem nostram faciunt, calamum convertamus.

Idolum Puffæ sub alia forma.

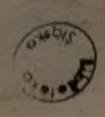
Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text arranged in a grid-like pattern, possibly a list or table.

Handwritten text on the right side of the page.

Handwritten text on the left side of the page.

Handwritten text at the bottom of the grid-like pattern.

Typus Pussæ seu Cybelis aut Ifidis Sinensium .

दा नमो नमो नमो नमो

म सुतमो ममो ममो

नमो नमो नमो नमो

नमो नमो नमो नमो

नमो नमो नमो नमो

नमो नमो नमो नमो

ॐ

ॐ

Characteres Sacri, quos Sinæ a Brachmanibus accepit, ipsæque
magna sua Deastra attributa exprimunt.

Amida Numen Japon: parallelum Harpocrati.

Novimus ex *Jamblichō & Clemente Alexandrino Ægyptios* Deum flori lothi insidentem mysticè depinxisse, quam sacram pingendi rationem Gnostici sectati postmodum *Harpocratem* eidem flori lothi variis symbolis instructum repræsentarunt. Videtur hic mos non in *Persiam* tantum, *Indiamque*, sed & in ultimum Orientem quoque *Chinam & Japonem* penetrasse. Depingunt illi Numen illud suum celebre *Amidam*, vel alio nomine *Fombum* Flori seu Rosæ, aut Nymphæ insidentem, magno radiorum fulgore coruscantem, cujus imaginem cum R. P. Assistens *Portugaliæ* mihi communicasset, opportunè eam hic adjungendam censui.

Hanc sectam, *Jenxiorum Fombum* nominant, quæ longè aliter de hac *Amida* sentit, quàm *Xodoxiorum* secta, de qua paulò ante: dicunt enim esse invisibilem substantiam, separatam ab omni elementorum compositione, ante omnem creaturam existentem, omnium fontem bonorum. Hinc eam mysticè pingunt supra Nymphæ florem, veriùs lothi sedentem, ad reconditas hujus virtutes & perfectiones subobscurè insinuandas, quas & habitus, cui involuta cernitur, indicat.

De Cybele Sinica, quam Pussam vulgò vocant.

Descriptio Pussæ Cybeles Sinensium πολυβραχίων.

Imago seu Idolum *Pussæ* supra florem lothi aquaticæ sedet, manibus mira digitorum contorsione, modestiam singularem unà junctam gravitati præ se fert, è cujus dextro octo brachia, ex sinistro latere totidem prorumpunt, quorum manus singulæ nescio quid mysticum, uti gladios; & quas hellabardas vocant, libros, fructus, plantas, rotam, ornamenta, pyxidem, ampullam gestant. *Bonzii* ejus originem sic describunt: Ante generationes decem, ajunt, tres puellas sive Nymphas è Cælo in fluvium lavatum descendisse, quarum nomina erant, *Angela*, *Changela*, & *Fæcula*; quo tempore supra vestem *Fæculæ* in ripa apparuisse demissam,

fabula.

nescio unde allatam *Vesicariam* cum fructu suo corallino (quam ego veriùs *Heliocacabum* aut *Lotum aquaticum* puto) quem uti illa conspexit, confestim arripuit & deglutiit; unde factum, ut aliis duabus Cælum repentibus, hæc ex esu fructus gravis dimissa sit, donec eniteretur filiolum, quem jam ab lactatum, & in exigua insula fluminis positum jussit expectare educatorem, qui mox illuc piscatum erat venturus, se interim unde venerat, reversuram; ipsa ad cælos abeunte protinus, prout dixerat, evenit: educatus quippe à piscatore, in maximum virum evasit, qui postea toti Imperio potitus leges præscripsit, longè latèque dominatus. Hanc fabulam quoque in *Brachmanum* monumentis reperi, quamvis aliis fabularum monstruosis relationibus involutam. Literati, qui non nihil altius præ plebe sapere videntur, hanc *Pussam* πολυβραχίονα nil aliud denotare ajunt, quàm Deorum omnium matrem, quam *Ægyptii* nunc πολύμασον, id est, *multiplici uberum serie turgentem*, modò brachiorum multiplici- tate ἱερογλυφῶς descriptam, *Isidæ*, *Græci Cybelen* dicunt, unde qui ex *Sinensium* Sapientibus πολυθρίαυ rident, veteres sapientes secuti hujus Deastræ Schema- te nil aliud, quàm beneficæ Naturæ vires, robur, & potentiâ in omnia denotare sentiunt; quæ omnia per 16 brachiorum symbola denotantur; siquidem per sedecim secula sub hujus tutela Deastræ *Chinam* in summa pace, sedecim aurea secula transegiisse narrant. Loto autem insidet, quia hæc planta aquis innatans fecundo humiditatis affluxu perpetuò irrigata humidum rerum omnium principium innuit, quod & plerique sensatioris animi Literati *Sinæ* unà cum priscis *Græcorum* Philosophis sentiunt; Naturæ verò moderatricem esse dicunt *Pussam* illam, sive, ut melius dicam, *Isidem Sinicam*, aut *Cybelen*, cujus influxu omnia fecundari conservari- que credebatur.

Quid herba Vesicaria.

Expositio Symbolorum Pussæ.

Quæ omnia confirmantur ex Epistolis Lusitanicis anno 1565. ex *Iaponia* in *Europam* datis, in quarum

Ludovicus
Froës. epi-
stola.

una Ludovicus Froës ita de hac *Amida* scribit Lusitanicè: Os seus mosteiros sammuito sumptuosos & tem grandes rendas. Naõ podem termolheres sopena de os matarem. Amida esta nos seus templos em hum altar nomeo domesmo templo. Onulto he de syaon quasi como molher com orelhas furadas e hũa claridade de rayos, que ocerca assentado sobre hũaroza de Paõ, que ocercla muito fermosa. Et in alio loco: Na primeira questaõ propõs que os Jenxus tinhaõ haver hum ser invisivel separado da natureza dos quatro elementos, à que chamavaõ por outro Fonrai Come Mogui, e que os attributos, que os litrados davaõ à este ser invisivel, eraõ os seguintes, convem à saber, que antes deste Mundo, ceos e terra serem creados o Fombum semper fora enunca tivera principio, nem havia de ter fim, e que por elle foraõ creadas todas as couzas, que seu ser estava dentro na terra e nos ceos, e fora delles, por naõ ser limitado à lugar finito que non governo, e conserva ção de todas as couzas, naõ padecia movimento algum; nem tinha cor, nem accidente visivel, por onde dos olhos corporais podesse ser visto, que os homẽs e todas as criaturas tinhaõ, havia neste Fombum em mais eminente graõ de perfeiçãõ, per ser fonte perenne de todo o bem. Ex quibus patet, prudentiores è luminis naturalis præscripto multò aliter de Diis suis sentire; quàm rudiores. *Amidam* enim, quem rudes præter multa figmenta, eximium hominem fuisse asserunt, Doctiores fabulas de eo vulgò creditas, exemplo *Egyptiorum* ad mysticos sensus detorquent.

Præterea Solem quoque & Lunam *Egyptiorum* aliorumque Orientalium exemplo adorant, uti ex epistola Lusitanica constat. Cren os mais delles em homẽs antigos, os quaes (segunda tenho alcançado) eraõ homẽs, que viveraõ como philosophos; muitos destes adoraõ o Sol e outros à Luna. Et confirmantur ex epistola quadam S. Patris Nostri Francisci Xaverii anno 1549. quin-

ta Novembris, ad Collegium Goanum data, ubi multa alia quoque de hujus gentis superstitionibus invenies. Quod si pompas & festivitates, quas quotannis Diis suis exhibent, cum pompis & solennitatibus *Egyptiis* quotannis peragi solitis comparaveris, easdem omninò paucis exceptis invenies. Videtis in iis, non secus ac in *Komasiis* *Egyptiorum*, teste *Clemente*, fieri solebat, portentosas Deorum statuas, varia pompa & ridiculis *Bonziorum* gesticulationibus circumferri; de quibus ita in epistola quadam Ludovicus Froës. *He costume antiquissimo de Fiyenoijsama, todos os annos fazerem ali os Bonzos hũa sumptuosissima festa, à este Idolo, decendo de riba todos Bonzos armados, os qua es toma vaõ as costas sete cadeiras muy grandes, que estaõ metidas em sete templos. Acaba da esta festa de Sacamoto se fazia logo cã outra no Micão à outro idolo ou Cami, que se chama Gujon, à mais solenne de todo o Japaõ, à que parece que o Demonio quis contrafazer à fazer de Corpus Christi, porque ali fazem todos os castellos danças, jogos, personados, le vaõ en as mãos, os idolos. Aestes se seguenoito ou des lanternas de maõ, as ilharguas, das quaes vaõ em roladas com beatilhas, delgadas, e escritto o nome de seu Pagode e dentro huãs candeas accezas, & cætera; quis hîc non Isiacam pompam describi vidit?*

Processione peractâ templa sua ingrediuntur, in quibus non secus ac in *Egyptiorum* adytis innumeram videas omniformium Deorum turbam, quorum multi capite bovino, canino, aliorumque animalium deformati, formidabile intuentibus præbent spectaculum; alii multis brachiis effigiati, monstris quàm Diis similiore sunt.

Meminit hujus Japonicæ Idololatriæ Secundum Volumen variarum navigationum & itinerum Italicè conscriptorum fol. 51. In questa Isola & in altre vicine tutti i loro idoli sono fatti diversamente, perche

Iud. Froës.

Dæmon
imitatur Sa-
cra Chri-
stianorum
in Idolola-
triciis festis.

Polymor-
phos; Nu-
minum Si-
nicorum
Japonio-
rumque.

Rerum o-
mnium
sempiter-
num & in-
visibile
principium
credunt sa-
pientes
Sine.

che alcuni hanno teste di Bovi, altri di Porci, altri di Canie di Becchi, & di diverse altre maniere, e vene sono alcuni, ch' hanno un capo e duoi volti, altri trè capi, cioè uno vel luogo debito, gl' altri due supra cada una delle spalle, altri c' hanno quattro mani, alcuni dieci, & altri cento; quelli che ne hanno più, si tiene che habbino più virtù & à quelli fanno maggior riverentia, & quando i Christianigli dimandono, perche fanno gli suoi Idoli così diversi, rispondono, così nostri padri & predecessori gl' hanno lasciati. Hæc ad verbum ex Marco Paulo Veneto desumpta videntur: nam lib. 3. c. 6. ubi de *Insula Zipangri*, quæ eadem est cum *Japonia*, loquitur, ita scribit: *Colunt Viri Zipangrii varia idola, quorum quædam habent bovis caput, quædam caput porci, & quædam caput canis, & aliorum diversorum animalium, sunt quædam quæ habent quatuor manus, alia viginti, & alia centum; & quod plures habuerit manus, majoris putatur virtutis. Sunt rursus quædam quæ habent quatuor facies in uno capite, & alia tria capita, unum super collum, & alia duo super utrumque humerum. Et cum incolæ interrogantur, unde hanc habeant traditionem, respondere solent, se patres suos in hoc imitari, nec aliud credere debere, quàm quod ab illis acceperunt.* *Ægyptios* certè *Osiridem* seu *Solem* bovino capite, *Anubidem* seu *Mercurium* canino, *Pana* Hircino, *Arietino* denique *Ammonem* expressisse, in præcedentibus passim monstratum est; *Serapidis* quoque imaginem atque *Dianæ* tricipitem fuisse, Maro docet:

Tergeminamque Hecaten, tria Virginis ora Dianæ.

Quadrifrons quoque *Jani* frequens apud *Mythologos* fit mentio, sicuti & *Centimani Briarei*, quibus sanè nihil aliud antiqui voluerunt, quàm multiplices *Solis* effectus; ac *Janus* quidem *quadrifrons* plerisque locis informari solitus est ea de causa, quod illi rerum omnium principia, finesque, introitus, exitusque dicati essent; quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata specie fiebant; vel

etiam, ut per quatuor illos vultus, quatuor anni partes indicarent, quas *Græci*, *Latinique* *Horas* usitatissimo vocabulo appellarunt; *Centimanus* autem *Briareus* idem quod *Sol* dicitur; Unde *Homerus* *Solem* ἐκατόχην nuncupavit, quorum significata cum veluti hieroglyphica quædam interpretentur, non importunum fuerit hîc explicasse. *Interpretes* *Heofidi* per *Briareum* *Vernum* tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter adeò subministrat. Per *Gygem* verò *Hyemem* & ipsum *Centimanum* ob ea multa, quæ jam dudum collecta congestaque in varios mox usus distribuit, & negotiis quæque suis accommodat. Quod verò *Sol* *Centimanus* *Homero* sit, multa & innumerabilia ejus officia, quæ magis aperta cognitaque sunt, quam recensere oporteat, effecerunt, quæ omnia suprâ de *Pussæ* *Deastræ* *Sinarum* πολυβραχίων & Idolo luculenter patuerunt.

Quæ cum ita sint; annon hunc *Sinæ* & *Japones* varia illa *Idolorum* metamorphosi respexerunt? Certè subscribit hisce *Ludovicus Gusmannus* in historia de *Japonia* l. 5. c. 9. ubi tradit, *Japonios* summo honore venerari solitos statuam quandam tricipitem πολυβραχίωνα, quâ *Japonios* nihil aliud significare dicit, nisi varias istius *Numinis* perfectiones; verba *Hispanica* subjungo. *En uno altar deste templo avia uno idolo muy grande, cubierto de oro, contres cabezas, y mas de quarenta brazos y manos; dicen que con esto se dan à entender las muchas perfecciones de su Dios; junto à este idolo, havia otros mil y quinientes, tambien dorados, repartidos en nueve ordenes, à manera de choros de Angeles, y sera cada una de la estatura de un hombre.* Quis non videt, *Diabolum* hîc antiquorum superstitiones *Christianis* mysteriis mixtas æmulatum esse? imaginem ex his unam, quam hîc *Romæ* videre contigit, paulò ante exhibuimus.

Præterea non πολυμόρφου tantum

Centimanus Briareus.

Quid per Briareum Græci intellexerint.

Gusmann.

Bestiarum cultus.

M. Paulus Venetus.

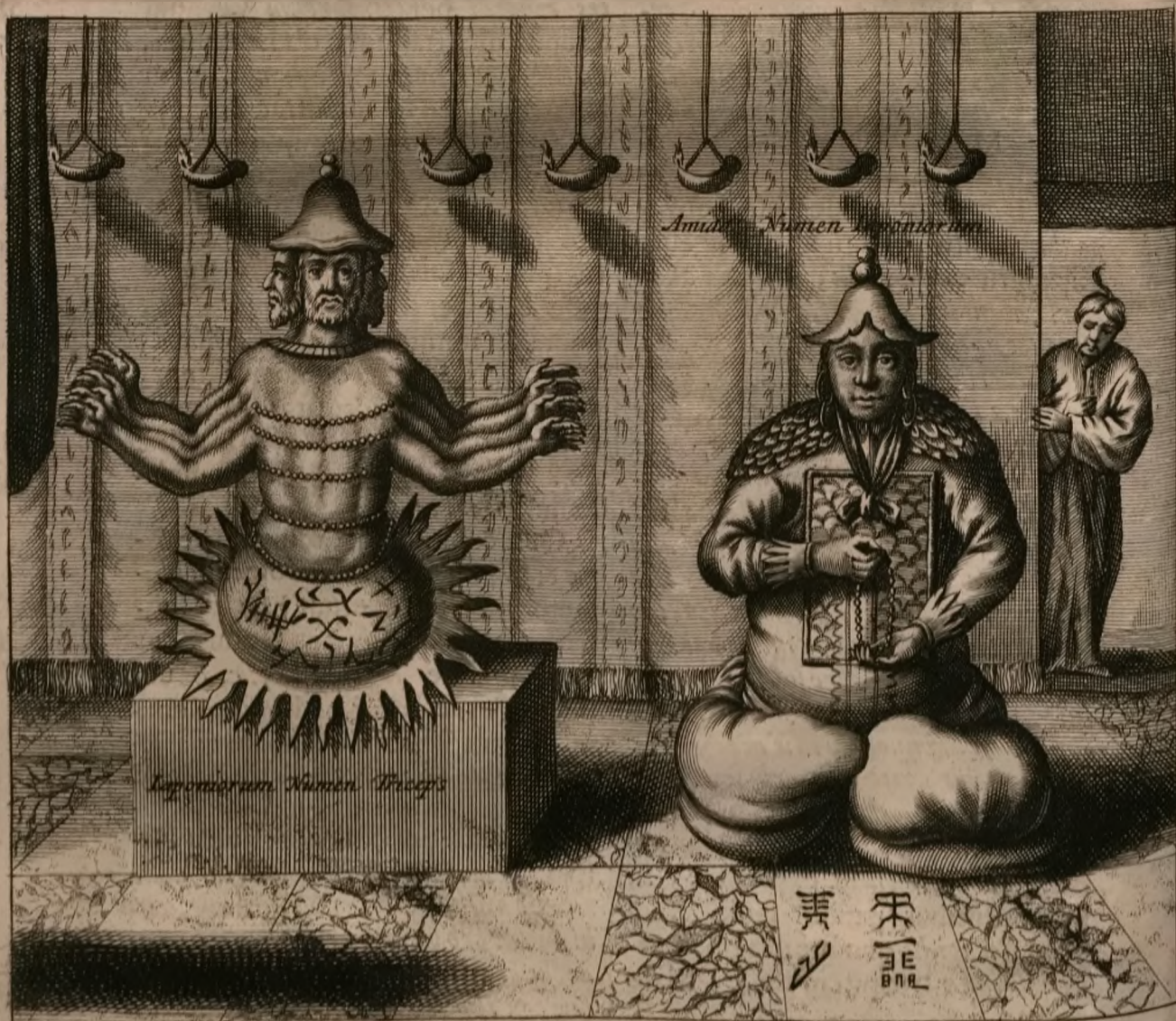
Ægyptia Numina Simis familiaria.

Simulacra Ægyptiorum πολυβραχίων.

Quadrifrons Janus.

tum *Ægyptiorum* in Diis effigian-
dis *Sinas* & *Japonios* æmulatos, sed
& bestias quoque vivas *Ægyptio-
rum* more, veluti pisces, gallinos, cer-
vos, lupos, canes, boves adorasse,
post Paulum Marcum Venetum te-
statur Ludovicus Froës in epistola
jam sæpè citata. A primeira he hũa
alagoa de tiro de espingarda em com-
primêto e largura e são os peixes tantos,

que naon tem conto andão huĩs por ci-
ma dos outros, e por ser dedicada à o
Pagode, nen hũa pessoa he onza da à
tirar delle peixe algun, crendo que se o
tirarem se tornaraõ leprozos. Os
Bonzos naõ com em peixe, porque
o tem em sua lei por gravissimo pecca-
do, e matar hum homen, ou furtar,
naõo tem por peccado algun.

Japoniorum Numen triceps.

Amida Numen Japoniorum.

*Japoniorum
Numen tri-
ceps &
ωπὲρ ἑκα-
χ/ωρ.*

A terciã he, que ha grande numero
de veados nacidade, que são do Pagode,
e andão pellas ruas à maneira de cães
em Espanha. Nen hũa pessoa lhe toca,
nem poem mão, e se alguem da pencada
em qualquer veado he prezo, e paga po-
rissõ grande pena, e se mata matano pol-
lo tal crime, e perde toda a fazenda, e se
por ventura morre o veado em alguã
rua, senaõ ha prova certa, que morreo de
doença, a tal rua he destruida, e as fa-
zendas perdidas, e assi viven sogeitos a

o demonio, que naõ somente faz, que o ad-
orem, mas fallos adorar bestas, como em
outro Reyno adoraõ lobos e lhes facem
templos e pregaçoẽs, estando algun doente,
di zemlhe que se con sole que se tor-
nara em lobo, risponde, que naõ tem tan-
to merecimento, que alcance tanto bem.
Verum hæc de *Japoniorum* Diis dicta
sufficiant. In Tartarico Regno *Necbal*,
P. Gruberus Idola *μλυκίΦαλα* quoque
in *Fanis* exposita se observasse refert,
hujus Figuræ sequentis.

Ante-

Pagodes Indorum Numen. Idolum Menipe.

Antequam finem huic Capiti imponerem, in *Relationem* quandam Italicè scriptam incidi, quam *de rebus Chinesibus* Christophorus Burrus non ita pridem fecerat. Occurrunt in ea relatione multa sanè ad rem nostram facientia; quæ, quia ad dicta confirmanda multum conferre possunt, adjungenda existimaui. Nam præter dogmata, quæ cum *Sinensibus* & *Iaponiis* communia habent, alia quoque propria & isti generi particularia tenent; quæis maxime ad Pythagoræorum doctrinam accedunt. Credunt illi immortalitatem animæ, *μετεμψύχωσις*, *πνεύματι*, animam Mundi, aliaque Platonicæ & Pythagoricæ philosophiæ propria, præterea Mundum credunt ovum quoddam fuisse, cu-

jus cortice firmamentum; albugine æthereum spatium, vitello demum Terra constiterit; machinam quoque Mundi nihil aliud, nisi magnum quoddam animal esse, sive hominem asserunt, cujus caput Coelum; oculos, astra; pilos arbores, plantas, herbas; ossa metalla esse, similiaque, quæ de magno illo animali & megacosmo dicti Philosophi asseruerunt, profitentur. Verum audiamus verba ipsius Authoris. *Die de questo Filosofo cognitione della fabrica del Mondo con due metafore, una fu, che il Mondo era nato da un Burrus in ovo, ilquale poi talmente si dilatò, che dalla scorza di quello si distesero gli cieli, dalla chiara formossi l'aria, e si sparsero l'acque & il fuoco; e dal rosso formassi la terra, e tutte l'altre cose*

Μετεμψύ-
χωσις Py-
thagori-
ca.

Christo-
phorus
sua Rela-
tione de
Concinci-

Fabula
de Gy-
gante
magno.

terrestri. L'altra metafora prese egli dal corpo de un certo huomo grandissimo detto da loro Banio, che noi chiamarcissimo Microcosmos, dicendo che da questo huomogigante altissimo; era uscita questa machina del Mondo, stendendosi il teschio ne' cieli, i due occhi in Sole, e Luna, la carne, la terra, l'ossa i monti, capelli in herbe & arbori, il ventre nel mare; & in tal guisa adattando minutamente con operationi tutti i membri, & compositione del corpo humano, alla fabbrica, & ornamento di questo mondo, giunge à dire, che da i pedocchi di questo gigante si erano formati gl'altri huomini tutti, che poi dispersero per il Mondo. Iterum cum cæteris vicinis gentibus asserunt, defunctos cibo & potu indigere, undè iis quotidie splendida præparantur convivia. Il terzo che l'anime de defunti hanno bisogno di sustentamento & mantenimento corporale, onde alcune volte frà l'anno, secondo la loro usanza, fanno li figli à padri defonti, i mariti alle moglie, gl'amici à gl'altri amici, spendide e lauti banchetti, aspettano gran pezzo, che arrivi il defonto convitato, e seda à mensa per mangiare. Quæ omnia suprà fusiùs exposita vide. In eodem errore Tartari sunt; Colunt (inquit Paulus Marcus Venetus) pro Deo Numen quoddam ab illis confictum, quod Natagai vocant, putantque illud Deum Terræ, atque gregibus pecorum placant. Hoc numen in maximo honore habent, nec est aliquis, qui in domo sua illi non imaginem dedicaverit. Et quoniam credunt Numini Natagai uxorem esse, & liberos, collocant etiam ipsi juxta penates suos imagunculas quasdam uxoris ac filiorum loco, uxoris quidem simulachrum ad sinistram, & filiorum imagines ante faciem Idoli collocantes. His idolis magnam faciunt reverentiam, præsertim quando vadunt ad prandium, vel ad cænam, tunc etiam antequam ipsi comedunt, perungunt ora imaginum pinguedine carnis cocta, & partem prandii, qui cæna extra domum in honorem illorum ponentes, credunt eos hinc cibari. Sed nos ad Cocincinenses revertamur, quorum proprium est, Reges sanctitate vitæ illustres di-

Natagai
Numen
Tartaro-
rum.

Virorum
illustrium
cultus.

vinis honoribus, iis innumera idola dedicando revereri: in ipsa autem Apotheoseos solennitate Ægyptios omni ex parte imitantur. Modus Apotheoseos sequitur.

In medio palatii *ἱεροῦ* (ex-
tructo magnificentissimo monu-
mento unà cum altari multo & ex-
quisito labore adornato) arcam ca-
daveri destinatam non minoribus
sumptibus apparant, quam in altari
dicto collocatam *Onsay* candidis in-
duti vestimentis, variis cærimoniis
ac sacrificiis consecrant, vinum, bo-
ves, aliaque animalia magno nume-
ro offerentes; quibus ritè peractis
omnem illam molem unà cum ap-
paratu concremant, solo corpore
defuncti sibi reservato, quod sepeli-
re fingentes per duodecim alias se-
pulturas de una in alteram secretò,
& cum astu traducunt, ut hac ratione
superstitiosa plebs semper de loco
sepulturæ dubia maneat, & anceps,
ac proindè ex hac incertitudine plus
erga novum hoc Idolum devotio
crescat, & veneratio, dum in omni-
bus iis locis, in quibus ossa condi-
ta esse, aut ea inveniri posse suspi-
cantur, ritus & sacrificia cæteris
idolis debita perficiunt. Sed audia-
mus verba Burri: Finiti questi giorni
posero fuoco à tutta quella machina, ab-
brugiando & il palazzo & il tempio con
tutti gli addobbi & apparati, solo conser-
vando l'arca con il cadavero; quale fù
poi sepolito & transfugato per dodici se-
pulture da una in un'altra segretamente
& di nascosto, acciò restando il populo
dubioso sempre in qual luogo fusse lascia-
to, con l'intercezza maggiormente cres-
cesse la veneratione del novo idolo, ado-
randolo in tutti quelli luoghi, nelli quali
potessero pensare, che si ritrovino quell'
ossa. Ita Burrus; In quo quidem Æ-
gyptios imitantur, qui ab Iside in-
structi Osiridi illi suo simili astu Di-
vinitatem acquisivere. De Iside ita
Plutarchus: *Osiridis partes omnes*
dispersas præter pudenda cum invenis-
set, cupiens incertum esse Viri sepul-
chrum, ab Ægyptiis autem & singu-
lis hominibus honori haberi, ex aroma-
tibus, ac cera singulas eas partes in for-
mam

Osiridis
Arcana
Sacra ad-
huc du-
rant in
Indiis.

nam hominis viro similem composuit; convocatis deinde Sacerdotibus, singulis dedit Osiridis imaginem, asserens eis solis corpus illius creditum, atque adjurans, ut nunquam apud sese sepulchrum Osiridis ulli panderent, utque illum in abditis servatum, veluti Deum colerent; qua ex re nunc etiam quilibet

Sacerdos testatur penes se Osiridem sepultum esse. Et cætera quæ sequuntur. Fuit hæc callidi Dæmonis inventio, quæ multum ad irretiendos supersticiosorum in falso Deorum cultu animos valuit. Sed hæc de Japoniis sufficiant.

Dæmonum
fraus.

CAPUT III.

De Indorum Idololatria Sinicæ parallela.

DIviditur India in varias provincias, variasque Insulas adnexas habet, quæ omnes iisdem propè in Deorum cultu cærimoniis utuntur: Nam præter innumeros alios particulares Deos, Solem cum primis adorant, & ignem; huic varia per anni decursum festa, & solennitates instituunt, in quibus omnibus ita cum Ægyptiis & Persis conveniunt, ut nihil propemodum in ipsorum sacris, quod ab iis non desumpsisse videantur, appareat.

Præter Græcorum, Ægyptiorumque imagines adhuc ibi reperiri, summatimque veneratione coli, quotquot eas regiones peragrârunt, testantur. Præ cæteris autem cultus *Apidis* in figura Vaccæ, seu Bovis cornuti viget, quem nullis non templis, porticibus ac viis reperias. Retulit mihi Ludovicus Sachinus mercator Avenionensis, in Regno *Mogorum* eo in loco, ubi collimat cum *Bengala*, in publica & regia via ingentem *Bovem* erectum, cujus oculorum cavitatibus duo prægrandes *Carbunculi*, seu *Rubini* inditi Idolum mirum in modum radiare faciant; retulit quoque neminem iter suum auspicari, quin prius hoc Idolum vaccinum certis sacrificiis placârit. Marcus Paulus Venetus dictis astipulatur, plerasque enim insulas *Bengalæ* vicinas hoc improbo Bovis cultu imbutas tradit; verba ejus subjungam: *Sunt habitatores Regni Var omnes idololatriæ, multique eorum adorant Bovem,*

Apidis
cultus
adhuc vi-
get in
Indiæ.

Bovis
cultus.

M. Paulus
Venetus.

ut rem Sanctam, nec ullum occidunt, cum autem bos aliquis moritur, perungunt domos suas adipe ejus. Et de Meliapore urbe S. Thomæ, c. 28. Cum hi qui boves adorant, ad bellum procedunt, deferunt secum pilos bovis sylvestris, eosque ligant ad crines equorum suorum, quibus insident; pedites verò ad scuta, & crines suos pilis illis ligant, credentes se in bello tutos esse ab omni periculo; nam bovem sylvestrem magnæ sanctitatis esse asserunt. Et cap. 30. ejusdem Libri: Laenses boves adorant, & cum magna reverentia perungunt se unguento, quod de ossibus bovinis contritis faciunt. Deorum quoque Græcorum præter Ægyptios, vestigia extare, ex literis P. Joannis Lopez Soc. Jesu Procuratoris Indiæ, & Insularum Philippinarum, cum quo & oretenus postmodum de hujusmodi hinc Romæ tractavi, constat: Secta Philippinorum, inquit, est idololatria eadem, quæ Romanorum & Græcorum, Iovem, aliosque Deos adhuc adorant; nomina dictorum Deorum tria. habent sed in sua lingua: Verbi gratia, Iupiter vocatur Maglente, quasi dicas, fulmina vibrans, à lente, quod fulmen, & mag quod vibrare significat, deducto nomine. Atlas vocatur Tomcon Langit, hoc est, columna Cæli, Langit Cælum, Tomcon columnam significat, & sic de cæteris: habent quoque suos Campos Elysios, quos Calongdan vocant, id est, occasum Solis. Quod manifestum signum est idololatriam Ægyptiorum, & Græcorum in ultimum Orientem usque pervenisse; imò lucu-

Laenses
bovem
colunt.

Insularum
Philippina-
rum
Idolola-
tria.

lentiùs id ostendit Philostratus in vita Appollonii.

Θεῶν ὃ ἀγάλματιν ἐν τυχεῖν φάσιν. Εἰμὲν Ἰνδοῖς, ἢ Αἰγυπτίοις, θαῦμα εἶδεν. Τὰ ὃ γὰρ δεχαιοτάτα τ' παρ' Ἑλλήσι, πὸ πρὸς Ἀθηναῖς τ' Πολιάδῃ, καὶ τὸ εἰς Ἀπὺλων τ' Δηλίῃ, καὶ τὸ εἰς Διόνυσον, καὶ εἰς Ἀμυκλαίῃς, καὶ ὅποια ὁδε δεχαιοτάτα. Ταῦτα ἰδρίεσθαι πὶ Ἰνδοῖς τὰς τας, καὶ νομίζεν Ἑλληνικῶς ἡδεῖσι. Φασὶ δὲ οἰκεῖν πὰ μέσση τ' Ἰνδικῇ, καὶ τ' ὄχθον ὁμφαλὸν πιονδται τῷ λόφῳ τὰς τας. Πρὸς τὸ αὐτὸ αὐτῶν ὄργια ζυγῖν, ὃ φάσι εἶναι τὰς τας ἡλίας ἀκλίνων αὐτὸ ἐλκεῖν. Τέτοιο ὃ τ' ἡμνον ἡμέραν ἀπ᾽ εἰς μεσημβρίας ἀδουσιν.

Apollo-
nius
Thya-
næus
apud He-
rostratum.

Deorum quoque simulachra complura illic se vidisse tradit Apollonius, nihil quoque miratum esse, quod Indorum, aut Ægyptiorum Deorum illuc imagines viderit; stupuisse autem, quod eorum, qui ad Græcos antiquissimi habentur, aspexerit simulachra ceu Minerva Poliadis, & Apollinis Delii, prætereà & Dionysii, & Amyclei, & aliorum huiusmodi; horum enim singulis Indi statuam posuere, Græcoque ritu iisdem sacrificant; Dicunt autem India medium sese colere, eumque tumulum quasi umbilicum esse, & ab eodem sacrum ignem capiunt, quem sese à Solis radiis accepisse gloriantur, atque ob ejus rei memoriam hymnum jugiter ad meridiem usque decantant.

Brachma-
num insti-
tuta.

Brachmanes autem, & Gymnosophistas, uti olim, ita in hunc diem Pythagoricam vitam ducere ex Historia Indica Maffei, aliorumque constat, de quibus & Damis comes Apollonii multis agit apud Philostratum. Dogmata Pythagoræ profitentur, divinationis apud eos præcipuum studium, humi dormiunt, herbis tantum victitant, Solem adorant, ignem Solaribus radiis conceptum summo studio fovent; hunc variis ritibus & preceationibus placant; comas nutriunt, Mythram gestant, & Pagodes, seu Isiacas statuas, nudis pedibus ambulant, lineis induuntur vestimentis, baculo fulciuntur; Quæ quidem Ægyptiis Sacerdotibus solis competunt. Meminit horum quoque Nicolaus Contarenus Venetus in Libro, quem de itinere

in Indias conscripsit: Per tutta l'India si adorano gli Idoli (cioè Pagodes) <sup>Contare-
nus itinere
vario Indi-
co.</sup> alli quali fanno le chiese non dissimili à quelle de Egitto, piene d'immagini omniformi depinti, e nelli giorni delle loro solennità le adornano con fiori & rami, gl' idoli sono fatti ò di oro, ò di argento, ò di pietra, ò di avorio, de' quali alcuni sono sessanta piedi di altezza; Il modo come gli sacrificano è molto vario infra di loro, perche alcuni si lavano con acqua chiara, avantiche entrano nel tempio, una volta la mattina, & un'altra à vespere: Altri con legno d'Aloe, ò simili altri odori fanno sacrificio à i loro idoli. Quæ in hunc usque diem in Regno Indostan seu Mogorum constanter à Brachmanis servantur, dum quotidie se in sacro flumine Gange, veluti altero Nilo, lavare solent, aquas versus Solem spargere, similibusque eum ceremoniis venerari solent, uti non semel mihi narravit P. Henricus Rhoth. Ex quibus manifesta Ægyptiorum morum, rituumque vestigia cernuntur.

Indostani
hodie ad-
huc se-
ctantur
ritus ve-
terum
Ægyptio-
rum.

Non desunt ex Indis, qui Ægyptiorum quorundam Typhonem malignum dæmonem sollemnissimo ritu colentium exemplo, & ipsi humani generis hostem Diabolum adorent, ac variis hostiis placent; Describit huiusmodi cultum, ceremoniasque in eo peragi solitas Ludovicus Barthema lib. 2. dell' India <sup>Dæmo-
num cul-
tus.</sup> cap. 2. Verba ejus subjungam: Il Rè di Calicut è gentile, & adora il <sup>Idolum
in Calicut.</sup> Diavolo nel modo che intenderete. Loro confessano che uno Dio hà creato il cielo e la terra, e tutto il mondo, & è la prima causa di tutte le cose, & dicono, che s'ei volesse giudicare voi & me & il terzo, e'l quarto, che non haveria placer alcun d'esser Signore, mà ch'egli hà mandato questo mondo à for giustizia, & à chi fa bene, ci li fa bene, & à chi fa male, ei gli fa male. Essi lo chiamano il Deumo, & Dio lo chiamano Tamerani, & questo Deumo il Rè di Calicut lo tiene nella sua Capella in questo modo. La sua Capella è larga duoi passi per ogni quadro & alto quattoro passi, con una porta di legno tutta intagliata di Diavoli di rilievo;

Lud. Bar-
thema.

Sacellum
Idoli re-
gium.

lievo; In mezzo di questa Capella v'è un Diavolo fatto di metallo, qual siede in una sedia pur di metallo; il detto Diavolo tiene una corona fatta à modo del Regno Papale con tre corone, e tiene ancora quattro corone, e quattro denti con una grandissima bocca aperta, con naso brutto, & occhi terribilissimi, & che guardan crudelmente, & le mani sono incurvate à modo d'un uncino; gli piedi à modo d'un gallo, di modo che a vederlo è una cosa molto spaventosa. Intornò alla detta Capella le sue pitture sono tutte Diavole, & per ogni quadro d'essa u'è uno Satanas posto a sedere in una sedia, laquale è posta in una fiamma del fuoco, nel quale sta una gran quantita d'anime lunge mezzo dito & uno dito della mano. Il detto Satanas con la mano dritta tiene una anima in bocca mangiandola, & con l'altra mano ne piglia una altra dalla banda di sotto; ogni mattina gli Brachmani, cioè Sacerdoti vanno a lavar il detto idolo tutto quanto con acqua odorifera, e poi lo perfumano, e come l'hanno perfumato, l'adorano, & alcuna volta fra la settimana gli fanno

Cerimonie Idolo Dæmoniaco exhibet.

sacrificii in questo modo. Hanno una certa tavoletta fatta & ornata in modo di uno Altare, alta da terza tre palmi, larga quattro, e lunga cinque, laqual tavola è molto bene ornata di rose, fiori, & altre gentilezze odorifere: sopra la quale mettono sangue di grillo, & carboni accesi in uno vase d'argento con molti perfumi di sopra. Hanno poi un thuribulo, con quale incensano intorno al detto altare, & una campanella d'argento, laquale sonano molto spesso. Tegono in mano un cottello d'argento, col quale hanno amazzato il gallo, & quello intingono nel sangue, & lo mettono alcuna volta sopra il fuoco, & alcuna volta lo pigliano & fanno alcuni atti, come colui chi vuole givocare di scrimia, & finalmente abbrugiano tutto quel sangue, stando continuamente candele di cera accese; Il Sacerdote chi vuole fare il sacrificio, si mette alle braccia, alle mani, & a piedi, alcuni manigli d'argento gli quali fanno grandissimo

rumore, come sonaglie, & porta al collo un pentacolo, & quando ha fornito di fare il Sacrificio, piglia tutte due le mani piene di grano, e si parte dal altar, & va al indietro sempre guardando all' altare, insino che arrivi appresso a un certo arbore, & getta quel grano per sopra la testa alto tanto, quanto può sopra del arbore, poi ritorna & lieva ogni cosa dell' altare. Atque hætenus Ludovicus Barthema.

Præ cæteris verò ignem tanquam Ignis cultus. sacrum animal adorant, huic filios immolant, in hunc seipfos conijcietes concremant, hoc factò venerationem erga eum monstrantes: Quem quidem cultum aliundè non didicerunt, quàm à Persis, eorumque vicinis Chaldeis; asservabant ipsi, ut suprà dictum est, in ædiculis pluribus veluti perennem, & veluti oraculum interrogabant de futuris. Cujus meminit Benjaminus in itinerario his verbis:

לפני הנמה של בית תפלתם עמק
ומדליקן כל ימי עולם שם אש
גרולה וקור אין אותה אלהותא ומעבירין
בה בנ יום וגם דשלין בתורה חאש:

Benjamin in suo itinera-rio.

Ante aram Sacram adium est ingens Seipfos fovea, in qua continuatis seculis ardet in Sactificium ignis maximus, quem appellant divinitatem, per eum traducunt filios suos, offerunt mortuos verò prorsus illuc injiciunt. Idololat. Pergit Rabbinus & commemorat admirandam stultæ gentis devotionem, quod qui sanctitatis affectent opinionem, se vivos in hunc ignem præcipitent, & magno spectantium applausu voluntariam sustineant mortem; quod me illius peregrini admonet in Luciano, qui ut aliis ludos exhiberet, sibi cruciatus fecit in Olympica panegyri seipsum spontè comburendo, saltem ut nominis famam pararet. Pergit postea Benjamin:

Sunt inter illos de Magnatibus terra, qui devovunt semetipsos in vita, ut comburantur igni; cumque id suis familiaribus & propinquis denunciant: Ecce votum feci spontaneum, ut insiliam in ignem vivus; respondent omnes & accla-

acclamant illi : O te felicem & beatum ! quando autem appropinquat dies executionis , parant ei convivium lautum , ipse verò vehitur caballo , si dives est , vel si pauperior , pedes incedit , usque ad marginem fossæ ; ibi dum præcepit ruit in flammæ , omnes cognati ejus letantur , tympana pulsantes , & agentes choream , donec totus conflagret . Ut verò cognoscas , quænam illa persuasio tam efficax esse possit , ut vitam sic prodigere velint , imò gaudeant cruciari , percipe ulterius insignem Diaboli actum , qua ratione tantâ crudelitate hominibus illudat :

Appetente tertia die , veniunt bini Sacerdotes de primoribus in edes combusti , & dicunt heredibus ejus : Parate domum ; nam hodie accedet vos Pater vester , ut præcipiat vobis , quid faciendum sit ; accersitis ergò ex urbe testibus , apparet Satanas illius habitu . Tunc uxor & liberi sciscitantur ; En quomodo habeat in altero seculo ? Respondet , veni quidem ad socios meos , sed illi me noluerunt recipere , prius quàm solverim universa debita familiaribus aquè , atque amicis ; partitur itaque opes suas heredibus , jubens dissolvere quicquid ille debeat aliis , & exigere vicissim , quod illi debeant sibi . Has expensas consignant advocati testes , ut ille abeat viam suam ; deinceps non cernunt cum ullatenus . Tali mendacissima fascinatione , quam edunt magici Sacerdotes , confirmantur illi , ut dicant , simile quid non contingere in universa terra . Hæc Benjaminus , quæ omnia à Paulo Marco Veneto , quomodo Benjaminus ea refert , tradita Persarum ritibus omninò consentiunt . Et in India , quam Indostan vocant , in hunc usque diem barbaros hosce ritus perseverare , mihi sæpè supramemorati Patres ex Mogorum Regno huc Romam Procuratores de mulieribus , ad defunctorum maritorum amorem contestandum , seipsas Vulcano consecrantibus retulerunt , qui quo tempore Agræ metropoli Mogorum morabantur , hujusmodi barbaras solennitates summâ admiratione spectarunt . Sed

quia res digna fuit , quæ in considerationem profundæ harum gentium cæcitatæ veniat , paucis impiam , & plenam inhumanitatis consuetudinem exponam .

Mos est in India , cæterisque adjacentibus Regnis , ut nonnullæ uxores post maritorum obitum sive ob ulterioris vitæ fastidium , sive ad immortalitatis sibi nomen comparandum , sive etiam ea de causa , quod maritorum absentiam sustinere amplius nesciæ , spe melioris vitæ percitæ , eò se perventuras credant , ubi inter Deorum relatæ cœtus , unâ cum marito perennibus perfruantur deliciis , sese vivas concremant . Erat anno 1661 . Agræ fœmina , non nobilitate duntaxat , sed etiam divitiarum opulentia affluens ; hæc post mariti obitum , statim advocatis Brachmanum sacrificulis suam ad vitam mariti amore Vulcano consecrandam , intentionem aperuit , quæ de animi generositate , & fortitudine laudata , nihil morata , quod mente conceperat , in executionem deduxit . Uti sequitur :

Constituta itaque die solennitatis ipsa pretiosissimis , quas habebat , auro , argento , nec non omni pretiosorum lapidum genere , ex bysso intextis vestibus induta , equum candidum non absimili ornamentorum apparatu onustum conscendit , cui quicquid rarum , pretiosumque possidebat catenatim adnexum spectabatur : Ipsa verò plenum gaudii vultum præ se ferens , & veluti summo triumpho decorata , brachiis nunc elevatis , nunc depresso , jam in omnem partem agitatæ , manu dextra cymbalum , altera pomum gestans , miros & inusitados gestus internæ lætitiæ indices , quæ brevi se marito unitum iri sperabat , exercebat . Festivos hosce , seu potius ferales plausus augebat ingens circumfusæ multitudinis Sacrificulorum , præficarumque , quâ utrinque stipabatur , turba , quæ unâ cum triumphatrice , ridiculâ gesticulatione , nec non insolitâ corporis contorsione , inconditis vocibus identidem illud

Historia turra.

Nobilis fœminæ ad voluntariam concremationem pompa.

Triumphus feralis.

Indostan igne se concremant.

huc solitum illis epiphonema decantabat : *Ram Ram saltaë, Ram Ram saltaë*. Id est, *Deus Ram salva nos*. Atque hoc fanatico triumpho per celebriores urbis plateas circumvecta, tandem loco ubi pyra diversis lignorum pretiosorum, aromatumque generibus instructa erat, sistitur. Hæc vix dum equum descenderat, cum ecce inter confusas sacrificulorum voces, quibus ad spontaneum martyrii tormentum fortiter, constanterque sustinendum animabatur, tympanorumque strepitus pyræ apicem conscendit, ubi veluti in triumphali throno residens, more solito suas peragebat gesticulationes; Interim Sacrificuli ignem ex omni parte materiæ, ex aridissimis pretiosorum lignorum, viminumque prius nobili resina perlitorum facibus compactæ,

suggerebant. Atque hoc pacto, inter jubilos & immensos vociferantium strepitus, fumo obsepta, atque tandem igne quoque unâ cum omnibus ornamentis in cinerem redacta, infelicem animam non campis Elysiis, sed æternis cruciatibus destinatam efflabat.

Hunc eundem morem inter *Tartarum* Tartarorum stultitia. *apud Marcum Paulum Venerum* legimus : Imperatore enim mortuo unâ se cum cadavere Regio igni tradunt, quotquot aut Regem amaverunt, aut ab eodem insignibus beneficiis fuerunt affecti, ea spe demeritati, credunt futurum, ut in altera vita Domino suo, uti prius, fideliter denuò serviant. Atque sæpe contingit, ut ad 30 millia hominum tali opinione dementata, inter exequias Regis, pereant.

CAPUT IV.

De Brachmanum institutis, & quomodo per Brachmanes superstitio Ægyptiorum, quâve occasione in Persiam, Indiam, & ultimum Orientis Sinarum Japoniorumque Regnum, successu temporis propagata fuerit.

Ægyptus à Cambyse subacta.

ONSTAT ex Herodoto, Plinio, Diodoro, Pausania, Plutarcho, ceterisque Historicis, post Cambyse Regis Persarum in Ægyptum irruptionem (quæ regnante Numa Pompilio Secundo Romanorum Rege contigit) totam pænè Ægyptiorum sapientiam, quæ jam à mille & amplius annis constiterat, in ultimam ruinam unâ cum Nilotico Regno abiisse; ubi sacra Deorum simulachra in pulverem confusa, eversæ vastæ obeliscorum moles, *Apin*, maximum Ægyptiorum Numen, sive Bovem sacrum in septo quodam enutrirî solitum ab ipso Cambyse occisum, omnem Sacerdotum, Hieromantumque turbam, partim trucidatam, partim hieroglyphicis monumentis omnibus igne consumptis, in exilium actam fuisse : Sacerdotes itaque, & Hieromantæ in peregrinas terrarum

oras profugi, cum terrestrium itinerum semitæ, hostium refertæ catervis, haud tutum præberent transitum, per *Sinum Arabicum Ægypto* conterminum, iter tentantes tandem in *Indiam*, quam hodiè *Indostan* dicunt, penetraverint; quod & Hermetem, Bacchum, & Osiridem, olim penetrasse, cum ex suis monumentis, & unâ ex vetustis ibidem civitatum ab iis conditarum reliquiis comperirent, ibidem leges Hieromanticas undequaque propagasse, cultumque Deorum in Ægypto per Cambysem abolitum, in hoc veluti remoto Orbis loco renovasse, ex præcedentibus sat superque ostensum fuit. Quis Deorum cultus adeò tenaciter simplicioribus mentibus inhæsit, ut nullo unquam ævo eradicari potuerit; nam uti olim, ita & in hunc usque diem *Apidis*, sive *Vaccæ*, cultus adeò in-

Ægyptii Sacerdotes patria extorres per Sinum Arabicum in Indiam transiunt.

Vaccæ cultus.

crebuit.

Absti-
nentia
pythago-
rica.

crebuit, ut nemo in futuro seculo salutem se consecuturum credat, qui moriturus, caudâ vaccæ non ad extremum usque halitum manibus apprehensâ, decesserit; præterea Metempsychosin, sive transmigrationem animarum, de animali in animal, ab *Ægyptiis* primum Mundo divulgatam, *Herostrato* teste, in *vita Apollonii* ad eam certam sibi esse persuaserunt, ut *Brachmanes* ea de causa nullum animal vivens cuiuscunque tandem generis & speciei sit, nec quæ à vivis procedunt, uti sunt, lac, caseus, butyrum, ova in cibum assument, veriti, ne fortè magni alicujus Herois, aut Numinis unâ cum nutrimento animam deglutiant, ita ut hujusmodi propudiosa superstitio non solum per universas *Indiæ* Regiones longè latèque propagata fuerit, sed & *Cambojam*, *Tunchinum*, *Laum*, *Concincinam*, quin universam *Chinam*, *Iaponiamque*, unâ cum innumerabili Deorum Dearumque fanatica turba, invaserit. Sed jam ad paulò fusiùs superstitionum in ultimum Orientem ex *India* introductarum origines scrutandas, nos accingamus.

Origo
supersti-
tionis
propaga-
tæ.

Xaca no-
væ Idolo-
latriæ
primus in
India
fundator.

Primus fuit totius superstitionis faber & architectus, sceleratissimus *Brachman*, qui imbutus Pythagoricis disciplinis, ibidem sparsis, non contentus, superstitiones superstitionibus addidit eo numero, ut vix sit, qui eas, non dicam, enarrare, sed ne calamo quidem sufficienter describere queat. Fuit hic ille toto Oriente impostor celeberrimus, quem *Indi Rama*, *Sine Xê Kian*, *Iapones Xaca*, *Tunckinenses Chiaga* vocant; natum fertur hoc exitiale monstrum primò in *Mediæ Indiæ* loco, quem uti *Sinenses* narrant, *Tien Truc Gnoc* vocant, monstruoso prorsus partu; ajunt enim matrem ejus in somno elephantem album, ex ore primum deinde per latus sinistrum emergentem vidisse; Unde fabula de Elephante albo tantipretii apud Reges *Sian*, *Lat*, *Tunchin*, *Chine* orta, tantum potuit apud Reges, ut ne Regnum qui-

Fabula
de Ele-
phante
albo.

dem tantum, quantum Elephantis candidi munus æstimare videantur, seque perbeatos reputent, si quandoque Cælesti munere illis hujusmodi bellua offeratur. Sed de hujus Elephantis apotheosi in sequentibus plura. Natus itaque *Xaca*, primum, quod perpetrasse dicitur, facinus fuit, occidisse matrem, deinde manu in cælum extensâ, alterâ in terram demissâ clamasse fertur, præter se alium sanctum, neque in Cœlo, neque in Terra existere, deinde dum in occultiore montis altissimi secessum se retrahit, ibidem ferunt execrandam illam Idolomaniam magistro Satana instituisse, qua postea totum Orientem pestiferis suis dogmatis infecit. Scribunt *Annales Sinici*, in eodem Natali solo mox ac ex cremo recessit, Divino, veriùs dicam, Satanico spiritu plenum, sibi ad 80 millia discipulorum aggregasse, ex quibus tamen non nisi 500 primum, deinde ex his 100, ac tandem iterum ex his decem, tanquam ad execranda sua dogmata disseminanda aptiores, veluti intimos scelerum suorum consiliarios, & affectas selegisse, & ut dogmata in controversiam à nemine revocarentur, moriturus in testamento reliquit, ut in libris suis hoc Pythagoricum poneretur epiphonema, αὐτὸς ἔφα, sive quod idem est, ipse dixit, seu sic libri nos docent, quibus infallibilem absurdissimarum fabularum veritatem, in dubium revocare nefas esse innuebat, quàm autem horrenda, quàm execranda suis in libris reliquerit, non placita, sed scelera, non doctrinas, sed abominationes, non historias, sed putidissimas fabulas, is legat, qui volet *Librum*, quem de *Brachmanum Theologia* *P. Robertus Nobilis Societatis Jesu*, Missionis Madurensis in *India Malabarica* fundator, nec non linguæ & *Brachmanicæ* genealogiæ consultissimus, summa sanè eruditione, nec minori cum animarum, tot errorum labyrinthis involutarum, fructu conscripsit. De hoc memorant male feriati *Brachmanum* Scriptores,

Xaca 80
millia
discipu-
lorum.

P. Robertus
Nobilis
Societatis
Jesu
Missionis
Madurensis
in India
Malabarica
fundator,
nec non
linguæ
& Brachmanicæ
genealogiæ
consultissimus.

Octuagies
millies Xa-
ca trans-
migravit.

res, *Xaxan* octuaginta mille transmigrationes in omnis generis animalia sustinuisse, quarum ultima fuerit in Elephantum candidum, quam *Lo han hoe Laenses*, & *Tranluan*, id est, *Rotam* vocant; putant enim animas ex uno in aliud animal veluti rotatione quadam per sex poenas transmutari, donec tandem sexta rotatione peracta, in statum omnis mutationis expertem Deorum consortio aggregentur, *Pagodes* facti.

Metempsychoseos alia
sententia,

Alii strictius Pythagoricæ Metamorphoseos leges sectantur, ita ut transmutatio animarum juxta virtutum vitiorumque merita aut demerita, in animalia vitiis virtutibusque καὶ τῶν ἀναλογίαν correspondentia transformetur; hoc pacto dicunt, Tyrannos in Tygrides, in lupos proditores, in porcos luxuriosos, gulosos in canes; contrà in oves mansuetos, Reges in Elephantes &c. fuisse transmutatos: Quas metamorphoses tanto numero adducunt, tot ac tam ridiculis inconcinisque fabulis contextas, ut in Ovidiana Metamorphosi nil tam exoticum, nil tam stolidum ac vesanum, quod illi Heroibus suis μετεμψυχούμενοι non attribuant; & quemadmodum unda undam trudens in innumeralia tandem fluctuum divergit volumina, ita metempsychotica supersticio tantam post se traxit anilium deliramentorum multitudinem, ut ea inter animalia, quadrupedia, volatilia, natabilia, atque insecta contineri nescia, vegetabilis quoque naturæ regnum invaserit; unde nata propudiosa illa δειδρωμελεμψύχωσις, quâ non in animalia duntaxat, sed & in plantas, Ovididianæ Daphnes exemplo transmutari dicantur; quibus tanquam rationali homine indignis, omissis, unum tantum hîc adjungam, quod anno 1632, in *Concincina* accidisse refert in suo *de expeditione Japonica libro P. Philippus Marinus*. Ceciderat ventorum impetu in terram ingentis magnitudinis arbor, 80. cubitorum longitudinem habens, tanti ponderis,

δειδρωμε-
λεμψύχω-
σις.

ut centeni homines eam loco dimovere nequirent, quæ adjurata dixisse fertur: Se Capitaneum Chinensem fuisse, & centenis annis jam dilapsis, tandem in hunc truncum fuisse transmutatum; venisse autem ad intimandum *Concincina* bellum; cum verò non esset, qui aut arborem refecare nosset, fuisse ibidem relictum Solis imbriumque injuriis expositum, ea spe fretum, futurum, ut nulla elementorum vis contra duritiem soliditatemque corticis, quâ veluti lorica quadam muniebatur, prævalere posset; quæ seu fabula, seu Dæmonica illusio tantum in animis gentilium potuit, ut dum arbores comperiunt magnitudine eximias, illi scutellam orizæ portione refertam, radicibus apponere soleant, veriti ne diuturno jejunio animæ Heroum in illis viventes tandem deficiant, tum stolidi quadam eorum commiseratione perculsi, tum ob umbræ quoque gratissimæ, subter quam æstivo Solis ardore se recipiunt, ob receptum beneficium gratitudinis debitum hoc pacto persolventes.

Fabula
ridicula.

Qui verò sublimius, (melius infanius) philosophari videntur, dicunt, hominem intellectu in id quod concipit, objectum transmutari realiter, ita ut cessante operatione nulla homini vita supersit, quod non de intellectu tantummodo & voluntate, sed & de potentia cognoscitiva, appetitiva & phantastica intelligunt. Addunt, ubi homo tantum intellectu profecerit, ut quasi extaticus & in immobilem stupiditatem reductus videri possit, tum tandem is summum id, quod desiderari potest, ultimam videlicet felicitatem consecutus dici possit, atque inter Numina relatum Pagodem effici; unde similes Pagodes etsi nec videre, nec audire, nec ullius alterius ministerio, utpote ex materialibus rebus fabricata, fungi videantur, audiunt tamen, uti ajunt, videntque suo modo; Numine videlicet, velut extasi quadam & raptu

Sanior phi-
losophandi
ratio, sed
ridicula.

Quando in
Pagodes
convertan-
tur.

Mirum de
Metempsy-
chofi exem-
plum.

in illis absorpto. Atque hoc pacto illi sat ridiculo ratiocinio vitam Idolorum Pagodumque contra eos, qui eos impugnant tueri solent. Addam hoc loco aliud quoddam hujus phantasticæ opinionis de Metempsychofi *Sinarum* specimen, quod in *vita B. Odorici Ord. Minorum S. Francisci*, apud *P. Bollandum in magno illo Vitæ Sanctorum Opere tom. I. Jan. 15. c. 4.* legitur. Nam cum dictus Odoricus *Camsanam* Sinensis Regni urbem transiret, à quodam *Sina* ad contuendum insoletum inauditumque omnibus seculis spectaculum vocaretur, benignæ invitantis humanitati annuit; Itaque introductus in Monasterium quorundam Religiosorum, quod *Bonziorum* ego Cœnobium fuisse interpretor, ubi non nemo ex dictis Religiosis duas ingentes sportas omni cibariorum genere onustas in viridarium quoddam Cœnobio junctum transportari iussit; in quo & mons erat amœnis arboribus confitus; Hoc itaque viridarium unâ cum Odorico ingressus *Bonzius* campanulam quandam quam secum portare solebat, insonare cœpit; & ecce mox ingens diversorum animalium caterva, ex monte festino gradu, id est, Feles, Canes, Simiæ, Capræ, Porci, & similia alia monstruosæ formæ complura, ad ter millena, sese Nutritoris conspectui stiterunt. Quibus

ille cibos pro cuiusque natura porrigebat; prandioque brutali finito, ad campanulæ sonitum mox singula sese ad interiora montis latibula recepère. Hic Odoricus stupore attonitus, indica, inquit, mihi Frater, quænam sint & quidnam sibi velint, brutorum huiusmodi adeò ad obedientiæ signum promptorum congregatio? Respondit *Bonzius*, Istæ sunt Nobilium virorum animæ, quas nos hic amore Dei pascimus; resumit Odoricus; Et quomodo hæc bruta animæ dici possunt; cum animæ humanæ omnis corporeæ molis expertes sint. Respondit alter, In hæc quæ vides bruta ingressæ sunt animæ defunctorum omnis ætatis & conditionis hominum, & quantò quispiam sublimioris fuerit dignitatis, tantò nobilior quoque animal, quod inanimat, fortitius est: contra tantò vilior, quantò vilioris conditionis fuerit. Quamque quidem supersticiosarum mentium cœcitatem Odoricus, magno argumentorum pondere convellere conatus fuit; sed frustra; cum nemo esset, qui à stulta hac Diabolici dogmatis persuasionem, dimoveri posset. Ego sanè hæc non animalia, sed Dæmones in huiusmodi bruta transformatos, ad miseris hominibus illudendum, eorumque animos infatuandos, verius crediderim.

C A P U T V.

De ridicula Brachmanum Religione circa hominum originem.

B*rachmanes* originem suam, Scriptores *Indi*, dixisse dicunt ex *Cechian*, sive *Xaca*, de cujus origine in præcedente Capite egimus, quem & iidem appellant cum Arabibus *حرموز Hormoz*,

cumque cum Hermete Trismegisto, alii cum Pythagora ob dogmatum similitudinem immerita comparatione confundunt; Nam doctrina, quam tradidit, tam horrendis fabu-

larum monstris, tam foedis inconnexarum rerum commentis apud eos confusa legitur, ut in varias classes divisi, vel ipsimet stolidæ doctrinæ sectatores, quid sentire, quid credere debeant, nesciant. Sed subnectamus nonnulla de Mundi creatione dogmata, quæ uti ab illis inter articulos fidei, ita à sapientibus fanaticorum nugamentorum numero merito adscribuntur.

Dii *Brachmanum* summa stoliditate ficti, sunt: *Bruma, Vesje, Butzen*, & hi

Xaca cum
Mercurio
Trismegisto
confundunt.

Brachmanum Dii.

33. Millio-
nes Deita-
tum.
Bruma
magnum
Numen
hominum
ex mem-
bris suis
diversis
diversorum
genitor.

hi sunt præcipui, quibus subordinan-
tur 33. milliones Deitatum, qua-
rum caput dicunt esse *Dimenderen*,
Feltan & *Bruma*, ex hoc tanquam
nobiliori omne hominum genus
prodiisse narrant, ex totidem Mun-
dis, membris humani corporis cor-
respondentibus: Mundum *Primum*
Supercoelestem ex cerebro; *Secun-*
dum ex oculis; *Tertium* ex ore; *Quar-*
tum ex sinistra auricula; *Quintum* ex
palato & lingua; *Sextum* ex corde;
Septimum ex ventre; *Octavum* ex
verendis; *Nonum* ex coxa sinistra;
Decimum ex genibus; *Undecimum*
ex calcaneo; *Duodecimum* ex digitis
pedis dextri; *Decimumtertium* ex
planta pedis sinistri; *Decimumquar-*
tum ex ambiente cum æthere prodi-
isse fabulantur: è quibus Mundis pro
partium humani corporis conditione
nati sunt primò homines intellectu &
sapientia conspicui; secundò Pru-
dentes in actionibus; tertio Eloquentes
& facundi; 4. Astuti & callidi;
5. Gulosi & commestationibus dedi-
ti; 6. Magnifici & splendidi, libera-
les; 7. Sordidi & obscænis moribus
præditi; 8. Luxuriosi & carnalibus
voluptatibus dediti; 9. Laboriosi,
Artifices & Agricultores. 10. Hortu-
lani, Rustici. 11. Vilibus operi-
bus destinati, quos *pareas* vocant.
12. Homicidæ, latrones, fures. 13.
Oppressores pauperum. 14. Homi-
nes peculiari dote in omnigenere re-
rum præditi. Atque hoc pacto de-
scribunt magnum illum *Brumam* tot
Mundorum hominumque diversissi-
morum genitorem; quæ stolidissima
gens adeò strictè ad literam intelli-
git, ut eum in suis fanis uti sequitur
depictum servant, & cum hominem
aspexerint, ex ejus physionomia cum
ex tali & tali *Brumæ* Mundo natum
esse, certa se notitia determinare
posse sibi persuadeant; sed non-
dum sat ineptiarum; siquidem in
Mundo ponunt septem maria; *Pri-*
imum Aqueum; *Secundum* Lacteum;
Tertium Ex coagulo lactis; *Quartum*
Butyraceum; *Quintum* Salinum;
Sextum Saccareum; *Septimum* Vino-
sum. In Aqueo ponunt quinque Pa-

7. Maria.
1. Aqueum
2. Lacteum.
3. E coag-
ulo lactis.
4. Butyra-
ceum.
5. Salinum.
6. Saccar-
eum.
7. Vinosum.

radifos: In Lacteo Religiosos & Sa-
cificulos, quos *Jogues* vocant, quæ
gloria *Siven* dicitur. In tertio, quam
gloriam *Divenderen* dicunt, volup-
tatibus corporeis deditos; In quarto
quæ est gloria *Brumæ* felicitis fortis;
In quinto quæ est gloria *Visnu*, mi-
sericordes; In sexto, quæ gloria *Cai-*
lasan dicitur, Eleemosynarios; In
septimo, quæ gloria *Vajacandam* di-
citur, omni bono affluentes.

In omnibus, præter primum, cor-
porearum voluptatum abundan-
tiam, juxta analogiam liquorum,
ex quibus constant, admittunt.
Dixi præter primum, quia uti illud
prorsus intellectuallu luce pollet, ita
quoque dicunt, in eo primum vo-
luptatis gradum esse, gratiam Dei
supremi, cum quo per eandem u-
num & idem efficiantur, & consi-
stere dicunt in Harmonica quadam
proportione, quâ anima Deo misce-
tur, & *ἁρμοσφωσς* dicitur, quam
doctrinam passim ab *Ægyptiis*
hausisse, tametsi infinitis supersti-
tionibus contaminatam; haud vero
absimile ei videri potest, si quæ de
ἁρμοσφωσς *Ægyptiorum* in nostro
Oedipo exposuimus, quæque ex Sa-
racenis aut *Mahumetanis* (quo in
eorundem Cabala nil septem hujus-
modi Mundis voluptuariis tritius
est,) adducta, ritè inter se contu-
lerit.

Præterea quod Cabala *Saraceno-*
rum de globo Terræ in cornu bovis
firmata, *Brachmanes* de Serpente
χαλινάφελω, id est, mille *Capiti-*
bis monstruoso dicunt, & quoniam
Serpentem seu hydram hanc phan-
tasticam sustinendo globo Terræ in-
sufficientem videbant, octo illi
Elephantes, quorum robore susti-
neatur, supposuerunt; quia verò
nec hi sine sustentamento & sub-
sterniculo subsistere poterant, illis
immensæ aquaticæ testudinis dor-
sum, supra quod firmarentur, sub-
stituerunt, quæ in infinito mari na-
tans totam hanc monstrorum conge-
riem sustineat.

Alii de Mundi Origine sic sentiunt,
placito sanè ceteris non minus ridi-

7. Mundi
voluptatum
apud Ma-
homedanos.

Cabala
Saraceno-
rum ex
Brachma-
num disci-
plina de-
sumpt.

Fabula.

Araneus
est origo
Mundi apud
Brachma-
nos.

Araneum fingunt esse primam rerum causam, qui ex ventre suo continua filorum evolutione elementa primum, deinde Cœlorum globos efformarit, opusque suum continua assidentia gubernet, usque ad Mundi interitum, quem causari dicunt; ex filorum mundanorum, quos evoluerat, intra se retractione, undè rerum omnium evanescencia. Quæ idè hoc loco apponenda duxi, ut

nos cœcæ gentilitatis dogmatis adeò absurdis & inconcinnis, quibus humanum ingenium magis absone concipere non posset, cognitis, Deo Opt: Max: & Christo Servatori nostro debitas persolveremus gratias, quod nos è tantis tenebris ereptos, infallibili veritatis suæ luce, præ innumeris aliis, misericorditer imbuere non sit dedignatus.

C A P U T VI.

De alia fabulosa doctrina Brachmanum, & est, de decem Incarnationibus Dei, quas Gentiles Indiani extra & intra Gangem credunt.

Brachmanas, quos & Gymnosophistas vocant, olim Astrologia & magicis artibus celebres fuisse ex *Herostrato in vita Apollonii Thyanaei* patet, quorum fama

Apollonius
Thyanæus.

permotus & ipse susceptis magnorum itinerum ambagibus tandem eorum addiscendorum dogmatum causa per *Persidem* in *Indiam* usque contendit; Regem *Jarcham* sapientiâ conspicuum adiit; ubi & septem Planetarum sigillis, magnæ, ut ipse putabat, virtutis in lapidibus pretiosis incisus donatus; Satanica dogmata, quibus ipse jam dudum imbutus favebat, satis deprædicare non cessat; quorum quidem instituta si cum modernis compares, haud absimilia esse reperies. Sunt autem duæ classes *Brachmanum*; primæ sunt ii qui sapientes dici volunt, & civilem vitam sectantur, alii *Jogues* vocantur, & in solitudinibus priscorum *Gymnosophistarum* more nudi sunt, divinationibus cæterisque magicis artibus deditissimi; vitam quidem, si externam attendas, austeram & laboribus plenam, sed revera internam sub affectata hypocrisis omnibus sceleribus refertam ducunt.

Variæ
Brachma-
num Sectæ.

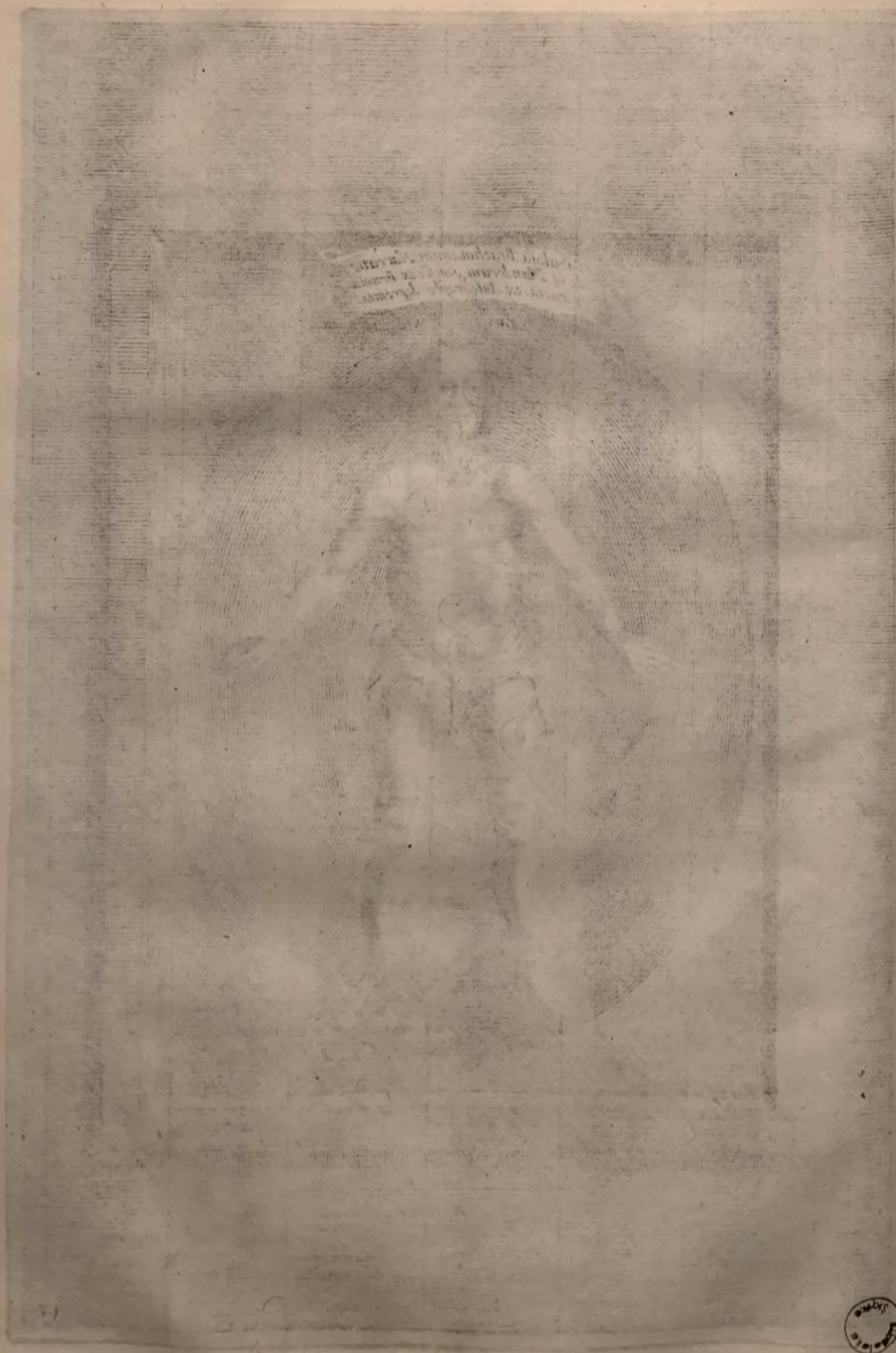
Non satis itaque fuit callidissimo Satanæ, perversis huiusmodi dogma-

tis priscorum gentilium propriis, mortalium animas solitis sibi artibus dementare, sed & sacra profanis ad majorem Divini Numinis atque Euangelicæ Legis contemptum, miscere ausus, adeò simpliciores Paganorum animos Satanico *Brachmanum* ministerio infecit, ut Divini Verbi Incarnatio in putidissimas fabulas traducta, atque absurdissimis Metempsychoseos commentis mixta, successu temporum partum produceret tam absurditate celebrem, quàm fabulosa narratione monstruosum, cujusmodi sunt decem Dei Incarnationes, quas præter complura hujus farinæ figmenta mihi hîc *Romæ* communicavit jam sæpè laudatus P. Henricus Roth Augustanus Patriâ, Mogoricæ Missionis in defessus operarius, qui uti Brachmanicæ linguæ est peritissimus, ita quoque ex ipsorum arcanioribus libris præcipua extraxit dogmata, ea intentione, ut nostris inter *Brachmanes* versantibus modum, quo tantas absurditates facilius confutare possent, traderet. Verùm quia res consideratione haud indigna mihi visa fuit, hîc brevem eorundem enarrationem, ipsis supradicti Patris Rothii verbis subjungendam censei.

10. Incar-
nationes
Dei.

*Fabulosa Brachmanum Narratio
de 14. Mundorum generi: ex prima
peracta, ex Autographo depromta.*

Decem fabulosæ Incarnationes Dei,
Quas credunt Gentiles Indiani ex-
tra & intra Gangem, ex inter-
pretatione P. Henrici Roth.

De se-
 cundæ
 Personæ
 S. S. Tri-
 dis Incar-
 natione
 Brach-
 manum
 sententia.

„ Universim dicunt, secundam per-
 „ sonam ex Trinitate novies jam incar-
 „ natam fuisse, & adhuc semel incar-
 „ natum iri.

„ Personæ Trinitatis apud illos
 „ sunt: *Brahma, Bexno, Mahex*. Has
 „ dicunt esse unum quid in natura,
 „ quam vocant variis nominibus: v.
 „ gr. *Achar* (immobilis) *Parama-*
 „ *nand* (quietus) *Paramexuar* (lu-
 „ premus Dominus) *On* (Ens) & aliis
 „ sexcentis nominibus, quæ Entis il-
 „ lius attributa insinuant.

Fides
 Brach-
 manum
 absur-
 dissima.

„ Tres supradictas personas dupli-
 „ citer explicant: Primum *Brahma*
 „ dicunt esse naturam seu essentiam il-
 „ lius Entis Supremi sive Dei: *Bexno*
 „ dicunt esse ejusdem appetitum con-
 „ cupiscibilem, *Mahex* verò appeti-
 „ tum irascibilem. Secundum *Brahma*
 „ est Inexistens omnibus rebus. *Bexno*
 „ Conservator rerum. *Mahex* destru-
 „ ctor (hinc fingunt mortem & corrup-
 „ tionem esse servos hujus.) Tandem
 „ in compendio dicunt, totam rerum
 „ universitatem consistere in *Samext* &
 „ *Beaxt*, id est, in *Universali & Par-*
 „ *ticulari*. Universale dicunt esse Na-
 „ turam illam Entis Supremi in se. Pa-
 „ rticulare est Natura illa jam per parti-
 „ culas divisa in rerum varietate.

„ Undè deducunt, nullam esse nec
 „ genericam, nec specificam distinctio-
 „ nem in rebus creatis, sed omnia esse
 „ unum idemque Ens, seu naturam uni-
 „ versalem individuatam per particulas,
 „ quarum unaquæque assumit vel figu-
 „ ram hominis, vel lapidis, vel arboris.

„ Materiam his particulis divinis su-
 „ pervestitam dicunt nihil aliud esse,
 „ quam deceptionem; unde eandem
 „ naturam divinam vocant *Ram*, id est,
 „ *Ludentem*.

„ Deum vel potius naturam illam
 „ Incarnatam explicant sic: Particula
 „ scilicet major assumit, seu vestit se
 „ materia (quam dicunt componi ex
 „ quinque elementis) & per illam velut
 „ per instrumentum suum manifestat

attributa sua, plusquam in alio ente „
 ordinario, cui inest particula minor. „
 Longis esset opus commentariis ad „
 explicanda seu narranda solum fig- „
 gmenta Gentilium. „

Explico nunc Incarnationes in
particulari.

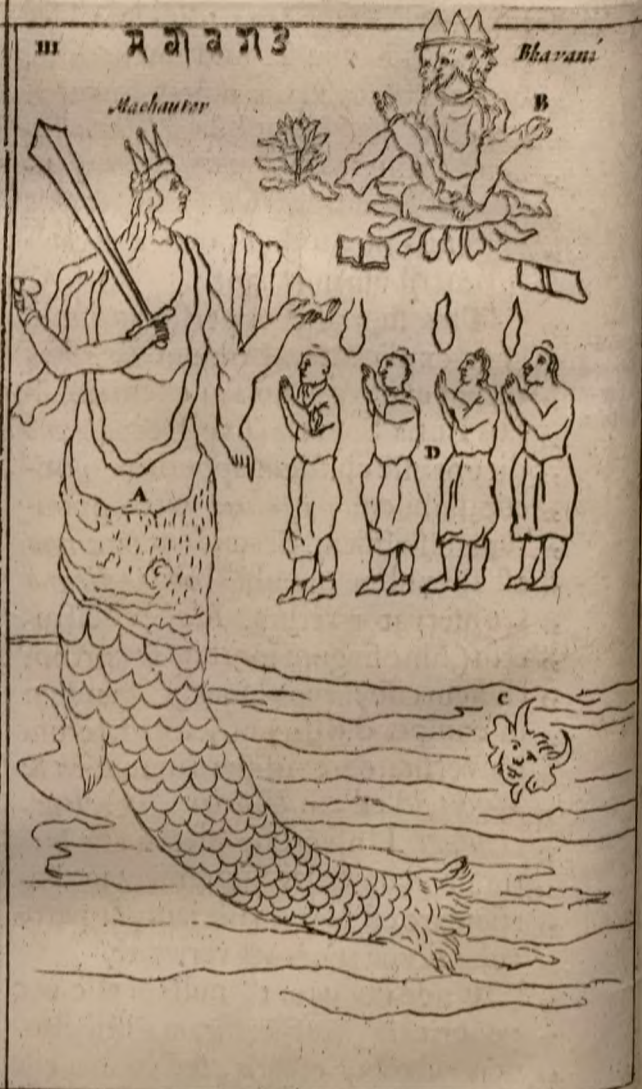
Prima est *Naraen*, id est, *Virorum* „
Princeps. Secunda *Ramchandra*. „
 Tertia *Machautar*, id est, *Piscis*. „
 Quarta *Barahautar*, seu *Porcus*. „
 Quinta *Narseng*, homo leo. Sexta „
Dahser, decem capita. Septima *Ja-* „
garnath, Mundi Dominus. Octava „
Crexno, niger. Nona *Bhavani*. „
 Decima *Har*. „

Primus *Naraen* filius fuit *Jagexuar* „
 quod linguâ nostrâ idem est, ac *Domi-* „
nus „

„*nus Mundi.*) De hoc *Naraen* di-
 „cunt, quod tam fortis fuerit, ut ense,
 „quem in manu habet, unico ictu
 „mille Elephantes occiderit. Præsens
 „erat ubicunque à devotis suis cole-
 „batur. Hujus Idoli figura sic expri-
 „mitur in eorum libris.

locum Nativitatis, & àer vocibus spi-
 „rituum suavissimis resonabat. Libe-
 „ravit tandem Mundum à Gyganti-
 „bus, quos per fratrem suum occide-
 „bat. Vides hîc sub obscura quæ-
 „dam Christi in Mundum venientis
 „vestigia, Figuram ejus sic exprimunt.

II. Ramt-
xandar.

Secundus *Ramtandar* filius *Bal*
 „(*Fortitudo, robur*) frater ipsius *Laxt-*
 „*man* miles erat tam fortis, ut unicâ
 „sagittâ uno ictu mille homines occi-
 „deret. Ipse *Ramtandar* pacificus e-
 „rat, neque gladio utebatur, sed quid-
 „quid volebat unico verbo effectui
 „tradebat. Venit in Mundum, ut
 „hunc à gygantum tyrannide libera-
 „ret. Media nocte natus est, tunc tem-
 „poris Cœlum flores demittebat supra

Tertius *Matxautar*. De hoc fingunt
 „sequentia: Cum *Dea Bhavani* iret ad
 „balneum cum quatuor ancillis, *Gy-*
 „*gas* unus, nomine *Bhensaser*, illam in-
 „secutus rapere voluit, tunc *Deus* for-
 „mam piscis assumens ex aqua prodiit,
 „& *Gygantis* caput amputavit; Undè
 „figuram ejus sic exprimunt.

III. Mat-
xandar.

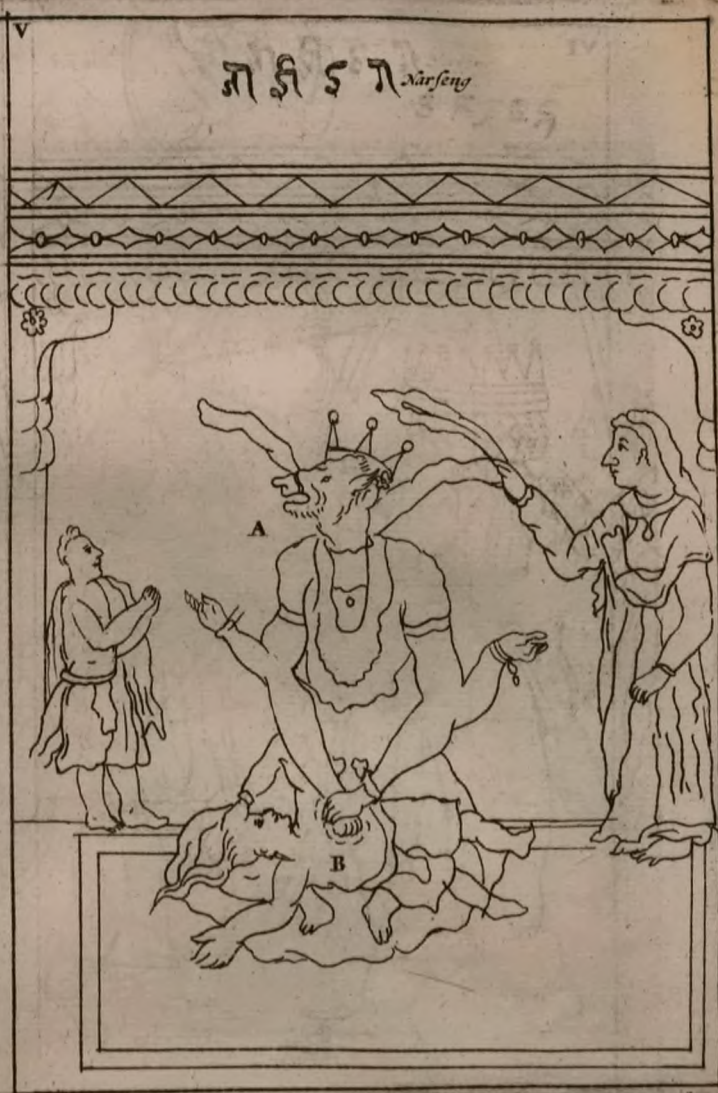
- A. *Ιχθυομόρφωσις.*
 B. *Βhavani τῆς θεοῦ φωνῆς; καὶ τῆς εὐχαρίστη-
 C. Caput Bhavani recisum, in havis αἰθέρων πο-
 μόρφωσις caput abiit.*
 D. Cultus seu Cerimoniz.

Quar-

IV. Bar-
haur.

Quartus *Barhaur*. Antequam
iste in Mundo appareret, Gygis unus

terillum corripuit, eumque ad colum-
nam ligatum castigavit. Tunc ex illa

„ nomine *Harnacas* toti Mundo do-
„ minabatur, caput habebat cervi, solo
„ halitu mactabat homines, & montes
„ post se trahebat. Tandem Deus fi-
„ guram Porci Sylvestris assumens,
„ duodecim annis cum dicto Gygante
„ certavit, & tandem mactavit.

A. *Barhaur*.

C. A Deo in Porcum transmutato occiditur.

ipsa columna Deus, assumptâ leonis
& hominis figura prodiit, & Regu-
li illius ventrem aperuit, & occiso il-
lo, Mundum docuit, non esse repre-
hendendos, qui Superos colunt. Fi-
gura sequitur:

A. *Narseng*.

B. Regis filius occiditur ventre aperto.

V. Nar-
seng.

„ Quintus *Narseng*. Hic ortus dici-
„ tur ob Mundi impietatem in Superos
„ corrigendam, Cum enim Reguli cu-
„ jusdam filius semper diu noctuque
„ nomen Dei (*Ram, Ram*) ore pro-
„ ferret, pater ejus irâ commotus acri-

Sextus *Dahasar*. Hujus capita de-
cem humana non vivebant. Hic
Mortem in domo sua ligatam serva-
bat, ventus ipsi serviebat; Erat Do-
minus *Zailani*, ubi aureum fortali-
tium extruxerat. Tandem *Latx-*
man frater *Ramtxandar* ad illum
occi-

VI. Da-
basar.

„ occidendum se accinxit, & secum
„ simiam illam celebrem *Hanuant* no-

deinde Canis, Ibis, & Draconis
formâ, toti Mundo dominatus est.

”
”

„ mine, adduxit, ut si fortè erraret, *Han-*
„ *nuant* illum saxo occideret. Tandem
„ ipse *Latxman* sagittâ in caput illius
„ asininum jactâ occidit. Uti Figura
„ ostendit.

A. *Jagarnath*.
B. Mater filium C ex ovo generat.
D. Mare inter Insulam *Zeilan* & *Indiam*
E. F. G. *Ibin*, *Canem*, *Draconem*, quorum
formam assumpserat.

VII. *Jagarnath*.

Septimus *Jagarnath*. Iste totum
„ Mundum cum incolis omnibus capiti
„ imponens aliò ferre voluit, sed pon-
„ dere tanti oneris, pedes & brachia
„ illius fracta tandem computraverunt.
„ Jam colitur à Gentilibus illis, pictus
„ sine manibus & pedibus, quos amo-
„ re Mundi amisisse dicitur. Hic dici-
„ tur filium successorem suum à matre
„ B ex ovogenitum, per mare in Insu-
„ lam transportasse; qui assumptis
„

Octavus *Krexno*. Hujus supremus
titulus est: Pastor vaccarum, habebat
sedecim millia pastorissarum, vocatur
vulneratus in pectore. Ipsius septem
fratres à Gygante quodam occisi fue-
runt; nomen illius Gygantis *Kans*.
Quando mater *Jessodha* in utero
gestabat dictum *Krexno*, tunc Gy-
gas ille dictam *Jessodham* cepit,
& in carcerem conjectam custodiri
ab aliis Gygantibus jussit, circum-
ducto carceri serpente; intentum
ipsum

VIII.
„ *Krexno*
„ Pastor
„ vaccarum.

„ ipsius erat, & hunc octavum filium
„ occidere. Sed quando hîc media

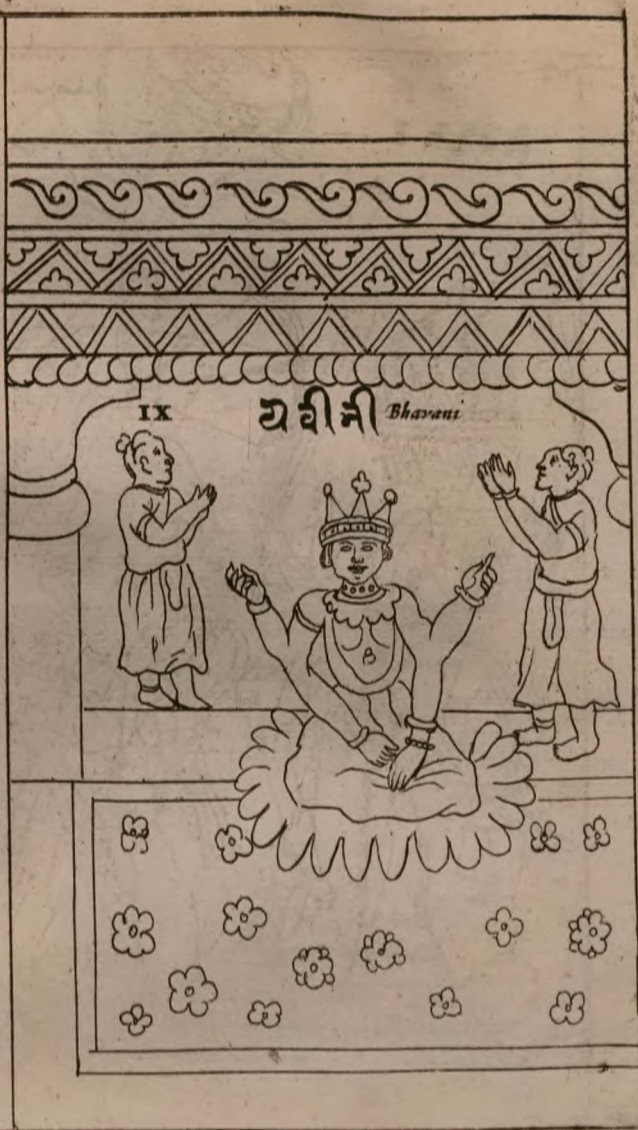
cedentibus de *Pussa* & *Harpocrate* ^{ca}
Sigalione dicta sunt, huic attribui ^{ca}

„ nocte natus est, Gygantes vigiles ob-
„ dormierunt, sicque mater cum filio
„ aufugit, qui filius tandem Gygantem
„ occidit.

Hic dicitur septies in Equum; semel in
Elephantem & Taurum transmu-
tatus. B. C. D. E. Gygantes, qui
7 Fratres *Krexno* in Equos L. mu-
tatos interemerunt, iisque obdor-
miscentibus *Krexno* evasit.

IX. Nonus *Bhavani*. Quam dicunt
Bhavani „ esse *Xacte* seu *Potentiam* hujus ma-
„ ritum dicunt *Xacteunt*, id est, *Po-*
„ tentem. Omnia, quæ de hac Dea &
„ marito ejus dicuntur, sunt myste-
„ riosa, & significant materiam, &
„ causas rerum. Quæcunque in præ-

possunt. In Lotum enim transfor-
matum volunt, & deinde universo
dominatur; Cùm enim Lotus
aquatica planta humidi symbolum
sit; omnia autem, quæ in Mundo
sunt, humido animari, & conser-
vari *Ægyptiorum* more velint, facile
Lector originem hujus fabulæ vi-
debit. 4. Brachia quadruplicem ele-
mentorum virtutem denotant.

Decimus *Har*, adventu suo omnes ^{“X. *Har*.”}
 Mahumetanæ Legis Sectatores cre-
 ditur interempturus, & ita cum
 pingunt: In pavones primò, dein-
 de in Equum aligerum transmutan-
 dus.

Quæcunque de Gygantibus hîc dicuntur fabulæ, illæ utique originem suam nactæ sunt, aut ex *Genes.* 6. etsi Sapientes per Gygantes hujusmodi Satanæ Regnum intelligant; per Debellores verò Satanæ Deitatem deciès *μετ'εψυχολογῶς* incarnatam; Ubi & complura veritatis Christianæ vestigia cognoscuntur, etsi miris variisque figmentis & monstruosis allegoriis contaminata, quod proprium humani generis hosti est, Sacra profanis ita miscere, ut & simpliciores animas hujusmodi superstitiosis imaginibus, veluti nonnullis horrendarum formarum alliciis involvat, & unâ in contemptum Dei simiam agat, ambitæ jamdudum, vel à Mundi primordio Divinitatis. Quomodò verò hæc superstitionosa dogmata ex *India* in *Chinam* usque, & ultimam *Iaponiam* deducta fuerit, paulò post exponetur.

CAPUT VII.

De Literis Brachmanum.

Vuntut *Brachmanes* nonnullis literis, quas arcanas vocant, nullique tradere solent, nisi quos ex sua Secta judicant esse ad eas discendas aptiores; Verùm uti suprà dixi, cum P. Henricus Roth iis ad veram Salutis semitam deducendis totus intentus, sine lingua & literatura eorum, id, veluti *ἀδύνατον*. Videret, per quendam *Brachmanem* summâ benevolentiam sibi devinctum, & jam ad Christi fidem suscipiendam inclinatum, totam & linguæ & literaturæ, philosophandique rationem li-

teris hisce conditam, sex annorum impenso studio, consecutus est. Verùm nè quicquam curiosarum rerum omisisse videar, hîc elementa eorum, manu Patris Rothii eleganter descripta adnectam.

Sunt hujusmodi Characteres in tanta apud dictos *Brachmanes* veneratione, ut eos non ab hominibus inventos, sed à Divinoris alicujus Numinis magisterio institutos, dictatosque arbitrentur, tanto studio propagatos; ut quod sanè mirum est, vel ipsos *Sinas* ad Deorum suorum simulacra iis, veluti mysticis, & nescio

Elementa Lingua Sanscrit

a i u re lre ha ia ua ra la nja ndda na nga ma
अ इ उ रु लृ ॥ ह व व र ल ॥ ने ण न ड म ॥

jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba kha pha ttha ttha tha

रु ट ध घ भ ॥ ज ड द ग व ॥ ख फ छ ट थ ॥

txa tta ta ka pa xa kha sa

च ट न क प ॥ श ष स ॥

a i u re lre

Vocales sunt quinque अ इ उ रु लृ quarum ultima vix est
in usu. Hac vocales ut sint Longae vel Breves ita distinguunt

Vocalis Longa आ ई ऊ रु लृ Breves अ इ उ रु लृ

Ex Vocalibus nascuntur Diphtongi quatuor ऐ औ ^{ei} ^{ou} e nascitur
ex a et i. Ex a et e nascitur ei. Ex a et u nascitur o. Ex a et o fit ou

Consonantibus conjungunt vocales hoc modo G sit littera क cum Vocali
Brevis kâ kî kû kîrê kîrê

क कि कु कृ क्ल Cum Longis hoc modo का की कू कृ क्ल

Et sic de aliis consonantibus ex quarum uno facile colligi potest quo
modo vocales praedictae copulantur singulis

Diphtongis sic copulantur

के के के के

Consonantes itidem copulantur inter se quandoque, nulla intercedente
vocali. Illam enim, quae Vocali privatur secundum Regulas, vocant Clau-
dicantem, cumque solam non ponunt sed alteri sequenti copulatam

Sit pro Exemplo व Claudicans bra bla bma bja bka bxa bsa bna

व व व व क श ष व Et

sic de reliquis. Interdum contigit duas privari vocali, et sic ambae
copulandae erunt cum tertia sequenti Sic ktra stra tkma

के म के Et sic de aliis

Sunt alia quatuor Litterae quas copulatas vocant sed in copulatione
perdunt suam figuram kfa guia dha xta

फे गे डे छे

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text in the first row of the main body.

Handwritten text in the second row of the main body.

Handwritten text in the third row of the main body.

Handwritten text in the fourth row of the main body.

Handwritten text in the fifth row of the main body.

Handwritten text in the sixth row of the main body.

Handwritten text in the seventh row of the main body.

Handwritten text in the eighth row of the main body.

Handwritten text in the ninth row of the main body.

*Elementa Linguae Sanscrit seu Brachmanica
in India Orientali
Literae sunt sequentes*

a i u re lre e ei o ou ha ia ua ra la nja ndda na nga ma
अ इ उ ऋ ॥ ए ऐ ओ औ ॥ ह य व र ल ॥ न ण न ड म ॥
jha ddha dha gha bha ja dda da ga ha Kha pha chha ttha tha xa Kha sa
ज ट ध घ न ॥ ञ ड द ग व ॥ ख फ छ ट थ ॥ श ष स ॥
chha guca dha xttā
च ने ह छ ॥

*Prima quinq; literae sunt Vocales. Secunda quatuor Diphthongi. Reliquae
omnes sunt Consonantes. Vocales prout ibi ponuntur sunt Breves*

ut in Longas transeant, sic formantur आ ई ऊ ऋ ॥

*Vocales nunquam separatim ponuntur nisi initio dictionis alias semper
mutata figura praecedenti Consonanti combinantur.*

Combinatio vocalis Brevis अ *cum consonantibus est sequens.*
अ Breve.

ha ia ua ra la nja ndda na nga ma jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba
ह य व र ल ॥ न ण न ड म ॥ ज ट ध घ न ॥ ञ ड द ग व ॥
Kha pha chha ttha tha xa Ka sa txha gea dha xttā
फ छ ट थ ॥ श ष स ॥ च ने ह छ ॥

आ Longum sic combinatur.

हा या वा म ला ॥ आ णा ना डा मा ॥ जा टा धा घा ना ॥ ञा डा दा गा वा ॥
खा फा छा टा था ॥ शा षा सा ॥ चा ना हा छ ॥

इ Breve sic combinatur cum consonantibus.

hi ii ui ri li nji nddi ni nji mi jhi ddhi dhi ghi bhi ji ddi di
हि वि रि लि ॥ मि णि नि डि मि ॥ णि डि धि धि मि ॥ जि डि दि
gi bi Khi phi chhi tthi thi xi Khi si txhi gui dhi xtti
गि रि ॥ खि फि छि टि थि ॥ शि षि सि ॥ चि नि हि छि ॥

ई Longum

ही यी वी मी ॥ ई णी नी डी मी ॥ जी टा धा घा नी ॥ ञी डी दा
गी वा ॥ शी षी सी ॥ ची ना हा छ ॥

Decimus *Har*, adventu suo omnes *X Har.*
 Mahumetanæ Legis Sectatores cre-
 ditur interempturus, & ita cum
 pingunt: In pavones primò, dein-
 de in Equum aligerum transmutan-
 dus.

Quæcunque de Gigantibus hîc
 dicuntur fabulæ, illæ utique origi-
 nem suam nactæ sunt, aut ex *Ge-
 nes. 6.* etsi Sapientes per Gigantes
 hujusmodi Satanæ Regnum intelli-
 gant; per Debellores verò Sata-
 næ Deitatem deciès *μετμψυχων*
 incarnatam; Ubi & complura ve-
 ritatis Christianæ vestigia cognos-
 cuntur, etsi miris variisque figmen-
 tis & monstruosis allegoriis con-
 taminata, quod proprium humani
 generis hosti est, Sacra profanis
 ita miscere, ut & simpliciores ani-
 mas hujusmodi superstitiosis ima-
 ginibus, veluti nonnullis horren-
 darum formarum alliciis invol-
 vat, & unâ in contemptum Dei
 simiam agat, ambitæ jamdudum,
 vel à Mundi primordio Divinita-
 tis. Quomodo verò hæc supersti-
 tiosa dogmata ex *India* in *Chinam*
 usque, & ultimam *Iaponiam* de-
 ducta fuerit, paulò post expone-
 tur.

CAPUT VII.

De Literis Brachmanum.

Vtunt *Brachmanes* non-
 nullis literis, quas arca-
 nas vocant, nullique tra-
 dere solent, nisi quos ex
 sua Secta judicante esse ad eas discen-
 das aptiores; Verùm uti suprà dixi,
 cum P. Henricus Roth iis ad veram
 Salutis semitam deducendis totus
 intentus, sine lingua & literatura eo-
 rum, id, veluti *ἀδύνατον*. Videret, per
 quendam *Brachmanem* summâ bene-
 volentiâ sibi devinctum, & jam ad
 Christi fidem suscipiendam inclina-
 tum, totam & linguæ & literatu-
 ræ, philosophandique rationem li-

teris hisce conditam, sex annorum
 impenso studio, consecutus est. Ve-
 rùm nè quicquam curiosarum rerum
 omisisse videar, hîc elementa eo-
 rum, manu Patris Rothii eleganter
 discripta adnectam.

Sunt hujusmodi Characteres in
 tanta apud dictos *Brachmanes* vene-
 ratione, ut eos non ab hominibus in-
 ventos, sed à Divinoris alicujus Nu-
 minis magisterio institutos, dictatos-
 que arbitrentur, tanto studio pro-
 pagatos; ut quod sanè mirum est,
 vel ipsos *Sinas* ad Decorum suorum
 simulacra iis, veluti mysticis, &
 nescio

Elementa Lingua Sanscrit

a i u re lre ha ia ua ra la nja ndda na nga ma

अ इ उ रु लृ ॥ ह व व र ल ॥ ने ण न ड म ॥

jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba kha pha ttha ttha tha

रु ट ध घ भ ॥ ज ड द ग व ॥ ख फ छ ट थ ॥

txa tta ta ka pa xa kha sa

च ट न क प ॥ श ष स ॥

a i u re lre

Vocales sunt quinque अ इ उ रु लृ quarum ultima vix est in usu. Hac vocales ut sint Longa vel Breves ita distinguunt

Vocalis Longa आ ई ऊ रु लृ Breves अ इ उ रु लृ

Ex Vocalibus nascuntur Diphtongi quatuor ऐ औ ऐ औ e nascitur ex a et i. Ex a et e nascitur ei. Ex a et u nascitur o. Ex a et o fit ou

Consonantibus conjungunt vocales hoc modo: G sit littera क cum Vocali Brevi. क् क् क् क् क् क्

क कि कु कृ कृ कृ Cum Longis hoc modo का की कू कृ कृ

Et sic de aliis consonantibus ex quarum uno facile colligi potest quo modo vocales praedictae copulantur singulis

Diphtongis sic copulantur के के के के

Consonantes itidem copulantur inter se quandoque, nulla intercedente vocali: Illam enim, quae Vocali privatur secundum Regulas, vocant Claudicantem, eumque solam non ponunt sed alteri sequenti copulatam

Sit pro Exemplo व Claudicans ब्रा ब्ला बमा बजा ब्ला बखा बसा बना

व ब्र ब्र ब्र क ब्र व Et

sic de reliquis. Interdum contingit duas privari vocali, et sic ambae copulanda erunt cum tertia sequenti Sic क्त्रा स्त्रा त्त्रमा

क्त्र स्त्र त्त्र Et sic de aliis

Sunt alia quatuor Litterae quas copulatas vocant sed in copulatione perdunt suam figuram क्त्रा गुा द्हा त्त्रा

क्त्रे त्रे द्रे त्रे

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text in the first row of the main body.

Handwritten text in the second row of the main body.

Handwritten text in the third row of the main body.

Handwritten text in the fourth row of the main body.

Handwritten text in the fifth row of the main body.

Handwritten text in the sixth row of the main body.

Handwritten text in the seventh row of the main body.

Handwritten text in the eighth row of the main body.

Handwritten text in the ninth row of the main body.

Handwritten text in the tenth row of the main body.

Elementa Linguae Sanscritae seu Brachmanicae in India Orientali Literae sunt sequentes

a i u re lre e ei o ou ha ia ua ra la nja ndda na nga ma
अ इ उ रु लृ ॥ ए ऐ ओ औ ॥ ह य व रू ल ॥ न ण न ड म ॥
jha ddha dha gha bha ja dda da ga ha Kha pha chha ttha tha xa Kha sa
ज ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥ ख फ छ ट थ ॥ श ष स ॥
chha guca dha xttā
चे जे हे छ ॥

Prima quinq; literae sunt Vocales. Secunda quatuor Diphtongi. Reliquae
omnes sunt Consonantes. Vocales prout ibi ponuntur sunt Breves

ut in Longas transeant, sic formantur आ ई ऊ रु लृ

Vocales nunquam separatim ponuntur nisi initio dictionis alias semper
mutata figura praecedenti Consonanti combinantur.

Combinatio vocalis Brevis अ cum consonantibus est sequens.
अ Breve.

ha ia ua ra la nja ndda na nga ma jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba
हे य व रू ल ॥ न ण न ड म ॥ ज ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥
Kha pha chha ttha tha xa Ka sa txha gea dha xttā
फ छ ट थ ॥ श ष स ॥ चे जे हे छ ॥

औ Longum sic combinatur.

हा या वा म ना ॥ आ ए न ड म ॥ ज ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥
खा फा छा टा थ ॥ श ष स ॥ चा जे हे छ ॥

इ Breve sic combinatur cum consonantibus.

hi i ri li nji nddi ni ngi mi jhi ddhi dhi ghi bhi ji ddi di
हि वि रि लि ॥ नि णि नि डि मि ॥ कि ठि धि वि मि ॥ जि डि दि
gi bi Khi phi chhi tthi thi xi Khi si txhi gui dhi xtti
गि वि ॥ खि फि छि टि थि ॥ शि षि सि ॥ चि जि हि छि ॥

ई Longum

ही यी वा म ना ॥ आ ए न ड म ॥ ज ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥
गी वी ॥ शी षी सी ॥ ची जे हे छ ॥

Combinatio diphthongorum cum Consonantibus.

he ie ue re le nje ndde ne nge me jhe dthe dhe ghe bhe je tde de ge be
 ये वे रे ले ॥ ने ए ने डे मे ॥ जे टे धे घे ने ॥ जे डे दे गे वे ॥
 dhe jhe xce tthe the xe lthe se xche gue dhe xtte
 खे फे छे टे थे ॥ जे छे मे ॥ ने जे डे छे

kei *Fi*
 ਨੈ ਵੈ ਵੈ ਰੁ ਅ ॥ ਜੈ ਜੈ ਨੈ ਜੈ ਸੈ ॥ ਭੈ ਟੈ ਟੈ ਜੈ ॥ ਭੈ ਟੈ ਟੈ ਗੈ ਵੈ ॥
 ਸੈ ਪੈ ਟੈ ਟੈ ॥ ਭੈ ਟੈ ਸੈ ॥ ਜੈ ਜੈ ਟੈ ਟੈ

30

ho io no ro lo ngo natto no ngo mo jho ddho dho gho bho jo tto do go
 हो यो वो शे लो ॥ ओ एो नो जो मो ॥ ऊ ठो धो छो ने ॥ त्ता डो दो गा
 bo kko jho txo ttho rko xo kko so txho guo dho xtto
 वो ॥ प्रो फो छो टो थो ॥ उो षो मो ॥ नो जो ङो णो

3 On

ਨੋ ਯੋ ਗੇ ਨੇ ॥ ਜੋ ਜੋ ਨੇ ਤੇ ਸੇ ॥ ਜੇ ਟੇ ਘੇ ਘੇ ਜੇ ॥ ਜੇ ਤੇ ਟੇ ਜੇ
 ਗੇ ॥ ਜੇ ਫੇ ਘੇ ਟੇ ਘੇ ॥ ਜੇ ਘੇ ਸੇ ॥ ਜੇ ਜੇ ਘੇ ਘੇ

3 Breve adjunctum Consonantibus

hu in uu ru lu nju nattu nu ngu mu jhu dhu dhu ghu bhu ju ddu
 རུ
 du gu bu xu lu fu txu gu in dhu xtu
 རུ

^u
3 Longum.

हु ॐ Longum.

दे य व र ल ॥ र ग र द म ॥ र द ध ए न ॥ र द द ग व
 अ ष म ॥ र र द ष

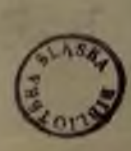
Handwritten text in Devanagari script, likely a list or a series of names, arranged in two columns.

Handwritten text in Devanagari script, continuing the list or series of names.

Handwritten text in Devanagari script, continuing the list or series of names.

Handwritten text in Devanagari script, continuing the list or series of names.

Handwritten text in Devanagari script, continuing the list or series of names.

^{re} Breve

hre ire ure lre njre nddre nre mre ngre jhre ddhre dhre ghre bhre
 हे यू वृ लृ ॥ मृ णृ नृ मृ हृ ॥ ज्ञे हृ धृ घृ बृ
 jre ddre dre gre bre xre kre sre txre gure dhre xtre
 ज्ञे हृ धृ घृ बृ ॥ मृ णृ नृ मृ हृ ॥ ज्ञे हृ धृ घृ बृ ॥

^{re} Longum.

hrei
 हे यू वृ लृ ॥ मृ णृ नृ मृ हृ ॥ ज्ञे हृ धृ घृ बृ ॥ मृ णृ नृ मृ हृ ॥
 ज्ञे हृ धृ घृ बृ ॥ मृ णृ नृ मृ हृ ॥ ज्ञे हृ धृ घृ बृ ॥

^{re} Tam Breve quam Longum rarissime est in usu, quando tamen combinatur cum consonante, non mutat figuram, sed prout est in Alphabet ita ad pedem consonantis affigitur V. G. ॐ ॐ

Consonantes mutae in hac Lingua vocantur Claudicantes, eo quod careant sua vocali cui inniti deberent. Nulla earum sola ponitur, nisi in fine, sed cum sequenti consonante combinatur. Pauca tamen sunt quae in ista combinatione figuram mutant. Alia item sunt quae nunquam claudicantes cum alijs concurrunt, quarum combinationem cum his frustraneum esset monstrare.

हृ e Claudicans combinatum cum aliquibus

hia kha kba hra kla iaia iaua iara iala uua uia bra ula
 ह्य ह्य ह्य ह्य ह्य ॥ व्य व्य व्य व्य ॥ व व्य व व्य
 rra rha iara rla
 र्य र्य र्य र्य ॥

Littera ण quando duplicatur sic fit ण ण Littera ^{ra} २ in combinatione saepe mutat non nihil figuram V. G. व bra ६ उ tra, in hac combinatione particulari २ et २ figuram mutant

*Pro Exercitio huius Linguae ponam hic Pater noster
Literis Indicis scriptum.*

Pater noster qui es in calis Sanctificetur

या तिरू नोस्मिर की एम् इर सेलिस्र मक्की फीसतु रू

nomen tuum adveniat regnum tuum fiat voluntas

नासिरू त्वम अदेयत रेयुम् त्वम् फीयनू वोलु ता म्

tua sicut in coelo et in terra panem nostrum

ना सीकुत इर सेलु एत इर तेरि या निम् नो स्तुम्

quotidianum da nobis hodie et demitte nobis

कुती दिअनुम् दा नोविस् होदी ए एत दीमि ते नोविस्

debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus

देविता नुस्त्रा सीकुत एत नोस् दीमि त्रिनुस् देविता रिबुस्

nostris et ne nos inducas in tentationem sed

नुस्त्रिस् एत ने नोस् इदूकस् इर तेततीओ निम् सेदू

libera nos à malo Amen.

लीविग नाम् आ मालु आमिरू

Ave Maria

Ave Maria gratia plena Dominus tecum benedicta

आवे मारीआ ग्रसीअ प्लेना दोमिनुस् नेकुस् वेनेदिक्

tu in mulieribus et benedictus fructus ventris

रू इर मूलीएरीवुस् एत वेनिदिक्कुस् कुकुस् विविस्

tui Jesus Sancta Maria mater Dei ora

रूही ईएमुस् माक्का मारीआ मातिरू दही ओग

pro nobis peccatoribus nunc et in hora

ओ नोविस् वेकातो रिबुस् नुक् एत इर होग

mortis nostrae Amen.

मोतीस् नोस्त्रे आमिरू

五 同 雅 中 下

nescio quid Divinum sub se continentibus notis, adornanda impulerint, uti in *Sinensium* Idolorum descriptione patuit: Ego verò eorundem anatomiam factam, nil sive apiculationem, sive eorundem in unam literam contractionis structuram spectes, quod aut ingenio polleat, aut mysticum quidpiam tibi promittat, nihil unquam indagare potui; Unde semper credidi, eos ab *Hebraeis* & *Saracenis* instructos (quos grandia sub eorum literis ex Cabala deductis mysteria effutire audierant) eadem deinde & suis characteribus ad altiores superstitionis radices in animis suae doctrinae Sectatorum fundandas attribuisse. Vix enim monumentum reperiatis, quod suis hisce

fanaticis Characteribus non descenderent. Scripsit olim ad me P. Antonius Ceschius Tridentinus, eximius in Mogorica Christi vinea multorum annorum Operarius, in *Bazaino Indiae* urbe montem se reperisse, quem *Pagodes Bazaini* vocant, cujus rupes pæne tota huiusmodi Characteribus incisis exornabatur, quorum & copiam mihi sua manu decerptam ad ejus interpretationem eruendam transmisit; Verum cum nec literarum inusitados ductus, neque linguam nossem, eos in suo chaos relinquendos consultius duxi, quam vano labore iis enodandis, magno temporis dispendio oleum, operamque perdere. Atque hæc de *Indorum* dogmatis dixisse sufficiat.

P. Antonius Ceschius.

ATHANASII KIRCHERI

CHINAÆ

ILLUSTRATÆ

PARS IV.

CHINA

Curiosis Naturæ, & Artis miraculis illustrata.

P R Æ F A T I O.

Um in Patrum Nostrorum Operibus admiranda quædam, quæ tum in Indicis Regnis, tum in Sinarum Imperio occurrunt, Artis, & Naturæ miracula, à nonnullis Criticis astris veluti conficta, falsa, & nulla fide digna carpantur; ea hoc loco opportuno, ad eorum sinceræ fidei integritatem contestandam, denuo ad incudem reducenda duxi; ut verum à falso, certum ab incerto sejunctum, rerum perperam intellectuum veritas, sublato fuco, innotescat; Omnibusque luculenter constet, nil in iis adeò insolitum atque *ἐξωκένωτον* spectari; quod tum in Europâ, tum cæteris Mundi partibus non reperiatur.

CAPUT I.

De mirabili situ Chinæ, ejusque Politica vivendi ratione.

CHINA
mirificè à
Natura
& Arte
munita.

Quemadmodum Imperium Sinarum omnium opulentissimum, nec non quindécies partitâ Regnorum distributione potentissimum, absolutæ Monarchiæ rationem, hodierna die præ omnibus Mundi Regnis obtinet, ita quoque tum Naturæ, tum ingenii politici artibus ita instructum est, ut à reliquo Orbe prorsus separatum, absolutum *μικροκοσμον* à nullo altero dependentem constituere videatur. Natura, ne ulli ad illud adi-

tus concederetur, à Septentrione, & Syrophænice, præter trecentarum leucarum murum, vasto, & intermino arenosi maris repagulo sepsit; ab Ortus & Meridie, tum vastissimis, & incognitis adhuc Orientalis, Austri-nique Oceani recessibus, tum abditis scopulis, infidisque stationibus ita munivit, ut sine manifesto naufragio vix ad littora, tum ob ventorum scivitiem, vehementiamque, tum ob vehementissimas ætûs marini reciprocationes, appulsus detur. Ne verò
ab

ab Occasu nonnullus concederetur aditus, ecce Natura ejus vias semitasque præruptis, inaccessis, & impenetratis adhuc montium claustris obstruxit, tot immanium belluarum, serpentumque exitialium ibidem stabulantium, veluti præsidiorum quodam agmine ita armavit, ut ex hac parte transitus nemini sperare liceat, ac proinde *China* non sine ratione linguâ patriâ passim vocetur *Cungghoa*, modò *Cungque*, quorum hoc *medium Regnum*, cò quod in medio Orbis loco, ab omnibus aliis separato constitutos sese esse, credant; illud verò *medium hortum*, sive *floridum* notat, ob rerum omnium vitæ humanæ necessariorum ubertatem, & affluentiam: Siquidem totum Imperium, tum vastissimis ex occiduis montium hydrophylaciis, undique erumpentibus amnibus, tum mediterraneis montium continuatorum, veluti aquarum quibusdam promiscendis, modò lacuum, modò novorum fluminum diffusionem ita foecundatur, ut vix campus sit, qui iis non irrigetur, nulla poenè urbs, quæ cum aliis per fluvios, fossasque ingenti mercatorum, viatorumque emolumento navibus correspondere non queat: Quos inter maximè conspicui sunt; *Kiang*, quem & ob vastitatem *Maris filium*, & alius *Hoang*, quem *Croceum* ab aquarum flavedine vocant, qui universam *Chinam*, è finitimis *India* montibus orditi, universum Imperium bipartitis juribus dividunt, atque innumeris aliis intra se receptis tandem in Oceanum Orientalem magna aquarum mole sese exonerant, uti ex Mappa patet. Est & hoc in Sinico Orbe admiratione dignissimum, & quod nulli alteri Monarchæ accidit, quod hodierno die universum Imperium *Tartarico-Sinicum*, ex Austro in Boream ita constitutum sit, ut non contentum propriis Zonæ temperatæ beneficiis, insuper & torridam, frigidamque suis subjecerit jurisdictionibus; Nam à decimo octavo gradu torridæ initium ducens, rectâ per Zonam temperatam progressum, usque ad glacialis

Tartarici maris septuagesimum fere altitudinis gradum extensum intra Zonam frigidam comperiat, quod spacium conficit 32 gradus, quos si in 15 duxeris, efficiuntur 780 miliaria Astronomica, quorum quindecim unum gradum, & Italica 3120, quorum 60 unum gradum constituunt.

Ex quibus sequitur, omnis generis fructus, aromata, ligna, fruges peregrinas, tum arbores, tum animalia, uni imperio ita esse communia, quemadmodum singula illa unicuique Zonæ, aut Climati propria, atque adeò quod alicubi sparsim continetur, hîc copioso proventu in unum collectum habeatur. Cui unquam Monarchæ concessum fuit, quotidie non Æstate tantum, sed quovis tempore, Hyeme, Autumno, Vere, recentibus *Indiæque* propriis in mensa sua ex Zona torrida allatis frui fructibus, deindè pyris, pomisque omnis generis, præter domesticis, cydoniis, punicis, aureis, citrinis, persicis, ingentique prunorum, cerasorum, aliorumque fructuum, quæ Zonæ temperatæ proprii sunt, varietate deliciari? Quod idem de frugibus, animalibus, sive in cibum, sive ad Regis magnificentiam, mentisque relaxationem destinatis, intelligendum est; Huic enim quicquid vasta *Tartaria*, terra, marique rarum, delictum, mirum, sive volucrum, sive natatilium, quadrupedumve œconomiam spectes; quicquid Australis *China* tractus peregrinarum rerum continet, præter ingentem lapidum pretiosorum, unionum, aromatum, lignorumque pretiosorum congeriem, ad usum, deliciasque Regi sistitur; ut proinde non infrequenter miratus sim, infinitæ Divinæ bonitatis abundantiam, quâ Regno tam profundæ gentilitatis caligini immerso, & nefandis luxuriæ contaminationibus obnoxio, de tanta tamen bonorum ubertate, & opulentia providere sibi complacuerit; Verùm cum abdita sint Divinorum judiciorum consilia, nobis non tam investigare, quam

Summæ
Regis Sine
narum de
licæ in
fructibus
sue men
sæ recen
tibus, ex
tribus
Mundi
Zonis ala
latis.

Hoang &
Kiang
principa
les Chine
Fluvii.

Magni
tudo &
vastitas
Imperii
Sinici.

Cur
Deus tot
bonis in
fidelem
sibi Chi
nam bea
verit.

quàm admirari, convenit ineffabilem Divinæ bonitatis altitudinem, quæ sicuti Solem suum oriri fecit supra bonos & malos, ita quoque forsan æternas pœnas, quas Indigenas subi-

turas prævidebat, ob moralis vitæ optimè constitutam, quam colunt, amantque disciplinam, bonorum temporalium affluentia compensare voluisse, piè cogitare possumus.

CAPUT II.

De Politica disciplina Sinarum.

Um in præcedentibus pluribus de Politico *Sinarum* Imperio egerimus, hîc nonnulla consideratione magis

digna subjungere visum fuit, ut singula Lectori curioso innotescant. Rex itaque Monarchiæ totius absolutissimum & Caput & Dominus est, totumque Imperium ita ab Imperatore regitur, ut nulli quid ipso inconsulto liceat. Monarchia à parente in filios, vel ubi hi desunt, ad propinquitatem vicinos transfertur; reliqui omnes sive fratres, sive sanguine juncti Regum titulo honorantur, assignatâ cuique provinciâ, quam administrent, eâ tamen autoritatis limitatione, ut certis ipsis redditibus assignatis, cæteri omnes Regis ærario importentur. Præterea sex tribunalia optima sanè ratione constituta sunt, ad quæ totius Regni causæ, lites, controversiæ revocantur, & sunt veluti Magistratuum, Reddituum, Rituum, Militiæ, Ædificiorum publicorum; Criminum curiæ quædam, quibus præsent totidem præfecti cum suis subordinatis officialibus, atque horum operâ omnia negotia conficiuntur. Habet & Rex sui consilii Assessores, quos *Colaos* vocant, hi uti consummata politices scientia instructi sunt, ita quoque primo post Regem loco habentur; Habet & variorum graduum præfectos, quos *Man-darinos* vocant, omnes literis & scientiâ conspicuos, quibus urbium, publicorumque negotiorum curæ & negotia commissa sunt, ita ut totum Regnum eo ferè modo, quo Platonica Respub. à solis Literatis

administretur, adeoque Platonis votum in *Sinensi Monarchia* completum videatur, felix nimirum Regnum id futurum, in quo vel Rex philosopharetur, vel Philosophus imperitaret. Testatur id innumerabilis hominum multitudo, quam tamen Rex non minori difficultate, quàm Paterfamilias domum suam, administrat; testatur urbium magnitudo, splendor & magnificentia incredibilis; pontium ubique obviourum frequentia, quorum structura, sive longitudinem, sive architectonicas leges spectes, quotquot eos viderunt, satis mirari nequeunt, uti postea dicitur; adhæc viarum publicarum commoditas, continuus navium undique & undique sine numero confluentium ad Metropolitanas urbes affluxus: Agricolarum indefessus in colendis agris labor, & industria; summa militum in omnibus urbibus vigilantia, & indefessa custodia; summus Judicum in sceleratis puniendis rigor, & severitas: quæ quidem in tanto Imperio originem suam non habent, nisi ex optimis legibus ad pacem, & tranquillitatem Regni conservandam, stabilitis.

Ad redditus annuos Regis quod attinet, etsi ii non semper pro temporum vicissitudine sint stabiles, ut plurimum tamen pacis temporibus ad 150000000. juxta *libros Computificos Sinensium*, quibus teste *P. Martino* non solum hominum in singulis provinciis & urbibus, numerum, sed & reddituum quorannis computum exactissimè descriptos habent, facillè pertingunt. Sub Impera-

Monarchia *Chinici Imperii*.

Sex Tribunalia.

Regnum *Chinæ* à Literatis & Philosophis regitur.

Urbium splendor & magnificentia.

Numerus Imperii inhabitantium.

Redditus annuus totius Imperii.

peratore *Van lie*, numerum hominum in Imperio, quasi ad 200 miliones pervenisse, exceptis Regiis Ministris, Eunuchis, Mulieribus & pueris. Reditus verò annuos 150000000 miliones aureorum nostratum publica æstimatione, pertigisse; hodierno verò *Tartarorum* Imperio computatis unâ redituum ex *Tartaricis Regnis* proventibus multò etiam excedere certum est. Verùm ne quicquam, quod aut fidei contradicat, asseruisse videar, hoc loco Tabulam omnium redituum annuorum cuiusvis ex quindecim Regnis

Sinici Imperii Regiæ Camera, quotannis solutorum, unâ cum hominum, seu virorum (exceptis tamen, uti paulò ante dixi, Regiis Ministris, Eunuchis, mulieribus & pueris) numero, quot nempè unumquodque Regnum tempore *Van lie* continebat, subjungendam censui, in qua Reditus ex Oriza, Serico, Fascibus fœni pro jumentis, Sale (exceptis iis, quæ ex teloniis proveniunt, & muneribus, quæ Regi ex pretiosis lapidibus, unionibus, lignis offerri consueverunt) ex *P. Martini Atlantæ* depromptos contemplare.

Catalogus Familiarum Virorum, exceptis parvulis & Mulieribus, Regiisque Ministris, & unâ tributorum per universum Imperium Regi, quotannis persolvi solutorum, exceptis, quæ ex teloniis comparantur, ex Libro Computus Sinarum, anno quo Imperium florebat, extractis, à P. Martini Martini aliorumque interpretatione.

	Familiæ.	Homines. Vir.	Orizæ. Sacci.	Sericum. Libra.	Fœnum pro equis. (Fasces.	Sal. Libra. 24. Unciar.
1. <i>Pechinck Peckali</i> , Cambalû Metropol. & 135 Civitates sub ipsis.	418989	3452254	2274022	45135	8737284	180870
2. <i>Xansi</i> Regnum Habet sub se 5 Metropol., quibus parent Civitates 92.	589939	5084015	1929057	4770	3544850	420000
3. <i>Xensi</i> Regnum.	831051	3934176	2812119	9218	1514749	
4. <i>Xantung</i> , Sub se habet Metropol. sex, & sub his Civitates 92.	770555	6759675	2414477	54990	3824290	
5. <i>Honan</i> Regnum Octo Metropoles habet, quibus parent 100 Civitates.	519296	5106270	6106660	9959	2288744	
6. <i>Suchuen</i> Provincia.	464129	2204170	2167559	6339		149177
7. <i>Hucqueng</i> 15 Urbes habent Metropol.	531686	4833590	1616600	17977		
8. <i>Kiamsi</i> 13 Metropol. sub se habet, & sub his Civitates 62.	1363629	6549800	5995034	11516		

		Familiæ.	Viri.	Oriza.	Sericum.	Fœnum.	Sal.
9.	<i>Nankin Quiang</i> Metropol. 14. sub his 110 Civitates.	1969816	9967429	2510299	28452	5804217	5804217
10.	<i>Chekian</i> 11 Ingentibus Urbibus pollet, & his 62 Civitates; Serico abundat.	1242135	4525470	883115	2574	8704491	444763
11.	<i>Fokien</i> Ipsi 8. Metropoles pariunt, & his 48 Civitates.	509200	1802677	1017772	600		
12.	<i>Quantung</i> Canton vulgò, habet 10 Metropoles, quibus parent 73 Civitates.	483360	1978022	1017772			37380
13.	<i>Quemg si</i> Sub se habet 12 Metrop. sub his Civitates, & his ultra centum aliæ.	186719	1054760	431359			
14.	<i>Queichen</i> Huic octo parent Metro-poles & hisce 10 aliæ.	45305	231365	47658			
15.	<i>Iunnan</i> Sub hoc 12 Metropoles, & sub his 84 Civitates.	132958	1433110	1400568			56965

CAPUT III.

De Urbibus Chinæ, Incolarumque moribus.

Arrant oculati testes P. Martinus, Samedus, Trigautius, Gruberus, adedò universum Sinarum Regnum habitationibus refertum esse, ut si muro illo Tartarico ad mare usque Australe circumdaretur, una meritò Civitas tota Monarchia muro suo clausa dici possit, quarum quas Metropolitanas, & diversarum Provinciarum capita vocant, 150; Inferioris verò ordinis 1226. omnes muris, fossisque munitæ, præter præsidiarias arces, propugnacula, municipia, oppida, pagos, villas, quorum non est numerus, adedò ut

vix ad milliare procedatur, quia novæ semper, novæque habitationes occurrant, omnes tamen ferè urbes eodem modo, videlicet sub quadrati figura constructæ visuntur, domus plerumque lignæ, unâ potissimum contiguatione constant, extrà rudes, intus magno splendore radiant. Tenentur autem singulæ domus, Samedo & Martinio testibus affigere unum scutum supra portam, qua numerus incolarum, & cuiusnam quisque conditionis sit, descriptus contineatur, eo fine, ut quotnam una quæpiam Civitas homines contineat, Mandarinis, quorum

Quot homines una domus continet, ex præfixa domui tabula constat, & consequenter quot in urbe homines.

Multitudo Urbium.

Maximæ
Urbes totius
Mundi.

quorum officium est, id scire, tum ad seditiones evitandas, tum ad redditus exigendos, miro sanè politici astus consilio, innotescat. Omnium maximæ urbes, quæ non dicam in *China*, sed in toto Orbere periuntur, maximæ sunt *Nanquinum*, *Pekinum* & *Hamcheu*, quam & suprâ Pauli Marci Veneti *Quinsai* ex P. Martinio ostendimus; de quarum magnitudine cum in præcedentibus actum sit, ea reiteranda non censui. Undè mirum nemini videri debet externos, si subinde quacunque tandem ratione *Chinam* penetrent, statim detegi, hospitibus ad eos manifestandos sub gravi pœna obligatis. Mechanicæ artes summo apud eos in pretio sunt, tantaque eas industria tractant, ut nihil pænè etiam vilissima quævis usque ad ipsas sordes perire sinant, quin eas in usum aliquem lucrumque convertant. Literati aliam scientiam non sectantur, nisi politico-moralem; de Scholasticis & Speculativis disciplinis, ne quid nominis sint, norunt; quod in Natione ingeniosis hominibus pollente mirum est. Medici tamen per traditiones docti insigni præditi sunt pulsum notitiâ, qua origines & affectiones, morborumque symptomata mirâ industriâ

Artes Mechanicæ.

Specularum
Scientiarum
nihil usus.

Medicorum
peritia.

explorant, & deinde congruam iis aptant medicinam; Liberalioris verò disciplinæ in Architectonicis Sculpturis, Texturis si proportionum Opticæque notitiam excipias, solertiâ Europæis non cedunt; De reliquis artibus in præcedentibus actum vide. Astuti sunt, versipelles & simulatoriæ artis peritissimi; ex nimia & innata superbia plerumque externos omnes præ se contemnunt, seipsos omnibus Mundi populis tum ingenio, tum scientiarum notitiâ præferentes, donec ad Nostrorum Patrum in *Chinam* adventum, depositâ pavoneâ caudâ, tantò se rerum omnium notitia, inventionumque novitate iis inferioresprehenderunt, quantò priùs sese aliis superiores, vanius jactaverant; Unde ex rerum allatarum novitate & præstantia eos non ex communi hominum profapia, sed veluti Cœlo delapsos genios satis mirari non potuerunt; ex qua quidem æstimatione ortus fuit deinde felix ille in Christiana Lege per universum Regnum propaganda, quem suprâ exposuimus, progressus. Sed hæc de moribus *Sinensium* paucis dicta sufficiant; qui plura desiderat, is supra citatos Authores adeat.

DISQUISITIONES PHYSICÆ

De rarioribus Naturæ Spectaculis, quæ in
China reperiuntur.

CAPUT IV.

De *Montibus Chinæ stupendisque Naturæ, quæ in iis
observantur, Prodigis.*

Uamvis *Sinense Regnum* innumeris montibus sit instructum, grandiores tamen vastioresque tanta apud ipsos in veneratione sunt, ut nullo pœnè studio tantopere, quam vana montium observatione disti-

neantur; Nam quod apud nos in Cœli contemplatione præstant Astrologi, id Orcologi *Sinæ* in montium observatione faciunt, dum quàm diligentissime primò eorum situm, deinde figuram, postea vertices, cryptas, flumina, fontes, lacus

in iis existentes explorant, ex quibus deinde, ut ipsi stolidè sibi persuadent verissimas Oreomantiæ regulas componunt; Verùm cum ea scitè sanè à P. Martinio describantur, hîc verba ejus apponam. *Post urbium descriptiones, montes haud procul diffitos ab eis enumero. In his notandis diligendisque non minus curiosi, quàm superstitiosi sunt Sinae, in illis consistere suam felicitatem ac fortunam omnem rati, idque ob Draconis, quem felicitatis putant principem, in illis habitationem. Unde pro sepulchris struendis montis figuras diligenter examinant, venas omnes ac viscera rimantur, sumptibus nullis aut laboribus parcant, ut felicem scilicet terram obtineant, caput puta, vel caudam, vel cor Draconis; Nam inde pro sepulti posteris felicia omnia, & ex voto fluxura existimant. Multii hujus artis periti per totam hanc extremam Asiam vagantur, qui montium figuras venasque observant, non aliter atque Astrologi siderum conjunctiones & aspectus, & Chiromantici manuum, ac Physiognomi (cui studio admodum dediti Sinae) totius corporis habitum & lineamenta. Mira superstitio, in qua tamen ad insaniam usque delirant. Inventum id credo fuisse Philosophi cujusdam, ut ita virorum in demortuos augeret pietatem & obsequium: montes autem Sinenses plerumque à magnis pagis occupantur; pulcherrimis sepulchris, saltibus ac lucis amœni sunt; utque industria Sinarum nihil incultum squallere sinuit, in planitiem & æquor orizæ inibi ferenda montes deducunt: ad hæc ubi arriident nemora ac sylvæ amœnique prospectus, in iis collocantur Idolorum sanctæ magnitudine & splendore præcipua: illic sacrificulorum adsunt monasteria; in densioribus vepretis inculta adhuc gens, necdumque ipsis Sinais subjecla degit.*

Multa sanè in hujusmodi montibus observantur, quæ si vera sunt, certè inter Naturæ miracula meritò computari possunt. Sunt nonnulli ob immensam altitudinem perpetua serenitate stabiles, alii perpetua nebularum ambientium caligine tecti,

Sunt quidam, qui salutiferis solummodò herbis, omni virulentarum plantarum propagine proscriptâ, triumphant. In Monte *Queyn* lapides tam minuti, quàm grandes sub quadrata seu cubica figura reperiuntur: quod Naturæ miraculum in uno quoque ex *Calabriæ* montibus spectatur, de quibus in *Mundo nostro Subterraneo*, quem consule. *Paoki* Mons in Provincia *Xensi* sub galli gallinacei figura spectatur, tempestate imminente tanta murmura strepitus, boatusque edit, ut ad 30. stadia exaudiantur; ratio in sequentibus aperietur: & *Olaus Magnus* in *Historia sua Sept.* similia sonorum monstra in *Botnici* maris montibus contingere refert.

Admiratione dignum est, quod de monte *Cio* referunt *Orioscopi Sinenfes*, esse in ejus vertice lapidem quinque perticarum altitudinis, & in Regno *Fokien* alterum, qui quoties tempestas imminet, omninò titubet, & hinc inde ad instar Cypressi vento agitatae moveatur.

Quæritur hujus rei ratio? Supposita rei veritate; Respondeo id contingere ex ventorum intra concava montis viscera sævientium flatibus, quibus primò pes lapidis intra concava montis protensus, impetitur, & uti non strictè cum reliquo scopuloso montis tractu necitur, ita quoque veluti libratione quadam, ex subterrancorum ventorum impulsu facilè in motum agitabitur. Quod verò tantum ingruente tempestate moveatur, causa est, quod uti ventorum flatus ingentem ex subterraneis montium specubus vaporum halituumque copiam arguunt, ita quoque ii per poros, rimas, fissurasque montium tandem crumpentes, mox ubi frigidiorum auram nacti fuerint, in copiosos imbres resoluti dictas tempestates efficiant, qui vapores si sulphuris admixtam habuerint materiam, etiam tonitribus, fulmine & fulgore sæviunt. Observantur & in *Europa* hujusmodi Naturæ ludibria, de quibus vide pluribus

Sine in observatione montium superstitiosi.

In Dracone varie observantur.

In Monte *Queyn* omnes lapides sub cubica forma spectantur.

Paoki Mons figuram refert galli, imminentes strepitus edit.

Scopulus imminente tempestate mobilis.

Causa exponitur.

Causa tempestatum.

Mira nonnullorum montium proprietates.

pluribus aſtum in *Mundo noſtro Subterrane*, & in *Itineraio Hetruſco*.

Mons perpetuò rigi-
dus ejuſque
rei cauſa.

Eſt & alius mons perpetuo rigens frigore, cujuſ rei cauſam ego conjecturo eſſe nitroſos ſpiritus, quos mons undique unà cum hydrophylaciorum ibidem conditorum vaporibus expirat; hi verò uti naturâ ſuâ frigidiffimi ſunt, ita quoque frigus tum in aqua, tum in ambiente intendunt; accedit, quod mons huiusmodi ab omni pyrophylacio remotiſſimus ſit; quod non fit iis montibus *Chinæ*, è quorum verticibus

flammarum globuli perpetuò evomi ſpectantur; hi enim procul dubio aut pyrophylacium, aut ejus veluti cuniculos quosdam ſubditos habent, uti in *Mundo Subterraneo* oſtenſum fuit. Sunt præterea montes nonnulli, qui exoticarum plantarum radicum, fructuum, lignorum, terrarum lapidumque alibi non viſorum proventu ſingulari Naturæ privilegio gaudent, de quibus in ſequentibus. Sed proſequamur jam montes ſingulari aliqua & myſterioſa figura præditos.

Montes
flammi-
vomi.

Eſt in provincia *Kiamſi* mons in duos vertices divaricatur, quorum ſuperior Draconem exprimens, in inferiorem, quam Tigridem dicunt, veluti impetu quodam ſe præcipitare

videtur, undè à Dracone & Tigride nomen habet; Quam obrem Sacrificuli multas ex ſimilibus, ridiculas divinationis leges condunt. Vide Figuram.

Est & alius Mons, qui septem apicibus suis Urfæ Majoris figuram, id est, Stellarum in Urfæ Majori dispositionem exprimit; quod ita intelligendum censeo, uti verticum apices, quo unus alterum magis ac minus eminet, eo ordine constitutos censemus, ut ex certo & determinato loco septem Urfæ Majoris Stellarum schema spectari videatur, ut in Figura apparet.

Admirationem omnem superat Mons in Idolum efformatus juxta civitatem Tunchuen Provinciæ Fokien, de quo ita scribit P. Martinius in suo Atlante fol. 69. *Primus hujus Provinciæ Mons admiratione dignus est in ripa Fœi fluminis; Nam ex Monte Idolum non monstruosum, ut ita dicam, sed & montosum efformarunt. Fœ vocant, decussatus sedet pedibus,*

manus sibi invicem superimpositas in sinu complicat; ejus magnitudinem vel inde collige, quod oculi, aures, nares ac os, ad duo & plura nostratia conspiciantur milliaria: Unde minimè mirum nostris antiquariis videri debet, quod olim Dinostratus celeberrimus ille Architectus, uti refert Vitruvius, pollicitus sit, Magno illi Alexandro statuam ex monte Atho, quæ una manu urbem maximam, altera fluvium contineret aut lacum, cujus aquarum copia abundè ad incolarum usus sufficeret, cum hujus Idoli vel caput solum ad utrumque sufficiat Hæc P. Martinius. Utrum verò Mons ille Artificis manu exculptus, an Naturæ industria ita effigiatus sit, meritò quispiam dubitare posset. Ego sanè nullum non lapidem movi, ut id ex Patribus nostris

Idolum F E in Monte expressum

stris intelligerem, qui omnes asseruerunt, nil horum sese in *Sinen-sium historia* reperisse, cum tamen tantum opus, quod septem Mundi miracula multis, ut ajunt, parafangis superaret, non debebant silentio suppressisse, cum multas alias nullius ferè momenti res tam diligenter & exactè in *Geologia sua* descripserunt. Unde ego judico, montem hunc non arte factum opus, sed scopulis & variis eminentiis ita constitutum esse, ut remotè & eminùs eum aspicientibus Idolum *Fe* repræsentare videatur; quemadmodum & in multis *Europæ* Provinciis montium figuræ nunc in hanc, modò in illam figuram transfiguratae comparent; Et *Panormitanæ* Urbis mons in *Sicilia* id luculenter do-

cer, in cujus medio scopuli numismatis veteris unà cum Cæsaris figura cætypon tam pulchrè exhibent, ut in saxo periti Artificis manu insculptum quis jurare posset. Rursum, ad *Messanæ* portum ambulanti-bus *Scyllæum* promontorium 12 milibus passuum inde dislitum sub humani capitis figura se conspiciendum præbet, quod nonsemel, cum ibidem degerem, admiratus sum. Innumera hoc loco similia adducere possem, si eorum passim in Operibus meis mentionem non fecissem; est enim phantasia nostra adeò lubrica, ut facilè sibi rem fingat formetque, quæ tamen non est, undè montem Sinicum quoque non tam artis quàm imaginatricis facultatis ludibrium esse, censere debemus, atque

adeo innumera passim itinerantibus hujusmodi formarum phantastica spectacula in montium aspectu occurrere soleant; Nisi forsân dicere velimus non totum supradictum montem, sed unam aliquam rupem ejus in memorati Idoli figuram ab insigni artifice transformatam fuisse, cui minimè contradixerim, cum Colossarum statuarum capita, brachia, pedes cæteraque membra ingentis molis, id haud *ἀδυνάτω* esse *Romæ* in Capitolio adhuc reliqua fragmenta luculenter doceant. Tradit *Olaus Magnus* in *Septentrionali sua historia* ad *Norvegiæ* littora in medio maris scopulum immensum spectari, qui Monachi formam habitumque à longe eum conspicientibus referat.

Mons tempestates excitans si in eo tympana pulsantur.

In monte *Taipe* Provinciæ *Xensi* ab *Oreoscopis* summè celebrato fertur, pulsata in eo tympana, fulgura & fulmina ingentes excitare tempestates; undè cautum est quàm severissimè, nec ulli omninò licitum est, ibi tympanis pulsandis admove manu; quæ res si à Naturæ principiis dependet, effectus ejus causa à dispositione montis investiganda est, quam cum Author non describat, ita quoque meum interponere judicium non fuit visum, quamvis etiam subindè hujusmodi effectus ex pacto explicito, quod Magus quispiam ad hujus loci immunitatem cum Satana iniit, dependeat, & non paucæ hujus suppetant historiæ de montibus Dæmonum illusionibus infestis.

Mons superstitiosus.

Referunt & *Oreologi* montem esse in Provincia *Uquang*, qui juris sui

adeo tenax est, ut si quispiam ex ejus sive lignis, sive fructibus aliisque similibus furtivè abstulerit, inde nunquam sese, veluti labyrintho quodam perpetuo inclusus expedire queat; qui verò religiosè ab hujusmodi criminibus abstinerit, cum nullo negotio exitum quantocyùs reperire. Sed hoc *Bonziorum* fabulis & superstitiosis vetularum enarrationculis relinquamus.

Reperiuntur & montes *Æolii* in *China* non secus ac in *Europa*; Nam in Provincia *Huquang* mons est *Fang* dictus, cujus eam naturam esse *Atlas* refert, ut Vere & Autumno nullus in eo omninò ventus percipiat, Æstate verò è cavernis ventum assiduò emittat, Hyberno verò tempore ventus contrario modo non extra, sed ab extra intus attractus impellatur, quæ omnia multis in *Europa* montibus communia sunt, uti in *Italia* de Monte *Æolio* *Cæsiorum* & *Alverniæ* Divi *Francisci* stigmatis sacro Monte, in *Itinerario Hetrusco* docuimus, ubi veras quoque & legitimas horum effectuum causas detectas videat Lector.

Montes *Æolii*, seu ventorum flatibus turgescentes.

Lacus *Peli* dictus in provincia *Huquang* olim in 99 Insulas discretus fertur, hodiè una tantum sub eodem spatio, quod haud dubiè accidisse putem, quod aqua paulatim deficiente reliquarum insularum intermedia partim herbis radicibusque, partim arena, limo, viminibusque oppleta tandem successu temporis in unam coaluerint. Vide quæ de hisce fusiùs egimus in *Itinerario nostro Hetrusco*, Cap. de *Insulis natantibus*.

Casus insularum prodigiosus, & causa.

CAPUT V.

De Lacuum, Fluminum, Fontium admirandis.

Lacus *Sinensium* non minoribus quàm montes proprietatibus à natura dotati comperiuntur. Est in provincia *Fokien* Lacus, qui ferrum in cuprum vertit,

Lacus ferrum in cuprum vertens.

totus viridi colore imbutus, cujus quidem rei ratio alia non est, nisi quod aqua tota vitrioli constet corpusculis, & color viridis ejus manifestum indicium est, cujusmodi in *Europa* quoque nulli non occurrunt, in iis potissimum

tissimum locis, ubi copiosum è montibus cuprum extrahitur. Vide *Mundum Subterraneum Lib. 10. de Fodinis Cupri.*

Prodigiosus campæ sonitus in palatio ad lacum *Chung* sito.

Alter Lacus *Chung* dictus in Provincia *Fokien*, majorem habet admirationem; ferunt enim ad ripam ejus palatium extructum esse in decem aulis dispersitum, in quo quoties pluvia aut tempestas imminet, toties sonus veluti campæ exaudiat.

Quæritur hujus rei ratio? Respondeo, Supposito semper id verum esse, hunc sonum aliundè non provenire, nisi ex subterranea crypta, supra quam palatium extructum est; Lacus enim aquæ vaporibus halitibusque subterraneis tumefactæ, uti per abditos terræ meandros intra dictum antrum violentius impelluntur, ita quoque ex varia inclusi aëris agitatione & tinnulæ rupis proprietate sonum æris campani simillimum edere necesse est; Vapores verò ex commotione lacus altiùs in aërem assurgentes, facile in imbres & tempestates resolvuntur; Sonus itaque tempestatem ut præcedat, necesse est.

Rivus Autumnino cæruleo tinctus colore, reliquis mensibus limpidus visitur.

In monte *Talao* Provinciæ *Quantung* rivus esse dicitur, qui toto anno limpidissimus est, præter autumnale tempus, quo cæruleas aquas vehit tinctrices etiam pannorum; Cujus si causam quæras; Dico esse cryptam ibidem propè absconditam, vitriolo Cyprio refertam, id est cæruleo, quâ aqua intra suum lebetem tingitur: Accidit autem post imbres & pluvias hanc cryptam confluxu aquarum tum primùm repleri; exundans itaque se huic rivo miscet, unde cæruleus apparet, detumesciente verò aquarum tumore intra cryptam, rivus ab hac miscella liber, limpidus more solito spectatur. Vide *Mun-*

di Subterranei Librum V. de Prodigiosis Fluminum effectibus. Quoniam verò in *China* complures fontes æstus maris subeuntes reperiuntur, Lector citatum librum adeat, ubi omnium causas expositas compariet.

Est propè *Sining* mons *Tenlu* dictus Provinciæ *Quantung*, cavernosus atque aspectu horridus, in eo teste *P. Martino* stagnum esse ferebant, cui si ex alto lapis injiciatur, statim boatus atque strepitus audiat tonitruui instar, ac mox cælo turbido imbres copiosi fundantur; hujus naturæ lacus cum non in Pyrenæis duntaxat, sed & Rheticis Alpibus reperiantur in *Europa*, causas citato libro detectas vide: Cavernæ enim multiplici injecti lapidis reflexione sonum vehementem efficiunt, fundus verò lacus porosus à lapide deterso limo poris apertis exitum præbent vaporibus, quibus quæ data porta ruentibus, aërem implent, & resoluti in imbres decidunt.

Lacus, cui si quidpiam injectum fuerit, tempestates ciet.

In *Junnam* Provincia visitur lacus ille Geographorum mentione celeberrimus, & passim in Mappis depictus, *Chin* dicitur, de quo referunt *Sinarum historiae*, ex ingentis Urbis terræ motu absorptæ ruina, ob nefanda incolarum scelera, lacum successisse, neminemque præter puerum ligno evectum evasisse; Vocatur & hic lacus mare stellatum, ob herbas ut equidem puto aquaticas, quarum folia in superficie lacus sub stellarum figura expansæ cernuntur, uti in nostris lacubus,

نوفى *Nuphaz*, seu *Nymphæa*, aut quas stratiotas vocant, herbæ præstant. Cujus Lacus Figuram sequenti pagina exhibemus.

CAPUT VI.

De Exoticis Chinæ Plantis.

Uti Sinarum Imperium ex continuato terrarum tractu cum India, maribus torridæ Zonæ subjectis, exoticas rerum proprietates participat, ita quoque peregrina plantarum genera, miris facultatibus prædita non potest non producere. Sed jam nonnullas recenseamus. Quarum prima est

I. Rosa Sinica arboribus innata, quæ diebus singulis bis colorem mutat, purpureaque modò tota, modò rursus omninò candida evadit, omnis tamen odoris expers. Cujus

si causam quæras, ego quantum conjecturare ausim, aliam esse non reperio, nisi temperamentum floris ejusque nutrimentum, atque aliam aliamque ambientis constitutionem; Cum itaque Rosa humidum temperamentum sortita sit, hinc fit, ut noctu in naturali suo statu candescat, interdiu verò planta ardentissimo Solis æstu perculsa subtilissimi salis armoniaci spiritum in extremas floris partes suscitet, cujus vapore & halitu tineta protinus purpureascit, verum prævalente Solis calore spiritu

Rosa bis
singulis
diebus co-
lorem mu-
tans.

Experimentum.

spirituque paulatim exhalante, plante ad pristini splendoris candorem reduci nescia, donec novo attracto dicti salis spiritu, denuò purpureo imbuatur colore, & tandem deficiente calore Solis, uti spiritus non elicitur amplius, ita quoque candori suo restituitur; Cujus quidem rei experimentum si quispiam facere desiderat, is accipiat violam aut rosam, quam Damascenam vocant, eamque sale ammoniaco suffumiget, & cum admiratione videbit, rosam candidam in purpuream transmutari, & tandem in flavam & candidam: contra sulphure ut viola & rosa rubea suffumigata, in candidum colorem transmutantur; quod experimentum uti sæpius à nobis exhibitum fuit, ita quoque causam detexit hujus, quam scribimus, rosæ Sinicæ *Λευμα Τριερφωσι*. Neque in *China* solum hujusmodi Naturæ prodigia reperiri putes; habet hinc *Roma* nobilis Botanicus Franciscus Corvinus in suo horto, omni quæ desiderari possunt, plantarum genere instructissimo plantam, quam violam nocturnam vocat, qui diversos pro Solis ascensu aut descensu colores ad sensum mutat, & quæ interdum nullo odore pollet, illa nocturno nobilissimum gratissimumque odorem exspirat; de quibus vide fusiùs actum in nostra *Philosophia lib. XII. Mundi Subterranei* inserta.

Herba ἀνιπόδεντος & tempestates demonstrans.

II. Nascitur & in provincia *Quantung* planta, quam *Chisung* dicunt, quod idem est, ac herba ventum demonstrans; siquidem Nautæ, uti *P. Martinius* refert, ex illa quo mense, quot toto anno futuræ sint tempestates, colligere se posse autumant, idque ex geniculis ipsius, quod enim nodi pauciores sunt, eò tempestates eo anno futuræ sint pauciores, atque adeò ut ex multitudine geniculorum paucitas aut copia ventorum tempestatumque innotescat; uti ex distantia nodorum à radice, quo mense accidere debeant. Verum uti hæc nullo Naturæ fundamento nituntur, ita quoque phantasticis Nautarum ludibriis adscripta relinquamus. Quo-

modò enim futuræ & nondum existentes tempestates in hac planta influxum imprimere queant, multò minus quomodò ex paucitate aut copia internodiorum hujus plantæ paucitas aut multitudo tempestatum futurarum colligi possit, nemo Philosophorum concipiet? Cum nulla inter hujusmodi agentia naturalia dependentia sit, illaque tota furtiva sit, tum in planta, tum in tempestatibus, quæ dum ex alia & alia ventorum constitutione vaporumque subterraneorum halitu dependent, certè illis nec ullum tempus, nec mensis diesve præscribi potest, cum vix in Oceano plaga occurrat, quæ repentinis tempestatibus non sit obnoxia.

Objectio.

Sed dicent forsan, quemadmodum dum ex nonnullis animalibus piscibusque futuræ aëris marisque tempestates prædici possunt, ita quoque ex hujus herbæ constitutione Dico aliud, dici posse de materia jam ad tempestates disposita, quam animalia nonnulla instinctu naturali præsentunt, aliud de tempestatibus totius anni decursu futuris, uti de herba *Chisung* sibi imaginantur superstitiosi Nautæ, cum in planta hac nulla dispositio prævia, nullum tempestatum toto anno exoriturarum indicium concipi possit; unde hæc inter fabulas solitas recensenda sunt. Si verò Sineses Phytologi dixissent, plantam esse, quæ illuc undè ventus spirat, contiuò se vertat, ventumque actu spirantem sympathico suo motu demonstraret, illius forsan haud difficulter rationem assignare possemus, quemadmodum de pisce marino aligero quem *hirundinem* vocant, in *Arte Magnetica* docuimus, & in hunc usque diem Musæum nostrum visitantibus similis Naturæ prodigium jam ab annis quindecim exhibemus.

III. Nascitur in provincia *Quamsi* arbor, quam *Quanlang* vocant, quæ loco medullæ pulpam obtinet mollissimam farinæ simillimam, unde & arbor farinacea vocatur; hanc farinaccam pulpam exemptam indigenæ in usum panum conficiendorum convertunt; dicitur enim farina

Arbor farinacea.

M. Paul.
Venetus.

saporis haud ingrati & ad omnes esculentorum usus peridonea; harum arborum mentionem quoque facit Paulus Marcus Venetus l. 3. c. 19. *Sunt in Regione Fanfur arbores quædam crassæ, quæ habent delicatum corticem, sub quo invenitur farina quædam optima, ex qua delicata præparant cibaria, quæ aliquoties non sine voluptate comedi.* De quo quod dicam, non habeo, cum Naturæ benignitas nunquam ad hominum necessitati succurrendum in operibus suis deficiat, adeoque nobis non tam hujusmodi causas explorare, quam paternam Divinæ providentiæ dispositionem in omnibus admirari liceat.

Folia arborum in aquis in hirsutines animantur.

IV. Dicitur Lacus ad urbem *Vutting* in provincia *Hunnam* esse *Hocimiao* dictus, id est, *generans aves*, undique arboribus pulchrè septus; quarundum harum arborum hanc proprietatem esse ajunt, ut folia in eum prolapsa continuo, in nigras mutantur aviculas, tanta cum admiratione ac stupore accolarum, ut spiritus esse credant; ita ex *Sinica Geologia P. Martinus*. Quæritur hujus rei causa; Certè idem in *Scotia* contingere non solum in foliis arborum, sed & conchis, rupibus & carinis navium, undè anates nascuntur, indubitata experientia nobis jam dudum innotuit, & nos in *Arte Magnetica*, quemadmodum & in *XII. Libro Mundi Subterranei* amplissimè de hujusmodi nittogenesia philosophari sumus. Quod itaque in anatibus contingit, id in aliis similibus aviculis aquaticis contingere posse verisimile est: Neminem tamen existimare velim, hujusmodi aviculas ex ipsa arboris foliorumque substantia, uti neque illas, quæ in *Scotia* proveniunt, nasci, sed vel ex seminio ovorum ruptocum, quorum in dictis arboribus magnam copiam nidulantes excludunt, vel ex seminio quoque aliarum volucrum; hanc stupendam *ὀρνιθογενεσιον* prodire consultius existima verim, cum naturæ principiis repugnare videatur, inferioris naturæ gradum, cujusmodi sunt vegetabilia, altioris quoad gradum animal,

sine proprio aut alterius animalis seminio producere, uti in *XII. Libro Mundi Subterranei* copioso experimentorum apparatu ostendimus.

V. *Atlas Sinicus* herbæ meminit in provincia *Huquang* *pusu* dictæ, quam mille annorum durare immortalemque esse fingunt; hujus enim usu homines credunt senio confectos rejuvenescere, non alia de causa, quam quod aqua macerata ac epota canos albosque crines in nigros convertat. Sed quis nescit hoc variis liquoribus & succis præstari posse? Ut vero aut Sinica illa herba, aut aliis succis homo ad incorruptibilem statum perducat, uti superstitiosi *Sinæ* sibi imaginantur, id credere non tam prudentis animi quam stolidi & amentis philosophastri esse, prorsus mihi persuadeo.

VI. Reperitur & alterius herbæ radix *Ginseng* dicta in provincia *Leautung* totâ *China* celeberrima & summe pretiosa, cujus usu *Sinæ* homines veluti immortalitatem consequi perperam sibi persuadent. Verum ne quicquam sine autoritate asseruisse videamur, audiamus Patris Martinii verba, quibus eam folio 35, *Atlantis* sui hoc pacto describit: *Jungfeng urbs recta in Ortum ab urbe Regia Peking protenditur, tota regio montibus collibusque extuberat, quia tamen adjacet sinui maris Cang, nihil eorum, quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt, magnoperè in ea desideratur. Magna piscium copia est, nobilissimaque racis totâ Sinâ celebratissimæ Ginseng, Japonibus Nisi; nomen Sinicum illi à figura, divaricatis quippè cruribus hominis formam refert (Gin porro hominem significat) Mandragoram nostratem credas, nisi quod ea multò minor sit, quin illius tamen species sit aliqua, nullus dubito, quippe quæ & formam & vim habeat; folia ejus mihi hætenus videre non contigit; siccata radix flavescit, fibras seu capillos, quibus alimentum sugat, vix aut ne vix quidem habet; nigricantibus venulis tanquam subtili stramento ductis circumspersa est; cum manditur dulcedine ingrata est nonnulla admista amaritie, sed tenui;*

Ginseng herba ad vitam perpetuam lubrem perducens.

Ginseng radix pretiosissima.

nui, auget plurimum vitales spiritus, tametsi uncia vix duodecima pars dos sit, sumptum illius pondus paulò amplius debiliū vires restauret, suāvem corporis calorem excitat, Balneo Mariæ, ut vocant, cocta adhibetur, atque fragrantem ad instar aromatum exhalat odorem, fortioris calidioris-que naturæ qui sunt, ejus sumptione vitæ periculum adire solent, nimium auctis exundantibusque spiritibus; debilibus, fatigatis, vel morbo diuturniori, aliave de causa exhaustis ad miraculum prodest: moribundis ita vitales quandoque vires reddit, ut sæpè illis adhuc tempus sit sumendis aliis medicamentis sanitatque recuperandæ. Mira alia de hac radice Sinenſes prædicant, triplo argenti pon-

dere appenso emitur libra. Ego Gentianam nostrametsi beneficio climatis nobilioribus dotibus præditam esse, existimo, & id folia, sapor, radix, virtus, satis ostendunt. Certe hanc herbam mirificam vim instaurandorum spirituum & caloris nativi habere, nostri ipsâ experientiâ docti asseruerunt, non tamen tantum de ea conceptum habent, quem plus æquo creduli, ne dicam superstitiosi habent de vita peream perpetuanda, cum (uti vulgatum adagium habet,)

Contra vim mortis non sit medicamen in hortis.

Mirum tamen est, homines cæteroquin non exiguo ingenio præditi, de similibus tamen adeò ridiculè philosophari.

A. Cià sive Te Herba.

GJ.

Descriptio
herbæ Châ,
sive Te.

VII. Planta dicitur Châ, vel nostro pronunciandi modo Cià, cujus usus

in Chinæ claustris contineri nescius, Europæ quoque paulatim sese insinuare

Facultates
herbæ *Chai*
vel *Cia*,
aut *Te*.

Chai sive
Cia aut *Te*,
herba, ejus-
que fre-
quens in
potu usus.

nuare attentat. Hæc planta etſi in va-
riis *Chinæ* regionibus, uti & in *Tarta-*
ria, copioſo proventu lucroque naſ-
catur, in una tamen, quàm in altera
Provincia melioris præſtantiorſque
notæ eſt, potiſſimum in Provincia
Kiangnan in territorio civitatis *Ho-*
cicheu; paſſim notus eſt potus ex ea
confectus, qui calidus ſumitur, quo
non ſolum univerſum *Chinæ* Impe-
rium, ſed & *India*, *Tartaria*, *Tebeth*,
Morgor, ac omnes Orientalis Oceani
incolæ utuntur, non ſemel in die, ſed
quoties iſtis libuerit; virtute ſanè
præſtantiffimâ pollet, quam niſi ſæ-
pius Patrum noſtrorum invitatione
didiciſſem, vix ad id credendum in-
duci potuiſſem, cum enim diureticæ
facultatis ſit, omnes meatus nephriti-
cos ſeu renum mirificè aperit, caput
ab omni vaporum fuligine liberat,
adeò ut Viris literatis, nec non magna
negotiorum mole diſtensis ad vigilias
continuandas nobilius aptiusque re-
medium à natura non conceſſum vi-
deatur, & quamvis prima vice nonni-
hil inſipidum amarulentumque ſit,
uſu tamen ejuſmodi potus non ſolum
non ſit inamœnus, ſed in tantum gulæ
irritamentum exurgit, ut eo aſſueſ-
citi ſemel, vix amplius eo abſtinere
queant; Et quamvis *Turcarum Cave*,
& *Mexicanorum Cocolata* eundem
præſtent effectum, *Cia* tamen, quam
nonnulli quoque *Te* vocant, ea mul-
tùm ſuperat, tum quia temperationis
naturæ eſt, tum quia *Cocolata* tempo-
ribus calidis plus æquo inflamat,
Cave verò bilem quoque accendat;
Cia verò ſemper nullo ad tempus re-
ſpectu habito & innoxia eſt, & miri-
ficè proficua, non ut dixi, ſemel ſum-
pta, ſed centies etiam in die. Verùm
cum plantam hujus quàm exactiſſimè
Atlas Sinicus deſcribat, ejus verba hîc
addam: *Folliculum eſt omninò illi ſimi-*
le, quod Rhus Coriaria, quam & Su-
mach vocant, proſert, imò illius quan-
dam eſſe ſpeciem tantum non mihi per-
ſuadeo, non tamen ſylveſtre illud, ſed
cultum eſt, non arbor, ſed virgultum
eſt, quod in ramulos varios aut vir-
gulas potius ſeſe diſſundit, nec flore
admodum diſſert, niſi quod hujus al-

bedo nonnihil magis in flavedinem de-
clinat: aſtate primum florem emittit
levi odore fragantem, ſequitur bacca
viridior; mox nigricans: pro potione
Chai coquenda expetitur folium pri-
mum vernum ac mollius, quod ſtudioſè
ac ſigillatim unum poſt alterum manu
carpunt, mox in ferreo cacabo, tenui
ac lento igne aliquantulum calefaciunt,
deindè ſupra ſtoream ſubtilem ac læ-
vem manibus propellendo involvunt,
atque involutum iterum exponunt igni,
ac denuò confricant, donec intortum
rurſus & conglomeratum planè ſic-
cum ſit; quod ſervant in vasis ple-
rumque ſtanneis ab omni humidita-
te diligentiffimè & evaporatione cu-
ſtoditum; hoc cum in ebullientem a-
quam conjicitur, & jam poſt diutur-
nam aſſervationem ad priſtinum viro-
rem redit, ſequè expandit, aquam
odore ſuavi, ſi optimum eſt, ſapore-
que non ingrato, præſertim ubi aſue-
veris, ac colore ſubviridi inſcit. Mul-
tis hujus calidi potus vires ac virtu-
tem deprædicant Sinae, qui eque noctu
& interdum frequentiffimè utuntur,
hospitesque excipiunt: tanta autem
ejus varietas ac præſtantia diſcrimen
eſt, ut libræ pretium apud ipſos Sinaſ
ab obolo aſcendat ad duos pluresque
aureos. Illi potiſſimum adſcribitur,
quod Sinae podagram ac calculum ne-
ſciant. Poſt cibos ſumptum omnem in-
diſteſtionem ac cruditatem ſtomachi
tollit: maximè enim concoctionem ju-
vat, quin & ab ebris adhibitum,
levamen iis, novasque ad potitandum
omnes moleſtias levat, ſiquidem exſic-
cat & abſtergit ſuperſuos humores,
ac vigilare cupientibus ſomniferos
vapores expellit, oppreſſionemque
ſomni ſtudiis vacare volentibus ar-
cet. Varia apud Sinaſ habet nomi-
na, juxta varia loca, eamque quam
obinet præſtantiam hujus urbis
præclariffimam Sunglocha vacari
ſolet.

Dicitur & herba in provincia
Xenſi, quam *Qui* vocant, produ-
ci, quæ comæſta triſtiâ expulſâ ri-
ſum & lætitiâ parit; forſan hic
limile erit quidpiam apiorifus, cui
mox ſubſcriberem, ſi venenatam
diceret

Herba tri-
ſtitiâ diſ-
cuiens.

diceret; verum cum eam salutiferam | lem effectum præstantibus facile ad-
dicant, eam cardiâcis plantis simi- | scripserim.

*Clematis sive Vitis
alba nostras*

Viminis
genus mi-
rabile.

Addam hoc loco mirabile viminis genus, quod in montibus Provinciæ *Quantung* crescere dicit *Atlas*, quod *Sinæ Teng*, *Lusitani* rotam dicunt, funem à naturâ tortum esse crederes, in maximam enim longitudinem extenditur, ac veluti funis per terram montosam serpit; spinis horridum est, foliisque oblongioribus viret, crassitie vix digitum æquat, & tamen sæpe ad integrum stadium diffunditur, tantaque hujus per montes copia obviat, ut stirpes inter se intricatæ, etiam cervis iter impervium reddant, lentissimumque vimem fractioni maximè resistit, undè ex eo validissimi rudentes

funesque in usum navium confici solent. Est quoque in subtilissima filamenta dissolutum carbonibus, cratibus, sedilibus, pulvinaribus, lectis, storeisque contexendis mirè opportunum, tum ob munditiem, quia nil immundorum animalculorum sustinent, tum ob refrigerium, quod æstate corporibus calore laxatis præbent. Ego *Clematis* speciem, quam *vitam albam* vocant, esse existimem, at peregrino Sole & climate, uti omnia alia degenerem. Vide Figuram B.

Sunt præterea arbores in Provinciis *Junnan* & *Chiansi*, quarum ligna

Lignum
Aquilinum & *Calambanum*.

interpretiosiores merces meritò connumerari possunt ; estque lignum quod *Aquilinum* & *Calambanum* vocant, vulgo *legna Aquila* & *Calambi*, quæ tametsi unius & ejusdem speciei arboris sint, differunt tamen in hoc, quod *Aquilinum* illud vocetur, quod adhuc tenerum & in florida ætate constitutum est ; *Calambà* verò tum dicitur, cum ad maturam, & ut ita dicam, decrepitam ætatem pervenerit ; totum itaque pretium hujus plantæ in odore consistit, quum recens est, non adeò fortem spargit, uti ætate provecta *Calambà*, cujus odoris fragrantia nil suavius, eo quod in multis internodiis, cum jam adoleverit, vis osmetica sit fortior unitiorque, non item in *Aquila*, ob humiditatis necdum benè compactæ, ac facilè resolubilis abundantiam. Optimum sanè hujus plantæ lignum in montibus *Concincina*, qui *Moi* dicuntur, nec non in *Junnan* & *Chiamsi* provinciis *Concincina* conterminis, natura producit tantâ copiâ, ut unicuique liberum sit, quantum voluerit indè excisum sui juris, cum ingenti lucro facere, passimque in portibus pretio non magno venditur, at in *India* centuplo lucro distrahitur ; præsertum *Brachmanibus*, qui pyra ex illo extructa in magno solemnitatis die, quo fœminæ vel seipsas ob maritorum amorem incendio consecrant, aut magnorum meritorum virorum cadavera comburuntur, singulari rituum insolentia utuntur : siquidem stolidè credunt, Deastros suos hujusmodi odoribus vehementer delectari, animabusque defunctorum in transmigratione propitios fieri. *Calambà* uti est majoris pretii ita quoque Regi reservatur, adeoque natura pretium laboribus summis, quibus id obtinetur, recompenfari voluit. Nam in montium rupibus prorsus inaccessis Natura id provenire voluit, ut omnibus obvium non foret, quod tanta omnium æstimatione quæritur. Cum nulla ad præcellarum rupium inaccessa loca, ubi id invida natura condi voluit,

Superstitio
in odore
hujus ligni.

pertingendi spes sit. Accedit tamen, ut sæbindè sive ventorum impetu, aut imbrium vehementiâ radices arborum evulsæ in infrapolitas vallium profundissimarum saxorumve pendentium crepidines concidant, atque hoc pacto plerumque indè ab indigenis eruatur. Sed nec hoc summo vitæ discrimine vacat : cum enim montium hujusmodi sylvæ Elephantibus ferocissimis, Tygridibus immanibus, Ursis, Rhinocerotibus referti sint, pretiosum hujusmodi lignum indè nisi validâ multorum hominum armatorum manu extrahi non potest, idque magis noctu, quàm interdium, accensis siquidem facibus ignibusque extructis, (quibus nil magis dictæ belluæ timent) eorum incurfus arcent ; viso enim igne aut strepitu explosi sclopi statim fugiunt ; atque hoc pacto tempus sufficiens ad lignum quærendum auferendumque relinquunt. In *Japonia* tanti æstimatur hujusmodi lignum, ut vel una libra communis sedecim aut pluribus scutis vendatur ; & quamvis una hujusmodi ligni libra etiam in ipsa *Concincina* ut plurimum 16. scutorum pretio vendatur ; in *Japonia* tamen ligni hujus quantitas, quanta ad culcitram (qua ob odoris tum suavitatem, tum salubritatem utcunque nobiliores utuntur) conficiendam sufficit, subinde ad ducentorum scutorum aut amplius etiam pretium pertingat. Putant nonnulli hujusmodi lignum nostratis *Lentisci*, aut *Terebinthi* speciem esse, etsi Solis cœlique benignitate in nobiliorem indolem degenerarit ; cujus veritas facilè innotescere posset, si quispiam plantulam illinc studiosè abductam in Europæo solo plantaret. Sed jam ad medicas herbas progrediamur, inter quas præter eas, quas supra recensuimus, *Rheubarbarum* quoque est, quod uti à paucis hucusque rectè descriptum fuit, ita ab oculatis Nostris Patribus, jam genuinam ejus descriptionem apponemus.

Calambà
in rupibus
montium
inaccessis
crecit.

Sylvæ
ferocissimis
belluis
refertæ.

Pretium
hujus
ligni in
Japone.

Quan-

Rheubarum Matthioli

*Rheubarum ex Flo-
ra Sinica.
P. Boiss.*

Quaquam hoc in universa *Sina* nascatur, in provinciis tamen *Su ci-ven*, *Xensi*, atque *Socien* Civitate ad muros *Sinarum* proxima uberius provenit; Illam *M. Paulus Venetus Sociur* appellat, ubi & *Mauri*, qui dum cum *Caravanis* in *Katay*, hoc est, *Sinas*, & *Cambale*, hoc est *Pe-quinum* proficiscuntur, subsistunt, (quo etiam olim cum illis *Benedictus Goex Lusitanus* è *Societate Jesu* quaerens *Catajum* pervenit) coeunt. Terra in qua gignitur rubra est & lutosa ob fontes & pluvias: folia pro ratione plantæ magis vel minus duobus palmis longa, infernè angusta, supernè ampla, limbus illorum lanuginem pilosam habet, quæ tamen ubi adolescunt & maturantur, marcescuntque, flavescent & inter-

ram declinant. Truncus supra terram uno palmo cum foliis supereminet, ex quorum medio ramus subtilis onustus floribus, violis magnis non ab-
similibus exurgit, qui succum ex-
præssum instar lactis cærulei habent,
odorem acutum, & quem nares fa-
stidiant redolentes. Radix seu cau-
lis, quem terra recondit, est longus
uno, duobus & aliquando tribus
palmis; illius color æreus subobscurus,
sæpè grossite humanum bra-
chium adæquat, alias quoque radices
tenuis circumcirca projicit, quibus
resectis *Rheubarbarum* divisum in
frusta, carnem interdium flavi coloris
rubeis refertam venis ostendit, ex
qua succus flavus & rubeus aliquan-
tulum viscosus distillat. Porro si quis
statim illa frusta humida ad siccand-
um

dum appenderet, experientia docuit, unctuosum illum humorem mox evaporare, radicemque levissimam remanere, adeoque omnem virtutem deperdere. Ideo periti recentis *Rheubarbari* frusta primò in oblongis reponunt mensis, & qualibet die tribus aut quatuor vicibus ea revolvunt, ut per hanc industriam succus incorporetur frustis, & constipatus maneat: tum verò quatuor dierum spatio concreto humore, tranasctis per frusta illa funiculis, appensa vento exponunt, loco tamen umbroso, nè radiis Solaribus contingantur. Effodiendo *Rheubarbaro* hybernium tempus est optimum, antequam viridia folia incipiant pullulare: quod scilicet eo tempore, circa mensis Maji initium succus & virtus unita & collecta sit;

Quod si verò *Rheubarbari* radix effodiatur æstate, aut illo tempore quo viridia folia producit, uti necdum hoc tempore maturuit, flavoque illo succo & rubeis veniscaret, porosaque ac levissima est, ita ad perfectionem *Rheubarbari* hyeme effossi, minimè pertingit: Currus humidis adhuc *Rheubarbari* caulibus onustus, uno scuto & medio venit, siccatum verò tantum pondere suo decrevit, ut ex septem libris recentis, sicci vix una vel altera libra obtineatur. Recens ac viridi amarissimum est & gustui maximè contrarium. Sinicè vocatur *Tayhuam*, quod significat *summe flavum*. Quamvis illa de *Reubarbaro* satis, hæc tamen ex relatione Doctissimi Viri *Jacobi Golii* adjicere nobis visum fuit.

Hæc Rhabarbari descriptio atque appposita Figura, quæ & in Matthioli ad Dioscoridem commentariis, aliorumque scriptis expressa exstant, primum à Joanne Baptista Ramnufio prodita fuere in illa, uti inscribit, declaratione, quam Marci Pauli Veneti Itinerario, à se Italicè edito, præmisit; ubi eandem Rhabarbari historiam cum ipsius effigie mercatori cuidam Persæ, ingenioso, ut inquit, viro, in provincia Chilannato, nomine Chaggi Memet, acceptam refert. Utique venerat circa A. C. 1550. mercator ille Venetias, magna secum Rhabarbari copia advecta, & per interpretem narraverat Ramnufio, aliisque simul amicis, aditam sibi visamque fuisse provinciam Tanguth civitatem Succuir, in cujus dititione copiosus esset præstantissimi Rhabarbari proventus, de eo edisserens eadem penè omnia, quæ superius sunt exposita; feceratque picturæ copiam, quam ex regione illa se attulisse dicebat. Ita ut mercatoris hujus fide, qui, ut verisimile est, mercis suæ studuit distractioni, rem totam niti satis esse manifestum videatur. Attamen ad plantæ formam quod attinet, prorsus aliam pro vera agnovit Vir talium studiosus, & spectator accuratus P. Martinus, Atlantis Sinici auctor. Qui cum A. C. 1654. circa mensis Junii medium, Amstelædamo Antverpiam tendens, fortè Lugdunum Batavorum transiret, nobilisque & magnifici viri D. Justi Nobelarii cultissimum in suburbano hortum lustrare cuperet, ex ipso ingressu vel eminus conspiciens Hippolapathi genus quoddam, foliis quidem amplis & rotundis, virentibus ex obscuro, floribus verò in altum elatis, comosis & albicantibus; verum illud esse & genuinum Rhabarbarum, non interrogatus, ultro pronunciavit. Quapropter tam præclari probatique viri testimonio impulsus ipse P. Kircherus annuit voluitque, ut ejusdem quoque plantæ effigies, quæ tunc haud multo post tempore delineata fuit, hoc loco exhiberetur.

Cur verò in dictis Regionibus, præsertim in provincia Chechiang juxta urbem Sungiang, pinus specten-

tur tam insolitæ crassitie, ut octo hominum amplexum non detrectent, imò quæ intra trunci corticem ad 38. homines contineant, uti P. Philippus Marinus de nonnullis arboribus quoque in Tunchino recenset, uti & de arundinibus tantæ crassitie, ut quot internodia sint, tot ex iis vasa, quæ Barilia vocamus, conficiantur; mirum cuiquam videri posset. Ego causam primò rejicio in soli bonitatem, quæ uti humiditate perpetuò ex abditorum fontium venis abundat, ita quoque vehementi calore Solis humiditas attracta quaquaversus se in longum, latum, profundumque dilatata, in tantam arborum molem extenditur: cujusmodi quoque olim in *Ætna* me vidisse memini, illo in loco, qui *tre Castagne* ab exoticis & incredibili trium castanearum, quæ ibi spectantur, magnitudine dicitur. Et quod forsàn *Селдогов* videri possit, ostendit mihi viæ dux unius castaneæ corticem tantæ amplitudinis, ut intra eam integer pecorum grex à pastoribus tanquam in caula commodissima noctu concluderetur.

Sunt præterea in *China*, utpote quæ multum à Zona torrida participat, arbores fructusque, toto, ut ajunt, cælo ab *Europæis* differentes, tametsi *Europæis* ferè omnibus, præsertim in Septentrionalibus provinciis, abundet, uti suprà diximus; atque inter cætera illa arbore est, quæ ob pungentium spinarum multitudinem à *Sinis Po-lo-nie* appellatur, quæ quamvis amplissimis foliis oneretur, neque fructum tamen, neque florem in iis fert ullum, sed in trunco producit cum tempore fructum tuberosum tantæ vastitatis, ut singulis portandis singuli homines sint necessarii, cucurbitam diceris nostris maximus majorem; Cortex ejus spinosus, melleos fructus corticis concavitati sub pulpa alba adnatos monstrat, nucleus tostam castaneam sapit, fructus plures in uno fructu, velut in bursa quadam reconditos habet, & quemadmodum P. Michael Boim in sua *Flora Sinica* docet, tantæ granditatis, ut vel unicus fructus decem aut

Cortex arboris ingens in monte *Ætna*.

Crassities & altitudo arborum.

viginti hominibus ad comedendum sufficiat; undè non incongruè saccum melleis fructibus confertum *Sinæ* nominant, Melopepones nostros dicitur sapore antecellere;

in quo natura suam ostendit sagacitatem videtur, quod cum rami tantæ moli ferendo non essent, illos ex solidiori trunci substantia, eduxerit.

Similis huic arbor est, quam *Papaya Indi*, *Sinæ Fan-yay-xu* vocant, arbor sine ramis, unà cum floribus tuberosus fructus ex trunci cortice supernè infernèque crumpat, Melopepone nostrate major, pulpa interior subrubri coloris est, ad liquorem de-

clinans, ita ut cochleari excipi possit, dulcissimi saporis, atque toto anno haud secus ac apud nos in pomis aureis citrinisque, & flores & fructus immaturi maturique reperiantur. Vide Fig. E.

Est & in *Hainam* Insula Sinica, provinciisque *Quamsi*, *Fokien*, & *Quantung* arbor, seu potius arbustum, quod semestri spatio ex sex vel septem foliorum medio ramum, multiplici fructuum, dulcissimorum ficum adinstar foeturâ onustum, sine ullis foliis producit; folia hujus plantæ in tantam amplitudinem dilatantur, ut homo commodè sese iis involvere queat. Ego sanè omnibus examinatis hujus plantæ fructusque circumstantiis, nullam aliam esse censeo, quàm quæ ab *Arabibus* *موز* *Mauz*,

à Latinis *Musa* dicitur; cujusmodi plantam olim *Rhegi* in *Calabriæ* urbe, *Mamertino* freto adjacente, vidisse, ejusque fructum degustasse memini; folia habet amplissima sine ullo ramo, figuram quoque & saporem ficus habent, undè nonnulli *Ficus Paradisi* nominant; Protoplastosq; post innocentiam perditam istiusmodi se foliis vestisse nonnulli conjiciunt. Hujus autem plantæ Figuram versa pagina repræsentamus.

Ficus Indica, Arbor Paradisi

N n n

Nascitur & in *China* arbor *Kagiu* dicta, bis in anno fructus producens, quæ inversâ ratione semina non intus, sed in capite exterius portat; Inter cæteros tamen præstat fructus, quem *Americi* & *Orientalis Indiæ* populi, quibus communis est, *Ananas*, *Sinæ* verò *Fam polo nie* vocant, & ingenti copiâ in provinciis *Quantung*, *Chiamsi* & *Fokien* provenit, & putatur primum ex *America Peruviana* in *Chinam* allatus; arbor tamen in qua crescit, non est frutex, sed herba adinstar cardui, quam *Cartciofoli*, vocant, pullulascit, ut proindè in Europæo climate consita in carduum domesticum degeneraturam plane mihi persuadeam, in cujus folio fructus nascitur, cauli sua insistens, ut in Figura

pater, tanti & tam exquisiti saporis, ut inter nobilissimos *Indiæ* ac *Chinæ* fructus primum facilè locum obtineat; vide Fig. G. in qua planta hoc admiratione dignum occurrit, quod non semina solum in terram projecta, sed & surculi, quin & folia ipsa terræ implantata novas similesque plantas fructusque producant, quod & multis aliis plantis accidit, adeò ut spermatica vis omnibus hujus plantæ partibus insita sit, de qua admiranda sanè Naturæ facultate vide, quæ de seminis rerum fusè scripsimus *Libro XII. Mundi Subterranei*; Faciunt enim hujusmodi plantarum semina plurimum, ad novam quam ibi condidimus phytosophiam comprobendam.

De

Manga
fructus.

De *Manga*, *Lici*, *Quei*, notissimis *Indiae* & *Chinae* fructibus non est quod dicam, cum apud alios passim describatur; Modus quo *Manga Citrii* pomo inseritur, oppido ab *Europæorum* arte diversus est: Nam neque per arboris incisionem fit, neque per transfoliationem; sed rimum *Mangæ Citrii pomi* ramo solummodo alligant & luto opplent, & hoc præstito, cum tempore desideratum conjugium paranymphea arte ineunt, & præstantissimos *Mango-citrios* fructus producant.

Arbor fructum
producens.

Narrat *Atlas Sinicus*, in provincia *Che Kiang* arborem nasci, cujus fructus pinguedinem ad instar sebi producit, tantâ copîâ, ut ex illa collecta candidissimæ candelæ, quæ manus non inficiant, quacun-

que tandem ratione tractentur, neque extinctæ fœtorem exhalent ullum. Arbor sat magna est, pyros nostrates & foliis & formâ exprimens; flore candido nitescit cerasi instar, cui fructum quoque haud absimilem parit, quem jam maturum disrupto cortice aquâ calidâ macerant, & liquefactam pulpam mox ubi frigidâ irrigarint, in mucilaginem densatur, stygo prorsus similem; quin & ex nucleo oleum quoddam omnibus domesticis, uti apud nos oleum olivarum, usibus commodissimum, eliciunt; hyberno verò tempore arboris folia cupræa rubedine fulgent, quæ tandem in terram delapsa, ovibus & vaccis cibum, ex quo mirificè pinguescunt, præbent. Non dicam hîc de floribus

Manga, Mentan, Quei similibusque, cum ii ab aliis amplè descripti sint. Atque hæc de plantis Sinicis sufficiant. Addimus hic arborem piperis &

innominatæ arboris Figuram, cujus fructus non nisi circa radicem protuberant, quorum sapor *Europæis* ficibus similis est. Vide Figuram S.

CAPUT VII.

De Exoticis Chinæ Animalibus.

Cum Naturæ Regnum in quadruplex animalium genus, quadrupedum, volucrum, natatiliū & insectorum distinguatur, de singulis iis, quæ in *China* rariora & magis exotica reperiuntur, hoc loco agam. Quadrupedia præter ea, quæ in *Europa* inveniuntur, sunt Elephantes, Tygrides, Ursi, quæ maximè in Provinciis *Junnam* & *Quamsi* stabulantur; de quibus

cum jam alii quàm copiosissimè egerint, hîc silebo, ea tantum, quæ præterquam intra *Chinam*, alibi non spectantur, prosequitur.

1. Inter cætera animalia, quæ in Occiduis *Sinarum* provinciis *Xensi* & *Chiamsi* occurrunt, est Cervus odoratus, ita enim *Sinæ* *Xechiam* vocant, animal ex quo muscus. De quo Atlas Sinicus hisce verbis: *At nè diutius quid Muschus sit, quispiam hærere possit, dicam*

Niam Cervus Muscates

鹿
明
鹿
士
白

dicam ipse plus vice simplici testis oculatus. Tuber seu exuperantia quadam ad umbilicum animalis est, parvum marsupium referens, subtili pellicula, ac subtilissimis pilis vestitum constans. Animal ipsum Sinæ Xc vocant, inde Xehiang, hoc est animalis Xc odor seu fragrantia, quod Muschum significat, quadupes est, exili cervulo haud absimile, pilo paulo magis nigrescente, cornuum omnino expers est, caro occisi etiam pro cibo adhibetur à Sinis; in hac Provincia, pretereaque in Suchuen, Yunnan locisque illic ad Occasum vicinioribus ingens Muschi reperitur copia, ut suo dicam loco. Tuber illa seu marsupia si sincera sunt, minimèque adulterata, præstantissima sunt, adeoque vehementis odoris, ut organum ipsum sicut & Zibethus pura, omnisque lux, aut sonus a quo vehementior aures, aut oculos, odoratum offendant: at versipelles Mercatores ex sanguine, pellibus, aliisque animalis exuviis Muscho additis, marsupia quæ pellis animalis subministrat, infarciunt, ac tanquam vera & genuina venditant. Sunt qui id miscent cum sanguine Draconis, & hoc pacto ex una vesica tres aut quatuor faciunt; fucus tamen non latet peritiores; si enim adustum evaporet, verum esse creditur, quod si carbonis ad instar quidpiam adustum remaneat, adulterato astu contaminatum est. Quæ eadem ferè tradit de Cervo hoc odorato P. Philippus Marinus in Historia sua de Tunchino, ubi non deest horum animalium copia, quod adeo stolidum dicit, ut venatoribus fugæ nescium, interimendum ultrò se sistat. Sed audiamus P. Philippum Marinum de iis in sua Historia Tunchinensi sic differentem; verba Italica sunt: Vi si trova à uso di traffico però dell' ambra rossa, e del muschio, che vi entra da paesi vicini: l' ambra viene dal Regno di Avà, nasce in selve pretiose à piè di certi alberi, quando essi già sono benè invecchiati, e radicati fra le fessure delle rupi alpestri e nudi sassi. Il muschio vero e naturale si hà dal Regno Gnai; Quivi fia le selve si ritrova certo animale da i Cinesi, chiamato

Ye Hiam, che tanto è come dire in nostra favella, Cervo odorato, è grande quanto un cerbiotto, di cui hà le fattezze, eccetto che nel capo, che è simile à quel del lupo, & hà due dentilonghi, come di vecchio Cignale, che li escon fuori di sotto al labro superiore rivolti all' ingiù verso terra; è di pelo più scuro, che non è il cervo, tardo al corso, e sì stolido, che sola fatica de Cacciatori è trovarlo, perche trovato, senza moverli e senza difendersi, si lascia uccidere à mansalva. Hor di questo si fa il muschio in varii gradi di perfettione, e fa si in questa maniera. Preso l' animale li cavano tutto il sangue, & il servano da parte, e di sotto all' ombilico li cavano una vesica, o sia di sangue, o di altro humore odoroso quivi congelato, poscia li traggono la pelle, & in più parti dividono l' animale, se di esso vogliono muschio in tutta perfettione, prendono la metà dell' animale, ciò è dalle reni in giù, & in un gran mortaio di pietra il pestano bene e tritano, e vi vanno versando tanto del sangue, che di tutto si faccia pasta, della quale già secca, riempiono le borse, che della sua medesima pelle si fanno. Si vogliono muschio non tanto perfetto, mà pur buone e sincere, pestano tutte insieme le parti dell' animale, & impastatele col suo sangue doppo essere ben asciutte, empiono parimente di quella pasta le borse. Oltre à queste due sorti ve ne hà un'altra non così fina, mà pur vera e buono muschio, & è quella, ove solamente entrano in compositione le parti dell' animale dal capo sin' alle reni, che lasciano col resto di esso à fare la schiettilissima come è detto. Di questo animale niuna parte v' è che via si butti, onde sogliono dire, che più val morto che vivo. Un' altra sorte di muschio si compone, che viene in Europa in più abbondanza, che non viene il vero; la sua mistura è parte quell' ambra, che à certa stagione si pesca intorno alle spiagge di alcune Isole dell' India Orientale, e parte il succo, che si cava dal corpo del gatto detto di Algalia, e riesce,

P. Philippus
Marinus in
Histor. Tunchin.

con

con tal temperamento più grato l'odore, che non sarebbe quello della semplice ambra che da se il manda assai forte, e poco grato alle narici. Et è quest'ultimo il muschio, di cui s'ebbe prima notizia in Europa, intendesi di quello che venne da quelle parti.

Vacca monoceros.

2. Occurrit Animal, cui nomen *Vacca velox*, tantæ siquidem veloci-

tatis est, ut 300 stadia vel uno die conficiat in fronte oblongo & tereti cornu instructum est, undè multi id Monocerotem putant esse, sed hallucinantur, cum Monocerotis descriptio in nullo ei conveniat; verum de hisce vide fusiùs actum in VIII. *Libro Mundi Subterranei*, ubi quid propriè Monoceros sit, exponitur.

Hippopotamus sive *Equus Marinus*, *Hayma* Syris dictus.

3. Spectantur in lacunis littorum Oceani Sinici & *Indiæ* passim hujusmodi animalia. In *Hainam*, *Insulis Philippinis* *Maldinis*, & maximè *Mozambici* ad littora *Africæ* Meridionalis. Animal prorsus deforme est, & visu horridum. Verum ne quicquam hic omisissè videamur, rerum curiosarum, hisce jungam, quæ B. Boim (qui illud vivum & mortuum

quam exactissimè dum ventum prosperum operturus, *Mozambici* comoraretur, examinarat,) in scriptis reliquit. Duplex, inquit, schema veri equi marini subjeci, quorum cum essem *Mozambici* in *Africa*, aut verius in *Cafraria*, greges ad littora marina in lacuna quadam volutari plures vidi. Erat *Mozambici* Civitatis *Judex* amicus meus singularis, qui

Hippo-

Hippopotami caput integrum ad Collegium misit eo fine, ut illud diligenter observarem; mensus itaque id inveni ab ore versus scapulas habere tres cubitos, ex parte inferna duos recurvos maximos dentes, quibus supernè similiter grossi aptè congruebant, linguâ intermediente extortâ. Cum verò postea à nobili quodam Lusitano ad interiora continentis Cafrariæ è regione Insulæ Mozambici perlustranda fuisset invitatus, rudentes littora maris in navi (quam remis 20. mancipia remigando propellebant) vidimus ad jactum unius lapidis equos marinos hincnientes ad 50. qui variis lusibus indulgebant intra aquas summâ meâ voluptate. Quidam è mancipiis Cafer cum sociis propius accedens, & exonerato sclopo, cum frontem equi graviter offendifset, tandem mortuum reperit, quem etiam ob vastam molem non sine difficultate & labore operâ sociorum in littus extractum, mihi perlustrandum exhibuerunt. Postquam autem carnem Cafres inter se dividerunt, dentes extractos eosque majores mihi obtulerunt. Pellis hujus animalis adeò dura est, ut sæpe Cafres acutis suis lanceis illam perforare nequiverint. Nullos pilos habet præterquam in extremitate caudæ qui flexiles, ac veluti ex cornu nigro pellucidi quovis modo contorti non frangantur, calamum grossitate facile æquant, ex singulis pilis armillas faciunt singulas Cafres & viri & fœminæ, quas in ornamentum manu gestantes, simul earum virtute à paralyfi immunes se fore arbitrantur. Ex dentibus solent in India globulos precarios, cruces, & statuas Sanctorum conficere, sanguinis enim fluxum sistere probantur: Compertum tamen est non cujuslibet promiscuè Hippopotami dentes hâc virtute polle-
 re, verum illorum solummodo qui certo anni tempore capiuntur: Quod utrum verum sit, experienciâ comprobandum foret. Novi Gox in regio Nosocomio esse unum ex maximis dentibus equi marini, cujus admirandæ facultatis si experimentum sumere volunt, dentem venæ sectæ adhibere solent, & ecce, mirum dictu, statim sanguinis prosilientis impetus, sanguine in-

tra venam recepto, sistitur. Nota est historia cadaveris cujusdam Malabarici Principis à Lusitanis occisi, quod cum juxta navem occupatam pluribus glandibus transossu, sine ullo tamen ex hiantibus vulneribus sanguinis effusi vestigio reperissent, in vestibus jam spoliati collo frustum ossium appensum cum detraxissent, quod uti unum ex ossibus Hippopotami erat, ita quoque sanguinis veluti aggere perrupto è mortui corpore copiosissimè ad stuporem omnium profluxit: cujus quidem aliam causam esse non puto, quam frigidissimam qualitatem, quâ sanguis protinus congelatur & à fluxu prohibetur. Hæc P. Boim. Nos dentes hujus animalis ternos in nostro Musæo exhibemus, quorum quidè qualitatis experimentum necdum sumpsimus: quod ubi fecerimus, tunc unâ quoque rationem tam mirificæ qualitatis investigabimus. Est & in Domus Professæ Romanæ nostræ Societatis Bibliotheca scheletum capitis Hippopotami, ex quo paulò ante figuram primæ belluæ depingi curavimus; Sirenis ossa, cujus costam & caudam in nostro Musæo exhibemus, & Pesce Muger dicitur, sistentis sanguinis effectum multò Hippopotami rariorem experti sumus. De qua cum quam amplissimè in 3. Lib. Art. Magnet. egerimus, eò Lectorem remittimus.

4. Refert Atlas in provincia Fokien animal reperiri pilosum homini prorsus simile, simile in Regno Junnam & Ganman inveniri recitat Fese nomine, ἀνθρωπομορφον, longioribus brachiis, corpore nigro & piloso, cursus velocissimi, & ἀνθρωποφάγον; homini enim obvium vocem edit risui humano similem, deinde eum invadit. Narravit mihi P. Henricus Roth, Regi Mogorum simile monstrum, dum in Agra moraretur, oblatum fuisse, quem hominem Sylvestrem dicebant; Ego verò ex variis historiis doctior, illa certis Simiarum ferocitate immanium speciebus adnumeranda existimo, quod & pilosum corpus & risus demonstrant, quem simiæ contractâ fronte, & corrugato naso, dentiumque denudatione, ubi exacerbati fuerint, collisione, unâ cum stridulæ vocis sono

Homines
Sylvestres.

Quinam
Homines
Sylvestres
proprie dici
queant.

facile exprimunt. Si quis verò pertinacius sylvestres homines dari velit, is sciat, casu subindè accidere, ut pueri sylvis expositi ibidemq; derelicti, non nisi Divinæ providentiæ commissi, vel à feris, vel alio quovis modo sustententur; uti verò hi ex vastis solitudinum labyrinthis se evolvere nequeunt, ita quoque ferino more vitam tolerant, piloso totius corporis amictu vestiti; si quandoque à venatoribus capiantur, pro sylvestribus hominibus reputantur; Sunt enim veri homines, at ferì, qui nempe

omni cultu destituti, non tam humanam, quàm belluinam vitam ducunt. Talem puerum octennem circiter anno 1663. in *Lithuania* sylvis inter urfos inventum scribunt, voce & habitu ursi, quibuscum semper vixerat, & ab iisdem educatus fuerat, simillimum, aliam præterquam carnem crudam comedere nesciebat, donec magno tandem labore cibis solitis vesci, & unà loqui disceret. Hujusmodi exempla plurima tum in historiis exoticis, tum in vitis Eremitarum passim leguntur.

Historia
pueri inter
ursos in-
venti.

Est hoc animal domesticum, *Sum* xu dictum, feli haud absimile, nigri & subindè crocei coloris, pilos habet mirè splendidos; Cicurant illud *Sinenses*, & collū argentea circumdant corolla,

murium est avidissimus Venator; ob raritatē tamen ita carum est, ut subindè septem aut novē etiam scudis veneat.

Sunt & in *China* diversæ speciei Simii, quorum alii homines, & sunt

ἄνθρωποι,

Triumphus
bestiis insti-
tutus.

αἱ κερραι, alii canes felesque mentiuntur, & sunt κερραιπιθηραι tantâ docilitate præditi, ut niscunium fœditas illos proderet, vix bestias crederes; & ut mira nonnullorum docilitas videatur, jungam, quod de iis P. Henricus Roth, se præsentē contigisse narrabat. Rex *Bengalæ* ad Regem *Mogorum* in nescio cuius accepti beneficii recognitionem, solennem cum pretiosissimis muneribus adornatam legationem expediebat anno 1660; In qua in omnium admirationem rapiebat currus triumphalis auro atque omni gemmarum lapidumque pretiosorum genere refulgens; non humanâ, sed belluinâ directione ducebatur. Trahebatur currus à duobus condidissimis & perquam mirificè adornatis caballis; in superiori currus loco, veluti in solio Regio ingens sedebat molossus, preciosis phaleris monilibusquè mirificè adornatus, qui uti sese tanto splendore fulgentem aspiciebat, ita quoque superbia quadam elatus, aliquid se supra belluinum esse, putare credebatur, siquidem incredibili gravitate, proceribus obviis debitam profundâ capitis inclinatione reverentiam exhibebat; Non deerat huic satellitium splendidum; Simii enim superbè vestiti, thronum cphæborum ad instar circumdabant, ad nutum domini promptissimi; quicquid enim cani-

num Regem facere in reverentia obviis præstanda videbant, id omnes unanimi capitis inclinatione pariter præstabant. Aurigam agebat grandis Simius, aureâ chlamide indutus, cuius pileolus capiti impositus auro pariter gemmisque fulgebat, manu sinistrâ fræni lorum tenebat, alterâ scuticâ tam dextrè suos regebat caballos, ut non à bruto, sed à peritissimo veredario agitari viderentur; verbo, humanæ belluæ triumphum adeò scite adornabant, ut quid homines belluinos deceret, belluæ humanæ mirâ quâdam metamorphosi docere viderentur. Quantâ autem ex hoc mirifico spectaculo Rex voluptate perfusus fuerit, indè patet, quod brutorum solertiam opiparo, verius belluino convivio recompensandam duxerit, dum quid equis, quid Simiis, quid Molosso, ex optimis cibis unicuique congruebat, in pavimento tapetibus exornato apposuit, ubi pari gravitate jam ad omnia prius instructi, sedentes, quisque suo contentus pabulo delitiabatur. Acta fuerunt hæc *Agræ* Civitate Regiâ, præsentē supramemorato Patre Roth; ut vel hinc appareat, quantum *Indi* in huiusmodi belluis instruendis industria valeant, quam & in Elephantis erudiendis ad stuporem omnium præstant. Sed jam ad Volucrum genus progrediamur.

CAPUT VIII.

De certis quibusdam Volucris extrâ Chinam invisis.

r. **R**Eperiuntur in China Volucres, in aliis extrâ Chinam Regnis invisæ; inter quas primum meritò locum occupant Aves illæ Regiæ, quas *Fum Hoam* vocant, de quibus ita P. Boimus in sua Flora: *Avis est extremæ pulchritudinis, quæ si quando humano sese conspectui subduxerit, sinistri id in Regia familia alicujus eventus omen habetur. Mas Fam, fœmina Hoam vocatur; nidos habent in montibus Tan, Leotung provinciæ*

Pecino confinibus; In capite assimilantur pavoni, Sinicum poema hoc pæto illas describit: Humeris virtutes, alis justitiam, lumbis obedientiam, reliquo corpore fidelitatem significat; Avis piissima, antè instar Rhinocerotis, retrò tanquam cervus graditur; gerit caudam sicut gallus, caput Draconis in modum, pedes simillimos testudini gerit; quinque pulcherrimarum avium coloribus alas coruscas refert; hæc aves veluti Symbolico quodam amictu adornatas Colai & Mandarini.

darini, quin vel ipse Rex in vestibus auro depictas gestant. Ego has aves facile, certæ & peregrinæ Pavonum speciei adnumerem.

Gallinæ
Lanigeræ.

2. Est & aliud admiratione dignum in Regno *Suchuen*, & sunt Gallinæ Lanigeræ, quarum lana ovinæ similima est: parvæ sunt corpore, brevissimis pedibus, audaces tamen & generosæ, nec non foeminis, uti *Atlas* meminit, in deliciis. Queritur itaque utrum hæ gallinæ verè pilosâ lanâ uti pecora vestiantur, an non? Ego sanè, ut paucis me absolvam, omnibus circumstantiis ritè examinatis, combinatisque; Dico Lanam quadrupedum illam minimè dici debere, sed uti ex subtilissimis plumulis toto corpore crispatis amiciuntur, ita quoque ex crispatis plumulis lanam crispatam solummodo videri putarique, unde

& Gallinæ Lanigeræ nomen meruere, haud secus ac linum asbestinum, ejusque rasura lana dicitur. Rationem hanc assigno: Quod uti volucres piloso seu lanco vestitu nasci, ita quoque quadrupedes plumaceo amictu vestiri, naturali rerum temperamento repugnat, cum aliud sit in quadrupedibus pilorum aut lanæ, aliud sit plumarum in volucris naturale principium, fierique non potest, ut in horum seminibus differentissimis una & eadem insit virtus plastica & formatrix, sive pilorum, sive plumarum; ex hoc enim non tam verum & legitimum quempiam certæ alicui speciei proprium, quàm monstruosum

Natu-

Naturæ partum præter intentionem Naturæ produci, is videbit, qui Naturæ in utrisque leges exactius ponderaverit; & patet ex iis rationibus, quas suprà de Cattis volantibus ad hanc veritatem comprobendam adduximus, Gallinarum Lanigenarum familiæ adnumeratur, *Jeki* dicta, quæ in variis Provinciis Sinenfibus, uti *Corea*, *Chensi*, & *Quamsy*, in altis montibus reperitur, & mirâ uti formæ, ita pennarum varietate conspicitur à natura exornata: optimi saporis

esse comperitur. Gibbosum dorsum, & pectori nescio quid globosum adnexum habet, unde meritò quis tantam à communi Gallinarum specie degenerationem mirari queat. Ego salvo aliorum judicio, eam ex diverso cum aliis gallinis, v. gr. cum Gallina Indica congressu, cujus similitudinem præ se fert, accidisse putem. Verum cum hæc ex professo in *nostra Arca Noëmica descriptione* decidamus, eò Lectorem suo tempore amandamus.

Neque quispiam hîc objiciat, suprà à me propositum de pisce croceo, qui cum tempore plumaceo vestitu indutus volatum affectet; hunc enim de una specie in aliam abire juxta metamorphoticas leges ei naturale est, si-

cuti erucis & bombycibus naturale est, ex vermibus in papiliones transmutari: Undè nos hoc loco tantum loquimur de iis, quæ intra certos speciei terminos constituta sunt animalia; hoc enim pacto fieri non potest, ut quadr-

drupes, aut volucris, illud allas, hoc pilos aut lanam admittat, nisi illa metaphorice tantum & per similitudinem quandam ita dicantur. Accedit, quod nullam ex hujusmodi gallinarum lana telam contextam fuisse, omnes fateantur Sinicarum rerum Scriptores, nisi secreto mihi noto in lixivio satis macerentur; de quo vide XII. *Lib. Mundi Subterranei*.

Anates for-
nacibus ex-
cluse.

3. Anates quoque in provincia *Quantung*, non secus atque *Cairi* in *Aegypto*, fornaculis in hunc finem affabrè instructis, in iisque ovis impositis incredibili numero excludere solent. In naviculis magnos sæpè harum anatum greges alunt, eosque vel ad maris littora, vel fluminum ripas exponunt, ut æstu recedente ostreis, cancris, tellinis similibusque maris fructibus, quibus summoperè delectantur, cibentur; & quoniam in variarum navium confluxu illæ variè dissipantur, mirum tamen, eas noctu ad sonum pulsatae pelvis, columbarum adinstar ad nidos suos, quasi signo receptui dato, in suam quæque navem reverti. Est & hoc experimentum in ovis anatum admirabile, quod si ea condire cupias, id nunquam consequere, si aquæ salis aut muris ea imposueris, at si terrâ cretaceâ, seu argillâ salimixta ova illiveris, falsedine imbuta gratissimum saporem acquirunt.

Avicula ex
flore na-
scens.

4. Dicitur in *Suchuen* provincia avicula ex flore *Tunchon* nasci, quæ proinde *Tunchonfung* Sinicè appellatur; hanc *Sinæ* dicunt vitam suam mensurare ad vitam floris, quo interunt & ipsa avicula intereat; est & tanta quoque colorum varietate à natura dotata, ut alarum remegio aërem tranans, florem expansis foliis pulchrè exprimat. Utrum verò animal sive volucris, sive insectum ex planta immediate produci queat, meritò quispiam dubitare posset; Nos sanè in XII. *Libro Mundi Subterranei*, id negavimus, cum fieri non possit, ut vegetabilis Naturæ gradus, ad sensitivum; superiorem Naturæ gradum

ascendendo, effectum potentiae suæ imparem & improporcionatum sensitivæ substantiæ producat. Dico ita, quæ hoc fieri ex seminio ovorum, quæ uti pisa non excedunt, ita quoque facile intrâ folliculos sive foliorum, sive floris deposita, ubi rupta fuerint, ex humido floris semini volucris admixto, animalculum volatile simile flori nascitur, cui si volucris accedat imaginatio, dum incubando colorum in flore varietatem perpetuò intuetur, coque sympathico quodam affectu gaudet, certè colores floris in pennas phantasticæ virtutis efficaciam derivari, jam frequenti exderimento etiam in *Europa* innotuit.

5. *Conchinchinam* inter & *Hainan Insulam* tractus quidam Oceani non procul à littore Sinico, scopulis magnis, parvis, minimis confertissimus reperitur, intra quos aquarum æstus horrendis fluctibus collisus, cavernas & angiportus rupium tanta spumorum voluminum coacervatione exagitur, ut formidinem spectantibus procul incutiat. Intra meditulum harum rupium, in Vere, constitudo illis à Natura tempore, aviculæ quædam incognitæ, quas alii passeribus, alii hirundinibus similes esse perhibent, innumerable multitudinem, undè, nescitur, adveniunt, quæ hirundinum instar mox littori insistentes, nidos ædificant, quos rupibus istis singulari artificio affigunt, quali ex materia, hucusque incompertum fuit, atque in hisce ovis pullisque exclusis, denuò aliò avolant, relictis in Nautarum potestate nidis, qui integras naves iis onustas *China* & *Japonia* in mensarum delicias divendunt. Nidi sunt quasi diaphani, uti patet ex tribus, quos in Museo nostro exteris ostendere solemus, subflavi coloris, nescio ex qua aromatica compositione hucusque incognita elaborati, tali autem proprietate à natura imbuuntur, ut cuicumque cibo, cive ex piscibus, sive è carnibus herbisque parato miscantur, iis ferula mirâ saporis gratiâ condiantur.

De Nidis
quarundam
volucrum
edulibus.

Mira Natu-
ræ industria
conditi.

Ad

Ad materiam nidorum quod attinet, illam aliundè non putantur portare, sed materiam viscosam ex stomacho visceribusque putantur eructare, quam rupibus affixam in nidum efforment, & quia humido opus habent, mucilaginoso quodam liquore ad scopulos spumante (uti nautis harum venatoribus observatum fuit) supervolitando & alas & rostrum implent, eoque nidulos ad firmiorem materiæ agglutinatæ consistentiam identidem alarum agitatione aspergunt. Contingit autem ut tempestatum sævitie subindè magna horum nidorum copiam una cum ovis vi fluctuum ruptis in piscium nutrimentum intra mare decidat; ita Patres nostri ore tenus mihi retulerunt, & P. Daniel Bartolus in *Sinenfi sua historia* hoc nidificium amplissimè juxta atque Italico Idiomate elegantissimè descripsit, uti & P. Philippus Marinus pariter in *Historia Sinenfi* hoc pacto eos describit Fol. 42. *Se hora dagli animali detta cerra vogliamo salire à volati d'ogni generatione, quanto altra parte di quest' Oriente ne abunda il Tunchino. E per dire dire di alcuna specie, mi si presentano certi uccelletti simili alle rondini, che volano vicino alla spiaggia, e fanno i loro nidi negli scogli della Cocincina, & è il nido cosa sì pretiosa, che si vende à prezzo assai caro, quanto altro più delica-*

to cibo, per le rare virtù e buoni effetti, che cagiona ne sani à preservarli, e negli infermi à torre la loro inappetenza, e disvogliati à metterli in appetito di mangiare. Non si è fin hora potuto sapere, che materia sia, tenace esso è, e trasparente composto di molte cellette, à guisa di cocchiglie maggiori, che come foglie intorno ad un cesso si dirami, stanno attaccate, e ciascuna formata à lavoro crespo e rugoso, come le stesse cocchiglie, e di egual sottigliezza, e prendono il color di pasta, quando sia secca, ò quello che disseccandosi, è proprio delle provadure. Non vi ha convi che senza questo cibo s'imbadiisca e mancandovi questo boccone, pare che vi manchi il meglio, e senza esso non è solenne. Il modo che costumano cuocerlo è, una notte prima tenerlo in acqua calda, sì che ammolito, tutto intenerisca, e così intenerito si ponga à seccare per breve tempo all' ombra, e poscia gentilmente si sfili. Da se schietto non ha sapore, ma se come avviene de fonghi, buona mano il condice con sue specie aromatiche, sollecita mirabilmente l'appetito, e contro alla proprietà d' altri cibi, de quali col mangiarne ne passa la voglia, questo par sempre che più l'aguzzi.

Nullum convivium sine conditura horum nidorum,

De hirundinibus verò ex foliis arborum in lacum incidentibus jam, supra nostram sententiam aperuimus: quare progrediamur ad pisces.

CAPUT IX.

De Piscibus Maris & fluminum Sinensum.

6. Mnem admirationem superat quod jam dicam: Est in provincia *Quantung* animal, quod *Hoangcio yu*, id est, *Croceum* pisces vocant *Sinæ*; est enim modo piscis, modo avis; per æstatem siquidem avis est crocei coloris galgali instar, per montes volitans, more avium suum sectatur nutrimentum; autumno verò finito ad mare redux in pisces convertitur, quem hyberno tantum tempore ad delicias cum sit suavissimi saporis piscantur

indigenæ. Quæritur hujus tam admirandæ metamorphoseos causa. Dico itaque, supponendo primò hoc naturalibus principiis minimè repugnare, cum quotidie hujusmodi transformationem in insectis intueamur, cujus & causam in XII. *Libro Mundi Subterranei* quàm fusissimè exposuimus; Videmus enim plerasque erucas in volatiles papiliones transmutari, aquaticos vermes ex festucis exclusos in perlas mox ac aërem subjerint, quadruplici alarum remigio conspicuos

P. Philippus Marinus de nidis edulibus.

Crocei piscis in avem mutatio.

spicuos aërem tranare; Innumera hujus farinæ adducere possem, sive *citato Libro* non fusè prosecutus fuisssem.

Sed dicet forsan quispiam, id in insectis facile concedi posse, at non in perfectis animalibus. Contrà dico, in perfectis quoque animalibus hujusmodi metamorphoses spectari; Quid enim aliud sunt Scoticæ anates prius, quàm vermes, quæ tamen cum tempore assumptis alis & pennigero indutæ habitu in anates aut anseres transmutantur, cujus causam *citato loco* vide; pisces quoque in volucres, uti & quadrupedia in pisces transmutari, non desunt historiæ, quæ id attestentur. Certè

Albertus nomine & re *Magnus l. 24. in Astoiz* asserit, esse animal marinum, cui nomen *Abides*, quod cum reliquis piscibus in mari natales habeat, cum verò senuerit, mutatâ formâ terrestrem assumere, & terram incolere, terrestriumque animalium more vesci, mutatoque nomine, quod primò dum piscis adhuc erat, *Abides*, modò terrestris animalis assumptâ formâ *Astoiz* appelletur. E contrà in Oceano Orientali quadrupes esse, quod in senectute omnibus mutatis membris in Piscem degeneret; testanturque *Conimbricenses lib. 1. de Gen. & Corrupt. q. 17. art. 1.* apud *Japones* in Insula, quam *Gotum* vocant, animal quoddam esse, corporis magnitudine & figurâ simile cani, vel ut alii narrant, lupo; quod primò quidem in terra vivit, deinde constituto à natura tempore, mare incipit frequentare, ubi assiduo natatu exercitatum pelagoque commissum, omnibusque membris in formam piscis compositis in belluam marinam tandem convertitur. Sed hæc ad veritatem rei attestandam sufficiant. Quomodo itaque piscis crocei in avem accidat metamorphosis, exponendum restat. Dico itaque hunc piscem ex eorum esse numero, quæ amphibia dicuntur, cujusmodi sunt illi volantes pisces, quos hirundines marinas vocant, quorum forma ad eò volucri

similis est, ut vix distingui possit; Croceos itaque pisces uti insignem ad volandum à natura dispositionem obtinuerit, ità facile quoque in volucrem converti posse, nullus sanè physiomystrarum facile negaverit; Verùm cum difficile sit concipere, quomodò piscis in pennigerum animal degenerare possit, nisi ingenti mutatione in se facta, de causa hujus paulò altius philosophandum duxi.

Multi putant ex historiis persuasi, transformationem unius speciei in aliam fieri ex promiscuo coitu unius cum altero; alii vi imaginationis, ut sit in notis à gravidis mulieribus, foetibus impressis: alii alias causas adinvenerunt, quæ tamen sine magna difficultate defendi non possunt. Ad primum quod attinet, coitu hujusmodi transformationem fieri non posse, indè deducitur, quod ovipararum cum viviparis coitus, sive modum, sive tempus, sive denique genetica instrumenta spectes, ob naturæ repugnantiam à nemine physiologorum concedatur. Latet itaque aliud quidpiam, quod hunc monstruosum effectum causet. Quod ut detegerem, multus fui in examinandis omnibus hujus piscis crocei circumstantiis, donec unus è Patribus nostris, qui nonnullis annis in Insula Sinica, quam *Hainan* vocant, commoratus, mira mihi de raris Naturæ effectibus in ea conspicuis retulit: Inter alia de hoc pisce croceo verum esse asseruit, qui præterquam in hoc Sinico mari non capitur. Sed jam ad rem.

Diximus paulò ante, de nidorum certis aviculis in *rupibus Hananinis* fabricatorum multitudine: Cum itaque croceus piscis maximè circa istum tractum versetur, neq; alio præterquam ovorum tempestate maris ruptorum cibo alatur; hinc ego ob naturalem quandam inclinationem & sympathiam, quam ad hujusmodi volucres, ex ovorum intra rupes diffusorum materia, quæ seminis hujus animalis vices explet, devoratione fieri existimo, ut approximante

Quænam
sic plastica
vis in pennas
piscem
animans.

Vere

Ex quadrupede fit piscis animal aquaticum.

Quomodo crocei piscis transformatio fiat.

Vere vis spermatica hujus piscis sese paulatim exerat, atque ad volandum sollicitet, & quoniam plasticâ ad aves pennas instruendas facultate semen ovorum præditum est, accidere quoque, ut ea sese in pisce exerente, branchias, quibus longis constat, in alas paulatim expandat, squamisque in plumas unâ cum cauda transmutet. Atque hoc pacto volucrum fieri, galgali adinstar flavi coloris, quia ipse à flavo colore, quo imbutur, piscis croceus dicitur. Quomodo verò Autumno prætereunte denuò in piscem mutetur, dicendum restat.

Notum est, temperamento mutato totum mutari; contingit itaque ut adveniente Hyeme, virtute formatice avis destructa, sive ob humoris abundantiam, sive alia de causa volucris id, quod primo fuerat, esse appetat, atque adeo nativam maris stationem repetens decedentibus plumis, tum naturali maris facultate, tum plasticâ videlicet seminis virtute, quâ piscem primo formaverat, sese paulatim exerente, in squamas, branchiasque denuò convertat, donec redeunte Verno tempore jam novo ovorum semine introsumpto, ei ad volandum appetitus innascatur, & tandem denuò volucris fiat perpetua quadam vicissitudinis pericyclofi. Quod vero hoc aliis piscibus non contingat, causa est temperamenti diversitas, quod metamorphoseos hujusmodi, uti in capax est, ita quoque in actum deduci minimè potest. Quod vero hæc transformatio ex semine volucris in ovis latente fiat, patet ex iis, quæ de anatum Scoticarum origine Lib. XII. *Mundi Subterranei* tradidimus, & in hominibus subinde similem transmutationem contigisse, historiæ narrant. Dominicus Leo de Arte Med. l. 6. c. 2. apud Petrum Damianum: *Robertus*, inquit, *Gallorum Rex propinquam sibi copulavit uxorem, ex qua suscepit filium, anserinum per omnia collum, & caput habentem, sed & hominem fuisse fertur, cujus totum corpus alitum*

more, plumis vestiebatur; at plumæ, ut humano corpori adnascantur, fieri non potest, sine virtute formatrice seminis alicujus volucris in ovis latente; neque vis hæc exercere se potuit, sine humani cum volucris semine mixtura, quacunque tandem ratione peracta: Cum nefarii homines vel in ipsam naturam injuriosi & crudeles Magistro Diabolo, ea adinveniant, quæ nobis exponere non licet. Si itaque hoc in homine, multo magis in brutis simili naturæ temperamento præditis factum possibile putem, ad quæ omnia à nobis citato loco fusiùs deducta, Lectorem remitto.

7. In provincia *Quantung* referunt, piscem spectari, quem *Vaccam* ^{Vaccam marinam piscis.} *Natantem* vocant, hunc in terram exire & sæpè cum domesticis vaccis pugnare, ac cornu petere; at si diutius extra aquas perstiterit, cornu ejus mollescere, omni duritie destitutum, undè in aquas redire coactum piscem denuò evadere pristina duritie cornu recuperatâ. Qualecunque sit hoc animal, ego id inter amphibia numerandum censeo, speciemque esse vitulorum marinarum, quas *Phocas* appellant, aut *Rosmarorum* dentibus prælongis savorum, solo cornu, quo præ reliquis sub hujusmodi Climate singulari Naturæ beneficio potiuntur, differentem: Cur vero cornu in aëre mollescat, in aqua vero indurescat, ex temperamento illius cornu dependet; cum plurima sint quæ extra aquam mollescant, intra aquam vero indurentur; de quibus in V. & V I I. *Libro Mundi Subterranei*, de diversis aquarum, saliumque, & quæ ex hisce componuntur, facultatibus fusiùs egimus.

8. In provincia *Xensi* *Vespertilio*-^{Vespertilio-nes} reperiri dicit *Atlas*, quæ corporis mole gallinam, aut anserem æquent, ^{prægrans des cibo apt.} undè & à *Sinis* in singulares mensarum delicias quærantur, eo quod eorum caro gallinarum ferculis longè præferatur. Vide quæ suprà *Vespertilionibus* seu *Cattis volantibus* in Regno *Mogorum* fusiùs egimus.

9. Rursus in provincia *Quantung*

Mon-
strum
marinum
4 oculo-
rum, &
sex pe-
dum.

monstrum marinum reperitur, π-
τρόφθαλμον, id est, *quatuor oculis*, &
ἑξαπῶδες, id est, *sex pedibus instructum*,
hepatis figuram utrumque repræsen-
tans, quod uti ex ostreis vitam tole-
rat, ita quoque uniones subinde evo-
mere videtur. Ego quantum ex
comparatione unius cum altero
comperire licuit, dicerem sane ex
eorum esse genere, quos araneos ma-
rinos vocant; sunt enim testudini, seu
torpedini prorsus similes quoad for-
mam, quatuor, aut etiam pluribus
oculis in dorso instructis, sex verò
pedibus, testudineis pedibus haud
absimilibus, natant & non gradiun-
tur. Ad hanc classem referri puto
illos pisces, quos *Atlas* dicit in pro-
vincia *Quamsi* in montis caverna re-
periri quadrupedes & cornupetas,
quosque *Sine* supersticiosi Draconis
delicias vocant, quos ideò occidere
nefas morte piandum censent. Hoc
in tractu pariter dicunt, animal re-
periri, quod capite volucrum, cau-
da piscem referat, quæ omnia in su-
pramemoratis alatis piscibus, quos
Rondones, id est, *hirundines*, à capite
χελιδονομόρφω vocant; unde quæ *Sinis*
mira videntur, nostris nautis vulga-
ria sunt, utpote quæ in Oceano ubi-
vis ferè obvia spectentur, & nos in
Musæo nostro unum intra Rhom-
borum cyclum appensum exhibe-

Pisces
cornupe-
tæ.

mus, utpote cujus natura sit, ad eam
se partem, unde ventus spirat, con-
vertere.

10. Rursum *Atlas* hoc in tractu
fert Cancros reperiri, qui ubi aqua
relieta aërem subierint, statim figura
antiqua conservata in lapidem con-
vertantur durissimum; & ratio patet,
cum omnia illa, quæ ex salino tem-
peramento constituuntur, intra a-
quam, dissipatis salinis corpusculis,
mollia sint, extrà verò siccitate aëris
condensati, in lapideam massam
transformantur, quæ omnibus lapi-
descentibus communia sunt; Quod
verò alibi cancris id non contingat,
causa est, quod ille locus, in quo si-
miles cancri reperiuntur, lapidifico
succo, vel vapore non abundet; Hu-
jus enim facultate, quidquid humi-
ditate affectum offenderit, id in la-
pidem convertit. Exhibemus & nos
in nostro Musæo hujusmodi Can-
cros non in *China*, sed in nostrorum
fluminum, marisque ripis inventos, in
lapides conversos: neque enim quic-
quam fere est, quod ubi in lapidifi-
cum hunc vaporem inciderit, in la-
pidem non commutetur. Vide quæ
de hisce amplissimè egimus *Libro V.*
Mundi Subterranei, Itinerario Hetrusco,
cap. de Conchyliis, ubi quæcunque
circa hanc materiam rara sunt, de-
scripta reperies.

Cancris in
faxum
conversi.

CAPUT X.

De Serpentibus Chinæ.

Serpent-
um ma-
gnitudo.

Serpentes quod attinet,
illi in Provincia *Quamsi*,
ut *Atlas* dicit, admodò ingen-
tis longitudinis reperiuntur, ut non-
nulli eorum decem perticas æquent,
id est, triginta pedes geometricos,
quibus si grossities respondeat, vix
maiores dari, existimare quis posset;
Idem testatur *Flora Sinensis*: *Gen-*
to, inquit, hoc enim serpentis no-
men est, *serpentum omnium in*
Quamsi, in Haynan Insula, in Quan-
tum, facile maximus reperitur, cer-
vos integros exugendo, & diminuendo

devorat, non admodò venenosus, colore
cineritio variegatus, longus 18, aut
etiam 24 pedum, famelicus è dume-
tis prosilit, caudæ innixus in altum
se erigit, & cum feris æque atque ho-
minibus acriter luctatur, subinde ex
arbore insidiosè in hominem insilit,
& complexu interimit; fel illius con-
tra oculos morbidos *Sinis* est pretio-
sum: Idem testatur *Marcus Paulus*
Venetus, qui in provincia *Carra-*
jam ait, serpentes reperiri tantæ
vastitatis, ut nonnulli in longitu-
dine denos passus, & in grossitie de-

M. Paul.
Venet. de
Serpenti-
um in
Carrajam
magnitu-
dine.

cem palmos contineant, & quoniam passus geometricus quinque pedibus constat, certe longitudo hujus Serpentis ad 50 pedes pertingeret, atque adco Quamsianos Serpentes 20 pedibus superaret. Si verò communes trium pedum passus contineat; tunc iis, qui in Quamsi reperiuntur, prorsus æquarentur: Sed audiamus M. Paulum propriis verbis illos describentem: Nascuntur in provincia Carrajam Magnum Cham subjecta serpentes maximi, quorum quidam in longitudine continent decem passus, & in complexu grossitie decem palmos: Aliqui ipsorum prioribus carent pedibus, quorum loco ungulas (melius ungues) habent in modum unguum leonis aut falconis. Caput ipsorum est magnum & oculi pregrandes, ut duorum panum æquent quantitatem; os & rictum habent tam amplum, ut hominem deglutire valeant, dentes quoque magni & acerrimi rictui illi tam horrendo non desunt; nec est homo aliquis, aut animal, quod sine terrore serpentes illos aspicere, ne dicam, adire queat. Capiuntur verò in hunc modum; Solet is serpens interdum latitare in cavernis subterraneis, aut specubus montium, nocte verò egreditur circumiens terram, & potissimum aliorum animalium latibula lustrat, querens cibum, quem devoret, nec formidat ullius bestie genus; devorat enim bestias magnas & parvas, leones & ursos, & ubi ventrem exsaturaverit, redit ad speluncam suam; cum verò terra illa sit multum sabulosa, mirum est, quantam foveam corporis sui pondere in arena imprimat, putares dolum aliquod vino plenum per sabulum devolutum. Venatores itaque bellue insidiantes interdum figunt multos palos, in sabulum fortes, & acuto ferro in superiore extremitate dentatos, hosque sabulo tegunt, ne à serpente videri possint, multosque insigunt, maximè eo in loco, ubi belluam in vicino latitare norunt; & quando noctu more solito ad pabulum egreditur, accidit ut per cedentem arenam reptando, & vastam corporis molem trahendo, pectus in alicubi latentem sudem ferream incidat, quo penetratis visceribus, dum infixus, sauciatusque, unde

se extricare nequit, venatores inibi latitantes, accurrentes draconem interficiunt, & fel ejus extractum magno vendunt pretio; est enim medicinale, ita ut si quis à rabido cane lesus fuerit, si vel modicum, quantum est pondus denarii, de illo biberit, statim sanetur; & mulier in partu laborans hujus fellis gustu protinus partum acceleret; Rursus, qui hæmorrhoidas, aut ficum anus sustinuerit, hujus fellis unctio intra paucos dies corvalescat; Carnes verò hujusmodi serpentis vendunt in cibum, nam libenter eâ vescuntur homines. Hucusque Marcus Paulus Venetus; ex quibus patet, hujusmodi Serpentes Draconibus adnumerari posse, innoxios tamen, & sine veneno, cujusmodi Atlas in provincia Chekiang esse dicit: verba ejus sunt: Prope Caihoa mons est Cutien, in quo Tigrides & Serpentes maximi, minime tamen noxii vivunt, illa cum alibi in circumvicinis regionibus ferocissime sint, at hic ita mansuescunt, ut nulli omnino noceant, serpentis verò etiam veneno carent. Si quis causam quærat, Dico totum id ex naturali montis, aërisque dispositione dependere: Constat enim ex naturalium rerum historia, locos complures reperiri, in quibus nec herba, nec animal ullum venenatum vivere possit, quemadmodum in Europa de Hybernia & Insula Melitensi certò constat: Si enim ex Sicilia casu una cum fœno serpens, aut bufo inferatur, is simul ac aërem Insulæ senserit, cum protinus mori necesse est; idem de Hybernia recensent authores & Indigenæ; verum uti id in Hybernia privilegio particulari Sancti Patricii precibus obtento, ita hoc S. Pauli patrocinio adscribitur; cujus luculentissimum signum est, quod ante Divi Pauli adventum Insula serpentinibus lethiferis non caruerit, & cum una quoque ex viperis, uti in Actibus Apostolorum legitur, ejus manui sine ullo tamen nocumento adhæserit, Incolæ cum, ceu Numen quoddam, & humana conditione majus, cò quod à tam pestiferis serpentibus nil pateretur, adorandum censuerint; Sed de

Medica
vis ho-
rum Ser-
pentum,

Cur Me-
lita & Hy-
bernia ve-
nenosis ani-
malibus ca-
reant.

supernaturalibus hujusmodi effectibus non hîc tractamus; Sed queritur, utrum locus verè detur, in quo noxia animalia venenum naturaliter depolant, ut in *Chine* supranominata provincia de serpentibus dictum fuit. Dico quod ita. Cum enim venenosorum animalium terrestrium proprium sit, omne, quod in terrestribus glebis virulentum est, in se veluti in bursas quasdam vivas attrahere, certè ubicunque terrenum fuerit ex se, & naturâ suâ à venenosis qualitatibus alienum, serpentes sine veneno esse, necesse sit, uti in *Samo & Lemno* Insulis fertur accidere; cum enim terra istiusmodi venenis omnibus contraria sit, quam & idcò *Turce* magno pretio vendunt, & Sigillata vulgò dicitur; certo colligitur serpentes ibi morari non posse, & si morantur, veneni tamen omnis expertes esse. Pari pacto nascuntur in nonnullis montibus herbæ quædam serpentibus oppidò contrariæ; undè rursus, vel non possunt ibi consistere, vel si consistant, veneno carent; undè concludo, simile quid in montibus *Xuntien* evenire, quo serpentes à venenis immunes existant.

Ad Tigrides, quæ in dictis montibus mansuescere dicuntur, quod attinet; Dico idem contingere, quod in Tauris furiosis, quorum cornibus caprificus alligata, cum ad mansuetudinem, si fides *Plinio* habenda, reducit; quod idem accideret, si in loca incideret caprificis conserta; exhalatio siquidem caprifici suâ acrimoniâ conceptam bilem dissipat, unde ad mediocritatem reductâ bile Taurus ex furioso fit mansuetus. Plantas itaque, uti in Tauris caprifici, ita quoque in Tigridibus mansuëfaciendis plantæ dari possunt, quæ hunc inferrocissimis belluis effectum præstent; dici enim vix potest, quàm mirificis effectibus hujusmodi specificæ rerum qualitates & *τὸν Κύπριον* præstent. Verùm de hisce in *Libro VIII. Mundi Subterr.* fusius actum vide.

Sunt & nonnulli alii serpentes in *China*, veneno irremediabili pollen-

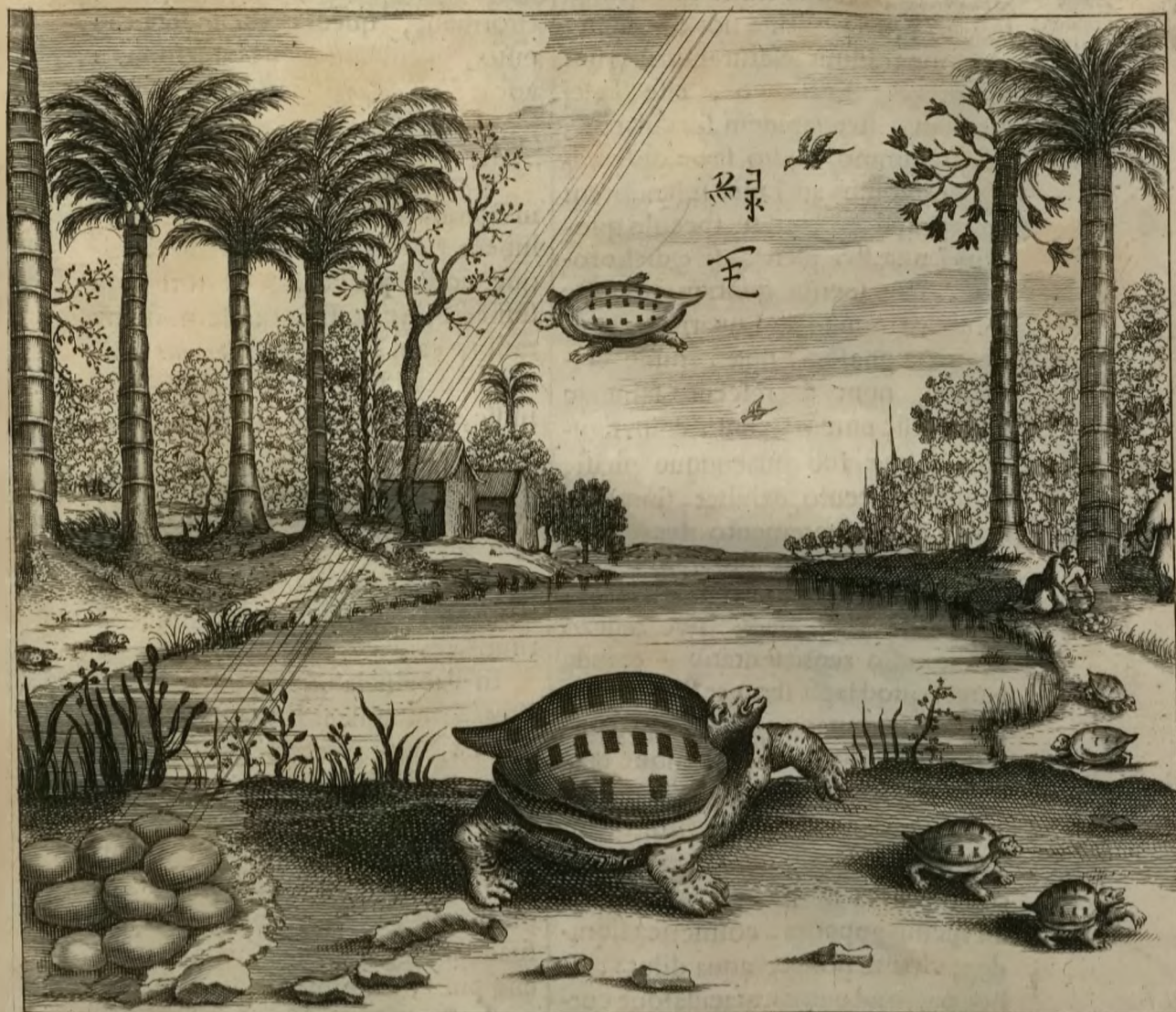
tes; quorum primus *Cabra de Cabelo*, antidotum. id est, *Serpens capillatus* dicitur, de cuius lapide in Regno *Mogor* jam amplissima mentio facta est; alter adeo lethifero toxico turget, ut intra paucas horas hominem interimat; ita *Flora Sinensis*; summo tamen in pretio habetur, ob medicamentorum, quæ inde componuntur, præstantiam. Compositio ita instituitur: totus serpens amphoræ, quæ nobili, & generoso vino repleta sit, immergitur, ita ut capite solo constrictum per medium operculi foramen exstet; hoc peracto igne supposito usque ad ebullitionem ferveat vinum, & serpentis venenum paulatim in vaporem resolutum totum per os expiret, caro deinde reciso capite infirmis datur, & unicum illud pretiosum contra omnia venena antidotum conservatur.

Testudines in Sinico Oceano adeo grandes reperiuntur, ut, *Atlante* teste, Testitudo-
dines alar-
tæ. eminens spectantibus scopuli videantur. *Flora Sinensis* in Regno *Honan* testudines reperiiri, subinde viridi, nonnunquam cæruleo colore imbutas; Esse quoque nonnullas, quæ pedibus alas adjunctas habeant, ut hoc pacto tardissimum progressum alarum velocitate compensent. Ego quidem, quantum conjecturare possum, pennigeras alas hisce adnatas non facile assererem, cum hoc natura testudinum, ex primis naturæ principiis repugnare videatur, sed testudines viscosum quendam liquorem circa pedes emittere, ut in Figura patet, qui cum tempore in cartilagineas, veluti branchias quasdam, extendatur, quarum ope non tam volare, quàm saltando progressum promovere videatur, cum subindè multa in vulgus spargantur, quæ sensati, ac longâ experientiâ viri docti, ubi ea studiosius examinaverint, aliter omnia, ac fama ferebatur, reperiunt. Atque hæc sunt, quæ de rarioribus *Chine* animalibus comperi, ut proinde Dei Opt. Max. admirabilem in rebus omnibus dispositionem & sapientiam admirari, & laudare non cessemus.

Cur in nonnullis locis serpentes non vivunt, aut si vivant, veneno careant.

Tigrides mansuetæ in nonnullis locis, & cur?

Serpentum virulentia, &

CAPUT XI.

De Lapidum, Mineraliumque in China admirandis.

IN Lapidibus Mineraliumque Oeconomia non minora Naturæ ludibria reperi-
ri, *Atlas Sinicus*, cæterique Scriptores testantur. In provincia *Huquang* ad montem *Xeyen* post lapsas potissimum pluvias, lapides reperiuntur, quæ hirundines dicuntur; has enim ita exprimunt, ut præter vitam nihil ipsis desit, imò inter eas mares, & fœminas ex colorum varietate Medici distinguant, iisque ad medicamenta conficienda utantur. Ego suppositâ, narrationis veritate, dicerem sanè non à Natura, hoc

Hirundines lapides.

cas corporis habitus, è saxis efformatas esse; sed dum vivæ essent, & in terræ fissuris laterent, succo, seu vapore petrifico in lapidem conversas fuisse, quas deinde imbrium, pluviarumque aquâ, ex meatibus terræ fluxu suo, evolutas in conspectum det; cujus rei varia animalium, tum hominum, quadrupedumque, tum volucrum in lapides conversorum exempla vide *Libro VIII. Mundi Subterranei*.

Narrant Geologi *Sine* Lapidem Lapis ad in *Xens* Provincia reperi, qui incrementum, & decrementum.

mentum
Lunæ
crescens
& decre-
scens.

ve Lunæ crescit, inæstimabilis apud
cos pretii, sed & hunc eundem ef-
fectum præstare apud nos Sileniten,
plerique tradunt Naturalium rerum
Scriptores. Ego dico, esse Talci
speciem, sive lapidem specularem,
quem summo studio sæpè observa-
vi, non solum ad Lunæ splendorem
lucere, sed & veluti in speculo quo-
dam Lunæ sive plenæ, sive dichoro-
mæ, sive sextilis figuram perfecte
exhibere; undè de Lunari hoc lapi-
de juxta phases Lunæ, nunc cre-
scente, nunc decrescente fabulam
natam esse putem; dum enim figu-
ram Lunæ sub quacunque phasi,
veluti in speculo, exhibet, simplices
reali lapidis incremento decremen-
tove, phantasmate illo illusi id ad-
scripserunt, quod non nisi in specu-
lari ladide ἀνακλινῶς, sive reflexo
Lunæ radio repræsentatur; & indè
patet, quod lapis semper sibi similis,
nulla in se mutatione facta, quacun-
que Lunæ phasi, in quacunque tan-
dem rerum exhibitione persistat.

Terra
Quei.

Illic quoque terra reperitur, quam
Quei Sina vocant; mineralis terra
candidissima mirificè à mulieribus
ad fucum appetita, cosmetica siqui-
dem virtute pollet, aqua diluta, &
hoc pacto ad nævos, maculasque cor-
poris extergendas mirè opportu-
nam tradunt, unde Sinico nomine
Quei xi, id est, *Nobilem feminam* vo-
cant. Ego cerussam mineralem ex
plumbo & antimonio, seu stibio mi-
scellam esse puto, quæ & in multis
Europe locis reperitur; ut proinde
nil in hoc admiratione dignum oc-
currat.

Lapis
Vacci-
nus.

Lapis in provincia *Xantung* è vac-
carum stomacho educitur, lutei co-
loris, magnitudine subinde ovum
anserinum æquat, soliditate Bezoar-
tico cedit; levioris enim substantiæ
est, & illo præstantioris virtutis à
Medicis judicatur. Ostendimus nos
in Museo nostro similem ex vaccæ
stomacho eductum, qui tamen mi-
nimè ex terrestri substantia compo-
situs videtur, sed ex minutissimis
fibris herbarum, quæ indigestam
hanc molem consumpto succo in

stomacho boum convolutam, in glo-
bum superinductâ, subfusâ pelle,
efformant, quem ego eundem esse
puto, quem *Bellonius* lapidem fellis
vocat l. 3. de ani: aut quem *Arabes*

هرزي Harazi appellant.

Non dicam hîc de laboribus, quos Bomby-
in Bombycum & Serici cultura ad- ces.
hibent *Sina*; unde tanta byssi, serici-
que copia provenit, ut toti Orbi
sufficere jure possit; unde non sine
ratione eam, quam *Ptolomeus* Scri-
cam vocat Regionem, aliam non
fuisse, quàm *Chinam* conjicio. Emi-
net inter cœteras hisce provincia
Chekiang, utpote quæ bis quotannis
bombyces educit, eorumque cultu-
ram bis mille & octingentis annis
ante nostræ Salutis adventum pri-
scos exercuisse, *annales* eorum refe-
runt.

In Provincia *Kiamsi* ad montem *Saxum*
Yangkin mirabile saxum conspicitur, ^{ἀνθρώπου}
quod à Natura, vel arte in humanam ^{μορφῶν.}
figuram adaptatum varios, pro varia
aëris futuri temperie, colores induc-
re scribunt *Sinenses Geologi*; ex his
enim futuram sive serenitatem, sive
pluvias se prædicere posse sibi per-
suadent; Ego ea thelesmata Magica
esse puto, cujusmodi plura in *Chi-
na* spectantur, à Magis, Magistro
Satana ad superstitiones propa-
gandas constituta; & ab *Arabibus*
طلسمات *Thalesmat* dicuntur.

Sed progrediamur ad mirabilem na-
turam Asbesti paulò exactiùs descri-
bendam,

Atlas Sinicus ait, in *Taniu Tartarie* ^{Asbestus,}
Regno supra lapides nasci herbam ^{igne in-}
quandam, quæ ab igne non consu- ^{consum-}
matur; hæc enim in ignem projecta, ^{pribilis.}
rubescit quidem, & aliquo modo
ignescit, at educta ex igne mox pri-
stinum candorem recuperat, nonni-
hil in cinericium declinantem; non
adèò in longum excresecit, sed sub
forma capillaris excresecientiæ, fragi-
lis & imbecillis consistentiæ, aquæ
imposita in lutum abit, statimque
consumitur. Atque hæc est descri-
ptio herbæ asbestinæ; in qua ego in-
signem errorem noto, dum herbam
illi

Asbesti
sive Ami-
anti mi-
rabilis
proprie-
tas.

illi putant, quod nos pura lapideæ substantiæ filamenta asserimus: per abusum itaque, vel imperitiam hominum, qui dum lapidis hujus efflorescentiam spectant, herbam ex lapide excrevisse inconsultâ naturâ arbitrantur. Hic abusus quoque Latinos inter Authores comperitur, dum filamenta hujusmodi linum dicunt, non quod revera linum hujusmodi ex vegetabilium œconomia depromptum sit, sed quod instar lini filari & texti possit. Est itaque fustis hujus herbæ nihil aliud, quàm efflorescentia quædam ex lapide asbesto, qui in Tartariæ regionibus passim reperitur, evibrata; non secus ac mineralium, salium efflorescentias ἐξασθηματα, sive arbores metallicas per κατὰ χερσὶν appellare solemus. Habeo & ego magnam hujus Asbesti, sive Amianti, ut vocant, in Musæo nostro copiam; cujus filamenta digitis soluta prope propius herbarum fibras exprimunt, è quibus contusis, & certo modo præparatis chartam confici, quæ literis exarata, & in ignem conjecta, statim consumpto atramento chartam candidam exhibebat, novis literis inscribendis aptam. Quomodò verò, aut quo arcano artificio id in fila duci queat, in XII, Libro Mundi Subterranei, tanquam magnum & paucis notum secretum innui.

M. P. Venet.

Mentit hujus mineralis quoque Marcus Paulus Venetus lib. 1. Itinerarii sui, c. 47. Est, inquit, in provincia Chinchin (quod est Tartariæ Regnum) mons, in quo inveniuntur minera chalybis & Salamandra, de hac fit pannus, qui in ignem projectus non comburitur. Fit autem pannus ille de terra in hunc modum, uti quidam è sociis meis Vir singulari præditus, industria curiosior, nomine Turcus, me edocuit, qui in provincia dicta mineralium operi præfuit. Invenitur in monte illo minera quedam terræ, quæ fila producit lane haud dissimilia, & hac ad Solem conficcata in mortario aneo conteruntur, deinde lavantur, & quidquid terrarum illis adhaeserit, submovetur; de-

miùm fila illa sic purgata & attenuata, ut alia lana nentur, atque in pannum contextuntur; & quando pannos illos volunt dealbare, projiciunt eos ad horam integram in ignem, & tunc ex flammis illæsi educuntur nive candidiores, haud secus purgant eos, si maculas aliquas contraxerint, nam alia præter ignem lotura illis non adhibetur. De Salamandra verò serpente, qui in igne vivere dicitur, nihil explorare licuit in Orientalibus Regionibus. Ajunt tamen Romæ mappam quandam haberi ex Salamandra contextam, in qua sudarium Domini involutum retinetur, quam Rex quidam Tartarorum Romano Pontifici misit. Hæc de Asbesto Marcus Paulus Venetus, ubi per Salamandram non intelligitur, uti simpliciores credere videntur, serpens, qui in igne passim vivere dicitur, sed de Asbesto, sive Amianto, quod in igne non secus ac Salamandra sine ulla noxa perduret, καὶ τὴν μετὰ πορὶν dictum velim. Quamvis etiam quæ de Salamandra animali in igne incorruptibili, pyraustisque dicuntur, fabulosius verius, quàm veris historiis adscribenda putem; Cum, uti in VIII. Libro Mundi Subterr. docuimus, nullum animal in valido igne sine sui corruptione existere posse: undè igitur fabula originem duxerit, aperiā.

Salamandra cur dicatur Asbestus.

Salamandra ex eorum numero, quas Lacertas vocant, species quædam est; Lacerta videlicet nigra, & aureis maculis insignita, cæterum animal muco, & viscido humore aspectu horridum & nausæa plenum, vel ex eo capite, limacum instar, tardissimi progressus; hoc in Germania sæpius me vidisse memini, quod vix nisi post frequentes imbres ex humidis & lutulentis specubus exire solet, Germanicè Mollen vocantur. Hoc itaque animal cum frigidissimi juxta, ac humidissimi temperamenti sit, & totum quasi ex mucore constitutum, si quis supra carbonem accensos imposuerit, id illos nimia sua humiditate, viscositate plenâ, statim extinguat, quod idem fieri in limacibus expertus sum: Si quispiam

Salamandra quid sit

quispiam vero illos in ignem validum projecerit, is eas, non secus ac alia combustibilia, in cinerem protinus converti reperiet; Quod idem Franciscus Corvinus in Salamandra, ei ex *America* transmissa, se expertum esse testatus est. Quod verò *Marcus Paulus Venetus* dicat de Salamandra contexta & *Romæ* detenta, in qua Sudarium Christi involutum sit, de eo nihil hucusque comperire licuit, & si foret, id non de Salamandra lactea, sed de asbestina tela, quæ per similitudinem quandam Salamandra dicitur, intelligendum foret.

Vasa
Porcella-
na.

Est in provincia *Kiamsi* ad Borealem ripam *Po* fluminis urbs *Iaocheu*, aquarum fluminihuncque irrigatione pulchra, amœna, & cum primis deliciosa. Hæc Urbs, id sola, quod in totius Orbis admiratione, & ambitione est, possidet; suntque vasa illa pretiosissima, quæ *murrhina*, seu porcellana vocant, à Regibus & Principibus tantopere æstimata, de quorum materia magna inter Authores lis & controversia: Sunt qui terram quandum mineralem post centum annorum durationem subterraneam, suam nanciscatur perfectionem; Non desunt, qui fabulis quoque propudiosis annexis, nescio ex qua materia eam oriri velint, sed Patres nostri experientiâ sensatâ, ocularique docti, quænam illa sit materia, quis eam elaborandi modus, & ratio, tandem detecta varietate nos ab omnibus falsitatis conceptæ erroribus liberarunt, & inter cæteros curiosissimus *Martinius*, qui hoc argumento in suo *Atlante Sinico* fol. 37. scitè sanè prosequitur his verbis: At quod maxime eam commendat, est elaboratio & copia scutellarum *Sinensium*, quas Porcellanas, nescio unde petito nomine vulgò vocant: quæ nullibi in toto Regno sunt præstantiores, quàm in pago *Fœulcang* civitatis: Licet enim alibi terram, ex qua fortè confici possint, habeant, nullo modo ad eas accedunt, quæ in hoc pago sunt, imò quod admiratione dignum, terram, ex qua eas efformant, non ex huius provincia solo hauriunt, sed

P. Marti-
nus Marti-
nius de
vasis Por-
cellanis.

ex *Kianguan* provincie urbe *Hoeicheu* advectam accipiunt, nec ibi, licet tanta illius adsit terræ copia, ullo modo effingere illas queunt; sunt qui id aquarum temperaturæ adscribant. Ex hoc ergò huius urbis pago omnes scutellæ ille, ac vasa *Sinensia* sunt, quæ à rusticis, rudibusque hominibus figlina arte elaborantur, eodem modo, quo *Faenses* in Italia: Coloris varii sunt, licet omnes ex subtilissima illa argilla, ac aliquantulum diaphana constent, quæ colore illiniuntur croceo, variisque Draconum figuris illuse sunt, Regio destinantur palatio; pro vulgo sunt rubræ, luteæ ac caruleo colore, ad quem effingendum glastum à *Sinis* adhiberi solet, quod ibi magnâ reperitur copiâ, præcipue in Australioribus Provinciis, quo etiam ad tingendas vestes utuntur. Quàm verò rara, ac præclara vasa hic fiant, longum esset referre, nullam formam, nullum florem, figuramve finges, quæ non eandem ex porcellana argilla apud illos admittant: quanta verò horum vasorum sit copia, facile quis colliget ex ea, quam quotidie videmus in Europa nostra. At miror, unde hic increbuerit rumor, ex ovorum testis, aut conchulis marinis preparari hanc materiam, idque ex relatione quorundam centum annorum spatio repositam ab avis pro successuris nepotibus: planè rerum gnaris ridicula sunt hæc, & merè commentitia, namque omnia ex terra, quæ ad hunc pagum ex urbe vicina *Hoeicheu* advehitur, figlina arte fiunt; terra autem illa non pinguis, ut creta est, sed veluti arenula pellucida, quam macerant, & aspersâ aquâ in massam cogunt, quin & ex fractis vasculis denuò frustra comminuunt, atque iterum nova vasa efformant, sed hæc ad priorem vix accedunt nitorem, aut pulchritudinem; quod prætereâ hæc vascula commendat, est, quod eduliorum etiam ferventium vim innoxia patiuntur, imo, quod magis mirandum, frustra inter se claviculis æreis, filoque consuta liquorem continent, nec transmittunt: huius sutorie artis periti totam passim *Sinam* obambulant, ii ad foraminula efformanda subtilissimum adhibent terebellum (Vulgo *dril* vocant) cuius cuspis ex adamante est, quali hyalo sculptores apud nos ferè utuntur, aut ii potius qui apud

Mediola-

diolanenses *crystallum montanam perforant*. Hæc P. Mart.

Minera-
rum in
China co-
pia.

Montes *Sinarum* omni minera-
lium, metallorumque genere referti
sunt; nec defunt, qui auri, argentique
mineras fecundissimas habeant,
quamvis edictis Regiis eas excolere
non permittatur, eo quod ob viru-
lentas, ut ajunt, terræ exhalationes
fossiores innumeris passim morbis ex-
positi avaritiam tandem morte luant,
vitam autem hominum auro pluris
fieri debere par esse. Unde aureis so-
lummmodo contenti ramentis, quæ
ex fluminum, fontiumque limo edu-
cunt, cæterum fodinarum scrutinio
cum vitæ tot hominum periculo in-
cumbere, supervacaneum esse existi-
mant.

Fodinae
non co-
luntur à
Sinis.

Alchymi-
stæ Si-
nenses.

Chimici tamen, ut ubique loco-
rum, ita & in *China* potissimum auri
firi torri, artem suam, tametsi impo-
sturis, fucisque infamem, tantis tamen
verborum ampullis depingunt, ut
etiam maximis potentissimisque
Regni Magistratibus artis veritatem
persuadeant, dum non aureos solum-
modo montes, sed & immortalitatem
in hac vita stultæ plebi arte sua polli-
centur, quorum tamen idem prorsus,
qui *Europæorum* scopus est, splendide
mentiri, & plus æquo credulos, avaro-
rumque istiusmodi offuciis fallere &
dementare.

Primus
Alchymia
pro-
fessor in
China.

Est in provincia *Suchuen* parvus
Lacus *Totan* ad urbem *Pukiang* situs,
vel ex hoc nomine celebris, quod
Hoangtius Alchymia primus pro-
fessor hic chrysopœiæ operam dede-
rit, 2500 ante Christi adventum an-
nis. Verum cum hujusmodi veri-
tatis nugæ, quàm antiquitates in *Libro*
XI. Mundi Subterranei quàm amplis-
simè confutatas exhibuerimus, illuc
Lectorem remittimus. Imperium ta-
men auro, cæterisque metallis dives
esse, suprà dictum est, & multitudo
thermarum, salium omnis generis,
communis, nitri, aluminis, vitrioli,
sulphuris, & subterraneorum ignium
copia id facile convincit, unde varii
isti aquarum nigrarum, viridum, fla-
varum, rubearumque, quibus tingun-
tur, colores, ubique passim occurrunt.

Est & in provincia *Honan* fons, cu-
jus extima aquarum superficies cum
frigidissima sit, si tamen paulò pro-
fundius manum immerferis, calidam
ferventemque aquam sis reperturus,
cujus rei causam uti *Sine* ignorant,
ità facile quoque admirantur. Certè
plures hujusmodi me in *Italia* vidisse
memini, & potissimum in Lacu *Al-
bunæo Tyburtina* Urbi vicino, in cuius
superficie aqua perpetuo friget, pro-
fundior verò contrà semper fervet:

Fons in-
solitus.

Lacus *Al-
bunæus Ty-
burtinus*.

Ratio hujus facilè assignatur: cum
enim superficies frigidi ambientis
aëris beneficio continuò perflatur,
eam frigidam manere necesse est, in-
terno calore externi efficacia veluti
retuso, habetque veluti caloris sui
gradus quosdam, ita ut in fundo aqua
sit calidissima, in medio calidiuscula,
& deinde tepida, & ultimò tandem
frigida. Sed de hisce vide quæ in *Iti-
nerario* nostro *Hetrusco* & *Latio* de
hisce fusius egimus.

Unum hoc loco apponam, quod
nisi Patrum Nostrorum oculari testi-
monio comprobatum esset, & *Herodotus*
merito videri posset. Sunt in pro-
vincia *Xansi* putei ignei non secus
ac aquei apud nos, qui passim in
dicta provincia visuntur, magnoque
compendio ac sumptuum parsimonia
ad cibos coquendos adhiben-
tur. Hoc autem pacto procedunt:
Putei orificium ita clauditur, ut præ-
ter ollam, aut cacabum nihil aliud
admittat, eo fine, ne calor per la-
xiora foramina dissipatus obruratis
strictè terminis magis magisque in-
tendatur, atque ita nullo pœne la-
bore cibos intra breve tempus In-
digenæ excoquere consueverunt.
Atlas ait, *Audi vi quandoque hunc ignem*
crassum esse, neque admodum lucentem,
aut diaphanum, calidus quidem est,
sed ligna injecta non comburit, quin &
in tuborum majorum concavitate colle-
ctus constrictusque facile circumferri
possit, & cum libuerit, ad coquendum
eo uti quis valeat, siquidem aperto in tu-
bo foramine, erumpens ignis res leviores
facile elixat, donec expiraverit mirò
sanè Natura artificio: Si res ita sese
habeat, neque enim ipse coram vidi.

Puteorū
igneo-
rum mira
vis.

adeoque fides sit penes Authores Sinicos, quos in iis, quæ comperi, raro fallaces inveni. In tota hac Provincia carbo ille effoditur, qualis ferè apud Belgas Leodiensis est, eâ ad alendum ignem & hypocausta calefacienda Boreales Sinæ passim utuntur, prius contusos perfringunt (lapides enim ingentes & nigerimos effodiunt) tum aquâ perfusos miscent, massasque consciunt; difficul-

ter quidem ignem concipiunt, at conceptum semel diutissimè vegetam, urentemque fortissimè retinent. Fornaces in hypocaustis Sinicis, uti in Germania ex lateritio opere fiunt, & nonnunquam ad modum lectuli exstructæ, adeo ut in cœnaculis non fornacem, sed lectum te videre credas, & illis etiam ad incumbendum sat commodè hybernis temporibus servit. Hueusque Atlas.

Similes
putei &
in Europâ
inveniun-
tur.

Ad igneos itaque puteos quod attinet, dico illos nihil aliud esse, quàm canales, seu caminos ex profundissimis terræ visceribus, id est, è pyrophylaciis, ita enim in nostro Mundo Subterraneo vocamus ignis Subterranei receptacula, quorum orificium in superficie terræ eminens non potest non præstare dictum in coctione ciborum effectum, ob vaporum, halituumque, perpetuo inde expirantium, intensissimum calo-

rem. Neque quispiam putet, in sola China huiusmodi Naturæ prodigia spectari, cum in pluribus Italiae & Siciliae locis ea passim obviant, potissimum huiusmodi in Puteolano Vulcani foro, seu Campis Phlagrais, quam & Sulphaturam vocant, me observasse memini; Siquidem huiusmodi canales adeo ardentem exspirant ventum, ut si quis orificio ejus ollam carne refertam imponeret, intra quadrantis horæ spacium

cium haud dubiè carnem optimè coctam sit reperturus. Nihil itaque inter nostros & *Sinicos* ignium puteos differentia est, nisi quod nos huiusmodi Naturæ beneficium in culinæ usum non convertamus, *Sine* verò data hac oportunitate ad sumptibus in lignis cremandis parcendum, insigni sanè emolumento utantur: Idem igitur accidit in igne quod de *Æolio Cæsiorum* monte diximus in *Itinere Hetrusco*, cuius frigidissimum ventum cives per canales non secus, ac aquam per rivos,

quisque in domum suam ad refrigerandos tum fructus, tum potum æstivo tempore, deducunt; ita quoque *Sine* igneum hunc subterraneum calorem per divisos veluti canales rivorum instar ad ciborum cocturam derivare consueverunt, atque adeo res non tam mira, quàm insolita nobis esse videtur. Vide Figuram in qua A pyrophyllacium subterraneum A B, A C, A D, canales pyrogo-gi, orificia E, F, C supra quæ ollæ ponuntur.

ATHANASII KIRCHERI
CHINÆ
ILLUSTRATÆ

PARS V.

DE ARCHITECTONICA,

Cæterisque Mechanicis Artibus

Sinensium.

P R Æ F A T I O.

*E*tsi Sinæ non eam obtineant Scientiarum Speculativarum notitiam, ut cum Europæis comparari queant, earum tamen sunt capacissimi, uti ex Cursu Philosophico Conimbricensium in Linguam Chinicam converso patet, cujus subtilitates ita facile comprehenderunt, ut nostris non cedant; Mathematica quoque etsi præter Astronomiam & Calculatoriam vix reliquas species nōrint, continuò tamen usu à nostris Patribus exercitati, librisque impressis ita profecerunt, ut admirationi omnibus fuerint, imò quidpiam nobis etiam altius sapere velle videantur. Nihil olim ne nomine quidem de Geometria, Optica, Musica, Statica, Horologiographia, nihil de causis Naturalium, abditarumque rerum virtutibus nōrant, nostrorum tamen editione librorum adeò illuminati fuerunt, ut & ipsi nonnihil de occulta Philosophia in lucem edere paulatim attentarint; Quemadmodum verò nihil Ethica & Politica ad vitæ humanæ felicitatem conducibilius censent, ita huic omnes maximè operam dant, hanc excolunt solam tanto studio & assiduitate, ut qui majorem hujus notitiam affecutus fuerit, illum ad majores Imperii dignitates capeffendas aptiorem judicent: Comprehendunt autem sub illa Ethicam & Oeconomicam tum ad privatos, tum ad domesticos mores formandos aptam, sive Monarchicam Politicam ad publicum regimen conducibilem. Ultimam hujus Politicam, dici non potest, quanto-

Cultus
scientiarum
apud
Sinæ.

Cultus
Politices
maximus
apud Si-
nas.

quantoperè excolant, quanto & quàm miro ordine ad Imperium adeò vastum ab omni rebellionè immune conservandum, leges suas disponant; quantacura ad Rerumpublicarum administrationem intendant; undè evenit, ut Regnum ubique locorum sit cultissimum; Et quia Agricultura meritò primum locum, ex qua salus populorum dependet, obtinet, huic unicè ita student, ut vix locus sit, qui non summâ industriâ excolatur. Secundo est mercimoniorum ingens negotiatio, quâ fit, ut totius Imperii incolæ, quâ terrâ, quâ fluminibus, quibus totum irrigatur, innumerabili navium multitudine inter se negotientur. Quod ut quam commodissime fiat, pontes ubique locorum admirabili structura splendidi, sunt obvii; Si quandoque asperiores montium anfractus occurrerint, incredibili sumptuum laborumque expensâ viæ publicæ stratis lapidibus ad commodam ultro citròque commeantium opportunitatem extructæ sunt, & ne fluminum diverticulis cæterisque impedimentis itinerantium commoditas retardaretur, miro artificio canales extruxerunt, de quibus singulari ordine nonnihil dicendum.

CAPUT I.

De Pontibus reliquisque prodigiosis Sinensium Fabricis.

Ti nihil ad negotiationes rite perficiendas Pontibus commodius est, ita quoque universum Imperium tot admirandis Pontium fabricis splendet, ut hac in re nulli in Orbe terrarum Nationi cedere videantur, tanto ubique numero, ut in nonnullis primæ magnitudinis urbibus Nankin, & Hanchen aliisque ad decem millia numerentur, & Paulus Marcus Venetus, quæ de Quinsai Urbis pontibus narrat, Nostorum relationibus prorsus consentiant. Sed de hac Urbe vide in præcedentibus fusiùs actum.

I. Primi Pontis Loyang dicti in provincia Fokien structura omnem admirationem superat, quem Præfectus quidam nomine Cayang extruxit, ejus longitudo ultra 360 perticas protenditur, latitudo ejus sesquiperticam obtinet, priusquam pons extrueretur, navibus patebat transitus, sed ob æstus vehementiam naufragiis infamis, undè pons hic fabricatus, in cujus fabricam insum-

pta scribuntur quatuordecies centena aureorum millia, de quo ita scribit Atlas: Iacet Loyang pons ad Urbis Barrolybicum supra Loyang flumen extructus, dicitur etiam Vaugan pons, hunc edificavit Urbis Præfectus dictus Cayang, ejus longitudo ultra trecentas & sexaginta perticas protenditur, latitudo autem sesquiperticam obtinet, priusquam pons structus esset, navibus patebat transitus, sed quotannis propter æstus vehementiam quamplurimæ cum ipsis vectoribus mergebantur, optabat Cayangus, ut hominum, ac præsertim suorum saluti & incolumitati consuleret, pontem extruere, sed cum ad hoc opus hominum virces nullo modo intelligeret sufficere, videretque maximam aque altitudinem, fundamentis jaciendis minimè aptam esse, invocato maris spiritu petiit, ut æstum contineret, obtinuitque (si credere fas est) postquam maria omnia fuere pacata, atque uno ac viginti diebus cessavit æstus, tum denuò fundamenta jacta, insumptaque ad quaterdecies centena aureorum millia: Hæc Ille. Sed nos

Pons ut
bis
Loyang.

300 Pilis
constat.

relictis fabulis ad pontem verè omni admiratione dignissimum veniamus: Bis ego cum, ait *Atlas*, non sine stupore inspexi, atque accuratè notavi omnia: totus ex eodem secto, nigricanteque est lapide, nullum habet arcum seu fornicem, sed pilas ex lapidibus ingentibus structas supra trecentas, omnes maximi navigii figuram habent, utrimque in angulum acutum desinentem, ut minus aquæ vim ac allisionem sentiant: in suprema lapidum coagmentatione à pila ad pilam quinque, iique omninò æquales lapides spatium, quod in latum est, occupant: Lapis quivis ad duodeviginti latus est passus meos communes, quos ibi modestè inambulans ad mensuram adhibebam, & duos omninò latus, ac totidem altitudo seu crassities obtinet: Sunt ergò similes omninò & æquales ibi ingentes illæ lapideæ, ut sic dicam, trabes mille & quadringentæ, stupendum omninò opus, non ex eo tantum, quod pilis impositæ tot huiusmodi moles sint, sed vel maximè quod tot tantæque adeoque æquales uspiam reperiri, exscindique potuerint: ne verò transeuntes delabendi ullum subeant periculum, podia ex eodem lapide utrimque cum leonibus suis basibus insistentibus adstructa sunt, similiaque plura addita ornamenta; sed notandum me illic tantum describere pontis hujus partem, cum nimirum, quæ est inter *Logan* oppidum & castellum supra ipsum pontem ædificatum, illo enim superato alia pars pontis sequitur superiori haud multò minor, cæterum totus æqualis. Quod ad sumptus attinet, parvi hi fortè censebuntur ab *Europæis* pro tanto opere, verum illud hîc considerandum est, maximam operarum partem apud *Sinas* gratis servire debere, cum publicum quid exstruitur, eorum verò quibus stipendium solvitur, adeò exilis est merces, ut unius *Europæi* stipendium hîc facile pro decem sit satis. Hujus pontis mentionem quoque facit *Paulus Marcus Venetus*, dum *Xartem* urbem describit.

II. Spectatur & in provincia *Queichen* pons *Tienssem*, cò quod à *Tienssem* coelo factus videatur, sic dictus, eximium sanè Naturæ opus, siquidem ex uno constat lapidè supra torrentem *Tanki*, cujus latitudo perticas duas, longitudo viginti adæquat. Ego putem olim hunc locum monrè clausum fuisse, sed torrentium impetu & violentia cum tempore rosum, excavatumque pontem hunc reliquisse, uti in multis quoque *Alpe*stribus *Helvetiorum* locis cum admiratione spectantur.

Pons
Tienssem
ex uno
lapide.

III. In provincia *Xensi* pons videtur à Duce exercitus *Chang leang*, ad montium asperitates, voragines, & præcipitia superanda, ingenti opere extructus, in quo extruendo totus Exercitus ad multa centena hominum millia defudasse feruntur; secti integri montes, exsurgentibus utrimque quasi ad perpendiculum montium sectorum parietibus adeò altis, ut in cœlum attolli videantur, unaque ipsa via lumen ab alto illapsum admittat, alicubi lignis, trabibus, asseribusque stratis de monte ad montem pontes struxit, intra ipsas montium, rupiumque commissuras exterebratis, excisisque foraminibus, quibus impositæ trabes sustentantur, præcipuè ubi torrentes ex montibus delapsi quasi viam sternunt, quorum semitas sæpè secutus est, alibi ubi vales latiores sunt, columnæ adhibitæ, atque huiusmodi pontibus tertia ferè itineris pars constat, tantâ autem subindè per intervalla sunt altitudine, ut fundum voraginis aspicere vix audeas; Viæ latitudo quatuor equitum capax est, & ne viatoribus per præcipitia fortè ex pontibus dilabendi aliquod immineret periculum, addita sunt utrimque podia, fulcræque ferrea, aut lignea, vocaturque *Cientao*, id est, pons fulcrorum, ob compendium itinerum, quod cum ex civitate *Hanchung* ad Metropolim *Siganfu* iter 20000 stadiorum per ambages facere cogerentur, id per huiusmodi montes non nisi 80 stadiorum intervallo conficiant, extructus.

Pons mi-
rabilis.

IV. Ali-

Pons Volans, ex monte ad montem unico arcu extructus 400 cubit. altitud. 500 cubit.

IV. Alius pons in hac eadem Provincia *Xensi* prope *Chogan*, ad ripam *Fi*, spectatur, prioribus non minus mirabilis; siquidem de monte ad montem unico extructus arcu, cuius longitudo 40 Sinensium perticarum, id est, quadringentorum cubitorum est; altitudo vero seu perpendiculum usque ad flumen *Croceum*, qui sub ponte transit, 50 perticarum esse fertur; undè *Sinæ* eum Pontem Volantem vocant. Quà vero arte is constructus fuerit sub unico arcu, quibus in extruendo sustentabant, videant nostrates pontium structores. Nos hîc Figuram posuimus, ex qua facile fabricæ ratio patebit. Similem huic ex monte ad montem constructum in *Gallia* prope *Nemausam* vidi, qui tres contiguationes habet; prima quaternis arcubus constat, curribus transitur, altera duodenis arcubus instructa equitibus etiam transitum dat, tertia 6 arcubus spectabilis, aquæductui servit; & à veteribus *Romanis* constructus, dicitur vulgo *le pont du Gardon*, supra fluvium enim huius nominis constructus est.

In provincia *Iunnan* supra profundissimam vallem, per quam torrens rapidissimo aquarum fluxu, atque impetu volvitur, pons spectatur, quem *Mingus Hamæ* familiæ Imperator anno Christi 65. condidisse fertur, non lateritio opere, aut ingentium saxorum coagmentatione, sed crassissimis ferreis catenis ad annulos hamis, uncisque, ex utraque montium parte, ita firmatos, ut superimpositis asseribus pontem extruxerit; catenæ sunt 20, quarum unaquæque 20 perticarum, id est, 300 palmorum longitudinem habet, quem cum plures simul transcunt, pons titubat ac hinc indè movetur, non absque transeuntium metu ruinæ perculsorum, horrore & vertigine; ut proindè satis mirari non possim Sinensium Architectorum dexteritatem, quâ ad itinerantium commoditatem tot ac tam ardua opera attentare sint ausi.

Si porrò de montium præruptorum pontibus in planiora loca devenieris, vias publicas ingredieris, quæ meritò omnes in admirationem trahunt, quadratis lapidibus adeo stratas, ut per urbem te incedere credas; ubi vero transitum negare videbatur montium asperitas, ibi tamen non defuit ingenium, neque eos eum facilitate transeundi modus, dum rescissis hinc inde rupibus, abruptisque ac solo æquatis montium cacuminibus, impletis vallium concavis, magno faciendi per universam Regionem itineris compendio, incredibili hominum multitudine adlaborante, viam aperuerunt. In huiusmodi viis publicis, certis intervallis, ad singulos nimirum lapides, seu metas milliarias, quæ decem stadia Sinica continent, dispositi cursores, quorum ope brevissimo tempore Diplomata, nec non Regia præfectorum Edicta celerimè perferuntur; ad singulas octenas metas unius diei itinere erectæ domus publicæ, *Cun quon*, & *Yeli* vocant, ad quas Præfecti ac Magistratus divertunt, Regioque sumptu excipiuntur tabella præmissâ, quâ de eorum adventu, dignitateque reddantur certiores, præscriptis dierum, quibus ad quælibet loca venturi sunt, numeris. Fluminum quoque ripæ non secus, ac viæ regiæ, adornatæ sunt, arbore nulla, aliòve impedimento, nisi ad quinque cubitorum ab aquis distantiam relicto, ne remulco pertrahentes naves ibidem retardentur; quin & littora multis in locis quadratis ab imò lapidibus erecta sunt, interpositis, sicubi necessitas postulaverit, lapideis plurimorum arcuum pontibus, ut horum operum magnificentia veteres *Romanos* si non superare, saltem æquare videantur; tantus est omnium ad boni publici emolumenta procuranda ardor & studium.

Nihil hîc dicam de splendore & magnificentia navium, earumque infinita pene multitudine, quæ in toto Imperio in nullo flumine defunt, & quas tanto numero conspicias, ut

Ardua Opera.

Metæ milliariæ.

Navium innumera-
bilis multitudo.

Patrum

Patrum Nostrorum Testimonio, pluresne homines in navibus, an praesertim in mari vicinis Regnis, & urbibus degant, meritò quispiam dubitare possit. Sed de hisce vide *Trigantium, Samedum, Atlantem, Marinum* aliosque.

Architectura ædium.

Ad Architecturam ædium quod attinet; Intra Moenia privatorum domus haud admodum operosæ, commodorum illi magis, quàm splendoris, aut ornatus curam gerunt, omnes ut plurimum una contiguatione constant, plures incommoditatis causa, & in ascendendo per scalas laborem pertæsi nolunt; undè quod in altitudine ipsis deest, id in longitudine recompensant; undè mirum non est tantæ vastitatis urbes in *China* reperiri, si enim contiguationes v. gr. ædium Romanæ Urbis, aut Parisianæ in longitudinem tenderentur, certè maiorem in Orbe terrarum reperiri non posse crederem; solius Collegii Romani sex contiguationes in longum dispositæ ad quingentos quinquaginta passus geometricos pertingerent, id est, dimidium milliæ Italici & 50. passus insuper expleret, ut interrim silcam hortos, templa, scholas, atria, quæ in planum disposita vastam urbem constituerent; nitor præterea urbium *Sinensium Europæorum* non adæquat, cum nullas plateas versus fenestras admittant, omnibus intus vergentibus, haud secus, ac apud nos Monasteria Monialium. Domus divitum splendida, & diffusæ, reliquas superant ædes Magistratuum, sive Mandarinorum, quæ verè palatia dicere possis. In singulis Metropolitanis Urbibus 15, aut 20, aut sæpè plures sunt, in Urbibus reliquis ut plurimum octo, in minoribus quatuor, formæ omnes similes, nisi quod unæ aliis pro majori præfecti dignitate majores sint, omnia Regiis sumptibus ad præfectorum, vel militarium vel togatorum habitatione extructa; neque solum palatia hisce, navescque suis suppeditat Imperator *Sinarum*, sed & omnem necessariam

Cur urbes in Chinatam vastæ sint,

supellegilem & victum & famulos. Majora palatia quatuor aut quinque habent atria cum totidem domibus in fronte atriorum; In frontispicio cuiusque portæ tres, maxima media est; utrumque portarum latus marmorei leones armant; ædes in varia habitacula pro varia habitantium conditione dispartitæ. Primum hoc atrium aliud sequitur, ad cuius terminos capacissima aula est, ingentibus suffulta columnis, *Tang* dicitur, in eâ jus dicit Præfectus, utrumque tabelliones & cursores publici suas habent ædiculas haud incommodas; Post hoc sequitur aula interior priori nobilior, nomine *Sutang*, id est, *secreta*; intra hoc soli amicissimi ad colloquium & salutationes admittuntur: Sequitur tandem porta maxima & domus Præfecti uxorum, liberorumque habitationi percommoda & ornamentis splendida, adjacent nemora, horti, lacus, similiaque ad voluptatem, amœnitatemque allecimenta. Hoc tamen omnia sive domus, sive palatia incommodi habent, ut quemadmodum omnia ex ligno ferè constructa sunt, ita quoque incendio alicubi exorto, nisi obsterur, integræ sæpè urbes exiguo temporis spatio in cineres rediguntur; uti *Pekino* accidit, quæ urbs post *Nankingum* omnium vastissima à Rebelle & Tyranno ad initium irruptionis *Tartarorum* quadriduano incendio consumpta fuit, à *Tartaris* tamen quadriennali fabricatione in pristinum dignitatis statum restituta. Artificium Architecti maximè in polyzoniis turribus, fanisque extruendis ponunt; de quibus in præcedentibus, ubi ex polyzoniis unam ad vivum expressimus, & revera fabricæ sunt in admirationem trahentes, quotquot eas curiosius intuentur; putarunt quidam è nostris Turrim Babylonicam simili modo extructam fuisse, de quo nos volente Deo suo tempore & loco. Claudam tandem de Sinicis fabricis argumentum celeberrimâ illâ, quæ tertiam fere *Sinarum* Imperii partem circumit, murorum fabricâ; opus sane

ex iis, quæ humanâ potentiâ extructa sunt, jure suo maximum; Itâ autem res habet.

Murus Sinensis.

Murus
Chinen-
sis.

Longitu-
do.

De quo ita Atlas Sinicus. Hujus, inquit, muri celebris quidem, sed adhuc obscura, uti video, apud eos fama est; is non unam, sed quatuor omnino provincias, seu potius Regna ambitu suo cingit, quamquam mihi quidem hæcenus de eximia ejus existimata longitudine semper aliquid demendum visum est: nec enim, quod trecentas leucas Germanicas superet, invenio, ex quibus 15. uni Graeci pares; tota enim illius longitudo à Si-

nici maris, in quem Yalo fluvius ex Tartaria Orientali influit, ad usque Kin civitatis montes, præter ripas Crocei fluminis, non excedit gradus viginti, licet illud, quod deesse ob parallelorum coarctationem videtur, abunde suâ inflexione & curvitate compenset. Nusquam interruptæ ejus continua series, præterquam ad Boreales partes Urbis Siuen provincie Pequing, ubi exiguum spatium tenent horridi & inaccessi montes, qui firmissimum murum nectunt, & ubi Croceum fluvium ad se fauces admittit reliqua flumina minora; ab exteris subingredientia regionibus, arcibus hinc inde, fornicibusque super extructis ad instar pontis, admittit, cetera totus sibi constans, ac fere uniformis non per planitiem

Portiuncula Muri Sinensis, qua structura ejus exprimitur.

modo, quæ in hisce partibus ratiore est, etiam quasdam ad exeundum, ubi nec per montium crepidines tantum, sed & illis castella vicina munitissima tum ad muri custodiam, tum admilitum habitationem apte disposita,

1000000
custodum
muri.

Altitudo
ejus.

Author
muri, quis
& quo
tempore.

spoliata, ut in Mappavideri est; habuit enim, aluitque ad ejus custodiam, quae longè ab Ortum in Occasum patet, Imperator Sinicus, haud minus quam millionem, ut vocant, militum, seu decies centena millia. Muri altitudo 30 Sinensium cubitorum est, Latitudo duodecim, & saepius quindecim: Sinæ quidem Vanli ching vulgò dicunt, hoc est, decem millium stadiorum moenia, quo numero ingentem & prodigiosam muri longitudinem denotant, cum enim 250 Sinica stadia gradum unum Aequatoris constituent, extenderetur illius longitudo ad gradus omnino 40, qui longius spatium occupant, quam tota haec extrema Asia in longitudinem excurrat.

Inchoavit hoc opus Xius Imperator Chinæ imperialis familiae auctor, qui Sinicos Imperatores omnes, & operum magnitudine, & rerum gestarum, ac bellicâ gloriâ vel aequavit, vel superavit. Hic postquam totam jam Chinam, devictâ Chevâ, familiâ subjecisset Imperio, ex Regulo factus Imperator, Tartaros ipsos multis, magnisque cladibus afflixit; ut autem futuras eorum impotenter in ipsam Chinam irruptiones reprimeret, murum hunc magnum extruxit; aggressus opus anno secundo sui Imperii supra vigesimum, qui fuit ante Christum natum ducentessimus decimus quintus, quinque annis totam absolvit fabricam, incredibili hominum allaborantium multitudine; Nam ex denis tres viros adesse per totam Sinam delectu habito voluit, variis in partibus Regni extructio capta, & quinquennii spatio incredibili velocitate, absolutâ tantâ operis firmitate, ex meris videlicet silicibus, lapidibusque, ut si alicubi clavus insigi posset per lapidum commissuras, morte luerent, qui partem illam fabricassent; ad sinum maris in quo illius initium per aliquot stadia aquas subit, scribunt Sinæ ad haec sub aquis jacienda fundamenta quamplurimas naves non lapidibus, sed crudi ferri massis plenas fuisse demersas; his innixus fundamentis assurgit Occasum versus & Leatung Regionem, mox excurrit ad Peking, inde Xanli & Xensi provincias munit, non rectâ semper progrediens, sed quandoque deflectens juxta varium locorum

situm, opus sanè mirificum, ingens, & omni admiratione dignum, ad haec usque tempora ferè sine labe, aut noxa contra tot temporum injurias persistens. Haec Atlas.

Cum itaque muri longitudo 20 graduum intercapedinem includat, is ad 300 milliaria Astronomica, seu Germanica, se extendere facillè comprobabitur, ut spacium illud inter Gedanum Prussiae, & Caletum Galliae portum facillè sit aequaturum; vel si juxta Meridiani gradus negotium ordiamur; spacium inter Gedanum & Messanam Siciliae murus ille sit facillè comprehensurus. Quæ res prorsus paradoxa, & omnium opinione incredibilis videtur. Undè mirum non est, quod de ejus structura memorant Sinæ, integros lapideos montes in fabricam excisos, consumptosque; in camentum desertum arenosum evacuatum. Fecit hujus muri quoque mentionem Nasirodinus Astronomus Persa apud Golium qui non mensura milliarium, sed 23 dierum intervallo ejus longitudinem definit his verbis:

Quanta
longitudo
inuri
compara-
ta ad Eu-
ropæ spa-
tia.

Nasirodi-
nus Astro-
nomus
Persa.

قد حلت مدينة طمخاري
وبلاط طمخاري هي بلاد الخطا
ويزعم المسفرون السور داي
علي بلادهم وضياعهم وساير
عبارهم مسرة ثلثة عشرون
يومًا في طول من الغرب الي
الشرق

Incluta evasit Urbs Thangazi: Sunt autem Regiones Tangazi eadem quæ Cathajorum, existimant, qui illuc fecerunt iter, murum cingentem urbes eorum & oppida, reliquasque mansiones in longum, ab Occasu in Ortum exporrigi 23 dierum itinere; quæ mensuræ superius adductæ non correspondet; verum cum Nasirodonus ea tantum ex relatione mercatorum, qui vastum hujus muri in Ortum intervallum nosse non poterant,

rant, didicerit, condonandum illi est; cum 60 dierum spatio 300 miliaria Germanica non facile conficiantur, posito singulis diebus curforem quinque tantum eorum continuato itinere conficere. Sed hæc de mirandis *Sinenfium* fabricis dicta sufficiant.

Restat admirandi sanè artificii canalialis, quam *Sine* ad commodam navigationem ad Regiam *Pekin* incredibili sumptuum magnitudine construxerunt. Verùm ut operis excellentiam Lector propius cognoscat, *Atlantis* verba, quibus cum amplè describit, apponam.

De Canalis Jun artificiosa structura.

Canalis
Sinenfis
Jun dicti
descri-
ptio.

Mirantur multi *Batavorum* in fossis, cataractisq; adornandis, ad itinerantium ex una in aliam civitatem exstruendis commoditatem industriam; sed mirari desinerent, si canalem *Jun* in *Sina*, ejusq; admirandam structuram vidissent, de quo ita *Atlas*. Est provincia *Xantung* una ex nobilioribus provinciarum, cujus divitias maximè commendat *Jun* fluvius, cujus arte effusus est alveus, Canalis tota *China* celeberrimus, per quem ex toto ferè Imperio naves, mercesque in Regiam *Pequinensem* tendunt. Incipit ingens hæc fossa ad Boream *Socien* Civitatis in ipsa ripa *Crocei fluvii*, ex quo unde quaque advenientes naves in *Jun* fluvium deducuntur, indè ad *Cining* usque pertingit, mox ad *Lincing* civitatem, ubi in *Quei* fluvium aquas effundit in eo Canali; quia multis locis aqua pro majoribus navibus transmittendis humilior est, supra viginti cataractas numeravi, quadrato, sectoque lapide, ac egregio, firmoque opere structas, relicta porta navium capace, quam magnis, crassioribusque asscribus claudunt, ac aquas detinent, mox illius rotæ beneficio, ac machina facili negotio sublatis, & aquæ, & navibus transitum præbent, donec ad secundam cataractam, eodem sanè ordine, ac methodo, at-

que ità deinceps per reliquas transmittantur; in medio autem itinere, priusquam ad *Cining* veniatur, ex lacu *Cang*, per cataractam maximam, aquæ quantum volunt, immittunt, simulque lacum, ne nimium disfluat, fundumque aqua dissolvat, tempestivè claudunt; perpendiculum enim aquæ in lacu vicina adjacente regione altius est, quare intra exiguum terrarum spatium octo ad minimum cataractæ sunt, *Tung pa* vulgò dictæ, quia nimium aquæ ex lacu profluentis, prementisque impetum, ac pondus comprimunt, & sustinent, cum autem naves ad ipsum lacum perveniunt, ne ipsum lacum enavigare cogantur, ad ripam ipsius lacus fossam seu canalem utrimque aggeribus egregiè munitum duxere, quo facto naves omnes faciliter transiunt. Sanè si hæc coram spectarent Architecti *Europæi*, viderentque hujus aquæductus longitudinem, aut aggerum altitudinem, & crassitiem, aut cataractarum ex mero lapide secto ornatum, & firmitatem operis, haberent, quo Sinicam admirarentur industriam, vixque alia à natione tam naviter exantlatos labores; ad sunt ad singulas cataractas viri, quibus publico ære parata solutione incumbit remulco alligatas naves protrahere, donec cataractas pertransierint. Extenditur autem hic canalis ad aliquot centena millia passuum, uti mihi retulerunt, qui cum totum transierunt.

Restat ut interiorum domuum, palatiorumque nitorem, & ornamentum exponam, quo sanè *Europæos* longè superare videntur; cum enim pleræque domus interiores partes & supellex Vernice illa Sinica splendida, & nunquam sat ab *Europæis* laudata, illita sint omnia, ità quoque ad instar speculi splendent omnia, parietes, mensæ, sedes, fenestræ, & ne sola Vernice nigra omnia illita videantur, in omnis coloris genera ita attemperare norunt, ut nobilissimis picturis impleant omnes domus angulos, potissimum volucrum ad vivum expressarum

imaginibus Draconum, qui Imperii Sinici insignia sunt, nec non Deorum, Dearumque simulacris, ita dextrè depingunt, ut & admirationem ingenerent ad primum aspectum intransibibus; & oculos summa amœnitate, picturarumque nitore unà perfundant. Verum ut qualisnam sit illa Vernix, & ex qua materia, quomodo præparetur, & an à nobis præparari possit, restat explicandum.

Gummi seu Vernix Sinica qualis, & quomodo præparetur in provincia Chekiang.

Chekiang provincia montibus, collibusque exasperata, etsi reliquis, sive Urbium magnitudine, sive frequentia populi, aut feracitate comparari nequeat, duas tamen præ omnibus magni lucri, & emolumentum merces producit, quibus universum Imperium beat. Primum; ingens, quam producit, est papyri copia, quâ melioris notæ in *China* non reperitur.

Signabonitatis Gummi seu Vernicis Sinicæ quæ?

Alterum est gummi illud, quod *Cie* vocant, quod stillat ex arboribus, & haud absimile est lachrymæ, quam therebinthus apud nos fundit; æstate colligitur, purgaturque à *Sinis*, & quo volunt colore inficiunt; optimum quod aureo flavescit colore, judicatur, proximum quod nigerimum; cum nondum siccatum est, venenatam quantam emittit exhalationem, cui inassueti intumescunt, & pallescunt vultu: Nam remedio, quod ipsi soli norunt, non statim adhibito, in phthisin lapsi, lentâ paulatim tabe moriuntur; remedium tamen sub initium morbi facile paratum habent, antidotum infallibile. Res materiales istiusmodi gummi, sive vernice illitæ, tardè, nisi in humido sint loco, siccantur; ubi tamen exsiccata fuerint, nunquam amplius liquefactum defluit; quàm autem res sit elegans, jucunda ac splendida, jam dudum *Europa* ex capsulis, quæ ex *Sinis* quotannis adducuntur, dedit: Et quamvis multi ex *Europæis* hucusque al- laboraverint, Vernicem similem præparandi, nemo tamen hucusque inventus fuit, qui perfectionem artis attigerit; venit tandem *Romam* ex Ordine Sancti Augustini, Pater

Inventio nova vernicis Sinicæ in Europa.

Eustachius Jamart, Ordinis S. Augustini Religiosus, qui Vernicem tam dextrè apparare novit, sive propria inventione, sive ab aliis ipsi communicato invento, nescio, ut in rerum eo tinctarum à *Sinarum* artificio, nitore rerum & splendore in nullo discrepare visus sit. Verum ut is mecum multoties de novarum, arcanarumque rerum repertis, quàm familiarissimè amicissimèque versatus est, ita quoque reciproca arcanorum communicatione, illud suæ Vernicis secretum communicare non est dedignatus: utitur ipse gummi quodam, si non idem cum Sinico, saltem non disparis conditionis, quod *Gummi Lacce* vulgò vocant, & ex arboribus *Indiæ* colligitur, non ut nonnulli ridiculè sibi persuadent, à formicis collectum, actuatumque; sed arbori à Natura insitum; colorem ei admiscet, sanguinem Draconis vocant, ex quibus deindè tincturam extrahit, per menstruum spiritus vini sæpius rectificati; atque hoc pacto nitidissimas, politissimasque res conficit. Verum cum multi hujus arcani desiderio teneantur, ego totius rei processum sincerè & germana fide & candore, ad boni publici emolumentum, ne unà cum pereunte authore, & ipsum intereat, prodendum duxi. Ita autem res se habet.

Confectio Vernicis pro poliendis variis rebus.

1. Recipe *Gummi Lacce* benè purgatum (de quo infra) hoc ponatur in vase vitreo ne frangatur, sat capaci.

2. Huic super affundatur Spiritus Vini optimè rectificatus ad quatuor digitorum eminentiam.

3. Uno vel duobus diebus digeratur, indies liquorem in vase spatula agitando, ne gummi vitro adhæreat.

4. Hoc peracto, illud per linteam transcoletur, identidem digitis exprimendo in vitreum aliquod strictioris vasculum.

5. Hoc

5. Hoc in digestionem pones in loco calido, vel balneo cinericeo moderato per 24. circiter horas.

6. Et comperies Vernicem intentam supernatare limpidam, prorsus & diaphanam, quam per inclinationem decantabis. Atque hæc est Vernix rebus poliendis destinata.

Purgatio Gummi Lacæ.

H. Gummi Lacæ, ubi variis quilibet mixtum repereris, ejus purgatione opus est; ita autem procedes.

1. Separandum est gummi à ramulis suis, quibus accrevit.

2. Hoc separatum in mortario contundendum non omnino in pollinem farinaceam, sed in pulverem granitum.

3. Ponatur hic pulvis in crassiori panno, Pezzo vocant, eique adjungantur aliquot fragmenta saponis, seu smegmatis puri & defæcati; deinde hoc intra concham aquâ limpidâ refertam integrâ nocte immersum relinquatur.

4. Postero die exemptus sacculus unâ cum imposita materia agitetur tam diu donec rubedo, seu tinctura rubra exeat, quæ addito nonnihil aluminis, absque tamen sapone, ad varios usus conservetur: quod verò in sacculo manet, est vernix illa purgata, quam deinde in usum in Recipe A. præscriptum applicabis.

De modo imbuendi baculos ceteramque supellecilem.

Vernix rubra.

B. Recipe Lachrymam Sanguinis Draconis melioris notæ, quam solves in Vernice illa, quæ in fundo sacculi remansit juxta 4. punctum, operationis H. id est, colore rubro imbuenda sit materia ligni; tum lachryma Sanguinis Draconis miscenda est Vernici dictæ, & baculus imbuendus, de quo paulò infra pluribus.

Vernix nigra.

C. Fit pro fundamento nigro color niger ex ossibus combustis, & quàm optime contritis, & subigatur vernice in fundo

sacculi repertâ. Uti paulò ante monuimus.

Modus procedendi in praxi.

1. Fiat cistula seu baculus ex ligno levi, & quàm exactissimè politus, & si quidem variè maculatum velis, sic age. Accipe cerussam in pollinem redactam, quam subiges Vernice A.

2. Hoc peracto hujusmodi mixturâ tertio illinies cistam aut baculum, sive quodcunque aliud materiale, ita tamen, ut prima illitio non fiat per liquorem nimis crassum, sed peroptimè dilutum; Secunda illitio instituenda erit per liquorem paulò densiorem; & Tertia per adhuc densiorem, & deinde materiale ad siccandum seponere, siccatum verò pumiceo pulvere per cribrum, seu setacetum prius colato, usque ad polituram perfricabis.

3. Macule depingantur cum vernice nigra C; & si macule siccatae jam non benè comparuerint, aut perfricatione abraasæ fuerint, denuò tinctas ad siccandum seponere, & hoc semper quater aut quinque cum dicta Vernice A; deinde denuò pumice perfricandus baculus siccatus, usque dum politè sese exerant macule testudinaceæ.

4. Bacillus denique ita politus purgatusque ultimam subibit tincturam Vernicis H. tertio aut quarto, deinde denuò pulvere pumiceo poliendus est, & denuò stagni adusti perfricatione opus absolvitur, quæ fit panno madefacto prius.

Ad Baculum Venturini colore imbuendum.

Sic age: 1. Accipe filâ aurea, per prælum subtilissimè traducta, quibus passim textores & acupictores utuntur, latitudinis minimæ; ita ut propè in pulverem ex subtilissima scissione redigantur, non tamen in pulverem impalpabilem, sed qui corpus habeat.

2. Vernix crassa misceatur rubro vel violaceo colore.

3. Accipe sedimentum Vernicis, & eâ imbuatur baculus, deinde aspergatur adhuc humidus vernice baculus pulvere hoc aurco, & ubi siccatus fuerit.

4. Accipe Vernicem colore Sanguinis Draconis.

Dracem mixtam, & illius cā baculum, & ubi siccatus fuerit, demique repetes illitionem, deinde siccato, vernicem A. dabis, & deinde pulvere pumiceo, & stanni combusti reliquam polituram ultimam absolves.

Nota, non omnem colorem Vernicem sustinere; Cæruleo enim colore alia vernix imbuenda est, quam multi præscribunt. Atque hæc de Vernice Sinica sufficiant.

De aliis Inventionibus à Sinis usitatis.

Multa præterea in *China* reperta ante nostras in *Europa* inventiones, spectantur, & ad tria potissimum revocantur. Primum est Typographiæ inventum, quod in quo consistat, explico.

Typo-
graphia
Sinensium
in quo à
nostra
differat.

Certum est *Europæam* inventionem præstare *Sinica*, eò quod *Sinenses* non secus, ac apud nos imagines, suos libros imprimant; Librum enim edituros tot tabulas ligneas habere oportet, quot in libro folia sunt; ex hisce primum incipiunt incidere, & deinde ex prima tabula literis incisa tot imprimunt exemplaria, quot exemplaribus opus habent; deinde procedunt ad secundam, & sic de cæteris: Atque hoc pacto integras sæpè domos tabulis Typographicis implent; & idcò valdè differt à nostra Typographica inventionem, in qua non singulæ voces, uti *Sinica* lingua postulat, suis inciduntur peculiaribus tabulis, sed literæ, ut vulgò notum est, juxta Alphabeticam dispositionem ex receptaculis, singulis literis correspondentibus collectæ, in voces, & periodos formantur; deinde impresso folio, denuo dissolutæ literæ, singulæ suis redduntur cellulis; quæ res & minoris laboris est, & universale Artis combinatoriæ opus. De hoc itaque invento, uti *Sinis* olim nihil unquam innotuit, ita quoque Typographicum inventum *Europæ* primo, eò modo, quo dixi, competit; imaginum enim imprimendarum ratio uti in-

ventionis nomen non meretur, ita quoque & *Sinica* Typographia; cum natura doceat in tabulis incisarum imaginum rimas, ubi atramento operatæ fuerint, pressurâ adhibitâ in chartâ imaginem incisam relinquere.

Alterum est *Pyrli* pulveris inventio, quam primum ante nos in *China* detectam fuisse, negare non possum; Cum Patrum Nostrorum testimo-

Pyrli pul-
veris in-
ventio.

nio in variis Imperii provinciis ingentis magnitudinis tormenta, potissimum *Nankini*, ab immemorabili tempore fusa, se vidisse memorent; etsi ad eam perfectionem, ad quam *Europæi* pertigerunt, & in admirandis pyrabolicæ artis operibus demonstrant, nunquam accesserint; Certum tamen est, in fusoria arte *Sinenses* esse insignes, quod tum ex ingentibus fusorum operum, tum statuarum, tum tormentorum molibus, quæ passim in omnibus civitatibus occurrunt, patet. Et ut reliqua taceam, habentur *Pekini* tantæ magnitudinis campanæ, ut earum respectu, totius *Europæ* maximæ pumiliones dici possint; & nè hyperbolicis verborum ampullis uti videar, literas, quas ea de re P. Joannes Gruberus *Sinensis* Missionarius ad me non ità pridem dedit, apponendas duxi, ut ex iis, quid de *Sinarum* ingenio sentiendum sit, patefiat.

Magni-
tudo
campanarum
Pekini.

Petit, ut sibi quedamibi petita transmittam, quod libenter facio. Ex observationibus P. Henrici Busæi ac etiam

Epistola
P. Gruberi
ad Au-
thorem.

meis altitudo poli Agrensæ est 26. 43.

Dellicensis verò 28. 39. utriusque verò

longitudo exacta est, 4. 16. 16. id est,

distantia ab Urbis Romane Meridia-

no. Altitudo poli Surratensis à me

exactè observata est 21. 10. Longitudinem ejusdem colligat ex Eclipsi Lunari, quæ contigit anno 1657. in Decembri, ad cujus initium sinistrum genu Orionis, sive Regel. transiit
justè

jussu Meridianum, uti ipse observavi, atque hanc observationem in Europam transmissi, quam tamen intercidiſſe puto.

Reperi tandem in uno libro toties Romæ queſitam epistolam P. Ferdinandi poſt meum Pekino diſceſſum, ad me in Singanſu miſſam, in qua deſcribit illas prodigioſas campanas Pekini inventas, quam hîc de verbo ad verbum deſcriptam Vr. Rev. transmittito.

Extractum ex Epistola P. Ferdinandi Verbiſt, ex Pequino ad P. Gruberum data in Singanſu commorantem.

„ Jam à quatuor vel quinque die-
 „ bus, quatuor Regni Gubernatores
 „ decreverunt Campanam maximam
 „ ex *Chum Leu* demittere, & aliam ma-
 „ jorem, & meliorem ejus loco substi-
 „ tuere, quare statim miſerunt ad P.
 „ Johannem Adamum, ut hujus rei
 „ curam vellet ſuſcipere; magnum
 „ proſectò onus, & ipſi Campanarum
 „ ponderi æquale, ex quo tamen ma-
 „ ximus etiam honos, & magnum pla-
 „ nè pondus accedet authoritati Re-
 „ verendi Patris, ſi res felicem, uti
 „ omninò ſpero, conſequatur effe-
 „ ctum; Res proſectò magna eſt, &
 „ digniſſima, quam *Europa* ſciat, quam-
 „ que propterea breviter quoque hîc
 „ ſubjungo. Olim anno Chriſti 1403.
 „ factus eſt Rex *Sinarum* nomine
 „ *Yum' lo*, ille ſcilicet, qui primus
 „ etiam aulam *Nankinſem Pekinum*
 „ tranſtulit, hic ut ſibi nomen æternum
 „ apud poſteros relinqueret, varias
 „ campanas ære fuſas prodigioſæ ma-
 „ gnitudinis reliquit, omnes penè ejus-
 „ dem magnitudinis & ponderis, &

prætereà una ferrea, quæ una cum
 octo ære fuſis adhuc hîc extat. *P. Athanaſius Kircherus* in ſua *Muſurgia*
 fol. 522. adfert maximas *Europæ* cam-
 panas; ſed has meritò ſuperat (inquit
P. Athanaſius) *Erfordienſis* omnium
 campanarum regina; de qua paulò
 ante habet hæc verba: *Campana Er-*
fordienſis totius non dicam *Germaniæ*,
 ſed totius *Mundi* maxima. Hæ autem
 campanæ *Pekinſes* ſupradictæ ſin-
 gulæ ſunt 120000 librarum, quarum
 unaquæque eſt pondere *Europæo* apo-
 thecario 16 unciarum. *P. Joannes*
Adamus nesciebat illas hîc eſſe, ſic-
 ut nec alii noſtri vicini, quia jacent
 in angulo urbis remotiſſimo à domo
 noſtra pluſquam leucâ diſtante, alio-
 quin erat res digniſſima, quam *Vr.*
 Reverentiæ viderent. Ego ſtatim eò
 excurri, & vidi ſeptem uno loco, id
 eſt, ipſi *Chum leu* proximo jacentes,
 omnes pulcherrimè fuſas formâ no-
 ſtrâ *Europæâ*, præterquam quod in-
 fini oriſicii labium vix habeant re-
 pandum, aut reflexum, & ſuperius
 verſus anſam non claudantur tam
 anguſta conoide, ſicut *Europææ*,
 quare etiam ex hac parte multum ſu-
 perant *Europæas*; & quoniam *P. A-*
thanaſius campanæ *Erfordienſis*, quam
 etiam prodigioſam appellat, men-
 ſuras in libro ſuo *Pag.* 522. adfert,
 ego hic rudi ſaltem modo menſuras
 etiam appono uniſ, quam ego ipſe
 menſuravi in eodem, ubi jacent, lo-
 co, & ex oppoſito adfero campanæ
Erfordienſis menſuras à *P. Athanaſio*
 allatas, atque redactas ad cubitos &
 pondus *Sinieum*.

Campanæ Pekinſis.

- Men- „ 1. Altitudo incluſâ curvatura eſt 12
 ſura „ cubitorum.
 partiū „ 2. Diameter oriſicii, ſive baſis 10
 campa- „ cubitorum. 8. digitor.
 næ. „ 3. Craſſities campanæ 9. digitor.
 „ 4. Peripheria exterior oriſicii men-
 ſurata per diametrum duntaxat ter
 ſumpta, id eſt, omiſſa 1/2 diametri,
 eſt 39 cubitor. & 6. digit.
 „ 5. Pondus 120000 Librarum.

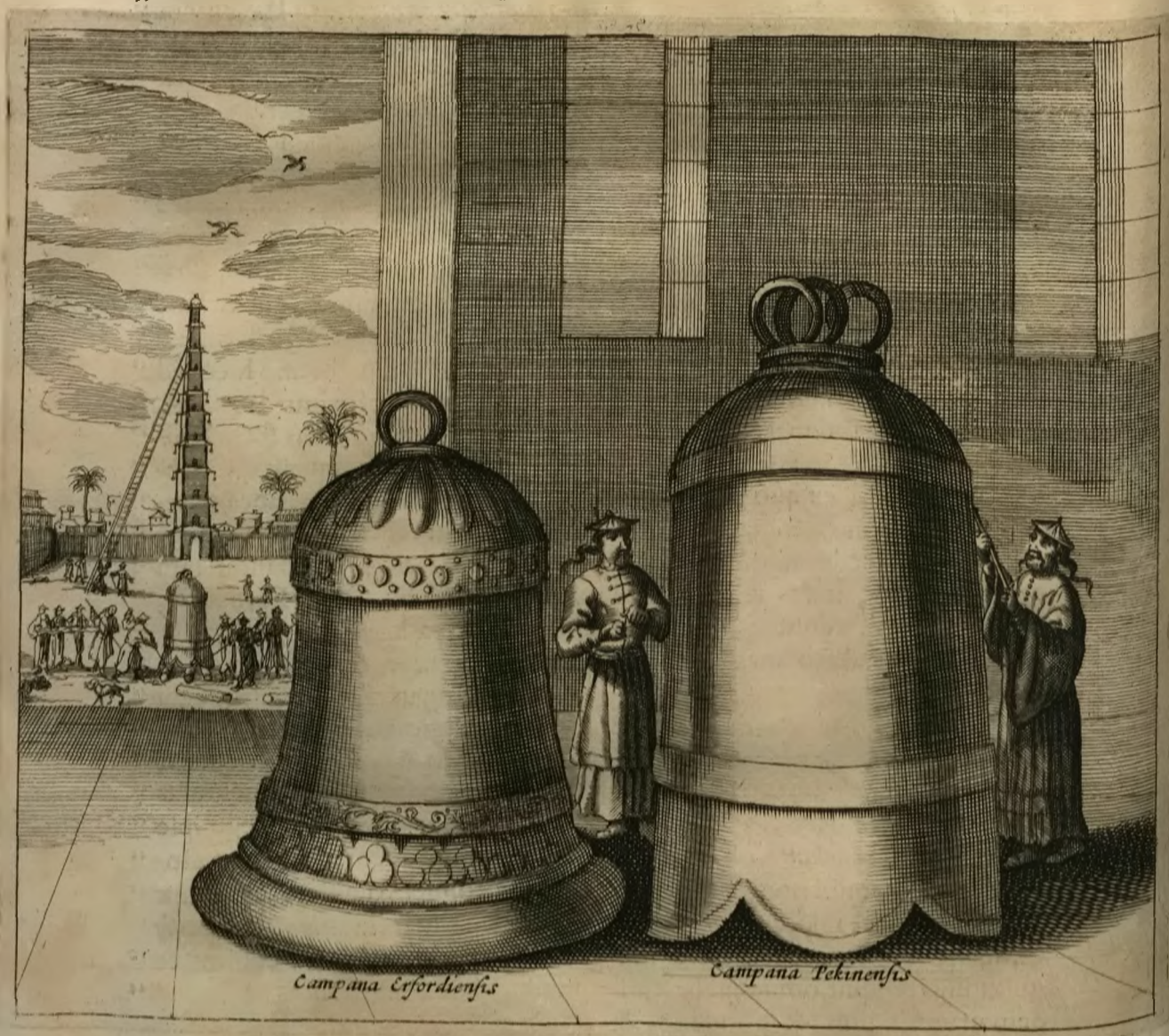
Campanæ Erfordienſis.

- Altitudo incluſâ curvaturâ eſt 8 cubi-
 bit. 5 digit. 1/2
 Diameter 7. cubit. 1. digit.
 Craſſities 6. digit. & 1/2
 Peripheria ſecundum menſuras à
P. Athanaſio allatas, eſt 26 cubitor.
 1. digit.
 Pondus 25400 Librarum.

Diamet-

„ Diameter proxima ansæ in Cam-
 „ pana Pekinensi, sive manubrio, ubi
 „ scilicet Campana ad verticem claudi
 „ incipit, est cubitorum 8. digit. 5.
 „ Peripheria manubrii cylindracei in-
 „ flexi, est trium cubitorum, adeoque
 „ crassities ejus, sive diameter est unius
 „ cubiti circiter. Altitudo perpendi-
 „ cularis manubrii extantis supra ver-

ticem Campanæ, est trium cubito-
 rum. Cubitus Sinicus dividitur in
 decem digitos, quorum novem æqui-
 valent pedi nostro geometrico. *Hec
 sunt excerpta ex literis P. Ferdinandi,
 quæ utrum aliquando inservire poterunt;
 Vra. Revæ. viderit; delineationem figuræ
 Campanæ illius hîc ruditer factam sub-
 netto.*

*Hec Vra. Revæ. pro interim trans-
 mitto, proximâ vice effigies illas missu-
 rum; atque hisce me in Sacrosancta Revæ.*

*Vra. sacrificia, precesque animitus com-
 mendo. Datum Venetiis 10 May. 1664.*

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S VI.

DE SINENSIIUM

LITERATURA.

Nullam ferè esse Gentem adeo Barbaram, nullam Nationem ita incultam, quæ non suis ad conceptus sibi invicem manifestandos characteribus utatur, experientia temporum nobis innotuit. Non loquimur hic de literis & characteribus certo quodam Alphabeto constitutis & definitis, sed de characteribus significativis, integrum alicujus rei certæ conceptum involventibus. Et his præ reliquis Orbis terrarum gentibus, tres usas esse Nationes constat, vide licet Sinenses, Brachmanes, & Mexicanos; Nos relictis binis ultimis Nationum characteribus, ab Sinis exordium auspicabimur.

CAPUT I.

Characteres Hieroglyphici Sinensium.

Prima Literarum inventio, quando.

Sinenses ex Annalium suorum temporumque concatenatione, primam literarum inventionem ponunt trecentis ferè annis post Diluvium; quarum primus institutor & Rex fuit nomine Fohi; ita habetur in *Libro de successionem Regum*. Et prima characterum forma habetur in libro de formandarum literarum ratione, quem dum hæc scribo, mihi communicavit negotiorum causa ex *Sinarum Regione Romam* profectus R. P. Michael Boym Polonus è Soc. JESU, cum linguæ Sinicæ,

tum rerum omnium ad dicti Regni mores & consuetudines pertinentium peritissimus; à quo quàm plurima ad *Sinensium* legendi atque scribendi rationem spectantia oretenus excepi; ex quibus ea tantum, quæ instituti mei propria sunt, describam; reliqua quæ *Sinarum* Regnum ejusque politicam, atque linguæ rationem concernunt, Lector curiosus copiosissimè descripta reperiet in *Dilucidatione summaria rerum Sinicarum* à memorato Patre uberri-
mè & curiosissimè concinnata.

Clam pri-
mus colo-
niarum in
ultimum
Orientem
traductor.

Dixi trecentis ferè post diluvium annis, eodem ferè tempore, quo filii *Noëmi* Mundo dominabantur, in universi Mundi fines imperium propagantes, primam literarum inventionem ab Imperatore *Fohi* detectam fuisse, qui haud dubiè eam à *Noëmi* castirpe acceperat. Nam uti in primo Tomo *Oedipi* relatum fuit, *Cham* primus ex *Aegypto* in *Persiam*, & hinc in *Bactriam* colonias suas transtulit, quem & eundem cum *Zoroastre* *Bactrianorum* Rege constituimus; *Bactriana* autem ultima *Persidis* Regio, *Mogolico* seu *Indostanis* Regno contermina, ea loci opportunitate sita est, ut ex eafacile in in *Chinam*, ultimam habitati Orbis terrarum Nationem, colonias; atque unà prima literarum elementa, quæ à Patre *Cham*, & *Mercurio Trismegisto* *Nesraini* filii sui Consiliario, primoque hieroglyphicorum institutore, tametsi imperfecte didicerant, transferre potuerint. Certe ut ad hoc credendum inducar, magni momenti argumentum sunt veteres isti *Sinensium* Characteres, hieroglyphicorum in omnibus æmuli. Primò siquidem ex omnibus rebus mundialibus primos *Sinas* characteres suos construxisse, tum ex *Chronicis ipsorum* patet, tum ipsa characterum forma sat superque demonstrat; siquidem non secus ac *Aegyptii* ex animalibus, volucris, reptilibus, piscibus, herbis, arborumque ramis, funiculis, filis, punctis, circulis, similibusque characteres suos, alià tamen & alià ratione dispositos formabant. Posteriores verò *Sinæ* rerum experientià doctiores, cum magnam in tanta animalium, plantarumque congerie confusionem viderent;

Primi *Sinensium*
Characteres
ex omnibus
rebus com-
positi.

Characteres hujusmodi variè figuratos, certis punctorum linearumque ductibus æmulati, in breviorum methodum concinnarunt, quæ & in hunc usque diem utuntur. Quorum quidem tantus est numerus, ut hodie è summorum Literatorum numero non habeatur, qui ad summum octuaginta characterum millium notitiam non possederit; atque adeò, quantò quis plurium literarum cognitionem habuerit, tantò cæteris doctior habeatur. E quibus tamen decem millia ad idioma perdiscendum, ut tolerabiliter conversari possit, sufficiunt. Porro literas *Sinæ* nulla ratione in Alphabeti morem, uti cæteris Nationibus consuetum est, dispositas, neque voces, ex literis & syllabis compositas habent; sed singuli characteres singulis vocibus & nominibus respondent, adeoque tot characteribus opus habent, quot res sunt, quas per conceptum mentis exponere volunt; ut sit totum *Calepinum* in eorum idioma quis vertere attentaret, tot diversos & differentes characteres habere oporteret, quot voces ibi differentes sunt. Neque enim aut declinationibus, aut conjugationibus utuntur; cum hæc omnia, uti paulò post videbitur, in ipsis characteribus implicentur, atque adeò magna memoria præditum esse oporteat, cui vel ad aliquam saltem mediocrem eruditionem *Sinis* propriam pertingere sit animus, ut proinde non immeritò illi, qui per summos labores, & post totum vitæ tempus in characteribus addiscendis impensum, ad summam eruditionem pervenerunt, primos in Regni administratione gradus titulosque fortiantur.

Multitudo
literarum
Sinicarum.

Litteræ *Sinensium*
singulæ sin-
gularum
rerum con-
ceptus
notant.

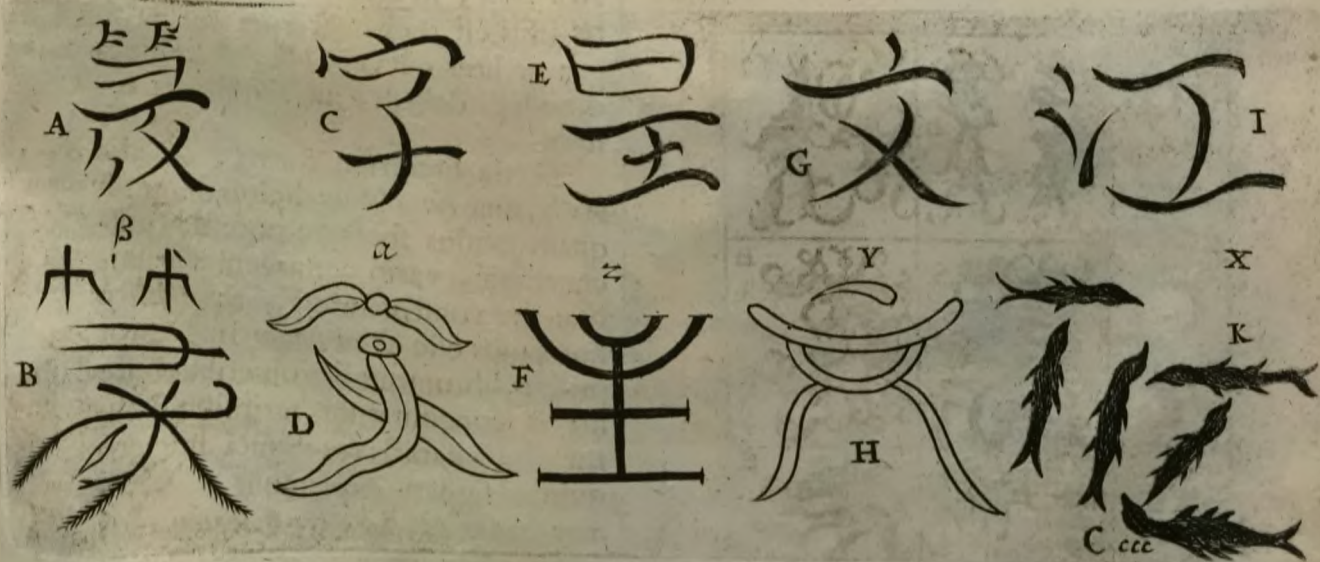
CAPUT II.

Veterum Sinicorum Characterum Anatomia.

DIximus in præcedentibus, *Sinas* primævos characteres suos ex omnibus rebus, quæ visui obijciuntur, assumplisse, atque ex vario tantum harum rerum congestarum ordine & dispositione mentis suæ conceptus manifestasse. Hinc igneæ naturæ argumentum tractatur, serpentibus, aspididus, & draconibus utebantur, qui tali aut tali ordine & dispositione digesti, tale & tale quid significabant. In aëreis rebus describendis, volucrum variâ dispositione; in aqueo argumento, piscibus; in Vegetabili natura describenda floribus, foliis, ramis; in Sideribus, punctis seu circulis, quorum singuli singulas stellas exprimebant, utebantur; in reliquis indifferentibus argumentis ligna, globos, fila certâ lege dispositâ adhibebant. Verum ut hæc luculentiùs pa-

teant, hic primævos veterum *Sinarum* Characteres apponendos duxi, ut differentiam illorum à modernis, & hieroglyphicis Ægyptiorum luculentiùs videat curiosus Lectori. Moderni enim non ampliùs figuratis ejusmodi characteribus usi videntur, sed certis quibusdam ductibus linearum, qui figuratarum literarum Antiquis usitatarum propè referrent, uti in sequentibus Figuris apparet, in quibus litera A eosdem ductus imitatur quos figurata litera B veterum. Idem apparebit in litera C modernorum, comparata ad literam veterum D, uti E ad F, & G ad H, & I ad K, quarum utraque flumen significat ex certa dispositione piscium, quam moderni per literam I ex similibus literarum ductibus efformatam imitantur.

Quis usus
Literarum
Sinarum.

Hujusmodi itaq; characteres figuratos, quâ dispositione diversorum animalium figuratas primævi ad conceptus

suos manifestandos ordinabant, eadē posterī non quidem animalium, sed certis linearū punctorumq; tractibus, exhibe-

exhibebant, uti dictum est, qui mos in hunc usque diem permansit, ut videre est in Figuris paulò ante propositis AB, CD, EF, GH, IK, ubi loco ramorum, foliorum, pis-

cium certo ordine dispositorum, moderni certis tractibus utuntur, similibus tamen, & quodammodo parallelis. Sed ad institutum nostrum revertamur.

CAPUT III.

Characterum antiquissimorum Chinenfium explicatio.

Primævi Sinae, uti dixi, Egyptios, à quibus descendebant, secuti, scripturam suam non literarum compositione, sed figuris, ex variis rebus naturalibus compactis, peragebant, quibus quot conceptus rerum, tot signa diversa respondebant. Primus Sinarum Imperator Fohi certum quoddam characterum genus invenit, ex serpentibus & draconibus confectum, quo usum ferunt *Annales Sinici*; unde & *Liber*, quem de rebus *Mathematicis & Astrologicis* conscripsit, *Draconum liber* dicitur: Characterum formam hic apponimus, signanturque

ro 3 signatis, sic explicantur: *Fòhì xù lum xù*, hoc est, *Fòhì Draconum liber*. Vides hinc serpentes mirè intricatos, & in formas varias, pro diversitate rerum, quas illis significabant, transformatos; tametsi vix sint inter Sinas qui eorum notitiam habeant, utpote nimia vetustate deperditorum.

Secunda priscarum literarum forma ex agriculturæ rebus desumitur concinnaturque, quo priscus Sinarum Rex nomine *Xim Nûm*, in describendis rebus ad agriculturam pertinentibus usus est, & nomina Sinica numero 4 signata satis indicant, ut sequitur: *Chun xu xim Nûm so*, id est, *agriculturæ literas xim Nûm Rex fecit*, id est, similibus scripturis usus est; characterum forma signatur literis FGHK, & hoc ordine legi debent, uti sequitur I column.

Tertia literarum forma, ex alis Avis, quæ *Fum hoam* dicitur omnium quam oculus spectare potest, pulcherrimæ, vario pennarum alarumque situ constructa est, atque hisce notis usus esse *Xau hoam* Imperator priscus, librumque devolucibus hisce literis concinnatum scripsisse dicitur. Ita characteres Sinici numero quinto signati exprimunt *Fum xù xan hoam so*, id est, *Librum Fum hoam, Xan hoam fecit*, & hisce ac similibus characteribus conscripsit; characteres prisci signantur literis LMNOP, & hoc ordine legi debent; moderni vero characteres Sinici eos explicant eo modo quo dictum est. Vide binas columnas, ult. & penult.

literis. ABC DE, qui quidem characteribus modernis Sinarum, nume-

Quarta

II. Forma.

IV. Forma.

III. Forma.

E, ecc

IV. Literarum forma.

Quarta priscorum characterum forma exhibetur signis Q R S T V, ex ostreis & vermiculis constructa, ita Sinici characteres signati numero 6, totidem literis eos explicant:

Li teù chuen kim çò, hoc est, notæ ostrearum & vermiculorum, quos Chuen kim Rex fecit, & librum hisce & similibus exaravit. Vide columnas binas suprâ exhibitas.

VII. Forma.

VI. Forma.

V. Forma.

V. Literarum forma.

Quinta characterum vetustorum forma exhibetur literis X Y Z A B,

ex herbarum radicibus composita; & hisce prisci utebantur, in literis & libris

F f 3

bris conscribendis, atque hoc pacto eos explicant Sinica nomina signata numero 7. *Kim yun hoam tychuen*, id est, *literæ quibus scribebant literas & libros*.

VI. Forma
Characterum.

Sexta characterum forma signata literis C D E F G, componitur ex decurtatis avium vestigiis, quibus usus est olim Rex *Choam ham*, ita Sinici Characteres signati numero 8 expli-

cant; *Choam ham miaocye chi*, id est, *Choam ham ex avium decurtatis vestigiis descripsit libros*. Figura in precedenti pagina exhibetur.

Septima characterum forma, ex testudinibus constructa signatur literis H I K L M, quos invenit *Tao Rex*. Sic explicant nomina Sinica signata numero 9: *Tao yn queyçò*, id est, *Tao Rex per testudines fecit literas*.

VII. Forma
Literarum.

IX. Forma.

VIII. Forma.

XI. Forma
Literarum.

Octava forma characterum signatur literis N O P Q R ex avibus & pavonibus, ita indicant Sinicæ literæ numero 10 signatæ; *Su gney niao cyò chuen*, id est, *Su historię per avium & pavonum literas describebantur*.

IX. Forma
Literarum.

Nona characterum forma signatur literis S T V X Y, & ex herbis, alis, & fasciis constructa videtur, ita Sinicæ notæ numero 11 significant. *Cha ye si mien çò*, id est, *herbarum, alarum, fasciarum literæ*.

X. Forma
Literarum.

Decima characterum forma signata literis Z A B C D, sic à Sinicis literis 12 numero signatis exponitur: *çò xi ho ki ven*, id est, *has literas çò au-*

thor tabularum quarundam recordandi gratia componebat. Vide sequentem figuram.

Undecima characterum forma signata literis E F G H I, exhibet notas stellarum & plantarum, ita explicant Sinici characteres numero 13. *çu guey sym so chuen*, id est, *de çu guey, literæ plantarum & stellarum*.

XI. Forma
Literarum.

Duodecima characterum forma literis K L M N O signata, vocantur literæ, edictorum olim usitatæ, ita docent Sinica nomina numero 14. *Fu chuen tay venchi*, id est, *literæ edictorum, privilegiorum, & magnarum compositionum*.

XII. Forma
Literarum.

XII. Forma.

XI. Forma.

X. Forma.

XIII. Forma.

Decima tertia characterum forma signata literis P Q R S T exprimit literas numeri 15. *Teu çau chi cyen tao.*

VXYZABCD sunt literæ quietis, lætitiæ, scientiæ, discursus, obscuritatis, claritatis, ita exponit numerus 16. *Ngan lochi su yeu min sym quey.*

XIV. Forma.

Decima quarta forma signata literis

XIV. Forma.

XIII. Forma.

XVI. Forma.

XV. Forma.

XV. Forma Literarum.

Decima quinta literarum forma signata E F G H I expiscibus composita fuit; ita numerus 17. explicat, *Ngunkiam mien liencyeu*, id est, *obscuri fluminis & piscium squamatorum coacervationis literæ.*

XVI. Forma Literarum.

Decima sexta literarum forma signata literis K L M N O, uti legi non potuit, ita nec compositio, & structura literarum innotescere valuit.

Atque hæ sunt formæ literarum veteribus *Sinis* usitatarum, quas hic fusiùs exponendas duxi, ut responsus cum hieroglyphicis luculentius pateret. Quòd verò manum adpictam cum penicillo intueris, scias *Sinenses* non uti nostratibus calamis

neque atramento, verum in lapide marmoreo tantillum de nigro colore attèrunt ad imbuendum penicillum, quem eâ ratione, cum scribunt, aut potius cum pingunt, digitis tenent, uti in præsentî Figura apparet. Plura de hujus linguæ proprietate, uti & varia lectionis per agenda specimina, vide in *Opere de Monumenti Sinici vetustissimi interpretatione*; nolui enim hic plura addere, ne Lectorem curiosum diutius detinerem, & quia dicta hucusque abundè declarant Sinensium Characterum ab Hieroglyphicis differentiam, convenientiamque.

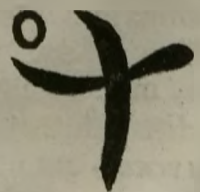
CAPUT IV.

Differentia inter Sinenses & Hieroglyphicos Ægyptiorum Characteres.

DIximus in præcedentibus, verisimile esse, posteros *Chami* coloniis in ultimam usque *Sinarum* Regionem propagatis unâ quoque & literas propagasse; non tamen tantò, quantò *Ægyptiorum* hieroglyphica, mysteriorum apparatu adornatas, sed quantum sufficiebat ad conceptus mentis exponendos, rudi Minerva comparatas. Certè inter Sinenses characteres Crux, quæ tanto apud *Ægyptios* honore habebatur, sæpissimè spectatur, uti Figura O docet, quæ non secus ac apud *Ægyptios* denarium numerum significat, perfectionis symbolum. Huic si subijciant aliam

Crux denarium numerum notat apud *Sinas*.

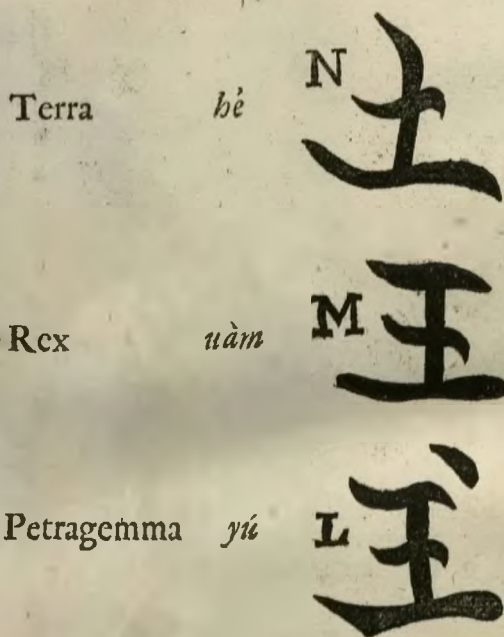
10 decem xē

lineam

Gg

lineam, ut in N comparet, efficitur character, qui *terram* significat. Si

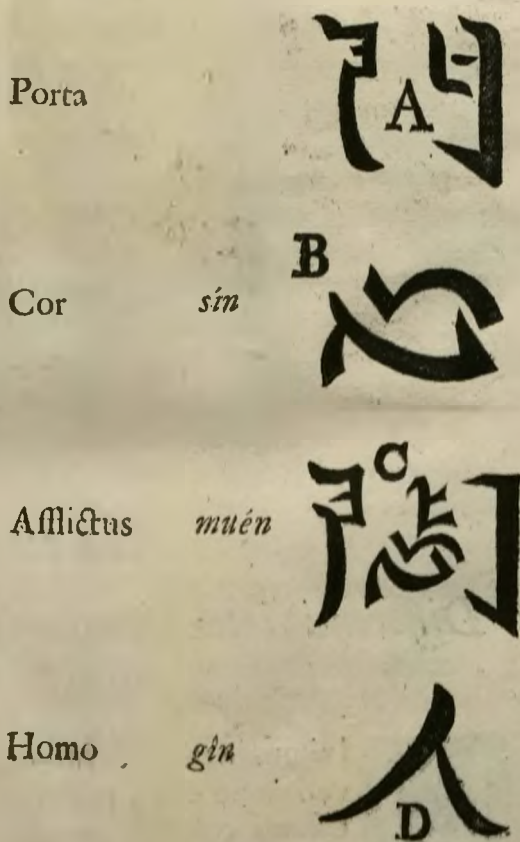

aliam lineam superius inferiori paraleam, ut in M comparet, adjiciant, efficitur character, qui *regem* significat. Si lineolam, ut in L apparet, adjiciant huic Figuræ, character efficitur, qui *gemma* significat. Qui tres ultimi Characteres, uti in suo genere perfectionem quandam indicant, ita non incongruè per Crucem constituuntur.

Et tametsi non secus ac *Ægyptii* ex variis animalium, vegetabilium, instrumentorumque congerie, sensa mentis suæ exposuerint; magna tamen inter utramque scribendi rationem differentia existit. *Ægyptii* enim hieroglyphica nequaquam in communi conversatione adhibebant, neque licitum erat unicuique eadem addiscere, sed qui ex lege & instituto politico ad id deputabantur; neque enim temerè aut *αλόως* animalium figuris utebantur, sed per occultas eorum virtutes & operationes, summa in natura rerum, uti ex toto Opere *Oedipi nostri Ægyptiaci* patet, mysteria significabant. Præterea literæ hieroglyphicæ non simplices voces, aut nomina, sed integros conceptus ideales involvebant; ita Scarabeum intuentes, non animal, aut Solem præcisè, sed occultas operationes, quas non tantum Sol ma-

terialis in hoc sensibili mundo, sed & archetypus in intelligibili mundo efficit, intelligebant. Quæ omnia in Sinensium characterum structura deficiunt; cum hi præcisè solum ad vocum nominumque simplices conceptus indicandos, nullo alio sub iis latente mysterio instituti sint. Non nego tamen, *Sinas* subindè diversorum characterum significata ita adaptare, ut indè ingeniosæ allusionis significatio emergat, quæ tamen ad subtilitatem, hieroglyphicorumque argutas allusiones minimè accedunt, uti ex sequentibus literarum compositionibus patet, ubi character C idem significat, quod *afflictum esse*, & componitur ex duobus characteribus B & A, quorum B *cor*, A verò

Compositio Characterum.

portam significat; quasi dicerent, *portam cordis clausam esse*; homo enim, dum in afflictione constitutus est, omnes spiritus intra cordis portam concentrari sentit, unde timor, metus, afflictio. Iterum dum hominem perfectum indicare volunt, characterem F formant, qui ex characteribus D & E, quorum D hominem

Rex

tranè

E

E 五

Sol

gě

K

月

Perfectus

teinen

F

F 金

Luna

знѣ

I

月

liuën
Amore alicu-
jus captus,
Mulier, filũ,
verbum.

A large, stylized calligraphic character, likely '女' (woman), with various annotations including 'G', 'a', 'b', and 'n'.

Claritas

971:972

H

明

nem, E verò Regem significat, componitur; quo indicare volunt, Regem inter homines solum perfectum esse. Rursus character G hominem indicat amore alicujus captum, & ex characteribus tribus componitur, quorum unus *a* mulierem, alter *b* filium, tertius *c* verbum indicat; indicaturque hoc ipso, quod sicuti filo seu chorda res attrahimus materialiter, & verbo moraliter homo hominem, sic mulier virum. Hoc pacto cha-

rafter H idem significat quod *claritatem*; componiturque ex characteribus I & K, quorum ille *Lunam*, hic *Solem* indicat, quasi omnis ab hisce Luminaribus Mundi claritas scaturiat. Innumeros alios hujusmodi characteres habent *Sinæ*, ex diversorum characterum coagmentatione compositos, quibus non sine ingenio ad arcanas rerum significationes alludunt, quos consultò omittimus.

CAPUT V. & Ultimum.

HIs itaque expositis , ne
quicquam circa hoc argu-
mentum scitu dignū omi-
sisse videamur , nonnihil
quoque de Sinicæ linguæ
ratione discurrere hoc loco visum
fuit , præsertim cū non tam mea
voluntate quàm aliorum complu-
rium instantibus precibus ad id præ-
standum sollicitatus adigar.

Cùm itaque lingua Sinica mirum in modum æquivoca sit, unumque verbum sæpè decem, sæpè viginti res differentes, sola accentûs diversa prolatione enunciata, significet; illa suprà quàm dici potest, difficilis redditur, & non nisi summo labore, intenso studio, & cum mille reflexionibus

addisci potest ab exteris. Mandarinæ toti Regno communis est, ejusque principalis usus est in curia & aula Regis, quæ sunt *Pequini*, & *Nanchini*, estque in toto Regno eadem, quæ in *Hispania* Castellana, & in *Italia* Toscana. Characteres toti Regni *Sinarum*, uti & *Japoniæ*, *Coreæ*, *Conchinchinæ*, *Tonchini* communes sunt; idioma diversissimum est: hinc *Japones*, *Conchinchinæ*, *Coreæ*, & *Tonchini* gentes, libros & literas hoc characterum genere scriptos intelligunt quidem, sibi tamen mutuò loqui, ac se invicem intelligere loquentes non possunt; non secus ac figuræ numerorum toti passim *Europæ* usitatæ ab omnibus intelliguntur, tametsi voces,

Gg 2 qui-

Lingua
Manda-
rina

Vicinae Chī-
nae nationes
intelligunt
Scripturam
Sinicam,
non tamen
idioma

Difficultas
in addiscen-
da lingua
Sinica.

De quibus
vide *novam*
nostram Poly-
graphiam
anno 1663.
Romæ edi-
tam.

quibus pronunciantur, diversissimæ sint; characteres enim signa sunt conceptuum rerum omnibus communium. Hinc aliud est, nosse characteres Sinicos, aliud Sinicâ linguâ loqui; posset enim externus quidam bonâ memoriâ præditus, & studio conjuncto, ad summam eruditionem ex librorum Sinicorum lectione pervenire; tametsi neque loqui, neque loquentes intelligere posset. Quia tamen idioma in Dei causâ negotiantibus Apostolicis Viris omninò necessarium est; hinc juxta Musicas notas, *ut, re, mi, fa, sol, la*, ascensus descensusque Sinicorum accentuum in pronuntiatione observatorum, quibus in linguæ difficultate superanda juvarentur, P. Jacobus Pantoja primus notas invenit; quas, supra Europæo modo scriptas dictiones Sinicas, sequenti modo exprimunt Prima nota, quinque Sinicorum accentuum [^] respondet Musico *ut*, & sonus seu enuntiatio Sinicè vocatur *chõ pîm*, quasi dicas, *prima vox prodiens æqualis*. Secunda nota [^] respondet musico *Re*, & sonus Sinicè vocatur *pîm xim*, quasi dicas, *clara vox æqualis*. Tertia nota [^] respondet Musico *Mi*, & sonus Sinicè dicitur *xâm xim*, id est *alta vox*. Quarta nota [^] respondet Musico *Fa*, Sinicè dicitur *Kiû xim*, id est, *abeuntis alta vox*. Quinta nota [^] respondet Musico *Sol*, Sinicè dicitur *gë xim*, id est, *ingredientis propria vox*.

Dens

yâ

𠂔

Sic verbi gratia unica dictio, *ya*, scripta Europæis literis, notis quinque superioribus effecta, enuntiari debet diversis vocibus & accentibus, quemadmodum conscribitur à Sinicis diversis characteribus.

Mutus

yâ

𠂔

Exellens

yâ

𠂔

Stupor

yâ

𠂔

Anser

yâ

𠂔

Ut significationes diversas eadem pronuntiata dictio ingerat auribus audientium, oratio verò paulatim prolata Musices referat ad tactus tempora, ex monosyllabis dictionibus (nulla enim apud *Sinas* polysyllaba) ordinatam harmoniam. Figuras quinque vocalium seu accentuum suprà positorum expressimus hîc, ut vides.

Dictarum notarum ope exteri linguam addiscunt, quanto tamen cum labore quantisque reflectionibus, facilius est cogitare, quàm calamo depingere. *Sinæ* verò hujusmodi accentuum virgulis non utuntur, sed ad hujusmodi pronuntiationes, uti ferè omnes nationes à pueritia assuescunt, quanquam illorum literati quamlibet literam accentu sibi debito pronuntiandam non solum in exercitio, verum & in actu signato sciant & doceant. Mirantur autem *Europæos* pronuntiata verba eorum, literis Latinis scribere posse, & tam genuinè repræsentare; & cum, uti diximus, & suo & nostro Alphabeto careant, quilibet ipsorum character prima litera esse potest, & media, & ultima, cum unaquæque vocem, & dictionem integram significet, quæ quidem vocis magnam habent significationum pro diversitate literarum & pronuntiationis diversitatem. Iterum prima litera v. g. *Chûn* in lingua Mandarinâ aliter, aliter in *Japonia*, aliter in Regnis differentibus pronuntiatur, tametsi idem semper significet. Sic qui videt hanc literam, format conceptum *gum*, quod idem est ac *revereri*; & sic de aliis; & hinc est quod dixi, qui unam ipsorum linguam unâ cum literis novit, non solum totum Regnum *Sinarum*, verum multa alia scripta peragrarè poterit.

𠂔

CON-

CONCLUSIO

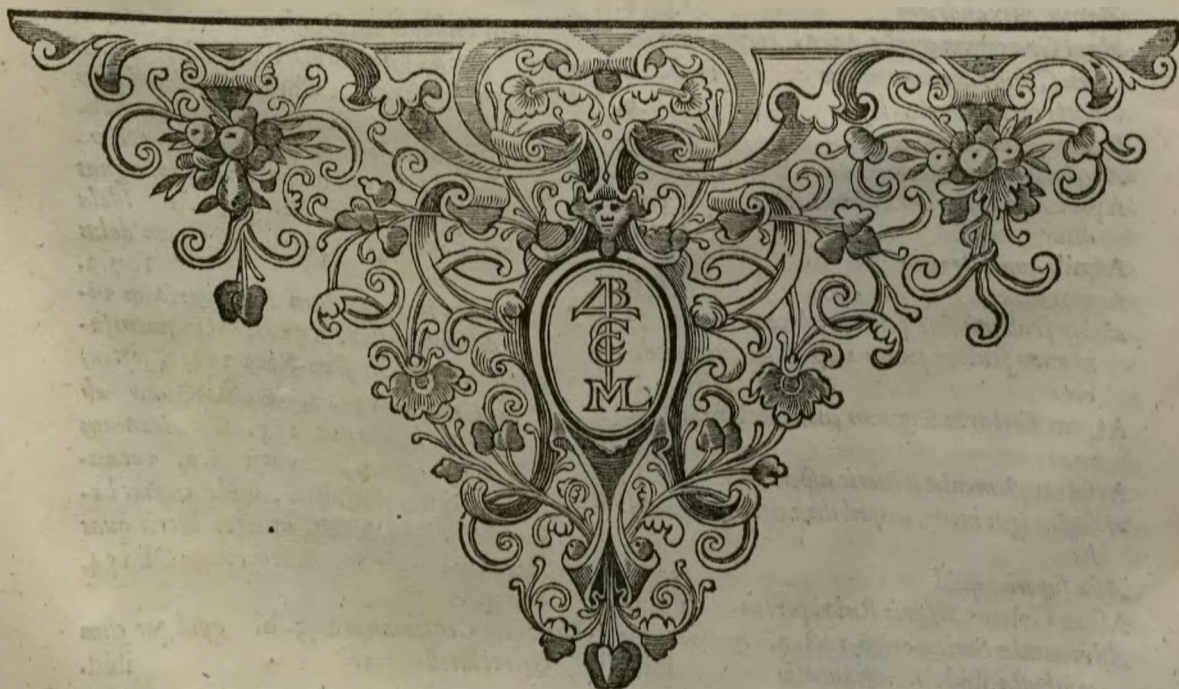
OPERIS.

HÆc sunt, quæ de Regni *Sinarum* & adjacentium illi Regnorum admirandis, Curioso Lectori communicanda duxi. Innumera alia hoc loco adduci poterant; verum cum alii de iis jam uberrimè egerint, ea non iteranda censui, vel ex hoc capite; quod potior instituti nostri ratio foret, non vulgo nota, nec ab aliis jam tradita, sed rariora quædam & reconditiora, tum in vasto illo Imperio; tum, in reliquis viciniõribus *Orientis Indiarumque* Regnis à PP. NN. observata, in unum volumen congerere, congesta in lucem publicam evulgare; ne, quæ tanto labore, per immensos Oceani, Terrarumque longè latèque diffu-

fos districtus à PP. NN. observata, & scriptis commissæ fuerunt, illa, aliis majoris momenti negotiis intentis Patribus, injuriis temporum consumpta perirent. Jussu itaque eorum hoc opus qualecunque tandem sit, occepi, digessi, & ea qua fieri potuit, fide ac diligentia publicæ luci commisi. In quo si quidpiam dignum, nec non Christianæ Religionis & Reip. Literariæ fructuosum emerferit, id non tam meo ingenio, laborumque assiduitati, quam dictorum PP. liberalitati, & in promovendis literis & scientiis zelo cumprimis adscribi velim. Vale Lector, & *Χαίματα* si quæ occurrerint, excusa.

O M N I A

Ad M.D.G. Virginisque Matris honorem & gloriam.

I N D E X

RERUM & LOCORUM

M E M O R A B I L I U M.

Numerus Paginae index est, Literæ a & b Columnam
primam & secundam denotant.

A.	
A Bides animal marinum	200. a.
Acftu oppidum Regni Cafcar	64. a.
Accentus Sinici	12. a. b. 236. a.
Adami Lapsus	29. a.
Egyptus à Cambyfe fubacta	151. a. valde superftitiofa ibid. & feq.
Agra Mogoris Regia	66. b. à quo fundata 77. b.
Alexander VII. P. O. M. refpondet Helenæ Sinarum Reginae & Pan Achilleo	102, 103
Alexander Magnus cur dictus Dhulkarnain	
44. a. quando mortuus	ibid. b.
Amafca Ponti Urbs	86. b.
Americæ inventio prædicta	35. a. ea Ferdinan- dus Cortefius potitur ibid. a. b.
Amida Japoniorum numen	138. refpondet Horo Egyptio Numini 139. a. Harpo- crati parallela 141. a.
Amphipolis Phrygiæ urbs	86. b.
Ananas, vide Fam po lo nie	
Ancheran Regio	63. b.
Annus Alexandræus	44. b.
Anni Græcorum quales	44. a. eorum cum an- nis Chrifti accommodatio ibid. a. b.
Anates fornacibus exclufæ	198. a.
P. Antonius Cefchius	163. b.
Apoftolorum & Sacerdotum Chrifti vita	30. a.
Apis Egyptiorum Numen à Cambyfe occi- ditur	151. a.
Aquila quale lignum	182. a.
Ararat mons	86. b.
Arbor fructum fine foliis produçens	187. a. bis in anno fructus ferens 188. a. færum produ- cens 189. a. b.
Argon Tartaria Regnum, ubi Chriftiani Tho- mæi	48. a. 92. a.
Arferon Armeniæ minoris afpera urbs	86. b.
Asbeftus igne inconfumptibilis	206. b. mirabi- lis 207. a.
Asia fuperior quid	92. a.
Alion Gaber Maris Rubri portus	58. b.
Aftrologiæ Sinicæ origo	108. a. monumenta combufta ibid. b. inftauratio ibid.
Athec fl. unde ortus	49. b. urbs 63. a.

B.

B Achara urbs ad fl. Oxum	87. b.
Bâctræ Academia Regni Usbec	87. a.

Badda, aliter Necbal, urbs	65. b.
Balafcia, hodie Corafina	89. b.
Balch Regia Usbec	86. b.
Balzra qualis Armeniorum portus	88. b.
Barantola Regnum, Saracenis Boratai, incolis Laffa, 51. a. ejus Rex Pater Cæleftis dicitur, & à Monarcha Tartaro Sinici Imperii ve- neratur	50. a. b.
Barhautaur Indianorum Idolum	159. a.
Barilia vafa unde conficiantur	185. a.
S. Bartholomæus Apoftolus populos Armeniæ Majoris fide Chrifti imbuit	92. b.
Battana Regni Bengalæ civitas	66. a. 77. b.
Bazainum Indiæ urbs	163. b.
Begarger Regio	48. b.
Belech civitas Regni Turcheftan	52. b.
Belor mons altiffimus	48. b. Regnum ibid. 49. a. 65. b.
Benares urbs populofa ad Gangem	66. a. Aca- demia Brachmanum celebris 77. b.
Beftiarum cultus	143. b. & feq. Triumphalis currus 195. a. b.
Bhavani Indianorum Deaftra	161. a.
Bietala arx ad finem urbis Barantolæ	74. b.
Bombyces in Prov. Chekiang abundantes	206. b.
Bonzii Pagodum feftatores blafphemant Ev- angelium	31. b. in Honam Prov. infurgunt 40. b. perfequuntur Patres 99. b. Idola Chamis adorant 138. a. b. eorum dolus 107. a.
Brachmanes in hunc diem Pythagoricum vi- tam ducunt	148. a. 152. a. Originem fu- munt ex Cechian fivè Xaca 154. a. feptem fingunt maria 155. a. Θεομάρτυρι ab Egyptiis haufèrunt 155. b. Araneum Mundi originem ftatuunt 156. a. vocan- tur & Gymnofophiftæ, ibid. varias ha- bent feftas ibid. & feq. utuntur literis quas Arcanas vocant 162. & feq. eorum Dii 154. & feq.
Briareus Centimanus	143. b. quid per eum Græci intellexerint ibid.

C.

C Abala Mahumetanorum feptem Mundos voluptuarios ftatuit	155. b. Saraceno- rum
--	--------------------------

INDEX RERUM & LOCORUM.

- rum ex Brachmannum disciplina desumpta est 155. b.
- Cabra de Cabelo qualis serpens & ubi 204. b.
- Cabul urbs, Mogoris jurisdictioni subiecta 63. b.
- Ca cum nen men Sinarum Rex & Evangelii propagator 41. b.
- Cadamendù Metropolis Regni Necbal 65. b.
- Calcià urbs Regionis Ancheran 63. b.
- Calamina quis locus 53. a. legendum Calurmina ibid.
- Calambà lignum 182. a. crescit in rupibus montium inaccessis ibid. b. ejus pretium ibid.
- Calendarium Sinicum 108. a. variè correctum 109. a. emendatur à Patribus ibid. à Joanne Terentio 110. a. b. à Joanne Adamo Schall 111. a.
- Calicut Indiæ Regnum 148. b.
- Caliphus Babylonitis fame necatur 94. b.
- Calurmina & Malabaricè quid 53. a.
- Camassonum Idolum 135. b.
- Cambalù civitas 60. a. Regia Magni Cham 90. a.
- Campanæ Pekinensis magnitudo 222. b. 223. a. ejus & Erfordienfi mensura 223. a. b.
- Campition Tangutici Regni Metropolis 89. b.
- Camfana Sinensis Regni urbs 154. a.
- Camul munita urbs 64. a.
- Cancris cruce insigniti 35. b. in saxum conversi 202. b.
- Canfangui mons lapideus 63. b.
- Caozum Rex Olo puen Episcopum constituit 40. b.
- Caprangue Urbs Regni Tebeth 49. a.
- Caphurstan Christianorum urbs 91. b.
- Caracatai desertum 94. a.
- Carcha, bodie Jarcha 89. b.
- Cascar Regnum 63. b.
- Casimir Provincia Mogoris deliciosa 84. a. 91. b.
- Catalogus Librorum à Patribus in Chinenfis Ecclesiæ incrementum conscriptorum 117. b. & seqq. Familiarum, virorum, & tributorum Chinæ 167.
- Catechistæ apud Sinas qui 121. a. quid facere debeant ibid.
- Cathaii, aliter Sinæ.
- Cathaium qualis Orbis plaga 47. a. nil aliud quam China est 60. a. & seq. describitur ab Haythone 90. b.
- Catti Volantes utrum dentur verè & quales sint 84. sunt delicatum edulium 85. a.
- Caucasus ejusque altitudo 47. b.
- Cave Turcarum quid præstet 180. a.
- Caydu Rex 36. b.
- Cecialath mons 63. b.
- Contaba Regionis Begarger urbs maxima 48. b.
- Cervus odoratus Sinis Xechiam 190. b. & seq.
- Ceù quid Sinicè 60. b.
- Chà herba facultates & usus 179. & seq.
- Cham primus coloniarum in ultimum Orientem traductor 226. a.
- Chan Tartarorum Imperator convertitur ab Haythone Armeniæ rege 93. a. respondet Regi Armeniæ ad postulata 93. b. & seq.
- Characteres Sinensium ex omnibus rebus compositi sunt 226. a. Veterum Sinarum quales 227. a. b. Hieroglyphici Sinensium & Egyptiorum qualiter differant 233. a. qui componantur 234. b.
- Chekiang Provincia CHINÆ abundat papyro & vernice 220. a.
- Chiarkar urbs ferro drives 63. b.
- Chin Lacus in Prov. Junnam 175. b.
- CHINA Regnorum omnium maximum 3. a. ubi sita ibid. à suis sub quadrati figura exprimitur ibid. varia sortitur nomina ibid. a. b. dividitur in quindecim Regna ibid. b. 4. a. difficilis in eam aditus 5. a. Imagines S. S. colit 30. b. Evangelium in decem ejus Provinciis prædicatur 31. b. à Tartaris Catajum dicitur 62. b. Orthodoxæ fidei in ea restauratio 93. a. mirificè à natura & arte munita est 164. a. b. patria lingua Cunchoa vocatur 165. a. quanta ibid. regitur à Literatis & Philosophis 166. a. habet urbes magnas & splendidas ibid. b. Familiarum & virorum in ea numerus ibid. quales habeat redditus ibid. & seq. quod urbes 168. a. b. abundat Europæis fructibus 185. b. alit Elephantes, Tigrides, Ursos 190. a. est Serica Regio Ptolomæi 206. b. Mineris abundat 209. a.
- Chines Pyramides 134. b.
- Chifung herba ventos & tempestates demonstrans 177. a.
- Chorasan urbs 87. a.
- CHRISTUS quando natus 44. b.
- Christiani hæretica pravitate quando infecti 92. b.
- Christiana Lex unde in Chinam provenierit 2. b. apportatur in Chinam atque divulgatur 30. b. inturbatur 31. b. reviviscit denuo ibid. quo tempore Chinæ illata 34. b. 42. a. introducitur per Societatis JESU Religiosos 97. a. 99. a. approbatur à Rege Sinarum 106. a. Vide Evangelium.
- Christiana Legis variæ revolutiones 4. a. 5. a. 97. a. excellentia 30. b. effectus 32. b. vestigia in China & India 55. 56.
- Chung Lacus in Provinc. Fokien 175. a.
- Cialis urbs Regi Cascar subiecta 64. a.
- Cientao quid Sinicè 214. b.
- Cientang fluvius ingens 62. b.
- Cinge Dux in Imperatorem electus à Scythis 50. b.
- Cin Hoam Sinarum monumenta Astronomica combusit 108. b.
- Cio

INDEX RERUM & LOCORUM.

Cio mons CHINÆ, imminente tempestate mobilis 170. b.
 Clemens I V. Pontifex moritur 11. b.
 Clemenifu Tartariæ urbs 89. a.
 Cocincinenfes quid credant 145. & feq. colunt Viros Illuftrēs 146. a. Apotheofin quomodo peragunt ibid. b.
 Cocolata Mexicanorum quid præftet 180. a.
 Cofucuin in CHINA magni nominis Aftronomus 108. b.
 Colai quales apud Sinas 99. a. alias Mandarini.
 Comus Hircaniæ urbs 86. a.
 Confutius Sinenfium Hermēs 131. b. ejus famum & ftatua 132. a.
 Cortex Arboris ingens in monte Etna 185. b.
 Cotan flumen 63. b.
 Creatio rerum 29. a.
 Croceus fluvius CHINÆ, propriè Hoang ditus 165. a.
 Crux in apice Monumenti Syro-Sinici 5. b. 7. a. in Sepulchro Divi Thomæ 5. b. in Japonia reperta in fciffa arbore 35. a. ferrea in Honan inventa 35. b. ejus mirus effectus ibid. de ea Nicol. Trigautii relatio ibid. & feq. miraculofa S. Thomæ Apoft. Meliaporæ 53. b. & feqq. denarium numerum notat apud Sinas 233. b.
 Cubitus Sinicus qualis 224. b.
 Cublaus Magnus Tartarorum Imperator 36. b. ab alijs Magnus Chan dictus 92. a. ejus teftimonium de Chrifto 37. b.
 Cybele Sinica, aliter Puffa.

D.

Dæmonis idem femper in decipiendis animabus modus 130. cultus 133. b. in ftatuam compulfio 135. b. fraus 147. b.
 Dahafar Idolum Gentilium Indianorum 159. b.
 Dalcan, hodie Regnum Vifipor 90. b.
 Damafcus ab Haolono expugnata 94. b.
 Decan Regnum 91. b.
 Dei judicia abdita 4. b. Filii incarnatio continetur in Monumento 29. b. 37. b. Incarnationes, quas Indiani credunt, latè explicantur 157. & feqq.
 Deorum cultus in Orientalibus Afia Regionibus ab Ægyptiis 59. b. Chinenfium templa 134.
 Descriptio Chinæ 3. a. urbis Cambalù 60. a. Hamcheu 61. b. Regni Usbec 64. a. Murorum Sinenfium 66. a. 217. a. b. Regni Mogorici 79. b. Cathay ab Haytone 90. b. Afia Superioris 92. a. Novizoniæ Turre 135. a. Idoli Camaffoni 135. b. Puffæ 141. a. herba Chà five Te 179. a. b. Rheubarbari 183. & feq. Canalis Jun. 219. a. b.
 Deva Rex Tanguth, ejusque effgies 68. b. munus 72. a.
 Diana triceps 143. a.

Divinæ Legis compendium Sino-Latinum 121. & feq.
 Docão Sinarum Rex 31. b.

E.

Echatana, hodie Tauris 86. a.
 Ecclefia Copto-Ethiopica varias in Indiam & Chinam traduxit colonias 58. a. b.
 Ecclefia Sinenfis ftatus Lapidis inciditur 33. b. erectio ibid. Malabaricæ Breviarium Chaldaicum 57. a. b. Fundatores PP. Michael Rogerius & Matthæus Riccius 97. b. Pekinenfis Epigraphe 107. b.
 Edictum Sinico-Tartaricum 105. & feq.
 Elephantum pugna 79. a.
 Epifcopi Ecclefia S. Thomæ erant ex Chaldaea & Syria 58. a.
 Equus Marinus, 192. & feq. ejus dentes sanguinis fluxum fiſtunt 193. a.
 Erivan Patriarchæ Armenorum Sedes 86. b.
 Etschmianin S. Gregorii & Ripsimes martyrii locus 86. b.
 Evangelium prædicatur in decem provinciis Chinæ 31. b. quomodo ad ultimos Tartariæ terminos propagatum fit 90. & feqq.

F.

Fabula de Dracone Sinarum 32. a. 41. a. de Draconibus ſubterraneis 136. a. de Origine Puffæ 141. a. b. de Gygante Magno 146. a. de Elephante albo 152. a. b. ridicula 153. b. 155. b.
 Fam kieu lym Sinarum Rex 30. b. Ecclefiam exſtrui curat 31. a.
 Fam Polo nie fructus arboris Kagiù 188. a.
 Fan-yay-xu arbor ſine ramis 86. a. b.
 Fe, ſeu Fo Jupiter Sinicus 136. b. & feq. 172. a. 173. a.
 Ficus Paradifi 187. b.
 Fòhì Sinarum Rex & literarum inſtitutor 225. a. 228. a.
 Folia arborum, ubi in birundines animentur 178. a.
 Fons inſolitus in Prov. Honan 209. b.
 Foqueux Japoniorum Secta 139. b.
 Fu quid in lingua Sinica 60. b.
 Fuen yam Sinarum Regulus 33. a.
 Fum Hoam aves Regia 195. a. b.

G.

Gallina Lanigeræ 196. a. b.
 Ganges fl. unde oriatur 49. b. 64. a. ferax pretioſis lapidibus 80.
 Gavorſtan Natio Chriſtianorum, qui S. Thomæ dicuntur 91. a.
 Gelal Edim Mahumed Mogulum Imperii Monarcha PP. ex India evocat 78. a. In publico

INDEX RERUM & LOCORUM.

publico auditorio maxima refulgebat *Majestate* ibid. a. b. & seq. dicitur habere ad quinque millia Elephantorum 79. b.
Ghideli urbs 63. b.
Gialalabath locus Brachmanum teloniis celebris 63. b.
Ginseng radix pretiosissima 178. b.
Gog & Magog in Sacris Literis quales Regionēs 47. a. ab aliis *Lug & Mongug* vocantur 48. a.
Gregorius X. Rudolpho Imperante Pontifex electus 86. b. accipit literas Magni Cham ibid.
Guzarata minor 91. b.

H.

H *Abitus Tartarorum Kalmak* 67. a. b.
Tartara Septentrionalis 69. *Viri Aulici* 70. *Communis in Regno Tanchut* 71.
Vetulae 75. *Mulierum ex Regno Coin* ibid.
Juvenis ibid. *Mulierum nobilium Regni Tanchutici* 67. *Fæminæ prope Cuthi urbem Regni Necbal* ibid. *Regni Necbal* ibid. & seq. *Tartari Septentrionalis* 77. *Sinico-Tartarorum Monarchæ* 113. a. *P. Adami Schall* ibid. b. *Sinicus differt à Tartarico* ibid. *Fæminarum Sinensium* 115. b.
Haipien Sinarum Onomasticum 12. a.
Hairati, olim Sicandria dicta 87. a.
Halepum fortissima urbs expugnata ab Haolono 94. b.
Hamcheu maxima CHINÆ urbs 169. a.
Han Regis Tanguth effigies 68. a. mortuus divinis honoribus colitur 73.
Hancheu metropolis 61. b. innumeris pontibus referta 62. a. ejus circuitus 62. b. est *M. Pauli Veneti Quinsai* ibid.
Haoloni zelus 95. a. epistola ad Ludovicum Regem Franciæ ibid.
Har Indianorum Gentilium Idolum 162. b.
Hayma animal 192.
Hedonda Regni Marangæ colonia 65. b.
Helena CHINÆ Imperatrix scribit ad Pontificem 101.
Hemephth Ægyptiorum Deus 131. a.
Herba ἀνιμόδευξις 177. a. vitam immortalē præbens 178. b. ad vitam perpetuam salutem perducens ibid. tristitiam discutiens 180. b.
Hiarchan Cascaris metropolis 63. b.
Hippotamus 192.
Hirundines ex foliis arborum 178. a. *Lapidæ* 205. a. b.
Historia mira de puerō Serpenti voro 82. b. & seq. ex Itinerario *P. Joannis à Jesu Maria* 85. a. b. de nobili quadam fæmina Agræ 150. b. pueri inter urfos inventi 194. b.
Hiuen cum chi tao Sinarum Rex 31. b. *Legem oppressam restituit* 41. a.

Hoangtius primus Alchimie Professor in CHINA 209. a.
Hoang Chinæ fluvius 165. a.
Hociniaio Lacus ad urbem Vuting 178. a.
Homo Anseri similis 201. a. b.
Homines sylvestres 193. b. quinam proprie dici queant 194. a.
Hormuz Persici Sinus urbs 59. a.
Horarum nomina apud Sinas 61. a.
Hybernia cur venenosis animalibus careat 203. b.

I.

D. J *Acobus Metropoli Indix & CHINÆ* 57. b.
Jagarnath Indianorum Idolum 160. b.
Jagog & Magog Montes 47. b. 48. b.
Janus quadrifrons 143. a.
Japonii vitam ducunt Epicuræam 138. a. colunt *Numen Triceps* ibid. & seq. 144. ad *Pythagoræorum μετεμψύχωσιν* accedunt ibid. coronas precatorias gerunt 139. a. *Solem & Lunam adorant* 142. a. quos ritus in colendis Idolis observent 142. b. bestias colunt 143. b. & seq.
Jaspis duplex 63. b.
Idola quot Nancgini in CHINA 133. b. 134. a. *Chamis quæ* 139. a. *Ægyptiorum Sinis familiaria* 143. a. variè mutata 142. 143. in Regno Necbal *πολυέφαλα* 144. b.
Idololatria Sinensium 131. & seq. ex India in Chinam & Japoniam translata 132. b.
Græcorum & Ægyptiorum in Chinam transmigrasse videtur 134. a. & seq. *Japonica* 142. b. *Insularum Philippinarum* 147. b.
Jeki Gallinarum lanigerarum species 197. a.
Indostan Regnum ubi situm 132. b.
Indostani igne se concremant 150. a. adhuc sectantur ritus veterum Ægyptiorum 148. b.
Inconstantia rerum humanarum 4. a.
Indi quæ Idola colant 147. & seq. *Dæmonem* adorant ibid. quas ceremonias adhibeant 149. a. quomodo ignem colant 149. b. credunt decem incarnationes Dei 157. & seq.
India bodie Regnum Magoris 41. b. *Apidem & Bovem colit* 147. a.
Indus fl. unde ortus 49. b. abundat *Crocodilis* 85. a.
P. Joannes Adamus Schall creatur primi ordinis Mandarinus 104. b. visitatur à Rege ibid. laudatur 106. a. & seq.
P. Joannes Terentius Calendarii emendationi sufficitur 10. a. b. *Plinium Indicum componit* 110. b. *Pekinum evocatur* 111. a. moritur ibid.
Isis qui colatur apud Ægyptios 146. b.
Isfahan Regia sedes Magni Sophi 86. a.

H h Iter

INDEX RERUM & LOCORUM.

Iter Benedicti Goës ad Catajum detegendum
63. a. b. Pekino & Siningfû urbem 64. b.
& seq. Ex Agra Mogorum in Europam
85. b. & seq. Amati Chelaud per Usbec
in Chinam 86. b. M. Pauli Veneti confu-
sum est 87. a. 89. a. & seq. Henrici Roth
per Indiam 90. & seq. S. Thomæ Apostoli
ex Judæa in Indiam 91. & seq. Alexandri
Valignani 97. b.
Judæa Sinicè Tancin 30. b. describitur juxta
Sinenfes Geographos 31. a.
Julpha ad Araxin sita 86. a.
Jun Canalis Sinenfis 219. a. b.
Jupiter qui vocetur Indis 147. b.
Izbuzad ex Belech oriundus 52. b.

K.

K Agiu arbor bis in anno fructus produ-
cens 188. a.
Kalmuk Tartariæ desertum 47. b. 48. a. 65. a.
67. a. varia habet nomina ibid.
Kezalbax 87. a.
Kiang fluvius CHINÆ 165. a.
Kichò Sacerdos 52. a. 41. b.
Kien cium Xim ven vû Sinarum Rex 32. b.
Divina Legis Zelotes 41. b.
Kim kiad quid apud Sinas 30. b.
Kis quid in Sinenfi lingua 29. a.
Krexno Idolum, cui titulus Pastor vaccarum
160. b.

L.

L Acus ferrum in cuprum vertens 174. a. b.
tempestates ciens 175. b. Albunus Ty-
burtinus 209. b.
Laenses bovem colunt 147. b.
Leo Mandarinus primus Monumentum Syro-
Sinicum evulgavit 6. a.
Lama Magnus est Sacrificulorum Pontifex
51. a. ejus effigies 73. quomodo resuscite-
tur 73. a.
Langur mons idem qui Belor 48. b. altissimus
75. a.
Lanzù quid Sinicè 133. b.
Lapis ad incrementum & decrementum Luna
crescens & decrescens 206. a. vaccinus in
prov. Xantung 206. a.
Lalla, Tartaris Barantola Regnum Tartariæ
48. a. 65. a.
Lazuli lapis ubi reperiatur 48. a.
Lincing Civitas 219. a.
Lingua Syriacas quibus olim communis 45. b.
Sinarum difficilis 235. a. Mandarinæ
ibid.
Liturgia S. Jacobi 39. b.
Literæ Brachmanum 162. & seq. apud Sinas
quantis inventæ 225. a. Sinenfium singula
singula rerum conceptus notant 226. b.

earum usus & variae formæ 227, 228. &
seqq. Egyptiorum Hieroglyphicæ non sim-
plices voces aut nomina, sed integrot conce-
ptus ideales invollebant 234. a.
Lop desertum 89. b.
Loyang pons in Prov. Fokien 213. a. b. con-
stat 300. pilis 214. a.
S. Ludovici literæ ad Regem Tartarorum 96.
a. Munera ad Magnum Chan ibid.

M.

M Affa quid 104. b.
Mahumetis lex, quantum Mundum in-
fecerit 92. b.
Mahumedani purgatorium credunt 39. a.
Mandarini quales apud Sinas 99. a. 115. b.
convertuntur ad Christum 106. b. cum ad
Curiam accessunt, humeris portantur 113.
b. literis conspicui 166. a.
Manga fructus 189. a.
Mangin Regnum 62. a.
Maranga Tartariæ Regnum 48. a.
Martome Syrus Ecclesiam in India instaurat
55. a.
Matxautar Gentilium Indorum Idolum 158. b.
Maxahad urbs 87. a.
Menipe Tanguticorum numen πολυκέφαλον
71. a. b. 72. 131. 145.
Melita cur venenosis animalibus careat 202. b.
Metæ milliariæ quam magnæ 215. b.
Metempsychosis creditur à Sinenfibus 132. b.
est duplex ibid. diversimodè explicatur 153.
a. mirum de ea exemplum 154. a.
Missa Sacrificium semper oblatum in Orientali
Ecclesiæ 39. b. & seq.
Mogor Regnum ubi situm 79. b. ejus incolæ
triplici lingua utuntur 80. a. quæ anima-
lia in eo ibid. fodinis metallicis abundat ibid.
Serpentum in eo virulentia 80. b.
Montes in CHINA miras habentes proprie-
tates 170. & seqq. Eolii 174. b.
Monumentum Syro-Sinicum 1. de eo censo-
rum & Aristarchorum quorundam judicium
ibid. a. b. Doctrina in eo tradita Orthodoxæ
Ecclesiæ conformis 2. a. ejus interpretatio
duplex ibid. inventio 5. b. quantitas ibid.
7. a. evulgatio in Imperium Sinicum ibid.
à P. Alvaro Semedo primò visum & descri-
ptum 6. a. b. ejus meminit Martinus Mar-
tinus 6. b. exemplar in Collegio Romano spe-
ctatur ibid. exactè descriptum à P. Michaelle
Boimo 7. b. & seq. ejus interpretatio prima
13. & seqq. secunda 22. & seqq. tertia
29. & seqq. in eo S. S. Trinitas continetur
37. a. nominum Syriacorum in eo explica-
tio 42. b. 43. a. quo anno erectum 43. a. b.
96. a.
Monstrum marinum 4. oculorum & 6. pedum
in Prov. Quantung 202. a.
Mundus

INDEX RERUM & LOCORUM.

Mundus Idololatria involutus 129.
Murus Sinensis Regni 64. a. *cur ejus in itinere*
M. Pauli Veneti non fiat mentio 90. a. *quam*
longus 217. a. b. 218. a. b. *à quibus custo-*
diatur 218. a. *quam altus* ibid. *à quo & quo*
tempore conditus ibid.
Murrbina vasa, Vide Procellana
Mutgari Mogoris urbs 65. b.

N.

N *Aiam Christianus ambit Tartarorum Re-*
gnum 36. b. & seq.
Nanchinum Urbs Chinæ maxima 169. a.
Naraen Indianorum Idolum 157. b. &
 158. a.
Narfeng Idolum Gentilium 159. a.
Naschevan Armeniæ urbs 86. a.
Nasirodinus Astronomus Persa 218. b.
Navigatio commoda ex Erythraeo mari in In-
diam 58. b.
Necbal Tartariæ Regnum 48. a. & *urbs*
Regni sedes 65. b. *ejus Gentis mores* 75. b.
 76. a.
Nesti urbs Regni Necbal 65. b. 75. b.
Nestoriana hæresis quando orta, & quas Regio-
nes infecerit 92. b.
Nestoriani primum docuerunt Tartaros chara-
cteres Chaldaeos 96. b.
Nicea Bityniæ urbs 86. b.
Nidi volucrum edules 198. b. & seq.
Ni uen cum Sinarum Rex & ejus virtutes
 34. a.
Nisi, vide Ginseng
Nixapor 87. a.
Novizoniæ Turres 135. a.
Nysa à quo condita 59. b.

O.

O *Chus Medorum Regia* 86. a.
Olò puen primus Sinensium Apostolus
 30. b. & seq. 40. b.
Omyto, vide Amida.
Ophir qualis propriè Regio 58. b. *est nihil*
aliud quam India 59. a.
Ormus, vide Hormuz.
Osiris Egyptiorum Numen 146. b.

P.

P *Agodes mons in Bazaino* 163. b.
Pagodes Indorum numen 131. 145.
quando fiant 153. b.
Pan Achilles scribit ad Pontificem 100.
Paoki Mons in provincia Xenli figuram refert
galli 170. b.
Papaya, vide Fan-yaz-xu.

Parapanisus Ptolomæi qualis Regio 65. b.
Parraim aurum quid 59. a.
Parvan Mogolici Regni oppidum 63. b.
Passaur urbs 63. a.
Pekinum Sinarum Metropolis 66. a. 169. a.
vastitate Provinciam præ se fert 106. b.
Peli lacus 174. a.
Pesce muger 193. b.
S. Petrus Episcopus Sebaſtes Infidelibus de Sa-
crificio Miſſæ reſpondet 40. a.
Pertica quam magna apud Sinas 215. a.
S. Philippus Aſiam Superiorem Evangelio im-
buit 92. a.
Phut pueri dæmoniacy effigies 71.
Pinus inſolitæ crasſitiei 185. a. b.
Piſcis Croceus mutatur in avem 199. a. & *quo-*
modo 200. a. b.
Piſces cornupeta in Prov. Quamſi 202. a.
Po-lo-nic arbor 185. b.
Polythæia Egyptiorum Græcorumque adhuc
durat 130.
Porcellana vasa unde & quomodo conficiantur
 208. a. b.
Pons Loyang mirabilis in Prov. Xenſi 214. b.
volans propè Chogan 215. a. *in Gallia,*
vulgò le pont du Gardon ibid. *in Prov.*
Junnan ibid.
Prieſbyter Joannes quis & ubi habitaverit 47.
 & seq. *nunquam fuit in Africa* 50. b. *cur*
Imperator Abaſſinorum ſic dictus ibid. *eſt*
potentiſſimus Aſiæ Rex 51. a. *Sedes ejus in*
Regno Tanchut 52. a.
Prodigia converſiones rerum ut plurimum præ-
cedunt 35. a.
Provincia Imperii Sinici 4. a.
Providentia Divina in reſuſcitatione perditæ
fidei 5. b. *in detecto Monumento* 35. a.
Pruſſia Bityniæ urbs 86. b.
Pſammoſſires Reges Perſiæ 59. a.
Putei ignei in Prov. Xanſi 209. b. *in Europa*
 210. a. b.
Pucian oppidum 64. a.
Puſſa Sinarum Deaſtra 136. b. *ejus effigies*
 140. *quid myſticè ſignificet* 141. b.
 143. b.
Puſu herba vitam immortalem præbens
 178. b.

Q.

Q *Uanglang arbor farinacea in prov.*
Quamſi 177. b.
Quei herba triſtitiam diſcutiens 180. b.
Quei terra mineralis in prov. Xenſi 206. a.
Quei fluvi. 219. a.
Queyu mons CHINÆ mirabilis 170. b.
Quinſai urbs admirandæ magnitudinis 61. b.
ejus Etymon ibid. *circuitus* 62. b.

INDEX RERUM & LOCORUM.

R.

R Amzandar Indianorum Idolum 152. a.
 Ravi fl. unde ortus 49. b.
 Redoc frigidissima Regio 64. b. 77. a.
 Reges Persiæ cur Plammossires dicti 59. a.
 Regum S. Evangelii in Sinarum Imperio suc-
 cessio 40. & seq. Sinico-Tartarorum exe-
 quia 107. a. mores 112. b. 114. a.
 Rheubarbarum herba 183. & seq. Sinicè
 vocatur Tayhuam. 184. b.
 Rivus Autumno cæruleo tinctus colore, reliquis
 mensibus limpidus 175. a.
 Rosa bis singulis diebus colorem mutans 176.
 a. b.

S.

S A cum nen men Sinarum Rex & ejus vir-
 tutes 32. b.
 Sacerdotum Sinensium habitus 38. a. Suria-
 norum hæresis 55. b. fanum 58. a. Aegy-
 ptiorum transmigration in Indiam 151. b.
 Salamandra cur dicatur Asbestus 207. b. quid
 ibid.
 Samarcanda Regia Magni Tamburlanis 52. b.
 64. b.
 Samabugi miles montium. 139. b.
 Sarcil Provincia 63. b.
 Sarpanil desertum 63. b.
 Saxum αὐτῶν τοῦ ποταμοῦ in Provincia Kiamfi
 206. b.
 Scyllæum Promontorium sub humani capitis
 figura se conspiciendum præbet 173. b.
 Sectæ Sinensium tres triplici hominum statui
 correspondent 131. a. prima author Confu-
 tius ibid. b. secunda vocatur Amida apud
 Japones Xaca & Amidabu 132. a. Tertia
 plebeja est & Lanzu appellatur 133. a.
 Serapis triceps 143. a.
 Serpens Capillatus, Lusitanis Cobra de Cabe-
 lo 81. 204. a. b.
 Serpentes in prov. Quamsi ingentes 202. a.
 in Carrajam quales ibid. b. & seq. cur in
 nonnullis locis non vivant, aut veneno ca-
 reant 204. a. in quibusdam Chinæ locis vi-
 rulentis 204. a. b.
 Serpentina Lapidis miræ virtutes 80. b. & seq.
 mentio apud P. Roimum 82. a.
 Simiæ in CHINA diversæ speciei 194. & seq.
 Sinai mons 85. a.
SINÆ curiosi 5. b. antiquitatis amantissimi
 7. a. Denarium numerum Crucis figura no-
 tant 36. a. quid de purgatorio sentiant ibid.
 in quot horas diem naturalem dividant 61. a.
 res iis Riccii tempore invisse quenam 98. a. b.
 diligentes in temporum computu 108. a. Pla-
 netarum motum ignorant ibid. ut & longi-
 tudinem & latitudinem Regionum 109. b.

errant in Geographia ibid. & seq. multitu-
 dinem Mundorum & Metempsychosin cre-
 dunt 132. b. Pythagoræorum moribus addi-
 cti 133. a. quot colant Idola 133. b. Pyra-
 mides adorant 135. a. nonnulli Dæmones
 consulunt 136. a. utuntur Oreomantia ibid.
 Literati Numina sua falsa in tres ordines
 dividunt 136. b. Draconem colunt 137. b.
 Sapientes credunt rerum omnium sempiter-
 num & invisibile principium 142. a. Artes
 Mechanicas summo in pretio habent 169. a.
 Literati nullam aliam scientiam sectantur,
 quam Politico Moralem ibid. 212. in ob-
 servatione montium superstitiosi 170. a. non
 colunt fodinas 209. a. sunt Alchymistæ
 ibid. cum Publicum quid exstruitur ple-
 rumque gratis servire debent 214. a. Ver-
 nicem quomodo præparent 220. a. b. pulve-
 rem pyrium ante Europæos invenerunt
 222. b. primævi scripturam non literarum
 compositione, sed figuris peragebant 228. a.
 in scribendo non calamis nostratibus, sed peni-
 cillo utuntur 232. a. b.

SINARUM idioma valdè limitatum 11. b. 12. a.
 oratio pro defunctis 38. b. ignorantia 98. b.
 Regis filius cum matre baptizati 99. b. Re-
 gis edictum Sinico-Tartaricum 105. & seq.
 mores 114. a. b. & seq. Monarchia rectè
 constituta 115. a. Primates rarissimis inge-
 nii speciminibus devinci debent 116. b. Ca-
 techistarum officium 121. a. b. Tres Sectæ
 131. a. b. & seq. Deorum templa 134. Re-
 gis delicia 165. b. Rex totius Monarchiæ
 absolutus Dominus 166. a. Medicorum per-
 itia 169. a. b. ingenium & mores ibid.
 Architectura 216. a. b. ædium splendor in-
 terior 219. b. & seq. Typographia qualis
 220. a. Characteres Hieroglyphici 225. &
 seq. lingua qualis 235. & seq. accentus mu-
 sicas referunt notas 12. a. 236. a.

Siganfu maxima Xensi urbs 6. a. obsessa &
 Tartaris 60. b.
 Sihu Lacus 62. a. ejus litora cultissima ibid.
 Siningfu urbs 64. b.
 Smyrna urbs Asiæ minoris 86. b.
 Sò cum Sinarum Rex & ejus virtutes 33. a.
 Socien Civitas in ripa Crocei Fl. 219. a.
 Socieu urbs Sinensis 64. a.
 Soldadia Armeniæ portus 87. b.
 Sum xu animal domesticum 194. a.
 Sympathiæ mira vis 83. a.

T.

T Achia conjux Imperatoris Chei 115. a.
 Tai cum ven vù Sinarum Rex, & ejus
 virtutes 32. b. 41. b.
 Taipe mons tempestates excitans 174. a.
 Tanchut Tartariæ Regnum 48. a. 68. b. in eo
 execrandus mos 70. a.
 Tanga-

INDEX RERUM & LOCORUM.

Tangazi *quales Regiones* 218. b.
 Tarphan Regnum 64. b.
 Tartarorum *legatio ad Innocent. IV. Pontif.*
 96. a. *irruptio Rei Christiani progressum*
 turbat 103. a. b. Numen Natagai 146. a.
 stultitia 151. b.
 Tartaræ *septentrionalis effigies* 69.
 Tarut *exilio S. Joan. Chrysostomi nota urbs*
 86. b.
 Tauris *creditur esse antiquas Ecbatana* 86. a.
 Te, *vide Chà*
 Tenduc, *vide Tanchut*
 Teng *viminis genus mirabile* 181. a.
 Terra Sancta *ab Haolono expugnata* 94. b.
 Testudines *alatae in Regno Honan* 204. b.
 Thangeran Regnum 63. b.
 S. Thomas *Apostolus ubinam martyrio affectus*
 & quando 53. a. 54. a. b. *Ejus mentionem*
 faciunt Syriaci Codices 56. b. 57. *varia su-*
 scepit itinera 91. & seq.
 Tibeth *sive Tceth Tartariæ Regnum* 48. a. b.
 Tiensem Pons *ex uno lapide* 214. b.
 Tigris *quale animal* 82. b. *frequens apud*
 Bengalenses ibid. in quibusdam locis man-
 suetæ & cur 204. a. *ejus pili in barba vene-*
 nosi 82. b.
 Tor Sinai *castrum* 58. a.
 Trinitas *S. S. continetur in Monumento* 37. a.
 Tunchonfung *avicula ex flore nascens* 198. a.
 Tung pa *Sinice cataraçtæ* 219. b.
 Turchestan *Regio, Persis Usbec* 52. b.
 Turphan 64. a. b.
 Typographia *Sinenfium qualis* 222. a.

V.

Vacca *monoceros* 192. a. *marina* 201. a.
 Vangan, *vide Loyang.*
 Var *Indiæ Regnum Bovem adorat* 147. a.
 Vernix *Sinica qualis, & quomodo præparetur*
 220. & seq.

Vesicaria *herba quid* 141. b.
 Vespertilio *Cattus Volans dictus* 84. *in prov.*
 Xensi cibo aptus 201. b.
 Vimen *mirabile* 181. a.
 Vocales *Sinice* 12. b.
 Urbes *Chinæ, quot & quales* 168. & seq. *to-*
 tius Mundi maximæ 169. a.
 Usbec Regnum 57. b. 64. a.
 Ufû *Sinenfis Sacerdos* 33. a.
 Vum liè *Sinarum Rex vitam laqueo terminat*
 104. a.

X.

Xaca *Japoniorum Idolum* 139. b. *eius di-*
 scipuli ibid. novæ Idololatriæ primus in
 India fundator 152. a. 80. *millia discipu-*
 lorum aggregavit 152. b. *confunditur cum*
 Mercurio Trismegisto 154. a.
 Xan Hoam *priscus Sinenfium Imperator*
 228. b.
 (S. Franc.) Xaverii *Zelus in conversione infide-*
 lium 97. a. *mors* ibid.
 Xenxus *Japoniorum secta* 138. a.
 Xecchiam *animal* 190. & seq.
 Xim liè *Sinarum Rex* 40. b.
 Xim Nûm *priscus Sinarum Rex qua literatura*
 usus est 228. b.
 Xius *Imperator muri Chinenfis auctor* 218. a.
 Xun che *Muen Pekini porta* 106. a.

Y.

YA *dictio monosyllaba varias apud Sinas*
 significationes habet 12. b.
 Yotan *lacus ad urbem Pukiang* 209. a.

Z.

Zwolatpela 130.

TYPOGRAPHI LECTORI

SALUTEM.

Postquam hoc Opus , Benevole Lector , maximam partem typis impressum erat , nobis ab Auctore fuit subsequens hæc Serpentis Cobra de Capelos dicti , accurata descriptio ; sed cum suo loco , Pag. nimirum 81. ob prædictam rationem inseri non posset , satius judicavimus hîc eam curioso exoticorum animalium Indagatori , pro nostro in Rempubl. Literariam studio , exhibere , quàm penitus supprinere. Tu æqui bonique consule ac vale.

Serpens dicitur *Cobra de Capelos* , non quod pilis capillisque instructus sit , uti multi falso sibi persuaserunt , sed quod in superiori capitis parte habeat veluti tegmen quoddam ad instar pilei plani , quod & prout concitatur , surgit , versatile. Refert P. Sebastianus d'Almeida hæc dum scribo ex *India* Romam advena , hujusmodi serpentes per totam *Indiam* passim reperiri ; qui verò lapides *Cobra de Capelos* dictos intra se

generant , non nisi in Dienfi territorio reperiri. Hujus quam Pag. 81. vides formæ , in inferiori maxilla SS. Literam natura ei insculpsit , quosine hucusque incognitum est. Hunc serpentem prius contusum , variisque junctis materiis , lapidem faciunt *Jogues* , qui sunt Eremicolæ idololatæ , quos & *Santonos* vocant , artificialem , æquæ ad extrahenda venena , cum naturali efficacæ , & roboris.

F I N I S.

E L E N C H U S L I B R O R U M

A

P. ATHANASIO KIRCHERO
E SOCIETATE JESU,
E D I T O R U M.

Quorum, qui non amplius reperiuntur, apposita ✱ denotat.

- ✱ 1. **M** Agnesia sive Conclusiones experimentales de effectibus Magnetis, edita *Heliopoli*, Anno 1630. in 4.
- ✱ 2. Gnomonica Catoptrica, sive Horologiographia reflexa, quâ per specula totius Primi Mobilis doctrina, linearumque ductus in interioribus Domus parietibus delineati, radio reflexo demonstrantur. *Avenione* Anno 1634. in 4.
- ✱ 3. Specula Melitenfis Encyclica, hoc est, Syntagma novum Instrumentorum Physico-Mathematicorum. *Messanæ* Anno 1638. in 8.
- 4. Prodrumus Coptus, in quo tum linguæ Coptæ, sive Ægyptiæ, quondam Pharaonicæ origo, ætas, vicissitudo, inclinatio; tum hieroglyphicæ literaturæ instauratio, novâ methodo exhibentur. *Romæ* Anno 1636. in 4.
- 5. Ars Magnetica, quâ Magnetis natura, ejusque in omnibus usus explicatur, ac præterea è viribus Magneticarum Motionum in Elementis, Lapidibus, Plantis, Animalibusque eluscescentium, plurima nova hucusque per varia experimenta recluduntur. *Romæ* primò in 4. deinde *Coloniæ*. Ultimò iterum *Romæ* pluribus aucta Anno 1654. in folio.
- 6. Lingua Ægyptiaca restituta, quâ Idiomatis primævi Ægyptiorum Pharaonici, vetustate temporum pænè collapsi, ex abstrusis Arabum monumentis, instauratio continetur. *Romæ* 1643. in 4.
- 7. Ars Magna Lucis, & Umbræ in II. Tomos divisa, quâ Lucis, & Umbræ in Universa Natura Vires effectusque, nova reconditorum speciminum exhibitione, ad varios rerum usus panduntur. *Romæ* Anno 1646. in folio; quæ nunc *Amstelodami* recuditur.
- 8. Musurgia, sive Ars Magna Consoni, & Dissoni, quâ Musicæ Theoricæ, & Practicæ scientia traditur: Consonique & Dissoni vires effectusque mirabiles in Natura, in omni pænè facultate demonstrantur. Opus in II. Tomos divisum. *Romæ* Anno 1650. in folio.
- 10. Obeliscus Pamphilius in foro Agonali (vulgò *Piazza Navona*) erectus; in quo Veterum Theologia hieroglyphicis involuta symbolis detecta, è tenebris in lucem asseritur *Romæ* Anno 1650. in folio.
- 11. Primus dicitur Templum Isiacum, quo ad originis, progressus, durationis Ægyptiæ sapientiæ, ac Hieroglyphicæ institutionis notitiam portæ referantur. *Romæ* 1652. in folio.
- 12. Secundus dicitur Gymnasium Ægyptiacum, quo veterum Hæbræorum, cæterorumque Orientalium recondita sapientia, temporum injuria perditâ, per contextum sacrarum sculpturarum demonstrata instauratur. *Romæ* 1653. in folio.
- 13. Tertius variarum Artium veteribus Ægyptiis usitatarum Classes continet, & sunt Arithmetica, Geometrica, Musica, Astrologia, Mechanica, Alchimia, Magia, Theologia Ægyptia hieroglyphicis exhibita.
- 14. Quartus dicitur Theatrum Hieroglyphicum, quod est Obeliscorum, cæterorumque Hieroglyphicorum monumentorum, quæ tum *Romæ*, tum in Ægypto, ac celeberrimis Europæ Musæis adhuc supersunt, interpretatio. *Romæ* 1654. in folio.
- 15. Iter Extaticum cœleste, sive Mundi Opificium, quo Cœli siderumque tam errantium, quam fixorum natura, vires, proprietates, compositio, & structura sub ficti raptus integumento ad veritatem exponitur. *Romæ* 1656. in 4. postea à P. Gaspere Schot variis commentationibus illustratum, prostat *Norimbergæ*.

16. Iter Extaticum Terreſtre, ſive Geocoſmi Opificium, quò Terreſtris Globi ſtructura, arcanarumque in ea partium conſtitutio, figmento ad veritatem compoſito exponitur. *Romæ 1657. in 4.*
17. Scrutinium Phyſico-Medicum, ſive de Peſte, quo ejuſdem origo, cauſæ, ſigna, prognoftica, inſolentesque in malignantis Naturæ effectus, & appropriata remedia demonſtrantur. *Romæ 1658. in 4.*
18. Diatribæ de Crucibus Neapolitanis, quæ ibidem tum ſupra veſtes hominum, tum poſiſſimum ſupra Lini ſupellectilem, paulò poſt ultimum Veſuvii incendium comparuerunt. *Romæ 1661. in 8.*
19. Polygraphia ſive Artificium linguarum, quo cum omnibus totius Mundi Populis & linguis, unusquiſque, licet non alia quàm materna lingua inſtructus correfpondere poſſe demonſtratur: cum multis aliis ad Steganographiam Trithemianam pertinentibus arcanis. *Romæ 1663. in folio.*
20. Mundus Subterraneus, in quo univerſæ Naturæ Majeſtas & divitiæ, ſumma rerum varietate exponuntur, abditorumque effectuum cauſæ in totius Naturæ ambitu duobus Tomis demonſtrantur. *Amſtelodami 1664. in folio.*
21. Historia Eufiachio-Mariana, qua Vita, Genealogia, & Locus Conversionis S. Eufachii, nec non Eccleſiæ tam in Urbe, quam in eodem Conversionis loco, Deiparæ, & S. Eufachio à Constantino Magno dedicatæ deſcribuntur. *Romæ 1665. in 4.*
22. Arithmologia, ſive de occultis Numerorum myſteriis, quæ origo, antiquitas, & fabrica Numerorum exponitur, eorumque abditæ proprietates demonſtrantur, & fontes ſuperſtitionum hoc tempore currentium aperiuntur, & acriter conſutantur. *Romæ 1665. in 4.*
23. CHINA monumentis quæ ſacris, quæ profanis, nec non de admirandis Artis & Naturæ in triplici ejus regno ſpectaculis, aliarumque rerum memorabilium tum de China, tum de Tartaria, vicinaque India enarrationibus illuſtrata. Opus ob incognitarum hucusque rerum novitatem, rarum, & curioſum. *Amſtelodami 1667. in fol.*
24. Obeliſci Ægyptiaci præterito anno intra rudera Minervæ effoſſi Interpretatio hieroglyphica; novâ methodo tradita. *Romæ 1666. in folio.*

Libri, jam prælo parati, qui poſt enarratos luci, Deo volente, dabuntur, ſunt

26. Ars Combinatoria ſive Ars magna ſciendi; qua Ars Lulliana reſtituitur, & ad omnes Artes & ſcientias facili methodo addiſcendas, nec non de quocumque argumento propoſito, diſcurrendi porta aperitur. *Amſtelodami II. Tomi in folio.*
27. Ars Analogica, quæ de quovis propoſito themate, per rerum naturalium analogiſmos ſive ſymbolicos conceptus, tum expedite ſcribendi, tum ample dicendi materia ſubminiſtratur. *Amſtelodami in folio.*
28. Iter Hetruſcum, quo Hetruriæ tum priſcæ, tum tempore Reip. Rom. tum poſteræ, origo, ſitus, natura, politica, Cataſtrophæ, monumenta ſacro-proſana, nec non Naturæ admiranda, triplici ratiocinio, Politico-Phyſico-Geographico deſcribuntur & explanantur. *Amſtelodami in folio.*
29. Latium Priſcum, quo ejus origo, ſitus, Natura, urbes, montes, lacus, monumenta veterum, æquo cum præcedenti paſſu curioſè deſcribuntur. *Amſtelodami in folio.*
30. Splendor Domus Joanniæ, quæ eſt una ex perilluſtribus & antiquiſſimis Hiſpaniæ familiis.
31. Cœometria practica combinata, in uſum Principum elaborata.
32. Arca Noë, una cum Turri Babylonica; qua Architectura utriuſque exponitur, prior in 3. libros diſtinguitur, & res ante diluvium, in diluvio, & poſt diluvium peractas curioſis quæſtionibus exponit.
33. Ars Veterum Ægyptiorum hieroglyphica, qua Sacerdotum priſcorum in Obeliſcorum, ſimulacrorum, aliorumque monumentorum hieroglyphicis ſymbolis, diſponendis, ordinandis, & ſingula cum ſingulis combinandis, ratio, modus & methodus, à nemine, quod ſciam, hucusque tentato artificio verè & genuinè exponitur, & Hieroglyphica ſapientia reſtituta, jure dici poteſt.

Nota ad Lectorem.

Quicumque corpus integrum horum Operum hætenus impreſſorum deſideraverit: iſ ea à Dom. Joanne Fanſonio à Waesberge, & Eliſæo Weyerſtraet, Amſtelodami Magnificis Librorum Kircherianorum Impreſſoribus & Bibliopolis, ad unum omnes obtinere poterit.

Śląska Biblioteka Publiczna

MF

224612

III

26 tablic

E.

26 tablic : w tym

tabl. o m-rach 2, 10, 13, 14 - to portrety

tabl. o m-rach 3, 7 to są mapy

tabl. nr 6 jest luźna

2. X. 2008

U.R.

